

עירובין פ"א (ב).

(אשכחן משכן דאיקרי מקדש כו'. הוא ענין לשיקבה"ו שכתב בתשו' חות יאיר סי' ר"י שלא ידע פירושו.

וביאורו הפשוט כמ"ש בר"פ כיצד מברכין (לה:) אביו הקב"ה ואמו כנס"י וענין כנס"י הוא האם ומקור השורש אשר משם התפשטות ולידת כל חלקי הנפשות מישראל. וידוע חלק ד' עמו שנפשות ישראל הם חלק אלוק'.

כמ"ש ויפח באפיו מאן דנפח מתוכו נפח. וכמ"ש ונתתי משכני בתוככם אני ד' השוכן אתם.

הוא חלק אלוק' ממש השוכן בקרב כליות ולב נפשות ישראל. והוא דנקרא שכינה בכ"מ. כמ"ש במגילה (כט.) גלו לבבל שכינה עמהם כו' ובסנהדרין (מו.

(שכינה מה אומרת קלני כו'. לפי שהוא התגלות ד' השוכן בתוך כנס"י ובקרבם לעולם. ומעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי (שמו"ר פ"ב). היא הכותל ששם שקיעת האור.

ר"ל בכותל שסמוך לשקיעה והוא לפנות ערב ועת חושך השכינה לא זזה [מכותל שהיא המשען לאיש] כמ"ש (יומא מ.) השוכן אתם בתוך טומאותם ג"כ.

כי נפשות כל ישראל אחוזים וקשורים כבשלשלת כידוע מ"ש יעקב חבל נחלתו (עי' במד"ר פ"ט) עד שהתגלות אור אלוק' בהעלם והסתר וצמצום גדול אין נעלם מכל לב איש ישראל אף הפחות שבפחותים יש בו חלק חיים אשר חלק לו ד' מחלק אלוק' ממעל. ונקרא בכ"מ השכינה בלשון נקבה כי היא במדרגת אם כנ"ל.

והיינו כי באמת עצם אור ד' גדול מאוד וא"א להיות מושג ללב כנס"י כלל כמ"ש כי לא יראני האדם וחי. וזהו תואר הקב"ה.

הוראת קדושה בכ"מ הבדלה שהוא נבדל מבנ"א. והיינו אור ד' הנבדל מלכות הישראלית.

ולפי שרצה ית"ש ששיגו הנבראים ג"כ מאורו צמצם ית' הארתו שתהי' מוגבלת ומצומצמת ולא בתוקף וחוזק כ"כ [והתשישות כח נרמז בכ"מ בלשון נקבה כמ"ש ז"ל בכ"מ טעם בכיוצא בו (ברכות לב.) יכולת יכול מבעי' לי' תשש כחו כנקבה כו'] והוא כח אור שכינתו ית' בתוך לבבות כנס"י.

וכענין האם המגדלת בנה כך גידול החיים הנצחיים שבנפשות כנס"י הוא אור השוכן במ וע"י מתנהגים כל ענינים החיים האמתים והבדלם מן הבהמות אבל עיקר ושורש אשר ממנו הושתלו בהעלם [כי ההשתלה הגלוי' מן האם המולדת אבל בהעלם באה ההשתלה מן האב שמקבלת ממנו ולא נודע כי באו אל קרבנה] הוא מן עצם האור הנבדל שהוא המוליד כל חלק וחלק אלוק' בכח ונותנם להשכינה שהוא כח הצמצום.

ר"ל הכח שיסד הש"י שיצומצם ויוכל לצאת לפועל נרגש אור השגתו ית' בלב כנס"י ואותו כח השכינה הוא המוליד ומוציא לפועל, וזה פי' אביו זה הקב"ה: והנה כל מעשה המצות הוא ע"י חלק חיים השוכן בתוכינו אנו עובדים למלך הכבוד והקב"ה הנבדל מכל גשם וחופף עלינו. והיינו כי.

תכלית השלימות הוא הוספות התגלות אור הש"י ברבוי יותר מורגש עד כי כל עצמותי תאמרנה ד' מי כמוכה. וע"ז צוה השי"ת חקים ומשפטים אשר כפי סדרי החכמה העליונה ע"י יזככו הנפשות והלבבות ויוסרו המסכים המבדילים עד שיורגש יותר ויתרבה החלק אלוך' ממעל שבקרבו.

והיינו שיולד בקרב לבו עוד חלק אור והשגת הש"י בכל עבודה ועבודה, וכל לידה היא ע"י או"א היינו שיושפע מאור כבודו ית"ש עוד אור נוסף באור המצומצם בקרב השגת לבו להשיג יותר מאמתות אור ושפע הש"י ע"פ תבל. שזהו תכלית אור המצומצם כמ"ש וקדושין לא.

(שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו) וע"י מעשה המצות שעובד בכח חיותו ושכלו המושג ללבו ומוחו המצומצמים עובד לחיי עולם אלקים חיים ומלך עולם. הרי מתאחד ומתחבר חלק החיים השוכן בו למקור החיים.

וע"י התאחדות זו היא הלידה החדשה בהשגה נוספות. וזהו פ"ל לשיקבה"ו: [ב] וענין בדחילו ורחימו ורחו"ד.

הוא כמ"ש כבד אביך ואמך ונא' איש אמו ואביו תיראו ודקדוק רז"ל בקידושין (שם) ידוע. אבל הענין ידוע מ"ש בתיקונים (ת"י י) דאו"א הם תרין גדפין ואורייתא בלא דחו"ר לא פרחא לעילא.

פ"ל הפריחה היא שתקובל ברצון לפניו ית' עד שיולד תיכף בקרבו שפע השגה מחודשת וזהו רק ע"י ההתאחדות דאו"א כנ"ל. והנה ד"ז אינו ע"י מעשה גולמת בלא לב כמובן רק ע"י הרגשת החיים שבלב שמרגיש ומתבונן בחיים השוכנים בקרבו.

ומתבונן במקור החיים הממכ"ע וסוכ"ע אשר לו תכרע כל ברך במעשה המצות. והתבוננות כי אני ד' השוכן אתם מולדת היראה כמ"ש בהג"ה דריש א"ח יעו"ש.

וכ"ז שלא הגיע ליראה את ד' הוא בשביל שעדיין אין הרגשת הלב באמת. וע"י ההתבוננות בקדושת הש"י הנבדל מהשגת שכלינו מוליד תשוקה וכוסף עצום להגיע עדיו ולהשיג אורו הנעלם כענין נכספה וגם כלתה נפשי וגו' והוא תוקף האהבה.

וזהו ענין שבמורא שהקדים האם ובכבוד האב ואכמ"ל לכוון זה בדרז"ל בקידושין. וכאשר הוא ע"י הרגשת הלב באמת אז המעשה פרוחה לעילא וניתוסף לו השגה ורבוי אור.

וז"ש (אבות פ"ד) שכר מצוה מצוה. [וזהו לשון רז"ל ל זכה וזכות לשון זך]: [ג] וזהו ענין יחוד המפורסם בס' מקובלים שילוב השמות הוי' ואדנות.

ואין הכוונה אל המחבר בשילוב האותיות הנראים לעין הברשי. רק בעין השכלי והתיחדותם בלב כפי הוראת רמיזתם והמכוון בהם.

כי הוי' מורה על הקב"ה במה שהוא בהתפשטות למעלה מהשגתנו שיש לה גבול משא"כ הוי' מורה הי' הוה ויהי' כמ"ש בטוא"ח סי' ה'. שזהו התפשטות עד אין קץ הנעלם מאתנו כמ"ש בפסחים (נ).

(זה שמי לעלם כו' דבעוה"ז לא נקרא בו שאין מושג כלל. ואדנות מורה שהוא אדון הכל ומלכותו בכל משלה.

שמדת המלכות אשר בשבילה הי' הבריאה הגבולית ומצומצמת כאלו יש נבדלין לגלות מדת מלכותו שאין מלך בלא עם ועי' פר"א פ"י). מדה זו בכל משלה בכל חלקי החיים אשר ע"פ האדמה היא הנותנת חיים כנ"ל.

וזהו הוראת שם האדנות הכח של אדנות והוא הכח של ההתצמצמות והמצא בעלי גבול. וזהו ענין מ"ש על ההוי' שם האדנות.

והמקובלים רמזו ע"פ וד' בהיכל קדשו הס וגו' היכ"ל וה"ס בגימ' אד' שהוא היכל להוי'. ר"ל כמו שהמלך מוצנע בהיכלו ואין עצם המלך נגלה רק ההיכל אשר מוצנע בו כך התגלות הוי' ע"י כח האדנות שהוא מיצנע בו.

כי חלק החיים אשר נטע בתוכינו הוא המעורר אותנו ומעיד על כח ההוי' וההתפשטות עד אין קץ ואכמ"ל: וזה ענין שמע ישראל ובשכמל"ו. ששמע הוא יחוד ההוי' ובשכמל"ו מדת המלכות ואדנות.

והיינו כי באמת הוי' אחד ביחוד גמור גם עכשיו כמ"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם. שאין הבריות חוצצים כלום באמתות יחידו ואין חלק החיים הנגלים בעולם מצומצמים ומוגבלים נפרדים ממקור החיים הנצחיים ובלתי בעל גבול רק לפי כח המקבלים שא"י לקבל כפי תוקף ההשגה ורצה השי"ת להיות מלך בעם ויהי מקבלים ומשפיעים.

וכפי מעט שכלם ישיגו ג"כ ע"י ההתצמצמות אבל באמת הכל אחדות גמור ותכלית כל העבודות להוי' כמ"ש בזוהר (ח"ג ק"י ע"א) ע"פ זובח לאלהים יחרם בלתי להוי' לבדו. היינו שזהו התכלית שרצה השי"ת בעולמו לפרסם אלקותו והכרת שהוא אחד.

ושיבורר אצל כל נברא כח הבורא שהוא הוי' כח ההתפשטות עד בלי תכלית (חסר תי' אחת) בורא הבורא לנברא בעל גבול ותכלית כמו שלזמנו ומדת ימיו גבול ותכלית והוא כח מצומצם ומוגבל. וזהו צווי ק"ש בכל בוקר וערב שבכל התחלת גבול נפרד מהגבולים שברא השי"ת לבעלי הגבול נעיד ונכיר כי באמת הוי' אחד שהוא (חסר תי' א') הבלתי בעל גבול והוא מיוחד בתכלית היחוד שאין שום פירוד ח"ו.

רק מה שהוא נראה שהנברא הוא כנפרד מן הבורא הוא כי בשכמל"ו כדי לגלות כבוד מלכותו וכנ"ל. אבל תכלית העבודה שיכיר הנברא את הבורא היינו יחיד הוי' באדנות שגם אחר שנברא העולם הוי' אחד.

והם מיוחדים בתכלית האחד שאין חוצצים כל הברואים בפני היחוד האמתי כידוע. וזהו שילוב האותיות רומז שהכל אחד בכל חלקיהם והיינו שיהי' נרגש כך בלב.

וזה ע"י אוי"ר כנ"ל ואו אוי"ר מתאחדים כאחד [כענין אברהם הוליד את יצחק]. וז"ש בתדב"א רפ"ג אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי שהי' מיוחדים האוי"ר יחד.

וזהו פ"ל בדחו"ר ורחו"ד תחלה דחילו קודמת שהוא הרגשת חיי עולם אשר נטע בתוכינו ושוכן בקרבינו ואח"כ רחיו. ואח"כ כשמשיג תוספות ההשגה וחוזר ויורד מלמעלה למטה אז רחיו קודמת ואכ"ל וידוע ליודעים.

וזהו ג"כ אצל המקובלים בשילוב השמות על הרוב אותיות הוי' קודמים כסדר ירידת ההשגה. ולפעמים אותיות אדנות קודמים כסדר העבודה ואכ"מ: [ד] והנה זהו ענין משכן ומקדש.

משכן ר"ל שכינת הש"י בתוכינו וזה עשאו משה. כי מעת מ"ת התחיל זה האור להיות שוכן ומקשקש כפעמון בקרב לב בני".

ומקדש הוא לשון קדושה והבדלה והוא הרגשת הנבדל ע"י שלימות העבודה אני משכינים ומרגישים תוכינו גם אור המופלא והנבדל מהשגת כל רעיון. זהו מדרגת יעאע"ה שקראו בית כמשאז"ל (פסחים פח).

(כידוע מדרגת אמת ליעקב הוא שם ההוי' שזהו בית קבוע. לכן בבית הי' כה"ג הוגה שם הוי' באותיותיו וכן הכהנים במקדש] שכל דבר, שיש לו גבול מקרי אוהל עראי שבהשתלם הגבול איננו: [ולכך משכן שילה אוהל וגו' בחלקו של יוסף כמ"ש במק"א מענין משיח בן יוסף שיהרג משא"כ ב"ד חיים שאל נתת לו כמו יעקב אבינו לא מת (תענית ה:)] ואכ"מ] משא"כ דבר שהוא קבע וקיים לעד זה נבנה ע"י שהע"ה [שאע"פ שהן שוממין בקדושתן הן דקדושה ראשונה קדשה לע"ל משא"כ במשכן] ומעותד ע"י משיח ב"ד שבימיהם נשתלמה מלכות ישראל על השלימות שהוא שלימות קבוץ הכנס"י וכל העמים ינהרו אליהם.

והוא בירור מלכותו ית' ואדנותו בכל העולם כי רוממות ישראל הוא רוממות התגלות כבוד שמים בעולם כאשר עובדיו מתרוממים וכמ"ש (מגילה כט.) גלו לבבל גלתה שכינה כו'.

וכנ"ל דשכינה היינו כנס"י. וכאשר ישראל נבנים להיות בשלוה שלימה מדת מלכותו ית' מתגלות על שלימותה.

והיינו כפי האפשרי להתצמצם הכרת החיים שזהו עצם החיים בלבנות כל נבראי העולם. וכולם מכירים ומעידין שיש אדון ומושל בכל.

ושלימות חלק החיים שבלב הוא ע"י הרגשת כת ההוי' ר"ל שהש"י מהוה הכל והוא ממכ"ע וסוכ"ע. ע"י הרגשה זו ביתר עוז הוא שלימות כנס"י ומדת מלכותו כנ"ל.

נמצא שלימות מדת המלכות הניכרת בלב הנבראים כאשר יעידון ויגידון כולם כאחד כי הוי' אחד. שזהו תכלית כל רבוי החיות שבלב שמתדבק יותר במקור החיים ואז נבנה בהמק"ד.

ר"ל מקום קביע לאור ד' שהו' הוה ויהי' ולא דירת עראי ומוגבלת בזמן. ואשכחן משכן דאקרי כו' כי באמת הכל אחד יחיד ומיוחד.

והרגשת ההבדל שבין משכן למקדש הוא רק לנבראים אבל אשכחן בתורה שהיא מורה דעת לאדם שהכל אחד וכנ"ל: ועד"ז נתייסדה כל מס' עירובין ולימודיה לעשות מרה"ר

רה"י. וד"ז תקנו שהמע"ה הבונה בהמק"ד ועשה לתורה אזנים (כמ"ש עירובין כא:) ר"ל בית אחיזה שמצות התורה כולה במעשה.

ומשלי בלב שהוא רמיזת כל המעשים שבתורה והמכוון בהם וכמ"ש בוי"ר (ריש שהש"ר) שע"י אדם עומד על ד"ת. ר"ל לדעת המכוון בהם ולאחוז בהם.

ודבר זה הוא ע"י ביהמ"ק שהוא ההרגשה דקבוע וקיימא דוגמת שבת שלכן עכו"ם ששבת כו' (כמ"ש סנהדרין נח:) וא' (שבת י:) מתנה טובה יש לי כו' שד"ז מתנה שאינו ע"י אתערותא דלתתא דוגמת יו"ט דישראל מקדשי לזמנים (כמ"ש פסחים קיז:) וכפי שלימות מעשיהם לתתא. משא"כ זה קבוע וקיימא ולכך הוא רק לבנ"י אשר חלק ד' עמו.

והיינו כי כל המעשים הוא לכנס"י אבל לעצם הוי' אמצדקת מה תתן לו כי מצד היחוד הגמור המתפשט עד אין קץ הוא השביתה ממעשים. וזהו האחיזה לד"ת ע"י משלי (וזהו ישמח משה במתנת חלקו).

כמ"ש בזהר (תקו"ז תי"ג) דמשה מלגאו הוא יעקב מלבר. ר"ל דבחיצונות כל ישראל זרע או"י זכו לקדושת שבת להיות לבבם חלק הוי' ומתפשט בהם ג"כ בחיצונות.

אבל בפנימות הוא רק משה שהוא חלק הדעת שלכל נפשות ישראל כידוע. ומצד הדעת והת"ח אצלם הוא בפנימות לבם ומוחם גם כן השגה זו שהיא מתנה גמורה.

כמ"ש (שבת לא:) אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים שזה לבד מאתערותא דלתתא משא"כ אהבה בא לאדם מעצמו כידוע שזה מתנה] ואכ"מ להאריך עוד. ורה"ר הוא מצד הפירוד הנגלה ויש עצות שיהי' נעשה מרה"ר רה"י כנ"ל שזהו תכלית העבודה.

ולמדו מפתחו של היכל ר"ל כסדר הכניסה אל ההיכל שהיא הקדושה השני' מלמעלה למטה בסדר העשרה קדושות דספ"ק דכלים. שרומזת אל קדושת המחשבה הנגלות במוח [משא"כ ק"ק רומז לעומק הרצון וראשית המחשבה כמ"ש במק"א בפי' משנה דשם] שאין נכנסים לשם שלא רחוק ידים ורגלים.

ר"ל מנוקה בכלי המעשה שזה ג"כ נט"י שתקן שהע"ה שיסד ההיכל. ר"ל שיסד קדושה זו [עד"ה אבא יסד ברתא] וכמשנתה שזה עצמו ענין עירובין ואכמ"ל כעת עוד: [ה] הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך כו' (עירובין יג).

.)

כידוע דהתורה ציור ודפוס כל מע"ב כמ"ש בברא"ר פ"א. כי הוא מקור החיות של כל חלקי הנבראים כלליהם ופרטיהם וכל שנוייהם אחד לא נעדר שלא יהי' חלק עצמות חיותו בתוך דברי התורה.

וכידוע זה ואכ"מ לבאר הדברים באורך להסבירם אל אוזן שומעת. וזה ענין כתבו וגו' השירה ור"ל כהת"כ ואינו לשון זמר ושיר דע"ז נענש דהמע"ה כמ"ש בסוטה (לה).

(רק הוראת שיר דבר המקיף סדר והיקף איזה ענין כמו (שבת נא ע"ב) כל בעלי השיר יוצאין בשיר. וכן זמר וניגון מסוף כל חלקי התנועות וסדורם.

ושירת האזינו מקפת כל הקומות לבנ"י בכל הדורות וסדר ההיקף הזה נקרא שירה. וכהת"כ כוללות סדר היקף כל החיים אשר ע"פ האדמה סדר חיותם של כל פרטי הנבראים ע"כ נקרא שירה.

ובמקום הזה ביחוד אצל מצות כתבו אשר ענינה הגילוי המפורש וניכר לעין והיינו כמ"ש פ"ק דברכות (ו:): כהע"כ לא נברא אלא כו' כי האדם השלם יסוד העולם אשר אליו מטרת כל חלקי חיות של כל הנבראים והוא כמרכז בתוך עגולתם. וכמ"ש בחגיגה (יב:): על עמוד אחד העולם עומד וצדיק שמו.

וז"ש כתבו לכם משלכם מחלק חיותו אשר חלק לו השם יבחר ויגלה כל חלקי החיות של כל הברואים שיהי' מבורר ונגלה לעין שיש מחי' חיים שממנו חיותם וקיומם. ולכך זה מצוה אחרונה בתורה שזה א"א אלא אחר שכבר השלים נפשו בכל השערים הקודמים ונשתלם בכל מיני שלימות הנברא שהוא כהתו"כ הכוללות חיי עולם כמ"ש פ"ק דשבת (י:).

(וכמ"ש וחיי עולם [כולן] נטע בתוכינו. ואחר שנשתלם נפשו בזה אז יכול לכתוב ולגלות ולברר לכל.

וכמ"ש סוף דבר וגו' כי זה כל האדם שדבר זה הוא סוף דבר שכהע"כ לא נברא כו' ועל תכלית ומכוון זה את האלקים ירא בעומק היראה כ"כ עד שיהי' נגלה ונראה לעין כל כי יש בורא ומנהיג שכל הנבראים חיותם ממנו. נמצא שמחלק חיים שחלק לו ד' גילה ובירר הדבר כי יש חלק חיים בכל הברואים שרק זה החיים כאשר הש"י מחיים שזה נקרא חיים.

וכמ"ש בשמו"ר (פרשה ה') על פרעה שביקש בין המתים. כי מה שזולת השי"ת נקרא מת ודבר בטל מן העולם וזה ידוע ומובן] הרי החיים שבהם נתגלו על ידו וכמו שהי' אאע"ה ודומיו וזה ענין כהע"כ כו'.

וזהו בסוף דבר אחר סוף השלימות האפשרי לאדם לכך הוא סוף התורה כנ"ל. וזהו משאז"ל (עי' בר"ר פע"ז) מה הקב"ה בורא עולמות אף צדיקים.

כמ"ש המחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב שבכ"י יש בריאה מחודשת שלולי כח חיים חדש שנותן לברואים בכל יום הי' כלא הי'. וזהו גם ע"י הצדיקים כי השפעות החלק החיים לקיום הברואים הוא ע"י שמכירים ומגלים בבירור כי רק חיי עולם ית"ש שבהם הוא המחי' את כולם.

ונמצא נגלה על ידי כבוד שמים וזה עצמו חיותם וקיומם שעל ידיהם נגלה הכבוד שמים והבן זה: וז"ש הוי זהיר במלאכתך לדעת שהוא מלאכת שמים כענין ואתה תשמע השמים דר"ל השי"ת ר"ל מלאכה שמימית. שענין כתיבת התורה הוא ענין בריאת העולמות כולם דוגמת הקב"ה כנ"ל.

שאם אתה כו' כידוע שסדר הבריאה מסודרת על אופן היותר מתוקן מאת האומן המופלא השי"ת. וכמו המורה שעות המסודר מן האומן על אופן הראוי אם ישנו סדרו או יגרעו או יוסיפו יתקלקל כל מכוון הבנין אשר הוא רק כאשר יהי' בסדר המכוון ההוא.

וכך סדר העולם היש אומן גדול מבוראו מסתמא סדר חלקי כחות החיים שבו הם על סדר המכוון ביותר וכולו היקף סדר אחד אשר ע"ש נקרא התורה שירה כנ"ל. שהיא כטבעת או אצעדה המקיף סדר שלם כהעגולה שהוא סדר שלם זה רצוף אחר זה חלק אחר חלק.

ואם יחסר קצת ממנו הרי נחרב הסדר כולו שאינו מעתה סדר שלם. וזה מצות בל תוסיף ובל תגרע שהצדיק יסוד יעמוד שכל העולם נשען עליו שהוא המברר ומגלה כל סדר חלקי החיים שברא השי"ת.

וזהו כתיבת כה"ת בלי חסרון ובלי יתרון רק כפי סדר החיות שיסד השי"י [ו] וא"ל דבר אחד יש לי וקנקנתום כו' לזבוב כו'. פ"א כמ"ש זבובי מות יבאיש וגו' ובפ' הרואה (סא). (יצה"ר דומה לזבוב. והוא רומז לקלקול והעדר.

ובכחו של ר"מ הי' לומר על טמא טהור כו' (עירובין יג:) ר"ל לגלות חיות שבברואים עד שלא יהי' שום קלקול וגם הטומאה והקלקול גם בו חיות השי"י וטהרה. וכן לעתיד וגר זאב עם כבש וגו' והיינו כי ענין טו"ר וטו"ט הוא מה שברא השי"י וקבע כן שיהי' זה טוב יהי' מקום מציאות לרע להגלות למראות העין בעוה"ז המראה הפירוד והרבוז והעדר גלוי היחוד.

והוא כאשר הצטמצם הטוב בגבול וגדר עד פה תבוא בלי התפשטות לאין קץ נשאר חוץ לגבול מקום גלוי ההיפך. אבל כאשר יתברר האמת לעין כל ויוחזר הדבר לכמות שהי' בשרשו עשל"נ העולם היחוד הברור לעין כל ושהכל ברצון אחר יחיד ומיוחד ואין שום דבר חוצץ לו.

מה מקום לטומאה וטהרה ואו"ה וטו"ר מעתה. וזהו ענין יוה"כ ביום הזה יכפר וגו' שאין מקום לחטא.

ומזה נצמחים העצות לתקן את הקודם החטאים וקלקולים שיבורר, כ"כ עד שיוודע כי לא היה שום קלקול כלל והדברים ארוכים במק"א. וז"ש במד"ר (בר"ר פ"כ) בתורתו של ר"מ הי' כתוב כתנות אור.

כי הכתנות הם הלבושים המעלימים את הגוף ואור באל"ף היינו שגם דרך הלבוש מאיר ומזהיר הגוף ואכמ"ל. וזהו על טמא טהור ומראה לו פנים.

כי הפנים עצם הכרת הדבר כמו (יבמות קכ ע"א) אין מעידין אלא על פרצוף פנים: ועל טהור טמא. ר"ל כי ידוע מ"ש (ברכות סא).

(יצה"ר כו' ויושב על ב' מפתחי הלב. כי לב חכם לימינו ולב כו' והוא יושב על שניהם לאמור על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין ואומר על טהור טמא.

וביד ר"מ הי' לעשות כן ולומר שגם בזה לא חטא וד"ז עמוק בחכמה שגם להרחקת דבר טוב יהי' תיקון שג"ז נתקן למפרע שהוא כן אף שהוא טהור באמת. מצד מדרגתו הי' יכול לברר גם את זה ולתקנו למפרע וז"ש (עירובין שם) גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם.

כידוע דברי האריז"ל על ברוך שאמר והי' העולם הוא רישא דלא אתיידע. פי' ראשית ומקור המחשבה שזה אינו נודע ונגלה כי המחשבה כבר יש לה תפיסה מה במות והיא נפרדת מן עצם המחשב והרי היא נגלית ונודעת להמחשב.

אבל מקור המוליד המחשבה וראשיתה ד"ז אינו נגלה ונודע כלל כי הוא כמו ממוצע בין עצם המחשב ובין הנפרד ממנו שהיא המחשבה והוא כמו סוף המאציל ומחשב וראשית הנאצל. ועל ראשית המחשבה הזו בבריאת העולם [דענין זו המחשבה והפעולה הוא הכוללת כל שמותיו ית' ותואריו וכל מע"ב ומעשה מרכבה שהיא רק מצד הבריאה כידוע] נאמר הלשון שאמרוהי' העולם.

כי בדבר ד' שמים נעשו ודבור הוא בקול כמ"ש בזוהר (ח"ג רכ"ז:) וזהו העשי'. משא"כ אמירה בלחשיה זהו ראשית ומקור המחשבה שהמחשבה כבר היא בגלוי עכ"פ למחשב אבל בלחשיה גמורה שאינו משמיע גם לאזניו היא רדל"א שנקרא דלא ידע ולא אתיידע כידוע.

ועל ידי החזרת הדברים למקור הזה ר"ל שיתברר כ"כ בירור גמור אחדות הש"י שאינו נפרד אף כגדר פרידת המחשבה מן המחשב רק ביחוד עצם כיחוד רישא דמחשבה הזו. שהיא ראשית הצמצום שהמחשבה עצמה כבר היא בגבול אבל כאשר יבוא להשיג השגה ברורה כ"כ עד שכהע"כ אצלו מיוחד גם עכשיו כפי מה שה' במקור ראשית המחשבה.

אז הוא בלתי גבול כלל רק מעותד לצאת בגבולים בלתי ידועים לאותו מקור המחשבה עדיין ולהמקור וראשית המחשבה אין נ"מ אם לאמר על טהור טמא או להיפך. מצד בירור אמיתת היחוד ע"ד הזה הרי כל מה שנעשה הכל הוא מיוחד לגמרי ואין שום דבר יוצא מגבולין של הש"י ודברים אלו ארוכין במקומן בס"ד: וזהו גלוי וידוע לפני אותה המדרגה שאין בדורו של ר"מ כמותו במדרגה זו.

וגם רבי השיג קצת ממדרגה זו כמ"ש (שם) האי דמחדנא כי דחזיתו לר"מ מאחורי. פי' ע"ד משל כענין וראית את אחורי עיין ברמב"מ פ"א מיסה"ת דר"ל השגה שאינה מבוררת.

וכן הוא השיג מדרגתו אבל לא בהשגה ברורה כמותו. וענין ראייה השגה כמו ולבי ראה הרבה חכמה.

וכן כוונת קרא דוהי' עיניך רואות את מוריך דמייתי ר"ל עיני השכל. ולכן סתם רבי מהני' בכ"מ אליבא דר"מ.

ועיין בשלהי הוריות דר' הוא דאסקי' לר"מ לומר ר' מאיר ולא אחרים. וא' מי הם שמימיהם אנו שותים כו' ולכך אמר רבי בפ' יוה"כ (פה:) דיוה"כ מכפר גם לשאין שבים שיש מקום לכפרה גם שלא בתשובה כענין וחנותי את אשר אחון אעפ"י שאינו כדאי (כמ"ש ברכות ז).

(דהוא אתר דלא קיימא לשאלה דהאי יומא דקא גרים לעורר אחדות הגמורה וגלוי' על אופן הנזכר. דלכן הי' כה"ג הוגה השם בו ביום דהשם הוי' והגייתו מורה על היחוד הגמור כמשנתה למעלה ראש.

ומשום דלא חזי' לר"מ מקמי' ר"ל השגה ברורה כ"כ כמדרגת ר"מ לכן לא השיג לומר זה בכל יום על טמא כו'. והנה ההלכה אינו כן ולא נקבע הלכה כמותו לפי שבריאת העולם היתה בגדר וגבול ומקום לבחירה בטו"ר ושכר ועונש וז"ש לו ר"י (שם) כתב שיכול למחות בעי' דצריך שיהי' אפשריות למחות וקלקול הכתב והיינו בחירה ברע ושיהי' מקום גם לרע להמצא.

שזהו מדרגת העוה"ז כפי מה שהוא הגם דבעוה"ב אין שם בחירה וכשרז"ל (עירובין כב.) היום לעשותם ולא למחר וכמ"ד (נדה סא:) מצות בטלות לע"ל ולכן ארז"ל (סנהדרין קד:) דורשי רשומות אמרו כולם באים לעוה"ב.

דהעוה"ב באחת בלא גבול כמ"ש והאכלתיך נחלת יעקב נחלה בלא מצרים (כמ"ש שבת קיח.) אבל העוה"ז אינו כן והוא בעל גבול וזמן המעשים טו"ר: [ז] וז"ש (עירובין שם) שלא הי' יכולים לעמוד על סוף דעתו.

כי לכל דעת ושכל נברא יש סוף וגבול עד פה תבוא משא"כ לדעתו לא הי' שום גבול ודבר שמגדירו שנאמר שעד כאן תחום שכלו ודבר כזה לא יוכל עוד לטהר ברוחב דעתו. ועמידה נקרא כשעומד ואין לו מקום לילך יותר והוא בעומד על הגבול.

ולכ"א שאצלו לא הי' יכולים לעמוד עס"ד כי אין לו גבול ולכך אין הלכה כנ"ל. דאין מטילין קנקנתו"ם [ויש לרמז שהיא בגימטריא שמו"ת ובפ"ק דברכות (ז:) דרשי' מאשר שם שמות דשמא קגרים וא' ביומא (פג:)] ר"מ דייק בשמא כידוע דהשם הוא חיות וכח הדבר כמ"ש במק"א.

וזהו ר"מ במדרגתו הי' דייק בשמא שהוא מקור חייו הפרטי במקור הכללי של כל החיים. והוא ברמז הדין שהוא מקור הכולל כל אותיות התורה שהיא כוללות החיים ואכמ"ל [דבעינן שיוכל למחות: ועוד יש לפרש לשון עס"ד ויובן ג"כ מ"ש אח"כ שמאיר כו' שמנהיר כו' דאז להבין למה זה מאיר וזה מנהיר וקראוהו נהוראי ולא ג"כ מאיר והענין לכאורה אחד.

גם למה שינו כלל שמו של ר' מאיר והלא נהוראי מורה ג"כ מנהיר. ועוד איך מאיר.

בהלכה ואין הלכה כמותו. אבל הענין כמ"ש בע"ז (יט).

(בתחלה תורת ד' ולבסוף תורתו והיינו תחלת ההשגה זה נגלה גם לנבראים זולתו משא"כ בסוף כשמשיג הנעלם מן הזולת זה נקרא תורתו שאין אחר יודעה ומשיגה מקודם. וענין מאיר ומנהיר אחד רק שזה לה"ק וזה לשון ארמי וידוע מ"ש בשבת (יב:) שאין מאה"ש מכירים בלשון ארמי.

ולכן מנהיר רומז אור תורה שהיא נעלם (וי"ל עוד מנהיר לשון המשכה כמו נהרות המושכין. ומזה נהירנא שבגמרא ר"ל המשכה מזמן לזמן שזוכר מה שהיה בזמן קודם וכן המשכה ממקום למקום וזהו הנעלם] מה שאין מאה"ש שהם היותר שלימים בנגלות מהשגת ד' אין משיגים אותו.

שהנעלם זה חלק אדם מאלוק' לבוא את נעלמים משא"כ מה"ש כמ"ש במק"א. ור"מ עצם שמו ר' נהוראי על הפלגת נהירותו שהיא בנעלם ועומק.

אבל עיני חכמים בהלכה הי' רק מאיר בנגלה. אבל על סוף דעתו שהוא הסוף שנקראת תורתו והנעלם שנגלה לו הי' עמוק ביותר ולא עמדו עליו חביריו שהוא למעלה ממדרגתם ולא הנהיר עיניהם בו.

רק חכם אחר שקראוהו ר' נהוראי הנהיר עיניהם בנעלמות שהי' ממדרגתם. ובזה יתיישב דר"מ ביחוד רמון מצא כו' וגמר מפומי' דאחר (חגיגה טו:) שכפי מדרגתו לטהר השרץ אין חלוק בין צדיק לרשע ואכמ"ל]: [ח] וזהו ג"כ אותו תלמיד שידע לטהר השרץ (עירובין שם) שהוא כנוי לכל העבירות השכיחות כמ"ש שילהי יומא טובל ושרץ בידו דנקט שרץ שהוא הטומאה השכיחה.

כמו שרגיל כן בכ"מ בתלמיד לתפוס שרץ למשל בטומאה וכן בריש כלים פתח תנא בו. ור"ל לטהר כל רשע דוגמת הש"י שמטהר כמ"ש שילהי יומא (פה:): ור"ל מצד אחדותו הפשוט הרמוז בשם הקב"ה אצל רז"ל אין מקום לטומאתו.

וזה היתה מדרגת שכלו והשגתו של אותו תלמיד שלא הי' כלל מקום אצלו לטומאה והי' טהור בכל מיני טהרה. והם ק"נ מקוה טהרה בים של שלמה כמשי"ת להלן שזה שלימות הטהרה וזהו ק"נ טעמים שא' לטהרתו.

ורבינא בקש לטהר כל שרץ מן הדין (שהוא מדרגת הצמצום והגבול) ונדחו דבריו כי באמת מן הדין טמא. רק שיש לו ק"נ מיני טעויות של טהרה לטועמיה אשר חיים הנצחיים של השגת אחדותו ית' הפשוטה גם אחר בריאת העולמות זכו: וענין ד' רבינא כי נחש ושרץ הם ב' ראשי הטומאות של לא תרצח ולא תנאף שהם ראשים לכל העבירות ומדות רעות כידוע.

וידוע דרציחה אינה ממדת ישראל וכמ"ש והגבעונים לא מבנ"י. וכמ"ש במצורע דנשתלח חוץ למחנה ישראל (ע' פר"צ ב' לפ' פרה מ"א ה' ז).

משא"כ תאוה שנגדו טומאת זיבה אין משחלח ממחנה ישראל שזה שייך ושכיח בישראל ואף בהיתר שלו, יש טומאה כמ"ש ז"ל (ויק"ר פי"ד לגי' הערוך) בעוון מלא. משא"כ ברציחה אין מקום לטומאה שזה חלק העכו"ם ובהם אין שייך כלל שום טומאה.

ואף מתקנת חכמים אין טומאתם כטומאת בני"י שהם נקראים מקבלים טומאה. משא"כ הם בעצם ומלידה מבטן עיקר התחלת התהוותן מיד טמאים וכמ"ש במק"א [א] אע"פ שהם שורש כל טומאה ומרבים טומאה בעולם כמו דאין שייכים כל העבירות בהם אעפ"י שהם שורש לכל העבירות.

כי לא שייך טומאה אלא במקום שיש שייכות לטהרה. וזה ק"ו דרבינא מנחש לשרץ לדבר שאינו מרבה טומאה ונופו נוטה למקום טהרה כ"ש דמזה טובה מרובה שלא יהי' מקום לטומאה ואם עכו"ם אין נענשים על שעוברים עד"ת כ"ש ישראל.

וזה ק"ו פריכא כדדחי דהתם מעשה קוץ בלי דעת עביד ובליעל כקוץ מונד כלהם. ולא שייך טומאה אלא במי שיש בו דעת ולא באותם שנמשלו כבהמות נדמו: וא' (עירובין שם) תלמיד אחד הי' לר"מ כו'.

שאל תחשוב שד"ז ומדרגה זו של ר"מ ותלמיד דיבנה סותר מדרגת ההגדרה ובאמת הכל ממעין נובע. ולכ"א שתלמידו דר"מ שנבע ממעינו הי' אומר מ"ח טעמים מ"ח מיני טעימות (כאשר).

חייך אוכל יטעם כן הרגשת הלב בכל דבר אמת וצדק כענין טעמו וראו כי טוב ד' כנגד מ"ח דברים שהתורה נקנית עד שיהי' ד"ת אצלו בקנין גמור צריך מ"ח דברים. ומסתמא אינם בפעם אחת רק לאט לאט והם מ"ח מדרגות ובכל מדרגה הוא מרגיש תוספת קנין הד"ת אצלו וטעם מחודשת בהרגשה מחודשת כפי מדרגת הדבר ההוא עד שהשלים כל מ"ח דבר והי' ד"ת אצלו בקנין וטעם כל המ"ח מיני טעימות של כל הלכה והלכה.

וזה הי' כפי הלכה המוגבלת עט"ט ועט"ט וזה תלמיד של ר"מ שלמד וקיבל ממנו מדרגתו של ר"מ כי הכל אחד וזה יוצא מזה. וז"ש אח"כ או"א דא"ח והלכה כב"ה.

או"א דא"ח הוא מדרגת ר"מ כמ"ש בירושלמי דברכות (פ"א הל"ה) ודסנהדרין (פ"א הל"א) ובויק"ר (פרשה ו) על וד' אלקים אמת למה שהוא אלקים חיים. וידוע אמת הוא הוי' וכמ"ש שם (בר"ר פ' פ"א) דאמת ראש וסוף ואמצעי של כ"ב אותיות.

וכן פי' הוי' הי' הוה ויהי' (כמ"ש טוא"ח סי' ה'). והטעם הוא שהוא אלקים חיים, וחיים ר"ל דבר שאין לו הפסק לעולם ואין לו גבול.

וזהו אי"א דא"ח דדברי אלקים חיים שהוא מדרגת וד' אלקים אמת שם הוא כדברי אלו ואלו שאין גדר וגבול. אבל ההלכה שהיא הנהגת העולם היא כב"ה וכנ"ל שהעולם מתנהג בגבול: שם (עירובין יג:) ב' שנים נחלקו כו' פי' ג' שנים הוא ג' מדרגות דחשיב להלן שהם ג' האבות אברהם יצחק ויעקב המקבילים נגד ג' מיני רע שלעומתן ג' אומות אדום ומואב ועמון.

כמו ששמעתי שהם הג' מדות רעות כעס (אדום שהוא נגד לא תרצח כמשז"ל (זוה"ק ח"ג קצב ב') וכמ"ש על חרבך תחי' וממנו לא נשתלה מלכות ב"ד שלא הי' תקונו ע"י כידוע. וכמ"ש דכעס אינו ממחנה ישראל ומב"ד רומז לכללות הכנס"י כידוע כי המלך הוא העם.

אבל מפלתם ע"י בית יוסף כמשז"ל (ב"ב קכג:) כי הוא היפך הכעס כמ"ש במק"א ואין שתילת הכנס"י ממחנה ישראל מזה וכשז"ל ביבמות (עט.) ג' סימנים כו' שהם כולם נגד עשו שרומז בג' אותיותיו היפך זה.

והם ג' פעמים שנזכר מחיתי כמ"ש (מגילה ז.) ואכמ"ל] וגאווה מואב כמ"ש שמענו גאון מואב גא מאוד וגו' וממנו נשתל בישראל ותיקונו דהמע"ה שאמר ואנכי תולעת ומשפיל עצמו על כבוד קונו] ושקר [עמון ולכך קראתו בן עמי שהוא העלמת האמת ומ"מ אז"ל (נזיר כג:) שקבלה שכר ע"ז.

כי יש שקר טוב ובג"ד מותר לשנות (ע' ב"מ כג:) וגם שזהו מצד בריאת העולם דלכן נקרא עלמא דשקרא (ויק"ר פכ"ו) שכל העוה"ז כן. ולפיכך לא נשתלה עד רחבעם שהוא אחר בנין בהמק"ד ושהמע"ה הרומז למשיח אח"כ הוא זביחת היצר לגמרי ואז

נסתלק עלמא דשקרא ורחבעם תיקונו לכן אחז באמת ועזב עצת הזקנים] וג' מדות אלו לא נתקנו עדיין לגמרי עד עת קץ.

לכן לא זכו בני"אז לנחול ג' אומות אלו ולעתיד יזכו גם להם כמשז"ל [בר"ר פמ"ד] ולא יתעסקו עוד בסביבת ההר. (כמ"ש) (סוכה נב).

(הצדיקים נדמה להם כהר]: והנה אז"ל (סנהדרין צג ע"ב) וד' עמו שהלכה כמותו. שלכוון הלכה לאמיתה צ"ל בקרבו קדוש וד' עמו ממש בלי שום נגיעה לגופו כלל. אז יוכל לכוון אמתות הלכה והוא מדרגת הלל שאמר ברוך ד' יום יום כו' כמ"ש בביצה (טז.)).

ובויק"ר (פל"ד) דאזל למגמל חסד עם הדא עלובתא שממש כמו זר נחשבו לו. משא"כ שמאי הי' צריך להכניס קדושה בכ"ד מאכל שאכל בכל יום ע"י כבוד שבת ולא נחשב בעיניו האכילה קדושה כגמילת חסד.

והבירור על וד' עמו היא נקיות בג' ראשי מדות אלו שהמדות רעות כולם הוא מצד החומר והנגיעה להנאת עצמו. וזהו הווכוח של ג' שנים שבכ"מ בדרז"ל רומז על היקף סדר שלם כמו השנה המקפת סדר שלם כידוע לשון שנה על שם משנה שחוזר ושונה סדר אחר על כל מדה.

השלימו היקף שלם בכל חלקי' ופרטי' עיון גמור עד שלסוף ג' שנים נתברר הב"ק ומן השמים הוכיח שד' עם ב"ה והלכה כמותן. [ורומז ב"ק ששכל האדם ליאה להשיג אמיתית המדרגה לולי עזר הש"י לומר זה הדרך לכו בה ר"ל שזה האמת לפי שנוחין הי' זהו העדר כעס ועלובין העדר גאוה.

ושונין דבריהם ודברי ב"ש ואין מעלימין דברי שכנגדן כדרך החפץ בניצוח זהו העדר השקר. ולא עוד אלא כו' היא השלימות הגמור הקיים לעד כמדת דהמע"ה חי וקיים לעד (כמ"ש ר"ה כה).

(כי אלו נגד ג' אבות כמש"ל אברהם איש חסד היפך כעס. ויצחק יראה כמ"ש בהקדמת הזוהר (י"א ב') ביראתך דא יצחק (ע"פ הגי' בזה"ק ח"ג ח' ע"ב עי"ש) היפך גאוה כמו ששמעתי דעיקר יראה הכרת החסרון וכמ"ש עקב ענוה יראת ד' ואמת ליעקב היפך שקר.

ודהמע"ה רגל רביעי שבמרכבה מדתו שלום היפך מחלוקת ולה"ר שהם בעלי ריב דוד. כי מלכות היא לעשות שלום בעולם וכמ"ש ויקרא לו וגו' שר שלום.

ואמרו (יבמות סה ע"ב ויק"ר סופ"ט) גדול השלום כו' ואין הגליות מתקבצות כו' וכל התפלות וברכות חותמין בו שזה האחריות של כל השלימות והאחרון שבמרכבת שלימות הבריאה. והם הד' מלאכים שאז"ל (בר"ר פ"ח) בשעת בריאה חסד וצדק שהם טוב לבריות וטוב לשמים והם מדות אברהם ויצחק אומרים יברא שכולו טוב.

והפסולת יצא בישמעאל ועשו כדי שהנשאר יהי' כולו זך ונקי ואמת ושלום אומרים אל יברא שכולו בהיפך כי לא נבדל הפסולת מהם וגם הפסולת בשם ישראל יכונה ואין

משתלח חוץ ממחנה ישראל. והשליך אמת ארץ זהו יעקב ראש האומה והוא ע"י התורה דכתיב בה אמת (כמ"ש ע"ז ד:) והיא מארץ תצמח.

וע"י יהי' בירור השלום ויגיעו לאחרית שלימות האומה בימי משיח שיבוא לעשות שלום וע"י התורה דכתיב בה וכל נתיבותיה שלום. הנתיבות הם הדרכים הצרים הידועים רק לשרידים אשר ד' קורא: וזהו ולא עוד כו' שזהו תוקף השלום שביניהם וכמ"ש ביבמות (יד:) ע"ז האמת והשלום (זה תלוי בזה זה ראשון וזה אחרון כנ"ל וכמשו"ל (קידושין ל ע"ב) את והב בסופה השלום הוא בסוף ובאחרית הימים אבל נמשך ממילא מן האמת אלא שצריך המשך זמן עד לסוף לזה] אהבו שהי' נוהגין אהבה ואחזה זה עם זה להקדים דברי חבריהם אע"פ שהללו מטהרין והללו מטמאין.

ובירור זה הי' בפלוגתא דראשו ורובו בסוכה ושולחנו תוך הבית (סוכה כח.) (כידוע דסוכה הוא הבטחון הגמור והחסיון בצל ד' הסוכך עליו ושאין ברשותו כלום רק הכל בידי שמים ושולחנו הוא קיום החיים תוך הבית זהו כענין שאז"ל (ברכות לג:) חוץ מיראת שמים.

דקיום החיים נותן הבחירה ביד האדם אבל בש"א דבאמת הכל בידי שמים וכמו ששמעתי בזה דגם דכפי הנראה בעוה"ז הוא אמת דחוץ מיראת שמים מ"מ לא זו הדרך ישכון אור הבוטח בשם ד' באמת. ולא קיימת מצות סוכה מימך אם נהגת כן.

כי באמת גם היצר מהש"י כענין ואתה הסיבות וגו' (כמ"ש ברכות לב ע"א) ולעתיד שיבוער היצר יתבררו דברי ב"ש. וזה יהי' כשיבוא ב"ד לעשות שלום בעולם וגר זאב עם וגו'.

כי עיקר המחלוקת שבין בנ"א נמשך [מצד המחלוקת שבדברי הלכה שהוא] מצד התחלוקת הגבולים של הנבראים שכל אחד גבול נפרד בפני עצמו אבל מצד הבירור הגמור שהכל בידי שמים אז יהי' מדרגת או"א דא"ח (שהוא מדרגת ר"מ כנז"ל] ואין מקום למחלוקת. אבל עכשיו [לא נקבע הלכה כר"מ כנז"ל וכן] הלכה כב"ה.

ונמצא ענין מחלוקת זו דסוכה אדרבא ב"ש אחזו במדת דהע"ה האמיתית. ובה"א להיפך ואפ"ה בכאן הי' הבירור הגמור דייקא.

וכך היא המדה] שזהו רק מצד החכמה שבה"א כפי ההלכה הראוים להילוך והנהגת העולם. אבל נקידת חיים שבלבם הי' דבוק בשלום מדת דהמע"ה באמת.

ובו באותו מקום דוקא נתבררו דבריהם בזה ג"כ שאחזו בשלום מדת דהמע"ה והקדימו דברי ב"ש לדבריהם והבן זה היטב: וזה ענין מחלוקת אם טוב יותר שנברא. (עירובין שם) כי ענין נברא שהוא נפרד בפ"ע וניכר לנברא שהוא דבר אחר וחלוק מן הבורא שהוא המייחד הכל.

וענין שלא נברא היינו שהכל במקורו וכשחוזר למקורו הוא כמו שלא נברא] וב' המדרגות אמת וכנז"ל שזהו מדרגת ר"מ וחכמים. וזה עצמו ענין קבה"ו הנז"ל למעלה ראש יעוש"ב וזהו יסוד מס' עירובין שיסודה לעשות מרה"ר רה"י וכל הלכותיה לברר ד"ז באו] וחקרו איזה טוב יותר.

והוא עצמו המחלוקת דשולחנו תוך הבית אם יצאו ידי סוכה. ולשוןאיזה נוח יותר ר"ל ממה יש נייחא לאדם יותר אם הנייחא היא ממדרגת שלא נברא שישים אל לבו מכה"כ באמת גם עכשיו כעד שלא נברא העולם באין חוצץ מאומה ומזה הוא הנייחא הגמורה לאדם באמת וכמו שכך נמנו וגמרו] או אדרבא הנייחא הוא כאשר הבחירה בידו והוא בוחר חיים: וענין שנחלקו בזה ב' שנים ומחצה.

כי א' בשבת (פ"ט ב') כל זמן עבדות האדם י"ב שנים ומחצה ע"ש החשבון שבהם יש מקום לחטוא ובהם צריך יגיעה לנצח והם חמשה פעמים ב' שנים ומחצה. כי ידוע מ"ש בבר"ר (פרשה יד) שחמשה מדרגות בנפש והם נרנח"י נפש רוח ונשמה היא מחשבה דבור ומעשה כמ"ש בכ"ז במק"א באורך.

המעשה בכבוד שהוא מלא דם והדם הוא הנפש. והדבור בלב כמ"ש ודובר אמת בלבבו ושם משכן רוח חיים כידוע וכן ת"א לרוח ממללא כי הדביר ברוח.

והנשמה היא הנעלמת כמ"ש בפ"ק דברכות (ו.) והוא המחשבה שבמוח.

שמה שבלב כבר יש בו גילוי כי מקום ההרגשה בלב וההרגש היא התגלות. משא"כ חכמה שבמוח הוא נעלם ועדיין לא קיימא לשאלה אלא מבינה דאיהו לבא ותמן הלב מבין משם והלאה קיימא לשאלה שכבר היא בגלוי להרגשת המרגיש והוא נגלה למרגיש לכן קיימא לשאלה.

אבל החכמה שבמוח היא הנשמה שרואה ואינה נראית ר"ל שאינה מורגשת כלל אף בראיות הלב כענין ולבי ראה הרבה. וזהו ויפח באפיו נשמת חיים והאף בראש נמשך מן המוח.

וכל אלו השלשה הם בירורים ומדרגות בעצם האדם שצריך לייגע עצמו לתקן ג' כחות אלו שיהי' רק לרצון השי"ת. אבל ב' הכחות חי' יחידה הם המקיפים לאדם ר"ל שאחר שנשלם בפנימיות וחיצונית כחותיו שאין חפץ מה שזולת רצון השי"ת צריך שידע שגם כל מה שמקיף אותו ר"ל כל מה שחוץ ממנו ומרצונו הכל הוא רצון השי"ת בלבד.

ומרגיש חיים הנצחיים בכל מקיפו במדרגת כהע"כ לא נברא אלא בשבילי (כמ"ש סנהדרין לז.) והוא ירגיש בלב חיים האמיתים בכל המקיף אותו מעולם ומלואו שאינו מקיף אותו אלא חיי עולם אשר נטע השי"ת בעולם מכח ורצון השם לבד.

והנה יש שני מיני מקיפים לאדם לבוש ובית והלבוש הוא המקיף הראשון שסביב גופו. והנה כך יש לבוש לכחות הנפש בזה העולם והם ככל עניני העולם וצריך שיעשה לו לבוש של חיי עד.

היינו שמה שהוא מלובש בו במה שהנפש מלובשת בכחות מעניני זה העולם כולו הכל הוא רק אור השי"ת וזה מדרגת חי'. וקנין בית ר"ל מקום קבוע המקיפו.

כענין ששמעתי על גמ' דבכורות (ח ע"ב) ני לן ביתא באוירא דעלמא כי באמת בית של נפשות הישראלי הוא באוירא דעלמא שאין לו תפיסה בשום דבר. והמקום קבוע הוא אוירא דעלמא שאינו שום מקום קבוע כלל זהו קבועותם] וזהו ענין בית עולמים

שביארנו למעלה שמדרגת מקדש הוא היחוד הגמור או הכולל יחד כל הברואים שהכל חוזר להיות אחד שהוא אור המקיף.

וכאשר הוא כענין זה אז נקרא בית מכון לשבתך עולמים כי המקום קבוע לבית ישראל א"א אלא בענין זה. וזהו מדרגת יחידה שהוא כ"כ מרגיש אמיתות היחוד הגמור עד שאינה אלא יחידה בעולם.

והדברים ארוכים לא עת האסף בזה יותר: והנה לברור כל מדרגה שיוקבע אצלו כעמוד חזק. קבעו חז"ל כמ"ש בחולין (כד).

(כל תלמיד שאינו רואה סימן יפה במשנתו שלשה שנים שוב אינו רואה. כידוע דבתלתא זימני הוי חזקה ושנה היא היקף שלם של ימים.

ובשלשה הוי חזקה נמי לאידך גיסא שאם רואה סימן יפה הוא מבורר לטוב. ויל"פ עד"ז ג"כ ג' שנים דב"ש וב"ה דלעיל ולכך לברור כל מדרגה על בורי' צריך ג' שנים.

וידוע בכל מדרגות זאח"ז סוף האחד הוא בעצמו ראשית הבא אחריו כענין מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליייתה (שה"ש רבה פ"א) וכידוע מטעם חכמי האמת ז"ל בזה] וכבר מבוארים במק"א כי סוף נקרא לעולם בדרז"ל אחר המחצה. כענין שאמרז"ל בפ"ק דקדושין (יב).

(כיון דנפיק מפלגא קרוב לאלפים קרינן לי' [דרובא ככולא] וראש הוא קודם המחצה ונקידת החצי הוא האמצע החולק בין הראש להסוף. לכן די לכל מדרגה ב' שנים ומחצה.

ומחצה השני שהוא סוף מדרגה ראשונה הוא בעצמו התחלת השני'. וגם למדרגת יחידה שהוא האחרונה די ב' שנים ומחצה כי הגמר והסוף זה אינו ביד האדם רק יהי' לעתיד כאשר בלע המות לנצח ואת הצפוני ארחיק מעליכם אז יהי' גלוי היחוד האמיתי שלא יהי' כלל שום בחירה ביד האדם עד שיהי' נראה כאלו נפרד רק יחוד באמת.

אבל בעוה"ז אף מי שהגיע לקצה מדרגת יחידה הוא רק למדרגת ב' שנים ומחצה בה שהוא עד התחלת נקידת הסוף שבמדרגה הזו. (ויש עוד דברים בגו בענין ב' שנים ומחצה.

שהם שלשים חדשים כי בירור כ"ד הוא בשלשים יום כמ"ש ביבמות (קיא:): עד שלשים יום מוקי איניש אנפשי' טפי לא מוקי. דכאשר כבר עברו שלשים יום ומוקי אנפשי' הוא מבורר שכבר הגיע בעומק הרצון שבלב לכך וכך קבלתי בשם חכם אחד.

והנה ידוע מזוקק שבעתים ז' פעמים ז' כי הזקוק האמיתי הוא ז' פעמים כמו ו' נקיים לטהרת נדה וזיקוקה מטומאתה. כי ז' היא היקף שלם לבנין העולם הכללי בשבע ימי הבנין עד שיצא הבנין אל שלימות הנרצה וכן לבנין כל דבר פרטי שהפרט דומה לכלל.

ומצינו במ"ת ספרו חמשים יום וא' בזוהר (ח"ג צז ע"א) שהוא ג"כ כענין ספירת הנדה ימים נקיים מטומאת מצרים. וצריך ז' פעמים ז' כי בעליל לארץ לישנא דגלוי כמ"ש בר"ה (כא:)) שיהי' הזיקוק נגלה אז צריך שיהי' מזוקק שבעתים ז' זקוקים דהוא ז' פעמים ז' ואז זיקוק הכסף נגלה לכל.

משא"כ בזיקוק אחד דהיינו ז"פ לבד אז הוא מזוקק אבל אין גלוי לכל רואה עדיין. ולכן בעת מ"ת שהי' הגילוי האמיתי שלא הי' עוד כמוהו הי' צריך הזיקוק ג"כ להיות גלוי לכל ולכן צריך זפ"ז וזהו ג"כ ענין שמיטין ויובלות ואכמ"ל עוד.

וכן כאן שיהי' בעליל לארץ צריך שלשים פעמים שלשים וזהו שלשים חדשים. והנה בכל החמשה מדרגות הם ק"נ חדשים והם ק"נ מקוה טהרה דים שעשה שלמה וית"ל עוד בעזה"י]: והנה בכל הד' מדרגות עדיין הוא במדרגת נברא שעדיין לא הגיע למדרגת יחידה שהיא היחוד האמיתי מדרגתו של ר"מ כמשנת"ל.

ובאותם ב' שנים ומחצה של מדרגת יחידה שכבר הגיעו להרגשת היחוד האמיתי שהוא מדרגת שלא נברא. ונחלקו ממה הוא הנייחא כי גם במדרגת היחוד הגמור ידוע שגם אם רוח המושל האמיתי יעלה עליך למעלה משכלך שתרגיש שאין לך שום שכל משלך כלום עכ"ז מקומך ומדרגתך אל תנח לדעת ג"כ מדרגת הבחירה ושיראת שמים בידו.

ומקומו ר"ל מה שהוא נברא ובזה העולם אל תנח כי גם שניהם ביחד אמת גמור. וד"ז א"א לשכל האדם להבינו והוא קו' הרמב"ם בענין ידיעה ובחירה ותירוצו ע"ש בה' תשובה] על בורי' אם לא מי שהשיג ענין מדרגת יחידה וענין היחודים שזהו יסודן.

וכמשנת"ל בענין לשיקבה"ו שידע ויבין היטב ששניהם אמת ב' המדרגות מתייחדים יחד וכ"ז אינו ביד שכל האדם להבינו מעצמו אם לא כשעזרו השי"ת להשיג זה בלב מבין ומרגיש. (וכמו ששמעתי על איזהו בן העוה"ב זה הסומך גאולה לתפלה ברכות ד:) ולא אמר כל הסומך גאולה לתפלה מובטח לו כו' דוגמת תהלה לדוד דשם בגמ' יעו"ש.

אלא שד"ז אינו ביד האדם לסמוך גאולה לתפלה שהוא היחוד [דבטוחות ויראה פ"פ דרכו] הגמור ואינו ביד האדם רק מי שהוא בן עוה"ב הקב"ה עוזרו ע"ז] ומאחר שב' המדרגות מיוחדות אצלו ביחוד גמור נחלקו מאיזה מהם הוא הנייחא האמיתית ואחר הב"ש ומחצה שנתבררו במדרגת יחידה על השלימות האנושי האפשרות בה כהנז"ל הכריעו נוח כו' כנ"ל דזה הנייחא הגמורה דעכשיו שעדיין אינו במדרגת זו [שהוא מדרגת ר"מ כנ"ל ולא כל אדם זוכה] יפשפש כו' צריך הדקדוק במעשים שזהו הגדרות וגבולים את זה תעשה ואת זה לא תפשה.

שזה מצד הבריאה שהוא בעלת גבול וכמשנת"ל משא"כ מצד היחוד האמיתי ומדרגת עד שלא נברא אומר על טמא טהור ומראה פנים כנ"ל. ואין כאן גדר וגבול ומשמוש במעשים וכמשנת"ל.

וענין פלוגתת יפשפש וימשמשהיא עצמה הפלוגתא בברכות (לד:) אי בע"ת גדול או צדיק גמור. יפשפש הוא מדרגת בע"ת שב על העבר.

וימשמש בהוה מדרגת צ"ג ובמק"א ביארנום שהם ב' מדרגות יוסף ודוד תרין משיחין יוסף הצדיק ודהמע"ה הגבר הוקם על ודרז"ל (ע"ז ה ע"א) שהקים עולה של תשובה ואכמ"ל]: ים שעשה שלמה כו' (עירובין יד ע"א) כבר כתב הרמב"ם סוף ה' מקואות רמז שיש במקוה ע"ש. והוא ג"כ בדברי רז"ל שילהי יומא להמשיל טהרת עונות לטבילת המקוה יעו"ש שא' דומה לטובל ושרץ בידו כו' ע"ש.

[דנקטי שרץ שהוא הראשון מאבות הטומאה בריש כלים והוא שכיח] ויסודו בכתוב ומכל גלוליתכם אטהר אתכם. ותשובה ששב להשי"ת בכל לבו רומז למים ורמז יש בדבר כמ"ש בספר החינוך כמו שהי' העולם כולו בתחלה מים במים וכאלו היום נולד כו' ע"ש. ועוד דברים בגו עפ"י משנת"ל בדברינו כי התיקון ואמירת על טמא טהור הוא במדרגת שלא נברא שהוא היחוד הגמור אז הוא תיקון הקודם. וזהו כשמתכסה כולו במים כאלו אינו בעולם כנ"ל.

ואז"ל (יומא פה:): מי מטהר אתכם הקב"ה. הוא כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים.

וכשיטבול עצמו במים אלו שהוא דעת את ד' ויתכסה כל גופו ר"ל שכל כחותיו יהי' שקועים בעסק זה אז נטהר מעונות שזהו הדביקות הגמור ובלבד שכל גופו עולה בהן. שכל תאותיו ומחשבותיו וכחותיו בפרטי פרטות אין להם שום תשוקה ורצון כל שהוא לעניני זה העולם רק למה שהוא רצון השי"ת ושקועים בזה לבד כולם א' לא נעדר.

ושיערו חכמים זה ארבעים סאה כי סבה היא המדה היותר גדולה מעבירות כמ"ש בסוטה ח' ב' בסאסאה כו' אין לי אלא סאה כו' כי מקום העבירות והחטאים הוא רק בזה העולם כמ"ש דלעת"ל ישחט יצה"ר בשילהי סוכה. וא' בברא"ר (פי"א) מי שאין משמר שבת כאן שם משמר ע"כ.

ובפ' עושין פסין (יט.) דרשעין אומרין יפה דנת כו' ולכך כמו שהעוה"ז בעל גבול.

כך העבירות יש להם גבול משא"כ המצות אין להם גבול ולכך שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (כמ"ש קידושין לט ע"ב) דהאי עלמא בעל גבול ושכר מצוה אין להם גבול. ואיכא למ"ד בנדה (סא:): מצות אין בטילות לעת"ל.

ואז"ל (ברכות סד:): צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנא' ילכו מחיל אל חיל. דגם שם יש מקום למצות.

והיינו כמ"ש בספ"ק דקדושין (מ.) דמחשבה טובה מצרפה למעשה ואפי' חשב כו' ונאנס מעה"כ כאלו עשה.

אבל מחשבה רעה אין מצרף למעשה שהעבירה היא רק במעשה והיא בעלת גבול דוגמת עוה"ז עולם העשי' משא"כ המחשבה אין לה גבול וגדר כלל: והנה מדת עוה"ז א' בפרק עושין פסין (כא.) דשמים בזרת תיכן חצי אמה על חצי אמה.

והנה א' בתמיד (לב.) דמשמים לארץ כממזרח למערב.

א"כ היא גם בגובה חצי אמה והוא א"כ א' מכ"ד (עי' עירובין כ"א ע"א תוד"ה אחד) משיעור מקוה דהיינו סאה ושני שלישי סאה שהם עשרה קבין. וזהו צחות לשונם בקדושין מ"ט ב' דחשיב כמה דברים שירדו לעולם עשרה קבין ע"ש והיינו שיעור כל העולם.

ומ"ש שם תשעה נטלו כו' וא' כהע"כ ר"ל כי ידון דכל דבר נחלק לעבר שזה לא ימלט שום דבר שלא יחולק לזה כנודע מטעם חכמי האמת וגם הפולסופים הודו לזה. והראשון

הוא המקור הכוללם שממנו הם מתפשטים והוא עומק ראשית של הכל כנודע ומתבאר אצלינו במק"א.

והתשעה הם כוללים כל גוף הגשם וז"ש ט' נטלו כו' ר"ל כל חלקיו רק הא' המקור הכוללם מתפשט בכל העולם וע"י כל העולם שותים תמצית אותו מקום שנטל התשעה והבן זה. והנה א' (מדרש הובא בתוס' פסחים צ"ד ע"א) העולם שלישי ישוב כו' וכן פירש"י על וכל בשליש עפר הארץ ושם הוא מקום בני אדם והבחירה ברע.

ונמצא הם כוללים רק שלישי שהוא ג' קבין וא' המקור הכוללם הרי ד' קבין ועם תוספת שלישי לגודשא ביבש (עירובין יד:) (כמ"ש במק"א כי מעשה המצות לח כי התורה משולה למים וכן אז"ל (כלים פי"ז מי"ג) כל שבים טהור והחטא משל ליבש ארץ הנגב נתתנו] הרי מדת סאה לחומר החטאים הכוללים כהע"כ המיושב עם הגודשא ר"לבתכלית כובד העון, ומדת הכלי לבד הגודשא ב' שלישי סאה והיא מכוון א' מששים משיעור מקוה שהיא כלי מחזיק ארבעים סאה [ובהדי גודשא ס'] וכר"ש בפסחים (צד).

(עולם אחד מששים בגן. ועי' בתורת חיים ב"ב דע"ג דכל א' מששים שבגמ' ר"ל שזה בטל בזה לפי שביטול איסורין היא בששים ע"ש.

וכן צריך תשובת המשקל כ"כ עד שיתבטל כובד עונג העבירה נגד כובד מרירות התשובה וכלא הי' ולכך שיעידו ששים פעמים עד כובד עון: ועוד דברים בגו כי ארבעים סאה הוא תתק"ס לוג. ומצינו בפ"י דתרומות (ירושלמי שם הל"ה) ביטול אחד מתתק"ס וע' בתרשב"א סי' תכ"ו וסי' רע"א ושאר ראשונים חכמי לב נבוכו וכתבו שלא ידעו טעם שיעור זה.

אבל דע כי אלף הוא מספר שלם החוזר ליחוד כידוע שמתחילים למנות עשרת אלפים מאה אלפים והאלף חוזר ליחוד ומה שנמצא רבוא אינו שם מספר רק לשון רבוי כמ"ש במק"א] ולכן א' אותיותיו אלף שזה חוזר ליחוד, והטעם כי עשרה הוא מספר שלם שכן כל המספרים הם הולכים עשרות עשרות וכן כל עניני עולם חלוקים לעשרה כנודע מטעם חכמי האמת בסוד בעשרה מאמרות נברא העולם.

ועשרה הוא קימה שלימה. ולפי שכל גוף נברא הוא מוגדר בששה הקצוות והוא ההתפשטות באורך ורוחב וגובה ועי"ז ההתפשטות באורך ורוחב נעשה מרובע מעשרה והוא מאה וכשמתפשט גם לגובה הוא מעוקב עשרה שהוא מספר אלף.

ואו הוא גשם שלם וחוזר להיות גוף יחידי נברא והוא בסוד אמרם (עי' בר"ר פכ"א) מה אני יחיד בעליונים שזהו א' ואותיות ל"ף שהוא רק מילוי אות הא' נעשה אל"ף שהי ההתפשטות לכל צד להיות קומה שלימה ומלאה ואז חוזר הכל ליחוד ואכמ"ל בזה. ובמק"א ביארנו בזה ענין שרי ישראל שהולכים רק עד שרי אלפים ואין עוד כי שרי רביות לא מצינו שמה שיותר מאלף הוא מדרגת המלך שלכן חרה לשאול מה שנתנו לו האלפים ולדוד הרבבות יעוד לו אך המלוכה.

וכ"א לדוד ששקול כעשרת אלפים ע"ש כי המלך הוא כולל מגופים שלימים הנבראים כולם וגם זה מספר כללי וקומה שלימה כזה הוא עשרה ואכ"מ. וזהו ענין לשונם בכ"מ ברי' אפי' באלף לא בטיל נקטו לגוזמא.

ובלשון הכתוב ג"כ אחד מאלף מצאתי ונאמר מליץ אחר מני אלף. מספר אלף שהוא תכלית הביטול אבר הפרטי לכלל הגמור שבתכלית ההתפשטות.

וזהו ענין הבטולים שמצינו א' משה לענין מו"מ דשתות קנה ויותר משתות בטל מקח שהוא כענין ביטול דבשתות בטלה השיעור אונאה לגבי גוף החפץ. וכן בב"ב צ' א' אין מוסיפין על המדות והמטבע ואין משתכרין יותר משתות הכל כענין בטול.

ומצינו ג"כ בטול א' מעשר שם צ"ג ב' במשנה עשר מתולעות עשר קוססות עשר פוטסות למאה, [ומ"ש שם רובע לסאה בפירות אינו שהפירות עצמן רעות כמו הנך רק טינופות אחרות ובמק"א ביארנו] ומצינו ביטול בס' לכל איסורים וביטול במאה לאיסורים פרטים וביטול בתתק"ס. וביאר זה כמ"ש במק"א כי כל דבר חלוק רק לשלשה ההתחלה והאמצע והסוף.

כי לעולם ריבו ככולו ועד האמצע שהרוב עדיין נשאר כאלו כולו שם ועדיין עומד בהתחלה ומנקודת האמצע ואחריו שרובו עבר כאלו כולו שם ועומד בסוף וכד"ש בפ"ק דקדושין (יב.) כיון דנפיק מפלגא קרוב לאלפים קרינן.

וזהו מצד הרגשת האדם שאנו מחזיקים בכל דבר רובו ככולו אבל מצד הבריאה היא היתה בשלימות כל דבר כולו ממש. ולכך עשר מתולעות כו' שהביטול ממילא מצד טבע הבריאה הוא א' בעשר ביטול הפרטי בקומה שלימה.

ובאונאה והשתכרות שהוא מעשה האדם רובו ככולו וא' משה בטל. וכן ביטול הטעם שהוא מה שנרגש לאדם הוא א' מס' ושוב אין נרגש הטעם.

אבל דברים שאין די בביטול הטעם אז ביטולם א' ממאה שהוא הביטול הגמור מצד טבע הבריאה: ואמנם מה שוה בעשרות וזה במאות. דע כי ד' מדרגות יחידות עשירות מאות אלפים ביארנו במק"א שהם נגד ד' עולמות אבי"ע הידועים לחכמי האמת, שאצילות הוא וגרמוהו חד תמן והוא יחידות והולך ומתרבה עד עשי' שהוא בתכלית הרבוי והיפך היחוד ומגיע למספר אלף שהוא הרבוי ביותר שלם במספרים וכסבורין אנו שהוא רבוי גמור ואינו אלא יחוד גמור כמשנת"ל.

והוא בסוד נעוץ סופן בתחלתן וכמראה הבזק שהאות במקום שכלה חוזר ומתלהט וכמש"ל אף הוא יחיד בתחתונים שאמת מארץ תצמח ורק דעולם העשי' ומשם יצמח ויתגלה תכלית עומק היחוד ע"י האדם ששרשו למעלה מעולם האצילות והוא מגלה שגם הרבוי הזה הוא יחוד גמור וכמשנ"ת סוד זה למעלה ראש.

רק שהוא מילוי היחוד וכמש"ל והם באדם מחשבה שבמוח ורצון והרגשה שבלב וכחות האברים שבדם ובכבד. ויציאית הפעולה ע"י מעשה האברים.

וד' כחות אלו הם נגד ד' עולמות אבי"ע כמ"ש במק"א. והם נגד ד' המספרים הנ"ל שהם ד' שמות הידועים לחכמי ההנדסה שהם נקודה וקו ושטח וגשם.

הנקודה היא שאין לה שום התפשטות והיא חכמה שבמוח כידוע שהחכמה נקרא נקודה בכ"מ בזוהר. שאין לו תפיסה ולא קיימא לשאלה ואינו בעל קצוות כלל שהוא דבר המוגדר במקום וקיימא לשאלה משא"כ המחשבה אינה מוגדרת כלל בקצוות שאינה

בעלת גבול ומקום כלל ולכך היא נקודה [וכל דברים אלו עמוקים מאוד ומתבארים במק"א בארוכה] והקו הוא בעל ב' קצוות שיש לו התפשטות א' וממנו נתהווה ב' קצוות והוא עץ הדעת טו"ר שהוא מטה וקו שיש לו ב' קצוות טו"ר.

והוא הלב באדם כידוע ששם עה"ד טו"ר לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו שההרגשה היא רק בב' קצוות והם טו"ר. ושטח הוא בעל ד' קצוות והוא כחות המתפשטות מן הלב שהם מתפשטים חן הלב והנהגתם הוא ע"י החכמה שבמוח.

והנה מצד הלב ההרגשה בטו"ר הוא רק מה שהאדם מרגיש במתוק ומר ונאה ומגונה. וזהו נקרא טוב ורע כמ"ש בזוהר דרע היינו רע לבריות וזהו המורגש לאדם עצמו שהוא ג"כ מכלל הבריות מה שהוא רע להם ונודע ונרגש להם.

אבל הרע לשמים וטוב לשמים דהיינו צדיק ורשע והוא בענין איסור והיתר טמא וטהור שהוא מצד התורה, והחכמה העליונה זה מושג מצד החכמה [כענין קיים אאע"ה כהת"כ עד שלא נתנה (יומא כח): ונקטו א"א כמ"ש במק"א כי האבות ודהמע"ה הם עד ד' אלו ואאע"ה נגד חכמה שבמוח] שבמוח כענין איזהו חכם הרואה את הנולד (תמיד לב ע"א).

דכל האיסורין הגם דאין מורגש רע בשעת מעשה לעתיד ובאחריתו ינהם ע"ז שירגיש הרע שבו. וזהו מצד החכמה רק שבמקומה במוח שם אין מקום לרע כלל וכמ"ש (קידושין לט): מחשבה טובה אין הקב"ה מצרפה למעשה.

[משא"כ הרהורי עבירה קשין מעבירה (יומא כט): כי הרהור בלב ומחשבה במוח כמ"ש במק"א] וכמ"ש במקום אחר על נשמה שנתת בי טהורה היא רק ההתפשטות בכח האברים שהם הנשפעים מן הלב ששם יש ג"כ הנטי' לרע ממילא מצד החכמה יש ג"כ נטי' לאיסור. וזהו ד' קצוות טו"ר ואו"ה שהם ב' המרחקים אורך ורוחב אבל בגובה אין להם התפשטות כ"ז שלא יצא לפועל במעשה.

וביציאה לפועל נעשה בעל ג' מרחקים וו' קצוות שהוא התפשטות האורך והרוחב דהיינו הטוב לשמים וטוב לבריות בגובה ג"כ ר"ל שיהי' הטוב בשלימות כפי עומק המחשבה של מעלה שע"ז רומז הגובה. וזהו ענין נעוץ סופן בתחלתן ויעמ"ש במק"א בענין מדת אורך ורוחב וגובה של תיבת נח בזה.

ולכך בענין הטוב ורע שב"א לחבירו השיעור בעשרות. ולענין איסור והיתר השיעור במאות.

ולענין ברי' ודבר שהוא חשוב שברי' היא קומה שלימה והיא שלם מכל צדדיו ובעל ג' מרחקים ביטולו בשלימות הג' מרחקים שהוא באלף. והנה ביטול מצד שלימות הבריאה בזולת המורגש לאדם הוא ככולו ולא ברובו כמשנת"ל.

אמנם לפי שהגובה היא מצד המעשה ולא ממילא ובזה הי' ראוי להיות רובו ככולו כנ"ל רק ידוע כי העשרה שחלוק כד' האחרון שבהם הוא היציאה לפועל במעשה כנודע מטעם חכמי הקבלה. בזה ואכ"מ ביאורו ולכך גם העשי' שהוא הגובה חלוק לעשר כנ"ל והאחרון הוא גמר העשי' בו באמת רובו ככולו ולכך די בתתק"ס והבן זה היטב: והנה לוג היא שיעור שלם כמ"ש במק"א על משנה (סוכה מח): בלוג הי'מנסך כל שמונה.

ולא תמצא בתורה מדת קטנות יותר ולכך ביטול טמא בטהור הוא בתק"ס לוג. וזה מים שכל גופו עולה כי כל גוף הוא בעל ג' קצוות אורך ורוחב וגובה ולכך לגוף צריך תתק"ס פעם כנ"ל.

ושיעורו אמה על אמה ברום שלש הגובה נ' פעמים מן האורך והרוחב שהוא כולל שלשתם כנ"ל דסוף מעשה במחשבה תחלה. והנה שהמע"ה שלמה שמו ושלימה משנתו (ע' ברכות לט:) שהי' חפץ להשיג תכלית השלימות כידוע וכמ"ש בזוהר דבימיו קיימא סיהרא באשלימותא.

לכך עשה ים המחזיק ק"נ מקוה טהרה ולכאורה ים משמע מים שאין להם סוף והרי יש להם מדה. אך בירוש' איתא והובא בתוס' פסחים, ק"ט ב' דרגלי השוורים הי' חלולים ע"ש.

והי' מחוברים לתהום והיינו דזהו תכלית הבעל גבול כאשר הוא דבוק במקורו באין סוף ובלתי בעל גבול וכלי כזה הדבוק במקור כ"כ הוא מחזיק ק"נ מקוה טהרה שהיא סיהרא באשלימותא. שהוא יום הט"ו כמ"ש בברא"ר (פ"ו) דהלבנה עושה י"ד מטמועין לפניו וי"ד לאחריו והט"ו הוא האמצעי השלם.

וכן שהמע"ה הוא הדור הט"ו מאע"ה וכן ממנו עד צדקי'. והנה על אאע"ה דרשו בבר"ר (פי"ט) פסוק מי יתן טהור מטמא אברהם מתרח.

והוא הראשון שטבל במקוה טהרה מן הטומאה הקודמת והוא נקרא טהור והיא השלימות עד החסרון. אבל בשלימות עצמו יש מעלות והם חמשה עשר [וכך קבלתי] כדתנן במדות (פ"ב מ"ה) ס"ו מעלות מע"נ לעזרת ישראל כנגד ס"ו שיר המעלות שבתהלים.

שט"ז עליות במעלות יש [מע"נ עד עזרת ישראל שהאשה היא המעלה הראשונה שהוא תוקף התשוקה להש"י והוא אאע"ה שהי' תחלה לתוקף התשוקה כידוע. והאחרונה הוא האיש שהוא מילוי התשוקה והוא שהעה"ש שבנה הבהמק"ד שהוא מילוי התשוקה בתוקף גילוי השכינה וההשגה.

וכשזכו איש ואשה שם י"ד ביניהם (סוטה יז.) שהוא בגימ' ס"ו המעלות.

ובזה השם נבראו ב' עולמות כמ"ש במנחות (כט:): והה"א היא באשה ובו נברא העוה"ז שבו היא התשוקה והיום לעשותם]. ולא המילוי לתשוקה בהשגה שלימה שהוא הקבול שכר והוא לע"ל והוא העוה"ב שנברא ביו"ד שהוא באיש.

כי כ"ד נחלק לג' ראש תוך סוף והראש הוא התשוקה והעוה"ב הוא התחלת המילוי ולכך תוך וסוף שניהם באיש והם בעולם עוה"ז וימות המשיח ועוה"ב. וימות המשיח הוא התוך וכן הג"ע שאחר המיתה והקבול שכר.

ועוה"ב נקרא הבא כמ"ש בזוהר שהוא בא בכל עת בא עד שיבוא לגמרי. והוא במספר המעלות שעולים מעלה אחר מעלה.

ולבאים בסוד ד' ידוע כי הה"א שבשם רומזים לנוקבין ואשה והיא במדרגת הה"א כנ"ל (ולכך נתוסף באאע"ה. ה"א) והיו"ד והיו"ו רומזים לדבר ואיש והכל אחד שהיו"ו הוא רובו של יו"ד וככולו כמשנת"ל.

רק שזה במקור וזה בנרגש מצד האדם כמש"ל ואכמ"ל עוד] והנה כ"ד כאשר הוא בשלימות הוא כלול מעשר וכידוע וכמשנת"ל ולכך הם ק"נ מקוה טהרה: בויק"ר (פ"ז) ובפסיקתא רבתי גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם הגליות מתקבצות בזכות משניות. פי' כמ"ש ברכות ח' א' אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה.

והלכה ר"ל משניות בכל הש"ס כמ"ש במק"א (ע' רש"י סוף נדה וקידושין מט.) והיינו שהוא הנהגת האדם ודרך הילוכו בהאי עלמא.

וזהו עפ"י תושבע"פ שע"י היא הכריתות ברית כמ"ש בגיטין ד"ס. והיינו שהברית ר"ל הקיום.

לעד ולא יאבדו ח"ו בעכו"ם רק כמ"ש בחמה שפוכה אמלוך וגו' וכמ"ש אני ד' השוכן בתוך טומאותם (יומא נו.) וכמשז"ל (מגילה כט.

) דשכינה בגלות והכל מדה אחת שהוא חזת מלכותו ית' שבכל משלה גם בכל הטנופות והקליפות הוא מצד מדת המלכות שרצה ית' בבריאת העולמות ומקום הבחירה בטוב וברע לפי שאין מלך בלא עם ועי"ז יהי' לו עם. ומדה זו היא השוכן עמנו גם בגלות והוא תושבע"פ המשולה ללילה (ע' סנהדרין כד ע"א) כמשז"ל במדרש (שמו"ר פמ"ז ע"ש ביד"מ) במרע"ה שלמד תושבע"פ בלילה.

לכן התחלת תושבע"פ מאנכנה"ג שהוא התחלת הגלות כמ"ש במק"א והוא משול ללילה בכ"מ שאז השכינה עמו אנכי בצרה וכן תושבע"פ היא במדרגה זו. כי תושב"כ היא מצד אור הש"י בעצמותו הקודם לבריאה וכמשז"ל (בר"ר פ"ח) דתורה קדמה לעולם.

משא"כ תושבע"פ היא מה שנובע מלב חכמי ישראל והיא נקרא בפ"י הרמב"מ בכ"מ דברי סופרים אף לדרשות הי"ג מדות וכיוצא שסופרים הוא שגלו דבר זה. וזהו מצד אור השכינה הנובע בנבראים וכמש"ל דף א' ע"א מקונטרס זה.

וד' אמות הוא מדת המקום בכ"מ כענין ד"א של אדם קונות ואין בית פחות מד"א וזה יש לו להקב"ה בעולמו שהוא יחוד קבה"ו כמש"ל דף א' ע"א. ולעתיד ג"כ בחמה שפוכה אמלוך זה יהי' הקבוץ ע"י מדה זו וכמ"ש במגילה (כט.

(ע"פ אעלך גם עלה ע"ש. ובר"ה (לא: ע"ש) בטברי' משם עתידה לעלות.

שהשכינה עולה ג"כ שמתרומם מדת המלכות ובחמה וגו' וזהו למעני אעשה שעיקר הקבוץ יהי' רק למעני למען מדת המלכות שיתרומם. וזהו ג"כ בזכות המשניות שהכל אחד כנ"ל.

וזהו יתנו בגוים ששם המקום בגלות שדומה ללילה כנ"ל: בוי"ר פ' אחרי (פכ"א) איתא במשניות שאם ירחק יפתחו לו כו'. פי' אם יסובך באיזה ענין ולא יוכל לצאת הם יפתחו לו פתח שיצא לאור כך שמעתי ור"ל כידוע שהפתח והשער לד' צדיקים יבואו בו היא זו המדה הראשונה המצמצמת אורו ית' כפי השגת הנבראים וכמש"ל דף א' קצת מזה.

[וכן המשניות מצמצמים הנהגת האדם ומגדירים מעשיו] ואיתא שם עוד בוי"ר עמוד ברזל משנה. ר"ל כמו עמוד ברזל שהוא משען חזק לבל יפול וכן אור המשנה שהוא

ג"כ אור שכינתו ית' השוכן בתוך טומאותם והמאור מחזיר למוטב כמ"ש בריש איכה רבתי לבל יפול באחת הפחתים.

כמ"ש בסוטה כ"א א' ע"ש: ששה סדרי משנה חומשי תורה. יראה כי המקור הוא א' אלקינו כו'.

וכל שמתרחקים מן המקור כך הם מתרבים כענין מים מפכים עד שנעשים למעין גדול. והראשון הוא ב' לוחות שהוא אורייתא וקב"ה כולו חד רק מ"מ היא מדרגה למטה לכך הם ב'.

ובמק"א ביארתי בזה התחלת התורה בבי"ת מצד בריאות העולם ועצם התחלתה בא' אנכי שהוא מצד מה שכולה חד התחלתה באל"ף ואכמ"ל. והאבות לאומה ישראלית שג"כ כולא חד עם אורייתא וקוב"ה אבל כבר הם מדרגה למטה.

וכבר כלולים מג' תחלה קוב"ה א' ואח"כ עם אורייתא כולה חד מ"מ כבר הם ב' ואח"כ עם ישראל כולה חד מ"מ הם ג'. והאבות הם המרכבה וכל המרכבה היא מג' כמ"ש אין אגודה פחות מג' (ע' תוס' סוכה יג).

(והאמהות במדרגה למטה מאב הם ד'. והיינו כי האם המוציאה לפועל את הולד משא"כ האב הוא בכח.

וכבר נתבאר לעיל ע"א בענין ד' עולמות וד' כחות שבאדם הג' הם בכח והד' הוא היציאה לפועל ולכך האבות ג' והאמהות ד'. והנה אלה הם מולידי ומוציאי לפועל האומה.

והתורה היא הנהגת האומה לאחר שיצאתה. לפועל ומצד הזה מה שהתורה היא הנהגת האומה היא מחולקת לחמשה חומשי תורה.

שזה מדרגה למטה מאבות ואמהות. וכל הנהגה כלול מה' כמש"ל סוף ע"א על בה' נברא העולם הזה שהם ה' מעלות וכן ידוע מטעם חכמי הקבלה ענין ה' פרצופין הכוללים כל הנהגות העולמות והם ה' כחות שבנפש הנז' בברא"ר (פי"ד).

והבן זה שקבלת התורה בהר סיני שהוא עצם התורה הוא רק ב' לוחות ובהם כלול הכל וקודמת לאבות ואמהות. אבל מצד התפשטותה להנהגת הנבראים עי"ז הוא מדרגה למטה מאבות ואמהות ומתרבות לחמשה חומשי תורה ויש בזה דברים ארוכים בענין שבירת לוחות הראשונות ואכמ"ל: והמשנה שהיא תושבע"פ שהוא במדרגה למטה הם ששה כמדת כל גשם בעל ששה קצוות והם מה למעלה [משכל האנושי ונגדו סדר זרעים שנקרא אמונת (שבת לא).

(שאמונה היא למעלה מן השכל] ולמטה [נגדו סדר טהרות לטהר הטמאים שהם למטה ותחתית המדרגות וזהו מה למעלה מה למטה (חגיגה יא ע"ב) ואכ"מ] וד' קצוות וזהו בתורת האדם תושבע"פ משא"כ תושב"כ שהוא שכל אלקי ל"ש למעלה ונשאר ה' קצוות. ואמנם באמת הששה סדרי משנה הם כלולים כי הם בכלל אחד והם ג"כ ב' כמ"ש תוי"ט (בהקדמתו למשניות) שחלוקים לב' כב' לוחות ע"ש הטעם.

וי"ל כמו הלוחות הא' אנכי תקון הידיעה שכחו ית' בכל נמצא וברואי ומעשה העוה"ז. והב' לא יהי' לך תקון כל הקלקולים.

ומה שהוא היפך מן הידיעה דאנכי וכך ג' סדרי זרעים מועד נשים כעד אנכי. זרעים בעולם להשריש אמונת אנכי בעולם שע"ז הם כל מצות הזרעים בעולם כמ"ש במק"א. וראשיתם ברכות כמשז"ל (ברכות לה.) כאן קודם ברכה כו' שהברכה קודם הנאה היא שמכיר שהנאה זו ובריאה זו מן השי"ת והוא המנהיג.

ומועד הוא בירור אנכי בשנה (וכל המועדות זכר ליציאת מצרים וכן אנכי מתחיל אשר הוצאתיך וגו' שזהו המופת והבירור על אנכי כמ"ש הקדמונים). ונשים הוא בירור אנכי בנפש שמצות אלו בהוצאת הנפשות והולדתם איך יהי' כפי רצון השי"ת ולא בענין אחר זה משורש ידיעת אנכי בנפש.

וסדרי נזיקין קדשים טהרות הם נגד לא יהי' בתקון הקודם למי שקלקל ולבל לקלקל. וזהו נזיקין בעולם להיות טוב לבריות הוא העדר הרע ולכך נכלל בסדר הזה מס' ע"ז ג"כ וכן מס' אבות וכן ארז"ל (זח"א כז:) כל הכועס כאלו עעכו"ם שהרע לבריות הוא לא יהי' בעולם.

וקדשים בשנה שרוב הקרבנות תלויים בזמן וכמ"ש במד' (הובא בתשו' מהר"ם או סי' קי"ז) בטעם הקרבנות כדי להפרישם מעכו"ם ע"ש המשל עד"ש במ"נ וביארנוהו במק"א. [וג"כ א' (פסיקתא פיס' ט"ו) מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון דהקרבנות מכפרים והם לתקן הקודם מלא יהי'] וטהרות בנפש לטהר מי שנטמא ונתקלקל בטומאת הדעות בנפש כמ"ש הרמב"ם סוף ה' מקואות.

וא"כ המשניות הם חלוקים לב' חלקים וחלוקים ג"כ לג' עולם שנה נפש כאשר נחשוב אנכי ולא יהי' לחז שכן בדבור אחר נאמרו: והם ג"כ ד' כמ"ש בב"מ (קיד:) בארבע לא מצינא כו' שהי' לומדים רק ד' סדרים וכן התלמוד רק ד' סדרים. ולכאורה יותר הי' להם לסדר על זרעים שנוהג בא"י גם בזמנה"ז וכן טהרות א' בפ"ק דנדה (ו ע"א) חבריא מדכן בגלילא גם בזמן החורבן משא"כ קדשים דלא נהגו כלל.

אבל הענין כי זרעים שהיא התחלת האמונה ועיקרה בלב איש ישראל לא לאורך הוא צורך והיא קבועה וקיימא בלב כל איש ישראל. מורשה מהאבות כנודע זה.

וכן הסוף וגמר הכל שהוא הטהרה הגמורה מכל חלאת הטומאות אינה ביד השתדלות האדם בעוה"ז כלל. וכמ"ש שילהי יומא מי מטהר אתכם כו' כמ"ש ובא השמש וטהר ושמעתי פי' וכשיבוא השמש ע"ד כי שמש ומגן ד' אלקים.

וכן אז"ל (ע"ז ג:) לעת"ל יוציא הקב"ה חמה מנרתקה והיא שמש צדקה ומרפא [לקודם] בכנפיה לצדיקים אז יהי' הטהרה הגמורה וזהו הראש והסוף שהם העבר והעתיד שאינם בידו של אדם. .

רק ההוה הוא בידו של אדם וזהו בארבע מצינו שבהם היתה יגיעת בעלי התלמוד שהרצון בו הפלפול והעיון בזה והוא השתדלות ויגיעת האדם. משא"כ ראשית המחשבה [וסוף המעשה] זהו מצד השי"ת וכמ"ש במק"א באורך ולכך עיקרי הסדרים להשתדלות אדם ד': והם ג"כ חמשה כחומשי תורה.

כי חכמה ודעת שהם קדשים טהרות א' הם כי ממקור א' יצאו ולכך במקור הם א' רק קודם שמגיע למקור מצד ההלכה דר"ל הליכת האדם באותם המדרגות הם נראים כב'. [ועי"ל כי סוף מעשה במחשבה תחלה וכלולים בא' כענין נעוץ סופן בתחלתן ולכך זרעים וטהרות א' באמת רק זהו אחר שהגיע לסוף ולא בעת ההילוך.

ולכך תושב"כ שהיא למעלה מן הזמן נעוץ סופן בתחלתן והם חמשה משא"כ תושב"כ פ' היא בזמן ולכך יש בה חדושים בזמן מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שהוא מתחדשות בכל זמן משא"כ תושב"כ כתיבא וקיימא ולכך נקראת הלכה כנ"ל. לכך הם ששה אבל באמת היא ה' כנ"ל והולך ונכלל לד' ולג' ולב' עד שחוזר להיות א' בכללות הכל כנ"ל כי הכל חזר למקורו הראשון מקור הכל]: בשבת ל"ג א' אמונת זה סדר זרעים.

פ' כמ"ש מכות כ"ג א' בא חבוק והעמידן על אחת כו' שהוא המטרה אשר כל מצות התורה יכוננו אליה שגם חובות הלבבות כאוי"ר ודבקות מטרת חפצן האמונה. [וכמ"ש בס' פרי הארץ פ' לך ע"ש] כי שורש לשון אמונה ר"ל קיום כמו יתד במקום נאמן.

ואוי"ר אינו קיים לעד לבל יזוז ממנו אפי' רגע א' משא"כ אמונה ר"ל מצות אנכי וידוע זו בכלל באמונה שלימה שיש בורא ומנהיג וכו' זהו בתמידות ויתד במקום נאמן. וכל עיקרי צרכי האדם בעוה"ז הוא בזרעים שהם קיום חייו.

ע"ז באו המ"ע ול"ת שבזרעים שהם להשריש בלבו כי עיקר קיום חייו הוא מהשי"ת. וצוה ליתן הראשית מקצירה ומדגן ומעיסה להכהן שהוא עבד ד' וקודש לד' המה כי צריך שיהי' מחשבתו בראשית מעשיו לשם ד' כמ"ש בזהר כ"פ (ע' זח"ג קח).

([ובתניא פ' מ"א ע"ש] כי הכל אחר ההתחלה. וכל מתנות העניים הם בסוף הקציר כי ע"י תחלת המחשבה לד' ניכר בסוף המעשה שאינו מייחד תבואתו לו רק נותן ג"כ לעני.

ושניהם מעידים על האמצע כענין לא גנזו ס' קהלת לפי שראו תחלתו ד"ת וסופו ד"ת (ע' שבת ל:): שזה מעיד שגם האמצע כד"ת ושאינו אומר כחי ועוצם ידי. וכן הברכות על כל הנאות הגוף לכך נוסדו להכיר עובר לעשייתן כי לד' הארץ ומלואה.

ואז לאחר ברכה הארץ נתן לבנ"א כמ"ש ברכות ל"ה ב' ורשאי ליהנות אח"כ מאחר שמכיר מתחלה שהכל מד'. (וכמו ששמעתי בזה שכך מדותיו של השי"ת כשהאדם נותן הכל לד' השי"ת חוזר ונותן הכל לאדם ואומר שהכל שלו אבל כשאין האדם נותן לד' שאין מכיר שהכל של השי"ת אז אין השי"ת נותן כלל לבנ"א ואומר כולה שלי וזה כלל גדול בהנהגותיו ואכמ"ל ביאורו] וידיעת כ"ז נקרא אמונה ופי' בירושלמי (הובא בתו' שבת לא).

(שמאמין בחי עולמים וזרעו. ר"ל שתחלת הזריעה היא גם כן מתוך שמאמין בח"ע ומכיר שהשי"ת שהוא הנותן חיים לכל חי ולכל העולמות וממנו נצמח קיום חיותינו שהם הזרעים וקיום חיות הזרעים עצמם וזהו תואר חי עולמים] הוא המצמיח ולא' בטבע לבד רק שהוא הנותן כח בטבע.

ובמד' הובא בס' נתיבות עולם נתיב אמונה פ"ב שבשכר אמונה זכו לירושת הארץ. ומבואר ע"פ הנ"ל כי עיקר האמונה שלד' הארץ ומלואה ומדה כנגד מדה נגד זה זכו לירושת הארץ שהארץ נתן לבנ"א וכנ"ל: בברכת ק"ש להבין וגו' עד ולקיים ח' דברים.

יש לרמז ברכת יוצר אור היינו בינה כמ"ש להבחין בין יום ולילה כמ"ש במק"א כי בינה הוא הברור כמ"ש אני בינה שהוא הברור האמיתי וכן ההבחנה בין יו"ל הוא בינה. [והוא עץ הדעת טו"ר כמ"ש ל"ד"ה ע"א שזה בלב וכן בינה בלב כמ"ש בזוהר (ע' תקו"ז במא' פתח אלי') ושם ההבדלה בין טוב לרע.

וא' בברכות (ירושלמי פ"ה הל"ב) אם אין דעה הבדלה מנין וזהו עץ הדעת וא' (אבות פ"ג) אם אין בינה אין דעת ואם אין דעת אין בינה] ולהשכיל אהבת עולם שהוא ג"כ ברכת התורה (כמ"ש ברכות יא ע"ב) שמזכיר אהבת השי"ת וישראל והוא ע"י התורה דשלתם חז. לכך נכלל ברכת התורה בה ג"כ ותורה נקרא השכל שהיא שכליות.

ולשמוע פ' שמע ומקודם היא הבינה וידיעה בטו"ר ואח"כ השכל והנהגה התוריות שהיא קבלת העשי'. ואח"כ השמיעה כענין נעשה קודם לנשמע שהוא קבלת העשי'.

ואח"כ ללמוד וללמד אחר שקבל מרבתי ואח"כ מחביריו יותר מהם (כמ"ש תענית ז.) זהו ללמוד.

ומתלמידיו יותר מכולם זהו ללמד והם פ' ואהבת ופ' והי' כמ"ש ברכות י"ג ב'. אח"כ ולשמור הוא ההתבוננות קודם יציאת המעשה לפועל מלשון ואביו שמר שהוא לשון המתנה.

וכמ"ש בעשרה מאמרות שהמצוה צריכה שמירה והמתנה להכין עצמו וזריזין מקדימין שמא יקדמנו המות. וזה נגד למען ירבו ימיכם שאחר שעבר כל המדרגות האלה אז יהי' מתון כי בטוח למען ירבו שיהי' ריבוי בחיים ולא יפסק החשך ממנו אחר זמן.

משא"כ בהתחלה כשמגיעו חשק צריך להיות זריז לעשותו שלא יפסק בינתיים החשך כמ"ש במק"א בענין פסח מצרים נאכל בחפזון כ"ז שלא הלך דרך מדרגות הקודמות. ואח"כ ולעשות והוא נגד פ' ויאמר כמ"ש ברכות י"ג ב'.

ולקיים הוא אמת ויציב וקיים וגו' ור"ל שיהי' מעשה זו קיימת לעד ובקביעות בקנין בלב זהו המדרגה השמינית. [כמו ששמעתי שבפרשה בני אם תקח אחרי וגו' אז תבין וגו' יש ח' מדרגות והשמינית א"ז וגו' והיא בקנין בלב.

ובאמת בקנין בלב יהי' רק לעת"ל וכמשז"ל על ובא השמש וטהר לכשיבוא אותו שכתוב בו שמש ומגן וגו'] : וז"ש בערכין (יג:) דכנור שלעת"ל של ח' נימין. כענין מעי ככנור המנגן מאליו כבוד שמים.

ובהאי עלמא אינו אלא של ז' נימין דאינו עדיין קנין בלב ולכך בעוה"ז לא כשאני נכתב אני נקרא (פסחים ג.) כי כל ברכה מתחלת בנוכח ברוך אתה ואח"כ נעלם ורק בתחלה עיניו לנוכח יביטו וכמ"ש בתניא פ' מ"א דמחשבה לשמה די בתחלה.

(ולכך ברכה הסמוכה לחברתה די בפתיחה ראשונה (כמ"ש ברכות מו:) ויש שחותמין בברוך כענין תחלתו ד"ת וסופו ד"ת שנת"ל ע"א ואכמ"ל] משא"כ תפלה כולה לנוכח

כעומד לפני המלך והיא באה סמוך לגאולה שהיא ברכת אמת ויציב שהוא בקנין בלב אז הגאולה שלימה מכל רע. ואז היא קיים לעד ההכרה לנוכח ואינו נעלם אח"כ.

והוא מתחלה ועד סוף כעומד לפני המלך במדרגת הגאולה שהוא מדרגת דהמע"ה שהוא הגואל עם מדרגתו הוא התפלה כמ"ש ואני תפלה. ואז יהי' נקרא ג"כ בהוי' המורה הנוכח האמיתי כמ"ש בא"י בתחלת הברכה שם הוי' שמורה שמהוה הכל.

משא"כ אדנות שהוא אדון הכל הוא נעלם כי בהית לאסתכולי באפי' העבד באדון. משא"כ שמהוה היינו אביך קנך וכן לאב מדבר לנוכח ולכך התפלה במדרגת בן.

ומ"מ צריך כעומד לפני המלך כי בעוה"ז א"א למדרגה זו דלכך לא כשאני נכתב כו'. ורק בכתב אפשר כן שר"ל בכח ולא בפועל ולכך בפועל צ"ל בכובד ראש כעבדא קמי' מרי': ברכות ב' א' יליף מברייתו של עולם כו' ע"ש.

כי בקדשים הלילה אחר היום כמ"ש בברכות יוצא אור קודם לחושך. אע"ג דבברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא (שבת פ"ז:) זהו לגבי השי"ת בריאה קודם ליצירה.

ובריאה חושך אצלינו כמ"ש בזוהר דיש אור לגדול כ"כ החשוך לעין קלי הראות ולכן א' ובורא אחושך. ואצלינו ממטה למעלה יצירה קודם לבריאה ולכן קרבנות דהיינו כפרה לחוטא וחסר אצלו היום קודם.

משא"כ בהנהגת ד' לילה קודם בכל ברייתו של עולם. וס"ד דקבלת עול מלכות שמים דידן בדידן תליא מילתא ויום קודם לז"א ויליף כו' דמיד שקיבל עול מלכות שמים ונתברר אצלו שה' אחד חוזר הכל למקורו.

ויליף מברייתו של עולם כו', כי ידוע דנעוץ סופו בתחלתו והתחתון חוזר להיות עליון כמראה הבזק כמ"ש במק"א. וע"ש בגמ' דלהך לישנא ילפי לכ"ד דערב קודם לבוקר משא"כ ללישנא קמא דוקא ק"ש כמ"ש תוס' ד"ה א"ה.

ושמעתי טעם נכון דק"ש תלוי בשכיבה וקומה ואם אין שוכב איך קם ע"כ שכיבה קודמת. וז"ש והכי קתני כו' ובזה ניחא לקמן י"א רע"א גי' דילן בבוקר ובערב וא"צ להג"ה מהרי"ב שם ע"ש.

ונראה דקיי"ל כלישנא קמא לכן סדרו בעל הטוש"ע דיני השכמת הבוקר ואח"כ בסי' רל"ו דיני הלילה. ויעמ"ש במק"א טעם דנקטי במתני' בתפלה שחרית קודם.

ומ"ש התוד"ה ליתני מתמיד לא דמי לכאן דשם תמיד ב' בין הערבים ועדיין יום הוא ובזמן מנחה ושפיר שחרית קודם: אמנם בלא"ה דרך בנ"א בעבודתם כך יצא אדם לפועלו ולעבודתו מהשכמת הבוקר עדי ערב. והתחלת עבודת האדם להש"י כשמשכים ונעשה ברי' חדשה.

וי"ל דרק בק"ש שהיא קעמ"ש תמידי כמ"ש בס' החינוך דמצות שמע ואהבת הם תמידיות. שצ"ל כ"כ אדוק במחשבתו רק ד"ז של עומ"ש ואוי"ר עד שגם בשכבו כל משכבו ידע לפני מי הוא שוכב ויהי' כדש"ל ט"ז ב' ונסכים ונמצא יחול לבבינו כו'.

מידשמשכים ימצא עצמו במקום ששכב בו באותו מחשבה כמ"ש ביעקב ויחלום והנה ד' נצב עליו ואין מראין לאדם אלא מהרהורי לבו (כמ"ש ברכות נה:): כל היום שד' נוכחו וגם בלילה לא שכב לבו במחשבה אחרת. ולכך בק"ש לבד שהיא קעומ"ש בלי הכרת הנוכח כדפרש"י כ"ה רע"א של לילה קודם.

ולא בתפלה כי התחלת הכרת הנוכח הוא בתחלת היום כמ"ש בהג"ה דריש או"ח. ולא כל אדם זוכה למדרגת יעאע"ה שזכה בשינה למדרגת הנוכח שהיא ידיעת אנכי גם בשינה וזהו מעין עוה"ב כמשז"ל דזהו מדרגת עוה"ב (יז).

ע"ש) ויעאע"ה זכה בחייו לזה כמ"ש בתדא"ר פ"ג. ולכ"א בתענית (ה:): דלא מת.

משא"כ כ"א הכרת הנוכח היא רק לפי שעה ומיד נעלם וצריך לזה השתדלות ויגיעה וזהו רק ביום. אבל בלילה קעומ"ש בעתם וכמ"ש להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות.

אמונה סתמית וקבלת עול שלא יחטא עכ"פ משא"כ הגדת חסד זהו בבוקר: ברכות ב' ב' מדמה ק"ש בזמנה לזמן אכילה, ע"ש י"ל שהק"ש דוגמת אכילה לגוף. בבוקר ישבעו לחם בק"ש של שחרית הוא שביעה ובערב רק אכילה ויעמ"ש בזה במק"א.

ונוטל ידיו קודם ק"ש (יד:): כקודם אכילה שהידים עסקניות ר"ל כלי המעשה עלולים להתטנף במעשים מגונים ורוחצים במי הדעת של ד"ת ותשובה. ולתפלה מהדר אמיא עד פרסה (טו).

(שהיא שיעור שעה וחומש צריך לחפש למצוא תיקונים ע"י תורה ותשובה. אבל לק"ש סגי בנקיון בעפר (כמ"ש שם) ר"ל זכרון יום המיתה.

ועבג"מ ט"ו א' נקט ג' דברים י"ל נגד ג' דברים שא' עקביא עפר כי מעפר אתה. ובצורר הם המושלכים ע"פ חוצות ככלי אין חפץ זהו לאן אתה הולך.

ובקסמות הוא עץ המתבקע ע"י קרדומין זהו לפני מי אתה עתיד ליתן דין כי האדם עץ השדה. וכפרה לא בעי' רק לקדשים דהיינו ליכנס לפני ולפנים ולחי שרוצה להתקדש.

אבל לטהרה סני רק בטבילה שהיא התעוררת האדם והערב שמש דממילא ערבא ואינו ביד האד והוא גמר הסיוע למי שבא לטהר שאלמלא הקב"ה עוזרו כו' (סוכה נב.): [ג' א'] שלש משמורות הוי הלילה כו' פי' לילה חושך והעדר האור שהוא ע"י בהמק"ד כמשז"ל (מנחות פו: ע' ויק"ר פל"א) על חלונות שקופים אטומים שממנו אורה יוצא לעולם וזהו ישאג על נוהו ואוי לבנים כו'.

והוא נחלק לג' ראש תוך סוף שזה הוא חלוקת כל דבר. ואיכא משמורות בארעא נמי לעבודת ד' גם בעת החושך [ונקרא משמורות שכך הוא הזמן גרמא לעבודה זו כמ"ש הלילה למשמר וכמ"ש מצאוני השומרים וגו' בלילה ונא' אמר שומר אתא בוקר וכן הנביא בגלות אמר על משמרת אעמודה כי אז זמן השמירה מליסטים ומזיקין ע"י אנשי משמר ובעלי משמורות] ובמשמורה א' עד סופה זמן הליכת בנ"א לשכב ועדיין לא שכבו שסמוך לאור היום.

כי הלילה זמן שינה פ' העדר ההיזק כמ"ש בע"ז י"ט ב' יכול יגרר עצמו בשינה. ובשבת פ"ט ב' דל פלגא דצילתא] כי בחושך די השמירה מן ההיזק אמנם לא סגי בשינה כדמסיק בע"ז שם דלא זה התכלית.

וגם בלילה דאין זמן לרוב מצות התמידית כציצית ותפילין וגם ת"ע רשות מ"מ חייב בק"ש. ולר"א באשמורה א' דעדיין מאיר לו קצת מאור היום הסמוך ועדיין לא נדעך ונשכח אור המאיר לגמרי ויקעמ"ש.

וזהו משמור הראשון לעבודת ד' החיוב עכ"א בלילה עכ"פ לא יהי' בלי עול וצריך לישא עומ"ש גם בלילה. ואפי' חמור פחות הברואים כמ"ש (יבמות סב ע"א) עם הדומה לחמור וכמ"ש בשבת (נג).

(דאפי' בתקופת תמוז קרירא לי' פ' בעת תוקף חום האדם לעבודת ד' קרירא לי'. וקרירות הוא עצלות ושינה ובטלה כמ"ש יושב בטל כישן ואפ"ה חמור מכיר אדונו כמ"ש וחמור אבוס בעליו ונושא עול אדנותו.

ובמשמר א' גם הוא נוער להשמיע לאדונו וליסטין המזיקין בורחין מקול נעירותו: ומשמר ב' מפני המזיקין אינו ע"י החמור שכבר ישן דכבר יצאידי חובתו בק"ש עד האשמורה כדר"א הכולל גם ההמונים. רק אז משמרת הכלבים שאין ישנים וצועקים ומתייראים המזיקים הליסטים והוא בתפלה כמ"ש בזוהר צווחין ככלבין דלית עניא מכלבא כמ"ש שילהי שבת.

ותפלה הראוי' היא תפלת העני כמ"ש בזוהר (ח"א כג:) ולכך ת"ע רשות לא חובה עכ"א. [בעל משמור א'.

וזהו בזמן התלמוד אבל בעת שעומדים במשמר ב' וג' של גלות קבלוהו לחובה] והיינו האמצעות דאמצעותא שהוא עת רצון וזהו כחכמים דעד חצות הוא קעומ"ש. והיינו לאילין דצווחין ככלבין שהם עובדים עכ"פ ואין עצלים כחמור רק שעבודתם לגרמייהו הב לן חיי הב לן מזוני ולא לאקמא שכינה מעפרא.

שזהו בעלי משמור ג' הקרובים לאור היום השמורה אז ע"י בנ"א שהם בצלם ובדמות ונק' אדם] שכבר ניעורו וזהו כר"ג דעד שיעלה עמה"ש יש זמן לק"ש וקעומ"ש לאותן שמרוחקין מן העבירה. ול"ח לאונס שינה כי מתוקף עומ"ש שעליהם לא יוכלו לישן הם השומרים משמר ג' שהשגתם מרובה עד כי תינוק כו'.

והיינו כי ג' עמודי עולם תורה ועבודה וגמ"ח גמילות חסד ר"ל מצות מעשיות כחמור למשוי שהוא מצד עומ"ש כמ"ש בברכות וסנהדרין עול מצות שטעון וסובל עול כמ"ש בפ' חלק (צג:) מטעינו מצות ועבודה שבלב זו תפלה כמ"ש בריש תענית וכן תפלות נגד קרבנות תקנו (ברכות כו ע"ב) זהו משמור בו צווחין ככלבין כנ"ל שהם עניי הדעת.

ומשמור ג' הוא עמוד התורה שנמשלה לחלב ויניקת התינוק כמ"ש בפסחים קי"ב א' יותר ממה שעגל רוצה לינוק. ואמר תינוק כו' ואשה כי' שניהם יחד הוא רק במשמר ג' לאפוקי מקודם אפשר לזה בלא זה כשתינוק כו' ואשה נעורה בעל ישן וכשאשה כו' תינוק ישן ואין יונק כמ"ש בזוהר] ובנמשל אשה כלל הכנס"י וראשי חכמי ישראל

מקבלים מהש"י [מספרת י"ל כמו מספר דגבי ר"א בנדרים כ' רע"ב] ותינוקת של בית רבן הם כשהאומה יונקים מהם.

משא"כ במשמור ראשון בימי חכמי הגמ' דאשה מספרת אבל אין תינוק יונק דהי' הרבה ע"ה אז שאין עכשיו כמו שיראה בגמ'. ובעת משמור ב' הי' הגזירות והשמדות זהו נגד הצעקה בתפלה] וקאמר תחלה תינוק קודם לאשה ובסוף למאן דגני כו' הקדים אשה.

כי במעשה תינוק קודם שהוא מעוררם משנתם מצד צרכו אבל בנרגש לאחר מרגיש קודם קול אשה מספרת. והבן היטב בנמשל העורר הם המון ישראל על ידי תשוקתם.

מתגדל הרב לקבל תורה מפי השי"ת להשפיע אעפ"י שכפי הנראה ונרגש לבנ"א הוא להיפך: והנה מכל עבודת האדם למטה הכח רוחני של עבידה הוא עומד למעלה כא' מצבא מרום. וז"ש שמכל מצוה נברא מלאך.

וזהו משמורות דרקיע שהוא נמשך כי היכי דאיכא (כ"ה גי' הרא"ש) כו' כי כל עבודת מלאכים הוא רק ע"י עבודת בנ"א כמ"ש בפ' ג"ה (צא:) אין מלאכים אומרים קדוש כו' אז יש להם רשות וכח [כי אינם בעלי בחירה כשאין להם רשות אין להם כח] לאמור. ר"ל לגלות ולפרסם דבר זה לפי שכבר פרסמוהו ישראל וכחם למעלה נברא ונתגלה מלאך כח רוחני עומד ומשמש במרום ומגלה כח עובדא זו.

וזהו עבודת ושיר המלאכים שהוא רק ע"י ישראל וזהו הג' משמורות שלהם עברד"ה אי קסבר: שם (ג:) אין אומרים בפני המת כו' ר"ל רשעים בחייהם קרוים מתים (יח:). וא' בפ' ב"מ (ל:) כתיב ענה כו' וכתוב אל תען הא בד"ת הא במילי דעלמא.

ודבריו של מת ר"ל להוכיחו על רשעותו ש"ד. ותרתי לישני תליין בזה אי ד"ת שרי: שם עד חצות כו'.

אז תוקף הדין כידוע מזוהר וכן תוקף חשכת הגלות ואז מתנמנם דלא ידע לאהדורי סברא (מגילה יח:) מכובד העול. אבל אחר חצות מתחילים החסדים של בוקר להאיר כמ"ש בבוקר חסו ואז עוסק בתורה שנק' תורת חסד.

[והוא ג"כ אמונתך בלילות אמונה ר"ל הקווי לישועה וזהו ע"י התורה. והאמונה קיום העולם כענין יתד במקום נאמן וכן התורה כמ"ש (פסחים סח) אלמלא כו' שנאמראם לא בריתי כו'.

וא' (אבות פ"א) על ג' דברים העולם עומד כו'. ושלתם כלולים בתורה.

עבודה כמ"ש (מנחות קי.) כל העוסק בתורת קרבן כאלו הקריב.

וגמ"ח כמ"ש גומל נפשו איש חסד וזהו ע"י התורה כמ"ש במק"א]: שם כנור הי' תלוי. הוא כנור המנגן מאליו מקירות לבו כמו מעי ככנור יהמיון.

ולמעלה ממטתו ר"ל המטה היא מקום המנוחה וזה הי' למעלה שאין מניחו לנוח רק גם בשכבו ידע לפני מי שוכב. וכשהגיע רוח צפונית שמשם תפתח הרעה ובחצות שמתגברים חסדים גם הרעה מתגברת.

וזה ה' נושב בקירות לב דוד וככנור יהמיון ומנגן מאליו בשירות ותשבחות להעיר החסדים. א"נ לאתעורלי משינתי שינת העצלות.

ואח"כ עוסק בתורה שהיא תורת חסד. וכיון שהאיר עמה"ש שהיא המאיר ומעיר לבות בנ"א כמ"ש השחר מעיר אותי עבט"ז או"ח רס"א להיות אדם יוצא לפעלו לעבודת השי"ת.

מיד צריכים פרנסה לנפש והמעוררים ע"ז הם חכמי ישראל. וא"ל שיקבלו זה מזה בעשיות המצות.

ועז"א אין הקומץ משביע כי זה בלתי מספיק להשביע נפש רחבה ואעפ"י שהוא טוב אין בו כדי שביעה שהוא בגדר טוב מאוד וכמשאז"ל. (בר"ר פ"ט) טוב זה יצ"ט מאוד זה יצה"ר.

ואין הבור כו' דלהשלמת האדם אין מספיק מה שבטבע תולדתו עי"ז ימלאנו דזה מקרי אשר לא עבדו כמ"ש בתניא. רק צריך לפשוט בגדוד מלחמת היצר שהיא טוב מאוד שע"ז יש נבועה טפה חדשה והיא המשבעת.

[ועז"א (סוטה מו.) יצר כו' תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

י"ל לכך הימין מקרבת כדי שיהי' השמאל דוחה וזהו טוב מאוד. ושמעתי דרז"ל המשילו היצר לשאור שבעיסה (ברכות יז).

(והשאור הוא תיקון העיסה וא' ברכות ל"ד א' בשאור דמיעוטו יפה): ומיד יועצין כו'. ששלשה דברים צריך קודם המלחמה עצת שכליות ועצת התורה [ופרש"י בסנהדרין טז).

(שיתפללו קשה דאין זה נמלכין. רק ר"ל שיגידו איך יעשו עפ"י התורה) ועצת הנבואה. [וז"ש בירוש' דמכות (פ"ב הל"ו) שאלו לתורה שאלו לחכמה שאלו לנבואה שהם ג' מדרגות הנז'] שהוא רצון השי"ת עכשיו באותה שעה כי דבר בעתו מה טוב אם עכשיו הוא העת לעשות לד' ד"ו כענין בני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'. ועצת השכל שבמוח ראשון כי דרך ארץ קדם לתורה.

ואחר כך עצת התורה שהוא הבינה שבלב והיא משפט הכללי של השם יתברך ואח"כ ההכרה באו"ת אם כן הוא רצון הפרטי בעת ורגע ההוא. וזהו בכבד כמ"ש ביחזקאל שאל בכבד כמ"ש בפ' הרואה (סא:) כבד כועס ובעת כעסו אין משגיח בחכמה ותורה כמ"ש בעירובין (סה:) בשלשה דברים אדם ניכר שאז יוצא מגדר החכמה.

וברא השי"ת הכעס באדם לצורך קדושה כמ"ש (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר.

וע"י רגזון זה יוצא מגדר החכמה ותורה ועצתו אז למי שמאיר ד' עיניו הוא כאשר ישאל איש בדבר אלקים הפרטי לפי שעה ורגע ההוא [וזה מ'ל'ך' ר"ת ג' הנז' על פיהם יצא למלחמה כמשפט המלך]. והם ג' עמודים תורה ועבודה וגמילת חסדים.

ג"ח השכל אנושי שזה ממצות שכליות. ועבודה היא השראת שכינה במעשה ידיו ומכיר עי"ז רצון השי"ת הפרטי.

ותורה עצה התוריות. ולענין קיום העולם גמ"ח לאחרונה יסע כמ"ש בקידושין (מא).
(כל שאינו במקרא במשנה ובד"א כו'. משנה נגד עבודה שע"י תושבע"פ ההלכות מתבררות כל דבר בעתו ומנו ע"י חכמי הדורות כמ"ש בדורו של רב פלוני הי' כו' במקומו של ר"פ הי' כו' (שבת קל ע"א) כי מאיר עיני שניהם ד'.
מאיר לעשיר כפי מקומו ושעתו של עני, וד"א קדם לכל אבל הבליטה במעשה שנעשית גם עפ"י שכל אנושי זה אין ניכר רק בסוף כשנוצח. וכמו ששמעתי עמ"ש (נדרים סב ע"א) סוף הכבוד לבוא.

הא בתחלה לא כי אין שכל האדם מסכים לזה. והנה עצת האו"ת הוא על העת לעשות שהוא רק לפי השעה המיוחדת ואין ללמוד ממנה לא לפני' ולא לאחרי'.

זהו שכורתין דבריהם על להבא שלא יהי' קיים לעולם כמו כרת דשני. ומופלאים בדברים על העבד שהוא דבר מחודש ס' נראה כן נקרא פלא: [ד' א'] לא חסיד אני כו'.
פי' חסיד הוא הנבדל מקנאה תאוה וכבוד שמוציאין כו' וכנגדן ג' דברים שהעולם עומד. כי תורה היא תיקון לתאוה כמ"ש ועץ חיים תאוה באה.

כי תאוה דהיינו שכל מה שיש לו רוצה יותר עיקרה נבראה בשביל התורה כמשז"ל (מכות ו.) אוהב כסף כו' וכשמישים תאותו בה ניצול מתאות עוה"ז כמ"ש הרמב"ם (סוף הל' איס"ב).

כי לא תמצא תאות אלא בלב פנוי מד"ת. ועבודה תיקון לכבוד כי אין כבוד במקום עבודה השי"ת וכמ"ש בבני עלי כי מכבדי וגו' וכמ"ש (פסחים נז:) ביששכר זכריך ידי' בשיראי ועביד.

כי העבודה היא עבודת עבד ואין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ומאין יחפוץ בכבוד אחר שיודע רבונו ומכיר קונו וגדולתו ושפלת עצמו. וגמ"ח בין אדם לחבירו נגד קנאת איש מרעהו שממנו מקור כלל עבירות שב"א לחבירו.

[ואולי נגד זה יועצים באחיתופל שכל אנושי ודעת בנ"א תיקון גמ"ח ונמלכים בעצת תורה תיקון תאוה ושואלין באו"ת השראת שכינה תיקון כבוד כנ"ל. וזה לשון סדורא דמשנה ראשונה כמשי"ת הטעם]: וטעם שינוי הסדר כי אלו ג' מדות נגד שלוח ג' מחנות.

מצורע בכל הז' דברים שחשבו בשבועות (ח' מ"א) וערכין (ט"ז ע"א) הם תולדות הקנאה והיא המוציא רע. ורע היינו מה שב"א לחבירו כמ"ש בזוהר וזהו חוץ ממחנה ישראל כי אין זה ממדת ישראל כמ"ש ביבמות ע"ט א' ג' מדות כו' רחמנים גו"ח בטבע.

שאין אצלם מדת הקנאה כ"כ רק זו מנפש הבהמות שבאדם ומשתלח חוץ לערי חומה כמ"ש עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו ר"ל לקנאתו וכעסו. שהקנאה מכונה ברוח כמ"ש ועבר עליו רוח קנאה.

וזב הוא מתאוה כמובן. וזהו ממחנה ישראל שתאותם יתירה פ"י התורה כנ"ל רק משתלח ממחנה לוי' שהיא הממוצע וההבדל שבין קודש לקודש.

ובכ"מ שאתה מוצא גדר ערוה שם אתה מוצא קדושה שענינו הבדלה והפרשה. והבעל תאוה אינו מוגדר בקדושה ופרישות אבל מוגדר בחומות אבן בעד הקנאה.

וטומאת מת הוא נגד הכבוד כמ"ש אין שלטון ביום המות שזהו תכלית העדר הכבוד כי כל הרודף כו' בורח ממנו (ע' עירובין יג ע"ב) שהוא באמת נעדר מכל כבוד. וזה רק ממחנה שכינה כי אין כבוד לפני השי"ת כמ"ש (ברכות מג:): בהולך בקומה זקופה כאלו דוחק כו' ובפ"ק דסוטה (ה' ע"א) גבי מתגאה ע"ש משא"כ במחנה לוי' יש מקום לכבוד שהרי עדיין יש גבוה על גבוה מחנה שכינה ולכך לענין הוצאה מן העולם נקטינהו כסדרן של ג' מחנות ודרך הוצאתן ממטה למעלה.

וכן לענין ההמלכה טרם יצא לגדוד אם אין היציאה שלא במשפט רק מצד אחד מג' כונות ופניות לגרמי' האלו. חשבם כסדר הקשה קשה תחלה] משא"כ לענין קיום העולם בתיקונם.

העיקר ע"י [מחנה] ישראל שלולי הם אין עולם. ואח"כ מחנה] השראת השכינה. ואח"כ מחנה המבדלת ביניהם שאם אין ב' ענינים שונים מקודם א"צ מבדיל ביניהם: והנה היותר נקל לתקן הוא התאוה שהוא די ע"י טבילה במים שהוא התורה לבד וא"צ יותר. [רק טעון ביאת מים חיים ושמעתי דר"ל תורה לשמה שהוא דביקות בחיים וכמ"ש אורך ימים בימינה] אבל מצורע ומת צריכים עוד הזאה כ"א לפי ענינו.

וח"א שדי חסידות בביטול התאוה ונקט תאות שינה שהוא היותר קשה לבטל עד שקרי' אונס לקמן ע"ב ובר"פ ב' דיומא ובנדה. וא"י לנצחה אלא מי שלבו בוער בקרבו עד שאין מניחו לישן.

ואידך סבר דזה קל כנ"ל ואין קרוי חסיד אלא בהעדר כבוד וזהו ואני ידי מלוכלכין והם בכבודם כו'. והעדר קנאה זהו למפיכוש רבי כו' ולא בושתי ועי"ז נקרא חסיד: שם שמא יגרום החטא.

אעפ"י שכבר לבו חלל בקרבו מ"מ חטא שוגג יארע גם לצדיקים כמ"ש תו' שבת י"ב ב' ושאר דוכתי דרק במידי דאכילה אין הקב"ה מזמין תקלה. (ומ"ש בנדרים י' שאין הקב"ה מביא תקלה כו' [שו"מ קושי' זו אחר זמן רב בס' בני חיי בליקוטים] היינו דרוב חטאות נקרא חטאת חלב בנדרים ושאר דוכתי.

והטעם כמו שפי' הרא"ש (נדרים ד' ע"א) משום דלא שכיחי שארי עבירות המביאות לידי חטאת. וא"כ הנך רלא שכיחי בודאי לא הי' אפשר להזמין לידם רק חטאת חלב וזה במידי דאכילה] לא זולת זה.

וכשאדם חוטא עבירה גוררת עבירה ויוכל לבוא לידי א' מג' אלו שלא יוכל לנצח. וזה עיקר התעלות הצדיקים ע"י החטאים כי לולי כן כשלבו חלל ואין לו יצה"ר מה מקום לשכר רק ע"י חטא שוגג נכנס בו יצה"ר כחודה של מחט וצריך מלחמה חדשה.

וחסיד הוא שכבר נצח ואין לו שייב מלחמה וע"ז פריך ודוד כו' מה שייך יראה על להבא. וגבי יעקב בכל אשר תלך בכ"מ הליכה היינו בדרך ד' [וכ"פ בכל ס' משלי דו"ק ותשכת] ויראת יעקב והיינו שמא יגרום החטא וזהו מלחמת השר כידוע] בלתי ספק לא בשביל הריגת גוף רק היזק לנפש ע"ש: שם עמר ד'.

כי ביאה ראשונה הללו ע"ז כו' רק למה שהם עמך ד' כרחם אב על בנו אף שאינו הולך בדרך טובה וגם קבול התורה הי' באונס משא"כ בביאה שני' שהדר קבלוה בימי אחשורוש ברצון (שבת פח.) (והי' צדיקים עד שהי' ראויים כו' זה עם זה קנית בקנין שהוא ע"י חלופי דבר בדבר ולא במתנה והם עם זה שמראין עליהן באצבע.

משא"כ ביאה ראשונה שרק השי"ת ראה סופם לטוב ושטובים הם וסתם ברא חייס כו' (ברכות ז) זה רק עמך שאין נראה לעין: שם ב' ואוכל כו' וחוטפתו שינה. עיקר החשש משינה ואסרו האכילה שהיא גורמת השינה שהוא העצלות והבטלה דכישן דמי.

שכל תאות הגוף אף דהיתר מביאים בטלה [והבטלה כו'] ודאיכא אונס שינה אעפ"י שהאכילה אינה באונס ס"ד דזה ש"ד דאכילה דקודם של היתר הוא ושינה דאח"כ באונס [ויעמ"ש במק"א לענין אוכל בלילה הרבה ואח"כ בבוקר אין לו גוף נקי ועי"ז פטור מתפילין יעוש"ב כמה סוגיות בזה] קמ"ל דג"ז אסור אכילת היתר שקוד"מ שצריך לגדור מי' שערי ההיתר.

וזהו דברי חכמים שגודרין מן ההיתר וזהו המיתה שהוא בטול והעדר החיות: שם הסומך גאולה כו'. גאולה הוא מיד צוררי נפשו והוא תאות הגוף ושאר שבעיסי דהוקש (ברכות יז).

(לשעבוד מלכיות ואח"כ יוכל להיות תפלה. וזהו מקודם ק"ש קעומ"ש אח"כ יוכל להיות הגאולה ואח"כ התפלה שהיא עניך לנוכח יביטו ותאות הגוף קיר ברזל שא"י להביט.

וכן בתורה נא' מקודם אנכי ואח"כ לא יהי' זהו הגאולה מרע ואח"כ כי אנכי חוזר להתגלות ביותר בירור. ושמעתי אנכי ראשון בפסח ואח"כ לא יהי' בימי הספירה לנקות עצמו מכל טומאה ואח"כ כי אנכי בשבועות] וצ"ל תיכף שצריך לשמור רגע הגאולה כמ"ש אני ד' נוצרה לרגעים אשקנה ותיכף לה התפלה שתהי' יתד שלא תמוט.

ולילה היא עת המנוחה כי יצא אדם לפעלו רק עדי ערב לכן אין בו גאולה שלימה היינו היציאה לגמרי רק העדר השעבוד וזה יוכל להיות לעולם משא"כ היציאה לגמרי שהיא מדרגת אדם כי ימות באוהל שממית עצמו כו' (שם סג:)) הגאולה זהו רק רגע א'. והיינו טעמא דריב"ל דא"צ רק ק"ש סמוך למטה שהיא המנוחה ובמה שהולך לישן בו במחשבה קם.

וכיון שהקימה בק"ש שהוא קעומ"ש כענין ונשכים ונמצא יחול לבבינו כו' (שם טז:) גם השכיבה צ"ל כן בקעומ"ש. ור"י ס"ל סוף מעשה במחשבה תחלה ומחשבת התפלה היא סמוך למטה בבוקר בראש ולכך צ"ל ג"כ סמוך לשכיבה התפלה והיינו ע"י סוף מעשה.

והנכון דס"ל הכל סדר א' ק"ש עם התפלה כיון דצ"ל תכופים. וכך היא השכיבה כמו דק"ש כולה סדר א' וא"אלהקדים בשכיבה פ' ויאמר ולאחר פ' שמע סמוך למטה.

דוגמת הקימה שמע סמוך למטה ה"נ לר"י תפלה עם ק"ש הוא סדר א' וענין א' מסודר וק"ל] וקיי"ל כר"י מטעם ראשון ואע"ג דבכ"מ הלכה כריב"ל נגדו. הכא שאני ריב"ל שנכנס חי לג"ע (כמ"ש כתובות ע"ז ע"ב) לגבי מדרגתו גאולה דאורתא לא חשיבי מידי משא"כ לדידן.

ולצאת ידי טעם ב' קורין ק"ש על המטה ורק פ' שמע כמ"ש בגמ' שבה הוא הקימה. ומ"ש כיון דתקיננו כו' היינו דכח ביד חכמים בתקנתם להמשיך הגאולה ולהאריכה ע"י שמירת השכיבה שהיא ברכת השכיבנו הגאולה מתארכת וזה רק ע"י תיקון חכמים.

[ורק בלילה דרק גאולה דאורתא ורק ע"י ברכת השכיבנו. וכיון דתקיננו רבנן יכולה ע"י להתאריך להיות ג"ז נחשב מן הגאולה ויציאה מן הרע כאשר יהי' המנוחה בשלום והעדר הרע]: והסמך כל האומר כו' דאית בי' תרתי אתיא בא"ב זהו גאולה שהבן חורין הנהגתו עפ"י סדר.

משא"כ המשועבד אין לו סדרים כי הוא ביד רבו כגרזן ביד החוצב. ולכך א"א אשרי בלילה דעדיין לא יצאו מן העיר באורתא.

והעיר והמקום הוא המסדר והסדר ועדיין לא יצאו ממקום השעבוד] ונותן לחם הוא התפלה שעיקרה ההכרה שכל צרכיו מהשי"ת. כמ"ש הקדמונים דזהו עיקר התפלה להכיר ולהודות שהוא רק כעבד הנוטל פרס מרבו והוא הנותן לו.

ובתפלה הוא בפרט וכאן בכלל ולכך צריך ג"פ ביום כמו התפלה כי בתלתא זימני הוי חזקה וכל מדות חכמים כך הם כמו בעומר (מנחות סה.) ושאר דוכתי דצריך אמירה ג"פ.

רק בתפלה מצרפין גם הערב אבל כאן אינו אלא בעת העבודה ששם הוא הסדר הגמור ודי ההכרה הכללות הזו. ולכך מובטח לבן עוה"ב שהוא מדת יום כמ"ש וריש פסחים) עוה"ב דומה ליום.

ומקדימין ג"פ אשרי כי אשרי הוא בעוה"ז כמ"ש ח' א' על אשריך שהוא חירות בעוה"ז מג' שעבודין של היצר יושבי ביתך לשון רבים זהו העדר הקנאה ב"א לחבירו וזהו עוד יהללוך לשון רבים שיהללוך כולם בהוספה שיהי' לאחד דא"א הוספה לרבים רק אחד מוסיף בכח השגתו והרגשתו וכאלו כולם יהללוך בתוספת זה שכ"א שמח ונהנה בשל חבירו ולא מתקנא בו.

ולא נאמר עם כאן כמש"ל כי המקנא אינו בכלל עם ומחנה ישראל כלל משא"כ בב' אשרי האחרים נאמר העם. ושככה לו ר"ל שדי לו כחו שהוא ומסתפק בחלקו ואין מתאוה כמדת הבעל תאוה דלא ישבע כו' וא"א מת וחצי תאותו כו' (כמ"ש קה"ר פ"א).

ושד' אלקיו אז העדר הכבוד כמש"ל ואז שייך תהלה וגו' ולא נאמר נו"ן כו' כידוע ע"פ שבע יפול צדיק וכי יפול לא יוטל. כי בעל הסדר הגמור יש לו הנפילה וגם היא מכלל

הסדר שהוא לצורך הקימה וירידה שהוא צורך עלי' כידוע וכדמתרצי במערבא רק לפי שעה נפילה היא ואינה מכלל הסדר.

רק הסמיכה שלא יוטל זה הוא מכלל הסדר מראה שגם הנפילה לא הי' יציאה מן הסדר כי הסמיכה אינה רק לצורך הנפילה לבד אבל הוא לצורך ולתועלת ענין הסדר והבן זה היטב: שם דאלו במיכאל כ' מועף ביעף. משמע שאין לו כח הפריחה בעצמו רק הוא כח נבדל והוא מועף ע"י יעף שהוא דבר אחר זולתו.

ופי' עפ"י התפשטות לאין קץ וזהו מדרגת החסד כידוע. כי מיכאל שר של ישראל דכולו חסדים כמ"ש ביבמות (עט).

(ג"ד נאמרו בישראל ג"ח. וא' בשבת (קד).

(דרכו דגמ"ח דרדיף כו' זהו התפשטות. אבל גבריאל הוא מדת הגבורה וכמ"ש בפ' ע"פ (ק"ח).

(שהוא שר של אש. ובמד' (בר"ר פי"ב) המשל זה מיכאל ופחד זה גבריאל.

ובמד' (דב"ר פ"ה) מיכאל של מים וגבריאל של אש שהוא מדת הצמצום ואין לו התפשטות מצד עצמו רק התפשטותו הוא על ידי דבר הנבדל וחוזן ממנו. וא' (ברכות שם) מיכאל באחת כו' דמחשבה לגמר מעשה דהיינו משמים לארץ הוא אחת דמדה טובה אינו חוזר.

משא"כ גבריאל בשנים כמ"שבשבת נ"ו ע"א דלרעה חוזר ונמצא דיש ב' משמים לארץ ונייחא בינתיים שהרי אפשר לחזור. ואלי' שהוא מלאך השלום כדאיתא שילהי עדיות וכמ"ש שהוא פנחס (ע' ב"מ קי"ד: וברש"י שם וזה"ק ח"ג רט"ו).

(ונאמר בו הנני נותן לו את בריתי שלום ולכן יבוא לפני וגו'. כמ"ש בבר"ר (פ"ח) דשלום אומר אל יברא דכולו קטטות ועע"ש במד'.

והם ד' מדות קנאה תאוה וכבוד וקטטות. והם נתמעטו בדרז"ל (תמורה כח:) אצל קרבן דר"ל הקרבן לד' מקראי דמן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן.

נתמעט מוקצה [נבדל מבנ"א נגד] קנאה. ונרבע נגד תאוה.

ונעבד נגד כבוד. ונוגח הוא קטטה.

והם האבות ודהמע"ה. אברהם כולו חסדים העדר קנאה ויצחק גבור הכובש יצרו העדר תאוה.

ולכ"א שבת פ"ט ב' דרק יצחק מציל מרוב עבירות מתאוה כמש"ל דזב אין משתלח ממחנה ישראל [וכך שמעתי עפ"י דרכו דזב ר"ל דשילו"מ בזמן אחר או במקום אחר או באיש אחר וזה חטא הרגיל במחנה ישראל]. ויעקב העדר הכבוד שהוא שקר דלכן הרודף בורח ממנו (עירובין יג:) והפכו אמת ליעקב] כענין וידו אוהזת בעקב וכן הי' משועבד ללבן ובמצרים.

ודהמע"ה רגל רביעי שבמרכבה נגד הנוגח שזהו המלך הכולל ומאחד כל העם להיות שלום ואחדות וד"ז יושלם ע"י משיח כי לא יתוקן בעוה"ז: וזהו צדק וחסד אומרים

יבראו נגד קנאה שאין ממחנה ישראל דכולו חסדים. וכן כבוד דכולי צדקה ומתן אדם ירחיב לו וראוי לכבוד ולכן קברי צדיקים אין מטמאים (מד' משלי פ"ט הו' בתוס' יבמות סא).

(וכן מטמא לכתחלה למת מצוה וברכות יט:) דכבוד הותר מכללו לחכמים אשר כבוד ינחלו. ואפי' בשעת סכנה ארז"ל (סנהדרין צב:) אל ישנה עצמו מרבנות מי שרגיל בה וראוי לה וכל ישראל בני מלכים (שבת קי"א ע"א) ראויים לאותה איצטלא וזהו לימוד זכות דכולה צדקה.

ואמת דהיינו תורה נגד תאוה כנז"ל אומר אל יברא דכולו תאוה וקודם מ"ת] שהוא שקר ודבר פוסק כחו מקור נכזב וכמ"ש ערב לאיש לחם שקר וגו' והוא עד ארגיעה. משא"כ שפת אמת תכון לעד ולכך השליך אמת ארצה שהוא מ"ת הורידה משמים לארץ והיא תיקון התאות.

אבל לשלום אין תיקון בעוה"ז דאיכא מחלוקת לש"ש דאו"א דא"ח ושנאת הרשעים בעוה"ז שעדיין לא תמו החוטאים רק לעת"ל וגר זאב עם כבש ולא יהי נוגחים וכמשז"ל (סנהדרין קה ע"א ובמדב"ר פי"ד) בדוד עם דואג עלי לעשות שלום ביניהם. וזה ג"כ ג' רגלים פסח נגד קנאה שיצאו לחירות וכמו ששמעתי על מצה רומז להיות שמח בחלקו פת חריבה ושלוה בה דרך חירות.

ושבועות מ"ת נגד תאוה. וסוכות נגד ענני כבוד כי על כל כבוד חופה שזה דרך כבוד של אמת, וש"ע נגד רגל רביעי שהוא נגד היחוד הגמור כמשאז"ל (סוכה נה:) במשל כו' כמו לעתיד וע"י יחוד כזה הכל מתייחד ואין כאן מחלוקת כלל ולכך פסח ר"ה לרגלים: וזהו אלי' בד' עפיפות שהם ד' רגלים הנ"ל בא משמים לארץ שהם ד' מלכיות.

בבל נגד קנאה כמ"ש כ"פ בנביאים שהוכיחם על החמס וכן צדקי' לא רצה להמסר ביד נ"נ אחר כל נביאות ירמי' מפני קנאה חמת גבר והוא סלוק מחנה ישראל לכן נתחייבו גלות. ולפי דאמיתות ישראל כולו חסדים והם לא עשו אלא לפנים ומה שלמדו מן האומות ואינו מחלקם לכך גאולתם ע"י האומות מלכי פרס וכורש.

ופרס לפי שנהנו מסעודתו (מגילה יב.) תאוה וגאולתן ע"י תאות אחשורוש ותיקונן צומו עלי וגו' העדר התאוה.

ויון מנגמרת בגזירותיה כו' (ויק"ר פי"ג) לאמור גלה כבוד מישראל שזה נאמר על שביית הארון וגלות התורה בין האומות וזה הי' ביום שהעתיקו התורה יונית כמשאז"ל שבו ביום חשכו כו'] נגד כבוד. וגאולתם ע"י הכהנים החשמונאים בעלי עבודה שהיא תיקון הכבוד כנ"ל.

ואדום מד קטטה כמ"ש בפ"ק דיומא (ט:) בחורבן שני בשביל שנאת חנם ונתחייבו ג"כ גלות כי שרשו קנאה כידוע רק שזהו מכללמחנה ישראל. ולכן צריך גירושין כמ"ש (סוטה מט).

(ב' ת"ח כו' א' מת וא' גולה עד"ש בעירובין (סא) כלבא בלא מאתי' לא נבח. וכן בסבא דבי אתונא (בכורות ט' ע"א) אקשו קמי' כשהשליך מעפר ארצם.

וזה ג"כ פ"ו [כבוד והוא נעבד] ג"ע [תאוה] ש"ד [קנאה]. וא' בירושלמי פ"ק דפאה דלה"ר שקול נגד כולם שהוא קטטה.

וכמ"ש במד' דאדום קשה מכולם שעליו נאמר אימתני יתקיפא יתירה (ע' בר"ר פמ"ד), וגאולתן רק ע"י אלי' מקודם שהוא תיקונן כנ"ל דבא לעשות שלום ואח"כ משיח. ולכך יש מן הרצון העליון עד גמר מעשיהו ד' עפיפות.

[והבן עוד כי מיכאל אותיות מלאכי שכולו מלאך והוא בא' וגבריאל אותיות גבר וכן נקרא איש בדניאל שהוא ממדרגת אישים שכ' הרמב"מ פ"ב מיסה"ת שהם האחרונים וכמו ממוצעים בין איש למלאך והוא מלאך ומתדמה לאיש הוא בב'. ואלי' איש ונעשה מלאך לכך בד' שעיקרו איש.

ועוד כי מיכאל רק יסוד א' משרתיו אש לווהט. וגבריאל ב' יסודות מכלל מלאכיו רוחות רוח וכ"ש אש של מעלה ממנו.

ואלי' מד' יסודות לכך בד' [ומה"מ בח' כמ"ש (בסוכה נב.) ז' שמות נק' ליצה"ר.

ובפר"א ז' מדורי גיהנם ועכ"א מאה"מ עומדים ואומרים כו' ע"ש. שהם ז' מדרגות ברע עד שבשמיני נקרא מת ועד יום מותו תחכה לו מתי ישוב וניחם ושבע יפול צדיק וקם רשע יפול בא' שהוא השמינית.

וז"ש בערכין (יג:) כנו"ר דלעת"ל של ח' נימין שאז יכולע המות לנצח וכל הח' מדרגות יהי' כנור המנגן מאליו ומודיע כבוד שמים כמ"ש בסוכה שם דלע"ל ישחט ליצה"ר כו'. ולכך מה"מ בח' פריחות הוא מהחל ועד כלה ורק בשעת כו' בא' כי בשעה שניתנה רשות למשחית אין מבחין בין כו' כמשאחז"ל (כ"ק ס').

(והוא באחד ומי ישיבנו [דוגמתם החסד] כי כשצריך להשיבו אז נכלה זעם המגפה וממילא נקצצו רגליו המהירות וצריך ח' פריחות אבל כל שלא כלה הזעם דמגפה הוא בא': שם [טז א] פרט לחתן. אולי דרש דרך מן דרך גבר בעלמה ועי' ריש קדושינן: שם כי דרך כו' מאי, בלכתך כו'.

לכאורה הל"ל אלא דהא אין זה למודו של ר"פ. ונ' דהא כל הפ' לשון נוכח ואהבת ול"ד דהול"ל בלכת.

רק לכך שינה תי' בדרך ולא בדרכך כמו בביתך לאורויי דכולהו לדיוקא וזהו כי דרך: שם [ב] אין קורין אבות אלא לג' כו' פי' התואר אב במה שהיא זוכה לבנו בה' דברים (עדיות פ"ב מ"ט) והבן נמשך מכחו. [דבלא"ה גם שור גם שה יש להם אבות אלא שאין לאב שייכות בכח הבן.

ובזה י"ל מה שנענש שם דלא זכה לכהונה מחלציו (כמ"ש נדרים לב ע"ב). יק' הא אברהם ג"כ לא כל בניו הי' כהנים וגם לא תיכף רק אחר כמה דורות זכה אהרן לכהונה והרי הוא כך מיוצאי חלציו שם כמו מיו"ח אברהם ומנ"מ דשם לא זכה ואברהם זכה.

וי"ל דשם לא זכה שיהי' מכחו ויהי' הוא האב שמתחלה הי' מוכן לזכות לכהונה מכחו ואח"כ נלקח. ורק אברהם נקרא אב ואין קורין אבות אלא לג'.

אבל שם אע"פ שהוא מיוצאי חלציו אין נקרא אב ואין נקרא מזרעו. והנה אאע"ה תחלה לגרים (סוכה מט:) וגר כקטן שנולד ואין לו ייחס אבות כמ"ש ב"ק פ"ח א' לכך אין קורין כו' רק מא"א ואילך].

והאם לפי שמשועבדת ואין לה כח בפני עצמה אין היא הזוכה. רק מ"מ למה שגם הוא משועבד לה למלאות חסרונה נמצא יש לה כח זה של מילוי החסרון.

וזה הוראת תואר אם שהיא המולידתו ועושה מאין וחסר יש ומילוי וזהו בכחה שאליו תשוקתה למילוי חסרונה. וזהו ובן כסיל שהוא בעל חסרונות תוגת אמו משא"כ בן חכם בעל מעלה לבד מילוי חסרון ישמח אב שמכחו הוא.

ולכ"א ביבמות סב א' ובב"ק ט"ו א' פ"ח א' דעבד אין לו ייחס ובירושלמי דיבמות וקידושין כפר בן בקר. דעבד אין לו שום כח בפ"ע אפ"י כח הטוב ביד הרב לשחררו ולחייבו במצות] רק הכל קנוי לרבו ומאין יהי' לו כח להנחיל לבן.

[ומעין שא' בקידושין (ל.) אשה לאנא' כבד שרשות כו', וא"י לכבד לזולתה]: והנה א' (בר"ר פנ"ד) ע"כ רחמי האב כו' שאין זוכה רק עד דור שלישי וכמ"ש ועטרת זקנים בני בנים אבל תפארת בנים רק אבותם ולא דור ג' למעלה וכמ"ש במק"א] ולא יותר דאין כחו חזק כל כך להיות משהו שבתערובי תערובות מועיל לפעפע בכולו.

והנה בדבר חשוב קיי"ל דהתערובות הג' מותר (ע' ביצה ג' וש"ד) אבל אלו אבהן דעלמא הי' כחם חזק לפעפע עד סוף כל הדורות מושרש בטבע כל איש ישראל מטבעם כנודע ולכך אין קורין כו' [והתואר אבא פי' כמו שקורין עכשיו לישיש זקני וזה לא שייך בעבדים שאינם אבות אף לבניהם ולכן נא' כבוד ואהבה] באם ומורא באב כי האהבה למי שמשלים חסרונו כענין ואליך תשוקתו.

ויראה להשלים המעלה כתלמיד לרב ועבד לאדון [ולכך יראה נגד הל"ת ואהבה נגד עשין שע"כ צריך להיות שלם בצד ב' ודו"ק]. ובנפש האדם המוח אב בחכמתו לכלי המעשים.

והלב אם בבינתה להשלמת החסרון כנודע בזוהר. וזהו ק"ש ותפלה ק"ש קעומ"ש ומצות שלימות מעלתו ותפלה למלאות חסרונו והוא אחר כונת הלב.

וזהו אברכך בחיי זה ק"ש וברכות שם) מצד מעלת עצמו. ובשמך זה תפלה שהוא חסר מכלום רק בשמ"ך מצדך שתמלא חסרונו.

ולכך תפלה אחר ק"ש שאחר כל השלימות יכיר כי הוא חסר ואז כמו וגו' שתכלית הידיעה שלא נדע. וזהו תשבע נפשי תכלית השביעה בתאות גם ברוחניות כן ודו"ק] כשמרעיבו שבע (סוכה נב).

(והם ב' עולמות העוה"ז תשלום החסרון כמ"ש אבות פ"ד מכ"ב) יפה שעה א' כו' כי יותר שמח העני כשמעשיר מעשיר יותר. וזהו מדת לילה שאז די תשלום החסרון [כנז"ל ג"כ] של הניתוך ע"י השינה.

וזהו אין רנה של תורה כו' (שמו"ר פמ"ז) שהוא תבלין ליצה"ר. וזהו אמונתך הקוי ואין מקוה אלא מי שחסר זה בלילות והעוה"ב שלימות מעלות דומה ליום שהוא זמן הפעולה: שם אחרית ותקוה.

פ"ל לכל מדרגה יש אחרית ואח"כ הקוי לשל מעלה ומי שאין הקב"ה עוזרו לעולם עומד במדרגתו ואין לו אחרית וממילא שאין לו תקוה: שם יה"ר כו'. התבונן באלה התפלות דר"א ור"י בקשו כ"א ז' בקשות.

ור"י ור"ח כ"א רק ג'. ורב ור' כ"א יו"ד [רק של רב הם תוס' טובה] [וחיים ארוכין אינו מחשבון] ושל רבי הצלה מרע] הבן איך מקבילים זל"ז ובמכוון במספרים אלו ואיך מיוחדים לאותן האומרים ואכמ"ל: שם מאבותינו פ"ל האבות הם הלב ומוח כנ"ל וכשלא נחטא במעשה לא נכלם במחשבה: [יז ע"א] בקרן אור.

פ"ל קרן הארה כמו קרני אור שיש הארה נשגבה ומחשכת עיניו מרוב זוהרה. וזהו קרן חשכה ואז הלב דוה שאינו יכול להשיג אותו אור והעין נחשך להסתכל אף למטה והיינו שלא יציץ למעלה ממדרגתו: שם ספרא דאיוב.

שמלא מקושיות צדיק ורע לו א' הכי לנחמה כי שמן טוב הוא טוב העוה"ז כענין משמני הארץ. ומאחר שסוף אדם למות א"כ כל התענוגים כאפס נחשבו.

משא"כ בעל השם טוב שאצלו טוב יום המות מיום הולדו הוא בעל התענוג האמיתי כי אין פחד המות לנגדו שהוא הממאס כל התענוגי העולם וכולם כאין מפחדו משא"כ אצל זה. וזהו אשרי וכו' כהוראת מלת אישור דר"ל אף בעוה"ז כדדרשי' לעיל ח"א על אשריך וטוב לך שגם בתענוגי עוה"ז אשריו כנ"ל.

ופ"ל אדם ובהמה. עד"ש בפ"ק דחולין (ה:): שדומין כו' ומיתה היינו ביד"ש (שבת קח). (ושחיטה היא פעולת האדם להנאתו כי רשעים הם לצורך הצדיקים וניכר מסופן. וכד"ש בר"ה (יז).

(אפר תחת כפות רגלן כדי שיהא רך לילך. וכד"ש (חגיגה טו ע"א) זכה נוטל חלקו וחלק חבירו כו' ולכך נברא לצורך הצדיק ועי"ז הוא התעלות גם לרשעים ע"י שזה נהנה ממנו והעלאת נפש בהמה בשחיטה שאדם נוטל חלקה.

והכללמיתה כו' היינו בעוה"ז רק אשרי כו' דזוכה לסוף ר"ל סוף הכל דהיינו בעוה"ב זהו ע"י שם טוב. כטעם ונתתי להם בכיתי ובחומותי שם טוב וגו' פ"ל בייתי היינו בית הג' שהוא לעוה"ב וכמ"ש בר"פ חלק (צ).

(דארץ נקרא עוה"ב [וזה מבנים ובנות נוחלי הארץ זה לוקח מהם] ובשכר שמירת שבת שהיא מעין עוה"ב (ברכות נו:). וזהו שם עולם נצחי אשר לא יכרת כאן רמוז שם הכתר דבריאה כנודע וכנודע דראש לשועלים הוא זנב לאריות שהיא סוד הארץ כנודע ואכמ"ל: העתק מקונטריסי נר המצות וזהו הקדמתו מצינו בלשון הכתוב סור מרע קודם ואח"כ ועשה טוב.

כי יש במל"ת קדימת המעלה כמ"ש יבמות ו' א' וגם קדימת הזמן כמ"ש במק"א. אמנם בתורה מנינו אנכי קודם ללא יהי לך שהם כוללים כל העשות ולא תעשות כידוע].

ונראה כי ידוע בכהת"כ הלילה אח"כ היום חוץ מקדשים. פ"א כי א' בעירובין ס"ה א' אנן אגורי דיממא ובשבת פ"ט ב' דל פלגא דלילתא כמ"ד בעירובין שם לא אברי לילא אלא לשינתא משא"כ ביום א' בע"ז י"ח ב' יכול יגרה עצמו בשינה דצריך להיות ג"כ עשה טוב אבל בלילה די רק סור מרע (ומ"ש (שמו"ר פמ"ז) אין רנה של תורה כו' אתאן למ"ד (עירובין שם) לא אברי לילה אלא לגירסא ויעמ"ש במק"א דאו"א דא"ח ואכ"מ] וכמ"ש הלילה למשמר והיום למלאכה עד"ש בבר"ר (ובזוה"ק ח"א כז).

(לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו מל"ת. והיינו טעמא דלילה לאו זמן תפילין (מנחות לו:) שהתפילין להיות הכרת קריאת שם ד' עליו בפועל במעשה.

תש"ר לאות לאחרים וראו כל עמי וגו' כמ"ש בספ"ק דמגילה (טז:). ותש"י לעצמו נגד הלב לשעבד כו' בפועל גמור ולא בכח ובמחשבה לבד.

ולכך היא רק בימי המעשה ולא בשבתות ויו"ט אז צריך להיות ההכרה בלב ברורה בלי שום מעשה ולכן אמרו ז"ל (שם) שהם עצמם אות. דוגמת עוה"ב שהוא יום (הארה שכליות הברורה כיום) שכולו שבת שביתה ממעשים כמ"ש ריש ע"ז היום לעשותם ולא למחר, וכן בלילה שהיא חושך מהארת אנכי וגו' שהוא יסוד כל המ"ע לכך אינו עת המעשה ואינו זמן תפילין שהוא אות במעשה על אנכי.

ולכן בעוה"ז בגלות שדומה ללילה כמ"ש פסחים ב' ב' ששעבוד מלכיות מעכב על מ"ע [משא"כ על מל"ת כמ"ש בא"ח סי' תרנ"ו ויו"ד סי' קנ"ז] מצות תפילין מרופה בידינו (שבת ק"ל ע"א) שאין הכרת אנכי מבוררת לכל העמים כי כבי' בהסתר פנים. ולכך בשוב ד' שיבת ציון היינו כחולמים וכישינים כל הזמן ההוא.

שהגרוי בשינה הוא העדר הרע ואע"פ שאנו מסגלים מצות ומע"ט עכ"ז בהכרת אנכי לכלום יחשב נגד הארה שיהי' אז עד שאור הלבנה שהיא המאירה בחשכת הלילה והיא העדר האור כזמן השינה דאז יהיה כאור החמה של עכשיו ביום בעת העבודה. ונמצא יום דעכשיו כלילה דאז ונהי' כחולמים וישינים.

וז"ש חוני בתענית (כג) מי איכא דניים ע' שנין פ"א כל ימי חייו דימי שנותינו ע' שנה עד שהראו לו ואכ"מ ביאורו: וז"ש מכות כ"ג א' בא חבקוק כו'. כמ"ש להגיד וגו' ואמונתך בלילות כי בבוקר כשיצא אדם לפעלו העיקר הם המדות או"ר כמ"ש בתיקונים (ת"י) פקודא דלאו איהו בדחור"ר וכו'.

וזהו ע"י זכירת חסדך כמ"ש רמב"מ רפ"ב מיסה"ת כיצד הדרך לאוי"ר כו' ע"ש. ואוי"ר הם המעוררים הפעולות אבל בעת השכיבה וגרוי השינה שצריך ג"כ לידע לפני מי הוא שוכב העיקר האמונה.

שכל מה שרואה שמים וארץ וכל אשר בם הכל להשי"ת והוא המנהיג והמשגיח ובבטול כל דבר למקורן שהוא ע"י אמונה והקיווי לישועה שע"ז היא שביתת הפעולות כולן וזהו בלילות בעוה"ז בגלות ולכך חבקוק שהי' רואה ומתאונן על אריכת ותוקף הגלות הוא שהעמידן על אחת והוא אמונה. וא' אצל החסד בבוקר ולא ביום דוגמת בלילות.

כילמעשה די אתדל"ת באוי"ר רק בתחלת המעשה ואח"כ המעשה כולה ממשכת הקדושה עליו כמ"ש ביומא ל"ט ב' דמקדשין אותו מלמעלה. והיינו ע"י מעשה המצוה כמ"ש אשר קדשנו במצותיו [וכן הדין לענין לשמה דגיטין וסת"מ דדי בתחלת הכתיבה ואח"כ סתמי' לשמה קאי כמ"ש בתשובה בס"ד] משא"כ בהעדר קדושת המעשה כולה לילה זמן להמשכת אמונת הלב.

[ובזה אתיישב טעם ק"ש של שחרית דרשי' בקומך תחלת קימה ושל ערבית זמנה כל הלילה דדרשי' בשכבך כל זמן ששוכבים ולא בתחלת לדידן ודו"ק]: ובברכות י"ב א' כל שלא אמר אמת ויציב שחרית כו'. פי' לא יצא ידי חובת גברא מה שחייב לבוראו בעלמא הדין.

ופי' ויציב כתרגום האזרח יציבא ר"ל שיש לדבריו ית' בעולם בית נכון ומקוים כאזרח בארץ ולא דרך ארעי ומקרה. והיינו חסדך שכבר הי' והעבר.

והיום הוא ההוה היום לעשותם שגם זה היא בישועת ד' והארתו עת שכר. והערב היא קיווי העתיד כמ"ש שומר מה מליל וגו' והיינו אמונה והארכנו בזה במק"א ג"כ בהמשך כל המימרות דרבב"ח סבא דשם ואכ"מ].

ויש צורך לשניהם כמ"ש בברא"ר (פ"ט) טוב מאוד זה שינה כו' יעו"ש וכידוע ע"פ שבע יפול צדיק וקם דירידה צורך עלי'. וכמו שרואים באילנות שלחדש כנשר נעורים צריך החורף להשיר עליו ולייבשן ואח"כ יחזור ויפריח כשיבוא הקיץ.

וכן המסתכל בשמש הרבה עיניו כהות רק מסתכל מעט וחוטף עיניו ממנו ואז יכול לחזור ולהסתכל ועוד יש למצוא הרבה משלים. וכן בשינה בלעדה הי' יעף כמ"ש בבר"ר שם לפיכך תקנו ברכת יוצר אור ומעריב ערבים להודות לד' על שניהם כי טוב.

והיינו כד"ש (קידושין פב:) אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אבל אשרי כו' (והבן) וא' ברכות י"א ב' שצריך להזכיר מדת כו' ר"ל כי אז ניכר הטובה זה לעומת זה (כי יתרון האור כו') כי אין טובת היום שלימה אלא ע"י הלילה שגורם לטוב מאוד. ר"ל טובה יתירה ליום המחרת כידוע שע"י הנפילה עולה למדרגה יותר גדולה ובלא"ה ליאה כנ"ל וכן אין טובת הלילה כלום אלא ע"י היום שאחרי' כנ"ל.

וביום מקדים יוצר אור כו' ובלילה להיפך גולל אור כו' דכל חד מרבה דידי' ולגבי הלילה שהוא החושך יש קדימה לשביתה וחושך על היום וכברייתו של עולם ברישא חשוכא כו' (שבת עז:) כי העומד בחושך אצלו החושך קודם ואח"כ האור. וכן הי' ב' אלפים תוהו ואח"כ ב' אלפים תורה (סנהדרין צז).

(אבל העומד ביום אצלו היום קודם ואח"כ הלילה לנוח מיגיעתו וכן משנתנה התורה הי' לעולם אור. וחושך ואור אור קודם.

ובבר"ר פ"א חושך זה מעשיהם של רשעים כו' והנה ברשע נא' מה לך לספר חוקי ונא' זבח רשעים תועבה וא"י להביא דורן ממצות ומע"ט עד שיסיר מרע קודם. ושביתה מעבירות מדת לילה כי ההולך בחושך צריך לראות מקודם שלא יכשל בפחיתים וינזק ואח"כ יראה הדרך הראוי'.

משא"כ אור זה מעשיהם של צדיקים שלבן ברשותן (בר"ר פל"ד) צריכין מקודם לבחור בטוב והסור מרע אצלן להשליך הרע שבטוב ומדת יום קודמת אצלן: ובז"י הפלוגתות שבת ס"ט ב' אם מונה ו' ומקדש ז' או להיפך אי ילפינן מברייתו של עולם או מאדה"ר. ובקידושין כ"ט ב' אם ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה או להיפך ואסיק הא לן והא להו ע"ש.

כי ידוע כל דבר בעולם שנה נפש כמ"ש בס"י והנה מדת יום ומדת לילה בעולם הם אור החמה ואור הלבנה. (וכוכבים דנמי אור הוא כמ"ש פסחים ב' א' מועיל לסור מרע כמ"ש ברכות מ"ג ב' לבנה כשלשה דאין נראה ואין מזיק ולא חושך גמור כמעשיהם של רשעים) ובשנה הוא ששת ימי המעשה נגדם ששת אלפים שנה דעוה"ז שקרואים לילה נגד אלף השביעי דעוה"ב שקרוי יום בריש פסחים וריש ע"ז] ושבת דוגמת עוה"ב כמשאז"ל (ברכות נז:): וכולו יום [ולכן כ' האריז"ל דמותר ללמוד תושב"כ בליל שבת וכמ"ש במק"א] ובנפש הם בכלל הגוף ונפש חומר יצירה שהם כחות המעשה בפועל וכחותהמחשבה שבכח כי נר ד' נשמת אדם ומאיר כיום והגוף יסודו מעפר וכמ"ש במס' ד"א פ"ג מאין באת ממקום חושך ואפילה כו' והנה התורה היא דפוס כל מעשה בראשית כמ"ש בבר"ר פ"א וכוללת הכל גם בה נמצא ב' אלה והם מ"ע ומל"ת וכמשנת"ל.

ולמוד התורה תיקון הנפש כמ"ש בה משיבת נפש ולישא אשה תיקון הגוף דבלא"ה הוא פלג הגוף. והפלוגתא הי' קדום וקאמר הא לן כו' כמ"ש בנדרים כ"ב ב' לב רגז בבבל כתיב שהלב רגז ומושל עליו ואין לבו ברשותו כמו מעשיהם של צדיקים מצד הגלות לבבל לזה לישא אשה.

אבל לבני א"י דל"ל לב רגז כמ"ש בנדרים שם ובשלהי כתובות (ק.י.) דכמי שיש לו אלוך פי' אף בלתי יגיעת בשר ניכר עליו שיש לו אלוך בתולדה וטבע דאוריה מחכים (ב"ב קנ"ח ע"ב) ומאיר לכך ארץ אשר ד' אלקיך דורש וגו' וכמ"ש במק"א לכך ילמוד תורה קודם.

וא' (קידושין שם) רחיים בצוארו פי' דתיקון הגוף ע"י כחות המעשה מטריד ומביא חושך ולא יוכל להאיר אור תורה שהוא כח המחשבה כמ"ש והגית וגו' דר"ל הגיון הלב מדת שבת. וזהו במי שיודע ובקי בכחות נפשו אבל מי שאינו בקי בעצמו כמ"ש בספ"ב דנגעים דאין אדם רואה נגעי [חסרון] עצמו ולא בכורות [קדושת הגוף] עצמו.

והיינו דאדם נוגע והשוחד שהוא חז מעוור עיניו ועיקר הידיעה הוא מזולתו כמ"ש פ"א דאבות קנה לך חבר והסתלק מן הספק. ומי שהוא במדבר והוא במבוכה אם לבו ברשותו [ואין לו למי לשאול עצה כמ"ש (ב"ב ע"ח:): ע"כ ואמרו המושלים ביצרם בואו חשבון כמ"ש במק"א] מר יליף מברייתו של עולם.

פי' אוקי גברא אחזקת תולדתו וברייתו ככל העולם ברישא חשוכא כו' (שבת שם). ומר יליף מאדה"ר ר"ל דאדה"ר נברא באחרונה לפי שהוא תכלית הבריאה ולכך נברא סמוך לשבת ויש לו חזקת כשרות וצדקות מאדה"ר שהוא תכלית הבריאה ומסתמא השלים תכליתו.

ואע"ג דיצה"ר קודם בטבע האדם כמ"ש בפ' חלק (צא:) מ"מ קיי"ל דיש לכ"א חזקת כשרות ג"כ נגד היצר. ובמק"א ביארנו בזה ענין הסתירות בגמ' פעם א' אל תהי' רשע בפני עצמך (אבות פ"ב) ופעם א' הי' בעיניך כרשע (נדה ל:) והוא פלוגתא הנ"ל.

ושם ביארנו דחזקת כשרות היינו לענין אחרים אבל לגבי עצמו אפי' כעה"כ אומרים לך צדיק אתה כו'. ולכן קיי"ל תונה ששה ומקדש שביעי.

ושמעתי על פלוגתא הנ"ל דאו"א דא"ח כאן קודם ארבעים כאן לאחר ארבעים. וי"ל גם עפ"י דרכינו הגם שהוא בהיפך ממה ששמעתי] כמ"ש (שבת קנב.

(עד ארבעים שנה מיכלי מעלו כו'. אכילה רומזת למצות ומע"ט כמ"ש בשהש"ר ושת"י לד"ת שנמשלה למשקין כמ"ש בתענית (ו).

(וא' בפ"ק דמגילה (יב.) דת של תורה אכילה מרובה משתי'.

ר"ל מה שאמרו באבות (פ"ג) כל שמעשיו מרובים מחכמתו כו'. והנה התורה תיקון הנפש ועיקרה במחשבה כמ"ש והגית ובתורתו יהגה וההגיון בלב כמ"ש רש"י ורד"ק והמעשים לתקן אברי הגוף.

[ובזה י"ל פלוגתת ספ"ק דקדושין (מ:) אי תלמוד גדול או מעשה ואכמ"ל] וא' באבות (פ"ה) בן ארבעים לבינה ושמעתי בינה ר"ל הכרה הברורה כמ"ש אני בינה לכך בן ארבעים שכבר עברו רוב שנותיו ולא חטא דלאו בשופטני עסקינן אז לבו ברשותו דבטוח ששוב אין חוטא. אז עת הבינה ההכרה הברורה ע"י אור היום.

ובינה הוא בלב כמ"ש בזוהר ותיקונים ואז משתי מעלי ומקדש שביעי ואח"כ מונה ששה. ועד ארבעים אינו ברור עדיין ומיכלי בקדושת המעשים מעלי ומונה ששת ימי המעשה ואח"כ מקדש המחשבה: וזהו דבכהת"כ בחולין הלילה קודמת רק בקדשים כשבא אל הקודש במקום קדושה ובהירות אז יום קודם כנ"ל.

[ויל"ע בזה דבת"ת הלילה אחר היום ע' בתלמידי רבינו יונה פ"ק דברכות ד"ח ע"א יעו"ש בטעמו ולמ"ש נכון] ובה יתיישב דבק"ש הקדים של ערבית משא"כ בברכת ק"ש ע' ברכות ב' א' וכן בתפלה עבר"פ תה"ש [ולא פריך בריש ברכות מזה כלל] רק ק"ש היא שורש סור מרע דקבלת עול הוא במדרגת עבד דהיינו יראה כמ"ש ואם אדונים אני אי'מוראי.

ויראה היא מקור לסור מרע כמשז"ל (ירוש' ברכות פ"ט) והרמב"מ בפה"מ (אבות פ"א מ"ג). וברכת ק"ש שהם נגד שבע ביום הללתיך כמ"ש בירושלמי הובא בתוס' (ברכות ב'.

(וכן תפלה היא בנוכח וכן כל הברכות מתחילין לנוכח שהוא הכרת האנכי נוכח עיניו כנ"ל כ"פ [ועברש"י ברכות כ"ה א' וזהו שורש לעשה טוב וכך היום קודם כנ"ל. ולפיכך בספר תילים דקאי אמצות מעשיות ולכל אדם כמ"ש נצור לשונך מרע וגו' רק העדר הרע לכן הקדים סור מרע.

משא"כ בשעת מעמד הר סיני נעקר מהם יצה"ר ושמענו ב' אלה מפי הגבורה הכוללת כל תרי"ג מצית בכח כפי רמיזתן שהם תרי"ג עטין להגיע ע"י להכרת אנכי ולא יהי'.

הכרה חזקה וברורה בלב בקנין גמור לפיכך אנכי קודם כנ"ל: רמיזת המצות במחשבת הלב וכחות הנפשיים ואיך עצתם ינחו להכרת אנכי וגו' י"ש להקדים העשין דלאוין כנ"ל: מצות עשה א' פ' בראשית מ"ע א' ברא' א' ויברך וגו' פרו ורבו ומלאו וגו' החינוך ורוב מוני המצות הנמשכים אחריו למדו מצות עשה דפרי' ורבי' מקרא זה.

וכן הוא לשון הגמ' גיטין מ"ב ב' קידושין ל"ה א'. אך הרמב"מ בסה"מ מ"ע רי"ב כתב קרא דנח ואתם פר"ו וכן הוא לשון הגמ' סנהדרין נ"ט ב'.

ונראה דתליא בפלוגתא ע' יבמות ס"ה ב' ובתוס' ד"ה ולא דלחכמים קרא דהכא לברכה (וכן קרי לי' בפ"ק דכתובות (ה.)) (ברכה דאדם) ולפ"ז ע"כ ילפי למצוה מקרא דנח.

וי"ל מה דלא אמרו באמת לאדה"ר לצווי דההוא קודם חטא הוה ולא היה מת וא"צ לחיוב פ"ו דיהי' קיים באישות ואצ"ל קיום המין דעיקר פ"ו משום לא תוהו וע' ע"ז ה' א'. ואחר החטא כבר הוליד קין והבל ותאומותיהם וקיים פ"ו.

ולבניו עד נח לא מצינו שנתייחד הדבור אליהם בצויו [כי צריך לזה אדם מיוחד לקבלת מנות כמו שהי' משרע"ה מיוחד לקבלת התורה כמ"ש בשבת (פ"ח.) אריין תליתאי על יד תליתאי.

כך נתייחדו אדם ונח ואבות לקבלת קצת מצות]. א"נ על פר"ו הי' די ע"י הטבעת הכח באיש ואשה והתשוקה אז ממילא גם בלא צווי יעשו כמו הבהמות והעכו"ם.

אבל בדור המבול שהי' משקים כוס של עקרים כמשאז"ל (בר"ר פכ"ג) [רק מי שהי' מוצא ובידו לישא ב' נשים כמשאז"ל (שם)]. א"נ לפי שהי' נח פרוש בתיבה כדרז"ל (סנהדרין קח: בר"ר פל"ד) לכך הוצרך לצותו על פ"ו.

ויל"ע דכפל המאמר בנח ע"ש ברש"י די"ל בחד ה"א להתיירא אתי [דס"ד לאסור משום דיוליד בנין דלא מעלי וכד"ש חזקי' בברכות יו"ד א'. או שלא יוליד לריק כד"ש בב"ב ס' ב' מוטב יכלו מאליהם ולא יצטרך למבול.

או שיפרוש מפני הצער כמו בתיבה] וכד"ש בסנהדרין שם (נט:): אקרא דשובו לכך צריך פעם שני למצוה. אמנם דתו"ס הנ"ל צ"ע דהא הך פרה ורבה דמייתי הגמ' ראי' לחכמים ודאי דרק לברכה דהא למצוה הוא בכלל ב"נ.

אלא ודאי דמ"מ מתוך ברכותיו של הקב"ה למדין דמצוה בכך. משא"כ היא שלא נצטוית אין שייך לה ברכה בפ"ע וכמ"ש ברכות נ"א ב' פרי בטנה של אשה מתברך מפרי כו' [ואע"ג דבהאי קרא עדיין לא נשא יעקב והי' לבדו צ"ל דדייק דהי' לי' להמתין עד אחר הנישואין ולברך שניהם]: ולכ"נ כשנבין טעמא דחכמים.

והנה מצינו נשים חייבות בכל מצות ל"ת ובמצות עשה יש חילוק בין שהז"ג (קידושין כט.).

וביאור זה כמו ששמעתי דמדרגת אשה בכל מקום ר"ל דבר החסר ומבקש השלמה. והשתוקקות לדבר המשלימה היא נקראת חכמות נשים בנתה וגו' והיא האשת חיל ששבח שהמע"ה.

ושמעתי בזה מ"ש בנדה (לא.) (כשאשה מזרעת תחלה שהתשוקה ממנה להשלמת חסרונה אז וילדה זכר שהוא ההשלמה.

כי ההשתוקקת להשלמת החסרון מוליד שלימות המעלה כמ"ש בזאת יבואאהרן אל הקודש לכנס לקדושה ומעלה בפר בן בקר לחטאת שידע שהוא חוטא והבאת הפר הוא ההשתוקקות להשלמתו. כי כ"א הוא חסר בטבעו מיצירה שנולד מאדמה והוא יליד אשה והוא כמוה שהיא בעלת חסרון רק כשיודע זה ומשתוקק השלמתו אז משיג שלימות המעלה המכונה לידת זכר.

וזהו השאלה ברכות י"ז א' הני נשי במאי זכיין [וע"ד הפשט ע' סוטה כ"א א' ותבין] כי הזכות ר"ל שלימות המעלה וזה אין להם. וא"ל באקרוי' כו' שמקבלת שלימות ע"י בעלה ובנה שמשלימים חסרונה.

הבעל חייב בשכו"ע והבן חייב בכבודה ומוראה וכמ"ש בכתובות ס"ד א' דאמרה בעינא חוטרא לידה כו' ע"ש. ר"ל שמשלים חסרונה בזה ולפיכך מושכת ג"כ מעלה מהם ע"כ והיינו כי המעלה הוא הממשלה ולכ"א והוא ימשל בך שלו יש הממשלה.

אבל האשה א' בפ"ק דקדושין (ל:) דלעולם רשות אחרים עלי' ואין לה שום ממשלה ושום כח וכל מה שקנתה אשה קנה בעלה. ורק כת זה יש לה הבעל משועבד לה למלאות חסרונה וכן הבן כנ"ל.

נמצא יש בה כח השליטה והממשלה על השלמת החסרון בבן ובעל. ולכך בענין השלמת החסרון היא גדולה מהם.

וז"ש יבמות ס"ג א' דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא הרי היא מצלת הבעל מן החסרון וכן גידול הבן הוא השלמת החסרון כי הקטן חסר ונחשב בהדי חרש ושוטה. ולפי שיש לה ממשלה עליהם בהשלמת חסרונה נמצא יש לה כח ומעלה זו של השלמת החסרון עליהם לכך היא משלמת חסרונם.

ולפיכך היא מקבלת ג"כ שלימות המעלה מהם ע"י ממשלה זו שהיא ממלאה חסרונם ובזה י"ל מ"ש בן חכם ישמח אב וגו' כי תואר אב ואם הוא רק לכחם המתפשט בבן וכמש"ל בביאור גמ' אין קורין אבות אלא כו' שהאמונה המושרשת בלב כל איש ישראלי מורשה מהאבות. ע' בהרמב"ן ע"פ שורש פורה ראש ולכ"א בנדרים (לא).

(כי ביצחק יקרא לך זרע ולא עשו וישמעאל דאין קרוים זרע אברהם אף שהולידם והוא אב ההולדה אין כחו ניכר בהם אחר ההולדה אם לא שנתגייר דנקרא בן אברהם שאז"ל ברכות יג.) בסוף אב לכל העולם כולו שהוא ראשון לגרים כמ"ש חגיגה ג' א'.

וכא ההתגיירות נמשך ממנו וגם זה נקרא אב כענין זה בנה אב ואבוהון דכלהו דם בפ' ב"מ (שבת כב.) והתלמידים נקראים בנים כמ"ש הרמב"מ פ"א מהלכות ת"ת ובפ' חלק (צ"ט).

(כל המלמד בן חבירו כו' וכן אלישע מצעק אבי אבי. וא' בנדה ל"א א' אביו מזריע לובן כו' ר"ל כי כח העשה טוב שהוא השלמת המעלה הוא מן האבות.

וזהו לובן כמו בהיר הוא בשחקים שלבן מעלה. ועצמות כו' דברים הקשים כענין רך כקנה וקשה כארוז (תענית כ).

(שהקשה שלם במעלה ורך היא החסר שמכיר חסרונו וכן רמזו בסוטה ה' א' בשר על השלמת החסרון וזה מן האשה והאמהות אבל עצם ממנו וכן המות. [כמ"ש במק"א בסוד מוח ולב] ולובן שבע כי בעין יש השלמת החסרון כי הסומא הוא חסר וכ"א בירושלמי מכות עינא ולבא תרין סרסורי דעבירה עין רואה ולב חומד [וא' ע"ז כ"ח א' שוריינא דעינא בלבא].

ונגד זה השחור שבעין הוא חסרון כענין שתורה אני כי החסרון בתולדה [רק אשה מזרעת אודם הוא השלמת החסרון כענין האי שחור אדום אלא שלקה (סוכה לג ע"ב) ואדום הוא השלמת ותיקון הלקותא] ויש ג"כ מעלה בעין כענין שא' (תמיד לב ע"א) איזה חכם הרואה את הנולד וכן לבי ראה הרבה חכמה.

ונגד זה הלובן שבעין וזה ממנו אבל אשה מזרעת כל מיני חסרון והשלמת חסרון וכת לסור מרע. ובזה י"ל קו' תשו' הרי"ף סי' א' מ"ש אם למקרא ולמסורות ולא אב כמו בנין אב.

כי א' במגילה י"ג א' וסנהדרין ס"ט א' דמיד שנתעברה קרוי אב. ואם עד שתלד כמ"ש סנהד' ב' דנשמה משלמת המעלות] משעת הריון שאז נגמרה פעולת האב.

אבל יצה"ר (שהוא החסרון) משעת לידה שאז גמור פעולת האם. וקאמר דאל"כ בועט במעי אמו ויצא היינו לבקשת ההשלמה לחסרון וזה א"א כשהוא בכח עדשיצא לפועל.

כי השלמת החסרונות לא סגי בכח בלבד רק במעשה בפועל כמו ששמעתי שע"ז הם הנסיונות להוציא מן הכח לפועל לפי שעה מן האם שהולדתה היא בפועל ממש אבל המעלה מן האב שמוליד בכח ואין ניכר עדיין ויצא לפועל בעת הריון. וכך שלימות המעלה די בכח (וכמ"ש פ"ק דקדושין מ).

(מחשבה טובה כו' מחשבה רעה אין כו' וזה מבואר): והקדמונים המשילו איש ואשה לחומר וצורה גוף ונפש. וכן החסרון מן הגוף וצריך לתקנו במעשה הגוף שהוא בפועל אבל המעלות מן הנפש ולפיכך המעלה בכח כמו הנפש שהיא בכח ואין ניכרת לפועל.

וכמו ששמעתי בשם חכם אחד עמ"ש ברכות י' ב' איש קדוש כו' מנא ידעה דר"ל כמ"ש אנכה"ג בפי כ"י בקרב קדושים כו' שפעולות נכרות בגוף פוחתין והולכים עד שאצל הקדישים הוא רק בקרב ואין שום היכר בפועל על אברי הגוף. ולכך שאל שקראתו בתואר קדוש ואז מדרגתו בקרב ומנא ידעה דאין כאן ידיעה חושיית להזולת כעצמים בבטן המלאה בעת הריון שגם אז קרוי אב ששלימותו של אב [שהוא במעלה נוספת לידת הבן לו כי בלא"ה ג"כ אינו חסר.

משא"כ אצל האשה היא השלמת חסרונה כמשנת"ל לכך צריך לצאת בפועל] גם כשעדיין בכח ולא יצא לפועל. ולפיכך בנין אב שהלמוד למקומות אחרים שאין מפורשים כאן זה הלמוד קרוי אב שמוליד כמותם בהעלם.

אבל אם למקרא ולמסורות שהלמוד למקומו שניכר ונגלה בפועל: וזה ג"כ מ"ש במד' [ע' רקאנטי פ' יתרו ובתרגום שה"ש ה' פסוק דודי צח ואיכה ב' פסוק קומי רוני] כשלמד תושב"כ ידע שהוא יום כו'. כי אור יממא והיא מעלה לכן לשון זכר ולילה חסרון לשון נקבה [וכך א' בנדה י"ז ב' מלאך הממונה על הריון לילה שמו] ותושב"כ נעלם מבנ"א.

משא"כ תורה שבע"פ הוא מה שנובע מלב ב"א כמ"ש במק"א על שמו"ר פ"ו הלוחות ארכן ששה טפחים ב' בידו של הקב"ה הוא הנעלם מתושב"כ. וב' בידו של משה הוא תושבע"פ וב' באמצע הוא הנגלה מתושב"כ ואכמ"ל עוד.

וע' בתוס' יבמות כ"ב ב' דבן אקרי אף פסול ממזרות וכן בני בני משא"כ זרע ע"ש. ונראה דבן הוא ההולדה בכח כמו שהתלמידים נקראים בנים ולא זרעו.

דזרע ר"ל בפועל לאפוקי בני בנים ולאפוקי פסול דנקראים תולדה בכח ולא בפועל שהאב כשר והבן ממזר. אבל פסול שלא נשתמד נראה דלא אקרי בנו [עבפר"ד דרוש ז בשם מהר"י באסן בזה ומ"ש במק"א] דוגמת עשו וישמעאל.

ועד"ש ברכות ז' א' על ופוקד עון אבות דוקא שאוחזין מעשה אבות. והיינו טעמא דגר אין לו ייחס למעלה אף למ"ד דעכו"ם יש לו ייחס ביבמות ח"ב א' וההבדל בין עכו"ם לעבד דאין לו ייחס לפי שאין לו שום כח בפ"ע אף השליטה על השלמת החסרון דיכול הרב לומר לו צאי מעשה ידיך במזונות לכ"ע משא"כ באשה כמ"ש בגיטין י"ג א' [והיינו טעמא דבנך הבא מן השפחה ונכרית אין קרוי בנך (יבמות יז).

(לפי שאין קדושין תופסין בהן מצד עצמן. ולא כח"כ שעכ"פ יש בהם שייכות תפיסת קדושין לאחר' וא"כ הם חסרים גמורים שאין להם משלים החסרון ומולידים חסרים גמורים שאין לו שום השלמה כי יסיר מאחרי ד'.

אם לא כשמתגייר ואז הוא כקטן שנולד (יבמות כב.) ואין לו אב אבל מכח תולדתו הוא חסר לפיכך אין קרוי בנך.

ולכך בן חכם ושלם במעלה ישמח אב שהוא מכחו ובן כסיל ובעל חסרון תוגת אמו שהוא מכחה ונטעה בו כח החסרון ולא נטעה כח ההשלמה [ר"ל ההשתוקקות להשלמה בזה עצמו בא ההשלמה כנ"ל] ולפיכך מל"ת שהוא להשלים חסרונותיו שבתולדה השווה הכתוב אשה לאיש. והמ"ע הם בקשת תוספות שלימות אמנם יש בהם ג"כ השלמת החסרון שנולד בו כמ"ש במק"א שם ביארתי כי המצות חלוקות בעולם שנה ונפש.

התלוית בקניני העולם וחובת קרקע בעולם. וחובת הגוף בנפש.

ומצות הזמנים בשנה. והנה החסרון שבתולדה היא לכל חומריי שכל חומר מורכב וכל מורכב עתיד להפרד וא"כ הוא חסר.

וזה הראי' על חסרון כל החומריים כי הכל למיתה עומד ומתבטל בהמשך הזמן. והשלמת תיקון החסרון אינו אלא ע"י המיתה כמ"ש בכלי חרס טהרתן היא שבירתן וא' בב"ק נ' א' שבירתן של כלים הוא מיתתן.

וזהו בע"ה שנמשל לכלי חרס וכמ"ש ברע"מ וכמ"ש במתחבר לע"ה דומה לכלי חרם וכלי חרס שנשבר אין לו תקנה (סנהדרין נב:) כמ"ד שלהי כתובות דאין חיים לעת"ל

אם לא שמתחברין לת"ח. דהוי מעמידו של מתכות והכל הולך אחר המעמיד (כמ"ש שבת ט"ו ע"ב).

דת"ח הוא דוגמת כלי שטף שיש לו תקנה במקוה שרומזות כמ"ש בסה"ח מצוה קע"ג וקע"ד כאלו אינו בעולם ועכשיו יצא לאויר העולם. וזהו המיתה ותח"ה עד"ש בתנחומא ויחי יעקב אתה נטמן וא"א מת (והוא מדרגה יותר גדולה כי הנטמן עדיין ישנו בעולם רק טמון).

וזה כמ"ש תענית ה' ב' יעקב אבינו לא מת אע"ג דקברו קבריא ועכ"פ נטמן ולא כאל"י ואכ"מ] וזהו במים אין מים אלא תורה דהיינו לת"ח. וזהו הכל לטמאים ובעלי חסרון אחר שנשלמו [דבלא"ה הוה טובל ושרץ בידו] אבל הטהור מעיקרו שלא נטמא מעולם אין לו שום בטול אף לפי שעה כמו שהי' עומד אדה"ר קודם החטא.

וכן המלאכים בעלי צורה בלא חומר אין בהם חסרון. והנה עולם וגוף גשמיים ועתידיים להתבטל גם שמים וארץ כמשאז"ל [בר"ר פמ"ב] משא"כ שנה דהיינו סדר זמנים אין לו תפיסה בגשם.

ולכ"א בבר"ר שהי' סדר זמנים קודם לכן וכמ"ש (בר"ר פ"ח) תורה קדמה לעולם שני אלפים שנה שהוא סדר זמנים. דמיד שנבראו הרוחניים נברא הזמן שהוא רוחני כמוהם [שגם לרוחניים כל שהוא נברא הרי יש לו זמן שהתחיל להברא ויש לו סדר זמנים] ולפיכך הזמן אין בו חסרון ואין לו בטול לעולם כמו נפשות הצדיקים וכל נבראים הרוחניים.

וא"כ מצות שבזמן אין צריך לתקן הזמן שאין בו חסרון. וגם יום החול אין בו חסרון מצדו רק שבשבת ויו"ט יש תוספת קדושה ומעלה לכך מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות. ולכך כל מ"ע דבכהונה אין נוהג בנשים [זרק הלאווין שבהם נתרבו ביבמות פ"ד ב' ולא אעשין] לפי שכל מ"ע היא תוספת על מה שנולד. ומה שנתייחדו הכהנים בהם, ע"כ היא מצד תוספת המעלה.

דהרי אין בהם חסרון יותר מישראלים כלל [ורבוי הלאווין היינו שד"ז גורם חסרון עוצם מעלתם ועוד דברים בגו ואכ"מ] ולכך אין נוהגין בנסים: ובז"י מה דמצות אכילות מצאנו או בזמן והתלוי בו או בכהנים [באכילת תרומה וקדשים]. והיינו כי אכילה היא מחסרונות האדם כי דבר זה נמשך מן החומר שהרי למעלה אין אכילה ואין שתי' (בר"ר פמ"ח).

וא"כ אא"ל שנברא האכילה באדם שיש בו תועלת לתקן איזה חסרון דא"כ מה הועיל בתקנתו והרי עדיין יש בו חסרון זה וא"א לחסרון שיבוא לתקן חסרון רק שיש בו תוספת מעלה לאדם ואז ניחא אעפ"י שהוא עצמו חסרון נברא לצורך תוספת מעלה שיגיע ע"י. דוגמת מה דקיי"ל עשה דוחה לא תעשה ואין עשה דוחה עשה או עשה ולא תעשה דמאי אולמי' דהאי מהאי והבן] ולפיכך מצות שבאכילה שהם תיקוני האכילה שלצרכם נבראת האכילה באדם הם מצות תוספת מעלה ולא מלוי והשלמת חסרון והם מצות הזמנים ומצות הכהונה כנ"ל.

וזה ג"כ הטעם דנשים אין מציוות בפ"ו כי גם פ"ו מחסרונות האדם שאינו במלאכים ולכך שייך רק באיש לתוספת מעלה ולא לאשה שצריכה להשלמת חסרון וכנ"ל. ולפ"ז לא קשו כלל מויברך אותם דאומר על שניהם פר"ו (פ' יבמות סה:) דרק כשנתקללה בקללת והוא ימשול בה שעי"ז היא חסרה כנ"ל.

[והוא בעבור שגרמה להביא חסרון בעולם שהיא המיתה שזה חסרון בצורת כשנת"ל. משא"כ אכילה ופ"ו היא רק חסרון החומר לפיכך נתקללה מדה כנגד מדה שתהי' חסרה] אבל קודם הקללה היתה ג"כ בעל שלימות מעלהכמו האיש [ותדע שהיא ג"כ לא היתה עומדת למות] לפיכך גם היא היתה מצווה על פ"ו.

ולמאן דיליף מוכבשה (יבמות שם) ולא פריך פרו ורבו תרתי משמע דע"ז לא מצי לשנויי כלום. צ"ל כיון דא"א לאיש בלא אשה לפיכך על שניהם הוא אומר פר"ו גם לה שע"י יקיים האיש ועבהר"ן רפ"ב דקדושין ע"ש] וא"א בלתי.

וסיים וכבשה לומר שתכלית הפר"ו וכבשה. וזהו לשון יחיד שרק הוא הכובש והוא המכוון במצוה שיהי' הכובש רק היא הכנה ואמצעית לכך כי א"א בלעדה: והנה ד"ז מבואר מן הכתוב שתכלית פ"ו הכבושה לארץ כמ"ש פר"ו ומלאו את הארץ וכבשוה ורדו וגו' וכן בפ' נח הסמיך לפר"ו ומלאו וגו' ומוראכם וגו'.

ובפ"ב שם בפ' נח לא נאמר זה עפירש"י שם דפ"א לברכה ופ"ב למצוה ולברכה שייך רדוי' בבעלי חיים אבל לא למצוה על כך דאדרבא ורחמיו על כל מעשיו כתיב ואין על האדם לרדות בהם ולהטיל אימתי עליהם דאסור לצער בעלי חיים רק הבטחת השי"ת שיהי' ממילא אימתו עליהם וכמ"ש שילהי שבת אין חיה רעה נופלת כו' וכן הוא בנפש אדם על הגוף הבהמי דאר"א הקפר (בדרים י).

(ומה כו' המצער עצמו מכ"ד על אחת כמה וכמה דנקרא חוטא. וכ"א בפ"ק דתענית יא.)

(היושב בתענית נקרא חוטא. וא' שם בפ"ג (כב.)

(נשמה שנתתי בך החי' דלצעורי נפשי' אסור רק בברכה נאמר (תו"כ בחוקתי) אוכל קמעא ומתברך במעיו. וא' ספ"ב דברכות חנינא בני די לו בקב כו' שדי לו בזה וא"צ יותר ועז"א בפ"ק דתענית (שם) דנקרא קדוש בדמצי לצעורי נפשי' ר"ל שיהי' מושל על הגוף עד שהגוף מעצמו מאימת הנפש המוטלת עליו בל יצטרך לצרכי זה העולם רק מה שהוא צורך הנפש.

וד"ז אינו ביד האדם רק בברכת השי"ת ועזרתו מקודש אחרי שהאדם מסגל כפי כחו ומה שבידו ואפשרותו לחזק כח הצלם אדם אז ממילא צלם אדם הוא רודה בגוף הבהמי ומושל. וז"ש הכזה צום אבחרהו וגו' שאין הצום דעינוי הגוף נבחר רק בבואו אחר מעשה המשפט.

ודוגמת יוה"כ שביום שהוא כפור לעונות והנפש מתחזקת ומתקנת וממילא הגוף נמשך אחריו ואז שייך התענית]. ול"א ג"כ ומלאו הארץ דלמצוה די בזכר ונקבה כמ"ש בפ' הבע"י (סה:) וא"צ למלאות הארץ רק לברכה.

ועד"ז באשה הרוחנית א' במנחות צ"ט ב' דפסוק לא ימוש כו' היינו לברכה אבל למצוה די בפ"א שחרית (מדת יום לשון זכר) ופ"א ערבית (מדת לילה ל' נקבה) שהוא זו"נ. כמ"ש בס"פ המפלת זכר זה בא וככרו עמו נקבה נקי' באה.

וכן היום יום המעשה כמ"ש יצא אדם לפעלו וגו' ושכרו עמו משא"כ בלילה שם ינוחו יגיעי כח. וכן אז ממשלת הלבנה של"ל מגרמה כלום רק מקבלת אורה מהשמש המאה"ג לממשלת היום כאשר מן האיש [וסדר הלימוד ביום תושב"כ המשפיע ובלילה תושבע"פ המקבלת (ע' שמו"ר תשא) כנודע כי תושבע"פ נבנית על תושב"כ ומקבלת הימנה.

וא' בעירובין (סה.) מחדדן שמעתתך דיממא נינהו ומנהרא כאור החמה דשמעתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא (שם).

וזהו ביום שהוא הרחבת הדעת ולהבין דבר מתוך דבר ולהוליד חדשות ולהשפיע. משא"כ לילה לא איברי אלא לגירסא (שם) שהוא הקבלה ולהיות כלי קבול לד"ת.

וא' (שבת סג.) לגרוס איניש והדר לסבור כמ"ש בב"ב (קמא).

(בת תחלה סימן יפה לבנים [ולזה א"צ הרחבת הדעת כ"כ רק מנוחה והעדר טרדות כמ"ש שם בעירובין אי קרצתן כינה לא תנאי וזהו בלילה]. ולכ"א (שמו"ר פמ"ז) אין רינה של תורה דהיינו צעקה בקול אלא בלילה זמן הגירסא.

משא"כ העיון הוא בלב וזהו ביום שאין קולו של אדם נשמע כבלילה כמשז"ל (סנהדרין קד:) [כי בלילה הוא עת הרינה וצעקה בקול ונשמע וכמ"ש ויאנחו וגו' ויזעקו ותעל וגו' בגלות הדומה ללילה כמשאז"ל (ב"ר פס"ה) אז כשהקול קול יעקב כו']. וז"ש בס"פ המפלת שקולו של אשה ערב משל איש ואכמ"ל עוד: והנה י"ל באמת מה ענין הסמיכות וההתלות מלוי הארץ ורדו וגו' לפר"ו.

וגם שינוי הסדר שבפ' בראשית הקדים רדי' בדגים ואח"כ בעופות ואח"כ בחיות ובפ' נח להיפך. ויבואר כי הנה הסמיך בפ' בראשית שם מקודם בצלם אלקים כו' הוא להורות דאין הממשלה מן האדם על הבע"ח רק כאשר הוא בצורת אדם הראוי' שהוא בצלם אלקים.

משא"כ זולת זה כמ"ש שילהי שבת אין חיה רעה שולטת על האדם אא"כ נדמה לו כבהמה. וביאור זה כי גוף האדם בהמיי ככל הבע"ח וגם בבע"ח נמצא חכמה ודעת כמטוה העכביש ודומיהם אשר יסופרו בנפלאות טבע הברואים מה שהם בטבעם ונהימת הבהמות וצפצופי עופות לדבור יחשב אצלם כמשאז"ל בענין שיחת עופות.

ובאיכה רבתי מגעיית השור ואין הבדל בין אדם לבהמה אלא בין רב למעט שזה אינו הבדל עצמי. ואין מותר האדם מן הבהמה אלא ע"י הנפש נשמת חיים שהיא הצלם אלקים הניכר על הגוף.

פי' שם אלקים מורה שליט על הכחות כולם כמ"ש בטוא"ח סי' ה' ר"ל מושל על כל כחות הטבע דלכן אלקים בגימ' הטבע ועי' בתש' ח"צ סי' (יח). וכמו שהדיין ומושל בעירו נקרא אלהים וכן שרי מעלה המושלים ע"ד פרטי.

וזהו ממשלה על הכל בכלל ובפרט. וכן האדם יש לו צלם ודמות זה ר"ל שבידו להיות מושל על כל כחותיו הטבעיים הנכללים להטותם ולשנותם כאשר ירצה כמשאז"ל (בר"ר פל"ד) הצדיקים לבן ברשותן.

משא"כ הבע"ח הכל מוטבע אצלו מתולדתו ואין בידו לשנות טבעו. וכאשר יש לאדם צלם אלקים ר"ל שכח הנפש מאיר בגוף שהוא כח הממשלה על כל כחות גופו הבהמי אז ממילא מושל על כל בהמיות של כל הבע"ח כמו שמושל על בהמיות עצמו.

כי כך יסוד השי"ת ג"ז בכח הטבעי עצמו שיהי' נכפף ומקבל מרות מצלם אלקי שזה הרצון בדרז"ל (בר"ר פ"ה) תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית על הים וכו', וזהו הנרצה בהשתוות הגימטר' שזכרנו שג"ז עצמו כח טבעי להיות נכנע להנהגה אלקיית ולכך זהו בטבעי הבהמיות להיות נכנע לאלקיות וצורת אדם שהוא בצלם אלקים.

אבל כאשר נדמה כבהמה כמשארז"ל (בר"ר פל"ד) ברשעים שאין לבן ברשותן רק מתנהג עפ"י טבע שרירות לבו מתולדתו ככל הבע"ח אשר ע"פ האדמה ואין ממשלת צורתו על הבהמיות רק ממשלת הבהמיות עליו אז חיות רעות שולטות עליו ובז"י טעם למ"ש התוס' פ' הבע"י ס"א א' ושאר דוכתי' בשם ר"ת לחלק בין אדם להאדם דממעט עכו"ם.

והיינו כי אדם ר"ל הנפש וצורת האדם האמיתית בזה לאפוקי עכו"ם דאינם בצלם אלקים. משא"כ האדם הידוע וניכר לכל זהו ע"י הגוף והנפש רואה ואינה נראית כמ"ש בפ"ק דברכות.

רק ההכרה מצד בריאת הגוף בפועל ממש זה שוה בכל וגם עכו"ם בכלל. כי כן יסוד השי"ת מטעם הבחירה שזה יסוד הנפש שבידו להטות כחות גופו או לא והרי גם עכו"ם הי' בכלל אלא שכבר בחרו ברע ונתנה תורה ונתחדשה הלכה ראה ויתר גוים כמשז"ל (ע"ז ב:) ואכמ"ל: והנה הדרך שיגיע האדם לצורתו וצלמו האלקי כאמור והכח אשר שם בי השי"ת אשר בו ינצח טבע תולדתו.

הוא מה שסיים הכתוב אח"כ זכר ונקבה ברא איתם וגו' שהצלם אלקים הם ב' כחות נפרדות זכר ונקבה. והם הנרמזות בכתוב ידע שור קונוהו וגו' ישראל לא ידע עמי לא התבונן יבואר זה כי א' ב"ב ט"ז א' ברא יצה"ר ברא תורה תבלין ר"ל יצה"ר הוא טבע תולדתו כמ"ש יצר לב האדם רע מנעוריו ומצד הגוף הבהמי דלכן מצינו גם בבהמה יצה"ר כמשז"ל (ברכות סא).

(והא חזי' דנשכה ובעטה כו' ועז"א שם איוב בראת צדיקים כו' שהיה סבור שהכל תלוי בתולדת טבעו ואין בחירה לשנות תחלת בריאתו. ועז"א לו דיש תורה תבלין ר"ל החכמה שברא השי"ת באדם [כד"ש (בר"ר פס"א) באאע"ה שהי' קודם מ"ת דנעשו ב' כליותיו כשני מעינות ונובעות חכמה [ולכמה מ"ד הי' איוב ג"כ קודם מ"ת (ב"ב שם)].

אלא דדרך זה קשה מאוד להגיע אליה וכמשאז"ל (ויק"ר פ"ב) ע"פ א' מאלף מצאתי זה אברהם והי' ב' אלפים אלו תוהו עד שנתנה תורה ונתרחב הדרך לכל באי עולם] שבכח חכמה שבמוחו יכול להתבונן ולמצוא דרך ד' ולנצח כחות גופו מצד שמבין ויודע שזה רע לו ומטה אותם לדרך אחר. ועז"א ברכות ח' א' אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של

הלכה זהו משכן הקב"ה שהוא הצלם אלקי חופף עליו ושוכן בקרב מוחו בהתבוננו בהלכה ותורת ד'.

וא' משחרב בהמק"ד ר"ל דשם היתה השראת שכינתו ית"ש בעולם עדיין היא נמצאת בנפש שהיא בכל חלקיה דוגמת בהמק"ד כמ"ש בזוהר. ועי"ז חוזרת להיות בעולם שהנפש מוגבלת בגוף שהוא מוגבל במקום והמקום הוא בעולם ואז"ל ד' אמות הוא מקומו של אדם בכ"מ לכ"א ד"א של הלכה ר"ל הלכה ההילוך והנהגה עפ"י התורה [וכך קבלתי דד"א של הלכה אין ר"ל לימוד הלכה דוקא אלא ההתנהגות עפ"י הלכה].

והנה בפ' ב"מ ל"א ב' א' אין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד ויליף שם מקרא דיחידה היא היראה בעולם. וצ"ל דמ"ד דברכות ר"ל ס"ל כאידך מ"ד בפ' ב"מ שם דבר אוריין עדיף ע"ש.

וענין פלוגתתם דבאמת זה בלא זה לא סגי כמ"ש (פ"ג) אם אין יראה אין חכמה אם אין כו'. וביאור זה דהיראה בלב כמ"ש ביומא ע"ב ב' ע"פ ולב אין ע"ש וכיוצא בו בפ' חלק (קו:): בדואג ואחיתופל קב"ה לבא בעי ע"ש.

פי' הלב ליר"ש וכמ"ש בפ' ב"מ (שם) אפ"ה אי כו' ואי לא לא והיינו כי היראה נמשך מן ההכרה הברורה שהשי"ת נוכח עיניו כמ"ש בהג"ה דריש א"ח. וההכרה הברורה אינו בחכמה שבמוח (דשם משכן המדמה ומלא דמיונות ג"כ).

והבירור הוא] רק בלב ששם כח המרגיש. וההרגשה הוא בדבר ברור נוכח עיניו שאינו בדמיון וכמ"ש באבות (פ"ו) בבינת הלב שהבינה תלוי' בלב.

וכמ"ש בפ"ק דברכות (י.) דדים במקום בינה פי' במקום הלב כמו שקבלתי ע"פ אני בינה וחכמי קדם אחכמה הוא מושכל ראשון ובינה מושכל שני.

וכן סדר בנין האדם לידת המחשבה היא במוח והוא מושכל ראשון והוא מכוון גם לדברי רש"י פ' תשא חכמה מה שלמד מאחרים שזה נולד מעצמו ואכמ"ל בזה] ואח"כ מתבונן בלבו אם כשר הדבר לפניו. ואח"כ בא לפועל המעשה ע"י האברים שמשכן חיותם נמשך מן הלב כמ"ש כי ממנו תוצאות חיים.

וע"י רצון הלב כלי המעשים גומרים כמשז"ל עין רואה [רומז לחכמה שבמוח] ולב חומד כו'. ולכ"א ברכות ס' א' דמשכן יצה"ר על מפתחות הלב שהוא מקור למעשה.

וכל פעולה שאינה ע"י רצון הלב ה"ז שוגג ואונס ומתעסק בעלמא ולא כלום הוא רק כמעשה קוף בעלמא. ר"ל שאין בם ב' כחות אלו נטועות להטות המעשה לכל אשר ירצה על פיהם רק מפי כח טבעי הנטוע באברים לבד וזהו מעשה בהמה.

ומי שעשה עפ"י רצון הלב אבל בלא התבוננת המוח הוא נקרא מזיד [ע' יומא ל"ו ב' ג' שמות אלו וביאורם לדעתי כמ"ש] אבל מי שעשה בהסכמת החכמה שבמוח והרצון שבלב זה נקרא מורד וכשרז"ל יודע רבונו ומתכוון למרוד בו: ומשכן צלם אלקים הוא בב' כחות אלה המעוררים המעשה ואינו מעשה קוף רק בבחירתו וביתרון האדם מן הבהמה.

והאלקית השוכן בהם הוא התורה והיראה התורה והחכמה במוח והיראה בלב כמשנ"ת. וע"י שניהם בידו לכפות כלי המעשה הגופניים להיות נמשכים אחר רצון השי"ת.

שהי"ש שהוא הלב טוב עז"א באבות (פ"ב) שבכלל דבריו דבריכם שה כולל כל המדות טובות ממדות הגוף להטותם. ובלא תורה שהיא החכמה והידיעה בטו"ר לא סגי דלא ידע מה הטוב כמ"ש (אבות פ"ב מ"ו) אין בור ירא חטא ולא ע"ה חסיד.

וכן בתורה וחכמה לבד לא סגי כמ"ש סוף פ"ק דקדושין תלמוד גדול שמביא לידי מעשה הוא ע"י הלב כנ"ל. ובלא"ה לא סגי כמ"ש בירושלמי פ"ק דברכות בלמד שלא ע"מ לעשות ר"ל ע"ש וכמ"ש בברכות י"ז א' שלא יהא אדם וביומא פ"ו א' וזה בא מן הלב רע.

ועז"א בפ' ב"מ (לא:) ואי לא לא פ"א אין בידו כלום כמ"ש ביבמות ק"ט ב' דאף תורה אין לו ע"ש. והיינו דאעפ"י שהבריאה המוח ואח"כ הלב וכנ"ל שבתחלה ראשית המחשבה והחכמה ואחרי' בינת הלב מ"מ הרימן הלב תוצאות חיים לכל האברים וגם למוח עצמו נמשך התעוררות למחשבה מכח הרצון שבלב.

וזהו אם אין יראה כו' שחוזרים חלילה זה קודם לזה וזה קודם לזה לעולם לכל רצון הלב קודמת מחשבה במוח ולכל מחשבה קודם רצון בלב שרוצה לחשוב כך ולעולם זה נמשך מזה. וזה בכל מחשבות ורצונות שבאדם הן לרע והן לטוב במחשבות דצלם אלקיי דקדושה שבלב ומוח ע"י תורה ויראת שמים [ולפי].

שמקור החיים בלב לכ"א שם ביומא בלב למשמאילים סמא דמותא העדר החיים. משא"כ בהעדר התורה].

וזהו ג"כ ב' המשלים בפ' ב"מ שם למפתחות פנימיות וחינונית ולתרעא ודרתא שהם לכאורה שני הפכים. ור"ל שמפתח חינוני רצון הלב להתעורר לחכמה ע"י יראת שמים שבלב ואו כשהחכמה נמשכת מצד היר"ש המתעורר בלב אז הוא מגיע לפתח שני שהוא התרעא והוא תורה וחכמה שבמוח.

ואח"כ לדרתא שהוא יראת הלב ששם הדירה קבועה לחיי האברים שהוא חיות כל האדם ומשם יוצאת לפועל המעשה טובה שזהו תכלית חכמה כמ"ש בס"פ ב' דברכות. (וזה ג"כ מ"ש בתדא"ר פ"ג אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי.

השמחה היא בתורה כמ"ש פקודי ד' ישרים משמחי לב] וביומא שם יראת ד' טהורה עומדת לעד זה הלומד תורה בטהרה מאי הוא נושא אשה ואח"כ לומד תורה. פי' שהתורה הנמשכת מן היראה היא תורה של טהרה כי דבר שיש בו נגיעה לגוף הבהמי נקרא טומאה.

כמ"ש במק"א בביאור ג' מיני טומאות הנשלחים מג' מחנות שהם כוללים ראשי המדות רעות שבגוף האדם שהם הקנאה נגדו בגוף טומאת צרעת שדרז"ל (ערכין טו: ויק"ר פט"ז) המוציא רע ויסודו הקנאה והוא הרע לבריות ולכך נשלח חוץ למחנה הבריות ובפרט מחנה ישראל שטבע תולדתם היפך זה רק רחמנים וגומלי חסדים (יבמות עט).

(וזב הוא בעל תאות שידוע שזה טוב לבריות עפ"י רוב והוא מכלל הבריות וגם מכלל ישראל שחטא זה רגיל בהם כמ"ש בסנהדרין (סג:) לא פקרו אלא להתיר עריות ובס"פ חבית חמרא כו' קפחו יו"ד שבטים. ונא' וישמן ישורון ויבעט.

אבל אינו במתנה לוי' שהם המקודשים לשמים שכ"מ שאתה מוצא קדושה שם גרר התאות וכמ"ש ברכות י' ב' כי איש קדוש הוא שלא מצאה זכוב העדר תאות אכילה ולא ראתה קרי העדר תאות זנות. ונגד טמא מת הוא הכבוד שכל הרודף אחריו בורח כמ"ש בעירובין י"ג ב' וההתנשאות בתכלית בלב היא השפלות בתכלית עד שנפשו כעפר לכל תהי'.

וז"ש בסוטה ה' א' דהמתגאה אין עפרו ננער שאין בו שום חיות. כי זה כל האדם החיות הנופח בעפר מן האדמה וההתנשאות היא יתרון החיות וכל המוסיף גורע גמלא אזיל כו' אודנא דהו"ל כו' (סנהדרין קו).

(מדה כנגד מדה גם זה שיש לו אינו שלו והוא נעדר החיות מכל וכל ונשאר עפר לבד שאין ננער וזהו טומאת מת שהוא השפלות הגמור במיתה והעדר החיות. וכמ"ש בתמיד לב.)

(מה יעשה ויחי' כו' וימות כו' הוא ממש מכוון למאמר הרודף אחר הכבוד כו' הבורח כו' דאם יהי' כמת שאם הוכה וקולל לא ירגיש וכעפר לכל שהיא מדרגת המיתה השב אל העפר כשהי' אז מחי' עצמו והכבוד רודף אחריו. ולהיפך כשיחי' או ימות ונעשה טומאת מת או מת עצמו שגם הוא מותר במחנה לוי' שהם הת"ח עובדי ד' וכמ"ש (סוטה שם) בשמתא מאן דלית בי'.

וא' כתובות ק"ג ב' נהוג נשיאותך ברמים [וגם שם הוא משכן טומאה זו דאין אומרים אל תתנשא אלא למי שראוי להתנשאות]. אבל אסור במחנה שכינה דאין כבוד נגד ד' כמ"ש בדהמע"ה (ברכות ד).

(וכמ"ש ברפ"ב דקדושין וכמ"ש (ברכות יט: וש"ד) במקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. וכמ"ש בשלהי סוטה שאין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב: ואלו הג' הם שורש כל המדות רעות שכולם ענפים להם והם בטבעי תולדות הגוף.

ומקביל להם בצלם אלקיי שבאדם החכמה שבמוח נגד כבוד כמשז"ל בעירובין (נה.) (שלא תמצא תורה בגסיהרוח.

ובס"פ במה אשה הסנה הסנה כו' ובכ"מ בדרז"ל דמשכנה אצל נמוכי הרוח ולכך הכבוד רודף אחריהם כמ"ש כבוד חכמים ינחלו וכנ"ל דהוא רק לת"ח. וחכמה היא מחנה שכינה כמ"ש בזוהר אורייתא וקב"ה חד.

ובכ"ר רפ"א דתורה היתה אצלו אמון אצלו במחנהו. ובמק"א ביארנו זה באורך עמ"ש אלקי נשמה שנתת בי טהורה דנשמה היא שבמוח והיא טהורה לגמרי.

והיא הסיוע של השי"ת שאמרו רז"ל (סוכה נב.) (אלמלא הקב"ה עוזרו.

וא' ביומא (לט:) דמסייעין אותו וזה ע"י ד' השוכן אתם בתוך טומאותם זהו מחנה שכינה ואכ"מ] ובינת הלב נגד תאוה שבאה מלב כמ"ש תאות לבו וא' הלב חומד והיראה מצלת

כמ"ש בר"פ כל היד ע"ש. ומשכנה במחנה לוי' הם עובדי עבודת ד' כמ"ש אם אדונים אני אי' מוראי שהיראה מאדון לעבד שאימת רבו עליו.

משא"כ מאן דאחיד באורייתא כאלו אחיד בקוב"ה והוא מדרגת בן וכד"ש ר"ג על רחב"ד בברכות (לד:) שהוא כעבד כו'. כידוע רחב"ד בעל עבודה שבלב זו תפלה ומעט מימרות בדינים נמצא ממנו בגמ' ור"ג נשיא וראש ישיבה עיקר עסקו בתורה.

וגמר היציאה לפועל בכלי המעשה הוא נגד הקנאה דלא שייך אלא כאשר יוציא לפועל ניכר לזולת. שזהו שורש הקנאה במה שבין אדם לחבירו ומילי דנזיקין שהיא במעשה מפעולת הרע ולעומתו בטוב פעולת הטוב והוא במחנה ישראל כמשאז"ל (עירובין יט: וש"ד) אפילו פושעי ישראל מלאים מצות כרמון (וסתם מצוה בדרז"ל היא צדקה ע' רש"י שבת קנו).

(כנודע שהוא ההטבה לחבירו וא' בבר"ר (פ"ח) חסד אומר יברא שכולו חסדים. [והן הם ג' מדרגות מאן דבעי למהוי חסידא שבדרז"ל בב"ק ל].

(ואכ"מ].

וכך הוא סדרן במשנה (פ"א) דאבות על שלשה דברים העולם עומד תורה וחכמה שבמוח ועבודה שבלב (והוא עבודת הכהנים והלויים ג"כ בפועל במקדש) וגמ"ח שבמעשה כנ"ל. אלא שהיפך כאן הסדר ובכל חד נקט כסדרו מלמעלה למטה.

וכך הוא סדר המקיים העולם סדר הליכת מדרגותיו מוח ואחריו לב ואח"כ כלי המעשה גומרים וחליפיהן בגולם שהיא המשנה סדר היצירה שאינו מתבונן על כל. מעשה ורצון מקודם אם יעשה זה.

ואצלם הוא מתחלה מעשה ואחריו הלב ואחריו המוח (שזה נרמז בדרז"ל (בר"ר פל"ד) הרשעים הן ברשות לבן. הן ר"ל עיקר צורת האדם שהוא על החכמה שבמוח שזהו מותר האדם מן הבהמה): והנה הסדר הנזכר הוא בכל פרט מעשה וכן בדרך כלל למי שהוא בקודש שהוא חכם וירא וידע שכאשר יתבונן במוחו לא יטעה לומר על רע טוב וכן לבבו אח"כ לא יטנו.

אבל סדר הכניסה לקודש למי שהוא בא להתקדש ולטהר כחותיו אז מתחלה נכנס למחנה ישראל ואח"כ למחנה לוי' ואח"כ לחדר היותר פנימי שהיא מחנה שכינה שנטהר מכל הטומאות כסדרן עד שהגיע לטהרה הגמורה שהיא מחנה שכינה שהוא הלומד תורה בדרז"ל (יומא עב:). שאין טומאות של הלומד לקנטר שהוא הקנאה הגרוע מכולם שאינו בכלל מחנה ישראל שע"ז ארז"ל (ברכות יז).

(נוח לו שלא נברא ושנהפכה שלייתו ר"ל ולא בא לכלל מחנה ישראל כלל. והלומד לעשות קורדמ להתפרנס שהוא תאוה וכן הלומד לשם חכמה ככל החכמות שזה ממש דוגמת תאות עריות וזה אינו בגדר ת"ח אבל הוא בכלל ישראל אבל הלומד להתייחר ולעשות עטרה להתגדל שהוא הכבוד הוא בכלל מחנה לוי' הת"ת כמ"ש התוס' (שם) דע"ז אז"ל לעולם יעסוק אדם כו' שלא לשמה כו'.

אבל אינו במחנה שכינה שהוא לעשות דברים לשם פעלן לבד ולא כוונה אחרת. וזה הוא רק ע"י יראת ד' מקור החיים עי"ז נעשה מיימין בה שהיא סמא דחיי למיימינים (יומא שם) כמש"ל שע"י בינת הלב שהוא נקי מתאות הלב שהיא עיקר כל הטומאות כי חיות הכל נמשך מן הלב כנ"ל.

וכן הקנאה והכבוד שורשם התאווה שמתאווה לכבוד ומתאווה לקנאה. והיוצא דרך מחנה לוי' בשלום יכול לכנס ג"כ למחנה שכינה שע"ז נכנס טהרה לכל מיני הטומאות כאשר הלב טהור שלכן ביקשדהמע"ה רק לב טהור וגו' וכמ"ש כי ממנו תוצאות חיים] כמ"ש בפ' חלק (קו:) רחמנא לבא בעי.

וזהו עומדת לעד לפי שאין הלימוד תלוי בדבר מדברי הגוף שאז בטל דבר בטלה אהבה משא"כ זה שהוא לש"ש סופה להתקיים כמו שהשי"ת קיים לעד. ומ"ש (יומא שם) הנושא אשה כו' ירמוז כי ידוע מ"ש בבר"ר (פנ"ח) תולדותיהם של צדיקים מעש"ט וכ"א בסוטה מ"ו א' מאי פירות אילימא פר"ו כו' אלא מצות.

וכמ"ש (נדה לא.) ג' שותפים בתולדה הגשמיות הקב"ה ואביו ואמו כך ג' שותפים בתולדות המע"ט.

ב' כחות מן האדם לנצח היצר והם חכמה שבמוח דוגמת ההריון ומוליד ראשית המחשבה שהיא בהעלם עדיין ושולח לבב להתבונן והיא המולדת המעשה שהיא ההולדה הנגלית. וז"ש בהמפולת (שם) אביו מזריע לובן והאם אודם כידוע בזוהר [ע"ש בריש ההקדמה ב' א'.

פנחס רט"ו א'] שגוון הלובן רומז לחסד והאודם על דין. כענין אם יהי' חטאכם כשנים אדומים כדם] כשלג ילבינו.

וזהו התורה שנקראת תורת חסד שהיא מדרגת בן כמש"ל והיראה במדרגת עבד כמש"ל וכמ"ש אלקים מורה דין שהוא אדון שופט ומושל. וא"א לשניהם בלא הקב"ה כמ"ש בקדושין (ל:) אלמלא הקב"ה עוזרו כו' אחר כל הסיגל שהאדם עושה בחכמתו ובינתו ויראת חטאו הקודמת לחכמתו אינו כלום בלא הקב"ה, כמ"ש (ויק"ר פי"ד) אבי ואמי עזבני כ"א זה פונה לכאן כו' ועדיין אין מציאת התולדה לפועל אלא ע"י הקב"ה שהוא נותן נשמה כו'.

כך גמר המעשה אינו בידו של אדם כמ"ש בפ"ק דמגילה (ו:) לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא ובמ"ק (ט"ז:) וד' עמו שהלכה כמותו בכל מקום. שכל מעשה היוצאות ע"י חכמתי ובינתו היתה כהלכה וכראוי וזהו רק ע"י שד' עמו שד"ז אינו אלא ביד הקב"ה להיות מוליד מעשה טובה [שבלא"ה אין קרוי תולדה].

וז"ש בירושלמי דברכות (ספ"ק) אין את יהיב עינא (והיא חכמה כמ"ש החכם עיניו בראשו ואז"ל (תמיד לב.) איזהו חכם הרואה את הנולד] ולבא (היא בינת הלב).

והופכו הסדר מן הכתוב דלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם מטעם שנת"ל בהיפוך הסדר דקנאה תאוה וכבוד נגד תורה ועבודה וגמ"ח] לי כו' דצריך למיהב להשי"ת רק כל אלה. שהתורה תבלין ליצר כמ"ש בפ"ק דב"ב (ו.)

(ובקדושין (ל:) וכן היראה כמ"ש בספרי אם באת למרוד דע שאתה ירא כו'. וכמ"ש בפ' עקביא הסתכל כו' ולפני מי אתה עומד כו' ואין אתה בא כו' שהיא יראת העונש.

[וכמ"ש (ברכות לג:) הכל ביד"ש חוץ מיראת שמים שזה ביד האדם. אבל התורה היא מתנת ד' לאדם כמ"ש ממדבר מזנה כי היא של השי"ת כי לו החכמה משא"כ היראה אין שייך אצל השי"ת והוא רק בידי אדם ואכמ"ל] והתשלום הוא מסיוע השי"ת כאשר האדם מצדו למיהב לו ב' אלה: וז"ס מ"ש בזוהר יתרו פ"ה א' ושאר דוכתי' דחכמה ובינה הם אבא ואימא.

ובתיקונים דאבא מוחא ובינה לבא ואכמ"ל בביאור הדברים למה שהם. אבל הוא מבואר בתולדות המע"ט של האדם כמשנת"ל כי החכמה שהיא ראשית המחשבה היא כמו האב. וז"ש בן חכם ישמח אב שהחכמה נמשכת ממנו. והבינה באם כמשז"ל (נדה מה:) ויבן שנתן בה בינה יתירה והיא היראה שמיוחס לאשה כמ"ש אשה יראת ד' ונא' יראת ד' היא אוצרו ואז"ל (ברכות סא).

(שהאשה כאוצר רחבה כו' וכמ"ש"ל שהאשה מדרגת השלמת החסרון וכן יראה יסוד למצות ל"ת כמ"ש הקדמונים. וא' בשמו"ר היכן החכמה מצוי' בראש רא"א בלב שנא' וכל אשה חכמת לב א"ל אין חכמה לאשה אלא בפלך.

פי' חכמת האשה רק השלמת חסרונה כמשנת"ל [וכמו ששמעתי באורך ע"פ חכמת נשים] והוא בפלך שהיא המלאכה שהאשה עושה לבעלה שהוא להשלים כדתנן התם (כתובות נט:) שהבטלה מביאה לידי שעמום ולידי זימה. והיא היראה כמ"ש באבות (פ"ב) כל תורה שאין עמה מלאכה היא עמוד העבודה שהיא היראה כמ"ש"ל וכמ"ש ולעבדו בכל לבבכם שהעבודה בלב וכמ"ש בשבת קי"ט ב' שהזכור מלאכה וכמעשה.

ומצינו דבור בלב כמו שנאמר ודובר אמת בלבבו מה שאין כן במוח לא מצינו דבור כי ג' מדרגות מחשבה דבור ומעשה כך סדרן מחשבה במוח ודבור בלב כנ"ל וכלי מעשים גומרינן כמשנ"ת אצלינו במק"א. וכשאין עמה מלאכה שהיא הלב סופה בטלה כנ"ל שאינה עומדת לעד.

(וזה ג"כ מ"ש (אבות שם) טוב תורה עם דרך ארץ. פי' דרך ארץ היא היראה כמ"ש והארץ נתן לבני אדם וכמ"ש ברכות לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שזה נתן לבני אדם.

וזהו דרך הארץ ודרך גבר בעלמא הדין ויגיעת שניהם משכחת עון כנ"ל. וכמ"ש בפ"ק דברכות ה).

(נצחו בטבע תולדתו שנוטה במדה זו להיטב] מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שהוא תבלין כנ"ל ואם לאו יקרא ק"ש שהיא קבלת עול מלכות שמים. שהוא ההכרה הברורה מעול מלך והוא עבדו ומתיירא ממנו.

ותורה קודמת ואחריה היראה ואחריהן יזכור יום המיתה היא בקשת הסיוע מהשי"ת כשרואה שיגע ולא מצא התועלת לזה לעורר רחמי שמים עליו שמן השמים ירחמו

ויעזרהו. והוא ע"י זכירת יום המיתה שהנפש נפרדת מן הגוף ועולה למקורה ומתאחדת עם המקור וכידוע מהבע"ש כי המתקת הדינים הוא ע"י ביטול נפשו למקורה.

דשם היא תרעא דחירו ואכ"מ בביאור זה]. ולפיכך חכמת נשים היא בלב משכן היראה המשלמת החסרון זהו עיקר חכמתן שמשתוקקת להשלמת חסרונם כמשנת"ל אבל אינן למדות תורה שהיא חכמה שבראש: ולכ"א בפ' הבע"י (סב:) כל מי שאין לו אשה שרוי בלא שמחה ברכה טובה ואח"כ הוסיפו עוד תורה חומה שלום.

והם ג' נגד ג' אשר בחסרון האשה יראת ד' שלשתם חסרים. וא' בראשונה חסרון דמעלה בלא שמחה הוא חסרון מעלת התורה כמ"ש פקודי ד' ישרים משמחי לב רק כשישרים והישרות בלב כמ"ש ביושר לבב ואז משמחי לב אבל בלא"ה אין השמחה נמשכת מן התורה והיינו שאין מעלת התורה אצלו שב בשלימות.

ואח"כ הוסיף עוד דאין תורה כלל וכמ"ש ביבמות ק"ד ב' כל האומר כו' אף תורה אין לו. ובלא ברכה הוא מקביל נגד בלא חומה דר"ל חסרון יראת שמים שהיא החומה שהוא מעצור למדות רעות ותאות וכמ"ש בר"פ כל היד ונא' עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו.

ונגדו בלא ברכה היא על חסרון שלימות מעלת היראה כנ"ל על בלא שמחה נגד בלא תורה] כי ברכה ענינו בפועל ממש שזה נראה לעין גשמי ומה שאינו עדיין בכח הלב רק במחשבה שבמוח זה נראה לעין רוחני כמש"ל הכל בידי שמים שייך לכך שם ברכה ורבוזי דזה שייך רק כשיש מעשה האדם כמ"ש בזוהר (ח"ב פ"ז) באלישע וכמ"ש יוסף עליכם ככם דייקא ככם.

וז"ש בהזהב (נט.) אין הברכה מצוי' אלא בשביל אשתו כידוע ברכה מלשון בריכה ומעין מים שהוא שלימות הברכה ששלימותה הוא כאשר יהי' נהרא מכיפ"ל מיברך (שבת סה) עד אין קץ ואין פוסק לעולם ומקור מים לא יכזבו מימיו.

וכן הלב מקור החיים ומקור הוא שלימות הברכה. וזהו הסמיכות יהי' מקורך ברוך ושמח באשת נעורך כמ"ש בע"ז י"ט ב' אשרי שעושה תשובה כשהוא איש זהו אשת נעורים.

ובלא טובה נגד בלא שלום על שלימות המעשים בלא טובה על העדר תיקונם בתוספות ורבוזי [וכדשז"ל בנדרים (נ:) על אבותינו א' נשינו טובה כמ"ש במק"א]. ובלא שלום הוא על חסרונם כי גם שלום מורה היפך רע כמו טוב וכמ"ש עושה שלום ובורא רע.

(כי רע הוא רע לבריות כידוע וכמ"ש בזוהר ושלום הוא היפוכי וזהו עמוד גמ"ח] והוא על החסרון כמ"ש אין שלום בעצמי מפני חטאתי. וז"ש בשילהי עוקצין דכלי מחזיק ברכה שהוא הוספת החיים שבלב ביראת ד' כנ"ל אינו אלא השלום בעצמו של אדם.

כשאינו חסר המדות ושלימות המעשים עכ"פ אין בו חסרון אז יוכל להחזיק ברכה מהכרת הנוכח של השי"ת וכי יפול לא יוטל וגו' שגם בעת הנפילה שהוא לצורך תוספות ברכה כידוע ד' לא יעזבנו בידו. והוא קל כשאינו חסר במדות ומעשים.

וגם טוב הוא היפך רע כמ"ש (תענית לא.) (דלא מוסיף יאסף תקברי' אמי'.

ופ"י היר"ש יסלק המעשה שאין בה תוספות קדושה ויזכך עצמו עד שכל מעשיו יהי בלתי לדי לבדו וכמ"ש בכל דרכיך דעהו וא' וכל מעשיך יהי לש"ש. וז"ש ותזנח משלום נפשי ע"י החטא ורז"ל דרשו בפ' ב"מ (כה:) הדלקת הנר שהוא הגנת והרחקת הנזק באישון לילה ואפילה שנכשל בחשיכה וכמ"ש בסוטה כ"א א' דע"י הנר ניצל ונר מצוה ע"ש] נשיתי טובה הוספות מעלות ויתירות זה כבר שכח מאחר שעוד הוא חסר.

וזה שדרשוהו בפ' ב"מ שם על הרחיצה שהוא הוספת תענוג: וע"ז א' ג"כ בשילהי תענית אין אשה אלא ליופי אין אשה אלא לבנים ובכתובות (נט:) הוסיפו אין אשה אלא לתכשיטין. והיינו כי ג' השלימות גם שלשתן תלויות בלב כנ"ל ובאשה יראת ד'.

והיופי היא תענוג לבעל אבל אין היא רואה את עצמה וזהו שלימות התורה שיראת ד' הוא אוצרו של תורה כמ"ש בפ' ב"מ (לא.) ואשה דומה לאוצר וכמ"ש בהרואה (סא).

(וכפי יופי ובהירות היראה כך יתרון העונג בתורה שמשיג בחכמתו עונג רב כמ"ש מתוקים מדבש וגו'. ותכשיטין הם תענוג עצמה שהיא עצמה מתענגת בהם וכמ"ש בפ' במה אשה (נט:) דשלפה ומחוייא שמתפארת בהם והוא שלימות היראה ובינת הלב עצמה.

ולבנים היינו תולדותיהם שהיא שלימות המעשים כנ"ל. ומ"ש הנושא אשה כו' שנכנס במפתח החיצון דיראה קודם וכנ"ל.

ועבפ"ק דקדושין כ"ט ב' יש בזה פלוגתא אם ישא אשה ואח"כ ילמוד או להיפך וקאמר ולא פליגא הא לן והא להו ע"ש ברש"י ותוספות ב' פירושים. וי"ל לדברי שניהם והיינו כמ"ש בכרכות (לב:) בחסידים הראשונים הי' שוהים ט' שעות ביום לכוון את לבם למקום בתפלתן שהוא עבודה שכלב כמ"ש בריש תענית והיינו היראה כמ"ש"ל.

ולכן אר"ג (ברכות לד:) דעבד לפני המלך יכול לפעול בתפלתו יותר שזהו מענינו. וקאמר שם מתוך שחסידים הן תורתם מתקיימת אף שעשו ארעי.

רק עד"ש בא"א (בר"ר פס"א) ב' כליותיו כב' מעיינות ונובעת תורה וזה רק שחסידים ביותר עד שאינם צריכין להתעוררות היראה ע"י החכמה כמ"ש הרמב"מ רפ"ב מיסה"ת. רק הגיע למדרגת שלבן ברשותן והיינו שלבו חלל בקרבו מדרגת דהמע"ה (ב"ב י"ז).

(דקרי לנפשי חסיד בעבור כן שזהו גדר החסידות להיות לבו חלל שהרגו ליצה"ר (ירו' ברכות פ"ט ה"ה) ואינו מתאוה עוד לשום תאוה מעניני העולם זולת מה שרצון השי"ת כמ"ש (זוה"ק ח"ג רכ"ב:) איזהו חסיד המתחסד עם קונו. ואז אין צריך התעוררות.

ללב ע"י החכמה. כענין התפלה בצפרא שזכר בזו"ח פ' נח יר"מ שיהי לבי נכון ומסור בידי כו' והיא אותה התפלה בפ' הי' קורא (ט"ז:) ונשכים ונמצא יחול לבבינו כו' היינו שמיד בקומו משנתו בלי שום התעוררות והתבוננת מצד החכמה ימצא הלב מתאוה ליראת שמים ולבו מסור בידו.

ואז טועם מעין עוה"ב שאין שם מקום להשתדלות מבני אדם באתערותא שלתתא. והיראה עיקרו התורה נמשכת ממנה כמ"ש כי ברא ד' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר

שלעתיד התורה תהי' נובעות מכליות דוגמת א"א והלב קודם לכליות שהיראה קודמת לה וכן עשו חסידים הראשונים היראה עיקר: וזה השלימות הגמור כמ"ש בברכות ה' ב' גבי אבא בנימין שנצטער על תפלתו סמוך למטתו ע"ש ברש"י שלא ילמוד קודם.

ומה נצטער והוא דבר נקל לכאורה לעשות אבל ר"ל שבקש להגיע למדרגה זו שישכים וימצא לבו נכון ומסור בידו בהכרת הנוכח ומוכן תיכף לילך להתפלל, וידע לפני מי הוא עומד ולא יצטרך להכנה והתעוררות ע"י הלמוד מקודם. שלכן תקנו חכמים לעמוד בתפלה מתוך ד"ת וע' ברש"י ריש ברכות בשם הירוש' דגם ק"ש דערבית לת"ע כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת, והי' מצטער להגיע למעלת החסידים הראשונים כנז' שלא יצטרך לזה, וא' אח"כ על מטתו שתהא בין צפון לדרום פי' מטתו הוא כח ועסק ההולדה למעשה לפועל, והי' בין צל"דכמ"ש ב"ב (כה:): להעשיר יצפון להחכים ידרום פי' כי איתא בנדרים (לח:): אין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר.

ר"ל שלימות ג' כחות הנ"ל שבאדם חכם במוח וגבור בגבורת הלב וכמ"ש (אבות פ"ד) איזהו גבור הכובש את יצרו והוא ע"י היראת שמים שהוא מעצור לרוחו כנ"ל. והרוח הוא בלב כמ"ש במק"א מענין ג' כחות נר"נ שבאדם] ומשכן היצר הוא במפתחי הלב כמו"ש בהרואה (סא).

(ולפיכך עיקר הגבורה הוא גבורת הלב. וכדפירש"י בר"פ אין דורשין (יב).

(וכמ"ש בסוטה מ"ד א' רך הלבב מעבירות שבידו. יעשיר במעשים כמ"ש בויק"ר (פכ"ב) על אוהב כסף כו' אוהב מצות לא ישבע כו'.

ואיזהו עשיר השמח בחלקו (אבות פ"ד) [ובפ' ב"מ (כה:): שינוי הלשון וא' שיש לו נחת רוח בעשרו] היינו כמש"ל דשלימות המעשים הוא בידו של מקום ועני או עשיר קאמר בתחלת היצירה ולפיכך אל תבקש גדולות רק מסתפק במה שחלק לו ד'. [וטעם השמח נגד החכמה כמש"ל על בלא שמחה שהשמחה נמשך מן החכמה.

וטעם נחת רוח בלב כמש"ל דהרוח בלב ושם הוא משכן הבחירה לכ"א בעשרו משא"כ בחכמה א' בחלקו שחלק לו ד' ואכמ"ל עוד]: וטעם שגמר המעשה ביד השי"ת להורות מ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי וגו' שלא יאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. פי' כחי הוא במוח (וזהו פי' כל אשר וגו' בכחך עשה כידוע) כידוע חכמה היא אותיות כ"ח מ"ה שהוא דבר שהיא בכח לגמרי ואין בו שום יציאה לפועל.

(כמו הלב ששייך בו דבור כנ"ל ושייך בו קצת יציאה לפועל לענין שנרגש לעצמו עכ"פ) וזהו כח המקיים כענין ואתה מחי' את כולם ואכמ"ל בזה. ועוצם ידי היא גבורת הלב שהוא עצמה וגבורה כנ"ל.

ומיוחס ליד כי היד כולל האדם כמ"ש ברפ"ק דשבת (ה.) (ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'.

וד' על ד' היא שיעור מקומו של אדם כמ"ש במי שאחזו (סח:): משח ארבע גרמידי כו' ובב"מ (י.) ד' אמות של אדם קינות לו בכ"מ.

וכן הלב מקור חיי האדם וכוללו [וכן הזרועות נמשכות מן הלב כנודע] ויחשוב האדם שמעשיו הטובים הוא מצד חכמתו ובינתו להתגבר על יצרו רק צריך לידע כי הוא הנותן כו' שאלמלא הקב"ה עוזרו אי אתה יכול לו (סוכה נב.) אף אחר ההשתדלות.

וגם נותן הכח שהוא החכמה כנ"ל הוא ג"כ השי"ת שנותן לך הכח הזה לעשות חיל במצות ומע"ט. והיינו שההתחלה ג"כ ממנו [וכמש"ל על הכל בידי שמים כי נותן התורה הוא השי"ת] כי היראה והתורה נמשכים לעולם זה מזה וכמש"ל על אם אין תורה כו'.

ומי הוא המתחיל מאין נצמח ההתחלה ומקור המחשבה והמולידה במוח ולב ומחברם יחד. זהו ג"כ הו"א [שהמלה הזו רומזת על מקור המחשבה כידוע ומתבאר אצלנו במק"א ביאור ג' מלות אני אתה הוא] המעורר ומוליד המחשבה במוח שהוא הכח והוא ראשון והעד שגם הוא אחרון ג"כ בגמר המעשה וידוע כי סוף מעשה במחשבה תחלה: והנה האדם עולם קטן והעולם הגדול גם הוא דוגמתו.

ורוח מזרח בעולם הוא התחלת זריחת האור והוא ההתחלה מהש"י שמוציא חמה ואור המאיר מנרתיקו ע"פ תבל. וכל פינות שהוא פונה לימין שהוא דרום שהוא מעלה רביבים כמ"ש בפ' לא יחפור (כה:) וזהו חכמת התורה כמ"ש יערוף כמטר לקחי כרביבים וגו' ולכך א' שם בפ' לא יחפור משחרב בהמק"ד לא הוגשמה רוח דרומית שהוא אחד מן הקללות ואבדה חכמת חכמיו וכמ"ש שילהי סוטה משחרב בהמק"ד שרו חכימי כו' כי מציון תצא תורה ודבר ד' זו הלכה מירושלים ולכן אצל מאמר דאין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד (ברכות ח).

(א' משחרב בהמק"ד. ולא אצל מאמר דאוצר של יראת שמים בפ' במה מדליקין (לא). כי לתורה יש שייכות לבהמק"ד כנ"ל [וסנהדרין היו יושבין בלשכת הגזית ומשמ תורה יוצאת] לפי שהיא מהש"י ובכלל הכל בידי שמים כמשנת"ל. לכן תלוי הקרבת השי"ת אל האדם ע"י בהמק"ד ואז היתה מקור החכמה הנתונה מהשי"ת במקום השראת השכינה שהיא המקדש וירושלים.

שמצד משכן השי"ת בתחתונים עי"ז נמשך החכמה והתורה שהיא מן העליונים לבני אדם וכמ"ש אורייתא וקוב"ה חד ובמדרש (ויק"ר פ"ל) כאלו אותי אתם לוקחים. ולכך כשחרב נתמעט החכמה.

ולכך אין למשכן השי"ת עוד מקום בעולם אלא הד' אמות של הלכה מצד החכמה. אבל מצד היראה אין לו תפיסה במקום כי התפיסה במקום הוא מצד האדם כנ"ל והיראה שבלב קרוי אוצר.

ול"א ד"א של אדם כי משכן השי"ת בתחתונים זה נתפס במקום כמדת התחתונים. אבל היראה היא אדרבא מצד רוממות השי"ת ושהוא מתנשא מן התחתונים הרי אינו נתפס במקום רק באוצר זה של יראת שמים.

ומן הצד הזה במה שהוא מתרומם ומתנשא אין שייך לבהמק"ד כי ענין בהמק"ד הוא מצד ענותנותו ששוכן בתחתונים ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כנ"ל דאם אין כו' והא בהא תליא תורה ויראה. והבן זה: ואח"כ רוח מערבי נגד הלב כמ"ש במשנה

פ' תה"ש (כח): יכוון את לבו כנגד בית קה"ק כמ"ש בזוהר דהלב מכוון כנגד בק"ק ששם השראת השכינה כי עיקר היראה ע"י הכרת שויתי וגו' כמ"ש בהג"ה דריש או"ח.

(ואע"פ שנת"ל דיראה היא היפך בהמק"ד מ"מ מבהמק"ד נלמד היראה וכמ"ש במעשר שני למען תלמד ליראה וגו' ומן התורה בא ג"כ ליראה שבלב כמשנת"ל וכמ"ש בהג"ה דריש או"ח הנ"ל. ובית ק"ק הוא הכח שבבהמק"ד להוליד היראה כמ"ש מה נורא המקום הזה וגו' וכמשז"ל (יבמות ו:): איזהו מורא מקדש כו'] ושם הוא שקיעת האור היוצא לעולם שיהי' העולם משתמש בו ובכאן הוא נשקע שנשלם ההשתדלות שביד האדם.

ומתחיל גמר המעשה שהיא ביד השי"ת שהיא מדת לילה שאין העבודה בו רק למשמר וכמ"ש במק"א וזהו רוח צפונית שאז"ל (ב"ב כה) שהיא פתוחה ומי שאומר שהוא אלוק' יבוא ויגדירנה. היינו כמ"ש שגמר המעשה הוא לעד על שהוא ראשון [שהזריחה כבר היא גדורה ואינה ניכרת לאדם והחכמה והבינה הם נראים לאדם והמוח ולב הם מקומות המקיפים להם.

וההתחלה ג"כ גדורה באיש הישראלי בטבע תולדתו ועפ"י התורה המגדירתו אבל רוח צפונית אין לו שום הגדרה מצד האדם רק בידו של הקב"ה] שהגדר הוא המקיף לאיזו דבר שלא יתפשט הלאה מגבולה וזה רצונו. ומי שיאמר שהוא אלוק' פי' בעל הכחות כולם יבוא ויגדור רוח זו שגם המעשים יהי' בידו לעשות כ"ד כרצונו.

וזה מה שאינו וניכר לכל כי היא ביד השי"ת ולכך מצפון תפתח הרעה כי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה להעני (קדושין מ.) אלא על המעשה ומצפון זהב יאתה עשירות במעשים כנ"ל לכך הרוצה להעשיר יצפון (ב"ב שם).

וכשתפלתו סמוך למטתו דאז היראה קודם לחכמה. אז גמר המעשה נמשך מן החכמה שהוא ג"כ קרוי בידי שמים כנ"ל ר"ל שהכל בידי שמים ואין עוד מקום לבחירת לבו.

רק מעין עוה"ב שלבו חלל בקרבו וכנ"ל ואין היראה אמצעית בין החכמה לגמר המעשה רק אדרבא קודמת לה כנ"ל. וזה מטתו וכח הולדה היא בין צפון לדרום ולא המערב שבנתיים והבן זה.

אז אין אשתו מפלת נפלים פי' שבטוח שהקב"ה עוזרו בגמר המעשה וכמש"ל על וד' עמו שהלכה כמותו וזה מדרגת דהמע"ה כמשנת"ל. וכמו ששמעתי בארוכה ע"פ ובתבונת כפיו ינחם שבית דוד שמעשה ידיהם כוננה עליהם]: והוויין לו בנים זכרים כמ"ש בהמפלת (לא).

(אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. פי' זכר שהלידה הגונה ושלימה וכמ"ש בב"ב (טז): אשרי מי שבניו זכרים כי יש בתולדות המע"ט ב' פנים וכמ"ש בפ' במה אשה (סג).

(העושה מצוה כו' ש"מ שיש שאינה כמאמרה. ופי' כמאמרה שהוא שלימה מצד החכמה שהוא כמאמר השי"ת על ציווי' שלא היתה הכוונה על המצוה הגולמית במעשה שזה מצד האדם הגולמי וגופני.

אבל מצד מאמרה המכוון בה ברמיזתה מצד החכמה להודיע כי ד' אחד ושמו אחר אשר זהו מטרת כל המצות ואלי' יסובנותולדה זכר כמ"ש בנדה (לא:): זה בא וככרו עמו שהככר הוא המקיים ונותן חיים, וחיות המצוה הוא כאשר שלימה מצד החכמה שהוא מדרגת האיש כמשנת"ל. ובן חכם ר"ל שהתולדה מצד החכמה ישמח אב שניתוסף ע"י המעשה חכמה במוח וזה ברא [דוקא כשהוא בשלימות כנ"ל ולא בת] מזכה אבא (סנהדרין קד).

(ועיי"כ חוזר ומתעורר במוח ולב לעשות מצות וזהו שכר מצוה מצוה (אבות פ"ד.) ושאינה כמאמרה ר"ל מצוה גולמת שעושה רק גולם המעשה לקיים רצון ד' מצד היראה שבלב וזה נקי' באה וכנודע מטעם האריז"ל דתפלה אחת ראוי' מעלה עמה כמה תפלות הנדחות.

וכן מצוה אחת שעושה מצד החכמה מעלה עמה כמה [דנושא אדם כמה נשים והוא דאפשר למיקים בספוקייהו (יבמות סה.)] מנות שאינם מצד החכמה ואין להם חיות בפני עצמם] רק נשי זכייין ע"י גוברייהו ואשה מתברכת בכלל האיש כמ"ש בברכות.

וא"א לעולם בלא זכרים ובלא נקבות כמ"ש בב"ב (שם) כי אם יעשה הכל מצד החכמה יבוא לבטל כל מעשה המצות בפועל. ובריאת השי"ת העולם הי' שיצאו הדברים לפועל במעשה שזהו תכלית הבריאה בעולם גולמי ואדם הגופני.

וזהו רק ע"י הנקבה שר"ל מצוה הגולמית כי אם יהי' המעשים רק מצד החכמה א"א שיהי' גולמי המעשים נראים ברורים בפועל מכוונים כמ"ש וברכות סג:): בכל דרכיך דעהו ואפילו לדבר עבירה. וא' בנזיר (כג:): גדולה עבירה לשמה וכן מצינו בזוהר דחנוך תופר מנעלים ובכל תפירה כו' ע"ש.

וכן האבות הי' רועי צאן מסתמא לא הי' מעשים ריקים כמ"ש הרמב"מ בסוף ס' מ"נ רק שהי' טובים מצד החכמה אבל גולם המעשה לא הי' ניכר בכירור טובן. ואשרי מי שבניו זכרים אבל א"א לעולם בלא נקבות שגם הם צורך לעולם שע"י רבי' [פי' התרבות נפשות המכירים את ד' ועוזו ופרסום אלקותו בתחתונים הגופניים] באה לעולם ע"י שניהם דוקא צריך תולדה מעשה גולמית שהיא ברורה לעין כל למעשה טובה הנמשכת אחר רצון ד' רפי גולמה.

וכמ"ש (נדה מה:): ויבן שנתן בה בינה יתירה. ופי' בינה הוא דבר הברור כמש"ל.

וכמ"ש בהפועלים (פד.) שופרך לנשי כי יופי הגולם מיוחד לנשים ולא לאנשים.

וכמו ששמעתי ג"כ שעל הרוב מה שהוא תאוה לעינים כמצד החכמה שמיוחס לעין כמש"ל אינו נחמד למראה עיני בני"א. וכמ"ש (תענית ז).

(חכמה מפוארה בכלי מכוערה ואי הוו סני במראה הגולם הי' גמירי טפי: ולכך יצירת האיש הי' מן העפר מגולמים פשוטים כמו עפר הוא נבנה שאין ההסתכלות על הגולם המעשה הי' מה שיהי' כי בכל דרכיך דעהו ואפילו שיהי' הגולם דבר עבירה. אבל יצירת האשה מן הצלע שהוא גולם האדם שגוון העולם טוב.

וכשאשה מזרעת תחלה שהתחלת התולדה מן האשה והיינו שיראה קודמת לתורה כנ"ל שהתורה נובעת מן הכליות מעצמה דוגמת האבות. אז כל מעשיו דוגמתם מצד החכמה שהמעשה באה אחריה נמשכת ממנה כנ"ל אז יולדת זכר כנ"ל.

משא"כ כשאיש מזריע תחלה שהתחלת הלידה הוא מתבונן בחכמתו ואח"כ צריך לבינת הלב היראה שירא עדיין שמא אין חכמה זו הגונה כפי רצון כי עדיין אין לבו חלול בקרבו מאידים רעים העולים למוח להזריע חכמה רעה ר"ל וצריך להתבונן ביראת ד' להתירא שלא לעשות מנגד רצונו ואין בידו לעשות רק הדבר הברור שהיא רצון ד' ככל מצות ד' ואז התולדה נמשכת מן היראה ויולדת נקבה.

והבן זה כי אין רצוני להאריך בזה כעת כי יצא חוץ מן המכוון שהתחלנו בו בזה: וז"ש בנדרים פ"א א' מפני מה אין ת"ח מצוים להיות בניהם ת"ח. שתהי' התולדה מצד החכמה מאחר שהם חכמים ביותר.

שהחכמה שבמוחם רבה מצד השי"ת שבראם כך אבל לא ברכו בתורה תחלה. כל ברכה היא הכרת שם שמים נוכח עיניו לדעת מי צוה כן מי גזר כן וכמ"ש במק"א על כל הברכות שתחלתם בנוכח וסופם בנסתר [ועמש"ל ד"ו רע"ב] והיא היראה שבלב כמשנת"ל.

וכמ"ש ברכות לראשצדיק כי צדיק הוא במעשה גולמית ואז הברכה עטרה לראשו כי אחר היראה וההכרה שבלב באה המעשה הגולמית הנקי' וטובה. וזה ההבדל בין צדיק לחסיד כמשז"ל (זוה"ק ח"ג רפ"א).

(איזהו חסיד המתחסד עם קונו. וכמשנת"ל בחסידים הראשונים ואז כשהברכה קודם לתורה שהוא החכמה אז התולדה ג"כ ת"ח מצד החכמה כנ"ל באשה מזרעת תחלה.

וזהו כשנותן מטתו בין צפון לדרום הווין לו בנים זכרים. וכמ"ש בספ"ק דב"ב (טו): באאע"ה שלא הי' לו בת היינו שכל תולדותיו כולם מצד החכמה כנ"ל דהגיע למדרגת נעשו כליותיו כשני מעיינות (בר"ר פס"א).

ומ"ד שהי' לו בת ובכל שמה היינו שזהו השלימות בכל שיש לו גם בת שנחמד למראה במצוה גולמית ג"כ. וכדקיי"ל ג"כ לענין פר"ו שיהי' לו זכר ונקבה (ע' יבמות סא): וכנ"ל דא"א לעולם בלא נקבות ג"כ: ובמק"א בביאור המאמרים פ"ק דברכות ביארתי כי שבעה מאמרים דר' חלבו אר"ה שם ו' ב' [דגם במימרא דמתפלל אחורי בהכ"נ צ"ל ואר"ח אר"ה כמו שהיא הגיר' ברי"ף ורא"ש וכמ"ש בגליון הגמ'] מקבילות לשבעה מימרות הקודמות ד' דאבא בנימין וג' דרבין בר רב אדא א"ר יצחק ע"ש.

והוא מכוון עפ"י דברינו מימרא ראשונה דר"ח אר"ה דכל הקובע כו' למימרת א"ב הראשונה הנ"ל. דקביעות מקום לתפלה היינו שיהי' קביעות לעבודה שבלב שלו ולא יצטרך לחפש לו מקום ע"י החכמה רק שישכים וימצא כו' וזה אלקי אברהם בעזרו כי זו מדרגת אברהם שנעשו בכליותיו כנ"ל והיינו שהרי עדיין לא נתנה תורה (שזהו מדרגת יצחק כמו ששמעתי בזה עפ"י מאמרם בכ"מ משה מפי הגבורה) ולא הי' מעשיו מצויינים עפ"י התורה רק עפ"י החכמה שבכליותיו [ומ"ד קיים אאע"ה כל התורה כולה עד שלא נתנה (בר"ר פס"ד וש"ד) כמ"ד בת הי' לו ובכל שמה ועוד דברים בגו] לפי

שהי' שקוד בעבודת ד' שבלב כל היום שהי' שם שמים מצוי בפיו עד שהרגילו בפי
הבריות כמשאז"ל (סוטה י).

.)

וזהו אי עניו אי חסיד כו' (ברכות שם) פי' חסיד שכל המעשים מצד החכמה כמשנת"ל.
וזהו נגד צער דא"ב על מטתו בין צפון לדרום כנ"ל.

ועניו נגד תפלתו סמוך למטתו כמ"ש עקב ענוה יראת ד' ובמד' (שהש"ר פ"א) וירושלמי
(שבת פ"א) מה שעשתה חכמה עטרה לראשה שנאמר ראשית חכמה יראת ד' [כמש"ל
אי יראת ד' אוצרו אין] עשתה ענוה עקב לסולייתה. פי' שגם בעקביו הוא דש יראת
שמים כי גם בשכבו על משכבו ואינו יגע כלום יודע לפני מי הוא שוכב ומיד שמשכים
מוציא יחיל לבבו ליראה.

[והטעם שמעתי באריכות כי ענוה הוא הכרת החסרון ושפילתו ומאחר שמכיר חסרונו
אז הוא ירא כי היראה הוא השלמת החסרון כנ"ל], ובז"י השינוי שיש בין הבבלי שילהי
סוטה ופ"ק דע"ז כ' א' במימרות רפב"י דחשיב חסידות מקמי ענוה. ובירושלמי פ"ק
דשבת (פל"ג) ופ"ג דשקלים הגי' להיפך [ועבתר"י פ"ק דברכות העתיק גם מבבלי דע"ז
כן אבל ליתא לפנינו] ובשניהם יראת חטא בנתיים.

ולא קשיא לדעתי דהא לן והא להו והיינו כי ענוה ליראת חטא זו היא כמו חכמה הקודמת
ליראה כי לעולם המוח קודם ללב (וכן הכליות הקדים בלשון הכתוב בוחן כליות ולב.
כי הדעת גם היא התחלה לבינה שבלב כזו ועז"א באבות (פ"ד) אם אין דעת אין בינה
אם אין כו' דוגמת אם אין חכמה אין יראה כו'] וגם למדרגה זו של יר"ח שתהי' קבועה
לעולם בלב יתד שלא תמוט אינו אלא ע"י חכמה.

והחכמה הוא הענוה שבא מן החכמה כמ"ש בעירובין נ"ו א' לא בשמים היא כו' בגסי
הרוח כל המתגאה חכמתו מסתלקת. ובקדושין מ"ט ב' סימן לגסי הרוח עניות דתורה
כמשאז"ל איזהו חכם המכיר את מקומו שהוא מכיר חסרונו וזה תכלית הידיעה שלא
נדע.

אבל איסתרא בלגינא קיש קריא (ב"מ פה:;) ומתגאה וסימן שעני כי החכם בעיניו כסיל
ובעקב ענוה כזו הוא יראת ד' כזו שכאשר הגיע למדרגת החכמה כל כך עד שלימות
הענוה שהיא תכלית הידיעה אז בעקבה יראת ד' במדרגה כזו בקביעות בלי שום יגיעה.
ובאופן כי ענוה יראת חטא חסידות הם ג' מדרגות חכמה לב מעשה שנת"ל רק כאן הוא
במדרגות החסידים אשר לבם חלל בקרבם ולעיל נת' במדרגות הצדיקים ותולדה נקבה
כמשנת"ל]: וכבר נת' בטעם חילוף סדר המדרגות קנאה תאוה וכבוד נגד תורה ועבודה
וגמילות חסדים כי תלוי במעמד ומצב האדם.

שלעני העומד בחוץ (כדתנן ריש שבת כמ"ש במק"א) וביאור זה מי שבתולדה אינו נקי
בכחות גופו ונפשו וצריך לייגע עצמו בתיקון הגוף והנפש אז סדר מהלכו ממטה למעלה
כי א"א ליכנס במחנה שכינה טרם עבר מחנה לוי' וישראל. [וכל ערל וטמא לא יבוא
בית ד' וצריך להתנקות מקודם] אבל מי שהוא בקודש שיניקת גופו ונפשו בתולדה נוטים
אל הטוב [וע' בתיקונים (תי' ס') שפי' כן צדיק וטוב לו צדיק ורע לו] זה דרכו בקודש

בעבודתו כסדרו מוח ולב וכלי המעשה וזהו לבעה"ב [שאינו עני בדעת רק אדון על כחות גופו ונפשו] והוא שלבו ברשותו שהלב נקרא בית כמ"ש במק"א וית' להלן על מרז"ל בסוטה על פסוק אחר ובנית ביתך וכמ"ש קי"ט ב' הי' קירא לאשתו ביתו] ומאספם אל מקום אחר להיות כולם במקום אחד.

ואל מטרה אחת מכוננו ולא נפרדים זה בכה וזה בכה ומופקרים בהפקירות כשרירות לבו רק מוגדרים בגדר ומחיצה כמחיצות הבית לבל יפרצו גבולם ואל יפרוץ זר לתוכם רק הוא אדונם ומאספם בגדר ההוא] שהוא עומד בפנים כדתנן בלשון המשנה ריש שבת: והנה זהו החילוק בין יושבי ארעא הקדושה לארעא מסאבתא שדומה פ"א מצד הדמיון שהוא הגוף וגולמו הנגלה] כמי שאין לו אלוך' (כתובות קי).

.)

כי אמרו עניות לבבל נחית כמ"ש בקדושין מ"ט ובשבת קמ"ה ב' שאינם בני תורה כמ"ש בנדרים כ"ב א' דלב רגז וכליון עינים ודאבון נפש בבבל כתיב שהם בתולדה חסירים בכל השלשה כחות. לב רגז בתולדה חסרון בלב.

וכליון עינים בחכמה דמכונה לעין כמ"ש"ל (וכמ"ש ואבדה חכמת חכמיו. ובינת נבונים היינו בינה שבלב תסתתר ע"י הרוגז שבלב] ודאבון נפש באברי הגוף כמ"ש הזם הוא הנפש שהוא כחות הגוף.

משא"כ אוירא דא"י בטבעו מחכים כמ"ש בב"ב (קנח:): והעיקר ע"ש החכמה שהוא הראש והכל נמשך אחריו והנולד שם תולדתו טובה וכמ"ש ולציון יאמר איש [ואיש פי' הראוי להקרא איש בצלם ובדמות] יולד בה. וע' בכתובות ע"ה א' דחד מינן כי אתי להתם עדיף כתרי מינייהו.

היינו כמ"ד ברכות ל"ד ב' דבמקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ולכך סדרו של הירושלמי לבני א"י ענוה ואחר' יראת חטא שהיא קביעות היראה בלב במצב קבועא וקיימא ואחריו רוח"ק שהוא נביעת החכמה שבכליות שהיא חכמה עצמו ומכונה דעת דפירש"י זה רוח"ק כמשי"ת להלן] ואחריו החסידות שהוא שלימות המעשים היוצאים מצד החכמה שהוא רוח"ק] כנ"ל.

אבל בסדר הבבלי הוא להיפך. וזהו ג"כ ד' הגמרא דקדושין הא לן והא להו להמפ' לן לישא אשה [ירא חטא] ואח"כ ללמוד התורה [עניה] ולהו להיפך.

ולהמפרשים לאידך גיסא י"ל כי גם בכלל ב' מדרגות דצדיק וחסיד הנז"ל חלוקים בין בני בבל לבני א"י וכמ"ש ברכות ח' א' איכא סבי בבבל כו' מקדמי ומחשכי לבהכ"נ כו' ע"ש. פי' לאו סבי דבהתא אלא זקני ת"ח שכל זמן שמזקינין דעתן מתוספת כדתנן שילהי קינים זה נקרא זקן.

כי עיקר האדם הוא הדעת שבו נבדל האדם מן הבהמה וכיון דבזקני ע"ה הדעת מתעפשת כל שמזקינין א"כ אין הדעת שהוא עיקר צורת אדם מזדקן כלל ואיך יקראו זקנים. ולכ"א בפ"ק דקדושין (לב:): אין זקן אלא שקנה חכמה.

יא' שקנה שתהי' החכמה בקנין לו כמ"ש באבות במ"ח דברים התורה נקנית ובודאי יכול ללמוד תורה גם בלא המ"ח דברים רק שתהי' בקנין לו זה א"א אלא ע"י המ"ח דברים. וביאור זה בע"ז י"ט דבתחלה היא תורת ד' ואח"כ תורתו והיינו במדרגה ראשונה אז החכמה רק תורת ד' כמ"ש"ל כיהכל בידי שמים גם התורה.

[כי כאשר הוא במדרגה ראשונה אז כל מעשיו גדורים עפ"י התורה ואין בו משל עצמו כלום]. וכדפירש"י בפ' תשא חכמה היא מה שקיבל מאחרים וזהו תורת ד'. ובינה.

מה שמבין מעצמו דבר מתוך דבר וזהו יראת הלב שבאה ע"י חכמה כנ"ל וזה בידו כמ"ש"ל על חוץ מיר"ש. ודעת זה רוה"ק פ"א דעת דעדיף מחכמה כדפירש"י שבת ל"א א' הוא חכמת הכליות שנמשכת אחר בינת הלב ובאה אחריה.

וזה לבסוף שנעשית תורתו שכליותיו נובעות תורה וזה רוה"ק כמ"ש"ל וכמ"ש ב"ב י"ב א' כי מה שמחדש האדם זהו דוגמת נבואה תדע דאמר גברא רבא כו'. אלא שזהו מדרגת נבואה ורוה"ק שהוא תוספות השגה על המקובלות וזה דעת כידוע שדעת הוא התחברות החכמה ובינה.

והוא כאשר הגיע למדרגה זו של חכמה אז הם מחוברים כאחד וכמ"ש בסוטה מ"ד א' אחר ובנית ביתך דרוש וקבל שכר. שאחר שלמד מקרא משנה וגמרא שהם החכמה שקיבל מאחרים ונשתלם במע"ט היוצאים מן היראה שבאה אחר החכמה אח"כ דרוש מנפשך ממה שנובע ממך.

ובתחלה אמר שם ובנית ביתך זו אשה דהיינו יראת שמים כמ"ש"ל והכל אחד. כאשר הגיע למדרגת דרוש אז החכמה הוא היראה שהוא הכרת שם שמים הברורה מזה עצמו הוא מקור נביעת החכמה דהיינו רוה"ק שהוא כאלו קדוש שרוי בתוך מפיו ושכינה מדברת מתוך גרונו: ובכזה נאמר הן יראת ד' היא חכמה שהכל אחד ונאמר ודעת קדושים בינה דהיינו רוה"ק הוא הבינה.

וא' וקבל שכר וכן מורגל הלשון בכל מקום בגמרא דרוש וקבל שכר. כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קדושין לט ע"ב) רק על הדרוש ע"ז יש קבול שכר בהאי עלמא.

ולא למחר לקבל שכרם. וכמ"ש"ל שאז טועמין מעין עוה"ב כמ"ש בר"פ ב' דביצה דשמאי הי' אוכל בכל יום לכבוד שבת והלל אמר ברוך ד' יום יום.

פ"א כי שבת מעין עוה"ב כמ"ש בפ' הרואה (נז:): ובהשיר שהלויים ליום שכולו שבת כו' כמ"ש בפ' ה"ק י"ז א' כי בעוה"ב צדיקים כו' ונהנין מזיו השכינה וכן שבת הוא הכרת שם שמים הברורה [דקביעא וקיימא כמ"ש בפ' ע"פ (ק"ז): ואכמ"ל] כמ"ש (זוה"ק ח"ב פח:): מאי שבת שמא דקוב"ה.

ולכך אינו יום המעשה כי המעשים יש להם גדר וגבול ואפי' מעשה מצות התורה יש להם מספר תרי"ג והם גדורים וקצובים את זה תעשה וזה לא. וחוק וגבול יש אשר לא יעברנהו וכן העוה"ז יש לו גבול שית אלפי שני.

אבל העוה"ב אין לו גבול והפסק וכן נאמר ויברך את יום השביעי וברכה היא בריכת מקור ומעיין שאינו פוסק. כמ"ל כי המעשים גדורים הם בהתחלה ובסוף לפי שהיא נפעל וכן נפעל בהכרח יש לו התחלה לפעולתו.

והוא ע"כ מורכב וכל מורכב בהכרח שיפרד ויש לו סוף. אבל המנוחה הוא דבר שאין לו התחלה ואין לו סוף לפי שאינו מוגדר ע"י העשי' והפעולה ואינו מורכב.

וזהו טעם כי בו שבת ולכך יום השבת הוא קדושת המחשבה וכמ"ש בריש הקדמת הזוהר בב' בארצינו דא יום השבת כו' עולם הנשמות כו'. והיינו ע"י הכרת שם שמים הברורה וקביעה בקרבו עד ששבת גופו.

[ונח נפשי מיגיעה ועבודה שא"צ לה עוד שזהו ביאור לשון נח נפשי בדרז"ל על הנפטר כמ"ש במתים חפשי שנחה מיגיעת היצר וכן זה בחייו טועם מעין עוה"ב] ולכך הוא אות על אדנות השי"ת דוגמת תפילין שהוא אות ג"כ על זה. והיינו דהאי יומא דקא גרים לאותם היודעי בינה לעתים שכל יום ההוא קבוע שליטות אדנותו ית"ש בתוך לבו בקנין גמור מעצמו בלי שום מעשה והשתדלות.

ולכך הוא יתד בלבו יום ההוא בל תמוט אפי' רגע אחת כמו שאסור להסיח דעת מתפילין אפי' רגע אחת. ואז נהנין מזיו השכינה דהיינו רוח"ק שבא ע"כ לדעת וחכמת הכליות [כמשז"ל (ברכות סא).

כליות יועצות. וא' בלומד תורה לשמה ונהנין ממנו עצה ותושי' (אבות פ"ו).

ולשמה לשון נקבה ידוע מטעם האריז"ל דר"ל לשם ה' לשם השכינה ואכמ"ל ביאורו] שנעשים כשני מעיינות נובעים ומעיין אין הפסקואין לו גבול וגדר כלל. וכן אין גדר ב ועשי כמ"ל שהמעשים שעפ"י חכמה אין להם גדר.

וכל מעשה שיהי' כשנעשית מצד החכמה טובה. וכמ"ש בהרואה (סג:) בכל דרכך דעהו ואפי' לדבר עבירה.

ודעהו היינו מדרגת הדעת כנ"ל אז אפי' לד"ע כמו ששמעתי ע"פ ד' מתיר אסירים. וכן אין לו גבול כמ"ש בחו"ה בהקדמה שרחבה מצותך מאוד נא' על חובות הלכבות שהרי מצות המעשים יש להם גבול יעש"ב.

והיינו ע"י החכמה שנעשית כשני מעיינות כנ"ל וכמ"ש בפ' קנין תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק: וזהו כשהתורה נקנית לו ונעשית תורתו אז רחבה שאין לה גבול ולכך היתרו בשבת כל תענוגי הגוף ואדרבא הם מנוה לשבת עונג. מטעם כי אז תתענג על ד' כמ"ש בר"פ כיצד מברכין ל"ה ב' כאן קודם ברכה לד' הארץ ומלואה ולאחר ברכה הארץ נתן לבנ"א.

כי הברכה היא הכרה שד' נוכח פניו לכך התחלתו הברכה בלשון נוכח אלא שאינו עדיין קבוע בלב לכן סופה בלשון נסתר שמיד נסתר כי אינו עדיין כיתד שלא תמוט. ולכך נאסרו תענוגי מותרות במאמר קדושים תהי' עי' רמב"ן שם [וזהו מ"ש בפ' ב"מ ל"א א' חכמה זה סדר קדשים שאז עדיין צ"ל קדושים ומוגדרים מתאות עוה"ז שעל זה מורה קדושים כמארז"ל ויק"ר פכ"ד) כל מקום שאתה מוצא גדר כו'.

וכמ"ש במק"א על מארז"ל ברכות יו"ד ב' איש קדוש הוא מנא ידעה. אבל טהרה שייך אף בחולין שנעשים על טהרת הקודש וזהו מדרגת הדעת והבן] ואף ההכרח הוא שעז"א היושב בתענית נקרא קדוש (תענית יא).

([משא"כ אותו שרואה קדוש שרוי בתוך מעיו ר"ל עד"ש ד' בקרבכם ר"ל בקרב ומעים כולו קדושה וכמשנת"ל אסור להתענות כמ"ש בתענית שם וזהו מדרגת הדעת כמש"ל] אבל מ"מ לאחר ברכה שקיבל עכ"פ עומ"ש מצד היראה והחכמה הפשוטה אז הארץ נתן לבנ"א להנות. שהרי עכ"פ יש לו ממשלה על כחות גופו.

והגוף הבהמי וארציי היא תחת ידו וממשלתו ואינו נהנה מקדשי שמים אע"פ שעדיין אין לבו ברשותו לגמרי. אבל מי שהגיע למדרגה שלכבו דביקה תמידיות במחשבת רצון השי"ת ושליטתו וכן כל אבריו אחריו כי ממנו תוצאות חיים הרי כללות גופו נעשה מרכבה לש"ש דוגמת שא' (בר"ר פפ"ב) האבות הן הן המרכבה.

שזה מדרגת האבות כנ"ל], ומשכן ובית המקדש וק"ק לשכינתו ית' ששרוי בתוכו שהרי כל מחשבותיו ומגמותיו ותשוקותיו ורצונותיו וכחותיו בזה. ועז"א (ר"ה יח:) שקולה מיתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו כי גופו ממש דוגמת בית אלקינו כנ"ל.

וא"כ היא מאכלו דוגמת הקרבנות ממש שמקריבין בבית ד'. וכמ"ש בשילהי חגיגה זה השולחן שר לפני ד' דשולחנו של אדם השלם בזה כמזבח וא' (יומא עא).

(הממלא גרונו של ת"ח יין כמקריב נסכים. וא' (כתובות קה:) המביא דורן לת"ח כאלו הקריב בכורים והכל כנ"ל.

וגם כשהוא עצמו ממלא גרונו כמקריב קרבן למזבח ד' מאחר שהגיע למדרגה זו בחללות הלב מכל חמדות העולם הרי אין לו שום שייכות אל הגוף שהרי אף רגע א' אין מחשבתו עליו מעצמו ומטבעה שכבר הפך לבו להיות גופו כמו זר נחשב לו. לכך כל מעשיו שעושה עם גופו כעושה עם אחר וכמו שלאחרים המצוה להיטב בכל מיני טובות בעוה"ז כך המצוה עליו על גופו.

[ועל כזה א' בפ"ג דתענית (כב:) נשמה שנתתי בך החי' גם בעניני הגוף ע"ש] מכש"כ שגופו דוגמת מזבח דומה לאחר שממלא גרונו של ת"ח וכמ"ש בוי"ר (פל"ד) בהלל שהולך לעשות מצוה לגמול חסד עם הדא עלובתא. שר"ל שתענוגי הגוף שלו היה אצלו כגומל חסד עם אחר לפי שהלל כבר הגיע לכך כמ"ש בסנהדרין י"א א' שא' עליו אי עניו אי חסיד שזו מדרגה הנז' כמש"ל.

(וגם הי' מזרע בית דוד כנודע ושמעתי בזה כי זהו מדרגת בית דוד ביחוד] כמו עונג שהוא אות עולם בינו ובין בני ישראל וכל מקום שנאמר עולם אין לו הפסק שהוא נחלה בלא מצרים כדרז"ל בשבת קי"ט ב' שאין לה גבול והפסק למענג השבת כי מתענג על ד' כנ"ל שהוא דוגמת קרבנות: ולכ"א בזוהר כי צדיק הוא מדרגת שבת.

שכל ימיו שם שמים נכחו בדביקות גמור ולכן הלל ע"ש מדרגתו הי' אומר ברוך ד' יום יום שם שמים והכרת הנוכח מהשי"ת נעשו אצלו כבריכה שאינה פוסקת וכברכת יום

השבת שנאמר בו ויברך וגו'. כך נעשה אצלו בכל יום ובכל יום מאכלו דוגמת מאכל שבת.

משא"כ מדרגת שמאי כנודע מהאריז"ל במדרגתו דלכן הי' קפדן כמ"ש בפ' ב"מ (לא.) (דלא הי' מדרגת אי עניו כו' שהוא מדרגת הלל כמ"ש בפ' ב"מ [ולכן א' בזמירות כהלל ולא כשמאי ואכ"מ], ולכן בכל מקום בית שמאי לחומרא ולהוסיף גדרים וגבולים למעשה האדם שעד פה תבוא.

ורק בשבת הי' במדרגת בריכה ולכך הי' ממשיך הקדושה על תענוגי ומאכלי יום החול מיום השבת ואכמ"ל בביאור דרכו כפי מדרגתו ואי"ה ית' במק"א. וזה הקיבול שכר למי שהגיע למדרגת דרוש שכל ימיו שבת שהוא מעין שיש לו בריכה ומעין שאינו פוסק בדרכים וגבולים [ודרוז"ל (בר"ר פ"ל) ע"פ נח איש צדיק לשון נייחא לו כו' ומפורש ג"כ בכתוב בלשון זה ינחמינו.

דוגמת שבת שנקרא יום הנחמות עי' בריש הקדמת הזוהר ב' רע"ב] דוגמת שבת שנקרא יום המנוח שיש לו נייחא [וכמ"ל על נח נפשי'] כי כמו מים מכונסים כשעומדים זמן רב מתקלקלין משא"כ במעין שנובע בכל עת טיפות חדשות ואין מתקלקל לעולם. וכן כל המעשים שתחת השמש יש להם גבול שהם עדיין בחידושה ונתיישנה וכשעבר הגבול מתקלקל עד שהאדם קץ בו אם לא כשהוא מדרגת מעין שיש בכל עת טיפה חדשה אז אין מתקלקל.

וכן כל תענוגי האדם בעוה"ז לסוף קץ בהם לעת זקנתו כמ"ש בקהלת ובשילהי שבת (קנב.) (לפי שהם תחת השמש ותחת הזמן יש להם גבול בזמן.

אבל בעבודת ד' צריך להיות בכל יום כחדשים כמ"ש שילהי ברכות ס"ג ב' ובעירובין נ"ד ב' בלימוד תורה ובויק"ר בק"ש שלא תהא כפרטוגמא ישינה. [ועי' בירושלמי פ"ט דברכות (ה"ה) ע"פ אל תבוז כי זקנה אומתך אם נזקנה עמוד וגודרה.

פי' בהוספות גדרים מדברי סופרים. ודברי סופרים בתושבע"פ שמתחדש בכל יום זהו הטיפה חדשה שהם עי"ז כמחדשים ואין מתיישנים כי נובע בכל יום טיפה חדשה מחכמי ישראל בעלי רוח"ק במדרגת דעת שזהו מדרגתם] וזהו רק ע"י מדרגת דרוש שנעשה כמעין שיש בכל יום טיפה חדשה.

וזש"ש בעירובין שכ"ז שהוגה מוצא טעם ולכך זקני ע"ה דעתן מטפשת (קינים פ"ג מ"ו) ר"ל הדעת בעבודת ד'. ואף שיש להם דעת [רק שאינו חסיד כמ"ש (אבות פ"ב) ולא ע"ה חסיד] גם היא מתקלקלת לעת הזקנה ככל הענינים שתחת השמש שמסתלקים בזקנות כמ"ש בפ' שואל.

לפי שגם היא אצלם יש לה גבול ואינה במדרגת מעין והנייתא הגמורה במעשים שיהי' נוחים לו לעולם ולא נזדקנו אצלו עד שיהי' שבע וקץ בהם. זה הוא רק ע"י הטפה חדשה שיערוף בכל יום וזהו יערוף כמטר לקחי וגו' כרביבים וגו'.

[וכמו ששמעתי ג"כ ע"פ גשם נדבות תניף אלקים נחלתך ונלאה אתה כוננת שיש להשי"ת גשם נדבות שמטיף טיפות חדשות והם דוגמת תנופה מוליך ומביא מעלה

ומוריד לעצור רוחות רעות וטללים רעים הנושבים בלב האדם ועי"ז מכונן הליאות שבאדם שאינו לואה וקץ במעשיו] שהוא מדרגת יום השבת וצדיק שכל ימיו שבת המתהלך את אלקים בחברתו תמיד.

כי הליכה לשון התחברות תמידי עמו כענין הולך את חכמים יחכם. ולכך זקן [בדעת כנ"ל] הוא רק זה שקנה חכמה בקנין כנ"ל שאו נעשה כמעין והחכמה מזדקנת והימים ירבו ולא יתמעטו: וזה דשאל (ברכות ח).

(איכא סבי בבבל כו' כי א' בפ' ע"פ (ק"ג): דת"ח שבבבל שונאים זה לזה. ובפ' זה בורר (כד).

(דת"ח שבבבל מחבלים זל"ז בהלכה. משא"כ שבא"י מנעימים והיינו כמ"ש שילהי עוקצין דכלי מחזיק ברכה הוא השלום.

פ' ברכה לשון בריכה כמו מעין כמש"ל כי ברכה הוא דבר שאין לו הפסק כמ"ש והריקותי לכם ברכה עד בלי די עד שיבלו כו' (שבת לב:). וזהו ע"י הדביקות הגמור בהש"י כאשר ידבק האזור וגו' שאינו נפרד אף רגע א' וזה השלום [שצווח בעת הבריאה דכולו קטטות (בר"ר פ"ח) רק משיח יבוא לעשות שלום בעולם שזהו גמר השלימות] וכמ"ש בפ' ב"מ (לא).

(דהלל אמר לאותו גר כהת"כ על רגל א' דעלך סני לחברך לא תעביד זהו כהת"כ. ולא שמאי כפי מדרגתו כנ"ל יש לתורה גדרים וגבולים ולא יוכל לכוללה בדבור א'.

משא"כ למדרגת הלל כנ"ל אי בזה מעשה מיוחד רק כלל הנרצה שיהיו כל מעשיו נמשכים מצד החכמה הנמשכת מבירור אחדותו ית"ש בקרב לבו ומוחו באופן שיהיו כל מעשיו מורים על יחוד השי"ת. וכמ"ש בברא"ר פכ"ד ובירוש' פ"ט דנדרים (הל"ד) [ושם חסר א' ויש להגיהו] דח"א שמע ישראל כלל גדול בתורה.

וח"א ואהבת לריעך כמוך וח"א זה ספר תולדות אדם. והכל אחד דשמע ישראל הוא אחדות הש"י כללות התורה כמ"ש שילהי מכות כ"ד א' בא חבקוק והעמידן על א' וצדיק באמונתו יחי'.

כי האמונה לשון קיום כמו יתד במקום נאמן כי האמונה הגמורה ואמיתית שהש"י אחד יחיד ומיוחד ואין עוד מלבדו זהו דבר קיום לעד כנ"ל שאינו פוסק. והעמיד חבקוק בד"ת על זה הכלל האחד שבזו משיג החיים הנצחיים וא"צ שוב למעשים מיוחדים כנ"ל: והנה מצות התורה חלוקות לדיעות ומדות ומעשים.

הדיעות נמשכות מן החכמה והמדות מן הלב והמעשים ע"י כלי המעשה. ופסוק היחוד זהו מצד הידיעה והחכמה וזהו כלל הדיעות הישרות.

אבל עדיין צריך בכ"ד ש צא לפועל כדי שיהי' מבורר שהאמונה ודביקות שלו באמת גמור כי מה האדם שיבין עד היכן כח הדביקות מגיע ואם כבר הגיע למדרגה זו. והברור ע"ז כמ"ש בברכות ד' א' לא חסיד אני כו', כמש"ל ד"ח רע"א ביאור גמ' זו לדעת דחשיב נקיון כל ג' ראשי המדות רעות שהם קתו"כ ע"ש.

וזהו הוכחה ובירור שהגיע למדרגת החסידות כדהמע"ה כאשר הוא נקי מכל המדות רעות שזה א"א אלא ע"י הדביקות הגמור עד שאין חפץ שום דבר הנוגע לעצמו כלל וכן רצונו ותשוקתו אלא רנון הש"י. אז יוכל להיות נקי מכל רוע שבמדות.

וכלל המדות כולם ואהבת לריעך כמוך שאז אין מתקנא בחבירו ואין חפץ כבוד יותר ממנו ואין מתאוה מה ששייך לחבירו (וכן אין מתאוה לעצמו מה שלא יתאוה לחבירו וידוע אפי' רשע גמור לא יתאוה לחבירו שימלא תאוותו המגונות והוא שאוהב לריעו כמוהו ע"כ לא יתאוה גם לעצמו): והנה ד"ז דואהבת וגו' אינו ביד האדם לקיימו כלל אם לא כאשר יגיע למדרגת האמונה והדביקות שאמרנו.

וכמו ששמעתי דבפ' קדושים הפתיחה קדושים תהי' [ופ' ג"כ שהוא הבטחה שאז והי' קדושים לקיים כל הכתוב בפרשה] שא"א לאדם לקיים המנות הכתובות בפרשה זו אם לא כאשר יהי' קדוש בכל הכתיב קודם. ואמר למשל מצות ואהבת לריעך שאין ביד האדם כלל לקיימו דמה יעשה ולבו מ"מ שונאו או אינו אוהבו וכל השתדלות הלב שיאהבנו כמוהו ממש לא יועילו אם לא קדם להגיע למדרגת הקדושה] ולכך זהו בירור גמור על יחוד הגמור שבחכמתו שכאשר הגיע למדרגת האחדות ודביקות בהש"י ואין לו שום שייכות ונגיעה לגופו כלל אז שפיר יוכל לאהוב חבירו כמו לעצמו וכן לנפש חבירו כמו לנפשו מאחר שכל מגמתו רצון השי"ת ופרסום כבודו מה לו אם יתפרסם ויתגלה אחדותו ית' בעולם ע"י או ע"י נפש חבירו].

ולכ"א זהו כלל גדול בתורה כי שלימות המדות וכללותם שהוא מנות ואהבת זהו כלל התורה כולה כאשר הוא במדרגה זו כבר הוא במדרגת קיום כל התורה כפי רצון השי"ת וזהו הבירור. וח"א זהו ספר תולדות אדם שיהיו תולדותיו שהם המעשים כמש"ל מכוונים בצלם ודמות אלקים כמו תולדות ומעשה הש"י שיהיו נמשכים מצד החכמה.

וזהו כלל התורה כאשר יצא לפועל במעשה שהתולדות במעשים טובים יהיו מצד החכמה כל פרטי מעשיו בפרטי פרטות אז הוא קיום כה"ת שהוא רצון הש"י מבנ"א. ופסוק זה כללותה כי ואהבת גם הוא ברצון שבלב ומקור למדות הנמשכים מן הלב.

אבל כ"ז שלא יצא לפועל במעשה אין מבורר וכמו ששמעתי על ענין הנסיונות של צדיקים שהוצרכו להתברר במעשה דוקא בפועל ממש. וכמו ששמעתי ע"פ ואויל שפתים ילבט פי' הוראת ילבט על הדבר שלואה להוציאו מן הכח אל הפועל וכמ"ש בסוטה מ"ז ב' ע"פ ועם לא יבין ילבט שהמים דסוטה אין מוציאים כחם לפועל.

והאויל אעפ"י שבכח הוא נדמה לו שלם כאשר הוא בא להוציא לפועל ילבט וא"י להשלים גמר המעשה. וזה לאות על מעמקי הלב והנסתרות שעדיין אינם נקיים והוא כמש"ל כי לעולם גמר המעשה בידו של הש"י.

וכמ"ש (סוכה נב.) אלמלא הקב"ה עוזרו א"י לו.

ועזר הקב"ה הוא בגמר המעשה ואין הקב"ה עוזר אלא למי שכבר מבורר לגמרי. ולכ"א הלל לאותו גר שכהת"כ הוא על רגל ר"ל מעמד וקיום ע"ד אמת יש לו רגלים (מדרש א"ב דר"ע חדר ג' דנ"ה) [אחד והוא ואהבת וגו' כאשר מגיע לזה אז כבר הגיע לכה"ת.

רק איך פירושא איך להניע לכן כידוע בזוהר דתרי"ג מצות הם תרי"ג עטין איך להגיע לאנכי ושמע ישראל ואז יגיע לדעלך סני וכו' כנז"ל. ול"א לו הכלל גדול דשמע ישראל שזה כלל שצריך לפרט שעדיין אינו מבורר עד היכן יגיע האמונה והדביקות הזאת כי גם מי שהוא במדרגה הראשונה הוא מקיים שמע ישראל מצד החכמה ועדיין אינו כ"כ שיהי' כולל כהת"כ שיהי' הכל נמשך ממנו במדרגת נשכים ונמצא ייחל וגו'.

[ועוד אחד מה שנוגע למדות שבלב. שזהו מה שביד האדם כמשנת"ל דרק הלב הוא בידו של אדם ושם משכן הבחירה ושם היצ"ט ויצה"ר כמ"ש בהרואה (סא).

[[: וזהו כלי מחזיק ברכה הוא השלום. שהאחדות עם קונו הוא השלום הכללי שהכל א' וכ"ד חוזר למקורו כידוע בכונת שמע ישראל.

ודעלך סני הוא שלום עם חבירו וכשהמעשים מצד החכמה הוא שלים בעצמיו שכל אברי המעשה פונים אל מכוון א' ואין מעשה כל אבר נפרד מזולתו. והרי שלום כולל שלשת העקרין הכוללים הנז' וא"כ הוא הכללי הבריכה אשר ממנו נובע כל השלימות.

וזהו ענין החילוק בין ת"ח שבבבל לבני א"י דלמען ירבו ימיכם פי' רביית הימים לבד ולא הלילות כמ"ש במשנה ספ"ק דברכות דמימים הוה ממעטי' לילות. והיינו שירבה האור והבהירות מהכרת אחדות הש"י וחשכת הלילה יתמעט זהו רק על האדמה כמ"ש שילהי כתובות הדר בא"י כמי שיש לו אלוך'.

כי ידוע מס"י שכ"ד הוא בעולם שנה ונפש. ובנפשות יש גברא דמרי צבי והוא נפש הצדיק שהעולם עומד עליו כמ"ש בפ"ב דחגיגה (יב:) וכהע"כ נברא לצוות לו כמ"ש בפ"ק דברכות (ו:) והוא עיקר הנפשות.

ובשנה יש יום השבת שהוא נמי דמרי צבי בו כמ"ש בפ"ד ד"מ (סה:) וקדושת הש"י ניכרת בו כמשנת"ל. ובעולם הוא א"י שמקודשת מכל הארצות כדתנן ספ"ק דכלים וכמ"ש הרמב"ן בפ"י התורה ובכוזרי מאמר ה' כי הש"י נקרא אלקי הארץ ויש שייכות לאלקים ולתורה ולישראל עם הארץ עש"ב.

והנבואה לכך רק בארץ כמ"ש במ"ק (כה.) ולכך בא"י הוא כמו שיש לו אלק' שוה מדרגת השבת והנפש מגברא דמרי צבי בי' כמשנת"ל.

משא"כ בח"ל דומה כו' שמצד. הדמיון עדיין הוא כמי שאין לו כו' שיש מקום לדמיון והעלם ואין ההכרה ברורה כ"כ.

וזהו ג"כ דתמה איכא סבי בבבל עד שא"ל מקדמי ומחשכי לבי כנישתא פי' בכ"נ היא המיוחד לתפלה והוא עמוד העבודה שבלב כמשנת"ל, ומקדמי ומחשכי היינו עוד בלילה קודם אור היום ואחריו כדאי' בהאי לישנא ריש ברכות ב' ב' ע"ש. והיינו כמ"ד בעירובין (סה).

(אגן אגורי דיממא אגן ובפועל נאמר יצא וגו' עדי ערב ולא יותר. ומקדמי ומחשכי זהו שקידה יתירה וע"י רוב השקידה אפשר דאהניא להו שיגיעו למדרגת ונשכים ונמצא וגו' שיהי' היראה ועבודה שבלב קבוע.

אבל זולת השקיפה היתירה ויגיעה עצומה לא משכחת לה בקל כמו בא"י ששם הוא מקימה ושם הוא בנקל ושכיח יותר. ולכך לנללמוד תורה קודם שהחכמה קודמת כפי מדרגה הראשונה אבל להו היראה עיקר וקודמת כמדתן של חסידים הראשונים כמשנת"ל: ומעתה ית' כי הנך מ"ד דפ' ב"מ (לא:): מר אמר דבר אוריין עדיף ומר אמר דדחיל חטאן ל"פ רק מר כי אתרי' ומר כי אתרי' וכן אין מחלוקת בין מאמרים דאין להקב"ה בעולמו כו' דבהאי נקט ד' אמות ובהאי אוצר.

ופי' ד' אמות הוא מקום המוגדר כי שיעור בית לכ"ד היא ד' אמות כמ"ש בפ"ק דסוכה (ג:): דבפחות מהכי לא הוה בית. אבל אוצר הוא דבר המכיל מטמונות רבים לאין שיעור כמ"ש בברכה יפתח ד' לך את אוצרו הטוב.

כי יש ב' מיני השראת הש"י בעולם וכמ"ש איזה בית אשר תבנו לי וגו' השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וגו' כי הש"י מכה"כ ואציעה שאול הנך ואם יסתר איש וגו' אלא שהוא בהעלם כמ"ש ס"פ מקום שנהגו זה שמי לעלם כתיב לא כו' אבל לעוה"ב כו' והיינו כי שם הוי' מורה הי' הוה ויהי' והיינו שאין לו תחלה ולא סוף וא"כ אינו מוגדר בגבול והוא מלא הכל.

ושם א"ד מורה אדנות וממשלה ואין ממשלה בלא עבדים וא"כ ממשלה היא מוגבלת שהרי יש כח עבד וכח אדנות וכן אלקים מורה אדנות ותקיפות וזהו בגבול. ולכן שם הוי' מורה חסד שהוא התפשטות עד אין קץ כמ"ש בשבת ק"ד א' אורחי' דגמ"ח דרדיף בתר דלים.

והיינו כי מאחר שמכה"כ ואין עוד מלבדו א"כ גם כל פעולות ומעשה האדם הוא כחו שם בהעלם ומאחר שהוראת שם ההוי' על גלוי ההעלם הזה א"כ מקום לדון לאדם על מעשיו ואכמ"ל בזה. אמנם לפי שאין מלך בלא עם הוכרח להיות שם הוי' בהעלם ולתת מקום לצמצום התגלות שכינתו ית' שלא יהי' נגלה כחו.

איך מכה"כ ויהי' מקום לכח עבדים ובחירתם ויהי' מקום למלכות ואדנות שהעבד בכחותיו יהי' סר למשמעתו. וזה כח הדין כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ וכל משפט הוא מוגבל במשפטים ודינים קצובים ולכך שם אלקים וכן שם א"ד.

והן הם ב' יחודים עלאה ותתאה דשמע ובשכמל"ו כמ"ש בזוהר (ח"ג סד.) דשמע הוא אחדות ממש שמכה"כ ולית אתר פנוי מיני' בכל גופים וברואים זהו יחוד עליון.

ובשכמל"ו הוא יחוד תתאה במדרגת מלכותו ית' שאין מלך בלא עם ויש כחות נפרדים רק שהוא בעל הכחות כולם כהוראת שם אלקים והוא אדון ומלך להם. והדברים ארוכים ומבואר קצת למעלה ד' א' ע"א ועוד במק"א מקונטרס.

ולכך לא נכתב בשכמל"ו בתורה כי בכתב נכתב שם הוי' רק בע"פ א"י לאומרו וכן לעוה"ב יהי' נאמר כנ"ל כי עוה"ב כולו יום שיהי' ש"ש גלוי בבירות לכל ואין לו גבול וכמשנת"ל שפיר נקרא כן. וכן כה"ג ביוה"כ במקום ק"ק במקום האור עצמו איתו האור ג"כ אין לו גבול רק הגבול הוא גדר המקיפו וסביב בפני הרואים שלא יתפשט לכל אבל מצידו במקומו אין לו גבול והבן זה: וכן תושב"כ ותושבע"פ ידוע מדרז"ל שהם מדת יום ומדת לילה.

כי הכתב הוא הגלוי וכן מדת יום מגלה כשאור השמש מאיר. משא"כ בע"פ הוא ע"י ההעלם כחשכת לילה ולכך בכתב שם הוי' בגלוי וכן לא נאמר בשכמל"ו בכתב כנ"ל וז"ש (בר"ר פ"א) התורה קדמה לעולם היינו תושב"כ והיינו כי העולם הוא גלוי דברים גדורים ומצומצמים והתורה אינה גדורה שאעפ"י שיש בה מצות גדורים זהו כפי הלבוש.

וכבר א' התורה כולה שמותיו של הקב"ה והיינו תושב"כ שעליה נאמר ארוכה מארץ מדה וגו' שאין לה גבול כפי ההעלם שבה שהוא עצם התורה כפ"מ שהיתה כתובה באש שחורה ע"ג אש לבנה (שקלים י:) טרם שנתלבשה. ולכך בשעת מ"ת היו כל העם רואים הקולות ומ"ת הי' במדבר שהי' רה"ר בשעה שהיו ישראל שם כדאי' פ"ק דשבת (ו:)
לאמר דאין מקום גדור.

אבל אח"כ הי' הקול נפסק ולא הי' יוצא חוץ מאוה"מ (כמ"ש יומא ד.) שהי' מוגדר רק במקום השראת שכינת ית' ביחוד שהוא באוה"מ.

וזהו ג"כ ענין השראת שכינה דבהמ"ק מצד הצמצום כמ"ש צמצם שכינתו בין ב' בדי ארון. והיינו מכח ההעלם בכח שם אלקים אבל מצד הגלוי וכח שם הוי' מכה"כ ואיזה בית וגו'.

והן הם ג"כ ב' המדרגות בעבודת האדם וכמ"ש (מכות כד.) שתים מפי הגבורה שמענו אנכי ולא יהי'.

והם ב' יסודות לב' דרכי עבודת ד' אנכי מצד הגלוי וההכרה הברורה שאנכי וגו' ולא יהי' מצד ההעלם. רק עכ"פ לא יהי' לך וגו' ותהי' מוגדר ומצומצם בגדרים שד"ז אסור וזה וזה: ובז"י ד' האריז"ל בסה"ג כי שמאי הי' ממדת הגבורה והדין [ולכך הי' קפדן (שבת לא.)

(וכמ"ש במק"א ע"פ נהם ככפיר זעף מלך] והלל ממדת החסר. והיינו ע"פ מדרגתם הנז"ל כי מדרגת החכם שמצויין בדבר הלכה ומוגדר על פיה ואז"ל איזהו חכם המכיר את מקומו שיש לו מקום מוגדר שהוא בו.

וזהו מדה"ד כנ"ל. אבל החסיד [ל' חסד] והוא היר"ש שאז"ל פ"ק דברכות (ו:) ע"פ את האלקים ירא כו' כהע"כ לא נברא כו' שהוא כולל כהע"כ ואין לו מקום מוגדר השייך לו שממנו לא יזוע.

והיינו כנ"ל עפ"י מדרגתו בהכרת הש"י הברורה שמכה"כ והוא דבוק בו לגמרי שהכל א' לגמרי א"כ גם הוא כולל כהע"כ. וא' עירובין י"ג ב' דזכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין הן.

היינו מדרגת אי עניו אי חסיד עי"ז הלכה כמותן כמ"ש בדהמע"ה (סנהדרין צג ע"ב) וד' עמו שהלכה כמותו שדהע"ה הי' כנז"ל במדרגה זו שד' עמו בכל רגע בלכתו ובשכבו ובקומו שם שמים נכחו תמיד. ולכך הלכה כמותו כי הנהגת העולם בחסד כמ"ש ועולם חסד יבנה וכמ"ש בברא"ר (סוף פי"ב) דביקש לברוא במדה"ד וראה שאין מתקיים כו'.

וזהו ד"א של הלכה ר"ל השראת שכינה בדרך צמצום ומקום מוגדר. ועכ"א שם (בברכות) רק משחרב בהמ"ק דהשראת שכינה עד"ז הי' בבהמ"ק כלפי כל העולם וכנ"ל.

[ועכ"א כי מציון תצא תורה דהיינו דבר הלכה מלשכת הגזית ועמשנת"ל] זהו רק ד"א ר"ל אותו מקום מוגדר של הלכה וכנ"ל. אבל אוצר אין לו אלא של יר"ש ועז"א הן יראת ד' שיחידה היא בעולם משא"כ דבר הלכה מכיון שהוא מקום מוגדר אינו יחיד כי האחדות האמיתי היינו שהוא א' לגמרי בעולם כי זהו כולל כהע"כ וכמשנת"ל וכמש"ל ע"פ הן יראת ד' היא חכמה דר"ל במדרגה הנ"ל: וזהו ג"כ ביאור פסוק ישראל לא ידע עמי לא התבונן.

אם בפרטי ר"ל בידיעה החכמה והתבונן בבינה שבלב. ואם בכללות ב' המדרגות הידיעה היא הדעת שבכליות והתבונן במדרגה הא' שהמעשים נמשכים מן הבינה שבלב ולא מן הדעת.

ולשניהם יוצדק מה שבידיעה נקט ישראל ר"ל הת"ת ובתבונה עמי הע"ה. והמשל ידע שור קונהו וגו' ג"כ מכוון לשניהם כמ"ש בספ"ק דב"ק י"ז א' אשריכם כו' השור והחמור כל העוסק בתורה ובג"ח כו' זוכה לכולה כו' ואית דאמרי אויביו נופלין כו'.

ב' הלשונות מכוון לב' ענינים הנ"ל והעוסק בתורה ובג"ח ר"ל שלימות הג' עמודים ודילג עמוד העבודה כדרך הכתוב בחסד ואמת יכופר עון דר"ל תורה וג"ח כדאי' ברכות ה' רע"ב ודילג עבודה וכן בגמ' דסוטה מ"ד א' אמר רק תורה ומע"ט. ובר"ה י"ז א' גבי בית עלי ע"ש כמשנת"ל כי לעולם המעשים נמשכים מן הלב כמ"ש כי ממנו תוצאות חיים.

וכל מעשה שאינה מן הלב אינה חשובה מעשה אלא שוגג או אונס או מוטעה או מתעסק בעלמא ולא כלום עביד ואין שלימות במעשה אלא כשבאה מן הלב שהוא מקור חיים לכל פעולת האברים. ולכך לעולם העבודה שבלב עם גמר המעשה נכללים באחד כי גמר המעשה הוא ביד הש"י כמשנת"ל ואין הקב"ה עוזר אלא למי שעבודתו שבלב נקי' וזכה.

וז"ש שם זרעו וגו' וקצרו וגו' הזריעה בלב והקצירה בגמר המעשה וכאן נא' זורעי וגו' אתחלת הזריעת צדקה שבלב] וזוכה בשביל שלימות התורה לכולה כיוסף שתרגום בן זקונים בר חכים הוא לישוא שלם בחכמה וע"כ זכה לכולה שהיא התקבצות בנות וגו'. שא"ל פרעה אין חכם ונבון כמוך כי הכל צריכין למרי חיטיא (ברכות סד).

.)

וזהו כולה שהכל מתקבצין לשמחו כמו בחופה וכן זוכה החכם בשכר החכמה. ולכן הוקש ת"ח לחתן וכלה לענין שימור בפ' הרואה (לד:) שמפני שהכל מסתכלין בו צריך שימור יותר.

ולכן נמשל לשור שהקרן היא ממותרות המוח כידוע ומוחו חזק כ"כ לנגוח וזהו נגד שלימות המוח בחכמתו. וזהו ידע שור קונהו וידיעת קונהו היא מצד החכמה כמ"ש בפ"ב

דב"מ (כג:) דת"ח מכיר בטב"ע ע"ש בד' הראשונים [דמ"ה הטעם דלע"ה לא מהדר"י בטב"ע לאו משום דא"נ אלא דאין מכיר בטב"ע] ונא' עם נבל ולא חכם על שאין מכיר קונהו הלא הוא אביך קנך וגו'.

ובשילהי הוריות (יג.) (חתול אין מכיר את קונו מצד השכחה ושכחה היא מצד חכמה שבמוח כ כילה היינו כבוד זהו בשכר התורה שהיא נגד כבוד כמש"ל וכמ"ש כבוד חכמים ינחלו.

וא' פ"ק דברכות אין כבוד אלא תורה. ובשכר שלימות המעשים ע"י הלב זוכה לנחלה עתיר בנכסין זהו שכר גמ"ח כמ"ש בתענית (ט).

(עשר בשביל שתתעשר ובשבת (ק"ט.) ובשאר דוכתי' וזה שכר לאיברי המעשה וללב כי הנאת העשירות לגוף וללב כמ"ש בירוש' (תרומות סופ"ח) לבא בכיסא תליא אבל הכבוד הוא רוחני רק מצד החכמה [שהיא רוחנית] כנ"ל: וזהו יששכר כמ"ש (בר"ר פ"ב) שמח זבולון בצאתך בפרקמטיא ויששכר באהליך אינו עוסק בפרקמטיא.

כי בלימוד התורה יש ב' ענינים הא' מה שהוא צורך למעשה כמ"ש בקדושין (מ:) תלמוד גדול שמביא לידי מעשה והיינו החכמה שלצורך העשיי'. ועז"א בפ' ב"מ ל"א א' קבעת עתים לתורה [דהיינו לעוסק בפרקמטיא כמ"ש בחז"ל] שצריך רק קביעות עתים להתבונן בחכמה כדי לבוא לשלימות הלב דהיינו נשאת ונתתה באמונה שבלב ועסקת בפ"ו להעמיד תולדות במע"ט כנ"ל.

שתכליתו לבוא לידי מעשה. והב' מצות ת"ת עצמה שגם היא א' מן המצות מעשיות וזה מי ששקוד ללמוד תורה בקביעות אצלו הלימוד הוא עצמו המעשה.

ובז"י מ"ש ברכות ט"ו א' מקיש אהלים לנחלים כו' קשה למ"ל היקש רחוק הזה והלא מלא בכ"מ דנמשלו ד"ת למים ומקרא מלא הוי כל צמא לכו למים כמ"ש בפ"ק דתענית (ו.) (ולימא ומה מים מטהרין כו'.

אבל זהו בתורה שמצד החכמה בא למעשה שפיר מטהרין כנ"ל אבל אוהלים ר"ל כמו איש תם יושב אהלים שהוא קבוע שם בקביעות והוא ת"ת דמעשה ולא המביא לידי מעשה ס"ד דזה אינו מעשה כו' דהוא רק כשאר מצות מעשיות קמ"ל דשכר מצוה מעשיות זו גדול. ולכך יששכר באהלך הוא שלימות המעשים שגם התורה אצלו מכונה במעשים.

והמעשים דוגמת חמי כמש"ל ד"ז א' בפ"י חמור נייער ר"ל כחמור למשוי במצות המעשיות שהחמור אין לו חכמה כמ"ש בהספינה (עד.) (אבא חמרא ובב"ח סכסא.

ובס"פ החובל (צב:) חברך קרייך חמרא אבל יש לו הרגשת הלב כמ"ש וחמור אבוס בעליו ותאות אכילה היא בלב מקור התאות כמש"ל. ומזה נמשך שלימות המעשים ולכ"א בהבע"י (סב).

(עם הדומה לחמור שאין להם רק מעשה הגוף החמריי הנמשך מלב בשר אבל חכמות מה להם כמ"ש ולא עשה כן לכל גוי. וזהו זכות רוחניות [וכלבים צועקים בתפלה כמש"ש דזהו עמוד עבודה שבלב שהכלב מכיר את קונו כמ"ש שילהי הוריות.

וכן א' כשאתה מתפלל דע לפני מי כו' וצריך להכיר את קונו. וז"ש בב"ק ס' ב' כלבים בוכים כו' משחקים כו' ניבאו ול"י מה כמו הלב יודע מרת נפשו ובשמחתו וגו' וכמשו"ל שהלב מתנבא.

וכמ"ש ב"ב י"ב א' דניתנה נבואה לשוטים כי בכל אדם הלב נמשך אחר החכמה אבל בשוטה אין הלב נמשך אחר החכמה רק מה שעולה על הלב מעצמו זהו לפעמים נבואה וכן בתפלה יש פעמים כנבואה כמ"ש רחב"ד ברכות ל"ד ב' לא נביא אנכי כו' אם שגורה כו' ר"ל שנובעת מן הלב. ותינוק יונק היינו תורה כמש"ש ואשה מספרת עם בעלה"ל היראה מן חכמה שכשיש באדם חכמה אז הלב נמשך אחריו ומספרת עמו, ובעת חשכת לילה הסדר להיפך ממה שהוא בבהירות יום שאז הסדר תורה ועבודה וג"ח וכמשנת"ל החילוק] וזה יששכר חמור גרם הכח באדם מיוחס אל העצמות והמעשה צריך כח וזהו ויט שכמו לסבול כחמור למשוי במעשה המצות וכמ"ש בספ"ב דברכות (יז).

(ומסובלים במצות שזהו סבל ומשא המעשה, אבל לא החכמה שהיא התורה אדרבא מתוקים מדבש וחביבים על לומדיהם (עירובין נד:) וזהו למס עובד עובד עבודת עבד, וזהו ע"י הלב שהיא עבודת עבד כמשנת"ל, וזהו חמור אבוס בעליו שהוא הנחלה ועשירות שהלב וכלי המעשה מרגישים בו כמש"ל.

ולכך רק בעליו ולא קונוהו שלא מיד שקנאו תיכף מאכילו רק אחר שנעשה, משא"כ שור ידע מצד החכמה קונוהו מיד שקנאו אף שעדיין אינו בהרגשת הלב ואיברים: ואית דאמרי כו' (ב"ק שם יז.) מפרשי זורעי כו' שהגמ"ח שהוא גמר המעשה הוא על כל מים ע"י שכחו יצא ע"י היראה וזהו מדרגת החסידות ואצלו החכמה במדרגה יתירה שהוא מדרגת הדעת.

וזהו שור שאצל השור הכרת קונוהו הוא ע"י הידיעה במדרגת הדעת אצלו לפי ערכו. וכן אצלינו ההכרה לקונוהו כמ"ש דע את אלקי וגו' שבמדרג' הדעת אז ההכרה הברורה כמשנת"ל וע"כ אויביו נופלים לפניו כמ"ש פ"ק דברכות (ז:) צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ופ"ז צ"ג שכבר נגמר בישרו שלבו חלל בקרבו והיינו כי גדולה דעה מה שנתנה בין ב' אותיות וכן נקמה כדאי' בפ' א"ע לג' א' והיינו שדעת היינו רק כשש"ש מקיפו מכל עבריו וממילא ביר"ש כל היום כמשנת"ל, וכן נקמה א"א אלא בין ב' אותיות כשש"ש מקיפו שאז הוא הנקמה בשונאיו ויהי דוד וגו' משכיל ומצליח נוקם בשונאיו וד' עמו שש"ש עמו בכל אשר יפנה לכך יצליח, והיינו כי ע"י המעשה היוצאת לפועל יכול לקבל שכר בפועל נפילת האויבים ג"כ בפועל כמ"ש (כלים פכ"ט מ"ט) מעשה מוצא מת"י מעשה ומת"י מחשבה ואין מחשבה מוצא כו' וא' בהבע"י (סה:) ובפ"ק דקדושין (ב:) איש דרכו לכבוש ולא אשה וכ"א (נזיר נט).

(כי כלי זין הוא רק לאיש. ובת"י ע"פ לא תלבש אשה שמלת גבר פי' כלי זין, ואיש היינו מעשה שמצד החכמה זהו הלוכש כ"ז ולא אשה דהיינו מעשה שמצד היראה לבד כמש"ל דזהו נק' נקיבה מעשה גולמית שאין בידה הכלי זין לנקום מאויבים.

וכמ"ש באדר"נ ס"פ כ"ט יש בידן מדרש היינו יראת חטא כמ"ש מי שלא טעם הגדה לא טעם טעם יר"ח וע"ש באדר"נ] ואין בידו הלכות [חכמה] גבור ואין בידו כלי זיין כו' ע"ש. כי החכמה הוא הזיין כמ"ש חגור חרבך על ירך ודרז"ל בפ' ב"א (שבת ס"ב).

(בתורה כמשז"ל (שם פט:) הר חורב שירד בו חרב לאו"ה עכו"ם וכמשז"ל (ויק"ר פל"ה) הסייף והספר ירדו כרוכין כו' ואי לאו הא סיפא, שהספר עצמו הוא זין לאויביו והם אותם שאין משמרים וכמשז"ל (יומא ע"ב:) לא זכה נעשית לו סם המות שהיא בעצמה נעשית לו סם ממית ואשה אינה לובשת זיין לפי שאין למודה תורה שכל המלמד כו' תפלות (סוטה כ).

(היינו סם המות), וכמ"ש בפ' רע"ק (פח:) שד"ת כנגיד שיש בידו להמית ולהחיות היינו בקללות שכתובים בה לעוברים וברכות למקיימים, וקללת חכם שמצד החכמה באה (ברכות נו.) כי חכם עדיף מנביא (ב"ב יב).

(וכל אשר יגזור אומר כן יקום שלכן בלעם כחו בפיו ע"י שהי' יודע דעת עליון שהיה במדרגת הדעת של משמאילים נגד משרע"ה שהוא הדעת של מיימינים וסמא דחיי וכנודע על דרז"ל (במד"ר פי"ד) ובאו"ה קם ומנו בלעם כנ"ל. ולכך בתורה יש למשמאילים בה סמא דמותא וזהו להט החרב המתהפכת לשמור דהעה"ח, ודרשו בתדבא"ר רפ"א עץ החיים זו תורה ולהט החרב כנ"ל והמתהפכת ר"ל של שתי פיות.

כמ"ש בפ"ק דברכות (ה.) (הקק"ש על מטתו ר"ל שגם בשכבו על משכבו יהי' עומ"ש עליו שידע לפני מי שוכב והוא במדרגת הדעת הנ"ל אוהז חרב של ב' פיות בידו ר"ל לנקום מאויביו מכלצד כנ"ל שדעת וכן נקמה בין ב' אותיות זהו בין ב' פיות: ורישי' דקרא יעלזו חסידים בכבוד וגו' וחרב פיפיות.

חסידים היינו כשכבר יצא לפועל מעשה החסידות כנ"ל דצריך שיצא לפועל תולדה איש ויעלזו בכבוד אין כבוד אלא תורה אז חרב פיפיות בידם. יד היא כלי המעשה כמ"ש עוצם ידי עשה לי ואויביו נופלים תחתיו וזהו דוגמת שור מנגח בקרניו שהם היוצאים מהמוח לפועל מעשה רק מן החכמה שבמוח וזהו מיוחד ליוסף שהי' לבו חלל בקרבו במה שנצח תאותיו שהתאוה מיוחד ללב כמשנת"ל.

וזה א"א אלא כאשר הלב ממולא בכל חלליו ביראת ד' כל היום וכמשנת"ל כי אין הקב"ה עוזרו בענין אחר בנסיון גדול כזה שהוכפל כ"פ ונמצא שלם בכל אותם הימים לא זזה ממנו היר"ש רגע א'. וגם השינה שבלב אצלו בהכרה ברורה כנ"ל שהיראה עיקר אצלו ובשביל כן זוכה לבינה כיששכר שכתוב בו לדעת מה יעשה ישראל היינו כנ"ל שזוכה שהלכה כמותו עי"ז שד' עמו בהכרה ברורה וכנ"ל בב"ה.

ויודעי בינה לעיתים שמעתי שר"ל שהי' להם הכרה בכל עת מה נשתנה מעת אחר דכל עת משונה כמו שבת ויו"ט ור"ח ושאר עתים וזמנים שיש להם שינוי וכן כל יום משינה מחבירו וכן בוקר וערב. כמ"ש בזוהר לבושין דלבש בצפרא לא לבוש ברמשא כו'.

ומי שיש לו הבינה הברורה יודע ומכיר שינוי העתים בלב מבלי שידע יחוד העת] ועי"ז יודע מה יעשה ישראל בעת לעשות לד'. וזהו רק ע"י מדרגה הנ"ל שדבוק כ"כ בהש"י כאשר ידבק האזור וגו' וכמ"ש במד' מה התאומים הללו כשאחד כו' חבירו מרגיש.

כי בכל שינוי עת למטה כן למעלה וכן להיפך כמ"ש במק"א על גמ' דריש ברכות (ג.) איכא משמורות ברקיע כי היכי דאיכא (כ"ה גי' הרא"ש) בארעא כו' סימן לדבר כו' ע"ש.

ולכך יכול להרגיש העיתים. וזהו ע"י בינת הלב כי ההרגשה בלב וזהו מדת החמור כנ"ל.

לכן דרוז"ל (נדה לא.) על חמור גרם חמור גרמה ליששכר שיוולד כו' והיינו בי מבני יששכר יש להם כח הרגשה ביותר שהוא כח החמור וזהו עמי לא התבונן בינה.

והרגשה שבלב נגד החמור אבוס בעליו שאינו בהכרה אלא בהרגשה ע"י האבוס כי ההרגשה הוא תלוי לעולם בדבר שע"י הוא מרגיש. וכן בינה היינו מבין דבר מתוך דבר וצ"ל דבר קודם והחכמה קודמת אבל החמיר אין בו חכמה וההרגשה נתלית באבוס בעליו.

וכן בני יששכר יודעי בינה שהדעת במקום בינה והכל מן הלב עצמו בלי שום חכמה וכמ"ש באשה יראת ד' בפ"ק דברכות (ו.) עשה לה דדים במקום בינה.

פ"י דדים לענין חכמה כנז"ל על מאמרם תינוק יונק וההתלות בש"ש שנוכח עיניו כמ"ש שויתי וגו'. וכמ"ש בהג"ה דריש א"ח וזהו מדרגה יותר גדולה שעתידי לזכות לה כמ"ש (ב"ק יז.)

(וזוכה לבינה כיששכר כי כשאשה מזרעת תחלה היינו בעת הזריעה מן התולדה אז יולדת זכר אבל ההתחלה לעולם מן החכמה. כמש"ל ענוה קודם ליר"ח אבל כשאשתו תובעתו הווין לה בנים כו' כמ"ש בספ"ג דנדרים (כ.)

(היינו שהתחלה ג"כ מן הלב זהו מבני יששכר יודעי בינה כנ"ל, והתולדה שכזו היינו שיהי' תולדה מן הלב ויוצאה מן החכמה היינו שהלב מרגיש כ"כ עד שיש בו הדעת מה לעשות מצד החכמה הרגשה ברורה אפי' בימי משה דהיינו ענין נתינת התורה] לא אשתכח. כי עי"ז א"צ לתורה כי עת לעשות לד' הפרו תורתך כי צ"ל הכרה בכל עת כפי אותו העת מה רצון ד' אותו יעשה.

והרבה חצות עקורות אצלינו מסתמא א"צ ולא חפץ ד' באלה עכשיו, והרגשת העת לעשות וגו' הוא רק מבני"ש שהחכמה יוצאה מן הלב כי הלב מרגיש כאשר הוא דבוק כ"כ כתאומים כנ"ל. וכאשר המעשה יוצאה מן הלב מצד החכמה אז יודע בינה לעתים ועז"א וזוכה לבינה שד"ז אינו תלוי ביד אדם אלא בזכי' שהש"י מזכהו לכך כי זהו סיום ותכלית המדרגה, ולעולם הסוף בידו של הקב"ה כמש"ל להורות דאני ראשון ואני אחרון [ולכך מסיים מס' ברכות בפסוק עת לעשות וגו' כי יסוד כל הברכות ק"ש ותפלה להגיעלמדרגת שויתי גו' הכרת ש"ש הברורה כמ"ש במק"א ולכך סופו מדרגה זו דעת לעשות וגו']].

ולכך בדורו של משה לא אשתכח כי לא הוצרכו אז לכך. ולפי שזהו מדת החמור שאין לו חכמה כנ"ל לכך מיייתי קרא דיששכר חמור גרם שם בנדרים: ולפיכך התורה נק' ג"כ בינה כי יש חכמה שמלב ג"כ [והתורה כלולה מכל כמ"ש בזהר יתרו פ"ה א']].

וז"ש בתענית (ז.) דתורה נמשלה לג' משקין מים יין וחלב.

פ"י מים הוא משקה הש"י הוא חכמה שבמוח. שהיא תורת ד' כמשנת"ל וכמ"ש כי ה' יתן חכמה מפיו וגו' שהחכמה מתת כנ"ל שהוא מד'.

אבל הבינה והדעת הם תורתו כנ"ל רק שהם מפיו ג"כ כי כ"ד הוא מחיות הש"י ואלמלא הקב"ה עוזרו כו' בכ"ד אין ישועה ועזר לאדם מעצמו. וע"ז התפלה וחנונו מאתך דעה ובינה וזהו מפיו כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו דבדבורו עביד מעשה (כד"ש תמורה ג:) שהדבור כמעשה כמ"ש בפ' כ"כ (קיט:), וברוח פיו כל צבאם שהם נבראו מן השו"א כמ"ש תדשא הארץ וכן בצבא השמים הם מן השמים רק שהוא בריח פיו.

ר"ל ברצון שבפיו לדבר שיהי' המעשה ההיא ע"י דבורו ולא דבר שיהי' הוא העושה רק ע"י הרצון הזה ניתן כח וחיות לשו"א שיולידו כל צבאם וזהו מפיו דעת ותבונה. והחכמה דוגמת המים שהוא מתן וכמ"ש (תענית שם) מה מים בחנם כו' וטהרת כל הטומאות במים ר"ל בד"ת הפשוטים [ופעמים צריך מים חיים זהו תורה לשמה כמו ששמעתי על עץ חיים שבמשלי מורה תורה לשמה שכן רק למיימינים בה איכא אורך ימים (יומא עב:)] שדבוקים בחיים אמיתיים].

כי דעת זה סדר טהרות (שבת לא.) למי שכבר נטהר מכל טומאה ואוכל חולין על טהרת הקודש אין בו שום טומאה בלב כלל כמשנת"ל אז משיג הדעת כנ"ל.

והלב הוא הבינה שבלב כנ"ל דדים במקום בינה שהם היוצאים מאשה יראת ד' משם נובע החכמה ולכ"א דבש וחלב תחת לשונך ודרשו בפ"ב דחגיגה (ג.) דברים המתוקים כו' תחת לשונך.

שהבינה שבלב מקום ההרגשה כנ"ל שם הוא המתיקות ולכן הסמיך לו דבש שמורה על מתיקות כמ"ש סוכה ו' א' ומעילה י"ז ב' כי מתיקות צריך כח המרגיש לכך הרגשת המתיקות מן החכמה הוא רק כשהוא נובעות מן הלב. ולכ"א בעירובין (נד:) דדיה ירווך כו' מוצא טעם כו' כי הרגשת טעם הוא רק כשבמדרגת חלב היוצא מדדים שבמקום בינה כנ"ל וזה יהי' תחת לשונך שלא לגלות דזהו מה שהשי"ת מגלה כנ"ל, (ולכן דרז"ל בברכות י.)

(על כל גמוליו דדים במקום בינה ע"ש שזהו גמוליו של השי"ת שמזכהו לכך כנ"ל] דזוכה לזה מפיו של השי"ת ומרצונו כנ"ל נעשה שלבו ג"כ נובע חכמה. וכמ"ש בשמו"ר (פמ"ז) הלוחות ארכן ששה טפחים ב' בידו של משה פ"י חכמה שבמוח ולבוש התושב"כ ושבע"פ שהורידה משה לארץ.

וב' בידו של הקב"ה הוא הבינה שבידו לזכות בזה מי שירצה. וב' באמצע הוא הדעת שבכליות הנובעות הוא באמצע שמי שמייגע עצמו יכול להשיגם.

ולפיכך אין לגלות הבינה כי היא מה שביד הקב"ה ונעלם מכל שזהו אור של יום ראשין שצופים בו מסוף העולם ועד סופו כמ"ש ברפ"ב דחגיגה כמש"ל כי היר"ש הוא מסעו"ס כמרז"ל (ברכות ו:) כהעו"כ לא נברא כו' וכמ"ש בחגיגה (יב.) קו ירוק שמקיף כה"ע ושמעתי דר"ל היראה כמ"ש בזוהר שלח (קע"ה).

(דגוון תכלת מורה יראה. ופי' שאותה היראה כוללת הכל ומכל הנבראים אין מי שלא יירא מזה, ועל דרכינו ר"ל שמכה"ע שזה כולל הכל כאלו הכל א' כמו הלב כה"ע קטן שהוא הגוף שהלב מקור חיי האיברים עבתח"ץ סי' (ע"ד ע"ש), והאור הוא החכמה כמ"ש תורה אור וכשיוצאת ממקום היראה צופה מסעו"ס ונסתכל ברשעים וגנוזו כי אין לגלותו לרשעים כנ"ל שמי שאין לבו נקי כ"כ כאשר ישיג החכמה שנובע מן הלב יהיו נובע מלבו דברי דופי כדופי לבו.

לפי שצריך שיהי' הלב דבוק כתאומים הנ"ל שנובע רק מה שהוא רצון הש"י. ועז"א (סוטה שם) המלמד בתו תורה כמלמדה תפלות כי אשה יש לה בינה יתירה כמ"שבנדה (מה:): וכמשנת"ל ויהי החכמה אצלה נובע מן הלב וינבעו ח"ו דברי תפלות.

וגנוזו לצדיקים לעת"ל שזהו שכר עוה"ב כמ"ש ברכות י"ז א' ונהנין מזיו השכינה והרגשת ההני' הוא ע"י הבינה שבלב כנ"ל. ועז"א מה רב טובך האור דיום א' שנא' האור כי טוב [ועבפ"ב דחגיגה שם] אשר צפנת לעת"ל כנ"ל ליריאך מקום היראה בלב.

ולכ"א ברכות שם עולמך תראה בחייך כו' לבך יהגה תבונות שזהו ראיית עולמו בחייו ועז"א בעוה"ב כ"א נכוח מחופתו של חברו כי האש הוא בלב כידוע ולכן חולה אשתא זנת' אש שבלב שהוא מקור חיי הגוף כידוע וכו"ל ש"כ"א יש לו עולם בפ"ע עולם קטן דוגמת הגוף בעוה"ז שהלב מקור חיי אותו עולם קטן.

ולכך יהי' תחת לשונך שהעוה"ב נעלם ואינו מגולה בעוה"ז והן הן מעשי מרכבה כנ"ל שהוא ע"י דביקות הלב עד שהן כתאומים כו': והיין הוא הדעת שבכליות שהוא מהשגת איש הישראלי מעצמו כיון היוצא מן הגפן. וא' חולין צ"א א' גפן אלו ישראל.

וא' (שבת ע"ז.) כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא היינו ד"ת הפשוטים כמ"ש שבת פ"ח א' אוריין תליתאי היינו מקרא משנה גמרא כנ"ל מסוטה מ"ד א' שזה גורם לדרוש מעצמו אח"כ מדעת שבכליות.

א"נ תלת מיא ר"ל שלימות הג' תורה ויראה ומע"ט ע"י המים היינו חכמה שבראש שהוא ההתחלה לכולם כמ"ש בסוטה שם שזה קודם. וא' ב"ב נ"ח ב' בריש כל אסוון אנא חמר ופי' רפואת הנפש] באתר דלית חמר [פי' גוף שלא השיג וזכה לדעת] תמן סמנין מתבעי פי' כמ"ש בזוהר (ח"ב פב:): דתרי"ג מצות הם תרי"ג עטין והם סמנין ורפואות איך להגיע לשלימות בריאת הנפש ע"י מצות המעשיות.

ובאתר דאית חמר הוא הדעת א"צ סמנין הנ"ל דבכל דרכיך דעהו אז אפי' לד"ע (ברכות סג:): והוא בריש אסוון דלכל בשרו מרפא כמ"ש ברפכ"מ (עירובין נד.) וזהו ע"י הדעת כמש"ל דסמא דמותא שבתורה הוא רק ע"י הדעת.

וכן מה שהוא סם חיים הוא ע"י היין שבה כי הטמא צריך ב' דברים טהרה וכפרה וכן טמא נפש טהרה על להבא וכפרה לרפא את הקודם במה שכבר חטא על הנפש. [ובתרומה כפרה לא מעכבא רק בקדשים וליכנס למקדש (נגעים פי"ד מ"ג) וביארנו במק"א] וטהרה היא במים כנ"ל נטהר מכאן ולהבא.

אבל לרפא הקודם זהו בדעת שזה ע"י וד' עמו כמשנת"ל ואני ד' רופאיך כמ"ש בתענית (כז.) (ומנחות ק.)

(העוסק בתורת קרבן כקרבן. ופי' תורת קרבן תורה המתייחסת אל מעשה הקרבן שהוא רמוז כאלו נפשו הוא מקריב (שם ק"ד:) וכן הדעת כמ"ש ובדעת חדרים ימלאו שע"י הדעת ממולא כל חדרי נפשו בדיעת ד' כי נעשה נחל נובע כמשנת"ל והוא מתפשט לכל צד, וזהו כאלו נפשו הוא מקריב.

והוא דוגמת סממני המצות שהן תרי"ג עטין וכן הדעת שבכליות כמ"ש בהרואה (סא.) (כליות יועצות.

והעצה היא הנהגה לאדם איך יתנהג במעשיו וכן הדעת מנהיג לאהם מצד החכמה. וז"ש עירובין ס"ה א' כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שמתפתה לעצת יינו להתנהג על פיה כמ"ש בפ' הבע"י (סג:) יש נאה דורש היינו דרוש וקבל שכר] ואין נאה מקיים.

וא' באבות (פ"א) לא המדרש עיקר אלא המעשה היינו שיבוא לידו מעשה שכ"ז שלא בא לידי מעשה אינו דעת גמור שאין הקב"ה עוזרו לגמר המעשה. וכמ"ש"ל על אויל שפתים ילבט והמתפתה ביינו שהוליד הוא בעצמו בדעת שבכליותיו כנ"ל דנק' תורתו והיא יינו שלו יש בו מדעת קונו שהקב"ה עזרו לגמר מעשה.

אבל בלא"ה הדעת שבו מרוחק מדעת קונו. וכמ"ש בפ' ע"פ (קיג:) ז' כמנודין לשמים מי שאין לו אשה ושי"ל אשה ואין לו בנים פ"ה הם מרוחקים מהש"י שאין לו אשה היינו יר"ש רק מעשיו גולמים כפי המחשבה שבמוח בלא כונת הלב.

ולכן אפי' י"ל בנים שיש לו תולדות מהמוח לבד אינו רק כעין ביצה דספני מארעא שאין מולידיים כמשפט התולדות שחוזרים ומולידיים כמשנת"ל על שכר מצוה מצוה. וזהו כמרוחק לשמים שזה הי' חטא עושה העגל שא' אלה אלקיך ובריש הקדמת הזוהר כ' א' ואינון רחבו בעגלא על רזא דנא אמרו כו' יעוש"ה שהפרידו אל"ה מאלקי"ם שהיא מחובר עם מ"י שהוא הבינה (שבלב) משום דקיימא לשאלה.

פי' שהבינה שבלב סתום [וגם הוא נעלם ונגוז כמשנת"ל] ושייך עליו שאלה משא"כ המעשים גלומים ושייך ע"ז אלה בדבר הנגלה לעין שאלה הם ולא שייך לשאול מי זה: והם ו' ימי המעשה שהם ו' קצוות הרמוזים באלה [הנגלים במעשה] וחבורם הוא שם אלקים ר"ל בעל הכחות כולם שהם כחות המחשבה שבלב והמעשה.

וזהו דיינוך ומנהיגך שהנהגה נמשכת מן הלב שהיא מקור החיים לכלי המעשה ועושי העגל א' אלה אלקיך שרק אלה הנגלה לעין ר"ל המעשה לבד בלא בינת הלב הוא אלקיך מנהיגך שרצו להפריד הלב מן המעשים שימשיכו רק מן המוח בלבד. והיינו בשביל משה שהוא מקור היראה כמ"ש בפ' א"ע (לג:) אין לגבי משה מילתא זוטרתא.

ופי' המפ' אותם שהי' לגבי משה ואצלו לפי שהי' עניו מכל האדם ועקב ענוה יראת ד' ואף אותם הקטנים שבמדרגת עקביים לו ממולאים ביר"ש שבלב. אבל כי בושש משה ונפסקה היראה דלאו מילתא זוטרה' היא שלא לגבי משה עשי תבנית שור הרומז לכח החכמה שבמוח לבד כמשנת"ל על ידע שור קונהו.

וא' אלה וגו' וזהו ע"ז רחוק מן השי"ת ועבודתו באמת וזהו כמנודה לשמים ומי שיש לו אשה רק שאין לו בנים שאינו מוליד במעשה כלל ומסתפק במה שבלב גם זה מרוחק מדעת קונו כנ"ל כי עיקר הכלי זיין לכבושה הוא המעשה כמשנת"ל דצריך שיצא לפועל ועי"ז אויביו נופלין. כי לכך ברא השי"ת עולם העשי' גופנית ומסר התורה ליושבי ארץ התחתונה שהיא משכן מעשה הגופנים כדי שישלימו עצמן במצות המעשיות הגופניות ועי"ז יהי עיקר ניצוח השונא הוא היצ"ר הנק' כן כמ"ש שילהי סוכה דהוא שטן הוא מה"מ המזיק לבני עולם.

ואויביו נופלין תחתיו ע"י המעשה לשם ד' כי עיקר האויבים ר"ל הכחות המזיקים לאדם הוא ע"י העשי' שרצה השי"ת לגלות מלכותו אף לגופנים. וכל גוף מוגדר בעל ו' קצוות וההכרח לזה הצמצום ביותר ר"ל שיצומצם השראת שכינתו ית' בגוף זה וזהו מדת הגבורה והדין כמשנת"ל ר"ל לפי שגורם כאלו השראת שכינתו ית' מצומצמת רק עד פה תבוא וכאלו מכאן ואילך אין כאן כבי' וא"כ בהעדר אור נשאר חושך ומקום מוכן להיזק ומכשול ע"י חשכת לילה שאון רואה.

וזהו מקום המשפט לעשות דין בעוברי רצונו ע"י כחות ההיזק ר"ל העדר האור שנתנו בעולם ע"י הצמצום. ולכ"א שצד צפון שהוא מורה על גמר המעשה כמשנת"ל הוא משכן למזיקים כמש"ל כי ע"י גמר מעשה באיברי המעשה כשיוצא לגלוי נגלה שהוא מוגדר במעשה, וא"כ במה שחוץ לגדר הרי הוא כאלו אין שם אור המעשה.

וא"כ הוא ממילא שם המשכן למזיקים וע"י שלימות המעשים הם נופלים תחתיו. [וז"ס מ"ש בזוהר דיניקת הקליפת מרגלי המלכות דר"ל גמר המעשה שנתגלה מלכותו] אבל כשאינם בשלימות אז אין אויביו נופלים ונמצא מרוחק עדיין מהשי"ת ע"י האויבים.

שהם במקום העשי' הגופנית כמסך מבדיל ומחיצה של ברזל בינו למקום. [ולכך במתים חפשי כיון שמת וחלף הלך לו מן העולם העשי' אינו חושש שוב למחיצה של עולם העשי' שהוא למעלה ממנו לכך חפשי ממצות המעשיות]: ועז"א ברכות ל"ב ב' מיום שחרב בהמ"ק נפסקה חומת ברזל כו' פי' חומה היא רק במעשה והיינו שמשחרב בהמ"ק נדלדל כח המעשה שרוב מצית המעשיות נחסרו מאתנו ואף מיעוט הנשאר מרופה בידינו ואין נעשה כתיקונו ע"י שעבוד מלכיות שעיקובם על המעשה כמש"ל ד"ט ע"ב מיו"ד סי' קנ"ו ע"ש.

וכן א' בפ' ה"ק (יז.) שרצונו לעשו"ת כו' ומי מעכב כו' וזהו חומת ברזל שמרוחקים ע"י, וז"ש ג"כ שם רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא דכתיב סכות בענן לך כמ"ש בתענית (ח:) יומא דמיטרא כיומא דדינא, והדין על המעשים כנז"ל וכמ"ש בספ"ק דקדושין (מ.)

(מחשבה רעה אינו מצטרף למעשה כנ"ל כי עיקר הדין נמשך מהמעשה. ולכ"א בהפועלים (פה).

(בשני יסורי דרבי לא אצטריך עלמא למיטרא כי היסורין תיקון הגוף כנודע וכמ"ש בפ"ק דברכות (ה.) שהוא דוגמת מלח ממתקת את הבשר.

ובשר הוא הגוף כמ"ש בפ"ק דסוטה (ה.) בושא סרוחה רימה שהכל מצד הגוף.

ולפי שהי' שלימות הגוף לא אצטריך עלמא למיטרא שהוא כיומא דדינא בעבור העדר שלימות מעשה הגוף שאין הארץ מסתפקת במימיה הוא רומז לשלימות הגוף הארצי. [ע"י טל השמים בלבד דלא מיעצר (תענית ג.

(שהיא רעיפת רסיסי החשק שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול משא"כ מטר אז"ל בתענית (ו:) האי מיטרא בעלה דארעא שהוא המוליד והמשלים ואין לה שלימות מצד עצמה]. ולכך הענן ויומא דעיבא הוא מחיצה ומסך ברזל כנ"ל.

ולכך הן מרוחקים וכמנודים לשמים שג"ז מין ע"ז לפמ"ש בזוהר תשא קצ"ב ב' בטעם העגל אלה אלקיך ולא זה שהיו תרין דיוקנין חד דכר הוא חכמה שבמוח זכר כנז"ל [אתלבש בדיוקנא דשור כנז"ל ביאורו ורמיזת השור] וחד נוקבא [לב כנז"ל שהלב מכונה בנוקבא] בדיוקנא דחמור [הרומז להרגשת הלב כמש"ל] ותרוייהו הא כלילין כחדא ר"ל שרצו לסיוע הולדת המעשים.

וכמו שהי' אדה"ר בתחלה דו פרצופים תרווייהו כלילין כחדא לא הי' אפשר להוליד ולכן בא מאמר הש"י לא טוב היות אדם לבדו. פ"ל לשון טוב הוא על עשיית פירות כמ"ש כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו ולמדו מזה בספ"ק דקדושין (מ).

(שהזכות יש לה פירות. וכאשר אינו יכול לעשות פירות הוא לא טוב.

אעשה לו עזר כנגדו שהעזר יהי' כנגדו ולא כלול בו שאז כאלו הוא לבדו. ולכן לא נזכר רק עגל שגם הנוקבא הי' כלול בו.

והיינו שהי' כחות הלב כלולים במוח ולא יצא להתגלות ללב ולפיכך נמנעו המעשים שהן היוצאים מן הלב [וזהו ענין לא תחרוש בשור וחרמור יחדיו פ"ל יחדיו כלילין כחדא ואכמ"ל] וזה הוא ע"ז. וי"ל דלא סתרי לדברי הקדמת הזוהר הנ"ל שהעגל הי' פירוד הלב מן המעשים עפמ"ש עוד שם בפ' תשא חמור אמאי בגין דחרשין אילין דמצראי כתיב בהו אשר בשר חמורים בשרם ע"ש.

ולכן מדויק אלה אלקיך ישראל דלישראל שכבר קבלו עשרת הדברות שנאמר בהם חיוב שמירת איברי הגוף ובמעשים לכך א' אלה אלקיך שהמעשה בלבד די בלא הלב. כי הלב א"א לו להוליד כאשר הוא אתכלל במוח וכאלו אין כאן לב כלל.

רק בגין דמצראי אינון אשר בשר וגו' שהגוף חמריי ביותר שהם שטופי זימה שזה נק' בשר שכולל כל בשר הגוף שזו כולל קלקול כל מעשה איברי הגוף. ולפיכך רצו למנוע מהם ג"כ שלימות המעשים ורצו להסתפק במועט שהוא הלב שכוללם שהוא מקור החיים הוא יהי' נכלל במוח ויהי' נשלם כפי הרצון שבמוח ועל המעשים לא רצו לקבל שום אלקות והנהגה רק באלה די שיהי' אלקיך שיקבלו עליהם אלקות וזהו ג"כ ע"ז כנ"ל: ולכן הסמיך הכתוב לבצלם אלקים עשה את האדם זכר ונקיבה ברא אותם הם מוח ולב שהם עיקר שנקרא על ידיהם שמם אדם ויאמר להם פרו ורבו שלא יסתפקו בזה רק להוליד ג"כ מעשים ותולדות כנ"ל.

ועל שניהם הוא אומר פר"ו כי אף במדרגת דעת שהמעשים נמשכים מן החכמה מ"מ העיקר הוא מן הלב כנ"ל כמשנת"ל כי הלב הוא מקור החיים לכל איברי הגוף. ולעולם

יציאת הולד היא ממעי אמו ואפי' במדרגת הדעת שכל מעשיו יוצאים מצד החכמה צריך לראות שיהי' ג"כ יציאתם מן היראה שבלב.

כי לולי כן אין הדעת דעת קונו ורבותא למידרש דרשי ובפ' חלק (קו:) דואג ואחיתופל כו' אלא רחמנא לבא בעי. אף במי שכבר הגיע למדרגת הדעת כמו אלה הגדולי דעה דואג ואחיתופל אין זה מדעת קונו רק דיעה זרה ונכרי' הנובעת מלב מוזר ורחוק מרצון ד' ולא באלה חפץ ד' ואין סופה להתקיים כמ"ש שם בדואג דמלאך השכיח תורתו כמשפט שפת שקר שהוא רק עד ארגיעה.

וזה הי' ענין עגלי ירבעם שכבר נתברר להם במדבר כי עגל הוא ע"ז ואיך יכול ירבעם להטעותם. רק התחכם לעשות ב'עגלים וכמ"ש בזוהר תשא קצ"ג א' אמר ירבעם ודאי ידענא דהא סטר קדושה לא שריא אלא בלבא דכל עלמא ודא ירושלים, הרי שרצה ג"כ למנוע הבינה שבלב רק רצה ע"י ב' עגלים רומז לב' המדרגות של שור שנת' בדברינו לעיל בתרתי לישני דספ"ק דב"ק שהם החכמה והדעת.

ואמר להם הנה אלוקך ולא אלה שרומז למעשים מצויינים ומוגדרים שנוכל לרמוז אליהם במלת אלה והנה זה כבר פסלתו התורה וידעו שמעשים מוגדרים צריך שיצאו מן הלב ולפי שהוא רצה שלא יהיו מעשים מוגדרים [שזהו ענין בהמ"ק ואיסור הבמות להקריב בכל המקומות רק במקום מיוחד ומוגדר.

והוא טען שכל העדה כולם קדושים ובתוכם ד' ובכ"מ הוא השראת השכינה ואין כאן הגדרת מקום מיוחד. וממילא אין כאן הגדרת מעשה מיוחד ע"ד טענת קורח שהי' כענין זה ולבש טלית שכולה תכלת להלעיג על מצות מעשיות ומוגדרות שהציצית באה לזכירתם וכמ"ש במק"א בביאור זה ולכך חשב להשיאם] שלא יצטרכו לעלות לרגל [אל מקום מיוחד] וכיוצא ממצות מעשיות רק החג [בפסוק כתיב בחודש וגו' נ' שהוא עיבר השנה כרצונו נגד עבור השנה שביהודא.

והיינו שטען על הגדרת המקום כנ"ל ולכך לא חש על העיבור שביהודא [שהוא העיקר כדאי' פ"ק דסנהדרין (יא:)] וחשב עצמו ראש הסנהדרין ועיבר השנה במקומו ולכך הגיע חג הסוכות שלו בחודש השמיני של בני יהודא שהוא האמיתי. ומה שלא זכר השינוי בחג המצות דברים בגו ואכ"מ.

ובפשוט עפ"י הירוש' (כתובות פ"א ה"ב) אקרא לאלקים וגו' גומר עלי שע"י קדוש ב"ד החודש הוא ר"ה למעלה. ולכך רק בר"ה נגמר ונשלם למעלה הקביעות שלבני יהודא והגיע זה להיות חודש השמיני והבן זה] אשר בדא מלבו שמעשים מצד הדעת שלו שלא מדעת קונו בדא להם ואמר שיהיו כל מעשיהם נמשכים מן הדעת.

והנה הוא הדעת מנהיגך בכל אשר תלך יהי' מעשיך מצד הדעת ורצה לסלק הלב מכל וכל. (וכשרצה הקב"ה להחזירו כמארז"ל (סנהדרין קב.

(ע"פ אחר הדברים האלה שתפשו הקב"ה בבגדו וא"ל חזור בך ר"ל בלבושו כי היראה הוא לבוש כנודע וכמ"ש (אבות פ"ו) ומלבשתו יראה. וענין זה ר"ל ע"י הדברים הקודמים שם בכתוב מיבישת ידו שע"י"ז הי' לו אתערותא מלעילא פ"י מופת עצום כזה שיחזור בו והמופת הי' ביבישת היד שהוא כלי המעשה ששם הוא טעותו בהגדרת

המעשים כנ"ל]: וג"ז ע"ז כי במדרגת הדעת צריך ג"כ יראת ד' כנז"ל ושיהיו המעשים יוצאים מתוך היראה שבלב.

כי עיקר שרצו לסלק היראה מהם שזה באמת לאו מילתא זוטרתא היא וביחוד ירבעם שהי' מלך ואז"ל ספא"ע ל"ד ב' מלך כיון שכורע שוב אינו זוקף ושמעתי פי' מפני תוקף היראה שעליו צריכה להיות ביותר בעבור התנשאותו על כולם. ושמעתי שע"ז היו כל חטאי המלכים שחטאו לסלק תוקף היראה מהם (שהיתה מוטלת עליהם מלמעלה ממילא בלא השתדלותם כמ"ש לב מלכים ושרים ביד ד' ולא ביד השתדלותם ולב היא היראה) ולהיות בעלי בחירה] ותוקף יראה כזו בכובד ראש כ"כ בלי שום זקיפה הוא דבר קשה ולא מילתא זוטרתא על הלב לקבלו כי רצון הלב בשמחה ויראה היא ההיפוך.

ולכך עשה ב' העגלים לסלק היראה כנ"ל והוא ע"ז ותכלית הריחוק מן הש"י כי לעולם צ"ל יראתו חופפת עליו. והמעשים יוצאים מן היראה כעובר בבטן אמו ומה שצריך ג"כ שיהיו המעשים יוצאים מן החכמה היינו בהתחלת הזריעה אבל גמר בישולם לצאת לפועל לאויר העולם הוא ביראה.

ועל שניהם הוא אומר פר"ו רק החיוב במעשים הוא מצד האיש שדרכו לכבש כי המעשים הם צורך הכבישה כנ"ל שהם הזין והכבישה ע"י כלי זיין לנצח האויב הוא רק ע"י האיש מצד החכמה כמשנת"ל. משא"כ אשה כלי זינה עליה להציל עצמה (יבמות קטו).

(ולא לנצח שלזה צריך כלי זיין חיצונים שהם המעשים. רק הגבורה בלב איזה גבור הכובש את יצרו הוא הכבושה להציל ולאכפייא תאות הלב אבל לא לאור באור החיים שזהו רק ע"י אור התורה והחכמה כידוע.

[ונז' קצת בירוש' סוף הרואה] כי היראה יסודלמל"ת שאם באת למרוד כו' והאהבה שהוא תורת חסד כמשנת"ל הוא יסוד לקיום מ"ע שהם קיום המע"ט לכבוש על ידן כמשנת"ל. משא"כ היראה שבלב עיקר הכבישה שלה במל"ת שהיא העדר המעשה המזיק אבל אין מחויבה להוליד מעשה טובה כי אין דרכה לכבוש בכלי זיין כנ"ל ולכך החיוב רק על האיש: ואחר שזכר שלימות הג' אז ומוראכם וחתכם וגו' שכבר נבדל מהבע"ח באלו השלשת כחות שבו שהוא מושל על שלשתן שלא יונהגו כפי טבעם רק כרצון ד' ולא ככל הבע"ח.

ואז הוא מיבדל הבדל גמור מן הבע"ח ושליט על כל כחות הבהמיים שיהיו כל הבע"ח כפופים תחתיו כאשר גופו הבהמי כפוף תחתיו כי אלו הג' הם יסודי כחות כל הגוף. ולכן כ' הקדמונים שלא לאכול ממוח לב כבד של בע"ח [וסימן מל"ך].

כמו מלך שכל הנהגת העולם נמשכת ממנו כך על ידיהם כלל כל הנהגת העולם קטן] כי בג' אלו האדם נפרד מן הבע"ח. והכבד רומז לשלימות המעשים [ועי' בזוהר פנחס רכ"ד א' מוחא דאיהו דכורא רכיב ושליט על הלב לב שליט ורכיב על הכבד.

וע"ש כמ"ש בהרואה (סא:) כבד כועס. ושלימות המעשים כשאינו כועס כמשנת"ל שהקנאה נגד חלק המעשה והיינו כעס כמ"ש קנאה חמת גבר.

וכמ"ש בפתפה"ש (כט:) לא תרתח ולא תחטא שכל חטא המעשים נמשך ממנו כמ"ש בפ' הדר (סה:) בג"ד אד"ם ניכ"ר בכיסו בכוסו ובכעסו רומז לשלימות הג' הנ"ל. ונגדן א' ג"כ רז"ל שאינו כועס ואיני משתכר ומעביר על מדותיו שהכרת האדם מן הבהמה הוא בג' אלו כנ"ל.

בכוסו נגד שלימות החכמה כי השכור הוא הסרת הדעת וכמ"ש בפ' הדר (שם) שהוא כשוטה. וכמ"ש (אבות פ"ג) כל שחכמתו מרובה כו' ועוקרתו שאין זה חכמה וכמ"ש דבש מצאת אכיל דייך פן וגו' כי ביותר מדאי מקיא אף הראשונים וכמ"ש ריש ועושר אל וגו'.

ור"ל בחכמה שהעשירות בה יותר מדאי מסיר לגמרי וכן ביין א' בהרואה (נז.) יש שותהו וטוב לו כו' כי התורה נמשלה לו למיימינים כו' למשמאילים כו' [כנ"ל ועל מעט כדי צרכו א' חמרא וריחני פקחין (יומא עו:)] שמוסיף חכמה, אבל הרבה מסיר החכמה ועוקרתו לגמרי והשלימות בחכמה שאינו משתכר כמ"ש איזהו חכם המכיר אה מקומו ומדריגתו ואין עולה ומתחכם ביותר ממקומו: ובכיסו הוא נגד הלב כמ"ש דליבא בכיסא תליא (ירוש' ספ"ח דתרומות) כי יסוד התאות הוא תאות הממון שע"ז יוכל להשיג כל התאות ותענוגי עוה"ז.

ובזה ניכר חלק האדם שבלב ושלימותו הוא כאשר מעביר על מדותיו ר"ל כופה ומשנה טבע מדותיו שבתולדה. [והמדות מן הלב כידוע] וזהו העיקר ע"י הגבורה שבלב כמ"ש איזהו גבור כו' וכמשנת"ל כ"פ.

ובכעסו נגד חלק המעשים כמ"ש בסוטה (ג:) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות. והיינו בעבירה ראשונה דאח"כ עבירה גוררת עבירה.

והרוח שטות הוא הכעס כמ"ש בשבת ק"ה ב' המשבר כליו בחמתו כו' כך דרכו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר כו' עד כו'. והתחלה הוא משבר כליו בחמתו כי בעת הכעס דעתו מסתלקת ממנו ונח בו רוח של שטות ויוכל לבוא לידי עבירה בפועל וזה הוא ההתחלה ולמחר כו' עד כו' שנמשך קלקול המעשים כולם כענין עביד ע"ז.

אבל שלימות המעשים שיהי' ניכר בהם שם אדם ומותרו מן הבהמה הוא כשאינו כועס. וא' בפסחים ס"ו ב' כ הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ואם נביא נבואתו מסתלקת.

שגם שלימות המעשים הם עיקר גדול לשלימות צורת האדם. וכאשר המעשים אינם על השלימות והוא הכועס אם חכם הוא שגבר בו כת החכמה שבמוח גם היא מסתלקת ממנו.

ואם נביא הוא שגברה בו הבינה שבלב כמ"ש במק"א שמדרגת הנבואה היא השלימות בבינה שבלב [שלכ"א ב"ב י"ב א' חכם עדיף מנביא כמעלת המוח על הלב] שהכרת ש"ש נוכח פניו מזה בא הנבואה. ולכן לנביא יקרא לפניו בישראל הרואה (שרואה ש"ש נכחו כמ"שבמק"א שראי' אותיות יראה שזה נמשך מן היראה שבלב וכלשון רז"ל בשבת ומחוי להו יצחק הקב"ה בעיניהו ע"ש.

וכן נקראי צופים (שבת קד.) (כמשנת"ל שהראי' מסעו"ם [שהוא כמו נבואה] הוא בלב כלה"כ ולבי ראה וגו'.

ונביאתו ג"כ מסתלקת כאשר המעשים נעדרים משלימותן הראוי ע"י הכעס. כי כל הג' שלימות תלויים זב"ז ובהמצא האחר באמיתות שלימותו יעיד על מציאות כולם בו.

ובהסתלקות הא' כולם מסתלקין. וכאשר כולם על השלימות הראוי אז ניכר בו תואר דמות אדם ביתרון מן הבהמה ואז מוראו מוטל על הבע"ח להבדלו מהם וכמשנת': כל מלבושי אגאלתי (ישעי' ס"ג).

פ"א כשהקב"ה עושה דין ברשעים אז הוא יראוי ומתרומם רק שזהו יראה ורוממות שפלה ותתאה כי הוא רק מצד שרואה העונש. ולכך נק' מלבושי שהם המדות אוי"ר שהם לבושי מלכא כמ"ש (מ"ר סו"פ ואתחנן) מלך בעשרה לבושי אגאלתי והבן.

ועי' זוהר אמור פ"ט א': משלי יו"ד א: אב הוא השלם ואשה חסירה והשלמתה בבן כמ"ש אסף את הרפתי וכמ"ש (כתובות נט:) אין אשה. אלא לבנים וכמ"ש בברכות (יז).

(הני נשי במאי כו' גברייהו כו' בנייהו כו' שהבעל והבן הם משלימיה. והיגון הוא החסרון ושמחה ר"ל תוספת והאמצעי כשהיא רק על שלימותו.

וזהו בן חכם לאם או בן כסיל לאב שא"צ להשלמת הזולת. וכידוע אם צדקת מה תתן לו רק שכינה היא האם כמ"ש ברפכ"מ (לה:) אביו הקב"ה ואמו כנס"י] אומרת קלני כו' כדתנן בסנהדרין (מו).

.)

וחכם הרואה את הנולד (תמיד לב ע"א) ואינו חפץ במבטח מדומי רק בדבר של אמת וקיים לעד זהו מצד האב אמת ליעקב. וכסיל מתעבר ובוטח בטוב מדומי וכוזביי שאינו אלא לפי שעה [כסול מלשון כסל] מצד ההעלם כל כבודה בת מלך פנימה והאמת נעלם עד"ש רחל אחזה פלך השתיקה כו'.

וזה הוא השער לבאים במשליו המנהיגים לדרך ד' לדעת כי יש רושם לפעולת האדם במה שלמעלה שהם אביו ואמו וגם יש רושם ממעשה טובה ומגונה אל מחשבה שבמוח ורצון שבלב. שהם אבות ואמות המעשים כנודע].

ולאב הוא הודעה וציווי ווי אבל לאם ה' נמשך מעצמו וממילא כי לב יודע מרת נפשו. וגם אינו קנין חדש אצלה כי החסרון הוא בתולדה אלא שלא נשלם.

וכן יצר לב האדם רע מנעוריו והמעשים ממשיכים השלמה ללב וכפיות היצר כמ"ש בפ"ק דב"ב (טז.) (תורה תבלין: ב) היראה היא אוצר כמ"ש יראת ד הוא אוצרו וכמשז"ל (ברכות סא).

(אשה דומה לאוצר כו' שהיא מכילה בקרבה מעשה המצות, וכלל המעשים טובים וצודקים נק' צדקה כמו שכלל חלק המעשים במאמר דג' דברים שהעולם עומד עליהם בשם גמ"ח. כמ"ש במק"א דכלל דעלך סני וכו' בשבת ל"ג א' לכל התורה כולה היינו למעשה המצות כמ"ש לא תעבי"ד.

שבין אדם לחבירו העיקר המעשה שחבירו אינו מרגיש יותר. משא"כ בין אדם למקום כל לבבות דורש ד' ורחמנא לבא בעי כמ"ש בפ' חלק (קי:).

ועז"א האומר בברא"ר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. ולכן נקרא בגמ' וירוש' ומדרש על הרוב סתם מצוה צדקה.

וסתם רשע גניבה כמ"ש שילהי סנהדרין (קיג:): כי רשע העדר שלימות המעשה כמ"ש אם בן הכות הרשע ולשאב"מ אין לוקין עליו דאין מכות אלא במעשה. והוא העדר ההשלמה ב"א לריעהו שזהו המכוון בלא תגנוב דר"ל שאף בהעלם מעין חבירו ובמסתרים לא יעשה לו רעה.

ותיקון הלב בלא השלמת המעשה לא יועיל כי בן כסיל תוגת אמו ומעיד שגם היראה אינה שלימה כענין ותהי יראתם וגו' מלומדה שהיא מצד ההרגל. ושלימות המעשה אגוני ומצלי [ע' סוטה כ"א א'] מן מיתה הנפשיות שבלב.

משא"כ אוצר שבלב אין מציל מהעדר החיים שבלב ומי יעוררו אין חבוש מתיר עצמו. [וצדקה היא הכנסה אל האוצר כלה"כ המעשר אל בית האוצר.

משא"כ אוצרות רשע הם ריקנים וזשז"ל במגילה (ו.) (כפלחרמון רקתך אפי' ריקנים כו' כמ"ש פן יש בכם שורש פורה ראש.

משא"כ זרע צדיקים נמלט וא"א שיהי' ריקן לגמרי כי מטבע אוצרם להיות מלא ולא ריקן גמור ממצות ומע"ט כמ"ש לא יהי' בך משכלה ועקרה ר"ל ריקן לגמרי]. ויועיל ר"ל אגוני מגני דבסוטה שם ובכל חזק נקט רבותא בהאי אגוני ובהאי מצלי: ג הרעבון הוא לשמוע דבר ד' ולפעמים יקר כשאין חזון נפרץ.

ונפש הוא התשוקה כענין ותכל נפש דוד כלתה נפשי. וצדיק המוגדר במעשים נותן לו אכלו בעתו כי נפש היא המתאוה ומשתוקקת כמ"ש ואל אישך השקותך [החומר לצורה].

והדם הוא הנפש כחומר לצורה שהוא הרוח חיים. ולכ"כ ותכל דוד ולא נפש דוד כי דוד עצמו מדרגת הנפש והתשוקה וכמ"ש בזוהר וארא כ"ז א' על בכל נפשך דא דוד.

אבל הרשע במעשה אין לו נפש שהוא נגד שלימות המעשה [מדרגת דהע"ה כמ"ש במק"א] שמזה נמשך תשוקה וצמאון ורעבון אמיתי. שמזה נמשך שמחה כמ"ש ישמח לב מבקשי ד' אע"פ שעדיין מבקש ולא מצא עדיין.

משא"כ אצלם הוא הוות ושברון שתשוקתם רק דרך תאוה שמתאווים ג"כ להשתלם בזה לשמוע דבר ד' ולכך כ"ז שלא מצאו הם דואגים וכואבים כבכל התאות. וזה יהדוף שאינו משביעם שגם בעת החיפוש והביקוש צריך לשמוח ששם חלקו ממבקשי ד'.

והוא נמשך מן ההגדרה במעשה בקנאה תאוה וכבוד וכל מיני חמדות העוה"ז עי"ז זוכה לנפש דקדושה וזוכה לתשוקה אמיתית לשמוע בדבר ד' בלב ומוח. [עוד יל"פ היות ע"ד תאוה נהי'.

שכאשר הוא רשע ומשבר תאותיו להרעיב נפשו זה יהדוף. כמ"ש הכזה צום אבחרהו כי אין חפץ לד' להרעיב נפש צדיק כמ"ש במק"א ע"פ וזרעו מבקש לחם.

שאינ מבקש כלל ואין מתאוה כענין חנינא בני די לו כו' (ברכות יז:) שדי לו בזה וא"צ יותר. אבל לא שמתאוה ומרעיב ומשבר תאותיו והוא רשע באמת בלב): ד הכף והיד מיוחסים לחלק המעשים כמ"ש מעשה ידיו נקי כפים וגו'.

והחכמה והמעשה תלויים זב"ז ונמשכים זה מזה. כי העדר ורישות החכמה מוליד רמיות במעשה אף שנראית הגונה [גם לעיני עצמו] יש בה רמיות וזה ע"י הרישות.

[שמרמה את עצמו ג"כ] שצריך חכמה גדולה נגד מרמות היצר להתחכם נגדו [לראות נגעי עצמו] לבל יהיו בה שום רמיות מה ונגיעת צדדיו במעשה ההוא לטובת והנאת עצמו. כענין ז' פרושים דבסוטה (כב ע"ב) ודומיהם בלתי לד' לבדו וכן שלימות המעשה בזריזות מוליד עושר בחכמה [וכדש"ל פסוק א' על בן חכם ישמח אב] וכענין דרו"ל [ויק"ר פכ"ה] אם יש לך זכות תקח אמרי.

והוא מ"ש באבות (פ"ג) אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה שהיראה הוא ההגדרה במעשים להיות ירא חטא כמ"ש במק"א כ"פ. והן יראת ד' היא חכמה כי א"א לזה בלא זה.

ורש הוא היפך הוראת ראש [שהוא ע"י האל"ף אלופו של עולם דגניז בגויל] וכאן כתיב ראש בא' כי באמת כל שורש מורה דבר והפכו כמ"ש במק"א. והוא התחלת העוני שאין מצטרך לבריות.

אבל לרש אין כל שום קנין שיהי' לראש עליו כי כל עשיר נגיד ואדון על קנין מה וזה אין לו שום ממשלה על שום חמדה קלה מתאות לכו שיהי' ברשותו. זה עושה גם הכף שהוא אינו מעשה רב וגדול כמו דבר הנעשה ביד שכולל כל היד עם האצבעות שהם עיקרי כלי המעשה המכוננת מיוחס לאצבעות וג"ז המעשה הקטן עושה ברישות שלו שתהי' רמיה.

רק צריך עכ"פ העדר הרישות מתחלה ופתיחה בלב באתערותא דלתתא] כחודה של מחט בשליטה וממשלה על יצר לבו. ואח"כ מתרחב כפתחו של אולם [מ' על כ' כדאי' ריש עירובין וע"ש פ"ב במדות התורה] ע"י השתלמות המעשים הגדולים הנעשים ביד שלם להיות חרוצים ומזורזים וזה מעשיר ומרחיב החכמה ג"כ כנ"ל: ה משכיל הוא המצליח במעשה וכמ"ש בדהע"ה לכל דרכיו משכיל.

ומביש העדר הצלחת המעשה כענין ויעשבאושים. ועיקר הבושה מן המעשה הנגלות. ולכן אמר בן שבכ"מ הרצון בו על הולדת המעשה. וקיץ הוא אחר הקציר כמ"ש בפ' המקבל.

וכבר א' בברכות (לב:) ד' דברים צריכין חיזוק תורה ותפלה ומעשה (כו') שהם חכמה ובר לבב ונקי כפים. צריך לכולם השתדלות וזריזות וביותר למעשים שהיא מצד הגוף יסוד העפר שהוא המוליד התעצלות וכבדות באברים.

ולכך זרוזי גרמא מעולה שבברכות, וכמ"ש מזרזין במקום שיש בו חסרון כיס וכמ"ש במק"א על בכיסו בכוסו בכעסו, דבכיסו רומז לחלק המעשים המכונים על שם הצדקה

וגמ"ח כנ"ל פסוק ב' שהם בכיס [וזהו נגד מ"ש על מאמר זה לעיל דט"ז פ"ב ע"ש].
ונרדם הוא עצלות המעשה כמ"ש פ"ק דע"ז (יח): יכול יגרה עצמו בשינה כו'.

ותרדימה הוא גירוי השינה [וע' בברא"ר (פי"ז) יראה כי הוא עומק השינה]. וקיץ וקציר
הם תרתי לישני דיפשפש וימשמש במעשיו בפ"ק דעירובין (יג): כפירש"י שם ע"ש
קציר הוא הפשפוש בשעת מעשה וקיץ לאחר המעשה ממשמש.

א"נ קציר ימי הנעורים עת התחלת קצירת המעשים וקיץ ימי הזקנה והיובש. א"נ קיץ
הוא כאורחיו דגומ"ח דרדיף בתר דלים כמ"ש בשבת ק"ד א' ואצ"ל לכל הפושט יד
ליטול שהוא הקציר כי שלימות המעשה להיות רודף צדקה וחסד גם בזמן שאינו מצוי
לנגדו.

כי המחשבה והרצון הוא דבר שלעולם יכול לעבוד בהם לד' משא"כ למעשים יש זמנים
מיוחדים. ומ"ע שהז"ג כשעושה אותה שלא בזמנה עביד איסורא כדאי' בפ' בתרא
דעירובין (צו).

(, וקציר הוא כשהזמן גרמא וקיץ אף כשאינו זמן מצות המעשיות הוא רודף אחר המצות
כענין ההוא דיתייב אפתחא דרבנן כדי דליקום מקמייהו כו' (ברכות כח.).

וכד"ש בספ"ק דסוטה (יג.) במרע"ה וכד"ש מלאכא לרב קטינא במנחות (מא).

(וזה אות על הצלחת המעשה: ו התחלת כ"ד גולמי נקרא ראש וכל דבר שיש לו בית
קבול התחלתו מכונה פה והנסתרות שם מוח ולב וכליות ראשיתם הראש. והציאה מן
הכח שבראש אל הפועל במעשה ראשיתו הפה שהוא ראש לנגלות אל הזולת ג"כ] שהוא
המעשה.

וגם עקימת שפתיו הוה מעשה כמ"ש סנהדרין ס"ה א' וכמ"ש בפ' כ"כ קי"ט ב' שהדבור
כמעשה. כי המעשה כלי קבול כמ"ש יראת ד' היא אוצרו כמ"ש ל' דהיראה ר"ל מעשה.

וכמ"ש שיליה עוקצין ל"מ הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום ב"א לחבירו שהוא
שלימות חלק המעשים כנז"ל פסוק ב'. דאין ברכה שורה על פתורא ריקניא רק על
ממשות כמ"ש בב"מ (נט) דהברכה מצוי' בשביל האשה יראת ד' שהיא ההשלמה
במעשה כל כבודה בת מלך פנימה דבר הסמוי מן העין בהצנע לכת עם ד'.

שכך הוא מדתו של השי"ת הנגלות צ"ל נסתרות והנסתרות נגלות כמשז"ל ע"פ ואני
לא אראנו נאום ד' אראנו. וכן מדתו הברכה נחל נובע מקור חכמה והצלחה רק במעשה
ולא בחכמה.

כי בדמיון הוא הנסתרות לד' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו הבחירה. משא"כ ראשית
המחשבה לד' וכך בקשת כנס"י השיבנו וגו' כדרז"ל אבל הקב"ה אומר שובו אלי
ואשיבה אליכם שאין לאדם אלא ראש ההתעוררות ושם הבחירה.

אבל אח"כ ההוצאה לפועל נגלה הוא לד' אלמלא הקב"ה עוזרו ושולח הברכה במעשה
ידיו א"י לו, ומדתו של הש"י קודם ברכה לד' הארץ ומלואה כמ"ש בר"פ כ"מ (לו):
ר"ל כלי קבול [הוא הארץ] והמתקבל [שהוא ומלואה] שהם המחשבה והמעשה שניהם
לד' ואומר שהכל מידו ולא משל האדם. ולאחר ברכה שהאדם מכיר שהכל מידו של

הקב"ה ניתן לו או הוא והארץ נתן לבנ"א אומר שגם גמר המעשה (וראשית המחשבה) משלהם.

וכן לענין הברכה אצל הצדיק [ל' יחיד שהוא השלם במעשה וכלי המחזיק ברכה שהוא שלום וכל העם כאיש אחד וכד"ש פ"ק דזבחים (י"ב:)] על לשון זקן שבמשנה שם וכה"ג במדרש (ויק"ר פ"ד) גבי יעקב שבעים נפש ובעשו נפשות. משא"כ הרשעים בפירוד ורבוי] גם לראש המחשבה הברכה מצוי' לא לבד לשלימות המעשה ולרשעים גם פיהסוכלי קבולם [כמ"ש בפ"ק דתענית ט.].

(ברכה עד בלי די עד שיבלו שפתותיהם הם הכלי קבול לאמר די לפי ערך האוצר וכלי קבול. אבל ישפיע יותר מכפי ערך האוצר ויהי' נבלים שפתי האוצר כי אין לו שפה המגדירו ומגבילו לומר עד פה תבוא] מכוסה מלקבל הברכה השופעת ע"י החמס שהיא כינוי להעדר שלימות המעשה שעיקרו ב"א לחבירו כנ"ל.

וחמס היא העדר השלום ביניהם לבד כמ"ש בס"פ הכונס (סב.) דחמסן יהיב דמי רק לוקח בע"כ והעדר השלום ונמצא פיו פתח הפתוח להצלחת המעשים מכוסה ואין לו כלי קבול לברכה: ז השם והזכרון מעוררים התשוקה לדבר גם ממרחק ועד"ש במגילה (טו).

(רחב בשמה [אולי נפ"ל ממה שנק' רחב הזונה שלא מצינו דוגמתה שם זונה טפל ומחובר לשמה] זינתה אביגיל בזכירתה [אולי נפ"ל מלשון הכתוב וזכרת את אמתך]. משא"כ בקולה וראייתה אינו ממרחק ואין בו תוקף כ"כ לכך לא חשבינהו להני שם מקמי הכי בהדי נשים יפיפיות שהיו בעולם.

וכן אצל השי"ת לשמך ולזכרך תאות נפש אף ברליכא קול ומראה [ובלבד ביודעו ומכירו כד"ש שם] שהם רוח ונשמה רק נפש המתאוה מארץ מרחק. וזכר הוא פועל דמיוני כאלו תמונה לנגד עיניו משא"כ שם העצם הוא נעלם.

וז"ש בפסחים (נ.) לא כשאני נכתב כו' שמי לעלם כתיב בהעלם משא"כ זכרי שם האדנות לדור דור שהוא השוכן תוך בני"י תמונה לנגד עיניהם שויתי ד' לנגדי תמיד וממנו העבודה עבד לאדון.

וזהו ענין מה שנתלה ונתחברה אביגיל לשבט יהודא ומלכות בית דוד ויחסה אליהם וייחס רחב ליהושע ב"נ ושבט אפרים אשר מתדמה בתילים למשכן שילה (שהי' בחלקו) שנשטשו. ובשבט אפרים לא בחר שאינו שכונה קבועה וקיימה ולא בחר בעצם רק בבית דוד ובית עולמים שזהו הגלוי שכינה הגמור שויתי לנגדו תמיד לדור דור.

משא"כ ע"י שמי הוא בהעלם. וכך מדתו ית' ההעלם הוא גורם הגלוי הגמור וכן רחל אחזה פלך השתיקה כדרז"ל (בר"ר פע"א) והיא עלמא דאתגליא כנודע.

וכך כל זרעה דרחל יוסף הצדיק ובנימין הצדיק [בעל משכן נוב וגבעון שהיו בחלקו וג"כ נטשם] משא"כ דהע"ה א' לא חסיד אני כו', כמ"ש במק"א. ולכך יהושע ראש לכובשים כטעם אין עמלק נופל כו' כמ"ש במק"א בזה שמדרגתם היא הכבישה וכפיית היצר.

משא"כ מלכות בית דוד בא אחר הכבישה של משיח בן יוסף הקודמות וגומר הישועה שהוא כאשר רשעים עוד אינם ברכו נפשי נפש דוד [עמש"ל פסוק ג] את ד' כי לבו חלל בקרבו ואין מקום כלל ללוחם שבחלל להלחם כי איננו (ע' זוה"ק ח"ב כז.).

וכן שם וזכר ביחס אל המקבל והמזכיר יש לו תפיסה והרגשה יתירה בזכרון את המוזכר מבשם. אבל באמת הוא להיפך כנודע כי השם הוא עיקר החיות כמ"ש כל אשר יקרא וגו' הוא שמו.

ובשם כליל כל שורש חיותו ועיקרו של המוזכר אבל בזכר אינו אלא רשימו שבמוח ולב המזכיר ולא מעוצם חיות המוזכר. ומ"מ זכה גם דהע"ה לשם כמ"ש ויעש דוד שם ויצא שם דוד בכל הארץ.

רק עיקרו מדרגת שזהו דרגא דילי בשם האדנות כנ"ל שהוא הזכר משא"כ שם הוי' הוא שם העצם להשי"ת שכולל כל חיות של השי"ת המושפע בבריאה שזהו קו האמצעי של כל הבריאה כנודע. ויוסף אחיד ג"כ בדרגא זו כנודע שזיו איקונין שלו דומה.

לשל אביו אבל דוד הוא מלך ישראל כנודע. וצדיק הוא שומר הברית דרגא דיוסף שהשם גובר בו [בכתר שם טוב וידוע דטוב דרגא דיוסף] ומ"מ גם הזכר שלו לברכה.

ולכך עמלק נופל בידו שנא' בידו שנא' בו תמחה זכר עמלק ששם אין לו כלל וכמ"ש שם וגו' ירקב ול"א לקללה היפך לברכה דמשמע שישנו אלא שהוא לקללה אבל באמת רקבובית תעלה בשמו והי' כלא הי'. וכמ"ש הפוך רשעים ואינם ואין להם שם כלל אחר שעברו מן העולם אין השם מורה כלל על מקור חיות שלהם כי אין להם חיות כלל רק לפי שעה שהשעה משחקת לו.

ואחר שחלפה שעתו. הרי הוא מת ועבר ובטל רק רשימו שלו נשאר ע"י זרעו שלאנמחו עדיין מן העולם בהם יש זכרון והרשימו שלו מצד אלה המקבלים ממנו וזוכרים לו וצריך למחות הזכר.

וזהו ע"י דרגא דצדיק שזכר שלו לברכה והוא היפך המיחוי. וא' בצדיק לשון יחיד כמשאז"ל (חגיגה יב:) על צדיק אחד כו' שנא' וצדיק יסוד עולם וכן הצדיקים הם באחדות ויחזות וכל העולם כולו לא נברא אלא לצוותא לזה והוא כוללם.

אבל רשעים אפי' מרובים וקשר רשעים אינו מן המנין ולא נטיא דעתו דקוב"ה בתרייהו כדאי' פ"ב דסנהדרין (כו.).

וגם כי באמת אחדות רשעים אינו אלא פירוד כמו שהי' בדור הפלגה והפירוד ופיזור לרשעים נאה להם ונאה לעולם (שם ע"א ע"ב) ולכך רקביבות עולם בשמם גם עם ריבויים [אבל עמך כולם צדיקים ולכן נא' בהם חבור עצבים אפרים ואז"ל (בר"ר פל"א) אפי' עע"ז כו' שחבורם חבור וקשרם קשר ולא נקרא קשר רשעים כי הם חיים וקיימים לעולמי עולמים ואין רקביבות בשמם]: משלי א' א'.

חשיב כל הי"ס משלי הוא המקור. ואח"כ לדעת וגו' חו"ב אח"כ לקחת כו' צדק ומשפט ומשרים הם חג"ת ומובן.

ואח"כ לתת וגו' הם נו"ה כידוע תרין בדי ערבה הם תרין שוקין כמ"ש ברעיא מהימנא פנחס רנ"ו רע"א ובתיקונים. וא' בוי"ר (פרשה ל) דערבה לא טעם ולא ריח נגד ע"ה. וזהו פתאום ונער נגד חו"ב א' בימין וא' בשמאל ואח"כ ישמע וגו' נגד צי"ע המשפיע. ואח"כ להבין וגו' נגד מלכות פה תושבע"פ קרינן לה.

והוא סוף מעשה במחשבה תחלה הראשון ומקור שהוא משלי וההשלמה להבין משל וגו'. ור"ל שמשלים כל כוחות הנפש וקומת האדם: ב.

חכמה היא במחשבה שבמוח ובינה הוא הרצון וההרגשה שבלב כידוע ממאמר פתח אלי'. וזה הוא מה שביד האדם כמ"ש מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה שהוא בלב כמ"ש ביומא (עב:) וכמ"ש בחלק (קו:) רחמנא לבא בעי ובד"ה כי כל לבבות דורש ד', וכמ"ש במק"א באורך ולכך נקרא בינה מה שהאדם מחדש.

וחכמה מה שקבל מאחרים. ודעת חבורם ר"ל כשהחכמה שבמוח נובעת מן הלב.

והיא מדרגת מרע"ה כנודע וזהו רוה"ק כדפירש"י בפ' תשא וכאשר אין נובע מן הלב כלל אז הוא כקוף המתדמה לאדם והוא דמיון המתדחה לחכמה אמיתית וזהו בלעם. [שמדרגתו לעומת מדרגת משה כדרז"ל (במד"ר פ"כ) אבל באמת אין זה דעת כלל כשל משה שנקרא דעת.

וכמ"ש בסבא דמשפטים אל אחר אסתרס ולא עביד פירין ופי' האריז"ל שאין בו דעת שממנו כוח ההולדה יעוש"ב בע"ח]. שפרץ גדר עריות ע"י חכמתו.

וזהו שטות באמת כשז"ל פ"ק דסוטה (ג:). אבל חכמה היא כאשר דבוקה למוסר.

ר"ל המייסרת לאדם ומגדרתו ובכ"מ מוסר ר"ל הגדרה לאדם מפרצה בתאות ושרירות לבו. וזהו לדעת כו' שידע מהו חכמה ומוסר ומה אוולת שהיא חכמה זולת חוסר כמ"ש חכמה ומוסר אווילים בזו [ונא' אווילים ישנאו דעת].

ולהבין וגו' כי דבורים ומחשבות היוצאים ונובעים מקירות הלב יש מהם שהם נקראים אמרי בינה והם ה' יוצאים מן הלב חכם לימינו. ויש סכלות והוא היוצא מלב כסיל לשמאלו ואין זה בינה כלל אעפ"י שהוא בלב.

וצריך להבין ר"ל להרגיש בנקוד העומק האמת [מעומק טוב הנטוע בלב כל איש ישראלי.] שבלב איזה מחשבה ותשוקה נקרא אמרי בינה: ג.

לקחת היינו כשתלוי גם ביד המקבל והיינו כפי גודל התשוקה של המקבל כך שופע בלבו גופי תורה המכונים צדק משפט ומשרים שהם ב' מדרגות הקצוות חו"ג ומישרים הוא קו היושר המכריע. ולתת הוא בלי הכנה של המקבל כענין שא"י לשאול את פתח לו בלא אתערותא דלתתא מקודם.

כי למי שא"י כלום השי"ת פותח בעצמו ומאיר לו ואז היא הארה גדולה שהוא ממקום יותר גדול. ואח"כ כשמאיר לו והגיע למדרגת לשאול ולבקש מהשי"ת על ככה ולהשתדל אז השי"ת מעלים ולוקח אור ההוא ממנו.

ואז צריך הוא להשתדל לקחת ואז הוא במדרגה יותר גדולה אבל ההשגה הוא יותר קטנה. ואז כשהוא בהעלם הסייעתא הנגלות ואתדל"ע הפתוחה צריך מוסר השכלבהגדרה מתאות מגוף ומצד השכל.

כי יש מוסר אויל כד"ש אוילים מדרך וגו' יתענו שג"כ מגדירים עצמם מתאות ומתענים. אבל הכזה צום אבחרהו וגו' רק שיהי' בצדק ומשפט ומישרים אז נקרא מוסר השכל הגדרה בשכל.

(היא היפך מן סכל שלבו חסר כמ"ש גם בדרך וגו' וכמש"ל ב'. ולכ"נ משכיל ומושכל ואכ"מ).

ולא כסכל וכמ"ש ע"ז נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים שזה מעשה טיפש וסכל שלא הועיל כלום בפעולתו כ"ז שלא חרש תלמי לבו מקודם. וע"י המוסר יוכל לבא אח"כ שוב למדרגת לתת שיתנו לו מלמעלה שישוב למדרגת נער ופתי באותה מדרגה שהוא עומד בה יהי' במדרגת נער.

ושאינו יודע לשאול והקב"ה חוזר ופותח לו שער חדש. (כי הפתיחה מהשי"ת רק לנער כמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו וכן מתן תורה נקרא חסד נעוריך וגו'.

וכן אז"ל בעירובין (נד.) ובתענית שאין התורה אלא במקום נמוך ושאר לשונות שלהם ע"ש] וכידוע שכך הוא המדה והסדר בעליות המדרגות כי כל מדרגה לשלמעלה הימנה כלא חשובה: ד.

פתי הוא כמו תם שאינו יודע לרמות ופיו ולבו שוין ואין בו עצות וישובים וכמ"ש פתי יאמין לכל דבר. [רק תם הוא הטוב שבפתיות שצריך ממנו לעבודת ד' לפרקים ועבשמו"ר (פ"ג) נדרש פתי יאמין לכל דבר על משרע"ה.

רק אז הי' טוב והוא הכנה לד"ת וכמ"ש שם שקורין לנער פתיא. שבנערות והתחלה טוב התמימות כמ"ש נעשה והדר נשמע אנן דסגיין בתמימותא ע"ש בפ' רע"ק (פח).

(ואח"כ כשנכנס ד"ת באדם נכנס ערמומיא (כמ"ש סוטה כא:) שהוא היפך התמימות. וכן יעאע"ה איש תם מקודם שהי' עדיין במדרגת יעקב כדאי' בב"מ (לג:) ע"פ ולבית יעקב חטאתם דאין ר"ל ת"ח.

ואח"כ כשלמד בבית המדרש של שם ועבר כדאי' פ"ק דמגילה (יז.) והגיע למדרגת ת"ח הי' אחיו של לבן ברמאות, ולבן הוא מקור הרמאות רק שאצלו הוא הפסולת והטוב שבו שהוא הד"ת קלטן רחל ולאח אשר בנו שתיהם את בית ישראל וממנו הציל יעקב ששים רבוא עדרי צאן כדרז"ל בב"ר (פע"ג) שהם ששים רבוא נפשות כלליות מישראל שהם שורש אותיות התורה כנודע.

והוא הנקרא ערמה ולא רמאות וכמ"ש ריב"ז (ב"ב פט:) צדיקים ילכו וגו' ר"ל במ בהד"ת אצל זה הוא רמאות ונכשל בו ואצל זה ערמה וחכמה. וכ"א בסוטה (שם) איזהו רשע ערום זה המשיא עצה כו' שרשע ע"י הערמה וא' בברכות (יז).

(ערום ביראה שהוא ע"י התורה והיינו כמ"ש באבות (פ"ג) אם אין חכמה אין יראה שיראה של פתיים אינה כלום רק היוצאה מתוך ערמה וחכמה ועכ"ז מתיירא הוא יראה

האמת]. ופתאום וערמה הם מדרגות נעשה ונשמע שהנשמע הוא מה שהשי"ת נותן לתמימי דרך במעשה.

ועז"א רבא אנן דסגינן בתמימותא היינו בנעשה והוא נקרא תומת ישרים הם האבות כמשז"ל (ע"ז כה.) (ע"פ ספר הישר שהם ה' ג"כ ההתחלה בתמימות תנחם אל הנשמע. וא' תנחם כי ע"י התמימות נקרא הולך כמ"ש תמימי דרך ההולכים וגו'. פי' הליכה הוא טירדא בעסק כמ"ש פ"א דברכות (יא).

(על בלכתך בדרך. וע"י הנעשה הוא הטירדא והעדר המנוחה שלכן אין האומות חפצים דא' אי מציתו קבליתו.

ופי' לא מציתו והרי אין הקב"ה בא בטרוניא לומר דבר שא"א כלל לעשותו. רק לא מציתו שמבטל שלות העוה"ז ונייחתו.

אבל ישראל מוסכמים לכך שלכך אמרו נעשה מקודם שזהו התמימות כענין נחית כצאן עמך. שהצאן נמשכים אחר הרועה לכל אשר יחפוץ.

ועי"ז הם נקראים הולכים והיא תנחם למחוז חפצם שהוא הנשמע שנותן השי"ת. ופתי אין בו חכמה ונער אין בו בינה כמ"ש אולת קשורה בלב נער כמש"ל ב'.

פי' אולת ודעת הוא הפכו כמש"ש. וכך מזימה פי' מסיר הזימה כמו מסעף משרש מתאב וכדומה ר"ל עצה ברורה היפוך מדמיון שזימה הוא דמיון.

[ומזימה נמשכים מחשבות דמיונות לאדם וכמ"ש במק"א וכמ"ש בב"ב (קסד): שלשה דברים אין אדם ניצול בכל יום כו ועיון תפלה. היינו דמיונות ומחשבות זרות המבלבלות אותו.

ומי שניצול מהרהורי עבירה שהוא זימה ניצול גם מדמיונות ומחשבות זרות. וחשיב שם שלשה דברים עיון תפלה במחשבה שבמוח והרהורי עבירה בלב ואבק לשה"ר בדבור והכל אחד ואכמ"ל].

ולכן הקב"ה שחותמו אמת (שבת נה ע"א) נקרא שונא זימה ובלעם שהי' היפוך דעת אהב זימה וכמש"ש [ומ"מ אמר דברים ברוה"ק שהם במדרגת דעת כמש"ש שהרי הם אמת ונכתבו בתורה ואינם דמיון. כי יש בדמיון ג"כ מעורב אמת בתוכו כענין חלום שהוא דמיון ויש בו תבן ובר.

ובחכמה אתברירו פי' בתורה וכענין שמואל שאמר פעם החלומות השוא ידבר ופעם בנייחא שכל החלומות אחר הפה מלכות פה תושבע"פ קרינן לה והם דברי חכמים ופיהם כמ"ש שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתם תורה ואכמ"ל. ולכ"נ חנוך לנער עפ"י דרכו וגו', ועפ"י התורה יוכל לברור האמת מתוכו ולהסיר הזימה והדמיון: א.

כי תבוא וגו' מראשית וגו'. כי א' (כתובות ק"י ע"ב) הדר בא"י דומה כמי שיש כו' דומה כו'.

פי' שגם בדמיון שהם כל טובות עוה"ז (שהם רק לפי שעה וכל מה שלפי שעה נקרא דמיון. כי שפת אמת תכון לעד.

ודמיון הוא המתדמה לאמת ואינו. וכן העוה"ז בפני עוה"ב כקוף בפני אדם מתדמה בשעתו לעולם מלא.

אבל אחר שעה שחולף ועובר כל תאותיו וחמדותיו ומתבאר שהי' רק עד ארגיעה והוא לשון לשקר ועלמא דשקרא ולא עולם האמת יש אלקית. פי' שמכיר שהשי"ת נותן לו זה שזה ענין נתינת ארץ חמדה שנותן כל חמודות העוה"ז גם לישראל.

רק ההבדל שהם מכירים ויודעים שהשי"ת נתן להם ולא בכוחם ועוצם ידם או למילוי תאותם שזהו דמיון. וע"ז היא הברכה לפניה שתיקנו חכמים, שאו הארץ נתן לבנ"א כדאי' בר"פ כ"מ דהיינו אחר ברכה שהוא ההכרה בנותן הטובה.

ומן התורה היא מצות ביכורים דוגמתה. מראשית כו' כמו ברכה לפניה הגדתי היום וגו' ופירש"י שאינו כפוי טובה שמכיר שהשי"ת נתן לו.

ולכך ביכורים בזמן שמחה (כמ"ש פ"א דבכורים מ"ו) צריך להכיר במקום גילה שם תהא רעדה (ברכות ל' ע"ב) להיות השי"ת נוכח עיניו שעי"ז נמשך היראה ורעדה כמ"ש בה"ג דריש א"ח. רק השמחה תהא כאשר הוא ית' נותן לו שמחה וכאותה שא' בפ' א"ע (ברכות שם) תפילין מנחנא.

פי' תפילין הוא כמו את ד' האמרת כדאי' פ"ק דברכות (ו ע"א). ואז השמחה מותרת כי ממקום קדוש תהלך וכן ביכורים הגדתי וגו' אשר וגו' וממך הכל: ולכך אין מביאים ביכורים אלא מא"י ששם הוא הכרה זו משא"כ בח"ל דומה כו'.

הדמיון היא כמי כו' כי מקבל מתמצית האומות עכו"ם והכרות הנתינה של השי"ת בנוכח נעלמת תוך הדמיון המסתירה שהם חמדות ותאות העוה"ז השופעים על הלב ע"י זדון האומות עכו"ם ששוכן בתוכם המטמאים את הארץ להיות טומאת האויר משפיע טומאה בלב הישראלי ג"כ להעלים ולהסתיר הכרת הנוכח של השי"ת שיוכל לומר אשר נתת לי ד'.

ולכך צריך להזכיר ארץ בברהמ"ז שהוא דאורייתא לברך כשהוא שבע. ואע"פ שניתן ק"ו לדרוש אכשהוא רעב מ"מ אינו אלא מדרבנן כד"ש בס' תו"י על וכש"כ למיימינים בה פ"ש.

וכן ודאי כש"כ יש על הברכה והכרת הנוכח שלפניה מ"מ אינו מפורש בלב האדם רק מוכחא ממילא מתוך ההכרה כשהוא שבע שאז ההכרה מפורשת אחר האכילה הראוי' כדת של תורה. וחכמים הוסיפו כדי להכין האכילה ע"צ הראוי בברכה שלפניה בפירוש עפ"י השתדלותם.

כמ"ש במק"א בביאור מאז"ל (שם נג ע"ב) והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כו' ואכמ"ל: וצ"ל בברהמ"ז ברית ותורה וארץ. כי ארץ שם הוא הכרת הנותן וכמ"ש אשר ד' דורש וגו'.

והיא הראשונה מעשרה קדושות דריש כלים. וקדושה היא בתאות כמשז"ל וכמ"ש במק"א.

והיינו כשמחזירה למקורה ואוירה דא"י מחכים (ב"ב קנח ע"א). פ"י חכים בלשון ארמי הכרה וכן כל חכמה בלה"ק הכרה בטוב הדבר על אמיתות וזהו באוירה דא"י.

וכן בתורה שהיא מחכימת פתי. וא' בפ' שני דייני גזירות המביא דורן לת"ח כמקריב ביכורים כנ"ל בטעם ביכורים.

וא' בפ' מקום שנהגו ע"ה אסור לאכול בשר. כמו במדבר נאסרו בבשר תאוה רק שלמים דבעלים משלחן גבוה זכו חלקם.

אבל בלא"ה אין מכיר הנותן עד שלא נכנסו לארץ. ומשכנסו לארץ שאוירה מחכים כנ"ל הותר להם.

ורק בצירוף התורה שעל ידה החכמה כנ"ל. והעצה לע"ה כמ"ש שילהי כתובות דמתדבק לת"ח ונעשה כמוהו ע"ש וכמ"ש בשבועות (מז ע"ב) קרב לגבי דהינא ואדהן.

ולכך מביא לו דורן כמקריב ביכורים [וגם ביכורים הי' אוכלים כהנים. שהם שלוחי דרחמנא הזוכים משלחן גבוה ומכירים הנותן.

ושלוחו של אדם כמוהו מחשיב כמביא לפני ד' מה שנותן להם מאחר שהם מכירים שהשי"ת נותן להם עי"ז הם שלוחיו שמכירים שהם רק שלוחי השי"ת בעוה"ז וא"י לשנות כלום מדעת המשלח]: והברית הוא קשר ויחוד אומה זו להשי"ת כמ"ש בנדרים (לא ע"ב) שאין הערלה נקרא אלא ע"ש או"ה עכו"ם.

והיינו עד"ש בשבת (ק"ט ע"א) תבלין אחד יש לנו ושבת שמה כו'. כי שבת הוא ג"כ אות ביני וביניכם וגו' דייקא.

והוא דוגמת תפילין כידוע מ"ש בסמ"ג טעם דאין מניחים תפילין בשבת ע"ש וכנ"ל בתפילין מנחנא דהוא הכרת השמחה והרחבת הלב שהוא רק מהשי"ת. כך בשבת אז תתענג על ד' וגו' ואדרבא מצוה בכל מיני עונג וחמדות עוה"ז כי מכיר שהכל מהשי"ת.

וזהו רק לישראל. ואות ברית הוא אות ב' שהוא קבוע וקיים בכל בית ישראל אפי' בערלים כמ"ש בנדרים (שם) כי מי שהוא זרע אי"ו השי"ת מעיד עליו כמ"ש ביוצאי מצרים שמי מעיד עליהם וכמ"ש בסנהדרין (מד ע"ב) אעפ"י שחטא ישראל הוא [ועי' פ"ק דר"ה (יז ע"א) פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפילין פוא"ה בגופ' בעבירה.

כי ב' האותות נקראים בגופן ומ"מ פו"י בעבירה לא נקרא בגופן. כי אות ברית דישנו אפי' בערלי ישראל כנ"ל.

מעיד שתאותן הוא מהשי"ת משא"כ פוא"ה שהערלה נק' על שמם כנ"ל]. והיינו רק ע"י אות הברית ועי"ז הוא נשלמת ההכרה בנותן גם בכל חמודות העוה"ז וע"ז נא' לא עשה כן לכל גוי.

(ורז"ל דרשו חוק על מילה) שזה עיקר התורה שנק' חכמה לשון הכרה כנ"ל ולכך צריך להזכיר שלשתן בברהמ"ז. וא' בערכין.

סד"א דכהנים פטורים מברהמ"ז הואיל ולא נטלו חלק בארץ. פי' דכהנים ד' חלקם כמפורש בפסוק וכל מאכלם.

ורכוש השייך להם בעוה"ז הוא הכל משלחן גבוה וכל מתנות כהונה מצוה קעבדו בקבלתם ומאכלם כמ"ש בפסחים דאכילת תרומה מקרי עבודה וכן כל מ"כ הכל משולחן גבוה. וממש דוגמת המן לחם מן השמים כי אין להם שום סבה טבעיית תמידית קבועה לפרנסתם שזהו החלק בארץ.

וכמ"ש במק"א במ"ש ביומא (לה ע"ב) עני ועשיר ורשע באה לדין כו' ע"ש. כי כל אחד הנסיון הוא בהפכו ויוסף הצדיק כידוע ונזדמן לו רשעות וכהנים עניים ואין להם כלום ונזדמן לראב"ח עושר.

ובית דוד בתכלית העושר ונתנסה הלל בעוני. ולכך באים אלו לדין כי הם ג' מדריגות ברית [יוסף שומר הברית.

ורשע בעריות מחללו] ותורה (הם הכהנים כמ"ש שפתי כהן וגו' ותורה יבקשו מפיהו. ובתורה בפ' ובאת אל הכהנים וגו' שהם המורים לישראל ובני תורה.

ועשיר טרוד בעסקיו ובטל מן התורה כמ"ש המבטל כו' מעושר כי' ובנדרים (פא ע"א) הזהירו בבני עניים שמהם כו']. וארץ [המלך לו הארץ.

ועני אין לו חלק בארץ. וא' בנדרים (מא ע"א) אין עני אלא בדעת ובאמת הכל אחד כמ"ש בירושלמי (דתרומות) ליבא בכיסא תליא ודעת הוא ההכרה כענין דע את אלקי אביך וגו'.

ולכך כל מי שיש בו דיעה כאלו נבנה ביהמ"ק בימיו. כי ביהמ"ק הוא מקום ההכרה הברורה כידוע.

וכמ"ש שלשפעמים וגו' את פני ד' ומכלל קדושת הארץ ושייך למלך. ולכך הוא נתינת הארץ בשפע חמדת עוה"ז בלא טרדה מזה נמשך הדעת וההכרה] שהם כולם מיוחדים לישראל דייקא ולא עשה כן לכל גוי שהם א"א להם להבדל מתאות עוה"ז ולדעת כי הכל מהשי"ת וד"ז הוא רק מיוחד לישראל שאין לך אחד מישראל שאין לו ד"א בא"י.

וד"א הוא שיעור מקום השייך לאדם בכ"מ ור"ל שמכיר שמה ששייך לו בעוה"ז מתקדש בקדושת הארץ. שהוא קדושה מצד הידיעה שהוא ארץ אשר השי"ת נתנה לנו ולאבותינו ולא בכוחינו ועוצם ידינו והשתדלותינו הגיעה לנו זהו כל תכלית קדושת הארץ וכמש"ל.

וישנו לכ"א מישראל חלק בה וכן כל ישראל יש להם אחיזה ושורש בתורה כנודע. וכמ"ש בשבת דכל הנפשות עמדו על הר סיני וכן כל ישראל נק' מולים כנ"ל.

וכמ"ש ועמך כולם צדיקים וידוע דצדיק היינו שומר הברית וכידוע דעמודא דאמצעייתא הוא ד"ס כתר תפארת יסוד מלכות. וכל ישראל אחודים בקו האמצעי הזה שהם זרע יעקב וגם נא' ואתם הדביקים וגו'.

וג"ס תי"מ הם תורה וברית וארץ הנ"ל. וכתר הוא מ"ש חלק ד' עמו וגו' ונא' בנים אתם לד' וכל בן יש לו חלק במוח האב כנודע וכמ"ש ישראל עלה במחשבה ור"ל כל נפש פרטי].

ומ"מ בהתפשטות הם בג' משפחות הנ"ל. בכ"א חלקו וההכרה שעפ"י התורה היא היותר ברורה מכולם.

ולכך הכהנים כל מאכלם משלחן גבוה ולא הוצרכו לחלק בארץ. ולכך ס"ד דא"צ לברהמ"ז.

וכד"ש במכילתא העוסק בתורה פטור מן התפילין שהוא אות הב' כנ"ל: וענין ב' האותות הנ"ל אות ברית היא בטרם ידע הנער וגו' שהוא אות על היהדות מלידה מבטן ומהריון בלי שום השתדלות. ולכך אי אפשר כלל להיות פו"י בגופן מצד אות זה כנ"ל.

כי זה אינו בידו דאמפ"י שחטא ישראל הוא וע"כ נשתל באומה זו. תפילין הוא אות דהשתדלות שהוא כעבד הנושא חותם רבו כידוע שמעיד על עצמו שכל השתדלות מוחו [בתש"ר] ולבו [בתש"י] הכל לרצון השי"ת.

וזה בידו להיות קרקפתא דלמ"ת כי הוא במעשה. רק בשבת שהוא מעין עוה"ב האות שלא במעשה והשתדלות בני אדם רק יומא הוא דקא גרים מעצמו להיות לאות.

ודייקא אדרבא בשביתה ממלאכה וכל פעולת אדם בהשתדלות כי בעוה"ב יהי גם זה אות מבורר לכל שא"א להשתנות ולא לטעון עליו כלל. שכל השתדלות האומה הישראלית הוא רק לכבוד שמים כי יבורר שכל מעשינו והשתדלותינו הכל ג"כ מאת השי"ת ולא הי' בידינו כלל.

וכמ"ש כי גם כל מעשינו פעלת לנו. ומאחר שאנו מלידה מבטן מהריון בלי ידיעתינו ודעתנו כלל מוקדשים לשמו מכל מקום חותמו גם על כל הפעולות שפעל על ידינו מסתמא הכל הי' לכבודו.

אבל בעוה"ז אין דבר זה מבורר עדיין. ולכ"א שם בר"ה גיהנם כלה והם אינם כלים שכ"ז שיש גיהנם בעולם עדיין נקרא עוה"ז.

אבל כשגיהנם כלה אז הם אין כלים אף הקרקפתא דלמ"ת ואכמ"ל, וא' העוסק בתורה אין אור של גיהנם שולט בו. והוא ההצלה מעונש של קדלמ"ת כי מאור של ד"ת מאיר על כל השתדלותו בעוה"ז אף בעניני עוה"ז הכל מהשי"ת שזה ענין התורה כנ"ל והוא דוגמת תפילין: וכל הג' אותות הנ"ל שהם לברר עוצם קדושת ישראל.

והבדלם מאומות עכו"ם כנ"ל מצילים מגיהנם שעיקרו לאו"ה עכו"ם כמ"ש בברייתא דריב"ל, וכמ"ש בשבת (קד ע"א) ט"ר י"ש כ"ת יש לי כתות של או"ה עכו"ם. [וזכרו שם זרעו של יצחק שהוא המציל ביחוד כמ"ש בפי רע"ק ע"פ כי אתה אבינו, וכמ"ש ל כי הכרת התורה הוא היותר ברורה] ומחולקים בהצלתם כי שמירת אות הברית אין מניחו ליכנס לגיהנם כמ"ש בפ' עושין פסין.

והוא נגד אאע"ה דלכן הוא יושב ומצילים כדאי' התם. והבן לשונם יושב על פתחו של גיהנם כמ"ש שם גיהנם על עסקי חינום שעיקר גיהנם על עריות, דהיינו בפושעי או"ה עכו"ם בגופן, ופתחו של גיהנם ר"ל כמו יושב על פתח בית הזונות.

כי הוא ה' מברר כל התאות רעותכנודע ממדריגתו עד שזכה לברית בבשרו שהוא האות שכבר ביררן ושאין לו עוד שום תאוה לרע רק כל תאותיו וחמדות הכל לד'. וזהו מלידה ומבטן ולכך מצד אות זה וקדושה זו אין מניחו ליכנס כלל רק עומד על פתח בית הזונות. אבל אין נכשל כלל בתאוה גופה כנ"ל דעמך כולם צדיקים ואפי' ערלי ישראל נקראים מולים. [וכל מכשולי בני ישראל בתאוה זו יבורר אי"ה לעתיד עד"ש ביהודה יצתה ב"ק ממני יצאו כבושים].

ומדרגה זו זכה אברהם דייקא שהוא לא ה' מלידה מבטן כמ"ש (נדרים לב ע"ב) בן ג"ש הכיר אברהם בוראו וזכה לברית בשר שהוא כאלו נשתנה כל חומר גופו ובשרו וכאילו הוא מלידה מבטן קדוש. ואות התורה אינו מבטן דאדרבא כשנולד שוכח כל התורה כדאי' בפ' המפלת.

אבל מ"מ זהו מצד הנגלה אבל מצד הנעלם אדרבא קודמת וכדאי' שם ע"פ מי יתנונו כירחי קדם]. נכנס אלא שאין האור שולט בו זה מדרגה יותר גדולה שאפי' עומד בבית הזונות עצמה אין מתיירא.

וכן אפי' הגדיל עבירות זו למעלה מזו המאור שבה כו'. ות"ח שעבר כו' אל תהרהר כו' (ברכות יט ע"א).

ובמ"ק (יז ע"א) בהיא דעיילוהו למערתא דדייני וקבלוה וכדאמרי' פ"ק דשבת (י' ע"א ע' ברכות ו' ע"א) דין היינו תורה [וקו' תוס' שם לק"מ. והיא מדרגת יצחק ע"ה אבל למערתא דחסידי שהוא מדרגת חסד לאברהם לא קבלוהו]: והוא אחר שעמד על דעתו והגיע לבחירה, אות על בחירתו שהוא לטובה ושלא בחר כלל ברע.

וכל מעשיו ה' אך לטוב שכך כוחה של תורה וכמ"ש בזה במק"א והוא כנ"ל שהוא אות על השתדלותו ושאינו קדלמ"ת. והוא נגד יצחק שהוא עמוד התורה כמ"ש במק"א, וכמ"ש מפי הגבורה שמענו ר"ל שגם בדמיון יש לו אלוק' שזה נקרא אור תורה וזה נקרא גבורה שהוא מדרגת הצמצום של אור השגתו ית' אף בעוה"ז החמרי ומלא שקר.

ולכ"א שאין חו"ל כדאי לו ששם דומה כו' כנ"ל, והוא הראשון שא' צודה לי וגו' שהשיג השראת רוה"ק רק ע"י מטעמים ותענוגי עוה"ז שזהו רק ע"י התורה וכמ"ש במק"א. וכמ"ש"ל דמאכל ת"ח כבכורים וכן משקהו כמנסך ע"ג מזבח כמשאז"ל.

וע"י הנסכים וקרבנות ה' זוכה להשראת שכינה. וכן ע"י הבכורים ה' אומר אשר נתת לי ד' בהכרת הנוכח מסתמא זכה כל מביא בכורים לכך.

וגם נא' וענית ואמרת ואי' במד"ר קהלת כ"מ שנא' עני' ואמירה בלה"ק וברוה"ק. הרי זכה לרוה"ק כל מביא בכורים באותה שעה.

ואצ"ל לכהנים באותה שעה שגדול כוחם יותר שכל כח השגת רוח"ק של הבטלים הוא רק ע"י הכהן. וכמו שרמזו ז"ל כהן מניח ידו תח"י בעלים ומניף ואח"כ קורא הפ' דבלא הכהן לא הי' יכול לקרות הפרשה ברוח"ק כלל.

וכמ"ש כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים וכל עיקר קדושה שמשיגים הבעלים הוא ע"י אכילת הכהן. ואכילת מזבח על ידי זה משיג הכהן קדושה שהוא שליחא דרחמנא.

ואכילת מזבח מכשיר שירים לאכילה. ר"ל מכין ומכשירם להיות בהם שם קדושה ולחם שמים כשיאכלם הכהנים והבעלים תחת הכהן ומקבלים קדושה ממנו וכן המביא דורן לת"ח כ"ש שהת"ח משיג אז רוח"ק וע"י הוא ההשפעה למביא.

וד"ז הוא רק ע"י התורה שנק' אכילה ושתי' וכמ"ש לכו לחמו בלחמי ושתו וגו'. ואז"ל בת"ח שכל שיחתן ד"ת מאחר שד"ת בדבור כל דבורים שלהם ד"ת.

כי כל דבר שכל מחשבות האדם שקועים שם כל העסקים שהוא עוסק בכל נק' אותה שקיעות המחשבה שהיא שקועה כנודע. וכן אכילה ושתי' דגוף שהוא דוגמת שיחת חולין היא ג"כ ד"ת ואכילה ושתי' לנפש.

ולפי שבזה הוא חיבור הגוף בנפש והגוף נהנה ג"כ ע"י ד"ת ואז הגוף מתכלל ג"כ בקדושה עי"ז דייקא הוא רוח"ק ואכמ"ל עוד: ויעקב זכה לאות הג' שהוא הארץ כמ"ש בפ' כ"כ נחלת יעקב בלא מצרים. ר"ל שבכל מקום שהוא שם הוא קדושת הארץ ולא מוגבלת דוקא בגבולי א"י הידועים.

רק כאשר הוא זוכה לקדושת ר"ל שאז הוא בכ"מ לכתו ד"א שלו המקדושת הארץ. כד"ש (ברכות ח ע"א) משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה משמע שהם קדושים בקדושת א"י.

וזה זוכה המענג שבת כדאי' התם שעונג שבת הוא כענין קדושת הארץ כנ"ל וזה מעלה יותר גדולה שגם שנכנס לגיהנם ושולט בו סופו לצאת. כמ"ש בפ' שני דייני גזירות ארץ החיים ארץ שמתיה חיים כו'.

ור"ל כידוע מדרגת יעקב שהוא חבור ב' המדות של אבותיו וקו האמצעי המחבר ב' הקצוות. וכן זה מחבר ב' האותות הקודמין.

והיינו שגם שחטא מברר שלא חטא מעולם ושהוא מלידה מבטן קדוש בלי שום חטא כלל, וע"ז הוא הגלות וכן כל הצרות שעברו על יעקב שהוא הנכנס בעובי של קורה כמ"ש בהרואה הכל לפי שעה. וא' בתדא"ר פ"א יום טובה משכח יום רעה ע"ש.

ונמצא בעת טובה נשכח כל הרעות שנעשו וכאלו לא הי' זהו מדרגת יעקב המחבר ומתווך ב' הפכים בנושא אחד שחטאו ובאמת לא חטאו והבן זה: ומזכירים ג"כ מלכות בברהמ"ז. הוא נגד דהמע"ה רגל רביעי שבמרכבה שאינו מכלל אבות העולם שהם אבות ומעידים על תולדותיהם שהם כיוצא בהם מלידה ומבטן של כל פרט וכנ"ל.

וזה מעיד על האחרות של כל פרט שהוא קישור כל הנפשות שעברו ושהכל אך טוב. וזה עוד מדרגה יותר שגם שהוא בגיהנם ושולט בו ואין יוצא עדיין ג"כ טוב.

וכמ"ש גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שגם שרע ובעת שהוא רע מכיר האמת שהוא טוב זהו דרגא דדהמע"ה. וא' על עצמו לי דבר צור ישראל מושל כו' שהקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מ"ק טז ב').

היינו מצד מדרגה זו כמ"ש במק"א בביאור מרז"ל (שהש"ר) לא זו מחבבה עד שקראה בתי כו' אחותי כו' אמי כו'. ואכ"מ להאריך בענין ד' מיני בטחונות ותקיפות אלו שיש לאיש הישראלי לבל יפול ממדרגתו גם בכל מיני גריעות וחסרונות שיראה בעצמו לכל מי שבשם זרע אי"ו יכונה.

[שגם הגרים הנלוים על בית ישראל נק' בכתוב ובשם ישראל יכונה ודרז"ל אלו הגרים ומאחר שהרוה"ק אמרה ובשם ישראל יכנה מסתמא יתכנה באמת כן אלא שאינו שם העצם בתולדה רק כינוי שהוא שם המתחדש לאדם אח"כ ע"י פעולותיו. אבל מ"מ הוא מכונה כך וגם נא' ביחזקאל שהגר יהי' נחלתו בנחלת השבט שיהי' הרי שהוא נכלל תוך השבט ואכ"מ]: והם ג' מתנות טובות שא' בפ"ק דברכות שניתנו ע"י יסורין.

כנודע שהגלות התחיל מלידת יצחק [כי מדת האהבה אין שם יסורין ורצועה לאלקאה] כי היסורין למתק הגוף כדאי' שם. ואות הברית הוא בגוף להעיד שהגוף נקי ומוכן לאות זה.

שהוא אות על בשר קודש של ישראל שאינו בשר חמורים ואינו מתאוה לרע. וכמ"ש גלוי וידוע שרצונינו כו' ומי מעכב כו' וזה עומק הרצון הוא מצד אאע"ה וע"ז הוא אות הברית.

ותורה הוא תבלין ליצר כמארז"ל בב"ב וסוכה וקדושין. וכ"א איזה גבור [דרגא דיצחק] הכובש יצרו.

וארץ ישראל הוא ההיפוך משעבוד מלכיות עכו"ם. משא"כ רצונינו כ' עומק הרצון הוא חרות מיצה"ר ומשעבוד.

ולכך מצד א"א לא הי' הגלות ורק מצד היצר ושעבוד היא היסורין ויסורי שעבוד הם יסורין בפועל והתחיל זה מיעקב שירד למצרים. ויסורי היצר הוא בכח שצריך הגדרה לכבשו דרגא דיצחק כנ"ל שהי' מוגדר בא"י שאין חו"ל כדאי לו.

ולא זכה לנחלה בלי מצרים שהוא בלא שום הגדרה מכל מיני תענוגים ושמחה. רק עפ"י התורה שמגדרת ומגבלת האדם.

ויעקב הוא בלי גבול וכידוע דשם הוי' רומז מדרגת יעקב. ופ"י הי' הוה והי' בהתפשטות לאין קץ.

רק אין השם שלם כל זמן שלא נמחה זרעו של עמלק. היינו כ"ז שיש שעבוד מלכיות עכו"ם בעולם לא זכו עדיין לשלימות מדרגתו נחלה בלי מצרים.

רק מקודם הוא השעבוד כי אין השמחה בשלימות אלא כשהיא במקום רעדה. וארץ יראה ולבסוף עי"ז שקטה ונמשך שמחה.

וכן הוא בסדר השנה. [כידוע שהכל שוה בעולם שנה ונפש].

מקודם ר"ה ואח"כ סכות זמן שמחתינו[כידוע דג' מועדות הם נגד אברהם יצחק ויעקב וסכות נגד יעקב. ושבת מעין עוה"ב (שהוא מתנה ג' הנ"ל) נגד דהמע"ה.

וכן שבת נק' מתנה בפ"ק דשבת (י ע"ב) וכולם מתנות אלא דמ"מ ההתחלה נראה שביד האדם ובחירתו ולכך נק' ישראל דמקדשי לזמנים. אבל באמת הוא להיפך כי האבות מעידים על התולדה הטובה שזה לא לקח לעצמו.

ודהמע"ה על הסוף רק כך מדת השי"ת וכמ"ש בזה בכ"מ ואכ"מ]. משא"כ שבת קביעא וקיימא דל"ש בחירה כי גם הרע טוב כי גם כי אלך וגו' וזהו האחרות וכן ש"ע כידוע משל רז"ל למלך כו' ואכ"מ].

כי בלא"ה יש שמחה של הוללות וקוף המתדמה לאדם. רק השמחה צריך שיהי' מתוך היראה וכמ"ש בתדא"ר רפ"ג אני שמחתי מתוך יראתי: וזהו הברכה שלפניה שתיקנו חכמים ואינו בתושב"כ.

כי הכתב הוא המפורש וגלוי לכל ודבר זה אינו נגלה עדיין לכל בעוה"ז כ"ז שלא נמחה עמלק אין השם שלם. רק ברהמ"ז לאחריה כשהוא שבע מכיר שהטובה לא היתה מוזרת ומורחקת מהשי"ת רק קבלה מתוך ידו הפתוחה הקדושה והרחבה.

אבל לפניה אינו מכיר. וז"ס וראית את אחורי ופני לא יראו.

וג"כ מ"ש בזוהר ע"פ לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהי' דא יעקב ודוד ע"ש ואכ"מ. רק בכורים במקדש ולא הי' אומר הפרשה עד שנכנס למקדש.

שם מקדושת המקדש שם הי' מכיר זה לומר אשר נתת לי ד' ומגיע לכהנים שהם הת"ח כנ"ל ומסטרא דיראה כמ"ש למען תלמד ליראה וגו' מן הכהנים והתורה היא ההגדרה כנ"ל. ויצחק הוליד את יעקב אז הוא שמחה שלל מה.

וגם הכהנים אתי מסטרא דחסד כנודע בזוהר. ונמצא יש בהם זיווג המדות והוא מדרגת יעקב כידוע.

ולכך נותן לפניהם מראשית טובת הארץ בזמן שמחה שמגיע להם. וגם הוא דרגא דשם הוי' וכמשז"ל יעקב נק' בשמו של הקב"ה.

וכן הכהנים כנותן לפני ד' וגם כי עבד מלך מלך וכמש"ל. ולכך נסמכה למחיית עמלק.

ואח"כ כי תבוא כניסה אל הטובה כנ"ל (זהו כ"ז האסיף הקודם לר"ה ג"כ). ואח"כ בכורים שזמנה בזמן שמחה מעצרת ועד החג שהוא מהחל קבלת עול התירה.

וההגדרה עד תכלית שלימות השמחה נחלה בלי מצרים, ולכך מזכיר יעקב בפ' בכורים ומתחיל ממנו. וענין ארמי אוכד אבי לא נזכר בספר בראשית כלל רק מ"ש הבנות בנותי והבנים בני והצאן (הם ס"ר נפשות ישראל) צאני.

שרצה שיהי' להם עדיין שייכות לו וקרואים על שמו. ובזה אוכד אבי שם אב מיעקב כי לבן ממש הפכו כנודע דרגא דיעקב איש תם ולבן רמאי.

אבל באמת א' הלא כנכריות נחשבנו לו וגו' שאין לו עוד תואר אב עליהם: ולברר זה הי' גלות מצרים וכמ"ש במק"א שענין גלות מצרים הוא לברר שורש זה שנפש הישראלי

מבטן משונה מן העכו"ם זה בשר קודש וזה בשר חמורים. ואלו הי' מיוחסים אחר לבן לא הי' כן כי הי' נקלט ג"כ שורש רע.

אבל באמת לא נקלט בהם שורש רע דלבן כלל. ועי"ז הוא בירור התורה ע"י גלות שהתורה הוא ערמה דקדושה היפך ערמת לבן דטומאה.

וכמ"ש ז"ל נכנסה תורה נכנסה ערמומיא. וכמ"ש אני חכמה שכנתי ערמה רק בחכמה אתברירו והתורה מפרדתם זה מזה דזה טמא וזה טהור ואכמ"ל עוד: ב.

וישב יעקב. ביקש לישיב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף.

כי ידוע דלא תרצח ולא תנאף הם אבות כל המדות רעות וכוללים כל הרע שבעולם. והם ס"מ ונחש הידועים בזוהר כמה פעמים ס"מ שרו של עשו שהוא רציחה והרציחה בדכירא וניאוף בנוקבא כידוע בכל מקום והיא נחש מקמי' דס"מ אשה זונה שכל שיחתה אינו אלא ניאוף כמשז"ל.

וכמ"ש ראה אותן עסוקין בד"א ונתאוה להם וכמ"ש שבא על חוה והטיל בה זוהמא. [ולכ"א ספ"ק דב"ק שדרו ש"א אחר שבע שנים נעשה נחש.

שדרה הוא מהלך טיפי הזרע מן המוח לגיד ושם התאוה וכמשז"ל (ברכות יג ע"ב) שלא יישן פרקדן. ולכך נעשה נחש דרגא דילי' דאחיד בי' ובלבד דלא כרעבמודים.

שנהפכו חוליות שבשדרה ונעשו מרכבה לעבודת השי"ת וא"א עוד להיות משכן לרע כלל וכמשז"ל שמי מעיד בהם. ובמק"א כי אבות והודאה הם התחלה וסוף אבות ומשיח. וברכת הודאה הוא נגד משיח שאז הוא יודו כל באי עולם להשית. ולכן אח"כ שים שלום שהוא בא לעשות שלום בעולם ועי"ז נתקן חטא נחש שהוא בא לתקן חטא דנחש באדם כנודע.

ושבע שנים הוא כמ"ש בבכורות (ח ע"ב) דעיבורו של נחש שבע שנים. ושיעור זה הוא סדר בנין של כל דבר במספר ז' כנודע.

וחסר ג' ראשונות כידוע דקימת האשה קטנה מקומת האיש כשיעור הראש שהוא ג' הראשונות והיינו כמ"ש דרישי' דעשו בעטפי' דיצחק ולא הי"ל יניקה מן הראש]. ונגדם בקדושה יעקב רחל ולא.

והנשים חלוקים לב' והיינו כידוע דעשרה עממין הבטיח הקב"ה ולא נטלו רק שבעה. והג' אז"ל בב"ב שהם אדום עמון ומואב ועתיד הקב"ה ליתנם לעת"ל.

והיינו דידוע דשבעה עממין הם ז"ת דקליפה שהם כלל כל המדות רעות וזכו ישראל במ"ת ונצחום. אבל הג"ר לא נצחו עדיין עד לעתיד והם אבות הכוללות כל הרעות שהם אדום ברציחה.

כידוע ועמון ומואב בניאוף שמשם מקורם מזנות והוא נתכוון לדבר עבירה. ואז"ל כל המקרא כולו ע"ש זנות נא'.

ואז"ל (במד"ר פכ"א) המחטיא יותר מההורגו כו' ששניהם עו"מ הי' המחטיאים בניאוף במדבר. אבל לא יכלו כי המחטיאים הי' בנו"ק ובאמת נקיבותיהם מותרות מיד.

כמשאז"ל שהם נתכוונו לדבר מצוה בבנות לוט וכן בזרעם אחריהם. וכמ"ש האריז"ל, כי כזבי היא דינה.

ובאמת לא טעו ישראל כלל כי שקלטו מהם קדושה גדולה כי הריחו בהם קדושת משיח שהוא בעו"מ כנודע ואכ"מ. כי באמת יש בתאוה ג"כ מה שהוא דבר מצוה וכמ"ש במדה"נ שלא יתבטל ג"כ יצה"ר לעת"ל כדי לפ"ו.

דבלא"ה לא יהי' חמידו דאורייתא כלל. והיינו כי החשק שזהו מצד הנו"ק בזה יש טוב ג"כ.

אבל ההשפעה שהוא מצד הדכורא ולא החשק מצד החסרון בזה אין כלל טוב ואכמ"ל בזה כי כבר נתבאר אצלינו בכ"מ: והם חלוקים לב' דוגמת רחל ולאה שנגדם רות שא' יתן ד' האשה וגו' שתהי' כוללת שניהם. והוא בנין משיח שהוא נפש הכוללת כל בית ישראל והוא יוצא משניהם מעו"מ.

וכן רות כוללת ע"י ברכת הזקינים והיינו כי עיקר תיקון זוהמת הנחש הוא משיח. וכמשז"ל (ב"ב י"ז ע"א) מתו בעטיו של נחש ואחד מהם ישי שעליו אז"ל בעוון מלא אפי' חסיד שבחסידים.

רק משיח [בגימט' נחש] הוא יתקן זה ויבולע המות שהוא עטיו ש"נ לנצח. ולכך יוצא מעו"מ כמ"ש מני' ובי' אבא ניזיל בי' נרגא כי אין יכול לתקן זה רק מי שהוא בטבע כן.

רק שהוא אינו מצד הטומאה רק מצד הקדושה. והוא מזרעא דלאה כי לאה הבכירה דוגמת מואב הבכירה שאז"ל שהתחילה שהי' גובר בה התאוה רק רז"ל קראו מצוה שהרי קדמתה לקדושה ארבעה דורות.

אבל מ"מ א' במק"א שהיא פרסמה מאב כי מ"מ זה מושך חסרין שמצד עוצם התאוה מסתלק הבושה. וכן לאה קדמה לדבר מצוה ולקדושה וג"כ תבעה בפיה שהיא היפך הצניעות.

ואז"ל יצאנית היתה ובב"ר כאמה כן בתה א"כ עשית לאה אמנו כו' ע"ש. ולכך היתה ראוי' כפי מחשבות הבריות לעשו.

וג"ז במשפט שתהי' המושכל ראשון של בנ"א כך כי באמת המושכל ראשון הי' כך. אבל באמת עומקה הי' טוב מאוד זה יצה"ר שגם בו יש טוב מאוד והוא מדת לאה ולא הי' בה שום התדבקות לרע כלל.

רק מ"מ פעל ביוצאי יריכה שהיא דינה כידוע דשכם הוא נחש הקדמוני ובאמת שליטת האדם באדם לרע לו כנודע. ושכם אמר ליושבי עירו שהכל יהי' שלהם והי' להיפוך שהם לקחו הכל.

וכן לעולם ענין החטא ועטיו של נחש שהוא מהשי"ת כמ"ש ואשר הרעות (ברכות לב ע"א) הוא כדי שעיי"ז יהי' ההוספות לקלוט מתוך הקליפה לקדושה כנודע. וכטעם זדונות נעשו זכיות וכ"א לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים (פסחים פז ע"ב).

והם חשבו בגלות הם יקלטו מישראל ותהי' להיפוך. וא' מי גר אתך וגו' בעניותך כי עיקר הוספות גרים הוא דוקא בעניותך ע"י החטאים ועטיו של נחש ולא לעת"ל.

ולכך אז"ל רובן של ערב רב בשבט שמעון כי אז"ל רובן של כ"ד אלף דשיטים משבט שמעון. [וגם במ"ש לאנשי שכם כשימולו יהי' לעם אחד ואחר שנכתבו בתורה אין זה שקר גמור רק מצד זה הוא קבלת הגרים אלא שהם לא נתגיירו לש"ש.

ולכך קבלת הע"ר הי' ע"י משרע"ה משבט לוי והם נטעו בתוך שבט שמעון. כי מצד ב' שבטים אלו נמשך קבלת הגרים בישראל ע"י דבריהם לאנשי שכם כי שניהם נקראים אחי דינה שיש להם שייכות לה.

רק לוי שנבחר לחלקו של השי"ת נתקן ויצא מתוך הקליפה לגמרי ולכך לא נסבה לוי רק שמעון. ולכך לא נתערבו בלוי כידוע דכהנים ולויים אדרבא מיוחסים בישראל.

והיחוס לעולם מצד נקיון בתאווה זו כנודע רק מ"מ שורש הוא אחי דינה. לכך מרע"ה קבל הע"ר כמשז"ל ע"פ עמך הגוי הזה] שהוא נכנס בעובי הקורה לישא לדינה.

כי הי"ל שייכות יותר לה רק שהוא זרע יעקב שכולו טוב ולא לתאווה כלל לכך הי' שונא זימה של או"ה עכו"ם שכולו (רע). וע"ז נאמר אפם כי עז שכעס הוא היפוך מתאווה כידוע ומ"מ אז"ל תמר זינתה זומרי זינה כו' כי בשמעון עדיין אינו מבורר בעוה"ז שהכל לדבר מצוה ולכבוד שמים רק ביהודא שהוא המברר כנ"ל: והנה אז"ל ע"פ ויגע בכף יריכו היינו בזרעו.

כי אע"פ שיעקב לעומת עשו דזלעו"ז מ"מ לעולם הקדושה למעלה ובהם ביעקב ונשיו אין מקום תפיסה לרע כלל רק בזרעם. והמבררים מזרעם נגד ס"מ ונוק"ב הם יוסף ודוד שהם תרין משיחין.

עמלק נופל ביד זרעו של יוסף שהוא נגד עשו ולכ"א (מכותי ע"א) בשכם [שם קברו עצמות יוסף כי שם ממש מדריגתו שעשו בני יעקב ברציחה על שנאת הזימה. וע"י כך נכבשה להם וזהו מדריגת יוסף לכ"א נתתי לך שכם וגו' בחרבי ובקשתי ודרז"ל על עיר שכם.

ובחרבי ר"ל רציחה ובקשתי ר"ל אות הברית כנודע וכלשון רז"ל קשתו ננערת. יורה כחץ.

וידוע דקשת בכ"מ רומז ליוסף והיינו קשת השונאה זימה כמשאז"ל דלא ראה קרי. וכן לקחו למשל ביבמות (ע"ו ע"א) אטו כ"ע יעקב אבינו נינהו כי הוא תכלית שנאת הזימה שלכאז"ל (תענית ה ע"ב) דלא מת כנ"ל דהמיתה היא מצד זימה ועטיו של נחש.

וכן משרע"ה שהוא מלגאו מה שיעקב מלבר כמ"ש ברע"מ הי' ג"כ שונא זימה כמ"ש במק"א] שכיחי רוצחים וכן בגלעד. ושניהם חלקו של יוסף אפרים ומנשה רק שהוא דומה זיו איקונין שלו לאביו שהוא ההיפך מעשו.

כי רציחה הרעה היא שנובע מזימה כי עשו מלא זימה כמשאז"ל ונוק' נחש. אבל הראש נקבר במערת המכפלה כמשאז"ל בסוטה (יג ע"א) והיינו כי הראש רומז לחכמה והחכמה היא היפך זימה שנק' רוח שטות בריש סוטה.

וכן אמז"ל אדמוני דומה לעשו כו' זה הורג מדעת סנהדרין כו', הוא מצד החכמה שהוא רותחה דרבנן וכמו ששמעתי ע"פ הידעתם כי לנו רמות גלעד כמ"ש שערך כעדר וגו' מהר גלעד פ"ה השערות הם דין מורות כעס ורציחה כנודע רק מהר גלעד שם רציחה הטובה ברצון השי"ת. וזה ביקש אחאב לכבוש רמות גלעד בזה ידע שיכופר לו מה שהרג הנביאים שהי' ג"כ רציחה ברצון ד' ולכן לא הצליח שם].

וכן רציחה דיוסף הוא לשרוף בית עשו ושופך חמתו על העכו"ם ולא על ישראל ח"ו. ולכך נא' ובשבט אפרים לא בחר שיהי' לעולם רק לפי שעה כי ד"ז של רציחה הטובה הוא ג"כ רק לפי שעה שיש עכו"ם ורע.

אבל לעתיד שיהי' כולו טוב א"צ לרציחה כלל רק תאוה ישאר גם אז כנ"ל ממדה"נ. ולכך יהרג משיח ב"י כי המיתה היא ע"י ס"מ שהוא הרוצח ומלאך המות ורציחה שלו נמשכה ע"י הסתת הנחש ותאוה.

והיינו דרציחתו נמשך מזימה כנ"ל ויוסף הוא נגדו רק מ"מ הוא דרגא דשומר הברית שונא זימה. ואעפ"י שברציחתו מתגבר על רציחה דעשו ושורפו אבל מ"מ אינו כובש לנחש עדיין שהוא הזימה שהכבישהו מי שהוא מדרגא דילי' ולא מי שהוא להיפך שאין עושה כלל ד"ז.

והכבישה הוא רק מי שהוא ממש דוגמתו רק מ"מ הוא טוב הוא מתגבר עליו. ולכך נשאר עטיו של נחש ומצידו נמשך המיתה לגוף שהוא לבוש האדם כנודע ושם יש תפיסה לנחש ביוסף שהוא שונא זימה בעצם מצד הנפש.

אבל מצד הגוף הרי נולד מזוהמת הנפש בחוה ולכך נא' ותתפשהו בבגדו פ"ה מצד הלבוש. וכן אז"ל שתפש הקב"ה לירבעם בבגדו חזור בך.

פ"ה שמצד הבגד יחזור שלא יתקנא בב"ר כי הוא מתקן עש"נ. משא"כ ירבעם אף דנקרא אפרתי ושמעתי דפ"ה אפרתי שומר הברית פ"ה איש נאה ולא מכוער שקלקול הברית מכוער וע"ז נא' הלא כבני כושיים וגו'.

אבל יוסף יפה תואר רק מ"מ מצד הלבוש יש תפיסה למש"נ בו וצריך להודות לב"ד שהוא יתקן זה]: אבל משיח ב"ד נא' חיים שאל ממך וגו' שהוא המתקן עש"נ לגמרי כנ"ל דהוא נגד הנחש. ולכך כל חטאי דוד ושלמה הי' מזנות.

אבל באמת אינם חטאים כמשז"ל (סנהדרין קז ע"א) ראוי' היתה ב"ש כו'. וכן בשהמע"ה כמ"ש במק"א וכמו רציחה דיוסף הכל טוב [רק בדוד לא מש"ל בר מדאורי' החתי כמשאז"ל (שבת נו ע"א) היינו חטא דרציחה זה הוא אצלו לחטא.

כי הוא באמת נקר' אדמוני עם יפה עינים כמשז"ל אינו הורג אלא כו' כי אין בטבעו רציחה כלל רק למראות עין]. ולכך הוא אתי דייקא מעו"מ [משא"כ מב"י אין בא מאדום] כי אצלו צריך ד"ז להיות קבוע וקיימא גם לעת"ל כנ"ל.

משא"כ ביוסף דהוא רק לפי שעה בעוה"ז אבל לעתיד אפרים לא יקנא את יהודא וגו'. והקביעות מדה זו לעולמי עד הוא שתילת דרגא שלו הרעה לגמרי בתוך הטוב.

ולכך יהודא ויוסף שניהם מלכים בעוה"ז אבל לעתיד מלך אחד להם כנ"ל. ולכך התחילה מלכות יוסף על או"ה עכו"ם שהם רק מצד העוה"ז ועל מצרים ביחוד שהם ערות הארץ אוהבי זימה כמ"ש כמעשה ארץ מצרים וגו' והוא להיפך.

[מזה המלוכה משא"כ בעשו הוא מכלהו ושורפו אבל המלוכה היא הכבישה]. ויהודא מלך על אחיו שהוא מלוכה שלעולמי עד רק אחר מכירת יוסף הורידוהו מגדולתו כמשאז"ל ע"פ וירד וגו'.

ואז הלך לישא אשה ואז"ל ע"ז שעסוק באורו של משיח והיינו כי גלוי משיח ב"ד הוא רק אחר הריגת משיח ב"י שהם דוגמת חמה [שזיו אוקינון שלו דומה לאביו שנקר' שמש וגם או"ה עכו"ם מונין לחמה ואז"ל מה חמה ביום לבד כך או"ה עכו"ם בעוה"ז. אבל יעקב דוגמת אור החמה שלעת"ל כאור שבעת הימים.

ויוסף הוא רק דומה לאביו פי' מצד הדמיון בעוה"ז הוא אור שבעת הימים אבל לעתיד אינו כן] ולבנה כמ"ש בר"ה (כה ע"א) ושלח לי סימנא כו' כנודע]. ואין הלבנה מושלת אלא אחר שקיעת החמה ומקודם אין אורו ניכר עדיין, ונחלקה מלכות בי"ד רק הריגת משיח ב"י הוא העדר כח שליטתו.

והיינו כשיגיע השעה להיות נבלע המות לנצח ויסתלק ענין הרציחה מעולם. ואז המשפט יסתלק ג"כ כח הרציחה הקדושה שביוסף ולכן יהרג גם הוא ויסתלק מן העולם.

ואו נסתלק מן העולם איר החמה של יוסף וכחו שהוא ברציחה דקדושה נגד עשו. שד"ז כבר אינו בעולם ואז יזרח אור מב"ד והוא יחייהו למב"י ופנים חדשות באו לכאן אחר תחה"מ נעשה ברי' חדשה שאין בו עוד כח התנשאות זו שע"י מדרגתו הנ"ל.

ולכך לא יקנא עוד את יהודה ויודה במב"ד ולכך נא' והביטו את אשר דקרו וגו' שנקר' הריגת מב"י על שם ישראל. והיינו שכל השתדלות ישראל לתקן עטיו ש"נ ולהתבלע המות ומצד זה מגיע ההריגה לב"י (כמו הריגה ליצ"ר הנז' שם וכנ"ל) כנ"ל.

ומאליהם דקרוהו וכך הי' ג"כ מכירת יוסף שקראוהו בעל החלומות. פי' בעל דמיון כי החלום הוא דמיון ונמשך ג"כ מהרהורי הלב ביום, ולפי שהם השיגו עד הסוף וראו שאין מלך רק יהודא ולכך חשבוהו לבעל דמיון במלוכתו.

אבל באמת הדמיון נמשך חן הזימה כידוע כי דמיון פי' מחשבה של שקר שאינה רק במוח ולא מתקיימת בפועל. וכנזנות שאינה לשם מצוה ולפרות ולרבות נקר' שקר כמ"ש ערב לאיש לחם שקר וכנודע.

והוא נמשך מן המוח כידוע לכך מצד הזה הוא מחשבת הדמיונות שבמוח. ויוסף הי' שונא זימה לא הי' בעל דמיון רק מ"מ הרי מלכותו רק לפי שעה שהוא דמיון וכן כל העוה"ז נקר' עלמא דשקרא ודמיון וכמ"ש בשוב וגו' היינו כחולמים.

רק שבעוה"ז הוא נדמה לאמת וכך שונא זימה בעוה"ז נדמה לאמת ר"ל שכך הוא הראוי להיות ברצון השי"ת אבל זהו מצד החטא. אבל קודם נא' ויהי' וגו' ערומים ולא יתבוששו וכן נא' ביעקב הבה את אשתי וגו' וכמשז"ל אפי' קל שבקלים כו' אלא כו'.

כי קודם החטא וכן לעת"ל וכן יעקב אבינו שמצידו הי' התיקון הגמור ואין שליטה לרע כנ"ל ודלכן לא מת כנ"ל אין שייך כלל לומר שונא זימה כי אין זימה בעולם כלל. והוא דרגא דדהמע"ה ואויביו דברו עליו שבא על א"א וכן ירבעם הוכיח את שלמה וכן יוסף הוציא דבת אחיו נותנים עיניהם בבנות הארץ היינו מצד דרגא דילי' ששונא זימה שנא זה.

אבל מצד דרגא דיהודא אין זה זימה כלל שהוא תיקון חטא הנחש כנ"ל. ונמצא מה שלא הי' יוסף בעל דמיון הוא ג"כ רק מצד הדמיון ולכן קראוהו בעל החלומות ולכן התנכלו להמיתו שחשבו שכבר הם בשלימות התיקון שיתאבד הדמיון לגמרי מן העולם ושיהי' עת קץ אחר שתקנו ענין דינה שהוא חטא הנחש ועשו נפרד מהם.

ולכך דוקא שמעון ולוי שהם אחי דינה כנ"ל וחפיצים בתיקונה כנ"ל הם המתנכלים להמיתו ביחוד: וכך חשב יעקב שביקש לישב בשלוה. וידוע שעשו ויעקב חלקו ביניהם ואין מגיע ליעקב כלל שלוה בעוה"ז.

רק מצד מדרגת דוד ושלמה שבימיהם כבר התחיל דישיבה בשלוה איש תחת גפנו ותחת תאינתו. והגמר הוא משיח שבימיו יהי' תכלית השלוה והמנוחה כמפורש בכתובים והיינו כמ"ש במגילה (יב ע"ב) זיל לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כחמרא על דורדייא כו' ע"ש ובתוס' הקשו דהא היגלם סנחריב.

אבל הכונה כמ"ש בפ' חלק וכי או"ה אין גולים אלא דאין גלותם גלות ע"ש וד"ז הוא בעו"מ ביחוד שאצלם הוא תוקף מידה הזו של שלוה ומנוחה [שמצד הזה נמשך הזנות כד"ש בפ' א"ע מה יעשה הבן שלא יחטא] רק שהם כחמרא על דורדייא. פ"י דורדייא הוא הזנות שבהם כמ"ש במק"א על ר"א בן דורדייא הנז' בע"ז (יז ע"א) שאז"ל במגילה (טו ע"א) כ"מ שנזכר שמו ושם אביו וגם כאן זכרו שם אביו.

וא' בברכות (ו ע"א) אשר שם שמות א"ת אלא שמות שהשי"ת שם השם בארץ המורה על המהות. וכך שמו דורדייא ור"א בנו הוא חמרא דעל דורדייא וזכה להפריש היין מן השמרים ע"י המיתה שנקר' בכ"מ בדרז"ל דנח נפשי' כמ"ש שם רשעים חדלו רוגז וגו' ששם הנייחא והעדר הרוגז.

אבל בעוה"ז ובחיים א"א לפרוש ביניהם רק ע"י משיח שנא' בו חיים שאל וגו' שיהי' תכלית הנייחא ונבדל מדורדייא. אבל בעוה"ז דפריש מזנות מיית כמ"ש שם בע"ז והם הי' באמת בעלי זנות שהוא שמרי היין ר"ל פסולת הנמשך מן השלוה בעוה"ז שדומה ליין שממנו נמשך השלוה כמ"ש יין ישמח וגו'.

ויש שותהו וטוב לו (ברכות נז ע"א) היינו בלא השמרים, וכמ"ש (יומא עו ע"ב) חמרא פקחין היינו ששלוה שלו עפ"י התורה כמ"ש פקודי וגו' משמחי לב וכמ"ש (הוריות י' ע"ב) מי סני לצדיקי דאכלי תרי עלמא. והוא מצד התורה כמ"ש בשמאלה עושר וכבוד וכמשז"ל כ"ז שהקול קול יעקב אין הידים וגו'.

ויש שותהו ורע לו (ברכות שם) היינו עם השמרים ר"ל תאות העוה"ז הנמשכים ומחוברים לבעל שלוה כמו עו"מ ומהם הוא צמיחת ב"ד המשים שלוה בעולם. [וכן נקבותיהם מותרים כי הם בעלי מניחה כמ"ש כל כבודה בת מלך פנימה וכמ"ש נשים

שאננות בנות בוטחות והוא לשבח כמ"ש ב"פ ה"ק וכן דהמע"ה ומשיח דרגא דנוק' כנז"ל] שיפריש היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית שזהו תכלית השימ"ב היינו הבריאה להגיע ליום השבת שהוא נקר' יום המנוחה נייחא ושלוה.

ואז יתגלה אותו יין כי יפרוש מן השמרים ויהי' שותהו וטוב לו. משא"כ אדה"ר למ"ד (סנהדרין ע' ע"א) גפן הי' שותהו ורע לו כי תאוה הוא חטא עש"נ כנ"ל: וחשב יעקב כי כבר הגיע להפרשה הגמורה הוא זמן השלוה וקפץ רגזו של יוסף כנ"ל.

דרוגזא הוא היפך השלוה ולעולם הרוגזא ורתחא דרבנן נמשך מיוסף ושלוה לצדיקים נמשך מדוד כנ"ל. ותיקונם תלוי זב"ז.

כי לולי חטא ירבעם הי' נכנע תחת בי"ד כשבאו לבהמ"ק לרגל ונמצא לא נחלקה מלכות בי"ד. ואלולי חטא שלמה והגיע המשפט ליחלק מב"ד לא חטא ירבעם רק זה גורם זה.

וכן לולא חטא יוסף ברוגזא שלא במקום הראוי דהיינו על אחיו שהביא דבתם רעה רק הי' שופך חמתו על העכו"ם [אז הי' כלה באמת בית עשו לגמרי] ולא מכרוהו אחיו והי' גמר הישועה אז. כי א"א לו לכלות את עשו רק כאשר יהי' הרתחא ולהבה שלו ברורה ונקיי' מכל פסולת שאינו כועס אלא על מי שהשי"ת חפץ לכעוס.

והי' נכלה הכעס הרע היינו שנגד רצון השי"ת אצלו לגמרי אז ממילא הי' נכלה על ידו ג"כ הרציחה הרעה מן העולם לגמרי. אבל באמת רק נפרש עשו ונתרחק מהם אבל לא נכלה לגמרי ולכך ג"כ עי"ז הגיע ג"כ ההורדה ליהודא מגדולתו שגם הוא לא השלים מדריגותו עדיין לגמרי והגיע המחלוקת במבי"ד.

כי גם מה שיש ליוסף כעס ודבה רעה נגד אחיו הוא מצד מחשבתו שחושב שבאמת נותנים עיניהם בכנות הארץ. ומנין הגיע לו מחשבה זו ע"כ שיש איזה ממשות בדבר שעדיין לא תיקן יהודא לגמרי ענין המלוכה שלו שהיא העדר הזימה לגמרי.

כי אז הכל יודו שאינו רע בפרט יוסף שחפץ באמת כרצון השי"ת מאין נמשך לו טעות רק מכח יהודא. אבל מ"מ הטעות הוא אצלו ואינו מתוקן לגמרי באופן שתיקונם זה תלו בזה ותרין משיחין תכופים זא"ז כי תיקון שניהם בב"א, ולעולם קלקול האחד גורם ג"כ קלקול לאחר ולכך הרוגזא דיוסף קפץ על יעקב להעדיר השלוה מצד רוגזא דילי'.

והיינו כי באמת הוא הי' העיקר והמקדים כמפורש בכתוב שהביא דבתם רעה. ותדע שהוא קיבל העונש יותר במכירה ומ"מ הי' גם ביהודא חסרון רק שהוא התעורר מיד לתקן והצילו ממיתה.

כי אלו ח"ו המיתוהו לא הי' תקוה ליהודא ג"כ כי הם תלויים זב"ז כנ"ל. והם חשבו שהוא גמר התיקון ובאמת לא הי' כלל כנ"ל רק יהודא ראה כי עשו לא נכלה לגמרי רק נתרחק וחשבו שכך הוא גמר התיקון.

לכך המשפט גם ליוסף שהוא מדת הרציחה דקדושה להתרחק לפי שעה ג"כ במכירה ולא במיתה לגמרי לפי שעה. ובאמת זה הי' טעות בשעה שחשב שהוא מצידו מתוקן לגמרי במדריגתו ובאמת אינו עד כי יבוא שילה: ונמצא הי' מכירה זו קלקול דיהודא

וגרים אדרבא קלקול ליוסף שכל עיקר קדושת רציחותו הוא לפי שא"נ מזימה רק משנאת זימה כנ"ל.

והוא הורד למצרים מקום הזימה כנ"ל וא"א למי שבמקום מטונף שלא יתנף קצת [ולכ"א מרע"ה כצאתי את העיר אפרוש וגו' כמשאז"ל וכמ"ש במק"א] וכן הוא קלט קצת וכמשאז"ל (שבת מט ע"ב) ע"פ ויבוא לעשות מלאכתו וזהו קלקול לדרגא דילי' וכן הגיע קלקול לדרגא דיהודה במיתת אשתו ובניו שהוא היפך חיים שאל וגו'.

והנה הם חשבו שע"י מכירת יוסף יתרומם קרן יהודא להיות תכלית השלוה ויהי' תכלית השלימות. אבל כשראו אבלו של יעקב ואדרבא ד"ז מנע השלוה וכנ"ל שאדרבא עי"ז גרמו קלקול יותר לכך הורידוהו מגדולתו שראו שעדיין אינו בשלימות הגדולה וע"כ יש חסרון בו.

וכן מצד המכירה נגרם חסרון יותר ונגרם הורדתו מגדולה. ואז גם יהודא התחיל לשוב ולהתחרט כמשאז"ל ואז התחיל אורו של משיח האמיתי שהוא לעשות שלום בעולם וא"א כלל שיהי' קטטה ומחלוקת ממנו רק המחלוקת הראשון בין ישראל הי' מיוסף בדבה רעה כי הוא מצד מדרגתו.

וכן ידוע שמצד שנחלקה מב"ד הוא המחלוקת בעולם והוא ע"י ירבעם] ושיהי' מצידו מכירת יוסף מצד שנאתו והכיר בזה חסרונו [כענין חטא דוד בדבר אורי' החתי כך חטא יהודא וחסרונו באמת לא הי' אלא בזה שגם הוא שנה ליוסף] דח"ו שיהי' הריגת מב"י ע"י ישראל רק ע"י גוג ומגוג שהוא ההיפך של מב"ד לגמרי כידוע.

ולכך כששב משנאתו אז הוא בריאת אורו של משיח ואכמ"ל עוד והבן היטב: ג. עז ב' א' חד תני אידיהן וחד תני עידיהן.

ופי' הוראות שם חג הוא על שמחה [וע' בערוך ב' גאון דהוא על הרקידה מלשון יחוג וינועו ורקידה היינו מתוך השמחה וכמ"ש בשמחת חתן וכלה כיצד מרקדין לפני הכלה (כתובות טז ע"ב)]. ולכך נקרא סתם חג רק חג הסוכות דהוא זמן שמחתינו.

וכן הוראת המלה על ההיפך ג"כ וכמ"ש במק"א כי כל שורשי לשון הקודש מורים דבר והיפוכו. והיינו משער התמורות כנודע דהכל זה לעומת זה עשה אלקים ומה שלעומת הוא היפוך ממש.

(כמו דרך משל אדם העומד נגד חברו מה שאצל זה ימין אצל זה שמאל] והיינו ד"מ מה שהוא שמחה אצל זה הנה יש גם לזה שמחה אבל לזה הוא תוגה. והיינו דשמחה שלעומת השמחה האמיתות היא שמחה של הוללות והיא רק לפי שעה ואחריתה תוגה.

וכן היא גם באותה שעה למי שאינם בעלי דמיון להיות דבוקים בדמיון ובדבר שהוא לפי שעה, וכמ"ש (יבמות קג ע"ב) כל טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים. וג"ז נקר' חג כמ"ש והיתה וגו' למצרים לחגא.

אבל השמחה האמיתית היא השמחה בד'. אבל חגי העכו"ם ושמחתם אחריתם תוגה מאחר שהיא בע"ז ואינו דבר הקיים לעד רק כמו לפני שבר גאון ואחריתה אידיהן ותברא משער התמורות.

וג"ז היא עידיהן כי השמחה היא שלות הלב בלי שום דאגה וכמ"ש ובשמחתו לא יתערב זר רק מה שלבו מרגיש שלווה ושמחה. וד"ז א"א רק למי שנכון לבו בטוח בד' שבידו להושיע לנו ואין שום דבר שנדאג עליו ושלא נקוה עליו לתשועת ד' ומי שבטוח במבטח כזה יוכל להיות בשלוה האמיתית.

וזהו ענין תג הסוכות שהוא זמן השמחה היינו מצד כי בסוכות וגו' שהוא החסיון בצל ד'. והבטוחות לישועתו והשמחה ושלווה אמיתית בלי שום דאגה מעיד על אמיתית המבטח שלו.

ולכ"א (עירובין סה ע"ב) בשלשה דברים אדם ניכר וקו האמצעי שבהם הוא בכוסו כמ"ש יין ישמח לבב אנוש. ובשעת השלוה הוא ניכר מאין נמשכה השלוה שלו מצד איזה בטוחות וכמשז"ל (מגילה יב ע"ב) ישראל כשאוכלין ושותין עוסקים בדברי שירות ותשבחות.

שניכר ששלווה שלהם היא מהשי"ת אבל עכו"ם עוסקים בדברי תיפלות וזנות. והיינו ששלווה שלהם היא מצד הע"ז שמצד הבטוחות בעוה"ז הכוזב ותענוגיהם השקרים וכן שלווה ושמחה שלהם היא שקר ודמיון.

ולכן חג ושמחה שלהם לע"ז זהו עידיהם על קירות לבם כי הוא נכון בטוח בהבלי הע"ז: וכן להיפך שמחה של מצוה שהיא שמחת בנ"י המעיד על אמונתם ושלות לבם שנכון ובטוח בד'. ומצד הזה הוא שנמשך השמחה בלבם לא זולת וזה נקרא שמחה של מצוה עי"ז באים לרוה"ק כמשז"ל (שבת ל ע"ב) דרוה"ק שורה מתוך שמחה של מצוה וכ"א ובירושלמי סוכה פ"ה הל"א) בשמחת בית השואבה שבחג שמשם שואבים רוה"ק.

שזה מגיע בשכר האמונה כנודע דרוה"ק היא מדרגה דאמונה. איהו באמת ואיהי באמונה פ"ה השי"ת נקרא אמת שהוא האמת הגמור הקיים לעד ולעולמי עולמים.

וכאשר האדם מכיר זה לעין גמור שאמת ברור וצלול כך אז נקרא אמת. אבל כ"ז שאין ניכר לעין רק בהעלם וחשכות ליל מאמין כן באמונה שלימה ובוטח בד' והאמונה היא שלא מצד השכל זהו מדת כנס"י.

ובאמונה יש ג"כ פתי יאמין לכל דבר שגם עכו"ם מאמינים בע"ז שלהם. וכמשז"ל (שמו"ר פכ"ז) ופתי יערים זה יתרו שלא הניח ע"ז בעולם שלא עבדה והיה מאמין לכל דבר.

כי אשת זנונים מתקנא ברזא דאשת חיל כמ"ש בזוהר תרומה קמ"ח ב' ומסיים ולא יכילת. והיינו כי אמת ואמונה מתייחדים ואמונת השי"ת דבוקה בהשי"ת שהוא אמת והאמת שופע בתוכו.

משא"כ אמונתם דבוקה בשקר וההוא רוח דשביק לה בעלה נקר' אצלם רוח הטומאה. ואצל עם קדוש עובדי ד' המחברים אמונה באמת היינו שהאיר נוכח עיניהם אמיתית האמונה שאמת היא שהשי"ת מנהג כל העולם כולו ההוא רוחא דשביק לה בעלה נקרא רוה"ק [וכנודע דרוה"ק במלכות (מגילה טו ע"א) ולכך נוהג אפי' בגלות ובח"ל]: ויחוד זה נעשה ע"י הבטוחות בד' וכמ"ש בטח בד' וגו' ורעה אמונה.

ובזוהר בהר, ק"י ב' וכי תאמרו מה נאכל ר"י פתח בטח כו' ע"ש כל לשונו. ופי' שע"י הבטחון בד' ע"ז הוא עושה את הטוב ר"ל עושה שהשי"ת משפיע לאמונה שזהו נקרא טוב דרגא דצדיק יסוד המשפיע למלכות כנודע ואז שכן ארץ כידוע דארץ נקר' ג"כ מדה זו.

והיינו כל עניני הארץ שהם למראית עין נעלם אור השי"ת מהם ונראים לנפרדים מן השי"ת ובאמת הם מיוחדים בו מדרגה זו נקרא בכ"מ מלכות ונוקב' וארץ ושאר שמות הכל להוראה הנז' דבר נראה כנפרד והמכיר יודע שבאמת הם לאחד. וכאשר הוא מכיר זה בכל עניני הארץ שהכל מהשי"ת אז נקר' ארץ עלאה וארץ הקדושה וא"י שמחוברת לישראל שהוא קי האמצעי כנודע].

משא"כ בלתי הכרה זו נקרא ארץ טמאה וארץ העמים וארץ תחתית. וז"ש (שם) ארץ עלאה כו' איכול איכה כו' ופי' העושה טוב שמקודם הוא כטעם ברכת הנהנין קודם כל הנאה מעניני הארץ שאחר ההכרה שהכל מהשי"ת אז רשאי ליהנות מעוה"ז ככל חפצו.

ורעה אמונה כו' פי' כי אמונה היינו כשהוא בהעלם מן השכל והחכמה (והוא למעלה מן השכל והחכמה כי סוף מעשה במחשבה תחלה ר"ל ראשית המחשבה כענין נעוץ סופן בתחלתן] ואיזה עצה ולימוד יש לזה לדעת ולהכיר איזה אמונה טובה ובאיזה הוא פתי יאמין לכל דבר. רק ע"י הועשה טוב שמקודם דבר זה בכל רעותך כי האמונה היא ברצון לבד בלי טעם וע"י הבטחות בד' אז גם בזה בוטח שהאמונה והבטחון שלא כראוי.

וכמו ששמעתי על השלך על ד' יהבך לא הוי ידעי רבנן מאי יהבך (מגילה יח ע"א) והעצה גם ע"ז השלך על ד' יהבך] ופי' הבטח בד' הוא זוכה לורעה אמונה וכדמסיים (בזוה"ק שם) ותגזור אומר וגו' מדברי להאי כו' שמה שרוצים לבטוח ולהאמין שהשי"ת יוכל לעשות דבר זה ולהושיע כך וכך היא אמונה אמיתית כי היא דבוקה באמת וממילא ותגזור אומר ויקם כי השי"ת מאמת אמונתם ובטחונם].

וע"י הועשה טוב דהיינו צדקה ע"ש קי"א א' זהו כמו הברכה כנ"ל כך כל מצות לקט שכחה ופאה ושמיטה כדאיתא בסנהדרין ל"ט א' בטעמא דשמיטה בזרעי השדה הכל להכיר שהוא מהשי"ת ואינו שלו. ואתער האי טוב וכדין ועל דרכיך נגה אור שהלך חשכת ליל כד"א ואמונתך בלילות ודרכיך הוא כטעם דרז"ל (ברכות יא ע"א) על בלכתך דידך ולא דמצוה היינו שבכל הנאתך בגוף נוגה אור רצונו ית' ושהנאתך מידו המלאה הפתוחה] כדין שכן ארץ.

ואי לא תתער כו' כמאן דדחיל מן מותא. כידוע דרגלי' יורדות מות פי' רגלים הם מדרגות התחתונות שע"י מקבלים המקבלים ומי שמקבל ממנה לבד ואין מדביק באמת ע"י הטוב המשפיע.

ואז כל הנאותיו בעוה"ז נפרדים מהשי"ת היינו שאין מכיר שהכל מהשי"ת וכן אמונתו היא ע"ז וזה נקר' מות ממש שנעדר מחיי עולם רק חיי שעה. ומי שאינו בעל דמיון גם חיי שעה אין כאן: וסיים (הזוה"ק שם) דהא כדין נורא דליק כו'.

פ' תאות וחמדת העוה"ז שכולם נכללים בשם ארץ בוער בלב האדם כאש מאחר שאין לו הגדרת הצדיק ק ובג"כ וכי תאמרו כו'. כי שמעתי להקשות איך יאמרו בשנה השביעית אחר שכבר ראו הברכה בשנה הששית.

אבל באמת הברכה בשנת הששית נעשה בשנת השביעית. [וכד"ש (בר"ר פי"א) ברכו במן אע"פ שהי' הברכה ביום הששי] והיינו כטעם ועשה טוב דע"י אתדל"ת נעשה אתדל"ע של הטוב וכך ע"י הנייחא דשנת השבע שהוא דרגא דמלכות כנודע ובהנייחא והעדר הפעולה כי כבר כל מלאכתו עשויים כנודע וע"י הנייחא הוא ההכרה כי פעולות האדם הכל רק לד' הארץ ומלואה.

ואת מתעוררת הברכה בשנה הששית דהוא דרגא דטוב אז אחר הברכה הארץ נתן לבנ"א] ושכן ארץ ורעה אמונה הם נגד ב' יצרים הכוללים כל ענין אשת זנונים [כפשטי' וכמשלי' דבע"ז משתעי קרא כמ"ש ביבמות] שהם יצרא דעריות הכולל כל תאות עוה"ז שבזולת רצון השי"ת. ויצרא דע"ז ואמונת הבל.

ולעומתם ב' יסודי אשת חיל שהם אנכי ולא יהי' לך הכוללים כהת"כ שהם ג"כ ב' עשה ולא תעשה [ותושב"כ ושבע"פ וכמ"ש במק"א]. ובסוכות שאז הוא הבטוחות בד' הגמור (וכן ועשה טוב שאז זמן ביעור המעשרות) וכדין שכן ארץ וגו' דהיינו זמן שמחתינו.

והשמחה היא ההנאה ככל רצונו בלי הגדרה ויראה. והיינו אשתעשע בהדה כו' בכל רעותך כי א"צ הגדרה ולכך משם שואבים רוה"ק ולכך מקריבים אז פרים נגד שבעים אומות דהיינו אשת זנונים המתדמת לאשת חיל ושם הוא הבירור דלא יכילת: וז"ש בהך גמר' דלפני אידיהן טענת עכו"ם תנה לנו מראש.

והתשובה מצוה קלה יש לי וסוכה שמה היא המבררת כי טענתם מאחר שאמונה היא בזולת שכל רק רצון הלב לבד. א"כ אחר שיכירו כח מלכותו יצעקו הי' לך לשום ברבינו רצון זה דאמונה ולבטוח בך וממילא עי"ז יהי' אח"כ אורך חוזר ומשפיע והיינו ג"כ כמוהם.

[וזהו כפיית הר כגיגית דישראל שהשי"ת שינה רצונם] וא"ל עשו עכשיו סוכה שהוא הבטח בד' כמש"ל. ומצוה קלה שאין בה חסרון כיס ר"ל שלא הגיע עדיין לועשה טוב שאח"כ דהיינו בצדקה ושמירת שביעית שהוא חסרון כיס.

וכמ"ש בוי"ר רפ"א גבורי כח על שומרי שביעית [שעי"ז נעשה ואתער הטוב דלעילא כמש"ל] ע"ש. והיינו הגבורה דכבישת היצר בכל תאות עוה"ז רק צריך מקודם בטח בד' שהוא כטעם אנכי הקודם ללא יהי' לך דבלא"ה א"א לקיים לא יהי' לך כשאין פתוח לו ד"ז שאנכי וגו'.

וזה נקר' מצוה קלה עדיין ובה הוא תוקף הבירור כמ"ש במק"א דבאנכי לא נא' לשון ציווי כי לא שייך ציווי. רק מי שהוא משרשא וגזעא קדישא הוא יודע ומאמין כן ומי שאינו משם גם ציווי לא יועיל.

והיינו כי הקב"ה מקדיר כו' פי' כי אלו לא היה העלם והי' ניכר לכל שאם בחוקתי תלכו ונתתי וגו' וכן להיפך ודאי הי' כל אחד מאמין וידוע האמת. אבל השי"ת עשה שיהי' העלם.

והלא תראה (חגיגה ג ע"ב) דהלל"מ עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית כדי שיסמכו עליהם עניים. אע"פ שנאמר בתורה מפורש וצויתי את ברכתי וגו' לשלש השנים.

כי אין זה מפורש לעין הברכה שאחר הבטח בד' ועשה טוב להיות נעשה הטוב דלעילא רק שמי שהוא משרשא וגזעא קדישא הם מאמינים בני מאמינים. ר"ל שאע"פ שאבותם הי' רק מאמינים כד"א ואמונתך בלילות ולא נגה עדיין אור הבוקר וגם הם מאמינים בלילות חוזרים ומאמינים כנ"ל.

דגם על האמונה צריך אמונה והשלכה על ד' יהבך ומקוים תמיד לישועה כמ"ש קוה אל ד' חזק וגו' וקוה אל ד'. מקיים ומתחזקים ע"י הקיווי שיזכו לאור ואין וחוזרים ומקוים ואין נופלים מאמונתם.

משא"כ בעכו"ם נא' והי' כי ירעב והתקצף וקילל במלכו ואלהיו וזה מורה שהאמונה בשקר. וזהו שמבעטים בסוכתם ויוצאים היינו שמצטער הוא בהעלם שרואה שאין הבטחון בד' שלו פועל כלום להיות עי"ז בשמחה כנ"ל ומצטער הוא היפך השמחה ואז מבעטים כנ"ל והתקצף וקילל.

משא"כ בישראל בעיטי מי מבעטי כמ"ש בוי"ר אע"פ שראיתי זרעו מבקש לחם לא ראית אותו צדיק אביהם נעזב מיראתו של הקב"ה: ולכ"א מכם יבואו ויעידו כו' שע"י כל כובד הגלות והיסורין שיסרתם אותם לא סרו מאחרי. וזהו עיקר שלימות הבטוחות ולכך אז מקריבים שבעים פרים כי אז הוא הבירור והבירור הוא רק ע"י עכו"ם.

היינו ע"י כל ההעלם וההתדמות שיש לאשת זנונים עם אשת חיל ורואים שישראל שרויים בצער ביניהם ודייקא עי"ז הוא הבירור והתיקון דאשת חיל ע"י אשת זנונים המתדמת לה. ונמצא עי"ז יש עלי' ג"כ לאשת זנונים כידוע המשל בזוהר מן הזונה שצוה לה המלך לפתות בנו ועילוי הזונה כשלא פתתו.

וכידוע ג"כ ד' הבע"ש כי הרע נעשה כסא לטוב ע"ש. ולכך מקריבים נגדם ר"ל שמעלים ג"כ כל הע' אומות להש"י כי באמת כולם בריותיו וגם בהם נעשה רצונו ע"י ישראל שהכירו מתוך ההעלם שהם שקר ושלא לשמוע להם.

וכך הוא רצונו וזהו בסוכות שעדיין רומז להעלם דהיינו הבטח בד' רק שמחובר באמת ועי"ז הוא השמחה האמיתית אבל האמת הגמור הוא אח"כ שאלילים כליל יחלוף וד' בדד ינחנו וגו' שאין עוד מציאות לרע מעכו"ם ואז הוא ש"ע שמקריבים פר אחד. וידוע משל רז"ל למלך כו' ונשמח אני ואתם ואין עמו אל נכר מערבוביא דערב רב.

וכדמסיים מס' ע"ז בעובדא דר"י ובאטי בר טובי שנתברר ביניהם מי הוא משרשא וגזעא קדישא דישראל ומי לא. והבירור הי' ע"י שבור מלכא כמ"ש מכם ובכם יבואו ויעידו כנ"ל והבירור הי' ארכר מאי עבדת באורתא.

כד"א ואמונתך בלילות ר"ל בעת ההעלם אז הבירור כנ"ל. והיא ביצרא דעריות שהוא נגד שכן ארץ שהיא נגד ועשה טוב כמשנת"ל ששם הגבורה איזהו גבור הכובש יצרו והיינו הבירור נגד עבדים שהם דרגא שני' כידוע בברכת השחר מקודם שלע"ג ואח"כ שלע"ע כי העכו"ם א"י לכנוס כלל במדרגת יהודי ועבדים יש להם קצת התדמות אבל לא לגמרי]: וידוע כי בכל ענין מתחלתו וסופו מובן שכולו כן כמ"ש בשבת (ל ע"ב) ראו שתחלתו ד"ת וסופו ד"ת כו'.

וכל מס' ע"ז הוא לברר הבירורים וההבדלים שבין ישראל לעכו"ם ולכך היא חמשה פרקים נגד חמשה חומשי תורה. שהתורה היא המבדלת ומבררת [כמ"ש בחכמה אתברירו].

כמ"ש בפ' רע"ק הר סיני שירדה בו שנאה לאו"ה עכו"ם וכמ"ש בחגיגה אסור ללמד תורה לעכו"ם שנא' לא עשה וגו' ומס' ע"ז דא"א ת' פירקי הוה (כמ"ש ע"ז יד ע"א), כי א"א נקר' אב המון גוים כמ"ש בריש חגיגה דנקר' תחלה לגרים. וכמ"ש שהכיר את בוראו מכלל דמתחלה לי'.

וכמ"ש (פסחים קטז ע"א) מתחיל בגנות [וזהו בליל פסח שהוא נגד אברהם. וכידוע דגלות מצרים הי' נגד אאע"ה והי' לברר זה ההבדל בין ישראל לעמים כמ"ש במק"א] מתחלה ע"ז הי' אבותינו וידוע מ"ש בברכות (טז ע"ב) דאין קורין אבות אלא לשלשה.

רק משום כבודו של אברהם מסיים תיכף תרח אבי אברהם כו' כי התחלת ע"ו דאברהם הי' רק השורש דתרח ובאמת הוא זכה לתקן גם השורש עד שגם תרח עשה תשובה כמשז"ל. ונא' לו טל ילדותך שדרז"ל (בר"ר פל"ט) שהילדות שלו חביב כטל.

וכמ"ש דנקר' איתן האזרחי מלשון האזרח בישראל דר"ל הנולד מלידה ומבטן והריון בקדושה. רק כך סדר הבריאה ברישא חשוכא והדר נהורא כי יתרון האור ניכר מן החושך ונעשה החושך כסא לו כמש"ל.

ולכך מתחיל בגנות שגם הגנות הוא מכלל השבח והכונה לו. וזכה א"א לתואר אזרחי אחר שנקר' איתן שהוא לישני דתקיפי כמשז"ל (ר"ה יא ע"א) והיינו אחר נסיון העשר.

כי התקיפות הוא שאין שום דבר מזיזו ממקומו שיוכל ליפול ממדריגתו ואז אין ראוי להיות מהאיתנים מוסדי ארץ כי בהרוס היסוד יפול הבנין. רק היסוד צ"ל עמוד ברזל שאפי' כל רוחות שבעולם לא יזיזוהו ממקומו.

וידוע שכל דבר נחלק לעשרה והם עשרה מיני דברים ומניעות שיכולים לבטל האדם ממצד מדריגתו. והם עשרה נסיונות שנתנסה אאע"ה ונמצא שלם בכולם שלא הזיזוהו כמלא נימא ואז זכה לשם איתן ותיכף ג"כ לתואר האזרחי והוא נסיון העקידה וידוע בזוהר דאז אתכללו אברהם ויצחק זה בזה.

וידוע כי מיצחק הוא התחלת תואר אזרחי שהוא הי' קדוש מרחם ולידה ואו גם אברהם אתכלל בו ונעשה אזרחי. ולכן תיכף אחר העקידה מתה שרה ונשא יצחק רבקה.

וא' בהבע"מי שאין לו אשה אין קרוי אדם כו' ונעשה אברהם טפל ליצחק ויצחק העיקר כי מן הוא והלאה הי' עסק אברהם במדרגת אזרחי ובדרגא דיצחק שלא נתנסה כלל

בשום נסיון וכן א"א לא נתנסה עוד ובאותה מדרגה הי' יצחק עיקר: והנה מסתמא אחר כל נסיון נתעלה א"א ממדרגה למדרגה.

וידוע שגם כל מדרגה נחלק לעשרה שהוא מספר חלוקת כל הענינים ובזמן שבין נסיון לנסיון עלה כל העשרה מדרגות שבין זו לזו. והנסיון אח"כ הוא לבררו שהוא באמת תוכו כברו כן ואז התחיל במעלה האחרת ונמצא כל המעלות שלו מאה.

ומסתמא בכל מעלה ומדרגה. שעלה הבחין ההבדל שבין אור לחושך וגנות שקודם לו וא"כ הי' לו ת"ק פרקין.

רק לפי שא"א אז עד אחר הנסיון העשירי, לא השיג לתואר אזרחי לכן לא השיג אלא ד' פרקים מפרקי ע"ז ולא השיג עדיין החמישי. ולכן שנה רק ארבע מאות פרקי וביאור זה.

כי החמישי הוא חזרה כל הארבעה וכמו ספר דברים בחומשי תורה שנקר' משנה תורה. וע"ד ששמעתי על שונה פרקו מאה ואחד פעם (חגיגה ט ע"ב) דהאחד הוא החזרה פטם שני לתחלת זה שקול נגד הכל.

והוא ע"ד נעוץ סופן בתחלתן כידוע בסוד והחיות רצוא ושוב ואז"ל שלמעלה ממקום שנשלחים שם הם שבים שנאמר ויאמרו לך הננו. והיינו שכשמגיע למדריגה התחתונה אז הוא כמראה הבזק חוזר חלילה ונעשה עליונה ומתחיל שנית הכל.

וזהו מדרגה החמישית הכוללת כל הארבעה בשרשם וכידוע בסוד ה' פרצופין שהחמישי הוא הקוצו של יו"ד של שם לבד כי הוא רק שורש להם כנודע. דהכתר הוא עומק ראשית של הכל והוא נעוץ בסוף דהיינו עומק אחרית.

והנה מצד כל מדרגה יש הבדלים וביירוים בין ישראל לעכו"ם והבירור האחרון שמצד עומק ראשית והיינו כשאין ניכר בפועל שום הבדל. עד"ז עמד יצחק אע"ה כשבירר בין יעקב לעשו שהניח ידו על חלק הטוב כי עשו נקר' בפ"ק דקדושין (יח ע"א) ישראל מומר שנולד מיצחק שנקר' ישראל כנ"ל.

ולכך יצא ממנו עמלק שנקר' ראשית גוים שהוא עומק ראשית דרע. והיינו שא' בילקוט (מן המכילתא סו"פ בשלח) גבי דהע"ה נזכר שאין מקבלים גר מעמלק.

והיינו שא"א כלל שיתגייר אפי' שיעשה המצות ולא במעשה לבד אלא גם יקבל במחשבה ורצון להיות ישראל גמור. אפ"ה נקרא (בבר"ר ר"פ סה) רק פושט טלפיו כחזיר לומר טהור כי עומק ראשית ושורש מחשבתו ורצונו הנעלם גם ממנו בודאי אינו כן והוא שקר גמור.

ולכך לא נתפרש ד"ז בתורה שלא לקבל גר מעמלק. [אף שנאמר תמחה שהרי גם בכנענים נאמר לא תחי' כל נשמה ואפ"ה שלח יהושע שלשה פרטגמאות וע' בתוס' בסוטה ושאר דוכתי לענין גבעונים] רק דעל זה לא שייך ציווי ואזהרה וכמ"ש במק"א בטעם אנכי דלא נאמ' בלשון ציווי דמי שהוא דבוק כ"כ בהשי"ת בעומק ראשית עומד על ד"ז מעצמו וא"צ לצוותו.

ומי שאין דבוק לא יועיל הציווי: ולכך נא' מלחמה לד' בעמלק כי ד"ז א"א לברר כלל שהרי הוא עמוק ונעלם מן העין ואף מן האדם בעצמו לשעה רק הש"י הוא שיעיד שזה עומק ראשית שלו דבוק בחיים וזה להיפך. [וד"ז הוא תכלית כל היגיעה והשתדלות דעוה"ז ואין השם שלם והכסא שלם כו' ר"ל היחוד דקב"ה ושכינתו שנקר' שם הוי' וכסאו כנודע בשלימות כ"ז שלא נתברר עומק הדביקות דקב"ה וכנס"י לעין כלל דהיינו כשעומק לבם דבוק בהש"ת.

וממילא כשזה קם זה נופל ונמחה ראשית דרע מן העולם לגמרי. ולכך בא עמלק אחר שאלת היש ד' בקרבנו וגו' כמשז"ל משל כו'.

כי בזוהר בשלח ס"ד ב' פ"א דבעו למנדע כו' יעו"ש לשונו. וביאורו כי תחלה ראתה שפחה כו' ואח"כ פתאום נעלם מהם הכל ואבדו מידן חשק הגדול ולא מצאו מים ואז"ל בב"ק (פב ע"א) ובזוהר זו תורה.

ועד שא' טוב לנו במצרים מאחר שגם עכשיו לא פעלו מאומה טוב שלא הי' מתחילים כלל כי תשבו שמיד ישתנו בקביעות ותמידות לבעלי השגה גדולה ואז האיר להם הש"ת כידוע ובזוהר שם חק ומשפט זו פריעת המילה יעו"ש"ה. ובפ' בא מ' א' מ"ט קיימא בפגימותא כו' פ"א אות ברית הוא אות לבנ"י שהם מחלק ד' ונחלתו וממילא כל מעשיהם ומחשבותם הכל מהש"ת אף שנעלם זה מהם.

וכשמתגלה זה אז א"צ להגדרות יתירות כ"כ רק בפסח עדיין לא נגלה זה. ולכך מצת חסר דקיימא בפגימותא כי מצה הוא תכלית ההגדרה מכל מיני חמידות עוה"ז הנקר' חמץ שרומז ליצה"ר כמ"ש בזוהר מ' ב'.

אבל כאשר זה בגלוי כי גם היצ"ר של בנ"י הוא מהש"ת כי חלק ד' עמו אז ממילא יכול לעשות המר מתוק ונעשה טוב מאוד זה יצ"ר. ואז וימתקו המים דקטיגורא אתעביד סניגורא ע"ש בזוהר: והנה כבר האירו עיניהם במרה כי גם בהעלם ומים מרים של חשקות עוה"ז יכולים להמתיק ולדעת כי הש"ת גנוז בגוי'.

וכידוע שכשיודע שהקב"ה מסתתר ובהעלם שוב אין כאן העלם וזהו ויורהו ואלפי' שד"ז לימודו כנ"ל. רק אח"כ ראו ברפידים שהם בהעלם יותר דע"י רפיון ידים מד"ת [משא"כ שם נא' ולא מצאו שבקשו ולא מצאו וכאן רפו ידיהם מלבקש] עד שאין מתמרמרים כלל [שאוז הי' נעשה המר מתוק כנ"ל] על שהם בהעלם.

ולכך בקשו לידע היש וגו' פ"א אם שורש כל השרשים ועומק ראשית המחשבה שלהם הנעלמת מאתם ג"כ כנ"ל שזה נקר' אין כידוע ל"ח. וזהו עתיקא קדישא] דלא קיימא לשאלה כי אין נרגש כלל במחשבת האדם אם היא דביקה וקשורה בהש"ת וחלק ד'.

או רק היש שלהם ר"ל מחשבה ורצון ומעשה הנרגשת שלהם דבוק בהש"ת וידוע כי האדם בכל כח שלו דבוק בהש"ת באותו כח כנודע בסוד צלם אלקים וגו']. וא"כ כאשר הם בהעלם גמור הרי הם ניתקים מדביקותם וקישורם להש"ת.

ולכך מיד ויבוא עמלק מאחר שהטילו ספק בראשית שלהם עוררו עליהם ראשית גוים וכתרא דמסאבותא). ולכך יצחק ג"כ.

לא עמד ע"ז מהשגתו כי זהו לא אתיידע. רק שהשי"ת סיבב סיבות שיכוין שלא מדעתו אל האמת להראותו שעומק ראשית שלו פי' שגם שלא מדעתו יודע האמת ודבוק בו.

וזהו תכלית תואר האזרחי וד"ז השיג א"א אחר הנסיון העשרה דייקא שהי' נגד מדרגה העשרה דמסאבותא שהוא כתרא דמסאבותא. כי נסיון הראשון שלו באור כשדים הי' נגד מדרגה התחתונה היינו להשליך הגוף מנגד וזהו מדרגה התחתונה שזכו לה כל אחד מזרעו אחריו כידוע.

ומדרגה העליונה הוא הנסיון העשר שנוגע לעומק ראשית מחשבתו שגם שם לא הי' רצונו לכך והיינו כי באמת הרי לא הי' רצון השי"ת ג"כ לכך. וא"כ הגם שהי' בדוק ומנוסה במחשבותיו שכל מניעות חשוקות העולם לא יניאוהו מרצון השי"ת.

ראה שבזה מ"מ הי' נופלים לו מחשבות שלא לעשות כמשז"ל בב"ר מענין היצה"ר בדרך. ומובן כי כל אלה משלים למחשבות וענינים שנפלו בלבם באותו דרך יעו"ש ותבין.

ואלו הי' כבר מנוסה בתואר האזרחי באמת הי' סומך על עצמו שלא לעשות כמו שהי' באמיתות רצון השי"ת. וכמו שהשיג זה ג"כ כמשאז"ל שאמר לו כך עונשו של בדאי שאפי' אומר דבר אמת אין שומעין לו דידע שהוא דבר אמת אלא שאין שומעין לו מ"מ שמא הוא שקר.

והיינו דירא אילי איזה רע ונגיעה לעצמו עדיין דבוקה בעומק ראשית שלו שאין נודעת אף לעצמו ומחמתה נדמה לו שהוא דבר אמת. ולכך לא עמד על דעתו ומסר עצמו להשי"ת גם בעומק ראשית שלו.

ר"ל גם מה שלמעלה משכלו שלפי שכלו הי' נראה לו שאמת שאין יצחק לעולה. עכ"ז מאחר שהשיג רצון השי"ת להקריב עשה כן בתמימות ובאמונה פשוטה שהוא נקרא סוף מעשה כמש"ל.

עי"ז זכה להיות נעוץ במחשבה תחלה דגם העומק ראשית שלו דבוק באמת שהרי האמת כן שאין זה רצון השי"ת, ואז אח"כ זכה למעלת אזרחי. ואז כבר נכלל ביצחק כמש"ל: ויצחק השיג הפרק החמישי דע"ז בענין יעקב ועשו כמש"ל להכיר ולהבדיל בין אלו ששניהם מלידה ומבטן הקדושה ונמולו לשמונה.

וגם במעשה כמשאז"ל (בר"ר פ' סה) ואפי' במחשבה כידוע דרישי' דעשו גנוז בעיטפי' יצחק כמ"ש במק"א בזה, רק ההבדל בעומק רישא דלא אתיידע, וא"א לידע כלל כי מצד הדעת השכל הי' נראה ליצחק להיפך רק בלא ידועה כיון אל האמת, וזהו עיקר הברור כי אצל נסיון העשר דא"א הגם שנודע כי כולו מעומק ראשית שלו עד אחריתו דבוק באמת וראה שגם העומק ראשית שלו שלא רצה להקריב ושנולדו לו מחשבות להיפך.

הי' ג"כ מרצון השי"ת. מ"מ הי' זה במחשבתו ורצונו ג"כ אותם המחשבות והי' בסדר ההשתלשלות עד שהגיע לעומק ראשית.

אבל כאשר הוא בהעלם מדעתו ורצינו שחושב היפך האמת ועכ"ז יהי' העומק ראשית שלו דבוק באמת שלא ישגה כלל זה נתברר אצל יצחק. וזהו תכלית תוקף האזרחי הגמור שנתברר זה אצל ישראל ברפידים כנ"ל.

ולכך משם נסעו מדבר סיני שראוים מעתה לקבל תורה שלא עשה כן לכל גוי ופוחתת באנכי הרומז לעומק ראשית כנ"ל. ולכך כפה הר כגיגית דהיינו למעלה מרצונם ודעתם בהכרה הם עושים כרצון השי"ת.

והוא עומק מעלת ישראל שגם שירצו ברצונם ודעתם היפך רצון השי"ת שגם מ"מ א"א שיטו מרצין השי"ת כמלא נימא. לפי שעומק לבם הנעלם דבוק [ומ"מ מאחר שלפי דעתם נראה להם שעושין נגד רצון השי"ת מגיע להם העונשים בעוה"ז לפי דעתם ג"כ. כי אח"כ כשיפתח השי"ת יראו שלא הי' עונשים כלל. וכמ"ש בזו"ח פ' תבוא דכל קללות שבמשנה תורה תוכם צפון ברכות באמת והיינו דמשנה תורה היא נגד העומק ראשית כמשנת"ל ושם באמת לא חטאו וכנ"ל.

ועע"ש בזו"ח דהוא נגד חורבן ב' והיינו ע"י זרעו של עשו דשם הוא עיקר הבירור הנ"ל כמש"ל. ולכך אמרו רז"ל על עשו שבא מכחו של זקן פי' מכח שיצחק טעה במחשבתו מקודם.

ומצד הזה הוא הטעות במחשבה לבניו שיחשבו שעושים נגד רצון השי"ת כי אין נגלה עדיין להם עומק ראשית כמו שנגלה ליצחק תיכף. רק זה יהי' לעתיד ולע"ע הוא כפי המחשבה דיצחק ולכך עשו גובר.

אבל מי שמאיר לו השי"ת האמת כנ"ל זהו שמטעימין לו מפרי מעשיו בעוה"ז ופורקין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ]. ולכן הקדימו ישראל נעשה לנשמע והמין קראם עמא פזיזא שהיא נגד השכל אנושי.

והשיבו אנן דסגינן בתמימותא למסור עצמינו להשי"ת למעלה משכלינו כמו א"א בעקידה כנ"ל שמוסר עומק ראשית שלו להשי"ת. ועי"ז ממילא נעשה אעפ"י שלא נשמע כי סוף המעשה נעשה כרצון השי"ת אעפ"י שלא נשמע ינדע בשכל ורצון לעשות כן.

מ"מ סוף מעשה נעוץ במחשבה תחילה ומאחר שמקור הנעלם של המעשה דבוק מהשי"ת א"א שיהי' סוף המעשה נטוי ממנו כמלא נימא. וכמו שהי' ביצחק רק אח"כ נשמע ג"כ ונדין שהוא כן.

[ואז נדע שגם המחשבה שכנתיים שאנו חושבים שנטינו מרצון הש"י גם זה לא היתה נטוי' ממנו. וכן ביצחק מחשבתו הקודמת לא היתה טעות גמור כידוע מהאריז"ל ע"פ כי ציד בפיו נשמת: רע"ק ע"ש ועוד דברים בגו ואכ"מ): וזה שטענו כלום כפית עלינו כו' למעלה משכלינו והשיבו הראשונות ישמיעינו ז' מצות כו'.

כי שבע מצות בני נח הם כמו דרך ארץ שקדמה לתורה ופי' דרך ארץ הוא כפי שכל בני אדם ותורה היא למעלה משכל בני אדם ולכך ההתחלה דא"א הי' עפ"י שכלו עד שזכה

לתואר אזרחי וזכה דשני כליותיו הי' נובעות תורה. וכשאדם משתדל בשכלו ורצונו כל מה שיכול אז השי"ת מדריכו בדרך ילך אף למעלה משכלו ורצונו.

וזה ששאלו ישראל שקבלוה היכן קיימוה ובודאי לא שקר דברו לפי מראית העין. אך הקב"ה מעיד כי באמת קיימוה הכל כפי רצון השי"ת והעדות ע"ז מנבוכדנצר ושארי העכו"ם דורו של שמד שמסרו נפשם על ק"ה.

וזהו נסיון ראשון דאברהם והוא מסירת כחו הראשון להשי"ת כמש"ל. והוא ראשית ההשתדלות כפי שכלו של האדם שזה נקרא הראשונות ישמיעינו שמזה הגיע מעלה מעלה עד לאחר נסיון העשר שהוא למעלה משכל ג"כ דבוק בהשי"ת.

וזה שהי' הנסיון בסוכה דמבעטי פי' שידעו שהשי"ת עצמו שציווה הוא עצמו הקדיר החמה והנה זה נגד השכל ממ"נ אם צוית הי' אדרבא שתקבל מעשינו ולכך ביעטו לפי שהוא נגד השכל. אבל ישראל סגי בתמימתא ולא מבעטי אף מה שנגד השכל ואין מבינים מוסרים עצמם להשי"ת מסתמא הוא מנהיגם בטוב גם מה שאין מבינים.

ועי"ז באמת כן השי"ת מנהיגם בטוב נצחיי גם מה שאין מבינים בדעתם ורצונם. ולכך הי' הנסיון בסוכה שבה נאמר ביחוד האזרח בישראל ישבו בסוכות.

שפי' החסיון בצל ד' לגמרי שבודאי השי"ת כל מה דעביד הוא לטובה לו דלכך הוא זמן שמחתנו האמיתית שאין לידאג ולפחד משום דבר מעתה. זהו רק לאזרח בישראל שדבוק באמת בעומק ראשית שלמעלה משכלו בהשי"ת וכנ"ל: וגרים נתרבו מה' דהאזרח שאינם בפירוש אזרחיים רק מרבויה [זהו' הרומזת לשכינה כנודע וכידוע דמקורם תחת כנפי השכינה.

והיינו ראש לשועלים ולא זנב לאריות כי ההתנשאות מצד שחושב עצמו והשתדלותו לכלום. וזהו מהשכינה כידוע שמצידה היא השתדלות בני אדם ואכ"מ] וכמ"ש ובשם ישראל יכנה אלו הגרים.

אבל בפירוש אינו וכמ"ש התוס' בפסחים דגרים הרבה מדקדקים במצות יותר מישראל פי' כי גר לא הורגל בד"ת ומצות אנשים מלומדה רק הוא מבחירותו בחר בטוב ומזה חושב שבחירותו והשתדלותו הטובה פעל כל זאת ולכך מדקדקים במצות ומרבים בהשתדלות, וכן א"א הי' תחילה לגרים היינו במדריגה זו דהשתדלות בני אדם, ולכך אמרו בברכות (ז ע"ב) לא הי' כו' עד שבא אברהם וקראו אדון כידוע דשם האדנות מצידו היא הבחירה וההשתדלות דבני אדם והעלם האמיתות שהכל בידי שמים באמת.

ולכך באותו שעה שחידש שם זה וקראו אדון אמר במה אדע כי אירשנה שזהו העלם האמיתית ונענש בעבור זה כמשאז"ל. שעל כן הי' גלות מצרים והיא הכנה למתן תורה שהיא משם הוי' כידוע שהוא גלוי האמיתית ושלמעלה משכל בני אדם כמש"ל] רק השתדל כל כך עד שיגע ומצא דבר זה.

[וכמו ששמעתי על מדרש הציץ עליו בעל הבירה כו' פי' עליו על ענין תמיהותו זה עצמו אני הוא כו'. גם שמעתי על מחז"ל יגעתי ומצאתי שאחר היגיעה רואה שהיא מציאה

ומציאה באה גם בהיסח הדעת בלא יגיעה אך קודם היגיעה אין רואה המציאה ההוא רק אחר היגיעה הוא המציאה.

וכנ"ל הראשונות ישמיעונו] שבאמת גם זה הכל מהשי"ת כי מאין בא לו שהוא יחשוק וישתדל לזה ולא אחר ע"כ שהוא מלידה ומבטן הוכן לכך. וכשיגע ומצא בירור ד"ז ועמד על אמיתיתו נקרא האזרחי כי האזרח בישראל מכיר כי כל פעולותיו ועבודתו הוא מפני שנולד ביהדות וגדל בין בני".

שהשי"ת נטעו באומה זו והורגל מילדותו בד"ת שהדריכוהו והביאוהו לזה שהוא בהשתדלות ואין לו מאומה מפעולת ידו במוחו ולבו מעצמו. כי מי יודע אם לא נטעו השי"ת מלידה מבטן באומה זו רק בעכו"ם אפשר הי' עושה כמעשיהם.

והכרה זו היא הכרת האזרח בישראל שלא השתדלותו פעל כל זאת רק הכל מהשי"ת. עי"ז זוכה שבאמת השי"ת לעומתו פועל עמו גם בזולת השתדלותו במוחו ולבו ומעשה ידיו.

וזהו הדביקות בעומק ראשית וכמש"ל והבן כל זה היטב: ד. אחרי מות וגו' ובזה נ"ז א' מאן שזיב כו' דלא אתיחדו כו' כידוע דבכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך הם נגד השלשה עמודים.

תורה ועבודה וגמילת חסדים. ובכל נפשך הוא עמוד העבודה שהוא מסירת נפש להשי"ת.

כידוע בקדמונים מטעם הקרבנות וכן התפילה שנגדה משחרב ביהמ"ק. והיינו דאז נקרא בזוהר ס"א א' סיהרא בפגימותא.

ר"ל בסוף החודש שאין שום שלימות ואור כל שהוא כלל והיא חסרון לגמרי. וע"ז נתקנה התפילה אז י"ב ברכות אמצעות הם כוללים כל מיני צרכים וחסרונות של האדם שכללותם הם י"ב נגד י"ב חדשים שנת הלבנה] שהם י"ב שבטי י'.

שיש לכל אחד חסרון [כמו שיש ג"כ לכל אחד מעלה] מיוחד בתולדה. שהוא צריך לבקש בו ישועת השי"ת להשלימו.

וכללותם היא כנס"י וסיהרא כנודע. [ואח"כ ברכה י"ג תקנו ביבנה (ברכות כח ע"ב) ומ"מ אין נקרא רק תפילת שמונה עשרה.

כי העיקר י"ב רק פעמים הם י"ג כמו בשבטים וכן בחדשים מאחד נעשה ב' וכן בי"ג מכילן דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא. [כדאיתא בריש הקדמת הזוהר] האחת כפולה עי' בתוס' ר"ה (י"ז ע"ב) ואכ"מ בזה] וע"י התפילה הוא משעבד כל כוחות הנפש להשי"ת שרק ממנו יבוא עזרו ולא מזולת.

ובזמן שביהמ"ק קיים דנקרא סיהרא באשלמותא והי"ל שלימות ומעלה הי' צריך להכיר שאותו התעלות ושלימות שיש לו היא מהשי"ת. וע"ז הי' העבודה בקרבנות להראות שכל כוחות נפשו שייכים להשי"ת ומנחה מביא עני ר"ל שאין לו שלימות ומעלה רק מ"מ שלימות זה יש לו מה שיש לו נפש.

ולכך נאמר בו נפש ודרשו רז"ל נפשו הוא מקריב שזה הוא מקריב להשי"ת. והיא באה מן הלחם שזהו עיקר קיום הנפש כמ"ש כי לא על הלחם לבדו וגו'.

משא"כ בשר שהוא תוספות וכמ"ש בחולין (פ"ד א') מי שיש לו כו' יאכל בשר. ועתה נפשינו ג"כ יבישה אין כל כי גם הרגשת חיות נפשינו בקרבינו אין לנו בשלימות והארה כבירה.

רק אחר תפלתו אז יוכל לזכות לכך. ואז אימר אליך ד' נפשי אשא.

וידוע מזוהר סוף פרשת במדבר דהוא מסירת נפש ממש וגם סכנה ע"ש והיינו דוגמת הסכנה דנדב ואביהו בזה]: והנה השי"ת מתאוה לתפילתן של צדיקים והיינו כמ"ש (קדושין ב' ב') מי מחזר אחר מי. ונמצא התפילה הוא מלוי כבי' לתאותו ית'.

ובז"י מ"ש עוז לאלקים. כן הקרבנות ענינם נראה כמכין מזון כבי' למעלה כמ"ש האוכל בשר וגו' וכד"ש (זוה"ק ח"ג ז ע"ב) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

והאש שלמעלה שיורד הוא שהשי"ת מקבל מהם ומתמלא תאותו. והיינו שרצה מעשיהם ופעולתם למסור הכל לו ית' היו בשלימות כהוראת מילת בכל נפשך.

דבכל ר"ל בתכלית השלימות הגמור עד דכדוכה של נפש. ולכך מילת בכל יורה יחוד הגמור.

ותרגום כי כל בשמים ובארץ דאחיד וגו'] כי כאשר הוא בכל נפשו לגמרי ונמצא כל נפשו כלולה ומיוחדת בזה ואין ממנה לחוץ כלל ע"ז נאמר ויחד לבבינו וגו' שהוא יחוד הגמור שמתייחדת נפשו בקונה. [ובאהבתו וביראתה ששוכב בין זרועותי', כמ"ש שמאלו תחת לראשי.

פי' יראתו תחת לראשי משכן החכמה וכמ"ש ראשית חכמה יראת ד'. וכשדבוק בחכמה אז היראה תחתיו וימינו תחבקנו.

שחבוק באהבתו ית' שמקפת כל כוחות גופו. [לגמרי שמוסר הכל לו.

והעד ע"ז שהוא בכל לבבך ר"ל לגמרי כולו ממש בלי שום הטי' לצד אחר הוא יחוד השי"ת ג"כ בו. והיינו בתפילה שהוא מסירת כל צרכיו להשי"ת אז תיכף כשמתייחד בהשי"ת ודבוק כבי' למעלה הרי נשלם ונתמלא תיכף ונתקיים בו עוד הם מדברים ואני אשמע.

ובקרובן שהיא מסירת כל שלימותו העד אש מן השמים המקבלת. [הוא שלהבת אש מלמעלה המתפשטת בלב האדם להיות מכיר שבאמת הכל מסור להשי"ת ומתלהב למסור כל כחותיו להשי"ת) וכן בקרבו היא ביחוד האש מקבלת מזון ופרנסה שלמעלה.

שזהו ביחוד התאוה של השי"ת וכך הוא בתפילה ואכ"מ. והנה כשהוא בכל נפשך ממש היינו כשמוסר נפשו באמת בשעת מעשה כענין כלתה נפשי שהוא כלות הנפש ממש בפועל כד"ש בכתובות (ס"ב ב') סוי לבה פרח רוחה שזהו תכלית חולת אהבה דבכל נפשך.

רק מ"מ באור פני מלך חיים יאי אפשר לבוא לכלות הנפש ממש ע"י אור פני מלך שהאיר נגדו שהוא מקור החיים וחוזר ושופע מיד רוח חיים חדשים ע"י מסירתנפש זו. שהוא תכלית היחוד דנפשו כנ"ל וכמ"ש (שבת פ"ח ב') במעמד הר סיני דטל של תחי' החיים.

וזהו ע"י דביקות בעמוד התורה וע"י דביקות בעבודה דהיינו בכל נפשו. אז ממש ד' צילך ומדה כנגד מדה דבוק למעלה כן באותו מדה ומקום שהוא כללות חיי הנפשות.

וא"כ תיכף שופע עליו חיות חדש. ולכך ניצולו דחמ"ו וא"א במס"נ בפועל ממש שהיו בתכלית תוקף האהבה דבכל נפשך בכל ממש ואתייחדו כדקא יאות וא' בפע"פ (קי"א א') דשר של אש הצילם היינו כידוע דבכל נפשך הוא דרגא דיצחק ומהתעוררות יסוד האש שבגופו בהתלהבות בא מס"נ.

וזהו אעפ"י שאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. כי ממנו הוא ההתלהבות כל כך ועי"ז מעורר אש שלמעלה כטעם ד' צילך ושופע באש שלו ועי"ז ניצולו מן האש.

דאש שלמעלה אש אוכלת אש ונאכל ג"כ אש התלהבותו שלא יתלהב גופו ויתבטל ממציאיותו לגמרי בשביל תוקף האהבה. רק מתמלא מאש שלמעלה ומתמלא משפע וחיות מחדש כמו חולת אהבה כשמתמלא תאותו נרפא מחליו.

כעובדא דסו"פ בן סורר ומורה (ע"ה א'). משא"כ כשלא תתמלא תאותו אז הוא מסוכן כדאיתא התם.

רק השי"ת מבטיח להיות נמצא לקוראיו באמת וממ"נ אם הוא באמת בכל נפשו ודאי מתמלא תאותו ואם לאו אינו מסוכן. אך יש שני מיני מילוי תאוה כדאיתא שם תבעל לו או תספר מאחורי הגדר.

והיינו כשאי אפשר למלאות תאותו לגמרי עכ"פ תספר כו'. ובזה אפשר אדרבא תצא נפשו לגמרי כענין נפשי יצאה בדברו מתוך חולת אהבה [ואפשר ג"כ שיספוק להציל] וכד"ש ז"ל אבל במיתתו רואה.

ונאמר מות נמות כי אלקים ראינו והשיבה לו לו חפץ וגו' היינו שמילא תאותו לגמרי בהשפעת שפעו עי"ז: ובנפילת אש מ"ה דפ' שמיני נאמר ויפלו על פניהם. וידוע בזוהר פ' קרח דהיינו מס"נ למיתה.

והיינו דתחילה ראו שאינו עדיין בכל נפשך ממש ובהתלהבות גמור לעורר אש שלמעלה נגדן עד שזכו לכך כענין סיפור מאחורי הגדר. ולכך וירונו שנפתח פיהם ג"כ בדבור לעומתו ותיכף נפשו יצאה בדברו ויפלו על פניהם דהוא ביטול ממציאיות לגמרי.

וגם י"ל כי בקשו להגיע למדרגת אש אוכלת אש כנ"ל דהיינו ביטול ממציאיות התלהבותו] ועי"ז הגיעו למדרגה שני' דקבלת שפע ממש, וכן הוא סוד נפילת אפים שאחר התפלה שהוא בסוד הדבור לבד. וימים שאין נ"א היינו שהם ימי רצון ואז מיד בעת התפילה נעשה היחוד הגמור כדקא יאות בקבלת שפע חדש.

רק יש ימים שאין ימי רצון והיינו כמ"ש עת לכל חפץ תחת השמים. כי תחת השמים
דהיינו העולם העשי' שהוא תחת הזמן ובעל גבול יש ג"כ גבולים לכל דבר בשנה וכן
בעולם ובנפש.

פעמים השי"ת רוצה כך ופעמים כך דרך משל בפסח מצה ובסוכות ארבעה מינים
וכדומה. והמחליף אינו אלא משנה ועושה נגד רצונו ית' כי רצון השי"ת להיות הכל
מוגבל ומוגדר.

ורצון כח זה המצמצם ומגדיר הוא נקרא תחת השמים כי השמים בלתי בעל תכלית ובעל
גבול: רק שוכני ארץ הם בעלי גבול. אבל השמים שמיוחס לשם השי"ת כמ"ש ואתה
תשמע השמים הוא שלא בגבול שהשי"ת הוא הבלתי בעל תכלית רק שפעו למטה יורד
במתקלא ובמידה ומשורה מיוחד בזמן ומקום ונפש: ותאנא בריש סד"צ ספרא דתקיל
במתקלא.

פי' שדבר זה הוא כלל כל הסודות לדעת לשקול במדה ובמשקל. כמ"ש בבני יששכר
יודעי בינה לעתים לדעת וגו'.

וזהו כלל התורה כולה המוגדרת במעשים מיוחדים בעולם שנה נפש. וכלל כל הבריאה.
וכמ"ש בזוהר שם דספרא דצניעותא כולל הכל. (ושמעתי כי ליכא מידי בזוה"ק דלא
רמיזי בתלמיד וחמשה פרקי דספרא דצניעותא רמוזים בחמשה פרקי מס' מדות.

[הוא ג"כ מדות ומתקלא] פרק אחר פרק. והאידרא רבה רמוזה במס' תמיד כולה כי
שניהם אחד ע"ד הביאני המלך חדריו היינו אדרא.

רק סד"צ היא חדריו היינו המדות שיסד השי"ת ולכך נקרא צניעותא כי כבוד אלקים
הסתר דבר. והאידרא הוא הביאני המלך התקרבות האדם להיות כן ולבוא חדריו ע"י
קרבת התמיד.

וזה נקרא כבוד מלכים חקור דבר. ואכ"מ לבאר זה אבל הוא מכוון ג"כ למ"ש].
ועד לא הוה מתקלא לא הוה אפין באפין. פי' רק כטעם ספור מאחורי הגדר דעי"ז נפשו
יצאה בדברו.

ומלכין קדמאין מיתו. פי' כי התחלת ההתלהבות כטעם מאן מלכי רבנן] במוח ולב מקודם
היא שלא בהדרגה.

ומתלהב למעלה ממדרגתו. ולכך היא מתבטל לגמרי כי השי"ת עשה האדם בעל גבול
וגדר.

דמטעם זה התשוקה מצומצמת וחסירה ואז השי"ת ממלאה בכוחו הבלתי בעל גבול וכלי
תכלית כטעם ואת דכא ושפל רוח אשכון וגו'. משא"כ כשמתגבר בתשוקתו למעלה
מעלה ממדרגת הגבול וההגדרה אז נפסק לגמרי כידוע כן בכל דבר.

ובתוספות ביאור כידוע מדברי הרמב"מ בח"פ ושאר חכמי קדם שבכל המדות הקצה
האחרון הוא רע. וכן בדרך משל האהבה כשהיא בתוקף בלי שום יראה בא לידי קלות

ראש ועי"ז ממילא תפסוק ממנו האהבה לגמרי כי מזה יוכל לבוא עד עד כו' כמ"ש במק"א.

ועד סוגי האהבה המתפשטות לכל מיני אהבות וחמדות העוה"ז ולכל תאות האסורות ר"ל. וכן בתוקף היראה בלי שום אהבה ושמחה יוכל לבוא לידי עצבות ומרה שחורה ומזה לידי כעס ועד עד כו' לרציחה ועד שתתבטל ממנו אח"כ היראה מד' לגמרי.

רק צריך להיות שניהם ביחד ממוזג. כמ"ש בתדב"א (פ"ג) אני שמחתי מתוך יראתי ויראתי מתוך שמחתי.

וכמ"ש וגילו ברעדה במקום כו' וברכות ל ע"ב). וחבורם יחד ר"ל ההשתמשות בכל אחד בצד הראוי לו במקום ובזמן זהו קו האמצעי.

והוא התמימות אשר גם הוא אם יהי לבדו באדם בהעדר ב' הקצוות ויתפשט עד קצהו האחרון יגיע למדרגת הפתיות והשטות כמ"ש במק"א ועד עד שיגיע להיות פתי יאמין לכל דבר גם בכל מיני עכו"ם שבעולם. כמשז"ל על יתרו כמ"ש במק"א.

רק כאשר שלשה המדות הללו הם מתייחדים כאחד מתפשטים בחדרי לבו או הוא בשלימות הראוי שלא יתבטל. וזהו המתקלא שיהי כ"ד במדה ובמשקל ב' קצוות וקו האמצעי כמו במאזנים ב' הכפית והלשון שבאמצע.

ובכ"ד יש אלו השלשה. ד"מ באהבה לבדה הם ג"כ שלשה מדרגות דבכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך.

וצריך להיות דייקא שלשתם ביחד כ"א בכ"ל לגמרי אז היא האהבה הראוי אבל בתוקף האחת לבד ולא האחרת אין מתקיים ואכ"מ. ועי"ז יהי במתקלא כי בהקצוות מתנגדים ומתנהג בקו האמצעי ומזה נמשך ההגדרה בעתים וזמנים וכן במקומות ובנפשות הכל ע"י מתקלא זו שהוא במדות ההנהגה של האדם שזה נקרא מלכין.

דמלך הוא מנהיג ומושל ואין מלך בלא עם ובהנהגה צריך להיות במתקלא. וזה נקרא תחת השמים.

אבל השמים דהיינו המנהיג בעצמו הוא באמת למעלה מן ההגדרה. ולכך כאשר מתבטל במציאות לגבי עילתו ומתייחד לגמרי המונהג עם המנהיג אז גם הוא למעלה מן הזמן וכמ"ש ברכות ח' א') אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין.

כי כל תפלה היא יחוד ומס"נ להשי"ת כנ"ל. וכל בי עשרה שכינתא שריא פי' דנקרא כנס"י ובכנס"י נאמר אני ד' השוכן אתם בתוך וגו'.

שבדאי כל מחשבות עומק פנימיות שבלבם להשי"ת כמשמעות מילת בתוך. וממילא הוא יחוד הגמור דקבה"ו ע"י תפילתם.

מאחר דעומק פנימיות תשוקתם השי"ת מעיד שהוא לד' לבדו באמת אפילו שהלב מלא פניות וערבוב מחשבות זרות השי"ת חותם ומעיד עליהם אני ד' וגו' בתוך טומאות"ם. משא"כ ביחיד אין השי"ת חותם עדיין תיכף וכ"ז שאין השי"ת מעיד אין הדבר מבורר שחשקו ורצונו הוא באמת רק לד'.

כי מי יודע איזה נגיעה וחשק דלגרמי' טמון במעמקי הלב הנעלם גם מעיני עצמו ואז אין היחוד השלימות כי אינו בכ"ל לגמרי ואינו עת רצון. ולכך הכל תלוי בעת דלא כל העתים שוות: ועי' בזוהר נ"ח ב' דבזה טעו בני אהרן.

פי' שאז לא הי' העת הראוי באמתוכמ"ש שם נ"ו ב' דדחקו את השעה כי בחיי אביהם לא היתה השעה עומדת להם להיות היחוד גמור כראוי על ידם. וע"ע פ' צו ל"ג ב' והם ידעו זה רק חשבו לצאת מההגדרה והגבול, והיינו כי באמת סדר הבריאה שיסד השי"ת והגבולין שסידר היו גם זה מכלל הסדר שיהיו מקודם מלכין קדמאין דמיתו.

ואח"כ חוזר לבוא התיקון על דרך (גיטין מ"ג א') אין אדם עומד על ד"ת אלא א"כ נכשל. וכן לעולם לא הגיעו ישראל בכלל ואדם פרטי בפרט לאיזה שלימות ומעלה בלי ירידות ונפילות מקודם וכמ"ש בברכות (ה' א') שלשה מתנות טובות וכולן ע"י יסורין. וכן ג"ז דנדב ואביהו הוא מכלל הסדר שסידר השי"ת. ובזוהר נ"ו ב' מכאן שירותא לאזהרא לכהני והיינו כידוע דכהנים זריזים.

כי הזריזות הוא מהתגברות כח האש כנודע. וכל אזהרה שלהם הוא על המתניות ושלא להיות זריז ביותר מכפי מדתם ומדרגתם.

וכמ"ש (ברכות כ' א') ב"פ מ"ש קדמאי מסרו נפשם אקדושת השם. ומייתי ע"ז עובדא דזריזות דזה נקרא מס"נ וקאמר שם מתון מתון כו' פי' דצריך שני מיני מתינות כמ"ש (שם ח' א') דילך שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל.

ועי' זוהר בהר ק"ח רע"ב מה נקרא פתח. וע"ש ע"א דהיינו עומ"ש ושעל זה נאמר בזאת יבוא אהרן יעו"ש ובד' נ"ו ע"ב.

והיינו כמ"ש טוב לגבר כי ישא עול מנעוריו. כי בילדות האדם זריז ומהיר במעשיו כי כך המדה להיות ההתחלה דרגא דמלכין קדמאין.

וכן א"א שהוא התחלת אומה ישראלית למדו ממנו בפסחים, (ד' א') ענין הזריזות כי הוא הי' בתכלית הזריזות עד שאמרו ביומא (כ"ח ב') אנן מאברהם ניקו ונגמר. ולכן אז"ל צא מאצטגנינות כו' שראה בחכמתו שאי אפשר להיות התפשטות ממנו כי מה שהוא בתכלית הקצה אין לו קיום והוא הי' בתכלית תוקף האהבה.

[ועד שיצא ממנו גם סוגי האהבה בישמעאל] עד שזכה למאמר והי' תמים ר"ל קו האמצעי שהוא התמימות. ואח"כ לידת יצחק שהוא הקצה הב' וזהו המתקלא.

ולכך צריך נשיאות עול כי העול הוא ההגדרה וההגבלה בפעולותיו ולא בהתפשטות. ודבר זה נקרא מלכות שמים כנ"ל בתואר מלך וזהו עומ"ש.

וזה נקרא בזאת ר"ל בזה הסדר דרך משל מילת זאת ולא אחרת. והיינו הגדרה דוקא כך וכך ולא בדרך אחרת דהיינו בכל עת בלא שום הגדרה: והנה הללו הי' ראשית הנבחרים בכהונה וזה נקרא מנעוריו.

ואז הוא רתיחת הזריזות ולא השגחתו בנשיאות עול דשעה אחת שהי' החסידים הראשונים שוהים קודם תפילתם. ושעה אחת היינו מתינות אחת וזה לחסידים מדרגא דאברהם הזריזים.

אבל שיעור ב' פתחים הוא לכל אדם כידוע דכל דבר כלול משנים שהם ארבע היינו שני קצוות שאי אפשר לשים דבר שלא יהי' בעל שני קצוות. והם ארבעה דהיינו ב' קצוות ואמצעי והרביעי גשם הכוללן.

ולכך מתון מתון שני פעמים ת' זוזים שוויא פי' ד' פעמים מדרגות המאה ששם המתינות דהיינו במוח ולב שאליו רומז מספר מאות כמ"ש במק"א משא"כ בכוחות הפעולה [שנגדם מספרי אלפים ורבויות כמש"ש] שם לא שייך מתינות. והשני מתינות הם מצד ב' הקצוות והיינו מקצה השמים ועד קצה השמים קצה לתתא ואחד לעילא.

ר"ל מתינות אחד מצד האדם והכרת פחיתותו ואולי מצד זה אין הזמן גרמא. ומתינות השני' מצד השי"ת והכרת רוממותו.

וכהנים דזריזים הם הי' צריכים עכ"פ מתינות אחת דחסידים הראשונים דשוויא ב' כנ"ל. ולכך נענשו ב' בניו ולא ארבעתן.

ולכך נאמר אש זרה וארז"ל בעירובין (ס"ג א') דהיינו אש מן ההדיוט אלא שהורו בפני רבן. והיינו דחיקת השעה ולא המתינו עד שיאמר משה.

ולכך נקרא אש זרה ולא מן ההדיוט שאינו זר מאחר שרצון השי"ת כך וכמשנת"ל צורכו. רק החשק שלהם הי' זר באותו עת.

ומ"מ רצו להכניסו אל הקדש כי השכינה הוא מה שהשי"ת שוכן בתוך בני ישראל ומצידה הוא עומ"ש שעל האדם וההגדרה. אבל חשק שלא בהגדרה אינו מרצון עול מלכות השי"ת ולכך נקרא אש זרה ואין השי"ת מתאוה לו.

כי התאוה בבריאת העולמות שיהי' חסרים ומשתוקקים להשי"ת ולא שיהי' בהתפשטות. ולכך כשהגיע אש דשמים לעומתם אז באמת כלתה נפשם כשהגיע למדרגת כלות הנפש כי לא הגיע למדרגת תבעל לו שיהי' השי"ת שופע להם בכל עת באמת.

כי השי"ת יסד גבולים ע"פ הארץ וכמ"ש ברע"מ צו ל"ג סע"ב דקריבו בנידת טומאתה, והיינו דיסד השי"ת לאשת חיל זמנים שלא תהי' ראוי' לקבל שפעו כלל. ובפ' אחרי נ"ז ב' בנוכראה אתעקם בקדמיתא כו' יעו"ש פי' שחשק האדם נקרא אשת חיל להשי"ת שרוצה להשפיע בו.

והיינו כשהחשק וההתלהבות הוא כפי רצון השי"ת אבל זולת זה נקרא אש זרה ודוגמת אשה נכרי' ועי' זוהר נ"ו ב' דבקרבתם וגו' ובהקריבם וגו' הכל אחד ויע"ש לשונו. והיינו דבגין שרצו להקריב כל מיני חשקות להשי"ת דחקו את השעה: ותיקונם בפנחס שגם הוא הורה הלכה בפני משה כמשז"ל רק שהי' אדרבא לנקום במקרבי רחיקא.

וכך היא המדה כשהשי"ת רוצה לברר שבאמת ח"ו אין רצון זה כלל נגד רצון השי"ת רק שחשב שרצון השי"ת היא כך, ונמצא שבאמת העומק שברצונו דבוק ברצין השי"ת [והרי באמת עומק רצון השי"ת הי' כך שיהי' מלכין קדמאין דמיתו שזהו כל סוד הבריאה]

כנודע וא"כ ממילא גם זה הוא כרצון השי"ת] רק מ"מ מאחר שנגלהו אינו כן צריך לעונש בעוה"ז שהיא עולם הנגלה שבו יראה רק האדם לעינים ולא ללבב, ותיקונו ובירור עומק שברצונו הוא בסוד תשובת המשקל.

וכמ"ש בדהע"ה בפלגשים אני מתעבך כו' והיינו שיזמין לו השי"ת בגלגול זה או בגלגול אחר (כשאינן השי"ת רוצה שיהי' הבירור באותו גוף עצמו כשאז יגיע אותו גוף לגמר תיקונו כמו שהי' אדה"ר קודם חטאו וזה אין רוצה השי"ת להיות בעוה"ז טרם ביאת משיח] ויעשה אותה מעשה עצמה כהוגן וכראוי שתהי' אדרבא במכוון להיפך שלא לקרב זרה ונכרי'.

זה לאות והוכיח סופו על תחילתו שהי' ג"כ לשם שמים. וזכה לברית שלום.

וע"ש בזוהר בגין דבההוא כתרא חבו בקדמיתא. פי' כתרא נקרא העומק שאין נגלה אף לאדם עצמו.

כי באמת הם חשבו לשם שמים כנ"ל והקרבות לעשות שלום (וידוע דשלום דרגא דיסוד שהוא כלי מחזיק ברכה להשפיע לאשת חיל. וזה הי' כונתם להרבות השפע בכל עת.

רק שלא ידעו דרבוני אחר רבוי אינו אלא למעט וכל המוסיף גורע שפע דאשת חיל שהיא נקראת בזאת ר"ל בעת מיוחד והגדרה מיוחדת ולא בכל עת]. ומ"מ אתערו קטטותא כי עי"ז שבקשו שיהי' בכל עת קודש ולא יהי' הגדרה בזמן נמשך ג"כ שלא יהי' הגדרה בנפש.

וזהו התעוררות דקטטה ומחלוקת דקרח כי כל העדה כולם קדושים וגו' ואין יחוס להם ג"כ על אחרים. והם חשבו באמת שע"ז הוא תכלית השלום כשאין התנשאות.

אבל חבו בכתר"א ר"ל בעומק שלא ירדו לעומקו דאדרבא עי"ז הוא התעוררות המחלוקת בעוה"ז. ולכך כשנתקנו זכו למה שרצו שהוא ברית שלום כי פנחס זה אלי' שאז"ל (עדיות פ"ח מ"ז) שיביא לעשות שלום בעולם והוא לא מת כלל שזהו תכלית השלום כמשז"ל שהוא חותם כל הברכות וכלי מחזיק ברכה.

וברכת ד' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה ארז"ל בברא"ר זה האבל כי כשהשי"ת משפיע ברכתו לאדם באור פני מלך חיים ואלמלא זכו נדו"א בעצמן להתתקן בחייהם ולזכות לחור פני מלך הי' חיים וקיימים לעולם בעוה"ז ממש ולא הי' צריכים לעלות לרקיע כלל כמו אלי'. והיינו כידוע דאילנא דמותא ואילנא דחיי הם מדת לילה ומדת יום כמ"ש בזוהר במדבר קי"ט א' ועע"ש ק"ך סע"ב קכ"א א'.

והם סיהרא ושמשא דהיינו קובה"ו שהם שמים וארץ כנודע. פי' כי מצד שיסד השי"ת גבולים תחת השמים א"כ כל דבר בעל גבול ואי אפשר להם להתפשט עד בלי תכלית ובהכרח היא המיתה לגוף האדם תחת השמים רק מעל השמים דשם הוא שלא בגבול שם הוא אילנא דחיי לעולם שאין פוסקים.

ואלמלא זכו נדו"א לתקן זה הי' גופם באמת בלתיבעל גבול גם תחת השמים להיות בא כלל עת הקודש בלא הגדרה. שלא היו דבוקים באילנא דמותא שזה נקרא בזאת ובעת

ידוע כי הי' עושים מדרגת הזאת להשתנות ולהיות בכל עת דבוק באילנא דחיי כמו שיהי' לעתיד הנני עושה חדשה עתה תצמח נקיבה תסובב גבר כנודע והי' אילנא דמותא דנוקבא ג"כ אילנא דחיי כמו דגבר.

דהיינו כמו מעל השמים ולא הי' מתים כלל בעוה"ז ממש. אבל השי"ת יסד עת לכל חפץ תחת השמים כי עי"ז מתבטל ענין בריאת העוה"ז דהיינו אילנא דמותא שיהי' לילה והעלם ומקום לעבודה כנודע.

דלכן נאמר גם באדה"ר פן ישלח ידו ולקח מעה"ח וגו' שהשי"ת לא רצה שיוכל האדם לדבק באילנא דחיי לגמרי אחר מיתת מלכין קדמאין. דהיינו חטא אדה"ר אם הי' הוא בעצמו נתקן ואכל מעה"ח הי' גמר התיקון והשי"ת יסר שגמר תיקונו יהי' במשיח כדי שיהי' מקום לעבודה ולדורות שבנתיים.

[וכד"ש בעי"ז (ה' א') בואו ונחזיק טובה לאבותינו שחטאו כו'] וכנודע ואכמ"ל. ולכך תיקונם שהוא אלי' זכה לחיי עולם אבל לא תחת השמים דהיינו בגוף הגשמי דעולם העשי' הגופני ממש כנודע.

כי באמת בהיותו בגוף זה לא פעל הך דבכל עת כנ"ל: וניתווסף בפנחס י' זעירא ע"ש בזוהר. כי י' הוא ראשית הגילוי כנודע.

וע' זוהר נ"ח ב' דהאי היא עת דאחידת בשמי בהאי י' כו' פיל' כי סוף המעשה נעוץ במחשבה תחילה שהש"י חשב שיהי' כך ומעשה שאינו ברצון הש"י אינה נעוצה במחשבה תחילה כי היא זרה ונכרי'. וע' זוהר ריש ויקרא דאתוון רברבין מהיכלא עילאה וזעירין מהיכלא תתאה וידוע דהם ב' ההי"ן דשם ופיל' שאותיות המחשבה הפועלים בלב שהוא היכל העליון ר"ל משכן לתחילת המחשבה שם הם רברבין וגדולים.

ר"ל בהתפשטות יתירה. כי הם עדיין בסמוך למקורם וכל דבר בראשיתו.

גדול וחזק. אבל נעוצתם בסוף המעשה שהוא ממרחק נראים קטנים וזעירים.

כי המעשה אי אפשר להיות בהתפשטות ובהרחבה ולכך היו"ד זעירא לומר שנתקן להיות המחשבה נעוצה במעשה. והיינו כי המתנות הוא בא מזה כששם עינו ולבו בשעה שעושה.

והמהירות הוא כשאינו מחשב כלל מה הוא עושה ואיך. ותיקון כל דבר הוא באותו דבר עצמו כידוע על וימתקו המים וכאמז"ל (ברכות מ' א') על ויתפרו עלה תאנה.

ולכך עובדא דפנחס הי' ג"כ זריזות יתירה כמשאז"ל סנהדרין פ"ב א') אם בא לימלך אין מורין לו. רק שלא נמלך כלל.

אלא שרצון השי"ת אז בזריזות והשי"ת אומר שזריזות זו היא מתנות וזה מעיד על זריזות ראשון שהי' ג"כ ברצון השי"ת. ובו"ר רפ"א דפנחס הי' פניו כלפידים.

היינו דרגא דנדו"א בהתגברות כח האש וההתלהבות במס"נ לצאת ממדריגת אדם ממש רק כמלאך ד' דוגמת אלי' שהי' שניהם מקנאים והקנאה היא מתגברת האש כנודע ומ"מ

אמז"ל (קה"ר פ"י) דנסתלק ממנו רוח הקודש בעובדא דבת יפתח שהוא גם כן דוגמת אש זרה. כי אין רצון השי"ת בקרבן כזה נפש אדם ממש.

ושם פנחס נתעצל. ובשביל מתינות והמלכה יתירה במחשבתו כדאיתא שם אמר אני כה"ג כו' גרם להקרבת זרה ע"ד שאז"ל (קה"ר פ"ז) מי שהוא רחמן על כו' סוף כו' וכ"א בירושלמי המטמא את הטהור סופו כו'.

וכן הוא במלכין קדמאין כשהוא תחילה באהבה עד קצה האחרון ועד שמתבטלת ממנו ורואה שנפסק תוקף אהבתו מתחיל להתיירא ומגיע אז למדרגת היראה שהיא קצה השני וג"כ תופס עד קצה האחרון עד שמתבטלת ג"כ וכן כולם כנ"ל. וכן נדו"א חטאם בתוקף הזריזות חוץ לגבולו ופנחס להיפך במתינות שלא במקום הראוי ותיקונו באלי' שהוא קו המיצוע לקרב את הקרובים שע"ז מעיד אות הברית להבדיל בין ישראל לעכו"ם והוא מלאך הברית] ולרחק הרחוקים והזרים כמשז"ל בעדיות: והתיקון הי' בשחוטי חוץ בהר הכרמל.

[כנ"ל דתיקון חטא הוא בחטא אחר. וכמו ששמעתי על ועם שונים אלתערב.

סד"א השונים בחטא קמ"ל. פי' קמ"ל דעם זה תתערב דזוהו תיקונו כמ"ש במשה כשנס מפני הנחש אחוז בזנבו, ופי' מ"ש שמעו נא המורים זה הי' תיקון על לה"ר ראשון ואכ"מ ביאורו] כי פרשת שחוטי חוץ נאמרה אחר פרשת יוה"כ שהוא באה אחר מעשה נדו"א שהי' ההכנסה לפנים שלא בזמן, והוזהרו מקודם ואל יבוא בכל עת רק ביוה"כ שהוא דרגא דבינה, עי' זוהר אמור ק"ד ב' האי יומא אימא עלאה כו'.

וידוע באידרא דאו"א תרין ריעין דלא מתפרשין ואין שם נידת טומאתה כלל. היינו כי במוח ולב יכול באמת לייחד כדקא יאות תמיד, ואין שום חילוק זמנים שדבר זה אין נקרא תחת השמים כי אין לדבר זה שום היכר בעוה"ז תחת השמים כלל.

רק כשמוציא לפועל מה שבלבו על מעשה גופניות או דבור שיש לדבר גילוי תחת השמים בזה צריך הגדרה בעת ומקום ונפש. ולכך יוה"כ נקרא בכל עת כי מגיע לאותה דרגא דהיינו תשובה שהוא מן הבינה שבלב כמ"ש ולבבו יבין ושב, ועי"ז כל המעשים הם טובים שגם הזדונות נהפכו לזכיות וזה נקרא בכל עת בלי שום הגדרה כלל.

ואין לזה הכרה כלל בעוה"ז כידוע מ"ש בקדושין (מ"ט ב') על מנת שאני צדיק אפי' רשע גמור שמא הרהור תשובה בלבו דעיקרו דבר המסור ללב אם הגיע לעומק כל כך עד שיעיד עליו בוחן לבות שלא ישוב לדבר זה עוד, דבלא"ה גם פושעי ישראל מליאים חרטות, ודבר זה אי אפשר לשום נברא תחת השמים לדעתו ואפי' האדם עצמו.

כי אולי יתקפנו יצרו אח"כ. רק השי"ת.

ומדרגה זו היא הנקרא בכל עת שאין שם הגדרה וכמ"ש בזוהר דבעל תשובה בשעתא חדא ברגעא חדא דאין להם הגדרה בזמן כמו שאין הגדרה במעשים דאפי' זדונות כזכיות. וזהו דרגא דיוה"כ.

ולכך אמר סתם ואל יבוא בכל עת כי אם בזאת וגו' משמע דבזאת יבוא בכל עת ואח"כ פ"א אימת. רק באמת גם להבכל עת יש עת דהיינו יוה"כ, והדרגה ידועה והוא הנקרא בזאת.

וכשמגיע לבזאת ולאותה הגדרה וסדר התשובה והוידוים אז הוא באמת בכל עת רק שזאת ממילא אי אפשר בעוה"ז רק ביוה"כ. כי מדרגה זו היא דרגא דעוה"ב. כנודע דבינה נקרא עוה"ב דשם אין המשא ומתן במעשים ובפעולות רק ברצונות הלב. אבל בעוה"ז אין כן.

רק הארה יש ביוה"כ, ואז יוכל לעשות זה הסדר כראוי במעשה בעוה"ז ששם הוא העת לכל חפץ, ויש גם להארה זו עת והגדרה במעשים מקודם. ואותה הגדרה עד שיגיע למדרגת כל עת לא הוצרך לפרש תיכף זמנה שהרי אמר כ"א בזאת וגו' יבוא למדרגת כל עת ואין כאן עת רק ממילא זאת ההדרגה והפעולות א"א שיגיע לכך בעוה"ז אלא בעת מיוחד שסיים בסוף בעשור וגו' והוצרך ג"כ עינוי הנפש שהוא נגד עולם העשי' ופעולת הגוף [כנודע] וזהו הזהרה בענין ההכנסה.

מחוץ לפנים והביאה אל הקודש. ואח"כ הזהיר על שחוטי חוץ שהוא הקצה השני בהוצאה מפנים לחוץ שסופו לבוא לידי כך ג"כ כנ"ל.

והיא מתוקף המתנינות והעדר הזריזות להביאו לביהמ"ק שחושב אולי אין ראוי לכל כך תוקף קדושה. וידוע דאהבה עד הקצה ועד שמגיע למצות את שמריה הוא אביזרייהו דלא תנאף.

ושמרי היראה הוא אביזרייהו דלא תרצח וזה נקרא יזבחו לשעירים דרגא דעשו איש שעיר. [ולכך ביוה"כ הוקריב השעיר לעזאזל והותר גם זה כמו שהתיר ההכנסה לפנים.

ואכמ"ל] כידוע דשערות מורים דין. וכידוע דשעירים מורים חרבן וקלקול.

כמו ושעירים ירקדו שם. והיינו כי שחוטי חוץ הוא מצד יראה רעה ומרה שחורה שירצה לעשות הכל לשם שמים, וכניסה אל הקודש הוא מצד תגבורת החשק והאהבה שרוצה לחשוך תמיד לשם שמים.

וזה נקרא בכל עת שאין מוגדר בזמן דהיינו בשנה. ושחוטי חוץ שאין מוגדר במקום דהיינו בעולם.

והם ב' הקצוות והגדרה דקו אמצעי נגד מדת יעאע"ה הוא בנפש והוא אזהרת אכילת דם בהמה שלא לערב נפש הבהמה בנפש האדם. כידוע דדמות אדם שעל הכסא הוא דמות יעקב.

כמשאחז"ל והגדרתוהוא ההבדל מנפש הבהמה [והם כל העכו"ם אשר בשר חמורים וגו'. וגם בישראל עצמם יש זרע אדם וזרע בהמה כמשאז"ל על אותו פסוק] ולכך באה אחר שחוטי חוץ ומחוברת לה כי קרובים הם שתיכף אחר אזהרת ב' הקצוות ע"כ הוא הגדרת קו אמצעי.

וכן נדו"א ופנחס הם ב' קצוות כנ"ל ואל"י קו האמצעי ר"ל להבדיל בין נפש אדם לבהמה ובין ישראל לעכו"ם כי הוא מלאך הברית אשר אתם חפיצים. פ"י כי בני ישראל מובדלים מלידה מבטן מן העכו"ם גם בטרם ידע הנער בחור בטוב.

וגם בהשתדלות המעשים שאח"כ כשיעיד הקב"ה שקיימו התורה. רק ע"ז צווח אל"י עזבו בריתך וגו' שלפי מבינותו במעשיהם ראה שעזבו וגו'.

רק משיח הוא שיעיד על שלימות המעשים כולם של כל הדורות מבני ישראל כידוע דזהו דרגא דיל"י וכמ"ש במק"א. ולכן נקרא האדון אשר אתם מבקשים לשון בקשה ר"נ השתדלות להשיגו.

משא"כ אל"י הוא רק מלאך הברית שכל העכו"ם ערלים והערלה נקרא על שמם. כמ"ש בנדרים (לא ע"ב) הנודר כו' ואות ברית הוא רק לישראל] להעיד על התולדה בנפש בזולת השתדלותם.

רק מלידה מבטן הם חלק ד' ומיוחדים אליו וראוים להתקרב לו בטענת ואתה הסיבות וגו' שטען בהר הכרמל. כי אני רואה שהם מלידה מבטן לחלקך ושלך.

א"כ גם כל מעשינו פעלת לנו ואתה הסיבות וגו'. וריפא מזבח ד' ההרוס ואז"ל שהוא מזבח דשאל.

כי בלידת בנימין בפסוק גוי וקהל גוים ומלכים מחלצ"ך. נרמז מלוכת שאול וגם הקרבת אל"י [שהי' ג"כ משבטו כמשאז"ל על פסוק וירעשי'] שחוטי חוץ כמשאז"ל.

והיינו כי מלוכת שאול לפני דוד דוגמת ביאת אל"י [או משיח בן יוסף] לפני משיח. כי שאול אז"ל כבן שנה שלא טעם טעם חטא.

והיינו כבן שנה בתולדה בטרם יעשה השתדלות. כך הי' אח"כ ג"כ.

ודהע"ה נקרא שהקים עולה של תשובה כמשז"ל בע"ז (ה' א') וע"י כך נרפאו גם המעשים: והנה מתחילה נות עזבו בריתך ר"ל שקלקלו גם מה שבתולדותם מאחר שאח"כ אינו כן חשב דהוכיח סופו על תחילתו עד שריפא מזבח דשאל שהי'. נהרס ע"י פעולת ישראל כפי מחשבת אל"י מאחר שנכתבו דבריו בכתוב מסתמא לא דבר ריק דבר שקודם שריפא אותו מזבח [ר"ל אותו מדרגה התקרבות דשאל דהיינו כבן שנה].

הי' הרוס.

ואחר שרפאו אז נפתח פיו לומר ואתה הסיבות, ולא עזבו כלל בריתך שבתולדה. ואז הקריב שחוטי חוץ שזה נקרא בדרז"ל על וקהל גוים ככל הגוים.

ר"ל כי דרגא דיראה הוא ג"כ בעכו"ם כידוע וכמשז"ל דבכ"מ בעכו"ם בלבן ובלעם נאמר שם אלקים. וכמשז"ל עכו"ם קרובי תשובה מיראת העונש.

וכמ"ש בחגיגה (י"ב א') קו ירוק שמקיף כל העולם. כידוע מ"ש בזוהר ס"פ שלח דתכלת שדומה לרקיע דהיינו קו ירוק רומז ליראה.

וזה מקיף את כל העולם. שאין ברי' שלא יהי' לו יראה ממדריגות הפחותות עכ"פ.

משא"כ אהבה. ולכך אשת זנונים מתקנא תיקינהא בגונא דאשת חיל שהוא יראת ד' טהורה שבקרב לבות בני ישראל.

והיא העומדת לעד. ועכו"ם טוענים שגם הם עושים מעשים לשם ד' אבל הוא מצד יראה רעה דעונשים וכיוצא.

וכמ"ש בכותים את ד' ה' יראים ואח אלהיהם וגו' ואין עומדת לעד. ואלי צוח דלטוריא שהם ככל העכו"ם.

ותיקונו שיעשה מעשה ככל העכו"ם. רק ובדברך עשיתי.

ואז"ל בדבורך עשיתי. וכך ישראל מאחר שואתה הסיבות א"כ הוא הכל בדבורך.

ומעולם לא ה' אדם שלא חטא כמו אלי' כמשאז"ל אם יאמר לך אדם כו' הרי אלי' שלא חטא ולא מת. ובב"ב (יז ע"א) חשבי' ד' שמתו בעטיו של נחש ואצלו גם עטיו של נחש נתקן מצידו [כמ"ש במק"א פ' עטיו של נחש נלמד מישי דחשיב נמי שם.

ואז"ל ע"פ בעוון חוללתי על ישי אפי' חסיד שבחסידי' כו'. ואלי' מלאך הברית להעיד על הלידה דאינה בעון ח"ו רק הכל קדושים מרחם] ולכך הוא צוח עזבו וגו' עד שהזמין השי"ת חטא על ידו בשחוטי חוץ רק שהי' ע"פ הדבור ואז עמד עד"ז שאפשר להיותעבירה לשמה וברצון השי"ת ונתברר ע"י שכל ישראל עשו תשובה גמורה עד שזדונות נעשו כזכיות.

ואז צווחו ד' הוא האלקים. פ' שגם הדין הוא ברחמים והוא מיזוג המדות בקו האמצעי. וכל היראות רעות דישראל אינו נקרא אלהים אחרים ח"ו רק הכל דבק בשם הוי' שהוא קו האמצעי ואין יוצא לקצוות כלל כמו העכו"ם שאינם יונקים משם הוי' קו האמצעי כלל. וקולטים שמרי הקצוות.

ושחוטי חוץ הוא מצד שמרי היראה לכ"א שם אלקים המורה יראה. דבאמת הכירו הוי' הוא האלקים אלקי ישראל שכל מיני יראות של בני ישראל הם נמשכים מהשי"ת שכך רצין השי"ת להיות אז מתון ויראוי וזהו תיקון לפנחס במתינות שלו: וגם הוא התחיל בזה בהריגת בלעם שאז"ל שהי' נביא או"ה דוגמת משה וממנו והלאה נפסקה נבואה מעכו"ם [להבדיל בין הקודש לחול.

דרגא דאלי'] כי באמת מרע"ה הי' ממש הפכו שהוא בסוד הדעת שהוא היפך השטות של נחל השטים שגרם בלעם בזימה שהיא נקר' שטות. כמשז"ל ע"פ כי תשטה.

ומרע"ה פירש מן האשה לגמרי, (וכידוע ג"כ מענין קבורתו מול בית פעור) וזה התיר פ' עריות ונתחבר גם עם נפש הבהמה באתונו. שהיא היפך ההגדרה בנפש מדת יעקב. [שמטתו שלימה כל הנפשות היוצאות ממנו. ועל דבר זה ניסמות עינו של אותו רשע בומספר את רובע ישראל.

שהוא לא הבין כלל איך אפשר זה להיות קדושה מלידה ובטן.] כמ"ש ברע"מ דמשה מלגאו הוא יעקב מלבר.

ובלעם הפכו רק שהתפאר ויודע דעת עליון שזהו ג"כ מדרגת הדעת ואמר זה בעת
נבואתו וגם נכתב בתורה מסתמא הוא אמת רק אז"ל בויק"ר פ"א דנבואת בלעם ויקר
לשון טומאה. ומשל למלך שבא אצל פילגשו כו'.

ומשא"כ דמשה ע"ש. ופי' כידוע דנבואת משה הוא רק שהשיג כל כחות הנפשיות דכל
ישראל כידוע דששים רבוא אותיות לתורה כמספר בני ישראל היינו שכחות נפשותם
הן הם אותיות התורה.

וכפי מעשיהם כך הי' בנבואת משרע"ה כמשז"ל כל זמן שהי' נזופים לא נתייחד הדבור
למשה. וזה פי' משה מלגאוו יעקב מלבר כי יעקב ר"ל כלל נפשות דישראל שהוא אב
בתולדה.

וכל נפשות הבנים כלולים במוח האב שהרי ממנו יצאו וניכר מלבר שהוא אב. ומרע"ה
נקרא אב כמשז"ל בפ"ק דסוטה.

[דנקרא ג"פ אבי נגד שלשה אבות] לפי שהוא רבן של ישראל. והתלמידים נקראים
בנים כמ"ש בפ' חלק וזהו מלגאו בפנימיות נפשותם.

ונבואת בלעם נמשך ממה שהחטיא את בני ישראל בזנות. ואז"ל בסוטה ותקראנה כו'
שנעשו כולם ב"ק ומאותם טיפי נפשות (כי כל טיפה זרע היא טיפת נפשיות ממש שהרי
ממנה נוצר נפש] שהוציאו לבטלה היינו שלא ברצון השי"ת נפלו ג"כ למקום שאין רצון
השי"ת ונתגלו לבלעם.

ועי"ז ג"כ ויקר אלקים כטעם ד' צילך כידוע. וירד שפע הדעת עליון והנבואה שיש בכח
אותם נפשות שהי' ראוי להתגלות ג"כ למשה ירד לחוץ ופגעו בבלעם שהי' מכין עצמו
באותם קרבנות לקבל זה.

והגם שזה קדם מ"מ כבר ע"י בלעם הי' כח זה בעולם והי' גם אצל בני ישראל. ומסתמא
אותם כ"ד אלף שחטאו אז הי' מוכנים בכח תולדותם לכח ושורש אותם כ"ד אלף נפשות
שבתורה היא בפרשת בלעם ורובם משבט שמעון.

וידוע דהערב רב רובם נתערבו בשבט שמעון וידוע מ"ש בזהר דראשי הע"ר הם יו"י
בני בלעם ולכן הי' שייכות לבלעם עמהם וקלט הד"ת שנפל במקרה מהם. ואיתא בפ"ק
דב"ב משה כתב ספרו ופרשת בלעם.

פי' שספרו נקרא חקיקת חכמתו שבמוחו. כידוע בזהר דספר נקרא חכמה.

ופרשת בלעם הוא חוץ מחכמת משרע"ה כי מרע"ה הוא היפך זה ומול בית פעור כנ"ל.
ולא הי' יכול להשיג אותה חכמה הנפילה ובמטמוניות בדרך ארעי ומקרה.

כי כל חכמתו של משה הי' בפרהסיא ובהזמנה כטעם לשון ויקרא [בא' דאלופו של עולם
בגוי'] רק אחר שהשיגה בלעם אז חזר משה וקלטן לאותן טיפי קרידויקר וגו' והחזירם
למקומן והכניסן תוך ספרו ועשה מחול קודש. כי בשעה שבלעם אמרן ודאי הי' נחשבים
לד' חול אצל בני ישראל, וכן הי' באמת.

רק כשכתבן משה בס"ת אז נעשו קודש ודא"ח. ועד שבקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש כמשאז"ל (ברכות יב ע"ב) שיש בה קדושה רבה כמו בפסוק שמע ישראל.

וטוב לישא על שפתיו דברים אלו ערב ובוקר בכל יום תמיד. כידוע גודל היקרות של נפשות כאלו כאשר באים אל הקודש] כידוע כי עיקר העולם ישראל כמ"ש בראשית בשביל ישראל וכו' וא' (יבמות סג ע"א) אין פורעניות בא אלא כו' וא' (שם ע"ב) אפי' ספינה כו' וגם כל הרע שבעולם הוא רק משורש היצ"ר שבנפשות דישראל.

ומרע"ה ובלעם הי' שורש היצ"ט ויצ"ר דתאוה שבנפשות ישראל. [כמ"ש במק"א שעמוד התורה הוא נגד התאוה והי' בלבו לקללן כי מצידו יכול זה וכמ"ש במק"א על וירא כי לא יכול לו ויגע בכף יריכו.

כי בתאוה שם יכול ליגע דזהו עיקר הטענות דעכו"ם נגד ישראל. וכמ"ש על דבר זה נסמית עינו כו' שהוא שורש הרע בזה ולא הי' יכול להבין כלל שיש בזה ג"כ קדושה.

ולכך נאמר עמי זכור נא וגו' צדקת ד'. ואז"ל צדקה גדולה כו' שבע"כ נפתח פיו לומר מספר את רובע ישראל והוא תיקון הרע שבישראל בשורשן.

ששורש הרע שבהם מעיד שהכל טוב. וגם בעת שברע שכב דהיינו הירידה והשפלות הוא ג"כ כארי וכלביא.

ודבר זה הוא רק בצדקה. כי באמת אפי' חסיד שבחסידים כו' ולכן אל זועם בכל יום כי השי"ת נקרא שונא זימה.

כי בתורה נקרא מקרה לילה גם כשהיא במתכוין שד"ז נקרא מקרה לפי שאפי' חסיד כו' וכל דבר שהוא להנאת עצמו נקרא מקרה כי השי"ת הוא בעל הסדר ומה שאין מתכוין להשי"ת לבדו נקרא מקרה: והתיקון לזה לדעת שכל המקרים ג"כ מהשי"ת שהוא מסדר כל המקרים ג"כ. ובשעה שמלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם (ברכות ז' א').

פי' עומק ראשית דמחשבתם שופע למחשבתן ומשתחווין לחמה ר"ל שהסדר הוא מצד החמה כידוע וזהו מדת יום ומדת לילה פי' הבהירות וההעלם. ואצל בני ישראל גם ההעלם וכי אשב בחושך ד' אור לי, ואצל עכו"ם להיפך עושים מסדר מקרה.

ואז השי"ת שהוא בעל הסדר ובעל הבירה כועס וממילא נמשך זעם ג"כ על המקרים שבבני ישראל. וזהו צדקה גמורה שלא זעם ד' אז כשהתעורר אותו שורש רע דבני ישראל לקטרג עליהם שהוא קודם כניסתם לארץ כשחננו על מיצר ארץ ישראל.

והוא המסע האחרון מן המ"ב מסעות שהוא נגד שם מ"ב כידוע. וכידוע שבשם מ"ב נברא העולם, והינו להיות מקום להנאת בני אדם הנראה למראות עין בזולת השי"ת ושיהי' בני ישראל המכירים שגם ההעלם הכל מהשי"ת.

זה עיקר ענין הבריאה. וזהו בשם מ"ב.

וכן הביאה לא"י היינו להשתדל בצרכי הגוף ולנהוג בד"ת מדת דרך ארץ כדר' ישמעאל בר"פ כ"מ. ולא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן (מכילתא פ' בשלח) היינו כדר' שמעון בן יוחאי שם דדברים ככתבן.

[סוד תושב"כ מדת יום. אבל תושבע"פ היא מדת לילה דרגא דדהע"ה כנודע] ומן הוא לחם שמלאכי השרת אוכלין.

כמ"ש בפ' יוה"כ היינו בלא שום הנאה לגוף רק לנפש. ולכן לא הי' ממנו פסולת כמשאז"ל שם.

כ' הי' כולו לד'. והפסולת הוא ממה שנתכוין להנאת עצמו דא"א בזולת זה גם באכילה ששניהם נקראים בלשון אכילה ומחתה פיה.

וכנודע בסוד חטא אדה"ר באכילה, והוא מושרש בכל הדורות כל זמן שלא נתקן לגמרי עד משיח בן דוד] ולא ירד רק עד בואם אל קצה ארץ כנען כידוע בסוד הארץ שהוא מדת דהע"ה ושהע"ה. והמלך הוא שפע כל מיני חמדות עוה"ז.

וכן א"י נשתבחה בכל מיני חמדות רק שהיא א"י שהיא ארץ הקדושה שכל מיני חמדות שלה הכל בקדושה והכרה שהוא מהשי"ת וצריך מקודם שיבלעו ד"ת בתוכן באותן ארבעים שנה כמשאז"ל. (מכילתא שם) והם המסעות דשם מ"ב שהם מ"ב מדרגות והמדרגה אחרונה שעל המצר הוא דבר זה דומספר את רובע ישראל.

שגם תאוה זו נכנסת אל הקדושה והיא התאוה היותר גדולה [ותיקונה הוא אות ת' שהוא האחרון דשם מ"ב. והוא מאמז"ל (שבת נה ע"א) על אמת דחותמו של הקב"ה.

דה"ת רומזות על העתיד והיינו דתיקון זה הוא כאשר פותח השי"ת לאדם האור המעותד: ושלשה תווי"ן יש בשם מ"ב כי בכל דבר יש שלשה מדרגות ב' קצוות ואמצעי. ו"ת הראשונה היא מסע דמרה ושם נצטוו אשבת שהוא אור מעין העוה"ב ו"ת אחרונה היא קצה האחרון שהוא עוה"ב ממש.

וזה נפתח לבלעם שאמר אראנו ולא עתה וגו'. ולכך באותו מאמר התפאר ויודע דעת עליון.

כי באמת אז הי' צדקות ד' שנפתח מעין עוה"ב שהכל בקדושה ואין לזעום ע"ז. וגם בלעם ראה זה וזהו ה"ת וכמ"ש במק"א] כי תאות אכילה כבר נתקן בקברות התאוה.

(והיא נקרא סתם תאוה. לפי שזהו מכשול הגלוי דאדה"ר.

ולכך דבר זה בגלוי ולא יתבוששו) ומ"מ רמוז בו ג"כ תאוה השני' כמשאז"ל על פסוק בוכה למשפחותיו. וזה הי' בסתרי לבם ולא בגלוי.

ומרע"ה טען אז הרגני. ויעו"ש בזוהר קנ"ה ב' משה במלה דא חליש כו' ע"ש לשונו.

כי משה נקרא בעלה דמטרוניתא שהיא מדת יום וכידוע דמשה מלגאו יעקב מלבר. ולכך אין לו שייכות עם הארץ והי' יכול לחיות ארבעים יום בלא אכילה כלל.

[וכן אלי' דוגמתו שהוא מזרע גד כמ"ש בתדב"א ובזוהר שם על פסוק והמן כזרע גד כו' מה זרעא דגד כו' ע"ש. ולכך בא ג"כ אל הר האלקים.

ובזוהר איתא דהר דליג למשה דוגמת אבן השואבת. והיינו כי שייכים זה לזה וכן אלי' שייך לו והוא מלאך הברית וכנ"ל] והמן הי' בזכותו כמשאז"ל (תענית ט ע"א) ולכך לא בא לא"י.

וזה שצוח מאין לי בשר שהיא תאות עוה"ז לשם שמים וזהו דרגא דנוקבא ר"ל מדת לילה שבהעלם מכיר השי"ת והעדר הבהירות הראוי. ולכך הוצרך לזקינים כדאיתא בזוהר שהם בדרגא דסיהרא ולכך אז אלדד ומידד מתנבאים משה מת כו' (סנהדרין יז ע"א) כי פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה (ב"ב עה ע"א) ואין לו שייכות לארץ.

[והזקינים לפי שקבלו ממנו לא הי' יכולים להתנבאות זה] ולכך תיכף אח"כ שנקבר התאווה [באות ה"נ דשם מ"ב הרומז לנפילה כמ"ש בפ"ק דברכות היינו כי תאות אכילה אין לו תקנה אלא קבורה כמ"ש כי ביום אכלך וגו' שהוא הנפילה. ואין זה תיקון גמור כי צריך אח"כ ה"ס שהשי"ת סומך נופלים.

וגמר התיקון הוא ה"ת ואז"ל בשבת (נה ע"א) ת' תחי' שהיא סוד תחיית המתים (כי גם המיתה מרומז ב"ת כדאיתא שם] אז מתוקן גזירת מות תמות. וה"נ היא אות ראשונה שאחר ה"מ הרומזת להוה כמשאז"ל על חותמו של הקב"ה אמת.

ותיקון התאווה הוא רק בפתיחת אור דלעתיד. והתחלתו הוא בתאות אכילה והתיקון קבורה.

ר"ל ההתחלה הוא לשבור ולעצור תאותו וזהו ה"נ. וגמר התיקון הוא שטים וכידוע דעצי שטים מהם נעשה הארון והמשכן.

וכמ"ש בזוהר דבעי למילף שטותא דמהם יבוא לחכמה ונעשה משטות כלי לקבל קדושה ותורה וזה עיקר השלימות לעשות מרע טוב]: התחילו לדבר במשה שכבר התחיל להתנוצץ קדושת הארץ במתאווים תאווה דבשר שהיא היפך משה כנ"ל, והמדברים מרים ואהרן. שהם בתים דמלכות וכהונה.

כמשז"ל על פסוק ויעש להם בתים. שהם ב' שררות התלויים בארץ שלכך נאמר למשה אל תקרב הלום ואז"ל למלכות ולכהונה.

וז"ש גם בנו דבר וגו' שהריחו מרחוק הריח דלעתיד יהי' חדשה נקיבה תסובב גבר שיפתח הסתום שגם ההעלם הכל מהשי"ת וג"כ אור גמור ובהירות ממש. והאיש משה עניו.

[כידוע דענוה הוא קו אמצעי דאהבה ויראה והוא מדת יום דרגא דיעקב מלבר בתמימות] והי' דבוק באין שהוא למעלה מן היש שהוא העוה"ז. שנראה לישות בפ"עולכך זכה לזה בעוה"ז ג"כ ופירש מן האשה דהיינו מתאות עוה"ז.

והם רצו תיכף תיקון התאווה השני' שהוא רק בתיקון הרע בשורשו ולא לאכפיל' וכנ"ל בשטים ולכך דברו בו ובאמת הי' לה"ר כי אינו עדיין זמנו ואז אין ברית המעור מתוקן עדיין. וידוע דברית הלשון מכוון נגדו לכך דברו ג"כ לה"ר.

וידוע דדהע"ה הוא תיקון לה"ר כמ"ש במק"א. והוא ג"כ בסוד המלכות דנקרא פה בזוהר כנודע.

ולכך תיכף אח"כ שלח משה מרגלים [וחצירות ורתמה הם נגד אותיות ג' ד' שבשם מ"ב. וכבר נת"ל פי' הזוהר כזרע גד שזהו רזא דחוץ לארץ ישראל ושם חלקת מחוקק ספון ותיכף שנתנבאו בקברות התאוה על מיתתו נרמז ג"כ קבורתו שמצד תאות אכילה הוא מיתתו ומצד לה"ר הוא קבורתו.

ותיקון לה"ר הוא רזא דגד כמ"ש בזוהר פ' ויחי דהוא ברזא דחכמתא ג' יהיב וד' לקיט והוא יחיד האמיתי. וכשיהי' זה אז יתוקן גם לה"ר שזהו שורש נחש כמ"ש כאשר ישון וגו' לבעל הלשון וכמשאז"ל ע"פ זה.

וההתחלה ג' שהוא הנותן וזהו בסוד מלך וכה"ג שהתחיל הלה"ר בהם [ומלך קודם לכה"ג לכך נגדם מרים ואהרן] והסיום בד' שהוא כל ישראל. .

ואז דייקא נגזר שלא יבואו לארץ ישראל כי כ"ז שלא נתקן חטא דתאוה אין הד' לקיט מה שהג' יהיב כידוע בסוד ד' צילך שגם השפע למעלה אין יורד לארץ העליונה. ולא למדו מרגלים מוסר ממרים כמשאז"ל.

וג' אותיות אלו דקברות התאוה וחצירות ורתמה המה ג' ראשונות דשם הג' מז' שמות שבשם מ"ב כידוע דשם הג' רומז למדת יעקב שמשם התחלת שורש משה מלגאו שהוא דייקא ברזא דמן כזרע גד היינו חוץ לארץ ואכמ"ל עוד] שחשב שכבר נתקן גם לה"ר וברית הלשון נגד ברית המעור והם עכשיו על הגבול א"י ועל המצר.

וזה סוד שלח לך לדעתך אני איני מצוך היינו כי מרע"ה חשב כן לדעתו כדי שיכנס גם הוא לתיקון ברית הלשון ברזא דארץ לדבר דבר הנראה נפרד מרצון השי"ת. ושיהיו באמת מהשי"ת זכה בספר אלה הדברים שאז"ל משה מפי עצמו אמרן שזהו כעין תושבע"פ.

אלא שמרע"ה עשה ממנו תושב"כ ומקודם הי' הכל מפי הגבורה זהו דרגא דמשה עניו מאוד ול"א דבר מפי עצמו רק במדת יום שהוא הבהירות שהכל מהשי"ת. רק לפי שבדבור הי"ל ג"כ חסרון מתחלה כמ"ש.

לא איש דברים וגו' והי' כבד פה (דרגא דארץ שאינה מדרגתו) ולעולם אין השי"ת עוזר אלא מי שצריך ישועה וחסר בדבר. וכמ"ש למלאכים יצה"ר יש ביניכם וא"צ לתורה.

ולכך בברית המעור שלא הי' צריך משה שום תיקון כי הוא הי' תכלית השלימות ע"כ לא הי' אפשר לו לתקנו שיהי' הכל לשם שמים. דק ברית הלשון שהי' לו ג"כ חסרון זכה לספר דברים.

ואז"ל בריש ד"ר זש"ה מרפא לשון עץ חיים הפה שאמר לא איש דברים אחר אלה הדברים. שדבק הפה בעץ חיים ועשה מתושבע"פ תושב"כ.

וזכה אז קודם מותו לגמר תיקון הלשון. ומשם זכה לעלה ראש הפסגה ולראות הארץ.

היינו כידוע בענין יציאת מצרים ומ"ת שהיו ראי' וקני וכך יש בארץ ראי' וקנין פ"א ראי' השגה מצד החכמה. וזה נקרא ברית הלשון.

כידוע בזוהר שהוא זיווג או"א דלא פסק לעלמין וזה נקרא ראי' לזיווג זו"נ שהוא בפועל ובקנין. משא"כ שם הוא רק בחכמה ובינה שבמוח ולב, וכן מרע"ה זכה רק לראיית הארץ ולא לקנין.

ולפי שחשב כס"ד דבגמרא דבראי' בעלמא קני לכן חשב שיכנס לארץ ושאל היש בה עץ. ובזוהר ריש שלח דזהו עץ החיים כמ"ש עץ חיים תאוה באה דגם לתאוה הרפואה עץ חיים.

שאו כל מיני תאות באות לאדם בקדושה כאשר דבוק בעץ חיים. והוא מרפא לשון.

וכן לתאוה כאשר דבוקה בעץ חיים. רק באמת העץ חיים הוא בג"ע ע"ש בזוהר.

ודלית שולטנו לסיהרא רק כד אתכנש שמשא. כי מצד בהירות אור כזה א"א כלל לאחוז גם בעניני הארץ ולא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן.

אבל חמדות עוה"ז הוא רק כאשר יש העלם קצת ואז העסק הוא בעניני עוה"ז. והיינו להכיר גם מתוך ההעלם.

אבל עץ חיים הא בג"ע היינו כשיוצא האדם מלבושהגופני לגמרי שם יש חמדות ותאות דבוקות בעץ חיים. וזהו מעין עוה"ב אבל לא בארץ אין בהירות כל כך: ולכך היתה תיכף הריגת בלעם והעדר הנבואה מעכו"ם.

שמצד ההעלם אין נבואה מתפשטת אלא למי שמכיר גם מתוך ההעלם. ולכך נקמה זו ה' מעכב פטירת משה.

כי מרע"ה נתגדל במדין וידוע כי לכל אדם יש חלק טו"ר דהיינו יצ"ט ויצ"ר וכידוע דברי האריז"ל על זכה נוטל חלקו וחלקו חבירו בג"ע (חגיגה טו ע"א וחלק חבירו דמרע"ה הם המדינים שנתגדל ביניהם. וידוע דהסתלקות אדם מן העולם היינו כשכבר השלים כל מה שיכול להשתלם.

וגמר שלימות דמשה ה' הנקמה במדינים ואז נהרג בלעם שהי' ממש הפכו זלע"ז ונתקן תאוה דשטים והתחיל ענין נחלת הארץ. וההתחלה הוא בפקודת מניינם שהנפשות מישראל ההם נוחלי הארץ הם כולם סוד כלל קדושת הארץ.

כמו שדור המדבר ה' כלל התושב"כ, ונסתלקה נבואה מעכו"ם הנמשך רק ע"י שלא נתברר דבר זה של ומספר את רובע ישראל. ובלעם שקלט אותם טיפין הוא בסוד אשר ישלוט האדם באדם לרע לו.

הידוע מהאריז"ל שע"י ששלט באדם דקדושה לקלוט נבואה אמיתית. וידע זה דומספר את רובע ישראל שהי' ע"י דבורו דברי א"ח הוא בירור גמור שכל הרביעיות דישראל הוא מהשי"ת ששורשם דבוק בד' עד שגם הלבטלה שלהם הוא דא"ת.

ולכך אמר פסוק זה דומספר וגו' וא"כ ממילא אינו לבטלה וא"כ ממילא אין מגיע נבואה לעכו"ם וזהו לרע לו שמגיע לו הריגה. כי כאשר נתקן אותו דור המדבר כולו בסוד אם

יכופר העון הזה לכם עד תמיתון שזה כטעם מות תמות דאדה"ר ואז הי' מגיע העונש גם למרע"ה הכוללם ממילא נתחייבה הריגת בלעם מקודם: והריגתו ע"י פנחס שהוא הקנאי על קלקול הברית שדבר זה הוא ההבדל שבין ישראל לעכו"ם כנ"ל וכמ"ש שהערלה אינה נקראת אלא ע"ש עכו"ם.

ואחר ציווי דמילה נתבשר בלידת יצחק שממנו התחלת שם ישראל כמ"ש במק"א ובו ההבדלה דביום שני נאמר ויבדל דרגא דיצחק. וכן פנחס ואלי' הקנאים שהוא דרגא דיצחק כידוע וכמ"ש במק"א דמצידו הם כל מיני הבדלה שחשבו בפ' ע"פ דהכל שורשם בויבדל דמע"ב שהוא הרקיע הרומז לצדיק יסוד עולם כדאיתא בריש הקדמת התיקונים ר"ל דשם הוא ההבדלה כמו דשם ההבדל בין איש לאשה דהיינו בין שמים לארץ כך שם ההבדל בין ישראל לעכו"ם.

וכידוע על מאמרו"ל מה בין תלמידיו של א"א לתלמידיו של בלעם הרשע. דעיקר ההכרה הוא בהתפשטות היוצא ממנו, והענף מעיד על השורש שכולו כן.

ויסוד נקרא תולדות הגוף כידוע בסוד אלה תולדות יעקב יוסף, כי ממנו ההולדה בדומה ונקרא יסוד שהוא יסוד הבנין כולו וכאשר נהרס היסוד יפול הבנין ולכך עיקר ההבדלה ביסוד. ולכ"א בזוהר דלית דמרבי מסאבותא כמו מאן דפגים ברית קדישא.

כי בדבר זה יש טענה לעכו"ם כי הנה ככל העכו"ם בית ישראל ואין הבדל. וזהו כל עיקר תוקף הטומאה כידוע שזה כל חשקה להתדמות אל הקדושה ולהיות דומים זה לזה וכקוף בפני אדם, כדאיתא בזוהר תרומה קמ"ח ב'.

ומצד קלקול הברית דבנ"י נדמה להם שדומים ביסוד שהוא עיקר הבנין וממילא דומים בכל אבל זהו רק בדמיון. כי באמת איתא בסנהדרין מדידכו העידו דבגוים לא יתחשב.

כמ"ש בנדרים (לא ע"ב) הנודר מן המולים אסור בערלי ישראל. ולכך בלעם שהוא הי' יסוד נבואתו מצד קלקול הברית דבנ"י כנ"ל העיד דאינם ככל העכו"ם שהם באמת כך.

ולכ"א בגיטין (נו ע"א) דיני' בש"ז רותחת פ"י שזהו כל עיקרו ותוקפו. וכמ"ש בזוהר בלק קצ"ד ב' מה שאחר שהע"ה למלכת שבא יעוש"ב וביאורו כמ"ש שם קצ"ג ב' כי בלעם במסאבותא דוגמת משרע"ה בקדושה, וכמו שמרע"ה הוא שורש כל החכמות של כל חכמי ישראל כל הדורות כידוע על לשון הגמרא (שבת קא ע"ב) משה שפיר קאמרת.

כך בלעם הוא שורש כל החכמות של כל חכמי עכו"ם בכל הדורות (וזהו מה שנקרא ספרים חיצונים בפ' חלק כמ"ש במק"א שהוא נגד בלעם בהדיוטות) וכמ"ש בזבחים קי"ז א' נתכנסו כל האומות אצל בלעם הרשע כו' ובודאי לא נתכנסו אצלו ממש רק ר"ל התבוננו בחכמה שבלבם. כי כמו שבדור מרע"ה גם כל דור המדבר הי' דור דעה כך זלע"ז כל האו"ה שבדור בלעם הי' מלאי חכמה דספרים חיצונים לעומת דור המדבר.

ושורשם הכוללם הי' בלעם. ולכ"א שהחזיר הקב"ה התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה.

היינו שנפל במחשבתם ענין חכמת התורה ואמונתה דאנכי ולא יהי' לך אלא שלא קבלוה בלב דהקבלה הוא בלב. ועז"א בפ' חלק רחמנא לבא בעי שנא' וד' יראה ללבב.

ולא על החכמה שבמוח. כי מה שבלב הוא מתפשט בכל הגוף.

כי מן הלב תוצאות חיים לכל הגוף שהוא מקור חיותו. משא"כ מה שהוא במוח נקרא מן השפה ולחוץ ואין לו התפשטות בגוף שיהי' כן כולו כמו שהוא מבין במוחו. שהרי בלעם דע מעלת ישראל ולמה לא נתחבר להם. רק שידע במוח ולא בלב.

וזהו רק בעוה"ז יש שליטה לידיעה וחכמה מן השפה ולחוץ משא"כ אחר העוה"ז וכמ"ש בפ' חלק (קו ע"ב) בדואג ואחיתופל דמלאך השכיחם קודם מיתתן הכל. וז"ש בלעם ותהי אחריתי וגו' ביקש על האחרות ולא עלתה לו, כי אם לא טרח בע"ש מה יאכל [בשבת] ועכ"פ נגלה להם ענין התורה והרי שהי' להם חכמה והכרה גדולה, וכן הרגישו קול המון ר"ל הרגשה נפשיות שיש השתנות בעולם מצד השי"ת בעצמו [שידעו ממנו רק דקרו לי' אלקא דאלקא כמ"ש שילהי מנחות] עד שא' שיראו וחשבו שהשתנות זה הוא להאבידם כמו שכ"ה באמת כמ"ש בשבת (פט ע"א) הר סיני שירדה בו שנאה לעכו"ם וחורב ע"ש.

והתבוננות בחכמתם נקרא נתכנסו אצל בלעם: והנה מלכת שבא מסתמא היתה מופלגת בחכמה בעכו"ם בדורה. מדבאה לנסות לשהע"ה.

והי' בה שורש גדול מבלעם ובקשה לעמוד על חכמה איך להשיג חכמה. וד"ז נקרא כל דבריה שזה נקרא כללות ועיקר כל החכמה שידע עצה להשיג כל מיני חכמות.

וכמו בהבדל באלפים הבדלה התוה"ק שנקראת תורת משה שהוא כללות שורש חכמתו כידוע, וכטעם מ"ש דיש ששים רבוא אותיות לתורה נגד ששים רבוא נפשות דדור המדבר וכן נפשו דמרע"ה שכוללם כנודע ותרי"ג מצותיה הם תרי"ג עטין שע"י זוהר לטעום מחכמת התורה, שר"ל התפשטות נפש דמרע"ה בקרבו.

כך יש עצות איך להשיג כל מיני חכמות חיצוניות דבלעם הרשע שיתפשטו בתוכו בשפע חכמתו דבלעם הרשע שזה נקרא עצמותיו [ישתחקו בגיהנם] כי העצמות הם עצמיות כח האדם. ומהם נעשו כל מיני נחשים פי' כידוע דהחשק והתאוה שבאדם נקרא בזוהר בכ"מ נחש.

כי הנחש הוא מקור יצר התאוה הנז' בתורה באדם כידוע ועוד דברים בגו במק"א ואכ"מ. והנה ידוע כי ידיעת החכמה הוא מצד חשק ותאוה.

וכמ"ש במדה"נ פ' חיי דגם לעתיד לא יתבטל יצ"ר דאי לאו יצ"ר לא אשתכח חמידו דאורייתא. ועז"א (קדושין ל ע"ב) בראתי יצ"ר בראתי תורה תבלין.

פי' ממש כמו תבלין שמתבל המאכל עד שאותו מאכל עצמו נעשה טוב מאוד כמשז"ל (בבר"ר) ע"פ טוב מאוד זה יצ"ר כי שם כל חשקו ומאוויו וכח התאוני שבגופו בתולדה לחשוק בד"ת. כי באמת יש שם תאוה גדולה וחשק גדול לדעת עומק החכמות שלה.

ואז נעשה מיצ"ר יצ"ט שנקרא ג"כ יצר ר"ל חשק במוח ולב שלו. וז"ש מה בין תלמידיו כו' א"א נגד בלעם הרשע כי א"א הוא שורש כל מיני תאות וחשקות שבכל ישראל כידוע.

והוא הכניסם הכל אל הקודש פנימה וזהו הסימן רוח שפילה כו' היינו שהכל רצה במילוי תאווה רק כפי רצון השי"ת. ומה שנגד רצונו ית' ממאס בכל מיני תאוות וחמדות היותר יקרות ומס"נ למיתה ממש.

משא"כ בלעם הרשע הכולל כל מיני תאוות דעוה"ז, דר"ל זולת רצון השי"ת כידוע דעיקר הכל הוא החשק. וכמ"ש בס' ר"תע"פ כי בי חשק והיינו שע"י גודל חשקו כל יגיעה לנקל בעיניו ויגעת ולא מצאת אל תאמין, רק שבהכרח מוצא.

וזה הוא העיקר להשגת חכמה החשק לה ובלעם הי' לו תוקף החשק ושמו לחכמה חיצונית ובכל עצמותיו עושים כל מיני ניהוש. פי' כל מיני חכמות המכחישים פמליא של מעלה ר"ל שבזולת רצון השי"ת [וגם ס' יצירה נקרא בסנהדרין (ס"ז ב')] כשפים דג"כ מכחיש פש"מ רק ע"י חכמת התורה שזהו רצון השי"ת להיות הקב"ה גוזר וצדיק מבטל.

אך חכמה חיצונית היינו חוץ מרצון השי"ת] הם מעצמיותו דבלעם שנתהפך לנחשים. פי' כל מיני חשקות רעות להשיג כל מיני חכמות חיצוניות וכידוע בסוד הבלא דגרמי בזוהר שלח קס"ט א' דז"ס אוב מארץ ע"ש ור"ל המוחין דקטנות כמ"ש בפע"ח שער מוחין דקטנות פ"ב.

פי' החכמה שיש לאדם בקטנות שהוא עצמו אותו מוח דגדלות וכמ"ש (ברכות מח ע"א) בוצין בוצין מקטפי' ידוע רק שאח"כ מתפשט ומתגדל. ובקטנות הוא בצמצום.

(כטעם שם אלקים לגבי שם הוי' ע"ש בפע"ח דמהם שורשם וגם אלקים ר"ל בעל הכוחות כולם שכולל ג"כ רק הוי' ר"ל בהתפשטות כנודע]: וזה נקרא הבל מחמתו כמו הבל העולה מהקדירה [או מפה האדם בעת דבורו] שההבל הוא כלול מכל מיני הטעמים וריחות המאכלים. [או אותיות הדבורים היוצאים מהפה] אלא שהוא בקטנות עצום וצמצום גדול עד שאין בו ממשות כלל.

ועי"ז ההבל הוא חבור הנפש בגוף שאיך יחובר רוחני בגשמי, רק השתנות כל דבר ידוע שהוא כאשר יביא אותו דבר לאין ולבלתי נמצא כלל אז יתהוו ממנו דבר אחר. כמו מגרעין הפרי האילן או השיבולת כנודע.

כן בכל דבר שכאשר יכלה לגמרי, והנשאר הוא רק בסוד הבל העולה ממנו לבד מן הבל זה שהוא תמציתו בצמצום נעשה דבר אחר הכולל כל כחות כי הוא שורשו באמת. זהו יסוד כל הבריאה והשתנות הגופים יש מאין כנודע בכל מיני תולדות העולם וזה סוד ההבלים בס"ת ר"פ ויצא קמ"ו ב'.

ושם מה גופא לא אתקיים בלא הבל כו' יעו"ש ובתיקונים תיקון ס"ט. וכך ע"י ההבל העולה מן הנפש הרוחניות ממנו נבנה הגוף הגופני ע"י זרע האיש ואשה כמו בכל פרי הארץ שהארץ מוציאה גוף האילן] הכולל כל כוחות הנפש.

ואחר הגדלות משיג הנפש עצמו. רק הבל זה הוא תיכף עיקר חיות ויצירת הגוף בימי עיבור ויניקה.

ע"ש בפע"ח. (וזה סוד שורשו בשם אלקים כי הוא נאמר בכל מעשה בראשית היינו ככל מע"ב הוא ע"י סוד הצמצום כנודע.

שעי"ז יוכל להתהוות מרוחני גושמי. וז"ס ההבל שהוא עיקר מע"ב ואכמ"ל עוד] ולכך הוא הנשאר דבק לעולם בגוף כי הוא עצם כח הגוף ואין עולה כלל למעלה רק עצם הנפש דהיינו מוחין דגדלות שהוא מן העליונים אבל ההבל הוא הצטמצומתה ליכנס בגוף והיא עיקר בנין הגוף זה אינו מצד העליונים ומצד עצם הנפש.

רק מצד יצירת הגוף ולכך נשארת תמיד בגוף והוא תמיד למטה בעולם: ולכך בעל אוב יכול לשאול מאותו הבלא דגרמי אף מצדיק גמור כשמואל. שאצלו ההבל דגרמי הוא משם אלקים ממש כמ"ש אלקים ראיתי עולים.

היינו ההבל דגרמי שלו שהוא דבוק בגופו בארץ כי אינו יכול לעלות עד עת התחי' שאז יתקן עטיו של נחש ולא יהי' שליטה לרע גם בגוף. אבל בעוה"ז א"א צדיק כו' שמזה מגיע המיתה ואחיזת הרע בגוף.

ממילא אוחזים גם בהבל דגרמי זה שהוא כח הגוף. ואז"ל דלקח עמו משה לעד שקיים הכל.

היינו כי באמת לא הי' בו שום רע ועי' בזוהר שלח ק"ע א' דעיקר שורש הרע רק בבשר ולא בעצמות דעליהם לית הסטנה כלל ע"ש. והיינו דהם מצד חלק ד' עמו.

ולכך ההבלא דגרמי ג"כ משונה ומובדל בין ישראל לעכו"ם. רק מ"מ יש בעצמות כח הרע שבבשר (והוא ג"כ כמו הבלא דבשר) ובשמואל לא הי' זה כלל כי בבשר עצמו לא הי' ג"כ רע ממש רק הבל דרע מצד דא"א צדיק כו' ולא עלה ממנו הבל כלל לעצמות ולא הי' כח מצד הטומאה כלל להעלותו.

רק באמת שאול ששאל ואמר חי ד' וגו' ע"כ חשב דהוא פקוח נפש ודוחה כל איסורין, וא"כ הי' מותר ובטרה, ולכך פעל להעלותו מצד הטרה ולא מצד רע כלל ח"ו. ולפי שבאמת לא הי' פקוח נפש בזה א"כ באמת הי' אסור ולכך חרד שמואל, אך לפי שמצד ההלכה באותה שעה הי' מותר לכך העלתהו מצד הטוב שבהבל דגרמי שלו.

כי העלאת בעלת אוב שהוא פעולת איסור שאסרתו תורה הוא מצד הרע שיש בכל הבל דגרמי ולכך אסרתו תורה לפי שמתדבק ברע שבאותו הבל: ולכך הסמיך לו פרשת לנפש לא יטמא פן ידבק איזה רע שבהבלא דגרמי שלהם בו משא"כ בקרובים כי שורש ההד"ג שבהם ובו אחד הוא ואין לו לירא]. וזהו לכהנים הדביקים בהשי"ת שבהם הוא השאלה באורים ותומים שאז"ל דאלו אורו"ת לא הזכיר מפני שהרג הכהנים, פי' ע"כ הוכרח באוב שהוא ההיפך ממש מהם, דאו"ת הוא ידיעה מהשי"ת ע"י הד"ג דהשי"ת כבי' ע"ש בפע"ח מענין מוחין דקטנות.

וכידוע שכל משלי ס' הע"ח מצורת אדם. היינו כי כל הכחות שבאדם הכל מהשי"ת ומי שמכיר זה באמת לאמיתו אז שופע בו אורו ית' הבלתי בעל תכלית.

וזהו תכלית הבריאה להיות השגת השי"ת מתצמצמת בצורת האדם שברא. וזה נקרא צמצום אין סוף שצמצום עצמו והשגתו בקרב לב האדם.

וסדרי צמצום זה הוא כפי סדרי השגת האדם שהוא עצמות השי"ת המושל בו. ומוחין דקטנות של כל האדם מישראל בענין היהדות והשגת האלוקות זה נקרא מוחין דקטנות של השי"ת.

[וכן כל שכיוצא בו וזה דבר עמוק הכולל כל סתרי חכמת הקבלה שאין מוסרין אלא למי שהוא חכם ומבין מדעתו שהאיר לו השי"ת וא"א להסבירו כלל רק בלבושים שונים כדרך התורה רק שלפעמים מתגלות מלה מנרתיקה כדאיתא בסבא דמשפטים צ"ח סע"ב ע"ש לשונו. דהחכם צריך להתבונן מה שהשי"ת מאיר לו לפרקים דרך ארעי והעברה בהשגה והכרה שבמוחו ולבו ומיד נעלם] ועי"ז הוא השגת הכהנים ברוה"ק שהוא מצד ההבל כמ"ש בשער היחודים פ"ב.

והיינו מצד הד"ג שלו ממש או מצד הד"ג של איזה צדיק רק בקדושה ומתדבק בהבלו ודבורו וקולו. משא"כ בעל אוב זה פיתום כו' ע"ש במשנה וגמרא בסנהדרין דקרי ליה מעלה בזכורו.

והתוס' הקשה מבעלת אוב רק נ"ל פי' בזכורו היינו של מת. פי' דרק מצד אותו אבר הוא עטיו של נחש כמש"ל ובאותו אבר אין עצם כלל כי שם ממש היצ"ר.

וקודם תחיית המתים שיבולע המות אז יש שם אחיזה לרע ומצידו הוא הכח דבעל אוב בהבלא דגרמי שלו שזה פיתום פי' כמ"ש במק"א על פיתום ורעמסס שיגעום במצרים שכל כונתם הי' להכניסם בשערי טומאה זו כש"ש באורך. דזה עיקר גלות מצרים להראות קדושת ישראל שח"ו לא נשקעו בו.

ואד דרבא הי' גדורים בעריות ושמי מעיד עליהם. וזה פי' פנחס שדרז"ל בסוטה (יא ע"א) פי' תהום בלעו וידוע ענין נוקבא דתהומא רבא כי הוא משלש דלא תשבענה שכולל כל מיני חשקות ותאות עד אין קץ.

כטעם אוהב כסף לא ישבע. ורצו להקים ולבנות פה זה ע"י ישראל דווקא ולא הועיל. כי באמת אצל בני ישראל פי' תהום בולעו. ופי' תהום זה הוא הבעל אוב שע"י תוקף תאוה זו שלו מתדבק בהבלא דגרמי של זה.

כי החשק הוא עיקר צורת האדם וחיות שבו. כי ביטול החשק משום דבר הוא מן הדוממים שאין לו חיות כלל.

והחיות הוא החשק. וההד"ג הוא כולל כל החשקות שלו.

וע"י חשקות דד"ת שפתי כהן וגו' ותורה יבקשו מפיהו דבק בקדושת ההד"ג. וע"י חשקות דזנות עי"ז הוא מעלה בזכורו ההד"ג מצד הרע וחשקות דזנות שבהד"ג.

ולכך עיקר הכישוף בנשים כמשאז"ל (פסחים ק' ע"ב). וכן בבעלת אוב.

כי בהם תוקף החשק והזימה וכמשז"ל שכל שיחתן אינו אלא ניאוף. ולכך אינו עולה בשבת (סנהדרין שם) שהוא מן העוה"ב שיבולע רוח הטומאה.

וכן בשבת נאמר והתענג על ד' שכל מיני תענוגים דעוה"ז הותרו בו לפי שהכל לכבוד שמים. ואין כלל תאוה רעה כלל.

ולכך אין דנין חייבי גיהנם (שם) כי אין מקום לרע. ולכך א"א להעלות הרע שבהד"ג כלל בשבת.

ואינו עולה כדרכו לפי שהתאחזות הרע הוא לעולם בעקב ובסוף כל דרגין כטעם עון עקבי יסובני. כי הטוב היא כמו השמן שעומד על כל מיני משקים ועולה למעלה.

רק לפי שכל ההבד"ג מקושר עולה ברגלו אבל ממטה ממקום שמושכו למעלה [רק למלך לפי שהמלך פורץ לעשות לו דרך כו' ב"ב ק ע"ב]. והשואל שואל בהיתר לכך עולה כדרכו.

ולכך עלה כן לשאול כנ"ל שהי' מצד הטוב] ומדבר משחיו כי אמז"ל (תנחומא פ' אמור ד') הנשאל רואהו ואינו שומע קולו. והשואל שומע קולו ואינו רואהו: וידוע כל שמועה וראי' בדברים רומז על השגת עין ואוזן השכלי נאמר כי קולו הוא דוגמת ההבל היוצא מן הדבור וכן מראהו.

ואין נרגש לעין ואוזן. רק בשכל מצד תוקף חשקו [ושאר פעולות וכונות ע"ד זלעו"ז בקדושה אתדבקות רוחא ברוחא, עי' בשער היחודים ומ"ש במק"א.

וכך זה מצד הטומאה והרע] של הנשאל להעלותו אתדבק חשק זה בהבד"ג שבמת והוא נרגש במחשבתו כל ההד"ג של זה המות שהוא כל צורתו כולה [לבקיאים בצורת הגוף איך כל אבריה מקבילים לאברי הנפש ואברי ההד"ג, ובמחשבתו מצטיירת ההד"ג כדמות הגוף ההוא. כי ממנו נבנית והיא היא כנ"ל] ומצד החשק של השואל לדעת תשובת שאלתו שכל שואל ע"כ משתוקק לדעת אותו דבר מצד פעולות הנשאל שהעלה אותו ההד"ג.

אז אותו ההד"ג מתדבק באותו חשק ונודע לו במחשבתו וחשקו את השייך לאותו דבר כ"מ שידוע לאותו הד"ג שנדבק בו וידיעה זו היא רק שנופל במחשבתו כך וכך. רק שידוע שאין זה מחשבת עצמו רק מצד ההד"ג של זה ומחשבתו של זה וכאלו הוא מדבר וזה נקרא שומע קולו.

אבל אינו רואהו ר"ל עצם ההד"ג. כי דבר אינו חשקו העצמי רק חשקו של הנשאל שהיא משתוקק לדבר זה להעלות ההד"ג.

אבל הוא אין משתוקק לעצם ידיעת אותו דבר הנשאל. כי אין זה צרכו וענינו כלל.

ולכך אינו שומע קולו. והבן זה היטב כי כל התדבקות ההד"ג הוא רק אל החשק שבאדם.

כי כל ההד"ג הוא החשקות שיש בהם. שזהו עצם החיות כנ"ל.

ולכך מדבר משחיו כי יש שייכות בית השחי אל בית הערוה כמ"ש במק"א על מאמז"ל (נזיר נח ע"ב) שאסור לגלח בית השחי ובית הערוה. ושבנות ישראל אין להם שערות דביה"ש וביה"ע.

כי ביה"ע הוא בין הוצאות פרקי הרגלים מן הגוף. וביה"ש הוצאות הידים מהגוף.

ושניהם כוחות הפועלים רק הרגלים בהתפשטות מה שחוץ לגוף הידים בהתפשטות אצל הגוף. ובשניהם יש שערות וידוע שכל שערות הוא מצד מותרות הלחיות שבפנים [ולכך כל שערות רומז דין] כי יש בהם מותרות.

רק בנות ישראל אין להם [ובזכרים אסור לגלחם כי באמת המותרות שלו דבוק בקדושה וכמ"ש במק"א בסוד הפיאות] תאות מותרות מה שזולת רצון השי"ת, והנה תוקף אחיזת הרע הוא רק בהתפשטות שחוץ לגוף. דהיינו ביה"ע וכמ"ש במק"א על ויגע בכף יריכו. ולכך הוא מעלה בזכורו דהיינו ביה"ע, ומדבר משחיו דהיינו ביה"ש. שגם שם יש מותרות כי גם השואל חוטא.

כי אעפ"י שתשוקה דידיעת שאלתו אינה תשוקת איסור. מ"מ יש בה מותרות מה שמשתוקק כל כך לשמוע ששואל לבעל אוב, אבל הנשאל תשוקתו להעלות הד"ג היא תשוקה אסורה לגמרי.

לכך ההעלאה בביה"ע והדבור בביה"ש. (כי ההד"ג מתלבש בהד"ג) שלו שהוא בסדר איברי גופו) ואכמ"ל עוד: והנה כל ההשגות של האדם לחכמה מה שלמעלה מהשגת חכמתו.

רק לדעת חכמת שידעו אחרים השייכה לחכמתם ואינה שייכה לו הוא ע"י ההד"ג זה שהוא למטה בעוה"ז יש כל אותו הד"ג של אדם זה הכולל כל מוחו [בקטנות דר"ל בצמצום גדול. אבל יוכל להתפשט] וחכמתו.

וכשעושה פעולות קדושות וחשקות טובים השייכים לאותו הד"ג אז מתדבק באותו הד"ג וזוכה לגלוי אלי' [שהוא היותר רגיל כי יש לו שייכות לכל אדם. כי הוא נקרא מלאך הברית דכל ישראל שזהו פעולתו ההכרה דכל ישראל הם חלק אלוק בשורשם כנ"ל. ומי שמכיר זה יש לו שייכות עמו. כי יש לו שייכות לכל ישראל שכולם באמת חלק אלי"ק.

וכמו ששמעתי ע"פ ולמכיר נתתי את הגלעד. פי' מי שמכיר השי"ת (שכל כחותיו ממנו) הוא זוכה לגלוי אלי'.

משא"כ שאר צדיקים כל אחד הוא שורש פרטי ולא כולל לכל הנפשות ועוד דברים בגו ואכ"מ] או שאר צדיקים פי' כמ"ש בנצח ישראל פי' על גלוי אלי' שהוא מחשבה הנפלות באדם והמשכילים יבינו כי אין זה מחשבת עצמו וחכמתו רק מאל"י. וכיוצא בו.

ודבר זה חכמות גדולות ופרקים גדולים ואכ"מ. ובכלל בדבר חכמת התורה דאתאמרה הלכה למשה מסיני כותי' דבזה עדיף מנביא כדאייתא פ"ק דבב"ב דר"ל השגת חכמה אמיתית שלמעלה משכלו רק מכוון להל"מ הוא שמתדבק בהד"ג דמשה שבזה מתדבק כל ת"ח מישראל ע"י עיונו בתורה שזה הי' פעולת משה: ובקשה מלכת שבא איך להתדבק בהד"ג דבלעם כדי שתגיע למדרגת חכם עדיף מנביא בחכמות חיצונית כיון דאתאמרה משמי' דבלעם כותה.

והיא ע"י אותם הנחשים שנעשו מעצמותיו שחיות של הנחשים הוא ההבלא דגרמי שלו. ועי' פ"ב דאהלות מ"ב דלר"א כזית רמה אפי' חיים מטמא כבשרו דיש בהם אותו רוח הטומאה שבבשרו והגם דאין לך בע"ת אלו הם כבשר המת עצמו וחכמים מטהרים רק בישראל אבל לא בעכו"ם [ובעצמות] כי בלא"ה איך נעשה מדומם בעל חי רק שהחיות שבהם הוא ההבלא דגרמי והחיות שלו.

ולא ידעה שורש כללות הד"ג שלו מה הוא. כי כדי שתדבק בכללות הד"ג שלו לדעת כל אשר שאלה שזהו טעם כל דבריה הכולל הכל כנ"ל.

צריך לעשות פעולת חשק השרשית לכללות ההד"ג שהם כללות החשקות רעות דבלעם שעיי"ז תתדבק בכללות הד"ג דבלעם. והיא חשבה שכללות חשק בלעם הי' רק ידיעת החכמות כמו זלעו"ז במרע"ה.

אבל באמת הי' בזה רק כקוף בפני אדם למשה. דאשת זנונים מתקנא ברזא דאשת חיל להתחכם בכל דבר חכמה ולחשוק לזה.

אבל שהמע"ה שלא הי' מביט אל הדמיון. רק אל האמת ידע שזה רק דמיון שמתדמות לאשת חיל ואין זה באמת.

ועיקר חשקו היא זימה ולכך השיב לו בש"ז רותחות ר"ל תוקף חשקות הזימה זהו שורש כל החשקות והחיות של בלעם הרשע. ובחשק זה דבק ההד"ג שלו.

והיא לא ידעה זה כי היא היתה דבוקה בדמיון ודבר זה הוא השגת האמת שברע. זה השיג רק שהע"ה.

והיא באמת היתה שורש החשק דזימה. כמ"ש בתרגום איוב א' ע"פ ותפול שבא ונפלת בתכוף לילית מלכת זמרגוד.

וזמרגד הוא שם אבן טובה ונראה דדעת אותו המתרגם דכתובים דהוא אבן שבו בלה"ק ודלא כמתרגם התורה. ולכך שם המדינה שבא.

דשם מצוי' אותה אבן טובה. ושבו הוא לנפתלי עי' בשמו"ר שהוא נגד חודש אדר עי' בפ"י הראב"ד לספר יצירה דיעות בזה.

ושמעתי דכן העיקר דנפתלי נגד אדר [שהוא האחרון ג"כ בדגלים] ואדר נברא באות ק' כדאיתא בספר יצירה והוא אות דאשת זנונים כדאיתא בזוהר תרומה קמ"ח ב' רק נפתלי נקרא אילה שלוחה לכך לומר שאינו אשת זנונים אלא ברזא דאשת חיל שנקראת איילתא ואילת כידוע וכדאיתא ביומא (כט ע"א).

אבל שם הוא תוקף רזא דאשת זנונים. וע"ד הפשט בפסוק שם הרגיעה לילית הוא שם בעל חי מה כמ"ש המפורשים הקדמונים [ואיתא בנידה (כד ע"ב) ברי' היא אלא שיש לו כנפים.

פי' לעוף באויר ולהתפשט מסוף עולם עד סופו. וזה החשק שבאדם שבו כח העפיפה וההתפשטות כנודע] ובלתי ספק הוא מצוי בארץ שבא אשר שם מכח האוירים דשם הוא תוקף הזימה וטבע אותה חי' [שהיא נקיבה ואולי הזכר שלה הוא השעיר הידוע שא'

עליו בס' חיצונים ותוקף תאותו הרבה לזימה] בזימה רבה לתבוע ולאחוז בכל בע"ח זכר.

וכן נקראכח האשת זנונים שבעולם. כמ"ש בשבת (קנא ע"ב) הישן בבית יחידי אחזתו לילית.

פ"י שרואה קרי שזה כל חשקה ותאותה של אשת זנונים וכת חשק זה בעולם היינו שמתפשט חשק זה באדם בשינתו. ומצד תוקף החשק בחלומו ר"ק כידוע ובעת השינה אז אינו בדעתו להתגבר על יצרו מצד חכמתו ואז עושה חשק זה פעולתו.

וכשהוא יחידי יש חשש יותר כי באמת על איש יהודי חופף קדושה. כי שרשו ממקום קדוש וכל עומק מחשבותיו באמת הוא רק בקדושה וטהרה ולא בחשקות כאלו: וכששני יהודים ביחד אז הקדושה.

כמ"ש (ברכות ו ע"א) תרי מכתבן מיליהו כו' פ"י שעושים רושם יותר בקדושתן למעלה. ולכך לשנים נראה ואין מזיק כי אין לו כח, וכן אין כח למחשבה רעה להתפשט מצד הקדושה השוכנת בלבות בני ישראל.

ומתקפת כשהם שנים במקום אחד דמצא מין את מינו ונתקדש גם האויר שבנתים ואין התפשטות לאוירים המולידים מחשבות רעות באדם [כידוע שלאויר יש פעולה גדולה במחשבת האדם. כד"ש (ב"ב קנ"ח ע"א) אוירא דא"י מחכים.

וכיוצא בו ידוע] רק כשהוא יחידי ואז חשק האשת זנונים לו, ורק לאיש ישראלי כמ"ש בסוכה (נב ע"א) ע"פ כי הגדיל לעשות שהניח כל האומות כו' ובת"ח יותר כו' שכח חשקיות רעים שיסד השי"ת להיות בעולם, מטבעם להמצא יותר אצל בני"י וכמו שאז"ל לא הי' עכו"ם ראויים לזיכות וצרעת (הם תולדות תשוקות רעות באדם) אלא כדי שלא יהיו מונין את ישראל וכמשז"ל (יבמות סג ע"א) אין פורעניות בא לעולם אלא כו' כטעם רק אתכם ידעתי וגו' ע"כ אפקוד וגו', והפורעניות הם העונות עצמם והם עיקרם נתייסדו להמצא בעולם רק בישראל אלא שנתפשטו גם לעכו"ם, רק בהם שורש שלהם הוא מאותו רע ועיקרם כולו כך, אבל ההתפשטות בענפים שבלב הוא רק בישראל כי רוצה להתתקן ברזא דאשת חיל שכך יסד השי"ת שיהי' הרע מדמה שהוא טוב.

וכאשר הם בני"י כן אז ע"כ הוא טוב שהרי מקור ושורש ישראל הוא מהשי"ת, וגם חשקות רעים שבהם הוא דבוק בהשי"ת ועי"ז מתדבק הרע ח"ו בהשי"ת כמו הטוב הנקרא אשת חיל ע"ש דבקותו בהשי"ת שמקבל שפעו מהשי"ת ששופע בו. וכך הרע מאחר שהוא בלבות בני"י הרי מקבל שפעו מהשי"ת כי בני"י דבוקים בו, ולכך נאמר ותפול שבא ותקחם לאותם בקר חורשות והאתונות רועות ע"י שאז"ל (ב"ב טו סע"ב) ע"ז שהטעימו מעין עוה"ב והיינו כמו שבת מעין עוה"ב (ברכות נו ע"ב) שהוא תענוגי עוה"ז לשם שמים, וכך הטעימו הפלגת תענוגי עוה"ז לש"ש, שכאשר הם לש"ש אז הם בהפלגה יתירה דהיינו מעין עוה"ב, ודייקא בזה ותפול שבא כי בזה יש לה אחוזה וכמ"ש ג"כ בחלק בדור המבול שהטעימן ג"כ מעין, עוה"ב וחטאם הי' ג"כ בזימה כי יש שייכות לזימה עם טעם מעין עוה"ב.

שזה נקרא אשת חיל וזה אשת זנונים. ואשת זנונים מתקנא ברזא דאשת חיל ויש לה אחוזה בה, כטעם רגלי יורדות חות ואכמ"ל: ואז"ל איוב בימי שלמה הי' שנאמר ותפול שבא.

היינו דהתפשטות כח זה דמלכת שבא הי' בימי שלמה. היינו כמ"ש בזוהר בכ"מ שהוא למד ג"כ כל חכמות חיצונות והיינו שהכניס כל חשקות עוה"ז לקדושה ומלא כל מיני תאות באלף נשים וכסף וזהב וסוסים.

וכן מאכל שלמה ליום רק שהכל בהכרה שהשי"ת הוא הנותן והכל כפי עומק רצון השי"ת וזהו מעין עוה"ב כהנ"ל. ולכך מלכת שבא הי"ל תוקף אז, וכשהיא בגודל תוקפה אז יש לה חכמה דחיצונית הרבה.

וכששמעה את שמע שלמה כנ"ל דבזה תיכף ותפול שבא ותקחם כנ"ל, ובאתה אליו והוא התגבר עליה כנ"ל בהכרת האמת. שהיא ידעה רק מדמיון והיא היתה באמת תוקף החשק דזימה שארצה גורם, ומלכת שבא ר"ל עוצם תוקף כח של ענין המדינה שהוא במלך, ולכך היתה מופלגת בחכמת חיצונית למטה מבלעם.

כטעם שהמע"ה נגד מרע"ה שנקרא בזוהר חכמה עלאה וחכמה תתאה. כך זלעו"ז הי' בלעם ומלכת שבא בחיצונות.

וזהו ויגד לה את כל לבה שזהו באמת כל לבה ג"כ החשק דזימה, רק שהיא לא ידעה שזה שורש דבלעם כמש"ל ע"י ויקר דישראל. ולכך חשקה בשלמה.

ואז"ל שבא עליה ויצא נ"נ, שנתן שאלתה. וע"כ אז"ל וסנהדרין קד ע"ב) בקשו למנות עוד אחד כו'.

כי אז"ל ע"פ רפינו את בבל ולא נרפאתה. שבקש הקב"ה להוציא ג"כ מנ"נ תחת כנפי השכינה ואמרו מלה"ש כו' ומאן מלאכי השרת רבנן כדאיתא בנדרים (כ ע"ב) ולכך בקשו למנות עוד אחד.

כי דבר זה אין לו רפואה כלל כמ"ש במק"א שבקשו למנותו במקום בלעם שלא הי' ראוי להימנות. שלא נמנו אלא מבני ישראל.

וחשבו כי הוא ג"כ קלקול דהקורא בספרים חיצונים שהשפיע לשורש החיצונות. כי כל רע אפשר לרפאותו.

היינו שאח"כ נגלה השורש שיש איזה שורש טוב. אבל נ"נ לא נרפא כלל נמצא שאין בדבר שורש טוב כלל והיינו חלק לעוה"ב.

וחשבו שהוא דוגמת דור המבול שטעם ג"כ מעין עוה"ב רק אח"כ ותפיל שבא ותקחם. ובאמת איתא בזוהר דפגם הברית אין מועיל תשובה.

והיינו דאין לו רפואה ח"ו. אך בפסוק הצדיק אבד דר"ל קלקול הברית רזא דצדיק וכמשדרז"ל בנידה (יג ע"א) ע"פ הנחמים באילים שנא' שם באותה פרשה ומסיימת אמר ד' ורפאתיו.

שאינן לו רפואה מדעת בני אדם רק ממאמר השי"ת בעצמו וכמ"ש שם שנאמר להם המעמך ישלמנה וגו': ואצל נ"נ בקש הקב"ה ולא הניחו הם כטעם (אבות פ"ב מ"ד) בטל רצונך כו' כדי כו' לכך בשהע"ה בקשו הם ולא הניחם השי"ת ובטלו רצונם ושמו בלעם שהוא מנביאי או"ה במקומו. כי אצל בנ"י א"א כלל קלקול הברית כנ"ל דעמך כולם צדיקים ואין הערלה כו' וא"א להם כלל לקרות בספרים חיצונים] באמת כפי עומק הידועה שיש להשי"ת במה שבחר בהם שעומק ראשית דמחשבתם דבוק לגמרי בהשי"ת ואתה הסיבות וגו'.

וגם היצ"ר שלהם הוא מהשי"ת ורק פושעי מעכו"ם בגופן אז"ל בר"ה (יז ע"א) בעבירה. אבל פושעי ישראל בגופן דוקא קרקפתא דלא מנח תפילין כי בעבירה אין נקרא אצלו בגופן שר"ל בעיקרן ושורשן כטעם גופי תורה.

וזה רק בעכו"ם שעיקר ושורש החשק שלהם הוא זימה. אבל בנ"י עיקר ושורש החשק שלהם והחיות הוא רק לד"ת ולדעת את ד'.

זהו שורש הנעלם של כל המיני חשקות המתפשטים כענפים מן השורש בלבות בנ"י רק פושעי ישראל בגופן הוא קדלמ"ת פי' הקרקפתא הוא עומק ראשית דמחשבתם. דהיינו הגולגולת המקפת את המות.

דלא מנח תפילין שאין לו שום דביקות והתחברות בשורשו להשי"ת שזה ענין תפילין שבראש שאז"ל במגילה (טז ע"ב) ע"ז כי שם נקרא עליך ר"ל שאתה משלו וחלקו וגורלו. וזה שורשו אין דבוק שם וזה לא ה"ל רק אותו שאמרו בהניזקין תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי עכו"ם ע"ש.

והם ב' יצרים דעריות ודעכו"ם ביומא (סט ע"ב) שבטלו דעכו"ם שממנו נמשך פו"י בגופן ושרשן משא"כ יצרא דעריות לא אשתכח ביעתא בת יומא ופי' הקדמונים תפילה. והיינו עדש"ל ממדה"נ דלא אשתכח חמידו דאורייתא וכן לתפילה צריך חשק והשתוקקות וזהו שורש אותו יצר בלבות בנ"י רק חמידו דאורייתא והשתוקקות לישועת ד'.

ורק נביאי עכו"ם שרשם יצרא דזימה עצמו, ואונקלוס שאל ב' כחות אלו ע"י התדבקות בהבלא דגרמי דשורשם ושאל תיכף דיני' דה"ג כדי שלא להתדבק ברע שבההד"ג העצה לזה יראת העונש כטעם תעבירו באש וטהר ודיני' דה"ג בצואה רותחת שהוא פסולת המאכל שהוא מצד תאות עוה"ז שבמאכל שהרי במן אז"ל (יומא עה ע"ב) שנבלע באיברים.

וזהו מצד עטיו של נחש שהי' במאכל וזהו שורש כל היצרים שבאדם והוא שורש גם ליצרא דעכו"ם ולכך יש בו פסולת שאינו ראוי לאדם כלל. משא"כ בתאוה דומה דאין בו פסולת דלבטלה כנ"ל דשורשו טוב מאוד.

משא"כ בתאות אכילה שהוא שורש השרשים דיצ"ר ושורש גם ליצרא דעכו"ם שנקרא פו"י בגופן היינו שיש בו שורש רע באמת. אך מ"מ ת"ח מה בין פו"י לנביאי עכו"ם כי באמת בישראל שורש העצמי אין כן, וכמשז"ל בסנהדרין (סג ע"א) לא עבדו עכו"ם

אלא כדי להתיר עריות וזו המתקה גדולה שנמצא שורש יצרא דעכו"ם שלהם הי' יצרא דעריות ויצ"ר זה שורשו פתות לטובה כנ"ל וכולו טוב.

רק בתר דאביקו בה כדאיתא התם נעשה שורש רע ליצרא דעכו"ם בקרבם, ולכן בטלוהו ונשאר רק תואר מלעיג על דברי חכמים [ובאמת שניהם שקולים כמשז"ל על ויאמינו בד' ובמשה עבדו. רק בבית ראשון בימי נביאים הי' עכו"ם שלהם נגד ויאמינו בה'.

ובבית שני שהתחילו חכמי תושבע"פ ודברי חכמים העכו"ם נגד האמונה בהם. ודבר זה לא יכלו לבטל ואכ"מ], ושורשו ג"כ רק דבהפקירא ניחא לי' במילוי תאות בלא עול רק אח"כ נעשה שורש לרע זה ואז נתדבקו בו עכו"ם שהם השורש דרע ונדחה מבנ"י, אבל מ"מ הוא מצידו נקרא רק פו"י כי תחילתו ושורשו מישראל רק דשורשו מזנות כידוע ולא מעכו"ם.

כי שורשו הבל ושקר אצל בנ"י ולכך השיב טובתם דרוש כו' כי מצד השורש דעכו"ם הוא דבר שאין לו שורש בטוב כלל ומכיר דטובתם דישראל דרוש. ולפי שהוא נקרא פו"י דרש גם לטובתו בזה.

והפושעים דפשעי ואזלי הוא רק בעכו"ם שאי אפשר להם להשתנות ממה שהוא בשורשו [משא"כ מצד שורש הזימה דהיינו בנביאי עכו"ם א"ל לא תדרוש כו' כמ"ש בנזיר (כג ע"ב) דטובתם של רשעים שזימה רעה אצל צדיקים, וכן להיפך טובתם דצדיקים הוא שנאת הזימה ועמך כולם צדיקים זהו עיקר טובתם דישראל ושלומם.

כידוע דשלים וטוב רומז לצדיק יסוד עולם שהוא המשפיע שלים וטוב לישראל והוא אות הברית דישראל כנודע שהוא ממש היפך דעכו"ם שנקרא ערלה ואין לו שום שייכות להם, ולכן השיב לא תדרוש כו' כי יצר זה אין לו שום שייכות לבנ"י: משא"כ טיטוס דהוא מזרעו דעשו דשורשו רציחה כנודע [וכמ"ש במק"א דג' קווין דמסאבותא ואבות הטומאה הם עכו"ם ג"ע וש"ד.

ובשלשתן העמיק אונקלוס כשבא להתגייר מה עניינם אצל ישראל. ויצרא דעכו"ם ראה שסופו להתבטל אצל ישראל.

ולהודות על האמת. וכמו שבטלוהו אכנה"ג ליצרא דעכו"ם דבית ראשון.

ויצרא דעריות אין השתוות לאותו דעכו"ם עם אותו שאצל ישראל כלל. ויצרא דש"ד אין לו שייכות אצל בנ"י מצד ההגדרה שלהם] השיב בע"א ואכ"מ.

רק דבר זה של עומק ראשית המחשבה אין מבורר בעוה"ז כידוע, דעומק ראשית נקרא אין, כי המחשבה נקרא יש. שכבר היא ישות מה מורגשת לאדם המחשבה מה הוא מחשב והיא יש מאין ר"ל מעומק ראשית הנעלם מעין האדם וכאלו אינו כלל.

ומטעם זה נקרא ג"כ הוא כידוע ונאמר ביום ההוא יבוקש עון ישראל ואיננו וגו'. כי בעוה"ז יש עונות כי אינו יכול לטהר בזה.

רק ביום ההוא ר"ל שיש יום [רומז לבירור דבר] נקרא ההוא פי' שיפתח השער הנעלם הנקרא הוא שרומז על נסתר ואותו יום יאיר השי"ת מאור הנעלם על האדם שיכיר איך

שורשו דבוק באותו אור נעלם דעומק ראשית מחשבתו דבוק בהשי"ת וממילא יבוקש עון ישראל ואיננו וגו' כי אין מציאות לעון כלל.

כי באמת השי"ת ברא הכל ולמה ברא יצה"ר בעולם ודאי הוא לטובה. והאדם מחשב וחומד בלב לעבירה ואח"כ כלי המעשים.

ומי פעל זו המחשבה והחשק שלו הוא נמשך מעומק ראשית דמחשבתו וחשקו. ומאחר ששורש עומק ראשית שלו דבוק בהשי"ת נמצא אותו הטעם בפעולות אלו שהי' להשי"ת אותו הטעם הי' ג"כ לעומק ראשית שלו הנעלם שהוליד אותם מחשבות ורצונות בקרבו ונמצא אינו עון כלל מאחר שהוא כרצון השי"ת ודבר זה לא עמדו עליו כל הנביאים על בוריו.

שמה שעמדו על בוריו היינו שנגלה להם זה. מעתה אין נעלם ולא הי' שייך לומר ביום ההוא שהרי כבר הם מרגישיםבזה.

רק הריחו מרחוק שיש אותו יום ודבר נעלם. ודבר זה ג"כ הוא קצת גילוי כשיודע שיש נעלם כו"כ אבל להיות ברור כיום כך זה לא הי' עדיין לשום נביא.

ולכך מצד חכמת החכמים אין לדבר רפואה. ובקשו למנות אף שלמה עד שהשיבו המעמך וגו' כי דבר זה נעלם ממך.

ובודאי ידעו גם הם שיש נעלם הנקרא ההוא רק שהם דנו על עוה"ב שנקרא יום ההוא שדנו על חלק באותו ההעלם ואמרו שגם כשיגלה ההעלם לא יהי' לזה תיקון, ולכך חשבו הקורא בספרים חיצונים ולא המיפר בריתו של א"א כמ"ש באבות (פ"ג מי"א) דשם מיירי מצד המוסר ולא מצד דין הסנהדרין שהוא עפ"י שורש הדין הראוי דזהו ענין החילוק שבין ב' המס' האלו במספר דאין להם חלק לעוה"ב דחשיב ואכ"מ ביאורו כי הלא כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב ואלו שאין להם כו' שמצד ההשתדלות הגלוי' במחשבה דבור ומעשה יכול לשנות גם השורש הנעלם ולעקרו משורשו בקדושה.

ואצ"ל שלהיפך יוכל כמ"ש במק"א ע"פ לב טהור ברא דלשון בריאה יש מאין דמדה טובה מרובה. וא"כ מאחר שהנגלה פועל בנעלם וכן קראו בפ"ק דע"ז עוה"ז ועוה"ב ע"ש ושבת ומי שלא טרח כו' שזה הכנה לו.

א"כ יש מבינות מתוך הנגלה על הנעלם. ולכך מתוך מבינותם בנגלה על הנעלם עמדו למנותו שהבינו ממנו שאפשר למנות גם בישראל לעומק הנעלם דרע דבלעם במה שראו שהסכים השי"ת על ידם שלא לרפאות נ"נ, ומדה טובה מרובה ולא הי' אפשר להכניס מהם תחת כנפי השכינה מצד שורש הנעלם דנ"נ שלא יכלו למתקן, כך באותו מדרגה דעומק הנעלם דטוב שלעומתו והיינו דשהע"ה שבנה ביהמ"ק שהוא נגד נ"נ שהחריבו גם אותו שורש הטוב א"א להשתנות כלל עפ"י השתדלות בני אדם לרע: והנה זה הי' טענת הבת קול חזית איש מהיר שבנה בית כו' ולא השגיחו בו.

כי אדרבא דייקא מטעם זה הוכיחו דעתם. כי הוכיחו מזה ודאי דאותו שורש טוב מי שזוכה לו אי אפשר כלל להשתנות בשום השתדלות דבני אדם (וכמו שהוא האמת דאין תחת שורש זה בלעם מאו"ה ולא מישראל שי"ל שורש טוב).

רק מאחר שראו דמשהע"ה יצא שורש רע כ"כ ומאחר שאותו שורש טוב אינו יכול להשתנות. וע"כ דלא הי' שהע"ה דבוק באותו שורש טוב שזהו שורשו דשהע"ה (שהוא לעומת נ"נ כנ"ל) שהי' ראוי להיות משם ע"כ שאינו משם ואין עומק שורשו טוב כלל.

וכד"ש (חגיגה טו ע"ב) באחר שהי' ספרי מינין נושרין מחיקו שאמרו כל עמר דהוה נקי אגב אימ' סליק. והוא לא הי' נקי מצד שורשו ולכן הי' קורא בספרי מינין.

והיינו דקריאה דספרים חיצונים מעיד על עומק שורשו. ולא שזה ע"י השתדלותו ברע דספרי חיצונים הגיע לעומק רע.

רק שזה עדות שהי' עומקו מתולדתו רע ע"כ ומי שעומק שורשו בזה טוב ודאי לא ישתנה. וז"ש באתה דמות אביו כו' פי' שהרי ע"כ שורשו מאביו טוב.

ולא השגיחו דלדהע"ה נאמר אתה לא תבנה הבית ולא הי' מאותו שורש הטוב שלא יוכל להשתנות ושפיר יוכל להשתנות לרע ח"ו ולרע כנגד הטוב. שאף דשהע"ה בנה הבית וכפי מה שהשתדל הי"ל להשיג שורש הטוב כנ"ל בהשתדלות.

רק דלאותו שורש רע שנגד אותו שורש טוב הראוי לשהע"ה אי אפשר לו להשתנות כלל כנ"ל. והנה מצד זה הוא יראה גדולה לאדם שיוכל להיות שאף שהוא שורש טוב משרשא קדישא דישאל יוכל לצאת ממנו עומק רע כ"כ שלא יועיל אף השתדלות לשנותו מזה נמשך יראה גדולה.

וזהו אש שלחכה בספסליהם. ולא השגיחו.

ויצא ב"ק דחזית כו' ולא עוד אלא שהקדים כו' פי' שמצד השתדלותו בבנין הבית השיג השורש ולא השגיחו דאינו יכול להשיג כנ"ל. עד שנאמר להם המעמך וגו' פי' שכל משפט חכמתכם הוא מצד הנגלה על איזה מעשה ופעולה שיוכל לקלקל בה כ"כ עד שיבואלשורש רע אבל השורש עצמו אינכם יכולים לדון.

שהרי השורש אינו נגלה לכם והמעמך וגו' פי' התשלום עצמו שהוא עוה"ב הוא נקרא יום ההוא זהו ממני ואיך אתם יכולים לדון על השורש שזה עיקר שרשוהי אין טוב ולא מצד השתדלותו שמי ששורשו לא טוב בזה אפי' ישתדל אין מועיל כנ"ל. דלכך לא השגיחו בב"ק דבנה בית ונמצא אין אתם דנים מצד ההשתדלות שהוא הנגלה ששייך לכם רק על השורש הנעלם, ולזה תיכף יצא ב"ק המעמך כו' שדבר זה אין שייך לכם: ולכן נסמך אח"כ דורשי רשימות כו' כי מיד שנפתח דבר זה שגם שורש רע יכול לצאת משורש טוב.

שהרי שהע"ה הי' שורשו הנעלם טוב ויצא ממנו נ"נ שעומקו רע. הרי דיש נעלם לנעלם א"כ יוכל להיות על כל אלו שמצד מעשיהם פעלו ששורשם הנעלם נעשה מטוב רע, מ"מ יוכל להיות הנעלם דנעלם שלהם עדיין טוב ואין מבינות גם על הנעלם כלל.

שהרי בנ"י הם כולם מושרשים בטוב לגמרי בכל נעלמיהם. והשגת אכנה"ג הוא רק על פעולת המעשה הנגלית בנעלם אבל מאחר שיש נעלם דנעלם שאין יד השגתם מגיע לזה א"כ אין דינם שדנו מצד הנגלה על הנעלם מעיד על הנעלם דנעלם.

ולכך דורשי רשימות פי' מה שאין שום היכר רק רשומו בלבד הם דרשו על כולם מבנ"י שיש להם עוה"ב ואין מי שאין לו עוה"ב רק מעכו"ם שבאמת הם דבוקים לגמרי בתולדה ברע בכל שורשיהם ושרשי שרשים [ועוד דברים בגו שאכ"מ] ועי' בירושלמי אי' הך קרא דמעמך ישלמנה אכולהו ע"ש. נמצא ע"י שהע"ה נמשך תיקון לכולם.

וזהו באמת דרגא דשהע"ה שע"י יש תיקון לכולם שהוא למעלה ממדרגת אנכנה"ג. שמצד השגתם אלו אין להם חלק לעוה"ב.

ולכן עשה שהע"ה מה שעשה רק מ"מ הגיע המשפט מצד מעשיו שיבקשו אנכנה"ג למנותו. דגם תחילת המחשבה שלהם מאחר שנזכר בגמרא הרי לא היתה מחשבה בטילה.

כי באמת מצד דעת אנכנה"ג ראוי שיהי' המשפט כן וגם דיעה זהו אמת רק שיש גבוה מעל גבוה אבל גם זה אמת. והיינו כמ"ש בכ"ב י' ב' שארו את שב"ד איזהו בן העוה"ב כו'.

והנה לא נזכר מי השואל ואנה מצאו זה. רק ידוע דביד כל אדם יחתום ואין דנין את האדם על דברים שבלב אלא עפ"י הודאת עצמו שעפ"י דעתו וסברתו מתברר שכך הדין עליו.

ובודאי אנכנה"ג בדין עוה"ב שדנו על אותם אנשים הגיע דעתם לסוף דעת אותם שבעה בענין דין עוה"ב. ושגם לפי דעתם כך הדין לכל אחד ואחד כפי דעתו.

ודבר זה נקרא בלשון כאלו שאלו לו דעתו והשיב להם כך וכך ועל פיו דנו. והנה לא נזכר תשובת כל אחד מאחר שהסכימה דעתם שאינו בן עוה"ב נמצא אין לו השגה באמיתות עוה"ב כלל.

נמצא דעתו בדין עוה"ב אינה דעת כלל רק השאלה היא כדי להפיס דעתו להראות שגם הוא מודה לדינו. אבל שלמה בן דוד מאחר שנגמר הדין שהוא בן עוה"ב א"כ דעתו דעת שלימה לכך הוזכר מה ששאלו לו ר"ל לפי ענינו ומדרגתו ולכך קראוהו שלמה בן דוד דזה מורה על מדרגתו בשורשו.

כי האב הוא שורש לבן וכנ"ל. והיתה התשובה ממדרגתו שהיא מדת המלכות שהיא מדה המקבלת מא"ק ראש לשועלים כטעם אין מלך בלא עם שענין המלוכה הוא הכבוד מן הזקנים ולכך אמר שמצידו בן עוה"ב הוא מי שנגד זקניו כבוד.

ר"ל שיש לו שלימות בשורשו באמת ויש לו הכבוד נגד זקני ישראל: והנה אנכנה"ג הם נקראים ק"ך זקנים במגילה (יז ע"ב) [ושמעתי כי הם נקראים אצל השי"ת בתואר זקנים מכל הדורות הם נקראים הזקנים] ומאחר שכפי דעתם ומשפטם אין לו עוה"ב הרי אין לו אצלם כבוד נמצא אף לפי דעת עצמו אין לו עוה"ב [ושאלו את שב"ד אצדקה הקודם שם ג"כ שייך לזה כי העוה"ב נקרא נחלת הארץ כדיליף דכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב מועמך וגו' ירשו ארץ והיינו ארץ עילאה].

ונאמר ועשה טוב ושכן ארץ ועי' זוהר בהר קי"א א' דהיינו ע"י צדקה זוכה לושכן ארץ. ולכך לעמוד על ענין, עוה"ב לפ"ד הוצרך מקודם להתבונן בדעתו עד כמה מגיע כח הצדקה.

כדי להבין תפיסתו בענין עוה"ב שזוכה ע"י. והתבוננו שדעתו כמ"ש דוד אביו קרנו תרום בכבוד הרוממות בכבוד הוא מכח הצדקה.

ואז התבוננו אח"כ על דעתו בענין בן עוה"ב שהוא המתרומם בכבוד נגד זקניו]. רק באמת שמעתי פ"א אחר בנגד זקניו היינו לשון התנגדות שגם שהם אין מסכימים יש לו כבוד.

כענין המלך שאין חש לשום אדם. וזה פ"א רז"ל שם במ"ש כי הא כו'.

והנה לפירש"י כנגד זקניו הוא ראי' לסתור לפמ"ש תוס' בשר"ח קבלה מהגאונים. וכן לפ"א ששמעתי הוא ראי' לסתור מואנן היכי אתינן כו' ובאמת אין ראי' לשום צד דשניהם אמת עולם הפוך וגם ואנן כו' [ופ"א ואנן היינו חכמי א"י וביאור זה ית"ל] וכן ב' הפ"א כנגד זקניו אמת.

וז"ש כי הא כו' ר"ל דכך הוא התשובה כי הא כו' דודאי העיקר עוה"ב לדעתו כבוד ובשני האופנים אמת ויש חילוקים בנפשות כמשי"ת. וזהו רק אחר יציאת הב"ק דהמעמך שראו שהגיע לו כבוד נגד דעתם.

אבל מקודם לא ידעו לפרש שאפשר שיגיע כבוד נגד דעתם. וגם זה אמת בדעת שהע"ה שגם לכך נתכוין ודבר זה לכאורה שני הפכים בנושא אחד אך התשובה ע"ז ג"כ המעמך וגו' שהכונה שאצל השי"ת יוכל להיות שני הפכים בנושא אחד דהיינו שורש טוב ושורש רע כנ"ל שאין מובן לשכל אדם רק אבל השי"ת מובן.

וכך גם זה אפשר להיות כשיתגלה אמיתות השי"ת דשניהם אמת שיהי' עולם הפוך וגם לא הפוך רק אנן כי היכי כו' וכפירש"י אנן הת"ח כו'. והנה עולם הפוך לפי קבלת ר"ח הוא ג"כ את"ח ומ"מ אנן הת"ח כי היכי כו' וה שני הפכים דאיך אפשר להיות כן רק מ"מ אצל שכל השי"ת שהוא למעלה מהשגת שכלינו הוא אפשרי.

וכך שהע"ה שלדעת הקינים הי' נעלמו לא טוב וגם זה אמת וגם דעת השי"ת שבאמת הנעלם טוב אמת רק שיש אמת לאמת ונעלם ונעלם והשגה נעלמת מהשגת בני אדם. והאמת הוא שאותו הנעלם שהשיגו הזקינים הי' לא טוב והשגתם היא השגה אמיתות ג"כ וכפי השגת השי"ת הוא טוב ושניהם אמת רק כל אחד כפי מקימי ומדרגת השגתו הוא אמת גמור: וגם שני הכונות בדברי שב"ד בן עוה"ב אמת.

כי הנה שהע"ה הי' סביר להיות שהי' בזמנו סיהרא באשלמותא כדאיתא בזוהר כ"פ היינו שהיתה כנס"י מקבלת שפעה מהשי"ת בלי שום חסרון. והמלך כולל כל הכנס"י הי' מקבל מהשי"ת כל מיני שלימות ולא הי' לו שום חסרון.

והנה זהו מעין דוגמא דמשיח חשב שהוא הוא כבר בתכלית השלימות כמ"ש בר"ה (כא ע"ב) בקש קהלת לדין דינין שבלב כו' פ"א כענין דמורח ודאין שנאמר על משיח. והיינו כמשאז"ל ירום ונשא ממרע"ה ולכך חשב אני ארבה ולא אסיר שחשב שמדרגתו למעלה

ממרע"ה ולכן אף שידע דמלכת שבא היא שורש דאשת זנונים מלא רצונה (ובודאי גיירה כמשז"ל ביבמות על בת פרעה רק שלא הי' באמת כי הרי אח"כ שבה לארצה ויצא ממנו נ"נ] כי חשב כי הוא יכול לתקן השורש מן הרע שיחזור להיות טוב באמת כמ"ש לעתיד.

ואח"כ אמר בער אנכי מאיש וגו' שהיא שטות לחשוב כן שיוכל כן. ושם באותו מאמר זכר שלשה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתי וידוע כי ארבעה הוא מספר הכולל הכל.

שכל דבר הוא בעל ארבעה קצוות ואמר שלא ידע ארבעתן פ"י שנעלם ממנו הכל אחר תוקף כל חכמתו. וזה הב"ק שיצא וכתוב יושר דברי אמת שאינו גדול ממרע"ה ושאינ יכול לתקן הרע בשורשו שיהי' שורשו הנעלם חוזר להיות טוב.

ולכך יצא ממנה נ"נ שג"כ לא יכלו לרפאותו כנ"ל. אבל מ"מ מחשבתו שחשב לתקן הרע בשורשו דנמצא מחשבה זו להתדבק בשורשהרע כדבוק איש ואשתו דהי' לבשר אחד שהוא יחוד הגמור.

לכאורה ג"כ הרי ע"כ היא רע גמור ואין לו תיקון כמחשבת אכנה"ג לכך אמר בער אנכי וגו' שבאמת איני יודע כלום וגם זה איני יודע איך יוכל להיות זה שהוא ידע בנפשי' דמ"מ צדיק גמור הוא ושורשו אך טוב. וגם זה הוא מכלל שלשה שנפלאו ממני שמכללם דרך נחש עלי צור.

ועי' זוהר בשלח ס"ד א' נחש הא אתיידע צור [כצ"ל וכן הוגה בזו"ג דפוס א"ד] באן אתר אתגלי, [פ"י שד"ת עניים במקום זה ועשירים במקום אחר ומה שסתום כאן ילמד מן המפורש במק"א] הכא כו' ותמן ידע משה האיך קאים נחש עלי צור. הנה הי' משה גדול ממנו.

שמרע"ה ידע זה ומתחלה שהחשיב עצמו גדול ממרע"ה מסתמא חשב שגם הוא ידע זה ועוד יותר בשלימות ולמה אמר אח"כ שלא ידע. רק הנה נחש דאמרו הא אתיידע פ"י שורש הרע הנמצא בעולם, והתחלתו ע"י עטיו של נחש וכמש"ל וצור נקרא פעולת השי"ת כמ"ש מהצור תמים פעלו.

ואמר שדרך הנחש על הצור הזה וזה דבר נפלא שיהי' מקום לחסרון בפעולת השי"ת שהוא ודאי בתכלית השלימות רק אנו רואים. כי אא"צ בארץ וגו' היינו אפילו ישמור עצמו באלף מיני שמירות.

ובודאי אין הקב"ה מזמין תקלה לאדם ומגלגל חובה לזכאי רק ע"כ יש בכל אדם חסרון בתולדתו ושורשו הנעלם שמזה נמצא בו ג"כ חסרון בפועל ממש, והנה כל אדם הוא. ג"כ שורשו הנעלם מהשי"ת שהוא תכלית השלימות בלי שום חסרון.

וא"כ הוא ממש שני הפכים בנושא אחד. ואיך אפשר לנחש להיות לו דרך עלי צור.

וממ"ש תמן ידע כי נראה דמתחלה לא ידע משה ג"כ. ועי' בזוהר בא ל"ד א' רזא דתנין הגדול ומשה דחיל מיני' כו' ע"ש כל לשונו שם ובע"ב ובד' ל"ה באורך מרזא דהתנין הגדול אשר הוא נקרא דרך נחש ושם נת' כד זה איך הוא עלי צור.

והנה משה דחיל מיני' ולא נמצא בכתוב שירא מפרעה רק נתכוין למ"ש במטהו שנהפך לנחש וינס מפניו פ'י כידוע ענין עשר ספירות ואיך נחלקים לחמשה פרצופים. א"א והוא הכתר ר"ל עומק ראשית המחשבה ורצון הנעלם.

ואו"א הם מחשבה שבמוח ורצון שבלב. וזו"נ הם כוחות הפעולה וגמר המעשה. ודבר זה יש זלעו"ז ג"כ בפעולות רעות ומחשבות רעות ורצונות רעות. והם תשעה תנינים הנזכרים בזהר שם.

והתנין הגדול הוא העומק ראשית ושורש הנעלם: והנה העכו"ם הם כללות כחות הרע והמלכיות הכוללות הם השרשים שהשאר ענפים ופרטים. ולכן ד' מלכיות הם ד' פרצופי או"א זו"נ.

והם משעבדים בישראל כידוע שכל גליות הם בירורים לישראל שבכל מה שיעבור עליהם הם תקיפים באמונתם ודבוקים בקדושה. וכל כח רע דעכו"ם הוא מברר הכח הטוב שכנגדו בישראל.

וכולם אחר שכבר נבחרו ישראל מהשי"ת בעת מ"ת דהיינו שכבר נודע בשם אומה ישראלית חלק ד' ושורשם הנעלם הוא מהשי"ת. אבל גלות מצרים הי' עד שלא נקרא בשם ישראל והוא הי' לברר זה שיקרא בשם ישראל היינו לברר ששורשם מחלק ד'.

ולכך גלו למצרים שהוא נגד פרצוף א"א בטומאה כמ"ש במק"א כי הם העיקר ששורשם הנעלם רע. ולכך נקרא פרעה התנין הגדול מאותם תשעה תנינים כי הוא כתר שהוא פרצוף ארוך והגדול בכל העשר ספירות.

ולכך אמר לי' הקב"ה למשה שם אהי' כידוע שהוא שם הכתר ואמר אשר אהי' לרמז על גליות אחרת. כי אעפ"י שיתברר שורש הנעלם שלהם עדיין לא יתברר לגמרי עד היום שנקרא ההוא.

וצריכים עדיין לשעבודים וגליות. אבל התחלתו הוא עכשיו אבל שלימות בירורו הוא כשיתבררו כל התשעה שאח"כ שכולם הם נמשכים בשלימות מן השורש דהשי"ת.

כי לולי כן נראה ההמשכה דמחשבה דבור ומעשה סותר ומעיד על השורש שאינו כן. אבל כשיתבררו כל התשעה ספירות הנמשכות שהכל בקודש אז יבורר לעין כל השורש הנעלם איך הוא דבוקבהשי"ת.

אבל בגלות מצרים הוא רק בירור שורש הנעלם לבדו עד שזכו למ"ת בכפיית הר כגיגית לכחות הנגלים שעדיין לא נתבררו. ולכך נאמר אהי' לשון עתיד.

כי הוי' הוא מה שעלה לכל. ולכך שם הוי' הוא תואר אתה כנודע פ'י לזכר נוכח ואהי' היינו שהויה השי"ת עמהם נעלמת עכשיו עדיין ועתידה להתגלות.

ובאמת טענו במצרים הללו עעכו"ם כו'. ולזה שאל משה מה אות והראהו במטה שהוא מטה האלקים וכשהשליכו לארץ נעשה נחש ורע אע"פ ששורשו בטוב.

ומשה דחיל מזה שראה איך הטוב מתהפך לרע ממש ולנחש שהוא שורש והתחלת הרע. וינס מפניו שלא רצה להשתדל בזה לנצח לשורש הרע וכמ"ש בפ' בא דחמא לי' משתרש

כו' פי' כמ"ש שם ב' עובדא דבראשית ברזא דהתנים הגדול כו' ע"ש פי' כי יש מעשה בראשית ומעשה מרכבה.

מע"ב היינו ההכרה מצד הנבראים. שזה ענין הבריאה דמע"ב להיות נבראים נראים נבדלים מן השי"ת כענין מלך ועם ומכירים מלכותו ואדנותו ומייחדים עצמם בו.

וזהו פתיחה לתורה כי ע"ז נוסד כל ענין התורה ללמד לנבראים שנראים נבדלים מהשי"ת שיכירו שאינם נבדלים. וע"ז הוא כל התרי"ג עטין להגיע להכרה וכל חכמת התורה.

ומע"מ הוא מצד השי"ת איך הוא רוכב על כל הבריאה כולה ומתאחד בהם. והם העשרה מאמרות דמע"ב שפעולות המאמרות הוא מע"ב והמאמר עצמו דויאמר חלקים הוא מע"מ איך המאמר ד' רוכב על הפעולה כי כח הפועל בנפעל ומתייחד בו וזה נקרא מראות אלקים ביחזקאל שאין ההכרה מצד הנפעל רק מצד הפועל.

והיינו מצד שחלק ד' עמו ונפשו מתייחדת כל כך בפועלה עד ששבה להיות היא והוא אחד ואז מכרת מצידו. ולכך אין דורשין כו' חגיגה יא ע"ב) כי במע"ב הם ב' בורא ונברא.

ואין דורשין לשנים חוץ ממנו דהיינו שלשה שזהו העדר ההכרה בבורא שאז יש יותר משנים, אבל בהכרה שיש בורא אין יותר משני דברים בורא ונברא. ומע"מ הוא התייחדות כל כך עד שאינו אלא אחד.

ולכך אמרו (מכילתא פ' בשלח) ראתה שפחה על הים כו' פי' שאז באבדן מצרים כולו שהוא שורש הנעלם דרע. אז נתברר שורשם הנעלם דטוב ששורשם רק מהשי"ת וזה תכלית היחוד כאשר מתברר זה לעין ואז ראתה כו' כל המע"מ דיחזקאל, שר"ל איך השי"ת רוכב על כל הבריאה כולה והם רק ככסא ומרכבה לו לא זולת ודבר בפני עצמו: ואמר דעובדא דבראשית ר"ל מע"ב דהיינו הבריאה מצד שהיא בריאה ונראה כנבדלת מהשי"ת היא משתלשלא על סנפירוי דדא.

פי' סנפירין הוא ששט בהם ור"ל על שטיטת חנין זה ותנועותיו נתייסד כל מדרגת המע"ב איך היא מצידה נראית מובדלת מעצמיות דהשי"ת. הוא רק ע"י שירש הרע שברא השי"ת פי' שרצה שיהי' מציאות טעות כל כך עד שיחשבוו שעולם בלא מנהיג.

וע"ז ממש שהם תכלית הרע הגמור שהוא העדר ההכרה שהכל מהשי"ת והשורש הנעלם היינו עומק ראשית דמחשבה זה ברצון השי"ת שרצה שיהי' נמצאים מחשבות ורצונות ופעולות כאלה בעולם, נמצא שורש נעלם זה הוא משתרש בשרשין עילאין. ר"ל בעצמות רצון השי"ת שרצה שיהי' כך.

רק מ"מ מאחר שרצון זה הוא מצד הבריאה שיש מקום לדבר נבדל א"כ הרי גם רצון זה נברא ומחודש כי בזולת בריאה שר"ל דבר נבדל מהשי"ת כהבדל היש מאין אי אפשר להיות מקום לרצון זה כלל וא"כ גם שורש רצון זה נראה כנבדל מעצמות השי"ת. אבל באמת הוא מעצמותו ית'.

ונמצא מצד הפעולות דרע דהיינו שמחשיב כל הבריאה לדבר נפרד מהשי"ת אז גם שורש הרע נעשה נפרד מהשי"ת וכאלו הוא שורש רצין נפרד הרוצה שיכירו שהעולם נפרד מהשי"ת. וזהו עומק ראשית ושורש הנעלם דרע שעומק ראשית דמחשבתו הוא שיהי' מחשבות ורצונות אלו.

אבל כאשר מכיר שהעולם הנראה לנפרד הוא הכל מהשי"ת שבראו והוא מלכו ואדונו שזה נקרא מע"ב אז ממילא מכיר דגם התנין הגדול ר"ל שורש הרצון להיות מציאות לרע הוא ג"כמהשי"ת שמכלל הבריאה הי' ג"כ שורש רצון זה ונמצא נתתקן שורש הרע. שמאחר שמכיר שהוא מהשי"ת אינו שורש רע ונמצא כל השתלשלות הבריאה על קוטב רצין זה שיהי' אפשרות ג"כ לחשוב שהבריאה נפרדת מהשי"ת דלזה הי' עיקר הבריאה דמע"ב: ואמרו דזעירין אינון דידעין לרמזא כו'.

פ"י כי הנה האדם נברא בצל"א בצלמינו כדמותינו ממש. ויש בו ג"כ נטוע בתחילת הבריאה שורש רצון הזה שיש אפשרות לטעות ג"כ כנ"ל.

וזהו שורש הנעלם דחסרון שיש בכל אדם שמצידו הוא הבחירה באדם ומצד אותו שורש רצון הנעלם נתפשט היצ"ר אח"כ במחשבה דבור ומעשה לחשוב ולרצות דברים שזולת רצון השי"ת ולעשות עבירות הכל נמשך מצד שורש הנעלם ברשות ובחירה ברע ג"כ ועבודת כל אדם מישראל הוא להגיע לדבר זה בידיעת מע"ב שזהו התחלת התורה ר"ל לדעת שכל מה שאתה רואה היא בריאה מהשי"ת וכחו שופע להם והוא מלכם.

וא"א לו להטות כמלא נימא לעבור מצות המלך במחשבה דבור ומעשה מה שבידו לעצור תאותיו ופעולת ידיו ומחשבתו ורצונו שלא יהי' ח"ו להמרות רצון השי"ת רק לרצונו כראוי לעבד הנאמן למלכו. וזהו ע"י ידיעת אמיתות מע"ב.

ובזה חבריא לעאין וידעין פ"י יגיעים. שגם זה אין בא בלתי יגיעה וידעין דיגעת ולא מצאת בזה אל תאמין.

כי קרוב אליך הדבר בפ"ך ובלבבך לעשותו. וכל אדם מישראל יוכל להגיע למדרגה זו לאכפ"א יצרו בכל כחו ולהגיע להכרה ברורה הזו שהשי"ת הוא מלכו ואדונו שמצד זה יוכל לכפות התפשטות יצרו.

ונמצא ממילא עי"ז שב היצר רע טוב מאוד. שהרי לזה היתה כונת שורש הנעלם כדי שלא ישמעו לו בהתפשטות דמחשבה דבור ומעשה ויכירו שאין כן.

ואם במחשבה דבור ומעשה ח"ו עושה נגד רצון השי"ת נעשה גם שורשו הנעלם שהוא מכלל הבריאה נפרד מהשי"ת והוא רע גמור ושורש הרע. ונמצא שורש הנעלם הזה תלוי ב"ג כחות דמחשבה דבור ומעשה שבמוח ולב וכלי הפעולה שלו שבידם להטות השורש לכפי מה שהם.

והן הם ארבעה קליפות שראה יחזקאל כנזכר בזוהר תרומה קל"א רע"א [ודרגא חמשי דחשמל הנזכר שם ובפ' יתרו פ"ב רע"א הוא הכרת שהשורש הנעלם הוא מן השי"ת ותיקון הרע בשורשו שית'] ובאורך בפ' ויקהל ר"ג א' ב' ע"ש כל לשונו: וברע"מ פנחס רכ"ו רע"ב דהם ג"כ רוח רעש ואש וקול דממה דקה דאלי' עש"ב.

ופי' הנוגה הוא השורש הנזכר ויחזקאל ראן בפחזותן בעת גלות בבל. וכמשז"ל רוח סערה באה מן הצפון לכבוש כל העולם תחת יד נ"נ.

ואלי' ראן בתיקונן ושהקול דממה דקה שהוא הנוגה סביב הוא כבוד ד' ממש כרצונו ית' [ושמעתי כי הקול דממה דקה הוא חותמו ית' הבא אחר פעולת אדם והשתדלותו המכונה ברוח רעש ואש. ועדיין אין שם בהשתדלותו ד' רק אחר הקול דממה דקה שהוא חותמו ית' שכל פעילותיו והשתדלותו יש בתוכם ד' כי הם באמת לאמיתו ואז בכולם ד'.

קול הוא חותם הרוח ודממה הוא חותם הרעש ודקה הוא חותם האש. ועל דרך בפעולת המשכן כל מלאכת ידי אדם עד הגמרו נקרא רוח רעש ואש.

ועדיין לא שרתה שכינה עד שבא משה ואמר ויהי נועם וגו' זהו הקול דממה דקה וחותמו של הש"י שנועמו הי' במלאכתן ויה"כ. ד' אלקינו עלינו הוא הקול חותם הרוח.

ומעשה ידינו כוננה עלינו הוא דממה חותמו של רעש. ומעשה ידינו כוננהו הוא דקה נגד האש כנ"ל ואכ"מ ביאורו באורך.

אבל מתבאר קצת עם מ"ש] וכל אלו הקליפות הם חופפים על היסוד המכונה בשם חשמל. ע"ש בזוהר ויקהל ועי' תיקונים תיקון לז' כי היסוד שם ההבדלה בין ישראל לעכו"ם כמש"ל.

ושם עיקר השתדלות כח הרע וההפוך מרצון השי"ת שיסד בעולם לעשות גם השורש רע. וההתבוננות דחשמל נקרא מע"מ בפ' אין דורשין.

ר"ל ההתבוננות בשורש השי"ת המתייחד בכל העולמות שזהו סוד המילה המעיד על עומק השורש הנעלם המתייחד כמש"ל וכטעם חש ואתגליאמל דאיתא בזוהר. ופי' חש מלשון בחשאי דהיינו קול דממה דקה ושם כבוד ד'.

והשתדלו האדם בהתגברות נגד היצר בשלשה קליפות האסורות מפני כבוד ד'. וההתחכמות בזה שהוא העברת הערלה נקרא מע"ב דחבריא לעאין בי' וידעין כנ"ל דעל זה נאמר יגעת ומצאת לכל אדם מישראל.

ועובדא דמע"ב ברזא דתנין הגדול היינו בסוד קליפת נוגה זהו זעירין דידעין דזה נקרא לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא שאמרו בפ"ק דמגילה ואינו בכלל יגעת ומצאת לכל אדם. וביאור זה כי איתא שם בפ' ויקהל בהאי נוגה מפתי לאתתא ונטלא נהורא כו' פי' הנחש שהסית לחוה [ואז"ל בסנהדרין (ל"ח ב') אדה"ר משוך בערלתו הי' ועי' על זה בזוהר בראשית ל"ה ב' ובתיקונים ריש תיקון ס"ט.

והיינו כנ"ל דשם משכנם] והוא היצ"ר כדאיתא בזוהר בראשית ל"ה ב' והוא התנים הגדול ע"ש נ"ב א' כידוע בתיקונים דקליפת נוגה נקרא עה"ד טו"ר דלזמנין טוב לזמנין רע. פי' ששורש התפשטות כח הרע שיסד השי"ת הוא רק עה"ד טו"ר.

פי' שידע האדם לרע ג"כ והוא יתגבר על יצרו ולא יטה לרע. ואמנם לאדה"ר צוה השי"ת רק על שורש הרע הזה רק ציווי אחת שלא יאכל גם מעה"ד הזה.

כי הוא יציר כפיו של השי"ת ועיקר היצ"ר בהתפשטות באדם הוא מצד בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי ולכך יצ"ר מנעוריו. אבל אדה"ר שלא נולד מתאות בני אדם ולא הי' בו שום כח בשורשו לרע ר"ל לחשוב להנאת עצמו בזולת רצון השי"ת וידע היטב בלי שום התבוננות ויגיעה על זה.

רק מצד שורש תולדתו איך הכל נבראים מהשי"ת. וזהו טעם קריאת שמות דחיות.

הכרת כח כל אחד אשר בעבורו בראו השי"ת שזה נקרא אותיות של שמו המתפשטים מצירופי אותיות של דבורו של השי"ת שיהי' כך: ואמנם מאחר שענין הבריאה הי' להיות לברא הנראה חוץ מהשי"ת ומקבל עול מלכותו. ונאצל כח מדה זו בהשי"ת לחשוק להראות מלכותו.

וכח זה היא המדה התחתונה שבמדות הנאצלות ממנו ית'. [פי' הנאצלות ר"ל שרצה השי"ת לגלותם להשגת שכל הנבראים שהם בעלי גבול וא"א להם להשיג כח השי"ת בב"ג.

רק בדרך אמונה מאמינים שהשי"ת אין סוף. אבל מ"מ מאחר שהם משיגים אותו ית'.

שכך רצה השי"ת שיהי' בעלי גבול נבראים משיגים יחודו א"כ השגתם הוא כפי ערך שכלם שהוא בגבולי מדות שונות שהשי"ת הוא כך וכך והשגת מדות השי"ת שהברואים משיגים מאחר שהשי"ת ברא אותם ברואים והוא הנותן בהם אותה חכמה להשיגו כך וכך א"כ היא השגה אמיתית כפי שכלם. ולכך נקרא זה אצילות מעצם אין סוף שהשגת הברואים באין סוף ית' אינו כפי מה שהוא אין סוף רק כפי כח שכלם להשיג כח אין סוף שאינו ממש אין סוף רק כחות ומדות נאצלים מכח אין סוף האמיתי.

והבן זה היטב] פי' התחתונה הסמוכה אל הנבראים שזהו תכלית וסוף רצונו של השי"ת בנבראים וממנו הוא התפשטות הנבראים עד אין קץ. ועד שמגיע לנבראים מדמים בעצמם שהם בזולת השי"ת כטעם רגלי' יורדות מות כידוע דרגלים הם כח התפשטות האדם לזולתו: והנה השי"ת יצר האדם בצלמו כדמותו ונטע בו ג"כ כח התשוקה והחשק להשפיע לזולתו והוא הולדת החשק דלאדם לא מצא עזר כנגדו.

והנה חשק זה הי' נמשך משורשו הדבוק למעלה מעצם השי"ת כמ"ש. רק מ"מ כל חשק אדם ותאוותו צריך בירורין שיוודו עליו הכל שיהי' ניכר לעין כל שהוא רק מרצון השי"ת ולא נתכוין להנאת עצמו כלום.

כי אחרים שאין מכירים מעמקי לבו באמת יוכלו לומר כי להנאת עצמו מתכוין ואין חשק זה נמשך מעצמותו י"ת. ולכן קרא בזוהר בראשית נ"ב א' ליצ"ט חויא אחרא דחייא.

כי פי' יצר לב האדם היינו החשק שבלבו. וכל חשק נקרא נחש כי כל חשק יוכל להיות דהוא לגרמי' ואדעתא דנפשי'.

רק שמ"מ בישראל אז"ל בר"ה (ד' א') דהרי זה צדיק גמור אע"פ שכיון גם להנאת עצמו ולכך נקרא טוב [דרגאדצדיק כנודע] ודחיי [דגוף וברית חד חשבי' וגוף נקרא אילנא

דחי]. ומ"מ נקרא ג"כ נחש כי עדיין אינו מן המובחר והוא יסוד דקטנית שנקרא נחש כמ"ש האריז"ל בפע"ח סוף שער כ"א בסוד קי"ס כי יונק מאחוריים דאהי ע"ש.

פ"א כמ"ש בפסחים (ס"ח ב') תחילה כי עביד אינש אדעתא דנפשי עביד שבקטנות אין לאדם בינה יתירה זו עדיין שלא לעשות אדעתא דנפשי [משורש עטיו של נחש] כי זה צריך לבירורים עדיין. ואמנם קטנות זה הוא ג"כ דבוק בעצמות השי"ת והוא נחש דקדושה היונק מאחוריים דאהי.

כי אז"ל (ברכות ז ע"א) וראית את אחורי זה קשר של תפילין ושם אהי הוא שורש הנעלם דמחשבתו שהוא קרקפתא דמנח תפילין כמשנת"ל דענין התפילין הוא התקשרות כללות גוף היהודי במחשבותיו ורצונו ומעשיו בלתי לד' לבדו. ע"י עומק מחשבתו הנעלם.

ואז מדה כנגד מדה השי"ת ג"כ מתקשר עמו כטעם (שם ה' ע"ב) מנין שהקב"ה מניח תפילין. ובפנים הם התפילין עצמם שעל זה אמרו ז"ל (שם) וראו כל עמי הארץ כי שם ד' וגו' אלו תפילין שבראש שניכר לכל ששם ד' נקרא עליו.

אבל באחוריים אינו ההכרה הברורה רק הקשר של תפילין (והוא בעורף. כמו ששמעתי בפ"א קשה עורף ואכ"מ) ומשם יונק הקטנות שחושק לגרמי'.

ויוכל הטוען לטעון דבאמת הוא לגרמי' ואינו לרצון השי"ת וכמו שהוא באמת כן אצל עכו"ם כדאיתא בר"ה (ד'. א') רק הברית קודש מבדיל בין ישראל לעכו"ם שיסוד שלהם אף בקטנות יונק מקשר של תפילין.

שמקושר בעומק ראשית בהשי"ת. ומ"מ שם שליטת הדינים כדאיתא בפע"ח.

פ"א שיש מקום לבעל דין לטעון ולקטרג שמחשבתו רק לגרמי' וצריך לבירורים: והנה האלקים עשה האדם ישר שלא הי' עולה בעצמו כלל מיחוש זה שמא מתכוין בחשק זה לגרמי' כי הי' תמים במעשיו הכל בהכרה ברורה שהיא מעצמות השי"ת ולכך עה"ד טו"ר הי' חוץ מהאדם. דבאדם עצמו לא הי' כח ידיעה דרע כלל רק מצד החוץ שאין מכיר מעמקי לבו הי' אפשר לתלותם ברע.

והנה האשה נבראת מהשי"ת ובצירוף חשק האדם ולכן אז"ל בבר"ר (פרשה י"ז) ובזוהר דלא נמצא ס' עד בריאת האשה שמשנבראת נברא שטן עמה, פ"א ההסטה בה הי' בתולדה ובשורש לידתה שהוא מצד חשק האדם ושם מקום ההסטה כנ"ל לטעון עליה ששורשה רע. ומ"מ הם מצידם לא הי' מכירים הרע כלל.

ולכך נאמר ולא יתבוששו כי הבושה בתאוה היא רק מצד המיחוש שמא מתכוין להנאת עצמו ולא לכבוד שמים. והם קודם שאכלו מעה"ד לא ידעו כלל ולא עלתה על לבם שיוכל הטועה לטעות ולחשוב שמחשבתם נפרדת ח"ו מהשי"ת.

כי טעות זה הי' רק בחוץ אבל אצלם במעמקי לבם הי' ברור שעומק לבם רק מהשי"ת ולא נפל להם ספק. מאחר שלא ידעו כלל שאפשר להיות רע ומחשבה לגרמי' לבד.

רק הנה השורש הרצון שיהי' מקום לטו"ר הוא רצון השי"ת בבריאה כמש"ל. וא"כ גם באדם שהוא בצלמינו כדמותינו הי' נמצא שורש רנון זה שהוא חשק לדעת טו"ר ושמ"מ יבחור בטוב, ורצון זה הוא שורש דרצון דעה"ד טו"ר עצמו שהוא חוץ מאדם.

רק שורש רצון זה הי' באדם. ולכך הוצרך השי"ת לצותו שלא לאכול מעה"ד. שלא יחפוץ כלל לידע מרע. כי כשיתבונן ברע [ואכילת עה"ד כטעם נמצאו דברייך ואוכלם.

וכטעם אכלה ומחתה פיה על קבלת שפע המושפע מהמשפיע] ידבק בו. והאדם הי' רק בצלם אלקים כולל כל פרטי עולם אצילות קדשו י"ת ושם אין שייכות לעצם דרע כלל ולא לעה"ד טו"ר שהוא בעולמות בי"ע.

אבל בעצם האלקות אין שייכות כלל לידיעת רע רק לשורש רצון שיהי' מקום בהתפשטות הבריאה לידיעת רע. כטעם רגליה יורדות וגו' כנז"ל.

והאדם עצמות נפשו מאצילות קדשו ית' כי חלק ד' עמו. רק מ"מ מאחר שברא גופו מעולם העשי' הגופניות נטע בו הכח שברא הזה להמשיך עצמות נפשו לכל מה שירצה עד המדרגה היותר אחרונה (וגם זה מעצמות כח השי"ת בבריאת הנבראים שהמשיך כחו עד אחרון ופחות הנבראים שג"כהויתו וקיומו נמשך מעצמות השי"ת) ולכן הי"ל יכולת להמשיך נפשו לכח דידיעת טו"ר שיש בעולמות בי"ע העומדות חוץ לשורש עצמות נפשו: והנה שורש חשק זה להגיע לידע טו"ר המושרש בשורש רצונו ית' הוא במדה וכח האחרון שבכחותיו ית' שהוא מדת הראות עול' מלכותו בנבראים כמש"ל שמצד זה הי' שורש רצון להיות נבראים יודעי טו"ר.

וכן בכחות האדם הנברא בצלם אלקים אין זה שורש ועצמות כחו כלל רק כח אחרון מכחותיו. [והוא בקומת אדם בסוד עטרת הברית כנודע.

ושם הוא ערלה וארבעה קליפות וגילוי המילה בבשר בני ישראל שהוא החשמל כי רק בתאוה זו שבשם הוא עיקר תפיסת היצר ועטיו של נחש וכמשנת"ל וכמ"ש בתיקונים תיקון נ"ג יעו"ש לשונו] והוא תכלית וסוף קומת האדם, אבל שורשו ועיקר כחותיו הם ענינים אחרים. רק האשה שורש בניינה הוא רק מצד חשקות כח זה שבאדם כנז"ל.

ולכך רצון וחשק זה מתפשט בה בשורשה ולכך מברכין שלא עשני אשה. כי שורש נשמת האשה למטה הרבה.

כי אין שורשה רק משורש רצון וחשק זה של השי"ת להיות נבראים שהוא מדה אחרונה ורצון אחרון מרצונותיו ית' בענין הבריאה. ולכך נקרא בזוהר בכ"מ נוקבא מסטרא דדינא כנ"ל דעל חשקות שבאדם הוא מקום הדין והקטרוג.

ועיקר בנין הנוקבא מזה. וכן נקרא אילנא דמותא שמצד רצון זה מגיע להתפשטות דידיעת טו"ר שממנו בא לרע גמור ולמיתה ממש ואכמ"ל עוד].

ולכך הי' התחברות הנחש שהוא הנוגה הנמשכת משורש רצון זה כנ"ל וחופפת על החשמל. פתי לה לאתתא.

כי יש לו התחברות ושייכות לה, ולפי שאצלה היא חשק זה דטעימת הידועה דטו"ר בכל קומת עשרה כחותיה. לכן הוסיפה וגרעה מן הציוי.

פ"א כי ענין ביאת הנחש אז"ל (שבת קמו ע"א ע"א רש"י) ע"פ הנחש השיאני שבא עליה. והיינו כי טבע הנחש להתאות לאשה.

כמ"ש בשבת ק"י א' וע"ש הרפואות בגמרא יש בהם רמזים וסתרים גדולים כמנהג לשון חכמים בכ"מ והמשכילים יבינו, והנה תאוה זו דזימה היא שורש תאות היצר ומשכן כל הארבעה קליפות שם כנ"ל. לכך נקרא הנחש אשת זנונים בזוהר.

ואמנם הם ד' קליפות שהם ד' מדרגות דרע העומדות נגד ד' עולמות אבי"ע (שהנוגה שהיא משורשת ברצון הש"י כנ"ל היא נגד האצילות) והם ד' מדרגות דנחש אשת זנונים. ולכן תמצא בזוהר כ"פ נחש לדרגא דרע גמור ג' קליפות.

ופעמים מקליפת נוגה שהוא שורש הסתה לעה"ד טו"ר שאינו רע גמור רק לידע טו"ר. רק שממילא עי"ז יוכל למשוך לרע גמור.

ונוגה היא דפתי לאתתא שמשם נחש דחווה. כי הנה אז"ל (בר"ר פ"י) אין לך עשב כו' ואצ"ל בעלי חיים כל אחד יש לו שורש למעלה.

והנה כידוע כללות הבריאה היא רק האדם כמ"ש בראשית בשביל ישראל. היינו כי עצם הבריאה הם כחות נפרדים כל מיני כחות שסידר השי"ת בשורש רצון מחשבתו הם נבראו דוגמתם בבריאה.

וכן נשתלשלו מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי' ועד עשי' גופנית, והתאחדות כל פרטי הנבראים מכל עולם ועולם איך כולם מתאחדים בעצמות השי"ת ונמשכים ממקור חיותו ית"ש דבר זה נקרא צורת אדם שבכל עולם. בסוד ועל הכסא דמות כמראה אדם כמ"ש"ל.

כי ענין עולם האצילות ר"ל השגת הנבראים בעצמות השי"ת. ששורשם הוא האדם כנ"ל.

והשגתו הוא כפי ענין בריאותו שסידרו השי"ת. כי ידוע כי לא עשה השי"ת סדרים שונים רק אותו הסדר שבאצילות הוא עצמו בבריאה והוא עצמו ביצירה והיא עצמו בעשי'.

רק שמשתלשל בענין המהותים. וכן סדר כח השנה שיסד השי"ת לראשית לאדם הוא עצמו סדר כחות נפשו, והוא עצמו סדר כחות גופו והוא עצמו בנין גופו ממש מעשי' גופנית.

ונמצא שורש כח ההשגה הוא קומת אדם. וזהו קומת אדם דאצילות ומשם נשתלשלה נשמת האדם שהוא בצלמינו כדמותינו שהוא בצלם האדם דאצילות שהוא סוד הנשמה לנשמה שבאדם.

ר"ל שורש הנעלם אף מאדם עצמו ממחשבתו ורצונו. שמשם נשפעים מחשבותיו ורצונותיו והשגותיו.

ששם הוא התייחדותו הגמור בהשי"ת כמשנת"ל. וזה סוד מעשה מרכבה כמשנת"ל וכמ"ש במק"א שזהו היחוד הגמור כשמתייחד בקונו ביחוד ממש ברזא דאחד ואז הוא האדם דאצילות שנקרא נאצל מהשי"ת ולא נברא.

שהוא כולו דבק בהשי"ת אבל כאשר אין האדם מכיר כך רק מכיר ומשיג את השי"ת ואינו מתייחד עם השי"ת רק שהמשיג הוא דבר בפני עצמו ונברא והמושג הוא בורא זה נקרא נשמת האדם שהוא אדם דבריא. ועי' בתיקונים סוף תיקון י"ט שהוא נקרא עולם הכסא שהוא כמו כסא למושב השי"ת וכמ"ש בתיקונים תיקון מ"ג דנשמתין אתגזרין מכורסיא.

ורוחין ומלאכין הם דוגמת חיות הנושאות הכסא והוא אדם דיצירה שהוא ממש עולם כמו זה דבריא רק בהתגשמות והראות לנפרד יותר. (כמו שהרגשת הלב מובדלת ממחשבה שבמוח שהיא אינה פועלת באברים כלל, וכמ"ש בפ' חלק (קו ע"ב) בדואג ואחיתופל רביא למבעי בעיא אלא הקב"ה לבא בעי.

כי מחשבה שבמוח אינה מורגשת בהרגש גמור לאיברי האדם עצמו להיות נמשך אחריהם. ויש דברים שהאדם חבין שטוב להיות כן ולעשות כן ומ"מ אין איבריו עושין כן.

אבל הרצון שבלב תיכף כל האיברים מרגישים ועושים כן כי יש לו התקרבות יותר להם. ובמק"א מתבאר זה באורך].

וגם שם האדם מרגיש שהכל מהשי"ת ומתייחד בו ונמשך ממני. ונפשי מאופנים הוא אדם דעשי' שבפעולת הגוף הגשמי הוא יודע ומכיר ג"כ שהכל מהשי"ת זהו מצד הנפש. ונמצא באדם הם כל העולמות אבי"ע. כי כללות וחבור פרטיהם יחד הוא הנקרא צורת אדם בכל עולם.

שר"ל מצד כח השי"ת השופע בו. וההכרה שהכל מהשי"ת הוא נקרא כללותם שמתייחדים ומתחברים זהו בצורת אדם שהוא השורש הכל כנ"ל בטעם כצלמינו.

כי חילוק פרטיהם כל אחד כח נפרד בפני עצמו זה טוב וזה רע. רק שהשי"ת ברא האדם כצלמינו שכולל שרשי כל הכחות ומכיר שהכל מהשי"ת מחשבות מוחו ונשמתו ורצון לבו ורוחו וכחות נפשו שבכבוד.

שהם, ג' עולמות הנבראים ונוצרים ונעשים בכללותם. והתייחדותם.

ובפרטיהם הם פרטי הנבראים כולם שבעולם הבריאה והנוצרים בעולם היצירה והנעשים בעשי'. ולכך כל פרט מברואי העוה"ז יש לו שורש פרטי למעלה ג"כ.

וכאשר האדם בשלימות אז גם כל פרטי ברואי העוה"ז בשלימות כמ"ש וגר זאב עם כבש וגו'. מאחר שכללותם בשלימות שמכיר שכל הבריאה מתייחד בהשי"ת אז כולם מתייחדים ומתכללים למעלה כל אחד בשורשו ושורש שורשו, וההיפוך בהיפוך ח"ו.

וזה סוד ענין הכרעת האדם במעשיו עצמו וכל העולם כולו (קידושין מ ע"ב). כי כ"א הוא כולל הכל.

רק מ"מ כל חד לפום דרגי' אתר דאתגזר נשמת'י כמ"ש בתיקו נים סוף תיקון מ"ג ואכמ"ל בזה: והנה התפשטות אותו שורש הרצון ידיעת טו"ר הנמשך מצד שורש החשק דמדת מלכותו כנ"ל שמשם הוא שורש לחשק ותאוה וכמ"ל דלכן עיקר הקליפות בעטרת הברית. וכן בנוקבא.

וכשנתפשט שורש חשק זה הפרטי מבריאה ליצירה ולעשי' ועד עשי' גופנית. בפרט הי' בנחש דנקרא אשת זנונים כנ"ל.

מצד גודל תאוותו וחשקו בשורשו בעולמות שלמעלה ממנו הוא אותו חשק ידיעת טו"ר דקדושה והוא נחש דקדושה הנז"ל דר"ל חשק האדם [שהוא בעטרת היסוד. ובקטנות בעת עבור ולידה קודם המילה עדיין הערלה חופפת ומ"מ אין נקרא ערלה כלל קודם יום השמיני והיינו דאז נקרא יסוד דקטנות ונחש דקדושה עד שמגיע ליום השמיני ברזא דבינה ואכמ"ל] דקטנות ר"ל שיש בו ג"כ לגרמי' כנ"ל ומ"מ הרי זה צדיק גמור דהוא מצד אמיתות השי"ת וגם השי"ת רוצה בטובת ברואיו.

ולכך הוא חפץ בטובת לגרמי' ולא מצד גרמי' ממש. וגם הנחש דעוה"ז הי' ערום מכל וגו' פי' שהוא כח התפשטות חשק זה דלגרמי' גם בעולם העשי'.

והנה יסוד החשק דלגרמי' הוא מצד מדת מלכותו ית' שהשי"ת נשתוקק להראות מלכותו לנבראים דזהו מגרמי'. ומדה זו הוא הנקרא אשת חיל כנודע והנה אשת זנונים נברא באות ק' כדאיתא בזוהר תרומה קמ"ט ב' יעו"ש לשונו.

והנה אות זה הוא מאותיות הקודש מעצמות השי"ת והיינו שרצה שיהי' התדמות דקוף בפני אדם. וכמ"ש בב"ב (נח ע"א) אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם.

ושכינה היא רזא דאשת חיל הנז' השוכן בתחתונים כנודע ואדם הוא דוגמתו ומצד שורש בריאת אדם נתפשט בריאת אשת זנונים דוגמת אשת חיל. היינו שתתכוין לגרמא.

ומ"מ מקודם שיצא הדבר לפועל היא בריאה מהשי"ת. שהשי"ת רצה שיהי' כח זה בעולם.

והוא יעצור עצמו שלא יעשה זולת רצון השי"ת והיינו ע"י כת האדם הבעל בחירה. כי לא.

ניתנה בחירה לשום נברא פרטי כי כל פרטי הוא כח מיוחד למה שהוא. רק בכללות הכחות שהוא האדם ויש כל השינויים של הכחות והוא הבעל בחירה.

והתעוררות אותו כח פרטי דנחש הוא לעורר אותו כח באדם. וכשהוא ימנע מעשות מה שזולת רצון השי"ת הרי אותו כח הוא על שלימותו שבראו השי"ת.

וכידוע משל הזוהר מזונה ובן מלך ולכך קודם שפעל הי' ערום מכל וגו' מתדמה לאשת חיל כקוף בפני אדם (ולכך נאמר בו ערום מכל חית וגו' כידוע בסוד חכמת שלמה שנאמר ויחכם מכל שהוא חכמה תתאה דאשת חיל הנמשך רק ממה שלמטה ממנה כמדת המלכות שהיא אינה מעלה בפני עצמה רק נטפלת לעם שלמטה ממנה.

והיא ראש לשועלים. אבל לאריות רק זנב ולא בעל מעלה.

וכן מעלת אשת זנונים ערום מכל וגו' ורק מכל החיות שהם פרטי הנבראים מצד פרטותם. משא"כ חכמת אשת חיל דשהע"ה היא מצד כללותם. מכל האדם.

דהיינו מצד הבחירה. והבן זה] וכאז"ל על ס"מ שהי' מקודם ממלאכי מעלה. פ' קודם שפעל אצל האדם. אלו לא פעל הי' במעלתו שהוא כרצון השי"ת שהאדם יכפנו ויכיר שגם כח הרע הוא מהשי"ת שרצה שיהי' הסתה ושלא ישמע לו. אבל כששמע לו נמצא האדם כרתו לגמרי והפילו ממקומו שלא הכיר שגם יה מהשי"ת שיכפנו. והפרידו מהשי"ת.

וזהו שנפל ממדרגתו דנעשה רט גמור מאחר שאין האדם מכי שגם זה מהשי"ת ומייחדו עם השי"ת. וכשהתחיל להתפשט אותו כח דידיעה ברע שהי' בין הכחות הפרטים כבר נברא לכח נפרד עה"ד טו"ר.

וכן הנחש שהוא היודע ברע. רק בכללותם שהוא אדם הי' מכיר שכל הכחות מהשי"ת ולא הי' רק שורש נעלם לחשק הידיעה.

ולכך לא יצא לפועל בפרטים רק כח הידיעה דרע ולא עצם הרע עצמו: והשי"ת הזהיר האדם שלא יחפוץ אף לידע ברע ואז ממילא יעמדו אלה הכחות הפרטיים רק במדרגת יודעי רע לבד וזה במדרגתם שבראם השי"ת, שלכך נבראו. והנה כשבקשו הכחות הפרטים להתפשט כל אחד במה שהוא או התפשטות אותו כח דידיעת הרע ועד שהוציא לפועל בעולם העשי' גופנית ביאת נחש על חוה [ואז"ל (זוה"ק ח"א לה ע"ב) שרכב ס"מ על נחש.

פ' דס"מ הוא דכירא כידוע פ' שזה פעולת הדכורא להשפיע ולהוליד רצונות רק שהוא ע"י הנוקבא כי בא מצידה ומצד החשק כנ"ל] שזהו חשקו בתולדתו כנ"ל. ועי"ז הטיל בה זוהמא דידיעת הרע.

כי מעשה זו רעה אלו היתה נעשית מאדם בעל בחירה. רק שזה בטבעו כך לכך היא רק פעולת דידיעת הרע שברא השי"ת בעולם, והנה הי"ל להכיר תיכף שהשי"ת ברא זה ולייחד הכל להשי"ת ושלא יהי' נעשה בה רושם דידיעת רע כלל ע"י פעולה זו כטעם שתבען לדבר עבירה ולא הי' נתבעין גבי פרעה ומיילדות (סוטה יא ע"ב).

ששמעתי דלא נאמר ולא רצו רק ולא הי' נתבעין. לפי שלא הי' להם שום שייכות והתחלה נפילה במחשבה זה רק שאין ריצה אבל לא נתבעין ר"ל שאין זה שייכות להם כלל למי שדבוק בשורשו באמת.

ואמנם אצלה התחיל רושם והתבוננות בלבה אולי טוב לידע רע ולאכפ' לי' כנ"ל. דהיא שורש חשק זה.

ומצד זה נגרם מה שגרעה ואמרה פן תמותין בלשון ספק. שהתחילה להסתפק ומצד זה ג"כ התחילה ג"כ מצד הקדושה להתגבר נגד הרע מאחר שידעה ברע היא צריכה

להתגבר: ודבר זה דאכילת עה"ד טו"ר מאחרשהוזהרו מהשי"ת הרי הידיעה עצמו לאדם נעשה רע גמור.

שהשי"ת ציוה שלא יאכל וידע. ולכך הוסיפה איסור הנגיעה דאפילו התבוננות אסור ע"י ויאמר הנחש וידוע דאמירה בלחישו פי' הרגשת מחשבה נולד לה ע"י מעשה הנחש אף כי וגו' פי' דראתה כא זה דידיעת רע הוא כח פרטי נברא בכללות הבריאה וידעה שצורת האדם כוללת כל הפרטים ומאחר שהשי"ת לא ציוה לאכול מעה"ד היינו שלא ציוה להתבונן בפרטים כאלו.

כך טוען הנחש הלא גם אני כח פרטי נברא למה לא תתבונן בי שהוא כח הפרטי דידיעת רע. והשיבה מכל עץ וגו' כי הנה כך ציוה השי"ת דבכל הכחות נשתמש גם בפרטות ולא בכח זה.

והוסיפה אנגיעה לפי שראתה שנולד בה קצת התבוננות ושאלה ותשובה הוצרכה הוספה דנגיעה. כטעם כל מצות התורה שהם באים אחר חטא אדה"ר.

וכן כל מצית חכמים והגדרות וסייגות היא רק מצד החסרון דאדם שגזרו שמא יבוא לידי איסור. ולאדה"ר הי' די באזהרה אחת לבד שלא ירצה לידע הרע וממילא לא הי' יודע מרע ולא הי' צריך לשום מצות ואזהרות.

ושמעון הצדיק ראש חכמי תושבע"פ אמר (ריש מס' אבות) עשו סייג לתורה. שזהו יסוד התושבע"פ.

והביאו על זה באבות דר"נ (פ"א ה') מחוה ע"ש. כי משם נמשך זה דהוספה על דבור השי"ת.

ולכן תושבע"פ היא קישוטי השכינה. כידוע ואכמ"ל) לאסור על עצמה גם ההתבוננות בידעה דטו"ר.

וכל המוסיף גורע לומר פן תמותין כנ"ל כי לולא הגרעון לא הי' צריכה הוספה. ואז"ל וב"ר פי"ט ע"י רש"י בחומש) דחפה עד שנגעה.

פי' שלא הרפה אותה אותו שורש דידיעה ברע מלהוליד בקרבה התבוננות ברע ולעבור על הגדרתה שהיא היתה סכורה שגם בהתבוננות יש חשש דפן תמותין וכמו שהוא כן באמת דמהתבוננות באתה לאכילה עצמה. וזהו ויאמר הנחש הוא שורש ידיעת הרע ומחשבה דלית דין ולית דיין.

והייתם כאלקים, ושורש ידיעה ברע פיתה אותה שתדע כן. וכמו בנגיעה והתבוננות ראתה דאין מיתה פי' שמ"מ עדיין עומדת במדרגתה.

חשבה דגם באכילה יהי' כן. כי היא השיגה להוסיף הגדרה לעצמה בנגיעה להשוותו לאכילה.

כטעם חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה (ב"מ נה ע"ב וש"מ) וכן הוא באמת. [והביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה (שהש"ר פ"א פ"ב)] דהנגיעה גרם המיתה כנ"ל רק שבהרגשת המיתה זה אינו בנגיעה רק באכילה ממש.

שבזה הוא העושה רע ממש. שעושה נגד רצון השי"ת ומרגיש ההשתנות דמיתה.

שמתדבק בסטרא דמותא. רק מצד ההסתר דאותו כח ידיעת הרע שכך הי' אז רק נקרא אותו כח הרע שלא הי' עדיין רע גמור דר"ל זולת הרצון דהשי"ת רק ידיעת רע כל זמן שלא פעל אצל האדם הרי כך הי' רצון השי"ת שיהי' אותו כח בעולם] בה בכל תוקף לעבור מקודם על גדרה ולהתבונן ואז ממילא באה ג"כ לרע עצמו דאכילה.

ותיכף נתנה לאישה פ"י מצד שהוא אישה. כי מאיש לוקחה זאת ומשם שורשה ובו יש ג"כ אותו כח השורש שלה.

דאותו חשקות בעטרת היסוד שלו שמשם לוקחה וכמשנת"ל. והיא הכניסה אותו חשק ידיעת הרע בכל קומת עשרה כחותיה שמכללה השורש הנעלם המתייחד במקור מוצאו שהוא באיש גם שם הסיתה והולידה אותו חשק.

ותיכף ויראו כי ערומים נולד להם בושה בתאות שלהם וספק בלבם שמא הוא מן הרע [כמשז"ל בהבע"י (סג ע"א) אין לך משוקץ ומזוהם ממי שהולך ערום והיינו שאין לו בושה. ואז"ל בנדרים (כ' ע"א) בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני ולכך לא נפסקה זוהמתן כדאיתא בשבת (קמו ע"א) והיינו שידוע ברע ואינו חושש לכך שחפץ להיות כן דאין חושש לספק שמא הוא מן הרע.

שזהו מצד היראה שאמרו בנדרים שם ע"פ למען תהי' יראתו וג' זו הבושה. וזהו מצד אשת חיל שהיא אשה יראת ד' ויראה מאוד בספק.

משא"כ הדבוק באשת זנונים הוא להיפך] ואינו כרצון השי"ת מאחר שידעו גם מרע א"כ בכל מיני חשקות ופעולות הגופנים שהמנראים כלגרמי' חששו שמא הוא מצד הרע דלגרמי' ממש. ויתחבאו בגן פ"י בכחות הטובות ולברוח מן הרע.

והיינו כטעם מות תמותין שהגיעו בזה לרע גמור הנקרא מיתה כטעם רגליה יורדות מות הידוע כי באמת זה עצמו דידיעה הוא העברה מרצון השי"ת וא"כ הידיעה עצמו ברע הוא נגד והיפוך רצון השי"ת ודבוק ברע. ולא הי' יכולים עוד להיות תקופים בעצמם שכל תאותם רק לד' לבדו.

רק הוצרכו הגדרה בתאות ותשוקות ע"י היראה והבושה שנולד להם (וזהו כתנות עור שנעשה להם אח"כ שהוא לבוש דיראה. שהיראה נקרא לבוש כטעם טלית של מצוה ואכמ"ל] וממילא כח הרע הפרטי שבעולם נעשה בגדר רע גמור ר"ל היפוך ונגד רצון השי"ת.

כי הלא רצון השי"ת הי' שלא ישמע לו האדם. ועיקר התכללותם והתייחדם בממציאם אינו מצד עצמם שאינם בעלי בחירה כנ"ל רק מצד האדם שמכיר שהם נמשכים מאמיתות רצון השי"ת.

ומאחר שהאדם הוצרך לברוח מהם וראה שהם רע והיפך רצון השי"ת א"כ אין מייחד כח הרע להשי"ת ונמצא נתפרד כח הרע שבכל העולמות לכח נפרד בעצמו מבקש זולת רצון השי"ת. ואין מתייחד במקורו.

ואז נבנה ממנו ארבעה עולמות גמורים כידוע בסוד לא נתמלאת צור אלא מחורבנה של ירושלים (מגילה ו' ע"א) דאשת זנונים מתתקנא ברזא דאשת חיל. שרוצות שיהי' החשקות שלה דזימה דומים לחשקות של אשת חיל דכשרות.

שחושבות שהכל אחד: וכשפתי נוגה פי' אותו שורש נחש שהי' אז רק בסוד קליפת נוגה שהוא עה"ד טו"ר ראשית האיסור שהי' בעולם. וזולת זה לא הי' שום דבר איסור כלל. כי לא הי' מקום לרע בהתפשטות גמור בכל עשרה כחות של קומה שלימה רק באותו שורש דעה"ד טו"ר. והוא נאסר אז באכילה לאדם ונחשב לאדם כמו רע גמור לברוח ממנו.

והשי"ת יסד חשק זה של רע להתדמות לטוב בעולם ובקשה להתדמות לאשת חיל וכמשז"ל (בר"ר סו"פ יח) דראן עסוקין בדרך ארץ פי' בחשק להתפשטות לזולת שזהו מקור החשק דאשת חיל בסוד מדת המלכות אן מלך בלא עם. ולהיות ראש לשועלים.

אז גם היא בקשה להתפשט ועלתה לה ופתתה לאתתא ונעשה גם היא במדרגת יודעת רע דוגמתה ואז נטלה נהורה פי' שנתנה גם לאישה כנ"ל כי מאיש לוקחה. וגם בהשפעת האיש במה שמשפיע לזולת בחשק זה נולד ג"כ ידיעת רע וממילא השפעתו הוא בשורש רע כטעם בעון חוללתי.

והיא נטלא נהורא ושפע הראוי' לאשת חיל להשפיע בכשרות משפיע בשורש זה ידיעת רע ולגרמי'. ומצד זה היא מקבלתו ונתמלאות מחורבנה של האשה אשת חיל להיות קומה שלימה וד' עולמות שלה שהם בי"ע שמהם נתפשטו במעשה גופניי כל השס"ה לא תעשה שבתורה וכל האיסורין דאורייתא ודרבנן שהאדם צריך לברוח מהם.

שהם רע גמור במחשבה דבור ומעשה שהם נגד שלשה עולמות בי"ע. ושורש הרע שהוא ידיעת הרע שמזה לא יכול אדם עוד לברוח שע"כ כבר טעם מזה וא"כ הוא יודע מה רע.

זהו עולם האצילות דרע והוא קליפת נוגה הרביעית מארבעה קליפות ששם כבוד ד' דנקרא אצילות לפי שזהו באמת נמשך מרצון השי"ת שרצה שיהי' כח הידיעה דרע כנ"ל ולכך נברא אדם להיות בג"ע לעבדה ולשמרה. ואז"ל (זוה"ק ח"א כז ע"א) במצות עשה ובמצות לא תעשה.

ולא הי' לו ל"ת רק אכילת עה"ד והתרחקות מכח הידיעה ברע שלא הי' בו רק הכח והחשק להגיע לכח הידיעה ברע. אבל אח"כ נקבע זה הכח הידיעה ברע באדם עצמו ולכך קליפה זו אינה עוד איסור גמור ומצידה [כי אע"פ שהם ד' עולמות כנ"ל הם ג"כ בכל עולם בסוד הספירות והפרצופין כנודע.

וכנודע שכל אחד כלול מכל] הם כל דברים המותרים רק שיש בו ג"כ חשק לגרמי'. וכשמכוין לגרמי' ממש הוא רע.

וכשמכוין לכבוד שמים הוא טוב. ולפי שהשי"ת הזהיר מן הידיעה ברע כי ביום וגו' מות וגו' שמצד הידיעה א"א בלא מיתה ממש.

וכחו שהיא באה מנגיעה לאכילה. דמסייג בא אל הגוף.

וכך אכילה הוא סייג שלא יבוא לגוף הרע. ונמצא גם שורש זה מצד התכללותו בצורת אדם הוא רע גמור.

ולפי שכבר נתפשט. כח זה גם באדם בשורש של חשקו להתפשטות כמשנת"ל.

לכן בעוון חוללתי מלא כמשז"ל (ויק"ר פי"ד) דכל תולדותיו הרי שורש מוצאם שהוא מצד חשק דאיש ואשה להוציאו לעולם ובו הוא ידיעת הרע אפילו לחסיד שבחסידיים. עד שיבוא משיח.

וזהו שורש הרע והחסרון שיש לכל אדם בתולדה עד שבהכרח אין אדם צדיק בארץ וגו' שמוציא לפועל. כטעם מות תמותין ואז"ל בשבת (נה ע"א) אין מיתה בלא חטא והיינו בפועל במעשה.

רק מ"מ לא יכילת אשת זנונים להתדמות לאשת חיל כדאיתא בזוהר דאשת זנונים נעשית אז רע גמור כנ"ל משא"כ אשת חיל היא רק בגדר יודעי רע כנ"ל דשורש אדם עצמו מריש כל דרגין ועד אדם דעשי' הוא ההכרה שהכל מהשי"ת. ולולא ימצא אדם אחד בעולם עכ"פ כנח בדור המבול שיכיר זה הי' העולמות כולם מתבטלים וכלא היו. וכמ"ש ואתה מתי' כולם. שכל חיותם הוא מהשי"ת.

ולא מעצמות אין סוף דאינו בעל גבול. רק ע"י התפשטות כחותיו ומדותיו ית' בסוד צורת אדם מן א"ק לכל הקדומים ר"ל ראשית צמצום מדותיו להיות מושגים לנברא ועד סופם שהוא אדם דעשי' הכל קשר ושלשלת אחד.

ואין מקום לצורת אדם רק כשיש עד סוף כל דרגין צורת אדם זה המשגת קונה ומכרת שהכל מהשי"ת. וכפי מעלת הכרתו כך הם מדרגת העולמות אז.

אבל אם ח"ו יצוייר העדר צורת אדם הזה המשיג נתבטלה צורת אדם של העולמות ונעדר התהוות כל העולמות ושב הכל לאין. ולכך אז"ל (תענית ג' ע"ב) כשם שאי אפשר כו' כך אי אפשר לעולם בלא ישראל ולכך אמרו בסנהדרין (מד ע"ב) אע"פ שחטא ישראל הוא אסא דקאי ביני חילפי כו' שגוף צורת אדם הישראלי הוא רק הכרת השי"ת. והחטאים הוא רק כטעם דקאי ביני חילפי. כשושנה בין החוחים והחוח עוקצה דהמשילו רז"ל על העכו"ם כמ"ש והי' עמים וגו' קוצים כסוחים.

שהם צורת אדם דאבי"ע דא"ז שנתמלאת מחורבנה של ירושלים להתפשט בקומה שלימה וצורת אדם. ולפי שאדה"ר הוא נפש הכוללות כל הפרטים של כל העולמות וכולל גם כל הפרטים דרע והתפשטות זרעו הוא התפשטות כל פרטי כחותיו להיות כ"א קומה שלימה.

לכך מצד ידיעתו ברע וכללותו, גם פרטי הרע שנעשה אח"כ לרע גמור. יצאו ממנו פרטים שנעשו קומה שלימה מתקנא ברזא דאשת חיל והם רע גמור מכלל קליפות האסורות לגמרי שנאמר עליהם לא תתחתן בהם: ואמנם נפשות בני ישראל הם פרטים טוב שבאדם.

רק לפי שהם בשורשם יודעי רע ועומדים בין החוחים כידוע דבעוה"ז שהוא עולם העשי' הרע מרובה מאוד על הטוב. כי כבר יש התפשטות עליו לכל קליפות הרע במילואם ע"י חטא כנ"ל ולכך החוח עוקצה לעשות רע.

אבל מצידה היא לעולם שושנה ואין מתדמות כלל לאשת זנונים באמת. רק דבר זה צריך בירורים גדולים כי גם מתחילה הי' צריך אדה"ר לעבדה ולשמרה כנ"ל.

בירורים על החשק שהי' נראה לפי דעתו שהוא לשם שמים בלי שום ספק רק שאין נגלה לכל שהוא כן והטועה ויודע מרע יכול לטעות בו. והנה לא נתברר בזה רק הוסיף עוד להצריך בירורים על פעולות רעות שלו שנראה לכל בפירוש שהוא שלא לשם שמים [וגם לעצמו] עד שמטעם זה א"ז מתדמית לא"ח צריך לברר שבאמת אינו כן ששורשו רק טוב.

וכל פעולות הרעות הוא רק מטעם שידוע רע. ומ"מ שורשו טוב.

שאין שורש דבני ישראל ח"ו רע גמור כעכו"ם רק יודע רע וקאי ביני חילפי כנ"ל ושאינו דומה לא"ח. וע"ז המה כל הבירורים בעוה"ז עד ביאת משיח שאז יבורר זה ההבדל שבין א"ח לא"ז בשלימותו והוא ע"י תשובה כמשז"ל פ' חלק (צז ע"ב) [וכמו שנקרא דהע"ה הגבר הוקם עול ואז"ל בע"ז (ה' ע"א) עולה של תשובה] כי אין לך איסור אחד מאיסורי תורה או רז"ל שלא יהי' נמצא אדם בכל הדורות שעבר עליו כי השי"ת צופה מראשית אחרית ואם לא יעבור עליו אדם לא הי' מזהירו.

ומ"ד בסנהדרין (עא ע"א) בן סורר ומורה ועיר הנדחת לא הי' ולא נבראו אידחי מהלכה וגם לפי דעתו היינו לענין משפט העונש שבתורה יש תנאים ידועים שאין מצוים. לא על גופה של עבירה.

ועבתד"א (רבא פכ"ו) חשבו עשרה בנ"א גדולים שבטלו עשרת הדברות והם כלל התורה ומשם נלמד לפרטים.

והקב"ה מסבב סבות לבל יודח ממנו נדח. ואפילו פושעי ישראל מלאים חרטות.

ואי אפשר לרשע גדול בישראל שלא יעבור עליו רגע אחד של חרטה בכל ימי חייו על עבירה אחת עכ"פ. ובאופן שאין לך עבירה שלא יהי' עלי' תשובה וחרטה.

וידוע דתשובה היא לשין השבה והחזרת דבר למקום שניטל משם והיינו כי הרע ניטל ממקומו ומקורו שהוא מעצמות רצון השי"ת. ונפרד להיות רע גמור וכל כחותיו הם כל מיני איסורין דתושב"כ ושבע"פ.

וע"י איסור שאדם מישראל הוא מוסיף כח בהם לשעה. פי' שמתגבר הרע שעניינו ההפרדה מרצון השי"ת והרי גם זה נראה לנפרד והוא מרזא דא"ח ונטיל נהוראה.

אבל רק לפי שעה. וע"י החרטה והתשובה אח"כ ומכיר שכל כחותיו באמת מהשי"ת.

הרי מכיר שהרע זה ג"כ מהשי"ת ונמצא הוחזר אותו פרט דרע להשי"ת ונתברר ההבדל בין א"ח לא"ז באותו פרט. ואז ממילא נתקיים עת אשר ישלוט האדם באדם לרע לו כידוע.

כי נסתלק באותו פרט הרע שנראה לרע נבדל מן העולם ע"י הכרת אותו אדם שהכל מהשי"ת ומייחד כל גופו להשי"ת וגם הרע שעשה. נמצא נתמתקה גם פעולת הרע הגמורה והוחזרה להשי"ת תחת אשר היתה נראית נפרדת מקודם.

וכך הולכים ומתבררים ע"י תשובות דכל איש ואיש מישראל כל פרטי הרע עד עת קץ שיבורר הכל ויבוער הרע מן העולם ויבולע ג"כ המות לנצח. כי אז יהי' חדשה נקיבה תסובב גבר.

כי יתוקן אז ג"כ חטא דאדם. כי יתברר שאדרבא כדין חשק אדם לידע ברע מאחר שבאמת החזיר הרע הכל להשי"ת ולא נשאר שם א"כ באמת טוב יותר לידע ברע שמזה נמשך כבוד שמים יותר.

שגם שיודע ברע ויש רע גמור בעולם מ"מ מחזיר הכל לטוב. והי' חטאו כענין עת לעשות לד' הפירו תורתך.

וידוע סוד עת לעשות לד' הוא מדת מלכותו ושכינתו י"ת. שנקרא עת לד' כמש"ל מהזוהר ע"פ בכל עת.

ותורתך הוא סוד בעלא דמטרוניתא כנודע. והם סוד נקיבה וגבר.

ואז יהי' זה החדשה היינו שתתפשט מדת המלכותו ית' בכל עוז שיהי' כולם קוראים בשם ד' אחד ומקבלים מלכותו. ותאמר על כל ישראל חזי במאי ברא קאתינא קמך.

ועד שתשוב להיות קומה שלימה ותחזור להתמלאות ירושלים מחורבנה של צור. ובשפע רב יותר ממה שהיתה בתחילה] וכענין הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה (מו"ק טו ע"א) כטעם לא זו מחבבה עד שקראה אמי (שהש"ר ג' י"א) כידוע בסוד ולבבו יבין ושב.

דבינה היא תשובה והיא נקרא אימא] שאני חייב בכבודה ויתוודע כי דרך נחש עלי צור הי' לטובה: וידיעות אלו אינם בשכל חיצוני שנקרא בגמרא פ' חלק (קו ע"ב) מן השפה ולחוזן. רק בקנין גמור בלב.

וזה אי אפשר רק למי שטעם וזכה לטעום מאור זה. כי כל נפש פרטי כאשר מתקן נפשו עד המקום דאתגזרא משם.

פ"י כפי פרטו במספר הנפשות היוצאות מפרטי קומת אדה"ר. כדאיתא בשמו"ר ובתנחומא ע"פ איפוא היית.

באיזה מקום הוא שורשו ברזא דאשת חיל ובחשקות הטוב. וכן באיזה שורש הרע ידיעת הרע בקומת אשת זנונים נתערב בו השורש כ"ש.

וכאשר עוקר אותו שורש הרע ממקומו ומשיבו לטוב ע"י תשובתו על החטאים הבאים לידו באמת גמור אז תיקון נפשו על שלימותה כענין ר' אליעזר בן דורדייא (ע"ז י ע"ב) דבכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת כו' ולא עוד אלא שנקרא רבי. וידוע דהוראתרבי הוא רק שם הטפל כשיש לו תלמוד.

רק שהוא פעל כל כך בשורש פרטי שלו עד שנעקר אותו שורש רע לגמרי וממילא נתעורר ע"י הרהורי תשובה בכל העולם במה שחטאו באותו שורש רע. [ועד שעורר גם לרבי במה שבכה ר' כו' זהו ע"י התעוררתו.

כי דבר זה הוא שעורר שלא לייאש עצמו בענין פרטי שלו. כי ה' נראה כמיואש ושאינ מי שיבקש עליו ונתעורר בבכיותו לבקש רחמים על עצמו ושלא להתייאש עד שקיל בכייתו עורר בכי' גם לרבי ולעוררו ע"ז שאין להתייאש דיש קונה עולמו בשעה אחת אע"פ שחטא מקודם כזה בשנים הרבה.

וזה טעם שמו אלעזר בן דורדיא כמ"ל דכ"א ריש ע"א בפ' דורדיא. ואלעזר פי' אלקי אבי בעזרי להצילני משורש הדורדיא.

ושם זה נקרא רבי רב ומורה דבר זה לכל באי עולם] כטעם יחיד ששב מוחלין לו וכל העולם כולו (קידושין מ ע"ב). וזהו ע"י מדרגת קונה עולמי.

שהוא כטעם עולמך תראה בחיך (ברכות יז ע"א). ור"ל עולמך כמ"ש יש לכל צדיק וצדיק עולם בפני עצמו.

דר"ל משורש נשמתו. וכדאיתא בתיקונים תיקון ע', דר"ל שהאדם עולם קטן וכשהוא שורש חיותו וקדושתו אצלו בקנין אז ממילא ההיפך שלעומתו ברע מתבטל ממציאות.

ואז רואה בחייו בפרטיותו מעין העתיד לכלל ישראל. וכד"ש ירושלמי יומא פ"א הל"א) כל מי שלא נבנה בהמ"ק בימיו כו' שפי' כת הקודמין דר"ל עם מדת ימיו והשתדלותו בימי חייו.

ומתמתק אצלו גם שורש הרע דר"ל הידיעה ברע שגם זה הוא לטובה מה שידע ברע וכנ"ל: והוא דרגא דדהע"ה שאמר ולבי חלל בקרבי ואז"ל בהרואה שהרגו לי צ"ר בתענית ולכן נאמר לו כל אשר בלבבך עשה כי ד' עמך. כי לא הי' צריך לברוח מתאות לבו כי ידע שתאות לבי רק לטובה.

וכמו אדה"ר קודם החטא. [ומ"מ נאמר לו אח"כ רק אתה לא תבנה וגו' ולא הורשה.

והוא כטעם בחיך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע שאז"ל בפ' ב"מ (ל ע"א) על תשובתו שלא נתבררה עדיין לכל שהכל בע"כ יודו שתיקן שורשו ונתקבלה תשובתו שלהיותו נפש הכולל דכל ישראל אלו נתברר תשובתו כל כך הי' עת קץ כמו משיח שהכל יודו לו בע"כ שהי' מעורר תשובה בכל פרטי ישראל ע"י כללות תשובתו והי' נתתקן הכל אלא שעדיין לא נתברר אז בשלימות הגמור עדיין בחייו והי' צריך למיתה מקודם כטעם אם יכופר וגו' הנאמר בחילול השם שאירע לו עי"ז בעובדא דחושי הארכי פ' חלק (קז ע"א) עפ"י טעות שאכ"מ ביאורו.

רק אחר מותו נגמר הברור]: והנה התחלת הברור שהי' בגלות מצרים לברר ההבדל בין אשת זנונים ובין אשת חיל שכל תאות בני ישראל דלגרמם ג"כ אינן לגרמם ממש כנ"ל. והיינו מצד השורש.

ולכן נמסרו לפרעה שהוא רזא דתנין הגדול שהוא שורש הרע דלכן פלטו הים ונשאר חי ויצאה ממנו בתי' שגידלתו למשה כנ"ל דשורש הרע היינו לידע ברע בכל מיני רע

שאפשר שיהי' נגד רצון השי"ת זהו שורש הרע. ולעומת זה מרע"ה הוא הדעת דקדושה כידוע.

והי' יודע כל מיני קדושה והתקרבות לרצון השי"ת איך יהי'. וידוע דבפנימות משלים מקום הי"ס הכתר.

אבל בחיצונית הדעת הוא מי"ס. כי הכתר הוא למעלה משכלו ורצונו שבמוח ולב.

רק שירש הנעלם מכל מחשבותיו ורצונו. שעל קוטב זה סובבים כל מחשבותיו.

כמו שמובדלים ישראלים מעכו"ם בהטיות שכלם ורצונם ומחשבותם אל מה ואל איזה דברים יפנו. וכך יש חילוק בבני ישראל עצמם בין נפש לנפש.

וכך הוא בפנימות אבל בחיצונית שיהי' מורגש היא כך הדעת דר"ל מושכלות ראשונות וכן רוה"ק כדפי' רש"י פ' תשא. דהוראת המלה ידיעה בלבו.

שיודע שהוא כן בלי שום התבוננות בשכלו או ברצונו רק יודע בלבו כך. כמו פרעה הי' יודע כל מיני רע מצד שורשו.

וכן להיפך מרע"ה הי' יודע כל מיני טובה. ובחיצונית האדם מורגש הדעת הזו והוא אחר החכמה והבינה.

וכמ"ש במק"א שהוא בכליות. ופנימותו הוא השורש הנעלם דמחשבתו הנזכר שממנו נמשך הדעת מפנימיותו הנעלם להיות בחיצונית עלה ושורש למדות וכחות הנפש שנמשכים ממנו כפי ידיעתו.

והוא בא אחר ההתחכמות במוחו והבינה שבלב ברצון והרגשה פנימית אח"כ יודע בידיעה ברורה שכך וכך יש להתנהג ומנהיג מדותיו וכחותיו ובסבא דמשפטים ק"ג א' א"א אסתרס כו' ופי' בע"ח שער הקדושה פ"ב. שאין בו דעת.

ולכן אין לעכו"ם רק נפש דנוק' יעוש"ב. ולכך אין לעומת משה בעכו"ם כלל.

רק פרעה שהוא הכתר דרע ומשה בקדושה הוא יניקת הדעת כמש"ל [ומה שאז"ל (ספרי ברכה) אבל באו"ה קם ומנו בלעם שאמר ויודע דע"ת עליון זה הי' ע"י הטיפת קרי כדאיתא בסבא שם ע"פ לא יגורך רע. דההוא גרם לאפשא כו' ע"ש דעושה פעולת הדעת דלכן השיג דברים שנכתבו אח"כ בתורה.

והרי אז"ל (איכה רבתי) יש תורה בעכו"ם אל תאמן. והיינו כי אלו הי' במ דעת והי' נמשכים בסדר השתלשלות עד שורש הרע עצמו.

והשורש הוא משתרש בשרשין עילאין כנ"ל הי' יכולים להשיג דברים עליונים ועי"ז הי' מתרבה פי' מתגדל תמיד עד דמטשטשי עלמא. ולכן אסתרס פי' שורש הרע נקרא כן מצד המשכתו לרע.

שעי"ז נעשה השורש א"א שחושבים הידיעה ברע כדי לעשות כן יותר ע"י ידיעתם ברע היפוך מרצון השי"ת וכן"ל דכפי המחשבה דבור ומעשה של האדם כך נעשה השורש. וזהו אשר חלק ד' לכל העמים.

כי השי"ת ברא אותו שורש כח הרע כנ"ל. ושם אותו כח בעולם.

שכאשר העכו"ם יפנו לרע ממש יהי' זה חלקם ואלהיהם והמשכת הקומה שלימה דרע מן השורש עד היציאה לפועל. ולא עד בכלל שזהו רק דכורא.

והיציאה לפועל ממש הוא מן הנוקבא כידוע רק השורש ליציאה לפועל ממנו] נקרא א"א ולא עביד פירין מצידו שיהי' פירותיו כמותו להיות משתלשל ודביק עד השורש ואז הי' כולם חושבים עצמם לאלוהות כמו שעשה פרעה. דהי' נעשים בעצמם ג"כ אל אחר מאחר שלא ידעו את די [וכטעם אני אמרתי אלקים אתם בקדושה וכמשז"ל הקב"ה קורא לישראל בשמו.

וכמשז"ל (שהש"ר ה' ב') תחתי תאומתי לא אני כו'. רק בקדושה שם הוא מצד היחוד הגמור שאין פירוד אבל בעלמא דפירודא הי' מצד הפירוד] ומטשטשי עלמא.

והוא גברא ע"ע אלוה ונתקיים בעכו"ם עד שיבוער הרע מן העולם לגמרי לפי שהי' בו שורש מישראל וכנ"ל דעי"ז עביד א"א פירין ולא מצד עצמו. אבל כל שעשו עצמם אלוה מעכו"ם מצד שהי' מראשית המחשבה כגון המן שבא מעמלק שנקרא ראשית גוים וכיוצא בו לא קבלוהו עליהם אלא לפי שעה.

כי לא הי' כולל כל כח הרע מראשית המחשבה עד אחרית המעשה בענין שיכלול כל נפשות עכו"ם מכל הדורות בכל חלקי ושורשי רע שבכל אחד, דזה אי אפשר דא"א אסתרס ואין לו אחיזה רק במקום שירש פרטיותו בכתרא דמסאבותא. וכן פרעה הי' לו אחיזה רק בשורש הרע ומצד האחוריים כידוע פרעה בסוד העורף דר"ל ענין התקשרות כל כחות הרע לשורשם והמשכתם ממנו (וכן משה לעומתו זכה רק למראה אחוריים בקשר של תפילין)] ולכך אמר לא ידעתי את ד'.

כי מצד הפנים פונה למעלה ויודע מהשי"ת שבראו ויודע מאתו ג"כ. אבל האחוריים היינו רק התקשרותו ופנייתו אל הרע.

ולכן הי' הוא המלך. כי להיות כל ישראל אז שם הי' שם כל הקומה שלימה דקדושה ע"כ הי' זלעזו"ז ג"כ במצרים כל הקומה דרע.

וכמ"ש מבכור פרעה ועד בכור השפחה עי' בזהר בא ל"ז סע"ב פירוש. דהיינו ראש כל כתות הרע וסופן.

ושם ל"ח א' תנאה י' כתרין כו' והם חתלת קשרין דלא יפקון ישראל שהם ע"ז ג"ע וש"ד. שאז"ל שטענו הללו עווע"ז כו' (וג"ע אע"פ ששמו מעיד עליהם מ"מ קודם העדות הי' טענות מדהוצרכו לעדות] שהם נגד שלשה אבות כמ"ש במק"א.

והם נמשכו מבכור פרעה ושפחה ובהמה שבהם כלולים כל העשרה כתרין כדאיתא שם. שחשבו שכבר נשקעו להיות כמוהם וקשורים בהם, כטעם עבירה דקשורה בו ככלב, אבל הם לא ידעו את ד' ובאמת יש שורש לשורש דגם דנשקעו ישראל במ"ט שערי טומאה כמשז"ל.

שידוע שמספר מ"ט הוא בירור השלם בכ"מ. כטעם מזוקק שבעתים וכמ"ש במק"א.

ולכן חשבו שלא יצאו עוד. אבל לא ידעו דיש גבוה מעל גבוה והוא שער החמשים הנקרא יובל שהוא תרעא דחירו כידוע דמשם הוא דרגא דלבבו יבין ושב.

ולעומתו שער החמשים דטומאה היינו שנכרת ונפסק לגמרי חבל השתלשלותו ודביקותו בהשי"ת. וזה א"א כלל בזרע ישראל רק בבא על הנכרית.

שאז"ל בבנו שאין קרוי אלא בנה ונפסק מחבל נחלת השי"ת. וזהו שער החמשים דטומאה.

אבל בבני ישראל אין לך דבר שעומד בפני התשובה ואפילו פושעי ישראל מלאים חרטה ולכן לעולם אע"פ שחטא אין נפסק כלל ממקור דביקותו. שאין זה בידו כלל כי כבר נתקשר שורשו ע"י השלשה אבות: וז"ש שם וקב"ה דכר תלת קטרי מהימנותא כו' ועל ידם זכו לחירות דשער החמשים ונאבדו כולם ממילא שע"י התשובה נסתלק ונתבער הרע כנ"ל.

חוץ מפרעה שהוא שורש הרע אשר חלק ד' כנ"ל דלכן יצתה ממנו בת' מאותו שורש שהוא מקבל ממדת המלכות נוקבא דקדושה. והיא נקראת שילדה משה כי הוא לעומת פרעה דרע כנ"ל, ופרעה הוא מאותו שורש בהיותו פינה לעצמו ולפרטיו והתפשטותו ולא לעילתו.

ולכן הוא רע גמור. אלא שמ"מ לא נאבד עד לא נתקן עדיין השורש רע דאדה"ר והועלה למקורו עדיין.

כי יציאת מצרים נקרא בחסד ולא מצד השתדלותם כידוע משא"כ לעתיד]. ולא נתקן עדיין חטא דאדה"ר כדרך שנת"ל אלעתיד.

כי משה הוה דחיל מיני' פי' לתקן שורש הרע וחטא דאדם, והיינו שיהי' טוב יותר לידע ברע ומ"מ אינו עושה. וזה ע"י שיכניס עצמו להתבוננות עמוק ברע ולצאת אח"כ ולברר עי"ז ג"כ חטא השורש כי הוא טוב מאוד.

מזה הוה דחיל. ולכך וינס מפניו כמ"ש בתיקונים סוף תיקון ס' דמטה משה דאתהפך.

ממטה לנחש ומנחש למטה הוא עה"ד טו"ר. ומה שנס מפניו היינו שינוי מקום יעו"ש.

פי' ששינה אתרא ומקום מדרגתו להתרחק מן הרע ולא להתבונן בו. וא"ל אחוז בזנבו ולא בראשו שהוא ברזא דתנין הגדול וזעירין דידעין פי'.

שטועמין מהכרה זו במעשה בראשית רק מי שכבר הגיע לתכלית שלימותו. ומשה עדיין לא הגיע אז רק לדרגא דאחוז בזנבו פי' בהגדרה במחשבה דבור ומעשה דרע.

שהוא קצה אחרון דהשורש וממילא ישתנה השורש. אבל מ"מ לא נתקן בשורשו.

ולכן במכות בכורות שהי' מבכור פרעה וגו' דבכור פי' ראשית והיא מכה עשירית כידוע דהמכות נגד י"ס מתתא לעילא שהוא לבער ראשית הרע. מזה הי' משה דחיל ולא הי' אפשר על ידו רק אני ד' בעצמו כידוע דאני ר"ל מדת מלכותו ית' שמזה הוא נמשך להיות שורש רע.

וכשהוא מתגלה כטעם העברה בארץ מצרים שנתגלה והאיר לעין כל עול מלכותו ית' על הברואים מ"מ נלקח שורש הרע הגמור ממקומו הרע ונתמתק ונתבטלו כל אותן גופין שהיו כלים לאותו אור דשורש הרע רק פרעה נשאר. כמשז"ל כדי שיראה עוד והיינו כי אלו הי' הגלוי הגמור שגם פרעה לא ישאר הי' גלוי גמור גם לישראל והי' עת קץ הגמור והי' מוכרח שיתבערו לא הבכורות לבד רק כללות הרע ג"כ.

אבל לא הגיע זמן עדיין כי לא הי' מהשתדלות דישראל. ועדיין הי' ישראל צריכין להמתין עד שיגיעו לזה מצד השתדלותם ולכך נשאר גם פרעה, וכן נשאר ג"כ כל ההתפשטות דרע חוץ מן הבכורות.

ומ"מ נתברר אז כי לי כל בכור וגו' ושורש דישראל דבוק בטוב. וממילא הגיע המשפט ליציאת מצרים שכבר נתבררו בשורשן שע"ז הי' כל הגלות כמשנת"ל.

וממילא הי' יכולים לצאת ג"כ כנ"ל. וידוע דאו הי' העבור ובשביעי של פסח בקריעת ים סוף הלידה.

היינו שנתברר דבר זה לפועל ממש. כי בעת עבור.

הוא ג"כ הרגשה רק לא גמורה עדיין ואח"כ נשכח ולכן רדף אחריהם ואז הי' לידתוגמר יציאת לפועל בירור דשורש הנעלם דישראל. ולכן איתא בזוהר בשלח נ"ב ב' על קי"ס בעתיקא תליא וידוע דהוא הנקרא אין כדאיתא שם ס"ד ב' דר"ל שורש הנעלם שלמעלה מהשגת השכל: וזהו מה תצעק אלי.

כי הצעקה להשי"ת היא למה שהיא משיג דלכך אומרים בכל התפילות ברוך אתה לנוכח. אבל כאן ואתם תחרישון שהוא המסירה עצמו להשי"ת למעלה מן השכל.

כי מצד השכל אי אפשר להתאפק ולשתוק בעת צרה כזו רק בני ישראל יוכלין לזה. כמ"ש במק"א על מאז"ל (שבת פח ע"ב) אנן דסגינן בתמימותא והוא מצר דביקות שורשם שלמעלה מן השכל בהשי"ת.

ועי"ז הוא בירור דביקות שורשם. וממילא בטלה טענות הללו עוע"ז כו' ומגיע קי"ס.

ועי' בזוהר בשלח שם אח"כ אר"ש חד איילתא כו' וזמין לקיבלה חד נחש כו' ופי' בפע"ח סוף שער כ"א בסוד קי"ס דהיינו יסוד דקטנות יעוש"ב. ופי' כשאז"ל על ופרעה הקריב שהקריבן לתשובה.

והוא ברזא דתנין הגדול. וע"י מה שביקש לנשכם מתוך היסורין נתרחב הפתח דתשובה בלבם כטעם פתחו לי כחודא של מחט ונעשה הלידה.

דהשי"ת שהאיר להם כטעם ראתה שפחה כו'. ופרעה לא נשכם באמת רק דימה וחשב לנשכם.

והוא דמיון גמור אך היסורין ויראה שלהם וצערן דזהו נשיכה באמת. זהו מהשי"ת כי מצידו נמשכה השפעת תשובה זו בלבם מיסוד ר"ל השפעת השי"ת לכנס"י כידוע.

רק לפעמים משפיע בחסד. וברחמים.

ובלי צער וזה נקרא יסוד דגדלות וכשהוא ע"י צער ויסורין אז נקרא יסוד דקטנות שיונק מאלקים כנז"ל ומאחוריים דאהי שאין ניכר עדיין התקשרות השי"ת עם כנס"י בשורשן בגלוי לכל מפנים עד שיקוים וראו כל ע"ה וגו' רק מאחוריים. לכן צריך ליסורים ודינים לעוררן לתשובה כדי שיהי' פתח ללידה כי על חסד יש מקום לקטרג וכמשנת"ל.

ובס"פ ויקהל רי"ט סע"ב ואיתימא אמאי אצטריך חויה לדא אלא דא כו' לפתח חטאת רובץ כו' יע"ש. כי צל לידה אי אפשר אלא ע"י יסורין כמשז"ל (ברכות ה ע"א) שלשה מתנות טובות וכולן ע"י יסורין.

כי לעולם יש קטרוג שאין מבורר עדיין שמגיע הישועה במשפט. וכל יסורין הוא רק מצד הרע כי הרי רע לגוף.

וגם לנפש כידוע שכשהגוף בצער אי אפשר ג"כ להיות עבודה שבלב ומוח בשלימות] והשי"ת נקרא חפץ בטובה. .

וכל רע הוא היפוך רצונו כבי'. רק שיש מין השפעה הנקרא דקטנות פ"י שנצטמצמה ההשפעה ואינה השפעה גמורה כלל רק בקטנות גדול.

ונמצא אין הרע מצד עצמותו ית' רק מצד סילוק שפעו בהרחבה רק ע"י דחק. וממילא ניתן המקום לרע להתעורר.

שעומד מיד כקליפה הסמוכה לפרי והוא לביש לפרי וכמ"ש על כתנות עור שהוא הגוף ע"י זוהר קדושים פ"ג רע"ב פ"י בתיקונים משכא דחויא ע"ש בהקד' [ד"מ ד"ז רע"ב] שסיים ובג"ד צדיקיא דנטרי ברית כו'. ופ"י כמ"ש שם בס"פ ויקהל ר"כ א' דהגוף מן הנחש דמוליד בשבע שנים יעוש"ב.

והיינו דזמן עיבורו בשבע שנים כדאיתא פ"ק דבכורות (ח' ע"א). וע"י בפרדר"א פ"ד דמקלות הנחש להיות מפשיט עורו אחת לשבע שנים וע"י זוהר שלח קס"ת סע"ב בקולות שהולכים מסוף עולם עד סופו.

קול חי' וקול נחש בשעתא דפשיט משכי'. והיינו דגם זה היא לידה שמוליד גופות בני אדם שהוא ממשכא זו.

ולכך היא אחת לשבע שנים ופ"י כידוע דגוף ונפש הוא כטעם אורות וכלים שבכל האורות שיסד השי"ת וברא שיתפשט אורו ית' בענין ובסדר כך וכך התקין לו ג"כ כלי שיקבל האור הזה. כי לולא כן הי' מתפשט עד אין קץ כדרך האור.

והכלי מצמצמו שלא לצאת חוץ ממדתה. ונמצא ענין הכלים הם המצמצמים ומונעים שפעת אורו ית' בהתפשטות ומצידו נמשך העדר ומניעות לאור השי"ת.

ומ"מ אז"ל בברא"ר (פרשה כ') בתורתו של ר"מ הי' כתוב כתנות אור בא': ואיתא בזוהר פקודי רכ"ט ב' [וע"ע ויחי רכ"ד סע"א ואתחנן רס"א סע"ב] דהם הלבושין דאדם שהי' לו בג"ע. וע"י כפ' ויקהל ר"י סע"א דלבושין דג"ע הם ממע"ט והיינו שהצטמצמות כלי גופו הי' שיהי' מוגדר במעשים שמצד הגוף.

אבל מ"מ הי' כולו אור פי' כרצון השי"ת שזה נקרא אור. כי לא ידע עדיין ברע והי' כל מעשיו טובים והי' לו ללבוש בג"ע.

וזשז"ל (קה"ר פ"ט ב') תפוח עקבו מכהה גלגל חמה היינו מצד כתנות אור דקודם החטא. והעקב ר"ל מדרגה התחתונה ששם העון מצוי כטעם עון עקבי יסוביני ואז"ל שאדם דש בעקביו גם שם הי' אור בהיר.

כי מלבוש הראשון יצא ג"כ מאותו מקום שיצא האור דנשמתו. וכדאיתא בזוהר קדושים פ"ג סע"א.

(ולכן נקרא לבושי טופרא בפ' ויקהל ר"ח ב' ועי' סודו בפע"ח שער פרצופי זו"נ פ"ב) ושהם מאחוריים ע"ש כל לשונו. והאחוריים ר"ל שאינו בגילוי פנים בפנים שהם מהשי"ת וכמש"ל.

ולכ"א דלכולהו אחוריים סתרי סטרא אחרא פי' שיש טענה ע"ז למי שהוא היפך מזה לחשוב שיש לזה ג"כ שייכות לו ושהוא כמותו. מאחר שאינו מבורר לעין שאי אפשר להכחיש.

כמו מראה פנים בפנים. וז"ש דהווינו לבושין מאינן אחוריים דגינתא דלעילא. פי' כמ"ש שם ר"י ב' דלבושי ג"ע העליון הם מכונות שבלב ע"ש ושם הוא מבורר. והאחוריים הוא המעשה הסתמית שעושה אדם כלאחר ידו.

רק מאחר שאינו יודע ברע כלל הרי ע"כ היא ג"כ טוב [וכך שמעתי כי האחוריים הם המעללים של אדם שלא מדעת. ושמעונו' עד צדקי' הם אחוריים דנפשות שמדהע"ה עד עונו'.

והיינו שהם היו צריכים לברר המעללים של אלו שג"כ טובים ואכ"מ בזה] רק מי שיודע ברע יש לו פתחין פה לומר שגם זה כן כונתו וכמש"ל דמזה נמשך הסתת הנחש. [וע"ש דגם ריח בגדיו שאח"כ הי' מריח ג"ע.

וכ"ה עוד בפ' בא ל"ט א' יעו"ש. והיינו דמ"מ אדה"ר הי' רק יודע ברע ולא רע עצמו. והי' לו עדיין לבוש מג"ע רק שלא הי' מאחוריים דג"ע העליון פי' מאחוריים דכונות הלב לש"ש מאחר שיודע ג"כ ברע. אך מ"מ לא עשה כל ימיו רק מעשים טובים. וזהו לבוש מג"ע התחתון. ולהיות עשו פושט טלפיו ומראה טהור אני הי' לו לבושים אלו.

פי' מתלבש בלבוש דמע"ט רק לא הי' הולד בהם תמיד רק אתה בבית כשהי' בא אצל אביו הי' מתלבש בלבוש זה כמשז"ל דמרמהו [ובודאי לא הי' ערמותו שקר גמור דודאי הי' יצחק מרגיש. רק באמת הי' רוצה אז לעשות מע"ט רק בלב לא הי' רוצה כלל גם אז להיות טוב רק במעשה.

וממילא כשיצא לא עשה כן גם במעשה. ונקרא מעשה הקודם שקר ורמאות כי שפת אמת תכון לעד] ויעקב הי' העיקר עבודתו רק על הכונה לש"ש והלבושין דמעשה התחיל

רק אצל לבן כמשז"ל עם לבן גרתי ותרתי"ג מצות שמרתי דשם התחיל להוליד נפשות ישראל שהם עצמם מצות התורה.

וגם ידוע דאשה היא דרגא דמעשה כנודע. ולכך אז נקרא דהרלבישתי בגדי עשו.

ולכך אז"ל סנהדרין (לו ע"א) ריח בגדיו ריח בוגדיו פ"א כמשז"ל (עירובין יט ע"א) ואפילו פו"י מלאים מצות כרימון ויש להם ג"כ לבוש דמעשה המצות]. ולכך נקרא לבושי טופרא כמ"ש בהמפלת (לא ע"א) דצפרנים הם מן האב ועור מהאם ולהיות כל אחיזת נחש מצד האם כנ"ל מצד הנוקבא לכן נשתנה אח"כ ללבוש עור.

ונשאר רק ראשי צפרנים כמש"ל. כי גם בעטרת היסוד דאב שליטת הנחש כנגדו ראשי הצפרנים כטעם שאז"ל ביוסף שיצאו י' ניצוצין מראשי ציפרניו ועיין בע"ה שם.

אבל מקודם הי' הכל מצד האב הכלי ג"כ. כי לא הי' בו רק החשק דלחשוק לידע ברע וכנז"ל].

וע"ש ב' דלבתר מהאי אתר נפקו רוחין ונשמתיין וגופין מלתתא בארעא. וע"ד בשותפו כו' ע"ש פ"א כמ"ש בהמפלת (שם) דכחות הגופנים (שבהם המיתה כדאיתא שם) הם מאו"א.

וכחות הנפשים שקיימים לעולם הם מהקב"ה. ומאו"א היינו בשע"ת ושם הוא העטיו של נחש דאפילו חסיד שבחסידים כו' כנ"ל.

ולכך הגיע שם בתולדה כח הידיעה דרע. משא"כ בנפש שהיא מלמעלה והאור שבתוך הכלי הוא מעצמות השי"ת שם לא שייך כללפגם וידיעה ברע.

וכטעם נשמה שנתת בי טהורה היא. וכדאיתא בפ' חלק (צא ע"א) משל כו' שרק מצד הגוף הוא הידיעה ברע, שבו נמשך ונתערב העטיו של נחש.

וכל תולדות הגופים רק ממנו ר"ל מאותה תשוקה ותאוה דאו"א כנ"ל. ולכן נקרא הגוף אח"כ משכא דחויא שנעשה מעורו פ"א כי גם בחויא יש אור וכלי [בסוד התנינים והיאורים שהם שטים בהם, ע"ש בפ' בא] והאור הוא הרצון דהשי"ת שיהי' כח ידיעה ברע והכלי הוא המגבילו להיות בגדר בריאה ולבל יתפשט גם ידיעה זו דרע עד אין קץ, ולכך רק מן הכלי דנחש נעשה הכלי דאדם.

ולכך לא הי' הנחש מוליד הגופות שבזה ודאי ביקש להיות אשת זנונים מתתקנא ברזא דאשת חיל כמו אשת חיל מולדות הנפשות כך בקשה אשת זנונים להוליד רק אז הי' נמשך מפנימיות אורו והוא נתקלל להיות מפשיט עורו אחת לשבע שנים שאז הוא זמן גדול עור חדש בשלימות כזמן עבורו הנז"ל והפשיט השי"ת הכלי שלו ועשה כלי לאדם.

וכל כלי מסתמא מקביל לאור שלו ויש בו מכח אותו האור רק מצד הצמצום ואינו בהתפשטות כל כך. ח"ש בתיקונים לאתדכאה במה דתאבין.

שהוצרך לבוש זה לתקן. ורק בו חב כי האדם רצה רק לידע ברע ולהכניעו ולהיות טוב.

משא"כ בחויא כח ידיעתו ברע הוא ג"כ להסית לאדם ולהתפשט ועד שיגיע לרע גמור. וזהו מצד האור החפץ להתפשט.

משא"כ האדם הי' חפץ בהגדרה ולא בהתפשטות כמדת הכלי לבד שבה חב. וסיים ובג"ד צדיקייא כו' כמש"ל כי שורש עש"נ הוא בענין שמירת הברית.

ומי ששומר הברית כמו אלי' שנעשה מלאך הברית שתיקן שורש גופו המשכא דחויא שנעשה מלא לבוש דג"ע ממצות ומע"ט שלא הי' לו מימיו שום מעשה דהנאה דלגרמי'. נכנס חי לג"ע.

וכן שארי דחשבו במ"ס ד"א [אשר בודאי כ"א ר"ל מדרגה מיוחדת ואכ"מ ביאורם] כי המיתה ממטיו של נחש וכמ"ש התיקונים בטעם כי עפר לחמו. פי' לחה הוא המחזיק החיות ומשיב הנפש.

ואין ראוי לחויא שום הנאה מתענוגי עוה"ז. דמאחר שידוע ברע הוא נפרד מהשי"ת רק כמשאז"ל בכל מעדני עולם טועם טעם עפר שאין בו שום הנאה.

ולכך צריך לשוב לעפרו. פי' ביטול כל ההנאות דמשכא דחויא שהם מן הרע.

משא"כ צדיקים דנטרי ברית שלא נהנו כלל. וכן לעתיד יבולע המות לנצח.

ובזוהר שם פי' שתוליד הנחש בששה שנים. שהוא קודם זמנה ומזה תמות ע"ש.

והיינו שיופשט עורה מעליה קודם זמנה ואז ינופץ האור ויבלע במקורו. כי כך יסד השי"ת שאי אפשר להיות אור בלא כלי.

והעור ההוא לא יהי' בו עוד כח נחש כל כך. כי שבע שנים הוא סדר שלם דשבעת ימי הבנין.

ובכל שנה נכנס בו כח אור מאותה מדה תוך הכלי כדי שיתחזק יותר. והשביעית שהיא כח גמר הפעולה להוציא הדבר מכח לפועל כידוע.

וזה.

לא יהי' אז ונמצא יהי' רק בכח ולא בפועל. ולא יהי' בגופות ההם הכח דידיעה ברע רק בכח לבד.

ואז יבולע המות לנצח. כי כל הפעולות והנאות העולם לא יהי' מיחוש לרע מעתה: וז"ש בהבע"י (סג ע"ב) עד שיכלו הנשמות שבגוף.

פי' המתלבשות בגוף דמשכא דחייא. כי הנשמות במקורן ברזא דאשת חיל אין להן סוף.

כי הם נצחיות בנצחיותו. רק המתלבשות בגוף הם יכלו אז כשימות ההוא חויא המוליד הגופות ולכך נאמר בטרם תחיל וגו' שנאמר על לידת אשת חיל.

והזוהר דרשו על לידת הנחש. ובאמת שניהם אחד.

כי חבלי לידה דא"ח תלויים רק בלידת גופים דמשכא דחויא. כי התלבשות הנשמה בגוף הוא ג"כ מהשי"ת כמ"ש ויעש ד' וגו' כתנות עור וכמ"ש עור ובשר תלבישני וגו' הגם דזה מחלק או"א מ"מ ההלבשה לנשמה שדבר זה פלא גדול איך הגוף מלביש הנשמה כמ"ש בטאו"ח סי' ה' זהו מהשי"ת.

ולכך נאמר הנשמות שבגוף. כי אין זה בפ"ע וזה בפ"ע כמו שאנו רואים בכלים ומלבושים בעוה"ז.

רק הם נעשים מחוברים וכאלו מתייחדים לבשר אחד בעת הלידה. ולידת אשת חיל אינה נשמה לבד רק נשמה שבגוף.

כי לפתח חטאת רובץ. תיכף אצל הפתח עומד ההוא משכא דחויא ותיכף לדתו נכנס לשם ונמצא הלידה היא ההכנסה לשם.

וגם זה פעולת הלידה ההכנסה וההלבשה. נמצא הלידה הגם שהיא שמחה מצד כי תולד אור וחיות חדש.

היא עצב מצד כטעם בעצב תלדי. עי' בזוהר ויקהל שם שדרשו ע"ז והיינו כמ"ש בקה"ר (פרשה ו' פ"ו) מש לספינה שנכנסה ללמין כו' דאדרבא ע"ז יש לבכות.

והיינו כי נכנס במשכא דחויא ואינו יודע מה יהי' בסופו והוא מצד הלידה. ולכן נמשך העצב לאם.

כי מצידה הוא כת זה והיינו מצד החשק שבה להיות נמצא הכח דידיעה ברע כנ"ל. מצד זה יש בה כח ההכנסה וההלבשה דאור בעור.

ונמצא צריכה הא"ח בשעת מעשה כח הצימצום וההכרה ג"כ שמצידו היא ההלבשה כנ"ל: וזהו סוד הקטנות שיש לה אז שמהם החבלי לידה וכטעם שלשה מתנות ע"י יסורין הנח"ל. וחשיב ג' דברים.

תורה.

וא"י.

עוה"ב.

שהם כללות השלימות של אדם שהם שלשה מיני הכרות דהשי"ת המכונים אני. ואתה. והוא.

הידועים שהכרת התורה הוא ברזא דאתה והגם דזהו מדרגה גדולה מאני במדות השי"ת כנודע. מ"מ בהשגת בני אדם מקודם משיג השי"ת נכחו.

ואח"כ יכול להשיג כי השי"ת בקרב לבו ומוחו ממש. וכטעם שכינה מדברת מגרונו עד שיוכל לצדק תואר אני.

והגם שמעלת אני היא פחותה מאתה שהרי זו מצומצמת כפי השגת לבו ומוחו משא"כ תואר אתה אין לו גבול כטעם נחלת יעקב נחלה בלי מצרים. רק מ"מ בסדר השגת אדם הוא להיפך כידוע בסוד דיעקב הוא ראש ודהע"ה בסוף בסדר הדורות.

ולכן הי' קבלת התורה קודם לביאת הארץ] הרומז לשם הוי' ומדת אמת ליעקב ואין אמת אלא תורה כנודע. ומצודה היא הכרת השי"ת נכחו.

וא"י.

הוא הכרת דאני הרומז לשם האדנות אדון כל הארץ כנודע (כטעם ארץ ישראל ר"ל גוף יהודי שהארץ היא הנאת הגופניות וגם שם מכיר הכל שמהשי"ת הוא. וזהו רק כטעם אז"ל בתענית (יא ע"ב) יראה כאלו קדוש שרוי בתוך מעין]. ועוה"ב.

הוא נקרא יום ההוא. (כנודע דשם אהי' מורה על כתר וגם על בינה שהוא עלמא דאתי. כי נמשך זה מזה כידוע דאין טעם לרצון. שאדם רוצה בכך. ואינו רוצה בכך. ואין טעם רק שהרצון דלב נמשך מן שורש הנעלם של חכמת מוחו. כי יש דבר שאדם רוצה גם נגד חכמתו. ולכך אמרו בפ', חלק (קו ע"ב) גבי דואג ואחיתופל קוב"ה לבא בעי.

כי הלב מעיד על השורש הנעלם. ולכך יצה"ר יושב על מפתחי הלב (ברכות סא ע"א) כטעם שליטתו באות ברית ששם דייקא הכרת השורש כמש"ל] שאז יתברר השורש הנעלם.

והנה קרא עוה"ב ג"כ ממתנות שנתן. ומאחר שנקרא יום ההוא שעדיין נעלם איך כבר נתן.

ומקרא דיליף קרי לי' דרך חיים וחשיב שם שלשתן. מצוה. היינו א"י כטעם ועשה טוב ושכן ארץ. ושם ענין מעשה המצות מצד מדרגה דא"י כנודע. ותורה.

ודרך חיים היינו עוה"ב] כי החיות של אדם הוא בלב. כי ממנו תוצאות חיים. וזה נקרא עוה"ב שאז יהא מורגש החיות וכמ"ש בשוב וגו' היינו כחולמים כמו בשינה שאין מרגיש החיות. ולכן הוא אחד מששים במיתה (שם נו ע"ב). אבל לא מיתה ממש. וכן נקרא בגמרא מיתת הצדיקים ג"כ לשון דמך היינו שינה. כי מיתה ממש היא רק לרשעים שגם בחייהם קרוים מתים שאין להם חיות דהשי"ת כלל. אבל עמך כולם צדיקים כי דבוקים בשורשם הנעלם מהשי"ת שממנו נמשך ללב כנ"ל.

ולכך כולם יש להם חיות. וזהו מתנה שנתן השי"ת שכבר ניתן באדם החיות. רק כאשר אין מתעורר הוא כמו שינה. אבל מ"מ יש בו.

ולכן אמרו לאדם שטוב מטעימין לו מפרי מעשיו בעוה"ז היינו שלפרקים השי"ת מאיר לאדם ומתחיל להתלהב לבו וממש מרגיש חיות בלב ונפשו תגיל בד'. שעיקר החיות היאהשמחה.

וכמ"ש בזוהר ס"פ ויקהל שם על בעצב דהיינו המיתה. ובשבת שמעין עוה"ב דרשו רז"ל בברא"ר (פרשה קי ז) ואל יוסיף עצב עמה זה האבל.

ולכן נאמר בשבת והתענג על ד' ודרשו בזוהר על ממש. שהוא סעודתא דעתיקא קדישא פ"א כי שם הוי' היינו הרגשת השי"ת נוכח עיניו והוא בהגדרת התורה.

אבל בשבת יכול להתענג בהרחבה ולמעלה מדרגא דהשגת שם הוי' רק בהתפשטות כטבע השמחה שמצודה הוא ההתפשטות והעברת טבע ההגדרה מצד הרחבת הלב. והיינו כי היא סעודתא דעתיקא קדישא פ"א השמחה שאנו עושין מצד דביקתינו בשורש הנעלם.

שזהו מעין עוה"ב בהתפשטות תענוגים אף מה שנראה לגרמ"א הכל לכבוד שמים מאחר שדבוק בשורש הנעלם. וכמ"ש בר"פ א"ע חז"ל דקא בדה טובא אמר לי' תפילין מנחנא פ"א דקרקפתא דמנח תפילין היינו הדביקות בשורש הנעלם כמשנת"ל וכדאיתא בתיקונים ומאמר פתח אלי' [מצידו היא השמחה הגדולה.

ולכן נקרא תפילין אות וכן שבת דשניהם אות אשורש הנעלם שהוא ההבדלה בין ישראל לעכו"ם כמו אות הברית] ורצועי דתפילין אמרו בזוהר בראשית כ"ח ב'. ואתחנן רס"ה רע"א שהם כתנות עור דאדה"ר.

פ"א דמאחר שנאמר עליהם ויעש ד' נמצא גם המשכא דחויא הוא מעשה השי"ת והוא נמשך משורש הנעלם דהתקשרות דהשי"ת עם ישראל. דהיינו קשר של תפילין שממש תלוית הרציעות.

והיינו שהוא משכא דחויא עילאה הנז"ל שיונק מאחוריים דאהי' שהוא קשר של תפילין. כי לישראל שדבוקים באמת בהשי"ת משכא דחויא שלהם הוא משכא דחויא עילאה שמהשי"ת ממש.

ואצל העכו"ם הוא משכא דחויא ממש. כי נחש זה מתהפך ממטה לנחש כו' ויש בו טו"ר כנ"ל: ובכל שלשה מתנות טובות הכוללות כל סדר שלימות האדם.

מאחר שנתנו בעוה"ז יש להם לבוש זה. התורה הוא בלבוש הכתב והאותיות [והקלף שנכתבת עליו זהו משכא דחויא] היא המלבוש לפנימיות האור הגנוז ומצמצמו בגבול כפי מה שהוא גבול הכתב והאותיות של התורה.

והוא משכא דחויא כמ"ש (יומא ע"ב ע"ב) לא זכה נעשית לו סם המות. ואמרו (שבת פ"ח ע"ב) למשמאילים כו'.

ונאמר ופושעים יכשלו במ. ואז"ל (במדב"ר פי"ד כ"ב) דלכך ל"נ תושבע"פ לפי שעכו"ם יאמרו אנו ישראל.

פ"א שבלבוש יש להם שייכות ג"כ שהוא משכא דחויא כנ"ל. משא"כ תושבע"פ אינו בלבוש רק מה שנתגלה לאדם.

כשצריך לגלות לאחר היא בלבוש דמשכא דחויא של אותו אדם. אבל עצם התושבע"פ אין לה לבוש דמד"ח.

כי ידוע דתושב"כ ותושבע"פ הם בסוד זו"נ. שתושב"כ היא חכמת השי"ת ותושבע"פ חכמת כנס"י וחכמי ישראל.

והלבוש דמד"ח הוא רק ביסוד דקטנות שבו הערלה וצריך למילה. משא"כ בנוקבא אין ערלה.

כי בהיותה בקטנות היא כולה בסוד עטרת היסוד לבד. ונכללת שם תחת הערלה ולכך אין לה לבוש דמד"ח לבדה.

רק שנכללת בלבוש דמד"ח של האדם שיוצא מפיו. אבל תושב"כ הכתב הוא היסוד עי' זוהר ויקהל ר' א' דמצידו הוא ההשפעה לתחתונים.

ומה שסיים שם דהוא עלמא דאתי ית' במק"א. אבל זה אמת דכתב הוא יסוד] שם הוא המד"ח ובמק"א ית' כי כתיבת ד"ת הוא תיקון לברית המעור.

ולכן שלימות התושב"כ ע"י משה שהוא מול בית פעור כנודע. וכבר נתגלית הכל רק בלבוש דמד"ח.

כי באמת עמך כולם צדיקים. רק מצד הלבוש דמד"ח נ' קלקול הברית.

ותיקון ברית הלשון הוא הדבור דד"ת כדאיתא בריש דב"ר ובערכין (טו ע"ב) והוא יהי' ע"י משיח כמ"ש במק"א והוא יהי' השלימות דתושבע"פ. ואז יתוקן הכל ויהי' בלא לבוש דמד"ח כלל.

כי תושבע"פ אין לה לבוש כנ"ל. רק דעדיין לא נתגלית כולה רק איזה הערות בכל נפש. אבל שלימותה יתגלה ע"י משיח כמו תושב"כ ע"י משרע"ה ואז יהי' בלא לבוש]. וארץ ישראל הנגלה ממנה בכל מיני חמדות ותאות הואמד"ח ולכן אז"ל במכילתא דהכנענים גרועים מכל האומות.

ז"ש אפס כי עז העם. וארץ אוכלת יושביה לא דבר ריק דברו רק מכח מד"ח מכל מיני שלוה וחמדת עוה"ז הנמצא שם יכולים לימשך אחריהם.

וכדשז"ל בשבת (קמז ע"ב) גבי ר"א ואיתא בויק"ר (פרשה ה' ג') די"ג דימוסיות הי' לעשרת השבטים ונמשכו אחריהם. וכן אז"ל דלכך הוליכם במדבר שיבלעו ד"ת בהם כדי שלא יהי' זה פינה לזיתו כו'.

ומרגלים ראו זה וכמ"ש בזוהר שלח קנ"ח ב' על היש בה עץ אם אין דשאל אם הפירות מעתיקא קדישא ע"ש. פי' לידע אם אי אפשר כלל לטעות אחריהם דיוכל למלאות כל תאות לבו שהכל לכבוד שמים.

כטעם סעודת שבת דבעתיקא תליא הנז"ל [וע"ש מ"ש בקדמייתא דבמעיון בעיתין למנדע היש ד' בקרבינו כו' יעו"ש. ובאידרא קכ"ט א' ובפ' בשלח ס"ד ב' ופי' שראו שנתאוו למים והנה זהו חמדה דלגרמי' ובקשו לידע במעיהם ששם משכן התאות אם ד' הוא רק ביש ר"ל כשמרגיש ויודע שהוא לכבוד שמים או גם בהעלם הכל לד' כנ"ל.

וזה הי' במדבר שהי' באמת צרכים הכרחיים. וגם בזה נסתפקו שהי' ברפידים שרפו ידיהם מד"ת (בכורות ה' ע"ב) אבל אחר מ"ת נודע להם כי רצון השי"ת במה שהוא צורך לאדם.

וכמ"ש בחולין (ז' ע"א) בגינאה נהרא אני הולך לעשות רצון קוני והיינו מה שהוטבעה לכך הוא רצון קונו. וכמו מצוה.

וכן מה שהאדם בטבעו צריך לאכילה ושתי' הרי זה רצון קונו ומצוה. וזה נודע להם ע"י מתנה דתורה שנקרא מתנה גמורה והיינו מצד שורשם הנעלם מגיע להם מתנה זו.

וכך דרכה של תורה פת במלח ומים במשורה רק מה שהוא הכרח. ובדבר זה נודע להם שורשם הנעלם.

ועדיין נסתפקו בהרחבות ומותרות של תאות ודבר זה הוא רק בפירות הארץ והוא מצד המצות ר"ל כשעושה מצוה בפת ומאכל אז שורה על הרחבת ההוא שם שמים ממש כטעם ארץ ישראל. וכמ"ש במק"א דזה סוד ברכת הנהנין שתקנו חכמים קודם כל הנאה ואכ"מ.

ועי"ז נתוודע להם גם בזה שורש הנעלם] ומרגלים ראו הלבוש דמד"ח ויהושע וכלב ראו הפנימיות דטובה הארץ. ומה שהלבוש דמד"ח מכשיל מאוד על זה אמרו אם חפץ בנו ד' וגו' פי' אם השי"ת חפץ להביאנו והוא יודע ג"כ מהמד"ח על זה נאמר בהדי כבשי דרחמנא למה לך.

ואע"ג דחזי ברוה"ק דהוה לי' בנין דלא מעלי כדאיתא בברכות (ו' ע"א) ועל זה אמר רשב"י בפ' בשלח שם אהא דחד איילתא דתמן לא תשאל ולא תנסה את ד' והכי דייקא. וגם בחיי עוה"ב יש מד"ח ולבוש כמו ששמעתי ע"פ ערומה ולא באה כי בעוה"ז אי אפשר בלא לבוש] שיש בו מקול לטעות.

וכמ"ש (חגיגה י"ד ע"ב) באחר דטעם הטיול בפרדס הוא טעימה מעין עוה"ב. ואחר טעה.

וכן אמרו בקטורת דהוא חיים וכמ"ש שמן וקטורת ישמח לב וגו' דשמחת לב הוא החיות כנ"ל. וכמו ששמעתי בעוזי' דבקש להקטיר.

שביקש ליקח מעץ החיים ואכל וחי לעולם. ולכן לא הניחהו מן השמים.

אבל הוא הי' סבור שמותר וד' עמו. שהרי אח"כ נאמר שראה שאין ד' מסכים, כי הוא הי' כעין מעוברת שהריחה דבר איסור (יומא פ"ב ע"ב) דהוא פקוח נפש ומותר כך הוא הי' מותר משום פקוח נפש ולפי שהוא מאחוריים דדהע"ה.

דבר זה הוא בירור אכילת דהע"ה לחם הפנים שהי' ג"כ פקוח נפש. יהנה אמרו שם ביומא ונפק מינה שבתאי אוצר פרי.

כי הוא מחסרון בנפש שיתאוה לאיסור. רק לדהע"ה נזדמן לו פקוח נפש אכל קודש.

וצריך בירור, עדין ובירורו עוזי'. ובעוה"ז הגיע לו עונש שלא הניחו דבר זה ואכ"מ ביאורו] וסם המות נתון בתוכה כמ"ש בברכות (מג ע"ב) דדבר שהנשמה נהנית בו זה הריח וידוע ע"פ נפשם בהם תתעטף שהמאכל לבוש לנפש וכן הריח לבוש לנשמה.

ולכך ע"י קטורת מתלבש חיות השי"ת ששופע לתוכו וסם נתון בתוכו כי הוא מד"ח ולכך קיבל זה ממה"מ כדאיתא בשבת (פ"ט ע"א) כימסירת כל מלאך דבר היינו עצמות

כחו. וכח מה"מ איך אפשר ליטול החיים רק ע"י המד"ח זה כטעם אז"ל ע"פ לא יראני האדם וחי דבשעת מיתה רואה והוא כענין סוי לבה פרח רוחה דכתובות (ס"ב ע"ב).

וכמש"ל גבי נדב ואביהו בהקטרתן. וזהו המד"ח שעל החיות שכל שמוסיף בחיות הוא גורע ואובד הכל כגלות (נמחק איזה תי') שנשתקעו בה ליהנות בכל תוקף ממנה.

כי מצד מד"ח זה אמרו במנחות (צט ע"א) מצינו שבטולה של תורה זהו יסודה וכן להיפך: והנה שלשה מתנות אלו כוללות כל המיני טובות וישועות דהשי"ת וכמש"ל. ומהם נלמוד לכל לידת טובה וצמיחת ישועה כי היא מלובשת במד"ח.

ולכך ע"י יסורין כמ"ש שם (בברכות) דממתיק את הבשר. פי' המד"ח דאדם במה שכל הטובות מלובשות במד"ח.

היינו לפי שהם ניתנין לאדם והאדם מלובש במד"ח והיסורין ממתיקין קצת המד"ח דאדם וממילא נמחק ג"כ המד"ח של הדבר הניתן. וביאור זה.

כי הנה בסע"צ ר"ל אז כל כחות חכמתו ורצונו ומדותיו כולם הם במיצר ואינו יכול ג"כ להשתמש בהם לכבוד שמים כבמרחב. וזהו טעם עמו אנכי בצרה ושגלתה שכינה עמהם (במד"ר פ"ז י') כי לעולם השי"ת שוכן בחדרי לבו ומוחו.

ולא פנה לגמרי. רק שהוא בקטנות ובמיצר ג"כ ולא בהרחבה וזהו עמו וגו', כי רצון השי"ת להיות מתרחב בחדרי לבו ומוחו.

ואז הוא צועק מן המיצר והם קולין דאיילתא. וכן צעקה דקי"ס.

והגם שהיא בקטנות מאוד דמכוין לגרמי' מ"מ השי"ת עונהו ג"כ ביסוד דקטנות. פי' שמתחיל קצת ישועה בלב.

רק לפי שהוא בקטנות גדול מצד לגרמי' העיקר. לכן נמשך בזה עצמו ג"כ טעות.

כטעם וימרו על ים בים סוף. וכן קודם מ"ת הי' במרה קצת פתיחת אור מד"ת ועי"ז באו לכלל טעות ורפוי ידיים מד"ת ברפידים.

וקודם א"י הי' התחלת מנחלת בני גד ובני ראובן. ונפלו במעשה דשטים שה' ע"י התמימות דיין ומאכל הארץ.

וכן לעת"ל יהי' משיח ב"י קודם ואח"כ יהרג ובודאי לא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא. ובודאי יהי' איזה טעות בענין החיים שמגיע על זה העונש מיתה.

[ובז"מ מ"ש הפע"ח דנחש דנשיך לאיילתא הוא יסוד דקטנות. והנה בפ' פנחס רמ"ט ב' איתא דאתי חויא רברבא מגו טורי חשוך.

ועי' בפ' בלק ר"ח א' דהם הררי קדם דברישא חשוכא כו' והיינו מצד התוהו שהי' קודם התיקון. וזהו ברזא דתנין הגדול עי' בא ל"ד סע"ב מאי טעמא לא הוה נהיר בגין דהא התנין הגדול כו'.

רק באמת שניהם אמת ולאחר התיקון נעשה ממד"ח דתנין הגדול מד"ח ביסוד דקטנות. כי באמת ממנו נמשך ההעלם הזה והטעות.

לפי שלא העיר ביסוד דגדלות. והאי חויה רברבא דיסוד דקטנות הי' אז בטורי חשוך.
כי בקטנות הערלה חופפות כי היא אז בסוד התוהו שקודם התיקון. ופומי' בעפרא שזוהו
עפר לחמו: והנה באמת הי' תמיד שני דברים טעות וגם נשיכת נחש הרע אח"כ.

קודם מ"ת ויבוא עמלק. וקודם א"י בלעם.

ולעת"ל גוג. כי זה מושך זה.

והטעות נמשך רק מהתחלת הישועה דהשי"ת רק שהי' בקטנות ולא בהרחבה] ועי'
תיקונים סוף תיקון י"ג ואתא חד ב"נ עולימא צדיק שמי' כו' והוא משיח ב"י וע"ש לשונו
ותבין ובאמת בזה הצעקה גדולה על מה עשה ד' ככה שע"י מה שמאיר דייקא עי"ז יהי'
נמשך טעות. רק דזה יהי' סבה ללידה שהוא הלבשה דמד"ח וצריך מקודם להמתיק
המד"ח כנ"ל ע"י קטנות.

והנה הקטנות עצמו ממשיך קבלות שפע בקטנות ומוליד עוד טעות וזה הוא הדם שיוצא.
כדאיתא בפ' פנחס שם כטעם אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.

והוא דם לידה שנטמאה עי"ז ע"י שבא טעות כנ"ל מסטרא דנחש. וממילא מגיע עונש
ומעורר הנחש לקבל העונש.

ואז נולדה הישועה. כי נגד הנחש [ע"ש בפ' פנחס] השי"ת עוזרו אח"כ מאחר שבאמת
הכל נובע מיסוד דקטנות ומהשי"ת עצמו.

א"כ המשפט שהשי"ת יעזרו וממילא מתגבר נגד הנחש הזה שממנו הוא המד"ח והוא
מרחיקו. וממילא נתרחק החויה בישא ונשאר המד"ח לישראל מתוקן מחויה דיסוד
דקטנות לבד בשורשו דהיינו רצועות של תפילין כנ"ל.

(ולכך קרקפתא דלא מנח תפילין נקרא פושעי ישראל בגופן פי' שהמשיך גופו להיות
משכא דחויא בישא אבל בעצם הנשמה א"א כלל למי שמשרשא וגיזעא קדישא דישראל
להגיע במעשיו קלקול לשם ע"י הקדלמ"ת] ותיקונים אלה דמד"ח התחיל בקי"ס ועי'
בריש תיקון כ"א דאז נצח משה לחויה יעוש"ב.

ואלו הי' בשלימות שגם פרעה נטבע הי' עת קץ גמור רק דעדיין פרעה נשאר כי הי' אז
רק בראי' דראתה שפחה כו' פי' דמראות יחזקאל הי' מעשה מרכבה. והנה מעשה
בראשית ברזא דתנין הגדול פי' לתקן המשכא דחויא שהוא התנין הגדול כנ"ל בסוד
מעשה בראשית דהיינו להכיר שהוא מהשי"ת זהו זעירין דידעין כמש"ל.

ומ"מ הרשב"י גלהו שידעו. אבל מע"מ ברזא דתה"ג פי' התייחדות המשכא דחויא כל
כך עם השי"ת ממש כמו יחוד הנפש בסוד מע"מ הנז"ל כך יהי' מרכבת השי"ת על הגוף.

דבר זה יתגלה לעת"ל שיהי' אותו המשכא דחויא כזיהרא עילאה דאדה"ר שהי' ג"כ
משימושא צדיק בנוקבי' קודם התיקון כדאיתא בפ' קדושים. והיינו יסוד דקטנות כנ"ל
דמטורי חשוך] שקודם החטא.

ואז יהי' כן באמת ובעת קי"ס הי' רק בראי' לבד דראו מה שלא ראה יחזקאל ותיכף אחר הראי' חזר הדבר לכמות שהי'. והתחילו הבירורים דשלשה מתנות טובות עד שיבורר גם השלישית ואז יבולע המות לנצח.

ואז בטרם תבוא חבל וגו' כי לא יצטרכו עוד כי לא יהי' עוד לפתח חטאת דמד"ח רובץ: וכל זמן שלא נתברר אין אדם צדיק בארץ כו' מכח המד"ח ועל זה אמר רשב"י לא תשאל ולא תנסה את ד' למה ואיך יהי' דרך הנחש עלי צור. ועי' בפע"ח שם דהיא סכנה. ורשב"י נתיירא. וכן מרע"ה.

ועי' בשבחי האר"י הספור. ובאמת יפלא דלא עביד קוב"ה דינא בלא דינא ולמה נענש והלא הי' מוכרח לגלות ככתוב שם.

ועוד כי הרבה סודות ודברים נסתרים יותר גלה ולמה יתחייב להעלים זה. רק ידוע כי גילוי האריז"ל הוא מראה ראה כמראות יחזקאל ולא מצד שכל אנושי וידוע כי מראה היינו בראיות הלב.

וא"א רק כשירד לאותה מדרגה ומקום. ר"ל שידבק בהתבוננות לבו באותו דרגא ואז יוכל לדעת ענינו וכשהי' דורש בעניני קטנות אז הי' גם הוא אז שם בקטנות ולכך הוא סכנה למי שהי' בגדלות כמותו לירד ממדרגתו לקטנות.

והוא עשה כן דעת לעשות לד'. וידוע דבזה צריך מ"מ כפרה.

כדאיתא ב"פ ז"ב (כו' ע"ב) גבי קוברי מתים ביו"ט שמתניהו לפי דעתם ורשב"י כשדרש בזה אמר לא תשאל כו' למה מגיע עונש על מגלי ד"ת כנ"ל רק לא תשאל ובהדי כבשי דרחמנא למה לך. ועי"ז ניצול מעונש ג"כ ע"י אמונה.

כי אם השי"ת מעניש מסתמא הוא חפץ בטובה ואין מנסה את ד' עי"ז ניצול מעונש באמת. כי עיקר העונש היא כמ"ש ברפידים על ריב בנ"י ועל נסותם ד' וגו' כי מצד היסוד דקטנות הזה א"א שלא לבוא לידי שאלה ונסותם ד' היש וגו' אם אין.

פי' ממ"נ אם שורש הנעלם טוב א"כ מה צריך לעונשים ויסורים כלל. הי' לפתוח הישועה תיכף ומה לירא, ואם אין השורש הנעלם מבורר רק הישות וההרגשה בנוכח א"כ ההעלם והטובות שנזדמן הוא רע גמור כיון שההעלם אין דבוק עדיין.

א"כ כ"ש למה עשה ד' ככה דבר שהוא רע גמור וזו שאלה גדולה ונעלמת קודם הישועה א"א להגיע להשיג אמיתות תשובתה. רק צריך להאמין באמונה פשוטה שלמעלה מן השכל שאעפ"י שמצד שכלו אין משיג זה כנ"ל לא ישאל ולא ינסה דבהדי כבשי דרחמנא למה לך.

ויאמין דמ"מ הכל לטובתו. וע"י אמונה דלמעלה מן השכל.

אי ממילא מתדבק בשורשו הנעלם שלמעלה מן השכל כנ"ל וממילא מתוקן השורש כנ"ל ותגיע הישועה. אך על נסותם בא עמלק שהוא ראשית גוים ושורש הנעלם כי עדיין אין מבורר.

כי לא הי"ל אמונה בהעלם. [וידוע דאמונה היא סוף כל דרגין.

ונעוץ סופה בתחילתה דדייקא עי"ז דבוק בראש כל דרגין] ומרע"ה לכך ברח מרזא דתנה"ג שהוא השורש הנעלם וכמש"ל שהוא הנחש הנושך לאיילתא ונתיירא דשמא אין שורשו הנעלם עדיין מתוקן ויבוא לשאול ולנסות ד' בקושיא למה אתה בעצמך משליך המטה לארץ ועושהו נחש. ולפי שאמר לי' הן לא יאמינו לי היינו באמונה פשוטה מאחר שאין השכל משיג.

כי הללו עו"ז כו' ולמה יגיע להם ההצלה ועו"א הם מאמינים כו' ודבוקים בשוה"נ למעלה משכלן ויאמינו וממילא בזכות האמונה יגאלו כמשאז"ל (מכילתא בשלח) והיינו כי נתברר שוה"נ וממילא מגיע הגאולה כמש"ל ואתה כו' ולכך הראה לו אות דנחש ונתיירא ממנו דהיינו שאין עדיין האמונה ברורה בלמעלה מן השכל ולא ידע עדיין דרך נחש עלי צור עד רפידים ששם נצטוה בהכאת הציר.

וידוע דצור זה הוא בארה של מרים שאז"ל (תענית ט' ע"א) שהי' בזכות מרים ומה ענין פעולת משה שם. וגם ההכאה שהרי הי' באר מוכן לכך בזכותה של מרים.

ועי' בזוהר חקת קפ"א ב' בסוד הבאר שהיא סיהרא יעו"ש לשונו איך מרים ומשה הם שמשא וסיהרא. והיינו כמ"ש בסוטה (יא ע"ב) דמלכות ממרים שיצא ממנה דהמע"ה ע"ש: והנה היו ב' הפכים שאי אפשר להם להמצא בנושא אחד כטעם א"א לשני מלכים להשתמש בכתר אחד.

כידוע דהם סוד תורה ותפילה. שמרע"ה הוא שורש התורה ונקראת על שמו.

ודעה"ה עמוד התפילה. כטעם ואני תפילה.

וענין התורה הוא נתינת הכח וההשתדלות לאדם. שבהשתדלותו ובבחירתו הטובה יהי' לו טוב וכן להיפך.

[כי מאן דאחיד באורייתא אחיד בקוב"ה ונעשה בדרגא דקוב"ה בסוד הקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מו"ק טו ע"א) שזהו רק בכח התורה כטעם נצחוני בני (ב"מ נט ע"ב). וזהו רק הכרת אתה.

כי גם לו יש כח בפני עצמו. ועכו"ם מונין לחמה (סוכה).

כט ע"א) וכמשאז"ל (שהש"ר פ"ו י') דנמשלו לה. והנה בכל מקום חמה גדולה מלבנה רק הם סמא דמותא שבאורייתא שחושבים כחם ועוצם ידם עשה כל החיל דעוה"ז ומה שתחת השמש.

דשם צריך להיות ברזא דסיהרא בכל חמדות הארץ להכיר שהכל מהשי"ת ואין ממשלה לשמש בלילה והם חושבים גם בזה דפעולת ידם הוא] וענין התפלה הוא ההכרה שהכל ביד"ש ומהשי"ת ורק מה שהוא נותן לו יש לו ומבקש ממנו עזר בכל דבר כסיהרא דלית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מהחמה וזהו הכנס"י שמונין ללבנה ברזא דאני שמכירין שהשי"ת שוכן בקרב לבם ומוחם ממש.

והכל ממנו. וזולת עזרו כל השתדלותם לבטלה.

והנה זהו ב' הפכים ממש כידוע הקושי' דידועה ובחירה שבשכל האדם א"א לתרצה כמ"ש הרמב"מ. ועי' בסוף תקוני זוהר חדש (ד"ז דף קמ"א סע"א ד"ה עוד לפ' וירא) כ' שאילתא דא עמיקא כו' ויעו"ש [ברע"ג] סיים הכי איהו ודאי אבל רזא דמלה עמוק.

כי באמת אצל השי"ת יוכל להיות ב' הפכים בנושא אחד ועז"א בפ' רע"ק (פח ע"ב) אגן דסגינן בתמימותא כי נעשה ונשמע הם ממש ב' הפכים בסוד הידיעה והבחירה. רק אצל ישראל מתייחדים, והתורה שהיא ההשתדלות הוא מן השמים שהשי"ת נתן ד"ז בעולם ולא מהשתדלותם (כי מצד שם ההו"י ר"ל שהכל בידי שמים) והתפלה שהיא הכרה דהכל ביד"ש הנה זו מהשתדלות האדם [כי מצד שם האדנות ומדת המלכות הוא להיות מקום להשתדלות] כי בשעת השתדלות צריך להכיר שכל השתדלותו מהשי"ת.

והשי"ת רוצה בהשתדלותו עי"כ הוא משתדל. ובשעת הכרה דהכל ביד"ש צריך לזה השתדלות להכיר כן.

ולא יסמוך מאחר שהכל ביד"ש למה לו להתפלל מעתה שיעזורני נגד היצר. דמ"מ ע"ז צריך השתדלות.

וזהו בסודהיחוד כידוע. ולכ"א בפ"ק דברכות (ח' ע"א) לא הוו מצלי אלא היכי דהוו גרסי.

ובמגילה (כט ע"א) להיפך לא הוו גרסי אלא בבי כנישתא דהא בלא הא לא סגי כמ"ש בשילהי נידה. דהא בלא הא לא סגי השתדלות ותפלה ע"ש וכמ"ש בתיקונים סוף תיקון י"ג מאן דנצח לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא דא צלותא.

ובריש תיקון כ"א דניצוח החויא הוא רק ע"י ר"ת [וע"ש דברתא דמלכא יתבא על מגדלא דפרח באוירא. ובסוף תיקון י"ג איתא על מגדלא דאתמר עליו מגדל עוז שם ד' וגו' וזה אות אמת למ"ש במק"א כי ד' מאה בעיא דבעו דואג ואחיתופל במגדול הפורח באויר (סנהדרין קו ע"ב) ובסבא דמשפטים ק"ב א' דשלמה ביררן הוא ההוא מגדלא הנז' בפ' שלח קס"ד סע"א דרשים האי קרא מגדל עוז וגו' ודא כנס"י ע"ש וכידוע דשם ד' נקרא כנס"י ולא אתחזי השתא כו' פי' כי היא פרחא באוירא כ"ז שהחויא בלתי מנוצח ואין נראית: וטעם פרחא באוירא ע"ד, ששמעתי על בני לן ביתא באוירא דעלמא בכורות ח ע"ב) פי' כי כל אומה עכו"ם יש לה אופי' פי' יסוד בחשקם ותאות לבם כמשז"ל אופיו של אומה זו לא תרצח כו' פי' שיסודם הוא מקום זה ואי אפשר להם לשנותו כלל.

ולכך לא רצו לקבל התורה. אבל כנס"י מקומה הוא באוירא דעלמא שאין לה שום יסוד קבוע דלית לה מגרמה ולא מידי רק מה שהש"י מאיר לה פעם במידה זו פעם בזו.

ואר"י שם וא"ל אייתי לי ליבני פי' שמצידו הוא יכול רק הם אין יכולים כי עכו"ם אינם כן: והבעיא דבעו נ"ל כי הוא מה ששאלו לדוד הבא על א"א מיתתו במה כדאיתא בהזהב (נט ע"א). וכדאיתא בזוהר בראשית ל"ז ב' ע"פ מגדול עוז דדא הוא מגדל דוד.

ושלמה ביררן כמ"ש (שבת ל' ע"א) בחייך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע. אבל לדידהו לא אפשרטא פי' מאחר שטעו נמצא דהבעיא לא אפשרטא.

והם ת' כמ"ש במק"א דמספר ת' הוא למעלה ממדריגת עוה"ז. רק מהתחלת עוה"ב.

כי עד שם הגיע שאלתם דלכן נפסקו מאותן שאין להם חלק לעוה"ב. ועוד דברים בגו במספר ת' שהוא השיעור ששיערו חכמים בפ' אעפ"י () לתכשיטי הכלה היותר עשירה שבישראל ת' זהובים כמ"ש תוס' שם גבי בתו של נקדימון.

[וכבר ידעת שענין עשירי ירושלים שסיפרו בגמרא מהם ונשאר שמם קיים לעולמי עד הוא שלא במקרה רק הוא קיים לעולמי עד ואכ"מ]. ועי' בזוהר תרומה קמ"ה א' כי דהע"ה הוא המקשט הכלה.

[ע"י תפילותיו וציפוי וקויו להשי"ת. זהו קישוטין לכנס"י] ושהע"ה המייחדם ומזווגם ע"ש.

ולכן בימי שלמה בנך אני מודיע כשהגיע זמן הזיווג נתברר שהקישוטין הי' הגונים ושמצאה חן בעיניו מפני אותם הקישוטין. ואכמ"ל עוד] והיינו כטעם אם אבן הוא נימוח. פ"י שע"י השתדלות האדם בגבורתו הוא כובש את יצרו זוכה להכיר שבאמת הכל ביד"ש ואלמלא הקב"ה עוזרו כו' וצריך לבקש רחמי שמים. וזהו צלותא דאין התפילה מקירות לבו אלא כשמכיר ויודע איך הוא נצרך לה.

ולכן תקנו לעמוד בתפילה מתוך ד"ת כדאיתא בפ' א"ע ובירושלמי ריש ברכות. כי מחשבות זרות דתפילה הם הקליפות המלבישות לשכינה כדאיתא בתיקונים סוף תקון ס"ו והיינו המשכא דחויא ולכך צריך להכניעו מקודם ע"י ד"ת.

וכדאיתא שם בתיקון י"ג דהיינו חויא דאדם קדמאה ע"ש ובפ' חקת קפ"ב רע"א מאן דאחיד סיהרא בלא שמשא כו' ודא הוא חובא קדמאה. פ"י שלא עשה השתדלות כלל.

כי הסיהרא מכרת שהכל בידי שמים אך להכרה זו צריך השתדלות דתפלה וכנ"ל. דזהו יחודם וכמשאז"ל בברכות (לה ע"א) דהארץ נתן לבני אדם רק לאחר ברכה אז הנתנה לבני אדם הוא מיד השי"ת.

והוא רוצה שיעשו בארץ כרצונם אבל בלאו הכי נהנה מכבוד שמים ונקרא עושה נגד רצין השי"ת ולא שהכל בידי שמים. ואדה"ר לא השתדל רק מאחר שהתאוה לקח כי חשב הרי גם תאוה זו נולד לי מהשי"ת, וכטעם האשה אשר נתת עמדי.

פ"י טען מאחר שנתת עמדי אם כן אתה רצית בכך ולכן נתלבש במשכא דחויא. ובזוהר תרומה קמ"ד ב' אדם דאתפתי גו משכנא אולי צריך לומר משכא] דהוא חויא.

פ"י שנכנס לתוכו והיינו דזהו עניינו דחויא רברבא הנזכר שמכיר שהשי"ת בראו ורצה שיהי' כח היפך רצונו. אבל מכל מקום הוא היפך רצונו.

וכך הי' אדם עשה היפוך רצונו דהשי"ת וטען שגם זה מהשי"ת. נמצא נכנס במשכא דחויא [וזהו סיהרא בלא שמשא.

כי ההכרה שהכל מהשי"ת הוא סיהרא. ושבאמת רצון השי"ת זה שמשא.

וכשאינו רצונו האמיתי הנהו בלא שמשא ואין מתייחדות בו]: והנה משרע"ה הוא המנצח לחויא כדאיתא בתיקון כ"א וכ"ה בתיקון כו' דרע"מ תבר כל הקליפין ואפיק מוחא משא"כ שהע"ה עייל בכולהו קליפין ע"ש. פ"י כמ"ש בפ' תרומה קמ"ה א' דמרע"ה זוויג

למטרוניתא בהאי עלמא ושלמה לעילא ועש"ב (וע"ש דמקודם זוויג לה במשה כו' יעו"ש פ"י כידוע דמשה מלגאו יעקב מלבר וגם התורה היא ז"א כידוע רק שהיא מלגאו אבל מלבר היא מדת האמת ליעקב ומקודם זוויג לה עם התורה) ופ"י כמש"ל) כי דרך אחד הוא להיות נשמר מכל האיסורים וגם בהיתר מה שיוכל להיות כונה דלגרמי' יפוש כמרע"ה שפירש מן האשה [ולכן דברו עליו מרים ואהרן בזה והראשונה מרים שזהו דרגא דילה להיפך] וזו דרך התורה וניצוח החויה כטעם גבור הכובש יצרו שזהו מדת המנצח ומתגבר על חבירו ואין מניחו להרים ראשו ע"י כלי מלחמה בחצים ובליסטראות כדאיתא בתיקונים שם.

וזהו מצד הכרת האדנות כטעם ואם אדונים אני אי' מוראי וכטעם הכל ביד"ש חוץ מיר"ש (ברכות לג ע"ב) [פ"י כנ"ל דעל תפילה והכרה דהכל ביד"ש צריך השתדלות] כידוע בסוד שמים ויר"ש ומרע"ה הוא שמשא היינו שמים ויר"ש היא כלתו שלכן אז"ל אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא והוא נהג בה טובת עין ונתנה לישראל.

והנה להיות שלא היתה אצלו מתלבשת ממש כטעם אנ"י כי אדרבא הוא גדול ממנה להיות שורש התורה לכן גם נתינתו לישראל היתה רק בטעם זיווגא בהאי עלמא ולהיות מכיר האדנות ומצד תואר זיווגא בהאי עלמא הוא מקום ההשתדלות. והיינו שהוא חבר נפשות ישראל אל היר"ש לירא מהשי"ת ולהשתדל בעבודת העבד לאדונו ושלא לצאת חוץ מרצונו.

ואחר ההשתדלות אדם זוכה להכיר שהכל ביד"ש ואז נעשה בטעם אנ"י שכל מחשבותיו ורצונותיו מצד שכינתו ית' בתוכו כטעם סיהרא דלית לה מגרמה רק שמכרת שהכל ניתן לה מיד"ש. וזהו שלמה שזיווגא לעילא פ"י לקבל באמת הכל מיד"ש שיהי' ההכרה שהכל ביד"ש מתאחדות עם רצון שמים האמיתי ולכך לא שיבר ונצח הקליפות כלל רק אדרבא עייל בכולהו כטעם עת לעשות לד' וגו'.

כי מרע"ה שנצח לחויה לא יוכל לנצח שורש החויה דהיינו כח הידיעה ברע שהרי ע"כ כ"ז שהוא תוך הגוף מד"ח יודע ברע וא"א כשהוא בתוך הגוף וינצח לאותו תה"ג בדרך ניצוח וכליון א"כ יכלה גם גופו וימות ועיקר הניצוח הוא רק בעודו בגוף לאתדכאה במה דתאבו ולכך לא הי' יכול להטביע גם פרעה בים.

ולכך בקדש שמתה מרים [וידוע משאז"ל בסנהדרין (לח ע"א) מכל העולם כולו נצבר עפרו כדי שבכ"מ שימות יקלטנו. נראה מזה כי ממקום קבורתו משם לוקח המד"ח שלו ופ"י קדש כמו קדש הי' בארץ ר"ל הפקירות.

ויש בו ג"כ לשון קדושה כאשר הכל כרצון השי"ת וזהו מדת המלכות ומדתו של שהמע"ה. ומרים ג"כ בה שורש מדה זו אבל לא ממש ולכך הוא על קצה גבול כניסתם לארץ (כי גם אדום מואב ועמון הם מכלל א"י כמשז"ל בכ"ב אלא שלא ניתנה להם כי עדיין לא נצחו הג' ראשונות דחויה הסובב ומלבש לארץ העליונה ואדום הוא נגד הראשונה לגמרי שהוא שורש הנעלם] ובקצה גבול כניסתו היא מיתת מרים כי משם לוקחה מקצה הגבול הזה] שמביקש משה להתגבר נגד השורש.

כי עיר קדש היא נגד אות הל' משם בן מ"ב אותיות והוא המגדול הפורח באויר כדפירש"י בפ' חלק (קו ע"ב) שהוא על גגו של ל' כמ"ש באותיות דרע"ק מפני מה ל' גבוה מכל האותיות מפני שהוא באמצע כ"ב אותיות כמלך יושב על כסא כבודו כו' וע"ש בדכ"א כי הל' נגד הלב. וידוע לב מלך בגוף וגם בלשון רז"ל יומא ע"ב ב' הלב ר"ל יר"ש היינו דרגא דמרים.

והגג דל' ר"ל שפונה למעלה לבקש הכל מהשי"ת: והנה מצד הזה יהי' ניצוח דחויא מכל וכל כשתתגלה מלכות שמים באמת בימי מב"ד. וגם מרע"ה בקש לעמוד שם ע"ז ואלו זכינו הי' אז גאולה שלימה והיתה קדש גבול א"י שהיו לוקחים גם אדום עמון ומואב מידם.

והנה מרים היא היתה עצמות הבאר כנ"ל עי' בהעלותך קנ רע"ב כי באר וים הכל אחד רק שזה בהתצמצמות וזה בהתפשטות. וכן על מב"ד נאמר וירד מים עד ים ושהמע"ה עשה ים אבל מרים היתה עדיין בהתצמצמות רק באר.

ואמנם הממשיך הבאר הזה תוך לבות בנ"י הוא מרע"ה כנ"ל דהיא מזווגה לתתא ולעולם הבאר הוא של מרים רק שהוא המזווגה וממציאה לתתא בתוך לבות בנ"י. שמתחלה הי' צור סתום כטעם והסירותי לב האבן וגו' ומרע"ה פעל תוך לבבם להוציא מים שנרמז בכ"מ לחשקות כידוע חשק והשתוקקות להשי"ת מן המים התחתונים שהוא הבאר וטיפה של גשמים הוא ממים עליונים שהרקיע מבדיל ביניהם שהם רומזים לאתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא שכנגדה בכ"מ כנודע.

ותחלה הי' הצור על הר סיני פי' שע"י ד"ת הי' פתיחות לבם לעבודת השי"ת ועתה הי' עומד על גבול א"י להיות פתיחות הלב שלהם ע"י המתנה שני' דא"י שהיא עצמה עוה"ב כמו שדרז"ל בר"פ חלק מלעולם ירשו ארץ על עוה"ב. רק שבעוה"ז שלא היתה מתנת הארץ בשלימות היא מתנה מיוחדת.

והנה שם בחורב ציוהו השי"ת להכות במטה כידוע בזוהר כ"פ דאורייתא מגבורה נפקא ובה העונשים להעוברים. ומצידה א"א רק ע"י הכאה הרומז ליסורים ולכן אז עמד מרע"ה על סוד דרך נחש עלי צור.

ועי' בזוהר שלח קס"ט א' בסוד קלא דהדרא דקלא דנחש אתער לגבי קול הכאה ויעו"ש דאר"ש תוהנא איך שלמה מלכא לא ידע מלה דא כו' ע"ש לשונו. והנה לא זכר מאין ידע דשלמה מלכא לא ידע זה.

וברור דר"ל מקרא דשלשה נפלאו דרך נחש עלי צור כי הנה ענין קלא דהדרא הוא הנקרא בת קול בלשון רז"ל שא' במד' (שמו"ר סו"פ כ"ט) אדם יש לקולו בת קול ועבתו"ס פ"ק דסנהדרין (יא ע"א) גבי משמתו נביאים אחרונים נסתלקה נבואה ועדיין משתמשים בב"ק. פי' התו"ס דב"ק היינו קלא דהדרא מקול השי"ת ע"ש.

ובפ"ק דב"ב (יב ע"א) איתא ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים ושם אח"כ דניתנה לשוטים ולתינוקות. והאמת הכל אחד ורז"ל בירושלמי פ' במה אשה גלו לנו בספורים שספרו שם עם הב"ק שהיא שמיעת קול בנ"א ממש המדברים לעניניהם והם אין מתכוונים כלל לזה רק הוא השומע יודע מזה למה שהוא צריך וזה שלמדוהו שם

מקרא דואזניך תשמענה דבר מאחריך וכן למדו בבבלי שילהי מגילה וע"ש דדוקא קול גברא במתא כו' פי' קול שאינו שכוח ומאי דקמן וכד"ש בכתובות (סז ע"ב) גבי רבא דאתא לי' אחתי' ובפ' אלו מגלחין גבי רשב"נ דאתא לבי"מ דדבר שאין שכיח ודאי הוא הזדמנות השי"ת לאיזה דבר.

וכ"ה בירושלמי שם אענין סיפורים דב"ק מביא כמה דברים שלא הי' בקול רק בעובדות של אדם שלא במתכוין והכירו בהם שהשי"ת פעל כזאת על ידו יעו"ש וזה נקרא ב"ק ג"כ] פי' בסוד אחוריים דאין הזיווג והשפעות השי"ת אלינו פב"פ שנכיר ונדע איך השי"ת הנותן ואנו מקבלים מיד ליד.

שזהו הנבואה במאמר כה אמר ד' שהי' מכיר בפירוש השי"ת מדבר עמו. אבל משחרב ביהמ"ק נסתלק ההכרה דפב"פ הזו לשמוע הדבור מלפניו רק מאחריו שהוא כטעם כלאחר ידו.

וכמש"ל דאחוריים ר"ל למעללים שאין האדם מתכוין להם והיינו כי השי"ת משמיע אליו קולו מרצונו דרך בנ"א, אלו שהם מתכוונים מעצמם ומכוונתם לד"ז לענין אחר. ואינו נמשך מכונת השי"ת בפירוש ובהיכר ברור לכל רק כטעם מאחריו ובו הי' משתמשים אז.

פי' שעל כל דבר הי' רואים או שומעים קול או פעולת אדם אחד שלא נתכוין להם כלל וממנו הי' יודעים לעניינם ולצרכם. וכך הי' השי"ת מזמין להם עכ"ד שהי' צריכים וזהו ההשתמשות בב"ק כמו הנביאים עכ"ד שהי' צריכים הי' שומעים הקול ממש שהשי"ת מדבר עמם לנוכח כך וכך פנים בפנים ומשמתו נביאים הי' מדבר עמהם מאחוריו והיינו קלא דהדרא.

כידוע בחכמת הטבע שבמקום אשר יפסוק הקול ויפגיש באיזה דבר קשה הקול מכה בו וחוזר ומשמיע קול הברה כאותו קול. וחכמי הטבע בנו מגדלים שיהי' מחזירים הקולות זה לזה כ"פ שהקול החוזר יחזור ויעשה קול החוזר ככתוב בספריהם כי קול החוזר נשמע כאלו הוא קול בפ"ע שמשמיע אותו דבר ובאמת אינו אלא האחוריים דקול הראשון אך אינו ניכר אלא לקול בפ"ע: וידוע כל פעולות וכל דבורי בנ"א הכל הוא מעצמות השי"ת שהשי"ת פועל ומדבר באותו רגע ענין זה.

רק שהוא כטעם ד' יתן אומר המבשרות צבא רב שבהתפשטות הוא מתפשט לכמה אנפין בכל נברא כפי מה שהוא כלי קבול להשמיע הקלא דהדרא. כידוע דקול החוזר הוא כפי השתנות המשמיע אותו קוה"ח בקשיותו ועניינו כנודע בחה"ט] שכל פעולות בנ"א ודבורם הוא רק קלא דהדרא מפעולות השי"ת.

ד"מ כשהשי"ת דבר טוב אז כל הברואים חפיצים בטוב ומדברים מזה רק כ"א מה שהוא אצלו טוב. אצל בנ"י מה שהוא אצלם טוב ואצל העכו"ם כל אומה ואומה לפי אופי' שלה לזו עשירות ולזו ניאוף ולזו רציחה ולזו ממשלה וכיוצא וכן אצל הבע"ח לפי עניינם וזה בכלל וכן אצל כל פרט ופרט, והנה לכן א"א כלל לעמוד על אמיתות קולו של השי"ת ורצונו מאחר שניתן עליו ג"כ דעת בנ"א ומשתנה אצל כל אחד ואחד רק למשתמשים בב"ק והוא קול גברא במתא כנ"ל.

כטעם מאי דקמן שמכיר היטיב שזהו קלא דהדרא מקול השי"ת אליו וכן קול הברה נקרא בשילהי יבמות ב"ק. במשנה דמשיאין עפ"י ב"ק לפי פי' קצת קדמונים.

והיינו דקול גמור הוא כד"ש שילהי גיטין שמגיעין לדבר ברור פלוני ממי שמע מפלוני ופלוני מפלוני ונמצא שומעים הקול מהמשמיע הקול בעצמו. משא"כ קול הברה שאין ידוע המשמיע הראשון ונמצא שומעים רק ממי ששמעו ממנו וזהו קלא דהדרא שהשומע ומקבל הקול חוזר להשמיעו והוא ב"ק דר"ל בתו של קול הראשון ונקרא בת לחלישות כחו נגר הקול הראשון].

או שוטים ותינוקת שאין להם דעת עצמם עדיין וקולם הוא אחוריים דקול השי"ת שהוא הקלא דהדרא. [ואין קושי' מעתה איך ס"ד שתהי' הנבואה רק לאלו החסירי דעת שוטים ותינוקת.

רק כי באמת הקלא דהדרא הוא אצל כל אדם רק שכ"א שיש בו דעת הקול משתנה כפי דעתו כנ"ל עד שאין ניכר אמיתותו. משא"כ בשוטה ותינוקת הם כלים פשוטים שהקלא דהדרא שלהם הוא בלי כונה מכוונת כלל ולכן הוא קלא דהדרא ברור].

וג"כ לחכמים פי' חכמי ישראל האמיתים היודעים ומכירים שכל חכמתם מהשי"ת: ומ"מ אינו פב"פ ממש כמו הנביאים שהי' יודעים בבירור גמור עד שיוכלו לומר כה אמר ד' על נביעות חכמתם כי לא הי' נובע כלל מפי עצמם רק שומעים קול ד'.

אבל חכמי ישראל החכמה נובעת מלב עצמם רק שהוא קלא דהדרא מקול השי"ת דע"י קול השי"ת נולד בהם אותו קול דדברי חכמה. והוא נדמה כאלו קול עצמם הוא ובאמת אינו אלא קול השי"ת רק שהוא אינו משיג הפנים דקול אלא האחוריים כשחוזר מתוך לב הבנ"א ושנראה כאלו קול זה מתחדש ממנו [ובכלל התושב"כ הוא קול השי"ת כמפורש בכתוב קולות.

והתושבע"פ הוא הקלא דהדרא מקול דתושב"כ. וקלא דהדרא של חכמי המשנה חור והוליד קול החוזר של בעליהתלמוד.

וקולם חזר והוליד קלא דהדרא של חכמי ישראל שאחריהם והכל הוא רק נמשך מראשית הקול דהשי"ת בתושב"כ רק שהקלא דהדרא מתגלגל וחוזר כ"פ כמש"ל מחכמת הטבע ג"כ]: ודבר זה גדול מנביאות דשוטה ותינוקת וכן כל ב"ק שבעל הקול עצמו אינו יודע כלום רק השומע כטעם בעלת אוב שהנשאל אינו שומע קולו ודבר ידוע הוא שאין קול נשמע רק מפי חי מדבר.

ובודאי הבעל אוב עצמו בפיו מדבר ומ"מ אין הוא בעצמו שומעו כלל כי מדבר בלחש כל כך עד שאין נשמע לאזני עצמו כלל. והשואל שומע ונמצא גדול כח השומע מכח המשמיע ויעומש"ל ביאורו, ועוד דברים בגו בסוד הקלא דהדרא שהזוהר שם זכר ענין אוב בסוד הקד"ה ע"ש, כמש"ל דכל הקולות הם קד"ה ד מקול השי"ת וכל קול ודבור אמת לאמיתו ודאי הוא נמשך מהשי"ת שחותמו אמת (שבת נה ע"א) ואין אמת בלעדו, רק שהוא בסוד קד"ה שקול השי"ת מתפשט מסעו"ס אפי' בכל הכחות הרעים, ולכך הי' נביאי הבעל ואשרה מודיעים ג"כ עתידות מצד הרע שהי' שומעים שם הקד"ה מקול השי"ת לנביא האמת.

וכן נביאת בלעם מהקד"ה דנביאת מרע"ה וכל האומות שמעו בעת מ"ת קול ההמון קדקד"ד וחשבו דרוצה להחריב עולמו שאצלם אזהרות דלא תנאף ולא תרצה ושארי היא חורבן עולם להתרחק מכל תאות עוה"ז הרי הוא חורבן עולמם ממש שהוא רק עוה"ז, ובעכו"ם עצמה נאמר אזנים ולא ישמעון ובודאי לא הוצרך לומר על החתיכת עץ הדומם רק ר"ל על שורש כח הרע המסיח לכל ומשמיע לאחרים והוא עצמו אינו שומע כנ"ל בסוד הקדקד"ה, וכמשז"ל נתן בה שם וצווח אנכי ולא יהי' והיינו שהשי"ת צווח אנכי ולא יהי' והקדקד"ה בשורש הרע ג"כ כן, רק באמת השם נתון בתוכה כנ"ל שהוא קול ד' שהקיש בה ומשמיע קולו ואכמ"ל [עוד] משא"כ זה שומע מפי עצמו ויודע ומכיר שדבר זה הוא ב"ק מהשי"ת ונמצא מכיר שהוא מהשי"ת כטעם וראית את אחורי זה קשר של תפילין (ברכות ז' ע"א) שהאחוריים ג"כ מכיר שמהשי"ת רק מ"מ אין מכיר אור הפנים עצמו לשמוע הקול עצמו שעדיין נדמה כאלו הוא מעצמו ממציא אותו דבר, וכמ"ש בסנהדרין (כד ע"א) במחשכים הושיבני זה תלמודה של בבל שהיא בחושך והעלם אור פני מלך, ובאמת גם כל התלמוד הכל דברי השי"ת עצמו רק שהוא בחושך ואינו נגלה ודבר זה עלה בידם מבבל כידוע דב"ק התחיל אז [וב"ק הראשון נמצא בסוטה (לג ע"א) בשמעון הצדיק והוא ראש חכמי המשנה ומשירי אנכנה"ג שבכללם חגי זכרי' ומלאכי נביאים], כי בבל הוא אחוריים דירושלים וכן המגדול אחוריים דביהמ"ק כמ"ש במק"א באורך, וכידוע דתרגום הוא אחוריים דלה"ק עי' בלק"ת פ' ואתחנן בסוד שמו"ת יעש"ב, וכל קול הוא בלה"ק כדאיתא בפ' אלו נאמרינן (שם) רק ב"ק דלא שמועי עבידא היא גם בארמית כידוע דלכן נתקן התרגום לפי שאין מבינים הלה"ק (כמ"ש מגילה כא ע"ב ברש"י) כי אין הכל מבינים פכ"פ ותרגום הוא מה שבנ"א מפרשים הלה"ק להשמעת בנ"א, ונמצא הוא עצמו הלה"ק רק בדרך ב"ק וקלא דהדרא שהוא אחורי הקול עצמו דלה"ק והוא קרוב ללה"ק כמ"ש בפסחים פ' האשה (פ"ז סע"ב), והיינו דכל הלשונות נמשכים מלה"ק בעת דור הפלגה והמשכה הראשונה הוא ללשון ארמי שהוא הקד"ה מלשון הקודש עצמו ואח"כ שאר הלשונות הם מקדקד"ה דלשון ארמי שחוזר ומתגלגל הקד"ה עד הולדת שבעים לשון: וידוע כי עיקר חיות האדם הוא הדבור וכל לשון אומה הוא עיקר כחם וחיותם, [ומה"ש אינם נזקקין ללשון ארמית (שבת י"ב ע"ב) ואצ"ל לשאר לשונות כמ"ש הקדמונים ועי' בתמים דעים ובש"ג דברכות והיינו דאין להם שייכות לכחות פרטיות של האומות כלל רק השבעים שרים שלהם, ולא המאה"ש שרי ישראל במרכבה הקדושה כענין מיכאל שרכם, וידוע דמיכאל אותיות מלאך כי הוא שורש המלאכים ורק גבריאל יודעכדאיתא שם בפ' א"נ כי הוא שר של אש כמ"ש בפ' ע"פ (קי"ח סע"א), והיינו לשון גבורה להעניש לעוברי רצונו וכל פרעניות דעכו"ם נמשך ממנו כמ"ש בפ' חלק גבי סנחרב ושאר דוכתי, וא"כ ע"כ יודע כח של כל עכו"ם כדי שיוכל להשפיע לשם עונשין ולכך נקרא ג"כ לשון גבר כי כבר יש בו גם כח גברא שהוא ידיעת כחות בנ"א שלמטה, ולכ"א (ברכות ד' ע"ב גבריאל בשמים היינו הכרח שלמעלה וידיעת שלמטה, וב"ק הוא ג"כ מצד השמעות קול השי"ת בהתפשטות בכל הברואים וכל הכחות כולם כנ"ל], ולכ"א שם בפ' האשה דגלו לבבל למקום אמם כמ"ש בלק"ת שם דקליפת נוגה היא אחוריים דקדושה ומשם הם הגרים ולכך אונקליס תיקן תרגום יעוש"ב, והיינו כי באחוריים הוא עה"ד טו"ר הטוב שבו הוא בסוד קשר של

תפילין והוא אחורי הקדושה ממש והרע הוא אחוריים לאחוריים ורק כמו קליפה ומלבוש לאחוריים, ואברהם אבינו תחלה לגרים שיצא מבבל לבוא לא"י כי כך הוא סדר המדרגות לבוא מן האחוריים אל הפנים ומשם הוא התחלת יציאת ישראל מן ההעלם והאפילה [דמגדל שהוא הרע שבאחוריים] לאור גדול, ובחורבן ביהמ"ק חזרו לאפילה והעלם והגלם למקום אמם דהיינו לאחוריים כנ"ל וכמשז"ל בחגיגה (ה' ע"ב) דעמא דהדרינהו מרי' לאפי' מינייהו מ"מ עוד ידו נטוי' עלינו בסוד קשר של תפילין, ולכך כל הקולות ה' נשמעים מירושלים ליריחו וכדתנן בתמיד (ל' ע"ב) וחשיב שם תשעה קולות והעשירית ריח, כמ"ש במק"א במ"ש (פסחים כ"ו ע"א) קול מראה וריח אין בהם משום מעילה בקדשי שמים לנהנים מהם שהם בסוד שלשה הכרות דאני.

אתה.

היא.

הנמשכים מן המוח ובאים מעצמם בלי מעשה האדם רק למנוע עצמו צריך מעשה לעצום עיניו ואזניו ונחיריו ואכ"מ, והמראה היא המורגשת ביותר והיא בירושלים עצמו אבל ההתפשטות הוא מצד הקול והריח, והריח הוא הבלתי מורגש לגמרי והוא העשירית קודש לד' בסוד האין שהוא השורש הנעלם וכמ"ש בברכות (מג ע"ב) דהוא דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, והקול הוא התחלת היש וההרגש קצת והם תשעה מדרגות כידוע] והם עשרה פרסאות כידוע בכל דבר יש עשרה מדרגות [וע' בפע"ח ריש שטר השבת כי כל ספירה נקראת פרסה], ועד יריחו הוא התפשטות הקול כל העשרה מדרגות ויריחו עצמו היא המקבלת הקול שמשם היא התפשטות הקד"ה והאחוריים, וכמ"ש במק"א על מה שאז"ל (כב"ר סו"פ וישב) ע"פ ואדרת שנער דעכן שמלך בבל ה' לו פלטין ביריחו כי יריחו יש לה שייכות עם בבל שגם היא נקראת עיר התמרים שיש בה תמרים הרבה וכן בבבל כדאיתא בפ' האשה שם ושאר דוכתי וידוע כי כל ארץ מיוחדת לגידול פירות מיוחדים ולכן נקראים תמרים אחרית בתענית (כט רע"ב) ע"פ אחרית ותקוה אלי תמרים וכלי פשתן, ופי' תקוה מלשון תקות חוט השני, ואחרית שמעתי לפי שהתמרים אחרונה שבשבעת מינים, ועל דעתי על היותם במדרגת האחוריים כנ"ל שמאותו ארץ וכח יוצאים, וכמ"ש במק"א על דבש וחלב שנמשלה ד"ת כי חלב היא תושב"כ שתינוק יונק משדי אמו ודבש הוא תושבע"פ שיוצא מן הארץ, ולכך נקרא חטה חלב חטה כידוע דחטה רומז לתושב"כ שהיא בגמטריא כ"ב נגד כ"ב אותיות דאורייתא והיא הראשונה משבעת המינים ודבש היא האחרונה והכל הולך למקום אחד ואכמ"ל]: וכל הכחות ה' בא"י כמשז"ל (קה"ר ב' ה') בשהמע"ה שעמד על משתיתה של ארץ ולכן כל מלך ה' לו פלטין בא"י שנמצא שורש כחו ומלכותו שם, ושורש הכל ה' ביריחו ולכך נקראת מנעולה של א"י ולכך ה' דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה כמשז"ל שמי שיבנה ביהמ"ק כו' כי היא אחוריים דביהמ"ק, ולכך קלל יהושע על הבונה יריחו כי בזה יגביר כח האחוריים והוא ידע והשיג כי שורש החורבן יה' מבבל ששם הוא האחוריים המתגברים לכסות ולהעלים הפנים, [וכלפי כסות הגילוי מראשית עד אחרית לכך קללומבכורו עד צעירו שהוא ע"י י' מדרגות דאחוריים מן היסוד עד הצבת דלתיים כטעם מנעולה של א"י, שכאשר הוא בחזק א"א

לכנס לא"י] והחרים כל שללה כטעם גרים הרבה מדקדקים במצות יותר מישראל (תוס' קידושין ע' ע"ב) כי יסודם משורש קליפות נוגה כנ"ל, ששם תוקף השמירה מעה"ד טו"ר להכניס הכל אל הקדושה ושלא להתכוין לגרמי' כי אין שורשו הנעלם ברור עדיין שהכל לכבוד שמים, (ובאמת יריחו נקרא ע"ש הריח כדפירש"י ביחזקאל ע"פ חיטי חנית ופנג ובפ' כ"מ (מ"ג ע"א) גבי שמן אפרסמון שהי' שם כל זמן שביהמ"ק קיים ואח"כ נעלם, והיינו שבאמת הוא מכלל א"י שדבוק בשורש הנעלם בסוד קשר של תפילין שזהו רומז הריח כמש"ל] וכך דרגא דיריחו דלכן ניתנה לבני יתרו הגרים שמשם מדרגתם כנ"ל, שלכן אז"ל (פסחים פז ע"ב) לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף גרים שהגלות הוא שרצה השי"ת שגם במחשכים והעלם מראה פניו ימצאו אמיתותו ית' ויכירוהו גם מאחוריו כבי', ומצד הזה ניתוספים ג"כ גרים ומ"מ הם קשים לישראל כספחת (יבמות מ"ז ע"ב) כמ"ש במק"א עמ"ש בפסחים (נ' ע"א) אור יקרות וקיפאון אלו נגעים ואהלות כו' פי' אור המברר שני דברים אלו שהם שורש דלא תרצח [שמצידו הנגעים כמשז"ל (ערכין טז ע"א) דבא בעון לה"ר דחץ שחוט לשונם], ולא תנאף [דמצידו המיתה לאדה"ר מצד התאוה וכמ"ש במק"א שזהו עניין מס' אהלות וכטעם אדם כי ימות באוהל שרז"ל דרשוהו (שבת פג ע"ב) על ד"ת וכמשז"ל בברכות (טז ע"א) מקיש אהלים לנחלים דאהלים ר"ל בכ"מ אהלי תורה כמ"ש יושב אהלים מה טובו אוהליך שבאמת שם שורש החיים כמ"ש במק"א ע"פ עץ חיים תאוה, וכמ"ש בפ' רע"ק סוד קטורת שהוא חיים גלה מלאך המות דבו נודע שורש החיים], ששורשם אנכי ולא יהי' לך כנודע וכמ"ש במק"א ששרשם ב' יצרים דעריות ודעכו"ם שהאחד הוא הבקשה רק לגרמי' וכפירה באנכי, והשני הוא קצה השני מזה והוא ההרחק מלגרמי' לגמרי עד שמגיע לקצה השני להאמין גם בעכו"ם ויראה רעה שממנו נמשך מרה שחורה וממנו עכו"ם, ן כעס ורציחה ורע לבריות כנודע וזהו משתלח חוץ למחנה ישראל שאין זה בישראל דלכן בטלו יצרא דעכו"ם לגמרי (יומא סט ע"ב) רק הגרים הרבה מדקדקים במצות יותר כנ"ל שמתרחקים מלגרמי' עד שיוכלו להגיע לקצה השני כמשאז"ל (שמו"ר פמ"ב וזה"ק תשא) דהערב רב עשו העגל שזהו מצידם [ולכן הי' זה בשם שהעלה משה ארונו של יוסף שהי' כתוב בו עלי שור כמ"ש במק"א דזהו דרגא דיוסף.

וכמ"ש במק"א בענין עגלי ירבעם שהוא ג"כ מזרעא דיוסף וממנו יצא משיח בן יוסף כמ"ש בזו"ח] משא"כ תאוה היא בישראל אוהלים דד"ת כנ"ל, וכמ"ש במדה"נ דלא יתבטל גם לעתיד יצר זה משום חמידו דאורייתא רק אז יהי' מבורר הנגעים שלא יקבלו עוד גרים] ואהלות [דד"ת שיבולע המות לנצח] והרחקם מלב איש ישראלי: ובכל מתנות טובות דישראל הי' גם גרים ובעת מ"ת הי' ערב רב ושורשם יתרו שנזכר שמו בתורה.

וכן במתנת הארץ הי' הרבה ושורשם רחב וכמשז"ל שמע יתרו ואתא רחב ואתיא, והיא נוק' לעומת יהושע כמשאז"ל (ב"ב עה ע"א) פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, והיא נתקבלה מן המרגלים כי בעון לשה"ר הוא נגעים ולכך ע"י לשה"ר הוא קבלת הגרים שקשים כספחת וכן גלות ישראל בעון לשה"ר כמשאז"ל לקבל גרים], וע"י לשה"ר דמרגלים באו גרים אלו ולכך נתקבלה ע"י המרגלים הללו שתקנו עון דמרגלים הקודם כידוע, ויתרו הוא מצד לשה"ר דמשה שאמר והן לא יאמינו וגו' לכן נקרא הע"ר

עמך כמשאז"ל, ולעת"ל כשיתוקן מב"ד יהי תיקון ללה"ר שהוא נגד רגל דוד הרביעי במרכבה כמ"ש במק"א אז לא יקבלו גרים.

כי לשה"ר הוא רק מצד עה"ד טו"ר ויש בדבר רע ג"כ לכך יוכלו לדבר עליו משא"כ משיח הכל יודו לו כי אי אפשר כלל לדבר רעכשאינו במציאות כלל. והגרים שרשם משם מידיעה דטו"ר לכך הי' רע ואח"כ טוב, משא"כ ישראל שרשם למעלה בטוב הגמור רק עוברים ג"כ דרך עה"ד דטו"ר מצד חטא דאדה"ר ועי"ז טובי' גנוז בגוי' בהעלם שאין השורש נגלה, וזהו סוד אות הט' כדאיתא בהקדמות הזוהר ד"ג א' יעו"ש ובפ' פקודי דר"ל א' יעו"ש לשונו.

וע"ע בפ' תרומה קנ"ב א' דהוא בהיפך אות הק' עש"ב, ופי' דהק' הוא רזא דאשת זנונים כמש"ל וכמ"ש שם וסימנך איש לשון בל יכון בארץ, פי' דמצידה הוא לשה"ר שהוא מצד הטו"ר ובל יכון בארץ החיים שהוא אות ט' דמצידה חיים כדאיתא שם רק שהוא גנוז בגוי' כמ"ש שם ושם, ולכך ברפידים שהוא נגד אות הט' משם מ"ב נתוודע למשה דרך נחש עלי צור שהוא מצד טובי' גנוז בגוי' והחל רוח ד' לפעמו ברזא דתה"ג ושורש הנעלם שע"ז הוא אות הט' כנ"ל, אלא דמ"מ בירורו הוא רק בתיקון ברית הלשון כנ"ל שזהו דרגא דמשיח ולא דמשה שהי' רק בברית המעורר כמש"ל, ולכן לא נשתלם עדיין תיקון דעה"ד טו"ר לגמרי רק טובי' גנוז בגוי' עד לעלמא דאתי ששרשה באות הט' כדאיתא בהקדמת הזוהר שם כי אז יהי' אור הנ' קפוי כנ"ל וגלוי טובי' דבגוי'].

ומצד הנגלה דעה"ד טו"ר יש שייכות גם לגרים להם והם כספחת כנ"ל שזהו שורש דנגעים מצד שיש טו"ר, רק השי"ת רצה שיהי' העלם ואחוריים דהיא הקליפת נוגה כנ"ל שהיא השורש דטו"ר ושורש דגרים ובהם יתעסקו ישראל לברר גם זה: וכשיבורר זה ויתוקן גם ברית הלשון ע"י התושבע"פ שהיא בלשון אז במתנת עוה"ב נאמר ד' בדד ינחנו וכמשז"ל (יבמות כד ע"ב) דאין מקבלים גרים או רק מי גר אתך בעניותך כו' פי' בעניות בדעת השי"ת פכ"פ.

ולכן רע"ק שהוא יסוד דתושבע"פ כמ"ש (סנהדרין פו ע"א) וכולהו אליבא דרע"ק וכמ"ש במק"א (וכמ"ש האר"י ז"ל ג"כ, וכן שמעתי כי מרע"ה נפשו הוא שורש דבור דאנכי ורע"ק שורש דבור דלא יהי' לך הי' בן גרים כי התושבע"פ היא מאחוריים דתושב"כ כמש"ל ודרגא דגרים, ומ"מ אז"ל (שהש"ר א' ג') חביבים ד"ס מיינה.

של תורה והיינו כמ"ש בכ"ב (יב ע"א) שם חכם עדיף מנביא כי באמת חכמת תושבע"פ אין נקרא ב"ק. רק רוה"ק כמ"ש בתדב"א (רבה פ"ח) אני עלי כו' רוה"ק שורה בדבריו ע"ש.

ורוה"ק גדולה מנבואה כמ"ש בר' בחיי פ' הברכה ע"פ תומיך ואוריך ב' הרמב"ן כי רוה"ק בחכמה ונבואה בשמים שהוא קו האמצעי ואורים ותומים בלמודי ד' וב"ק בשכינה יעש"ב. ולכן אז"ל במנחות (כט ע"ב) שא"ל הקב"ה למשרע"ה על רע"ק כך עלה במחשבה לפני פי' מחשבה בכ"מ היא החכמה וזה לפני ממש קודם דרגא דמשה.

וביאור זה כי ג' כחות השי"ת דמחשבה דבור ומעשה הם כענין אני אתה הוא. כי החכמה היא ראשית הגלוי ונקרא עדיין יש שדבוקה עדיין במקורה כי נקראת יש מאין.

והמחשבה.

נקרא הוא שנעלמת כי רק הדבור ומעשה נגלה לנביאים ולכן אז"ל בברא"ר (פרשה י"ז) נובלות חכמה שלמעלה תורה כי אינו עצם החכמה שד"ז הוא מחשבה. וכמו שאי אפשר כלל להגלות לאדם אחר מחשבתו של זה רק דבורו ומעשיו והדבור אינו המחשבה כלל רק נובלות מן המחשבה מה שאינו יכול להחזיק במחשבתו ומוציאם לחוץ בדבור כעלה נובלות מן האילן המשירו שאינו יכול להחזיקו.

משא"כ עצם המחשבה אינה נגלית בתושב"כ רק בתושבע"פ שקראוהו רז"ל מסטורין של הקב"ה במד' ובירושלמי גבי למה לא נכתבה המשנה. והיא המחשבה של השי"ת שהוא הנסתרות והיינו כי חיות הכל מהשי"ת וכמש"ל כי כל הפעולות מכל הברואים שבעולם במעשה הם מצד מעשה השי"ת [ועל זה אז"ל (חולין צה ע"ב) אע"פ שאין ניחוש יש סימן שההכרה מצד המעשה דאיזה אדם שהוא אחוריים ממעשה דהשי"ת, נקרא רק סימן ורושם כאדם העושה סימן דכר זה מורה על דבר אחר, כך זה תורה על מעשה השי"ת ע"ש בירושלמי פ' במה אשה], ובדבור הוא מצד דבור השי"ת והוא הב"ק כנ"ל.

ובמחשבה הוא מצד מחשבתו של השי"ת המתפשטות בכל הנבראים והאחוריים שלה הוא מחשבת הנבראים ובכ"א מתפשטת כפי מה שהוא הכלי וכמש"ל, ואצל בנ"י המונין ללבנה שהם עניים דלית לה מגרמה כלום והם דוגמת שוטים ותינוקות דלית להם דעת מגרמיהו כלום ויודעים שכל חכמתם אינו מעצמם ומכחם ועוצם ידם רק הכל מהשי"ת.

הם כלי פשוט לקבל אמיתות המחשבה ונולדה המחשבה בהם ממש כמו שהיא אצל השי"ת רק שהיא בסוד אחוריים כנ"ל ולכך היא נקרא חכמה תתאה ונקרא ג"כ דרגא זו מחשבה כמ"ש בתיקונים סוף תיקון י"ט יעו"ש לשונן]. אבל מ"מ אינה נובלות מחכמה עליונה רק ממשותה אלא שאינה פב"ב רק מאחוריים: והנה מאחוריים הוא ג"כ גוף האדם עצמו רק שאינו מצד הפנים ומצד הזה יש לזה מעלה ועדיפות מנבואה ותושב"כ, אבל מ"מ יש להם מעלה שהם פב"פ וניכר הפנים שהוא הוא כטעם אתה, משא"כ זה בהעלם גדול ובמחשכים שיש מקום לטעות שאינו מכירו כלל כמי שרואה אדם מאחוריו שחושב שהוא זה ואינו זה כלל.

ולכך אע"פ שמרע"ה לא הבין ד' רע"ק כדאיתא שם במנחות מ"מ נתקרה דעתו כששאלו מנין לך זה דשמא טעית הוצרך להשיב הלכה למשה מסיני דאצל מרע"ה אין טעות. משא"כ אצל חכמת רע"ק שהוא חכמת התושבע"פ אין הברור רק כשהשי"ת מאיר עיניו שד"ז הלל"מ כמשאז"ל שכל מה שתלמיד ותיק.

עתיד לחדש נאמר למשה מסיני. ופי' שהיא חכמה אמיתית [שמוצא מקום רמיזתה בתושב"כ דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא שהיא חכמת משרע"ה שם היא ברמז עכ"פ] ר"ל שמכיר ויודע שודאי הוא הלל"מ כן שחידושו הוא חידוש תלמוד ותיק: ודבר זה הי' כשהגיעו להלכה אחת פי' כי תושב"כ נקרא אמת שאין שום חולק בדבר והאמת הוא אחד.

וכידוע שזהו מדת יעאע"ה שהוא יחוד דשמע ישראל. ובתושבע"פ הללו נטמאים והללו מטהרים כו' כדאיתא בריש חגיגה דאין כאן הלכה אחת כי המחשבה העליונה משתנית מחזירתה מן המקבלים כפי ענין המקבלים.

שגם בישראל שהם חומר פשוט שמקבל כל הצורות כנ"ל מ"מ יש חילוקי נפשות ופרטים גם בחומר היולי זה שאינו מצד עצמם רק מצד השי"ת כידוע ומתבאר במק"א, רק או"א דא"ח פ"א אלקים חיים לשון רבים שכולל הרבה מיני חיות [והיא ספירת החכמה כדאיתא בס"י פ"א מ"ט וע"ש שזהו רוח"ק] וזהו יחודא תתאה דבשכמל"ו שגם כל הפרטים והחלוקים הכל מתייחד כאחד והכל דא"ח, ודבר זה באמת למעלה מן השכל איך ההפכים שניהם אמת והרי האמת א"א להיות רק אחד ואיך הנפרדים הם נפרדים ורבים והם ג"כ אחד, אך באמת יחודא תתאה הוא בסוד נעוץ סופן בתחילתן הכתוב בס"י פ"ח, וכמ"ל דחכמה תתאה היא דבוקה בחכמה העליונה הנעלמת משכל אדם הנקרא הוא שהיא למעלה מהשגת השכל, ושם יוכל להיות זה דרבווי המתאחד, ואו"א דא"ח מה שאינו בחכמה הנרגשת לאדם, ולכן אין לך הלכה ברורה בתושבע"פ שלא יהי' בה מקום לחלוק בה אם לא שהיא הל"ל"מ ששם אין מחלוקת כמ"ש הרמב"מ, ולכן כשהגיעו להלכה אחת שא' שהיא אחת ואין שני לה, שאלו זו מניין לך כי מצד הטעם אי אפשר להיות שהיא אחת וכמ"ש בעירובין (יג ע"ב) דתלמיד אחד מטהר השרץ בק"נ טעמים והתוס' הק' מה רבותא בחריפות של הבל, והנה מצינו בתלמוד בכ"מ ורבה לחדודי לאביי א"ל דבר שקר ועי' נידה מ"ה א' ואף רע"ק לא אמר אלא לחדד התלמידים, שהוא דבר שמצד השכל הי' נראה כן ודן עפ"י השכל אלא שהל"ל"מ אינו כן ע"ש, פי' שאינו אמת ושכל זה מכחיש ההשגה דמרע"ה שנקרא אמת, ואעפ"י שהשכל הוא למעלה מהשגת מרע"ה ששם יוכל להיות שני הפכים אמת, מ"מ אינו רק שני שכלים הנמשכים משם אבל להכחיש השגת מרע"ה שהיא פכ"ב מהשי"ת מצד הדבור והגלוי ששם אי אפשר לשני הפכים להיות אמת זה אי אפשר, [ונביא שאמר להכחיש נבואת מרע"ה הוא נביא שקר] ולכן נקרא הל"ל"מ בכ"מ שאין לה טעם כמ"ש בגיטין כהלכתא בלא טעמא שאין לחקור מצד הטעם בה, וז"ש להם רע"ק (נדה שם) למה הדבר קשה בעיניכם כשם כו' [כך הוא גירסא ישינה ומהרמ"ל הגיה אמרו לי' ע"ש וגירסא ישינה עיקר] שודאי מצד ההלכה כן היא ואני אומר מצד הטעם ושכל אדם יש לדון כך, וזהו שסיים ואף רע"ק כו' שנראה לכאורה דדן עפ"י שכלו נגד ההל"ל"מ, ולזה אמרו דאמר רק לחדד ולא למעשה שחזר ואמר לאשה בענין אחר רק אמר כן לחדד, כי רע"ק שהוא יסוד התושבע"פ שמצד השכל דבנ"א וכל עסקו רק לחדד התלמידים לחדש דברים משכלם ולא לדון עפ"י ההלכה והקבלה לבד, [וכן בכ"מ אמר רבה לחדודי כו' שהוא עוקר הרים כדאיתא בשלהי הוריות משא"כ ר' יוסף סיני בעל שמועות, ולכן הלכה כרבה לגבי דר"י כטעם לא בשמים היא ותושבע"פ עיקר נגד תושב"כ, וכן ר' אליעזר שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו כדאיתא בסוכה (כז ע"ב) ויומא איתא בשהש"ר ע"פ לריח שמניך דאבן שישב עליו דומה להר סיני שזהו כמו סיני ואין הלכה כמותו וכמשי"ת"ל], ושגם בדין הפשוט מהל"ל"מ יש לחפש עפ"י השכל גם שהוא בהיפך אלא שאח"כ למעשה הוא נדחה מצד ההל"ל"מ, אבל מ"מ אין השכל נדחה כי מאחר, ששכלו הוא רק מעצמות השי"ת דשם יוכל להיות שני הפכים אמת אלא שמ"מ צריך לבטל שכלו מפני ההל"מ

שהיא נקרא הלכה כטעם או"א דא"ח והלכה כר"פ, אבל מ"מ שכלו הוא ג"כ אמת מצד שכלו ודא"ח הוא אלא שההל"מ אינו כן, וכמו שתשובה מועלת על כל העבירות ונעשה מזדונות זכיות והנה זהו שלא כתורה וכדאיתא בירושלמי דמכות (פרק ב') שאלו לתורה כו' שאלו להקב"ה, שדבר זה אינו מצד התורה רק זהו דרגא דדהע"ה שהקים עולה של תשובה שזהו מצד הקב"ה בעצמו נותן התורה ואצלו יש חכמה זו שגם שני הפכים יוכל להיות אמת והתורה אחת וגם זה שהוא הפכה אמת, ודבר זה אינו מושג עדיין בשכל בנ"א ולכך צריך לבטל לענין מעשה שכלו נגד ההל"מ שבמעשה א"א להיות ב' הפכים אמת, וכמ"ש בסוף חז"ח בענין ידיעה ובחירה דהידיעה במחשבה והבחירה במעשה ויעוש"ב.

ובסוף ספר ארבע מאות שקל להאריז"ל והיינו כי במחשבה שם ב' הפכים אמת ולא במעשה כנ"ל, ולכך במחשבה גם השכל שנגד ד"ת כטהרת השרץ בק"נ טעמים אינו פלפל של הבל רק לענין המעשה ורע"ק עלה במחשבה כנ"ל דדביקות התושבע"פ הוא במחשבה אלא שזה מכחיש התורה שכהת"כ הלל"מ, וכך כו' זה הדין מכלל התורה אין לדון כך אבל מ"מ השכל אינו שקר, וזהו לחדד התלמידים בשכל אבל מצד ההלכה נקרא הלל"מ הלכה אחת שחין בה רבוי ופירוד רק כך או כך, וזהו מנין לך כי זה אינו מצד השכל כי השכל אינו אחד אצל כל בנ"א רק הלל"מ [וכמשז"ל (ע"ז ד' ע"ב) תורה דכתיב בה אמת אין הקב"ה.

עושה לפנים כו'], ובזה נתקררה דעתו של מרע"ה שראה שההלכה הברורה שזה נקרא תורה דכתיב בה אמת זהו הלל"מ, משא"כ דרע"ק אינו ברור עדיין לאמת ומצד מרע"ה שהוא בדרגא דאמת שאינו אלא אחד הי' ד' רע"ק ע"כ שקר, אבל רע"ק מצד מדרגתו הי' לו תוקף זה שגם שכלו שהוא נגד ההלל"מ הוא ג"כ דא"ח ולא הי' בוש לאומרו ואע"פ שאין ההלכה כן, ומצד הזה חכם עדיף הנביא כנ"ל: וכטעם נצחוני בני כפ' הזהב שרא"א מן השמים יוכיחו כנ"ל דדרגא דר"א היא דוגמת סיני, ולכן אמרו במד"ר פ' חקת דמרע"ה ביקש יה"ר שיהי' מחלציו ואיתא שם אפ' פרה יעו"ש, וגם מס' פרה פותח בהלכה זו דר"א כי היא טהרה דטומאת מת שהוא נגד ברית המעור, וכמש"ל וזה תיקן מרע"ה בשלימות כמש"ל דלכן או"ל (במדרש שם) לך אני מגלה טעם פרה ולאחרים חקה, וכמשז"ל (ע"א הע"א) כי בשעת ח"ת הי' חרות ממה"מ היינו מצד ברית המעור פסקה זוהמא דנחש, וכטעם (נדרים לא ע"ב) הנודר מן המולים אסור בערלי ישראל דזה נעשה בעת מ"ת רק בעת העגל חזר למקומו ע"י יצרא דעכו"ם שהוא הקצה השני שרחקו עצמם מתאות ובקשו לגדרם עד שאמרו אלהים אשר ילכו לפנינו וגו' ות"א דחלן, פי' לירא מפניו כי היראה הוא הגדרה בתאות כידוע ובקשו אף ליראה חיצונית ומצד זה חזרו למקומן, ולכן אז"ל תבוא אם ותקנח כו' דגם אעגל מכפר כי הוא המוליד דמ"מ מנין נולד יצר זה רק מצד יצר התאוה הקודם ובקשו להתרחק והגיעו לקצה האחרון.

אבל עיקר היצ"ר הוא רק דתאוה ובו חטא אדה"ר ונולד היצ"ר דתאוה וממנו נמשך ונולד אח"כ השני, ובתיקון זה יתוקן גם השני שיתקנח צואתו דזה תיקון מרע"ה בתושב"כ שיצרא דעריות נתקן לגמרי כנ"ל דעמך כולם צדיקים, וגם יצרא דעכו"ם

נתקנה צואתו עכ"פ אבל לא נתקן לגמרי בשורשו עד שיבולע המות ולא יהי כלל טומאה, משא"כ פרה היא רק טהרה לטומאה שיש צואה ונתקנה ומ"מ פרתו של משה קיימת לעולם ולו נתגלה טעם פרה, ודבר ידוע כי טעם לשון טעימה שאין נקרא גלוי טעם רק כשטועם מאותו דבר והוא הי' תיקון הברית בשלימות, ושהע"ה אמר אמרתי אחכמה בטעם פרה שהי' סבור כן ואח"כ ראה דוהיא רחוקה ממנו דראה דעדיין לא נתקן לגמרי להיות משיח וכמשי"ת: ור"א הי' ג"כ דוגמת מרע"ה וכמ"ש במק"א על גמרא דנדרים (כ ע"ב) מפני מה בניך יפיפין כו' לכך פתח במס' פרה [וביאור כל המחלוקת דשם ארוך ואכ"מ] משא"כ ריב"ח עליו א' (תענית ז ע"א) חכמה מפוארה בכלי מכווערה כידוע דהגוף הוא כלי לנפש ובכ"מ יופי וכיעור הגוף ר"ל על שמירת הברית כטעם יוסף יפה תואר, ותיקון הברית הוא תיקון הגוף ותיקון הלשון הוא תיקון הנפש, והנה תושב"כ ותושבע"פ מצד השי"ת נקרא תושבע"פ כלי כטעם אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי (סנהדרין כב ע"ב), ותושב"כ אור שבתוך הכלי אבל מצד השגת חכמי ישראל לאור השי"ת אצלם התושב"כ דכתיבא ומנחא כלי, וידיעת האור הגנוז בתוכה היא התושבע"פ ונמצא התושבע"פ הוא האור שבתוך הכלי ולכך מצד תיקון הברית משיג תושב"כ פי' מאי דכתיבא ומנחא ושמע מרבתי ומצד תיקון הלשון משיג האור והחכמה המפוארה הגנוזה בתוך הכלי], ולכן מן השמים שמשם הנבואה כנ"ל] הוכיח כדעתו ויצא ב"ק שהקול הוא מן השמים כמ"ש מן השמים השמיעך את קולו, וב"ק הוא הקד"ה מאותו הקול משם הוא דרגא דר"א שידע שהאמת כדבריו, וכמ"ש בירושלמי והובא בתוס' פראד"מ דשמותי הוא מתלמידי שמאי, והוא מסטרא דאורייתא מגבורה נפקת כנודע ואיתא בעירובין (יג ע"ב) דהלכה כב"ה לפי שהי' שונין דבריהם ודברי ב"ש היינו דב"ש הי' רק שונים דעת עצמן שסבורים דרק האמת אתם כנ"ל דהאמת רק אחד, משא"כ ב"ה הי' יודעים דאו"א דא"ח והי' שונים גם דברי ב"ש ומיד שיצא ב"ק דאו"א דא"ח תיכף אמרו ג"כ דהלכה כב"ה דזה תלוי בזה כי זה היא עיקר חכמתם ובמאי דפליגי אב"ש כנ"ל.

ובאמת הב"ק עצמו אומר דאו"א דא"ח והלכה כב"ה והיינו כמ"ש לא בשמים היא גם זה פסוק בתורה שהתורה היא מן השמים ומשם עצמו אמרו דלא בשמים היא רק הלכה כחכמי תושבע"פ כמשאז"ל (ברכות כה ע"ב) לא ניתנה תורה למאה"ש שהם בשמים, פי' רחוקים מתאות מצד זה יוכלו להשיג האמת לאמיתו לשמוע קול ד' לנוכח ממש כי אין העלם.

אך נתינת התורה היא דייקא לארץ ששם מקום ההעלם ואין יודעים ההכרה. לנוכח ולכך צריכים לדון רק עפ"י שכל מי שהוא בהעלם והכרת הנוכח הוא מצד הגבורה כטעם (שבת פ"ט ע"ב) מחוי להו יצחק הקב"ה בעיניהו] ומצד התורה עצמה הוא הדין כן דלא בשמים והיינו ב"ק דאו"א דא"ח שזהו לא בשמים כי שם אי אפשר להיותאו"א דא"ח וכנ"ל, ובתושב"כ אין שום מחלוקת כלל ואז תיכף סמיך לב"ק זה הי' הב"ק דהלכה כב"ה אך כאן שאמר מן השמים יוכיחו ההלכה באותו דין כפי האמת ולא לומר שאו"א דא"ח אז אמר הלכה כר"א, ולכך אר"י דאין משגיחין בב"ק כי חכמת חכמי ישראל היא נמשכת ממקום שהוא למעלה מן השמים כנ"ל, ולכן קול הקב"ה המושג לאל"ה שהוא מלאך הברית המשיג הנגלה מהשי"ת בשמים ולא עומק המחשבה הנעלם שמע הקול

שאמר נצחוני בני להמשיך ההלכה מן עומק המחשבה שלמעלה מב"ק היוצא מן השמים ששם רק דר"א אמת, אבל למעלה יש אמת אחר שג"כ אמת וההלכה כן דייקא מאחר שמצד השכל דבנ"א הוא כן הוא עיקר ההלכה כנ"ל דחכם עדיף מנביא בדבר שאינו סותר הלל"מ, וגם נגד התורה יש כח ביד חכמים למיגדר מילתא כטעם עת לעשות לד', וזהו רק מצד החכמה ולא מצד הנבואה והוא מטעם הנ"ל כי בנבואה, א"א להשיג יותר ממה שהשיג משה, ולכן אין קו' על מה שאז"ל (ילקוט ישעי' ק' נ"ב) ע"פ ירום ונשא ממרע"ה והרי התורה לא תשתנה ולעולם יהי' כתוב ולא קם נביא כמשה ורוז"ל אמרו בר"ה (כא סע"ב) אבל במלכים קם.

פי' מצד השגת המלכות כמשאז"ל (מגילה טו ע"א) על ותלבש אסתר מלכות שלבשתה רוה"ק שמצד רוה"ק יוכל להיות יותר והיינו מצד החכמה חכמת שלמה ולא מצד הנבואה] ולכך נבואת החכמים מכרעת לנבואת השוטים והתינוקות שזהו ענין הב"ק כנ"ל דזהו קלא דהדרא ואחוריים דקול וזה אחוריים דמחשבה שהיא למעלה מהמחשבה, משא"כ הקול עצמו כמרע"ה וכן נביא ששמע הקול עצמו א"א לתנאים לחלוק עליו משכל על דברי נביא כי זה פנים וזה אחוריים, וכנ"ל דאחוריים אין מבורר אעפ"י שלרע"ק הי' תוקף מ"מ אינו מבורר עד לעתיד שאז אז"ל הקב"ה מתיר אסורים שתוגמר הנסירה להיות אפין באפין ותהי' החכמה מבוררת שהיא חכמת השי"ת ולא מאחוריים, ואז יהי' חדשה דנקיבה תסובב גבר ותתעלה חכמת שלמה למעלה במקום החכמה עילאה למעלה ממדרגת משה כטעם וירום משה: ומזה נמשך מה שביקש קהלת לדין דברים שבלב בלא עדים והתראה (ר"ה שם).

מצד חכמת רוה"ק שבקרב שידוע בחכמתו שהאמת כן הי' סומך על זה שחשב שכבר חכמתו מבוררת כטעם פב"פ כי בימיו קיימא סיהרא באשלמותא והי' פב"פ, ויצתה ב"ק וכתוב יושר וגו' פי' נתגלה לו הב"ק שהיא מצד הקול דרגא דמשה ומשם לא קם נביא. וא"כ ע"כ עדיין אינו מבורר לגמרי לשנות גם דברי משה שאמר שלא לדון עפ"י החכמה, כי הנה אז יהי' זה עפ"י התורה ג"כ היינו שגם מרע"ה מצד חכמתו יודה לזה, כי מצד התורה בירור חכמת זה הוא בירור מפורש שהרי חכמתו יהי' נגלה לכל שהכל יודו, ונמצא שגם מצד הקול הנגלה מהשי"ת יהי' כן וא"א שיצא ב"ק להיפך ומאחר שיצא בת קול להיפך ע"כ שמצד הנגלה עדיין אין חכמתו מבוררת, וא"כ שמצד הנגלה אין מבורר.

עדיין לא נתברר לגמרי ואינו רשאי לסמוך עליה ולדון דברים שבלב כיון שאין מבורר דחכמתו והכרתו דבוקה באמת שהיא חכמת השי"ת, ומה שנכתב מחכמתו בכתובים הוא מה שנתברר שהי' רוה"ק והבירור הוא רק ע"י מדרגת מרע"ה כנ"ל וכמשז"ל יצתה ב"ק היא אמו אז נתבררה חכמתו, וכל תושבע"פ מצד המחשכים וההעלם אינו מכלל הכתובים להיות רוה"ק גמור שבירור זה הוא רק פ"י נביאים שאנכנה"ג סדרום לכתובים ומכללם כמה נביאים כמשאז"ל, ולכך הם למטה ממדרגת נבואה מאחר שאינם מבוררים רק ע"י נביא: והמשנה והתלמוד אע"פ שמאחר שחכמתם אמת הרי הכל רוה"ק וכנ"ל שהוא נמשך מאמיתות חכמת השי"ת מ"מ אינו מבורר בעוה"ז כנ"ל רק מצד הב"ק, פי' שמה שנתקבלו בכל ישראל לתורת אחת שלא לחלוק זהו יציאת הב"ק שההלכה

כמותם שדבריהם רוח"ק כנ"ל דהוא [הקול הברה דנקרא ג"כ ב"ק כנ"ל] קלא דהזרא מקול השי"ת, דזהו ענין הב"ק מה שבנ"י מדברים כן ונמצא ענין בירורו למטה ממדרגת נביא ולכך הוא ג"כ למטה ממדרגת כתובים, ואמנם מ"מ חביבים כו' כנ"ל הגם שהוא במחשכים וכמ"ש בשהש"ר (פ"ג ט') לא זז מחבבה עד שקראה בתי ועד שקראה אחותי ועד שקראה אחי כי מתחילה דבורם הוא רק ע"ד ב"ק וכמ"ש"ל דתושבע"פ הוא ב"ק מתושב"כ וכמ"ש בע"ז (יט ע"א) בתחילה תורת ד' ולבסוף תורתו, והיינו עד"ש בר"פ כ"מ לד' הארץ ומלואה וכתוב והארץ נתן לבנ"א כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, ובתורה איתא בנדרים (פא ע"א) מפני מה אין ת"ח כו' שלא ברכו בתורה תחילה דאר"י, א"ר דבר זה נשאל לחכמים כו', ולשון תחילה משמע שאח"כ ברכו וזה פלא למה לא ברכו תחילה, ועוד כל החכמים בימי הגמרא מסתמא ברכו תחילה, ועוד למה לא ידעו נביאים וחכמים להשיב.

וע"כ כי באמת דבר זה אי אפשר כלל לברך תחילה שהברכה היא ההכרה שהכל מהשי"ת שאז השי"ת מדה כנגד מדה נותנו לבנ"א והתחלת התורה היא השתדלות דבנ"א כנ"ל וכמ"ש בפ' אלו דברים (סח ב') מתחלה עביד איניש אדעתא דנפשי, ופי' כד"ש בפ' המבי' גט (כג' א) ובשבת אדעתא דנפשי עביד דר"ל שאינו שומע לקול העע"ג ודעת' רק מצד רצונו עושה כן, והיינו כנ"ל דחושב השתדלותו לממש ושלא מדעת ד' הניצב עליו ושאינ השתדלותו כלום, ובאמת דבר זה מוכרח כמש"ל (מגילה, ו' ע"ב) לא יגעת ומצאת אל תאמין וכמ"ש"ל דהגם דאח"כ היא מציאה זהו אחר היגיעה אבל מקודם צריך יגיעה והשתדלות אדם, ור"ש אמר על זה חדאי נפשאי כו' (פסחים סח ע"ב) שזהו מצד מדרגת הנפש [כידוע דנפש ממלכות שמצידה הבחירה כמש"ל על חוץ מיר"ש, וכמ"ש בסוף תז"ח דהבחירה במעשה, והיינו כטעם הנסתרות לד' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו וכטעם השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם רצד הנפש]: והנה זה נגד המשנה (אבות פ"ב מ"ט) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת.

פי' דאין השתדלותך כלוה כטעם אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' וזה ששאלו (פסחים. שם) מהא דאלמלא כו' דהיינו לכך נוצרת והשיב מתחילה כו', ופי' ר' ששת הי' סיני כדאיתא בעירובין (סז ע"א) דרגא דתושב"כ כנז"ל ומצד החושב"כ היא הבחירה כמש"ל, היינו שהשי"ת מלמד השתדלות לבנ"א וזהו התחלת התורה לישראל הי' תושב"כ, ולכך בתחילה היא תורת ד' דתושב"כ היא מד' שהוא מלמד כן ורוצה שהאדם יעמוד על מסטורין שלו כנ"ל מהמד"ר מי שמסטורין שלי בידו כו' ויבין מה דמחוי לי' במחוג, וזהו עיקר ההשתדלות לבוא לתושבע"פ שהיא ההכרה דהכל מהשי"ת שהוא המציאה שאחר היגיעה, וזהו תורתו של משיח שאז"ל (קה"ר פי"א) דתורה של עוה"ז הבל היא לפני תורתו, והנה התורה לא תשתנה רק יהי שלימות התושבע"פ ר"ל הכרת המסטורין שבתושב"כ, וכל התושבע"פ דעוה"ז [שזהו עיקר שם תורה כנ"ל דהוא העיקר] הוא רק כמו הבל הפה דאז כנ"ל דההבל היא כולל כל מה שבפה רק בצמצום גדול עד שהוא במדרגת אין כנז"ל בסוד ההד"ג, וכן הוא כל חכמת חכמי ישראל דעוה"ז שהכל הוא מסוד החכמה תתאה רק כשהיא בקטנות עדיין ולעתיד יהי' אור הלבנה כאור החמה בגדלות, וז"ש בזוהר בא ל"ט א' אלא רזא דהבל יקירא הוא כו' יעוש"ב, ופי' דאח"כ

הכיר שהע"ה לקרוא ימיו ימי הבלי כנ"ל דהוא רק בסוד הבל הפה וע"ש דהוא אחסנתא דאבוי כי דוד היה עצמות תושבע"פ כמ"ש בפ' חלק דודו שמו של משיח, ומצד התושבע"פ אדם מוריש כחו לבניו כי הבן נמשך מעצמות האב וכמו זרע אי"ו שהם מלידה מבטן ומהריון זרע בירך ד' וזרע קודש כך הי' ראוי מצד התורה מי שהוא עצמות התורה הרי כל כחותיו כן וראוי להוריש לבניו, והנה מרע"ה הוא עצמות התורה שנקראת על שמו ולא הניח כתרו לבניו רק כתר תורה מונח לכל, כי מצד התושב"כ שהתורה תורת ד' אין לו שייכות עמה שתהי' שלו ביחוד כדי להוריש לבניו רק מצד התושבע"פ שהיא תורתו ראוי להוריש לבניו רק עדיין אין זה בקנין גמור כי הלא מתחילה כו', וכל יחי חיי האדם יש אותו תחילה וסוף בכל מדרגה שהוא עומד הוא בגדר סוף שלפניה ובגדר תחילה לשלאחריה, ולעולם צריך יגיעה והשתדלות עדיין ועל כל ד"ת אינו מברך ברכה"ת תחילה רק בסוף הוא מכיר זה ואז נקרא למפרע תורתו, וע"ז הוא הגליות ואבידת הארץ היינו שלא הגיעו עדיין למדרגת הארץ נתן לבנ"א כידוע סודה ורמיזתה לתושבע"פ (שהיא חכמת יושבי הארץ וכמשאז"ל (ב"ר פט"ז) אין חכמה כחכמת א"י וכמ"ש וב"ב קנח ע"א) אורא דא"י מחכים ששלימות התושבע"פ מצידה.

ובבל היא האחוריים דתושבע"פ וזה תלמוד בבלי שהוא במחשכים דתושבע"פ כנ"ל]. כ"ו שיש אותו תחילה בעולם כי לעתיד נאמר ולא ילמדו עוד וגו' כי כולם וגו', כי באמת כל דיר המדבר הי' דור דעה כולם ת"ח ובודאי בכל בניהם אחריהם גנוז שורש ת"ח, והרי כל הנפשות יש להם שורש בתורה כנודע הרי יש להם שייכות לתורה ולכולם ניתנה תורה ונאמר לא בשמים וגו' כי קרוב וגו', והרי מצינו כמה ע"ה ובפ' ע"פ (קיג ע"א) א"ל רב לאיבו טרחי בך בשמעתיא ולא מסתייעא מילתא תא ואגמרך מילי דעלמא, אך באמת גם מן המילי דעלמא שלמדו נעשה מאמר א"כ הוא ד"ת גמור, ועי' בסו"פ המוציא יין דא"ל דמוקמי' במילי דעלמא וא"ל חיי דברייתי כו' פי' וא"כ אינו שיחה בטילה והיא ד"ת שנאמר בה כי היא חייכם, כי כל החיות של האדם הוא מד"ת וע"כ ג"ז ד"ת, ובב"ק (ק' רע"א) והודעת להם זה בית חיהם פירש"י אומנות שהאומנות חיותו של האדם, א"כ הוא ממש ד"ת דלכן ציוה והודעת להם שזהו לימוד ד"ת וכמשז"ל דגם בעוה"ב כ"א נפנה אצל בני אומנותו ושם לא יהי' עוד דבר מענייני הגופני וע"כ הוא ניכר גם בחיות הנפש והנפש היא מעצמות השי"ת וא"כ ע"כ יש בזה חיות חמש, וכן האבות רועי צאן ודאי הי' בזה עבדות גדול, ובזוהר דחנוך תופר מנעלים ומייחד יחודים, ומצינו בגמרא הרבה אמרי אינשי מאחר שנכתבו בגמרא ודאי הם ד"ת גמור.

ובשלהי מ"ק (כח ע"ב) מימרות דנשי דשכנציב ושם הי' שכיחי ליציים כדאיתא בפ' ע"פ (ק"ב ע"ב) והי' רגילים בשיחות יפות לליצנות ויש מהם ג"כ שייכות לד"ת לענין הספד ואבל דאז מסתלקות הליצנות בבית האבל] וכ"א אף ע"ה יש בו שיחה ד"ת שהוא שורש נפשו וחיותו רק שהוא בעצמו אינו יודע כי הוא במחשכים עדיין ונקרא תורת ד' והרי זה אינו בתורת ד', אבל לעתיד שיקרא תורתו כי כולם ידעי שכל דבורי האדם ומעשיו הכל מהשי"ת אז לא ילמדו כו' שיהי' בכ"א ד"ת השייך לשורשו ומה שהוא למעלה ממדרגתו אי אפשר ללמדו כלל כמ"ש במק"א]: ולבירור דבר זה הוא הגלות כטעם לאתדכאה במה דחאבו ולהוסיף מחשכים על מחשכים מדה כנגד מדה לפי שהם לא הכירו כנ"ל, וכשהם גם בחשכת ליל כזה מכירים ורואים כמי שרואה מרחוק כטעם

מרחוק ד' נראה לי] אור גדול וכל זמן שאין זה מבורר עדיין היא אבידת הארץ, וזה לא ידעו חכמים ונביאים כי באמת דבר זה מוכרח כנ"ל וכל החכמים ונביאים מזהירים על היגיעה והשתדלות שהוא התחילה כנ"ל וכה"ת מליאה מזה, וזה באמת ב' הפכים בנושא אחר כמ"ל ואינו מושג לשכל אדם כלל רק הקב"ה בעצמו יוכל לומר זה שהעיקר היגיעה ומ"מ מגיע עונש על זה והעיקר המציאה שהכל מהשי"ת ומ"מ היגיעה מוכרחת היא, וגם בשבילה מחבבה וקראה בתי כנ"ל ואח"כ אחותי ר"ל שמכירים שהכל מהשי"ת ואז היא תורתו והיא אחות לתורת ד' היינו שדבורו תורה הוא ג"כ נובלות חכמה שלמעלה כמו תורת ד' פי מחשבתו דבוקה במחשבה העליונה ודבורו יוצא משם, ואח"כ קראה אמי היינו כמשאז"ל הקב"ה יושב ושונה כנגדו, ובפ"ק דגיטין (ו פ"ב) גבי ר' אביתר דהקב"ה יושב ושונה בשעת מעשה מה שהחכמים לומדים למטה, כיהנה האדם יש לקולו בת קול כמשאז"ל (שמו"ר פכ"ט) וקלא דאורייתא וצלותא סלקא לעילא ובקעא רקיעין כדאיתא בפ' שלח שם, ובמקום שמגיע שם מוליד קול החוזר, והקד"ה דתפילה הוא כענין שאמרו בתענית ובהפועלים אמר משיב הרוח נשיב זיקא מוריד הגשם אתא מיטרא זהו הקד"ה מתפילתו, והב"ק שיצא מפי השי"ת ג"כ כן ודבורו של השי"ת הוא כמעשה כמ"ש בפ' כ"כ (ק"ט רע"ב) ותיכף נשיב זיקא ואתא מיטרא ע"י הב"ק דהשי"ת וכן מ"ש (ברכות ז' ע"א) מנין שהקב"ה מתפלל, היינו בתפלתם של ישראל מולידים קול החוזר למעלה וכמ"ש בריש ברכות ב"ק שמנהמת כיונה ושלשה פעמים ביום והיינו משלשה תפילות שבכל יום דישראל נולד ב"ק מקולן של ישראל ולכך מנהמת כיונה דכנס"י ליונה אמתילא (שבת מ"ט ע"א), וידוע קול החוזר הוא מתדמה לקול המדבר [ומ"מ הוא משתנה כפי המקבל ולכך הוא בשינוי לשון], וקד"ה דאורייתא הוא שהקב"ה שונה כנגדו וזהו רק בלילה כמו שדרשוהו מבלילה שירה עמי, כי בספ"ק דיומא בגמרא דקולות שמסוף עולם עד סופו נזכר מקודם שני קולות דכה"ג ודגביני כרוז יעו"ש כל הגמרא, ופי' כי כלל קולות המדברים לזולתו הם רק שני אלו אם לקבל ממנו או להשפיע לו, ובכלל קולות דעבדות ד' הם קול תורה וקול תפילה שהם עורו ישנים שזהו התורה המעוררת האדם ואח"כ הצעקה דאנא ד' וכה"ג הוא הש"ץ של כל ישראל וג"כ הוא השליח ב"ד והשמש של כל ישראל מצד הב"ד והסנהדרין ראשי העם שעליהם לעורר העם] וזהו ביום כשכבר עורר משנתו ומכיר את השי"ת והוא מתפשט עד עשרה פרסאות, ר"ל בכל המדרגות מראש עד סוף כי תפילה שייך לכל, וקול תורה דעורו ישנים הוא רק בלילה בשעת שינה שאז צריך לעורר, וגם נשמע רק שלשה פעמים הם נגד ג' ראשים שהם שלשה מדרגות דאנשי המעמד שהי' מראשי העם והת"ח כהנים לויים וישראלים] לבד דדי ההתעוררות בראש לבד וזה משובח דקול הצעקה דאנא ד' מתגבר יותר שהוא הצעקה מצד החסרון, וזהו אע"ג דאיכא חולשי דיומא ומ"מ מצד זה הוא התגברות הקול כשמכיר חסרונו, [ולכך התפלה רק ביום כמ"ש (ברכות כא ע"ב) ולואי שיתפלל כל היום כולו, ותפילת ערבית רשות וגבי תורה אמרו (שמו"ר פמ"ז) אין רנה של תורה אלא בלילה, ובאמת יום ולילה הם תורה ותפילה כנודע וצריך דייקא להפך הסדר מדת יום בלילה ומדת לילה ביום ומ"מ הא בלא הא לא סגי כמ"ש בשלהי נידה, וזה סוד ק"ש ותפילה הסמוכים ביום ולילה דק"ש היינו ד"ת כמ"ש במנחות (צט ב') אפי' כו' והוא לעורר עצמו כטעם שמע ישראל כו', וצריך

להשמיע לאזניו שזהו הק"ש שיתעורר וישמע דבר זה ואז אח"כ הקלא דהדרא ממנו בעצמו על קול הק"ש הוא קול התפילה הבאה אח"כ הנולדות מן הק"ש, שכפי קול הק"ש כך הוא קול התפילה שאח"כ כפי התעוררותו ושמיעותו הק"ש, וכדש"ל דתושבע"פ היא קד"ה מתושב"כ כך התפילה היא קד"ה מן הק"ש, כטעם ומתלמידי יותר מכולם (תענית ז' ע"א) ומנין לקחו התלמידים רק מה ששמעו ממנו וקולו הוליד בהם קול החוזר והוא חוזר ומוליד בו, וכך הק"ש שמדבר לעצמו קולו מוליד קד"ה דתפילה ומצד זה התפילה פחותה מן הק"ש רק מ"מ התפילה עצמה גדולה מן הק"ש שהוא כעומד לפני המלך משא"כ ק"ש, והיינו כמש"ל בענין תושבע"פ ותושב"כ, [ויוכל להוליד תולדה גדולה מן האב כטעם יבעליך בניך דלכן דרשו שם בנדרים מולא הלכו בה שלא ברכו בתורה תחילה כענין דרך גבר בעלמה], ולפי שקול דאנא ד' משובח טפי שעובר כל העשרה מדרגות לכך תפילה בלחש שא"צ התגברות הקול כי דבוק בכל העשרה מדרגות ובהנעת שפתיים לבד דבוק בכולם ואכמ"ל עוד]: והנה זהו אח"כ דמתחילה הוא רק במדרגת אחות כמ"ש בתיקונים תיקון י' דאורייתא בלא דו"ר לא פרחא לעילא ודו"ר הם הנסתרות במוח ולב יעו"ש, ועע"ש דעוּף־שמים יוליך כו' זה נשר שהוא הכתר יעו"ש פי' [הם השלשה פעמים שהי' נשמע קול דגביני כרוז] פי' כי חו"ב שניהם נמשכים מן השורש הנעלם הנקרא הוא ולכך גם החכמה נקרא היא וכמש"ל דדבוקה באין, וכן הבינה היא עלמא דאתי כידוע בזוהר שנקרא יום ההוא כי שניהם מן הנסתרות, והגם שלאדם עצמו עכ"פ נגלה מ"מ אינו יכול לירד לעומקן כי דבוקים בשורש הנעלם, ותורה ומצות הם ב' כוחות הנגלות שהם ו"ה דשם ע"ש בתיקונים, ושם עיקר עבודת האדם ומי שהוא כל ימיו עוסק רק בתו"מ הרי הוא צדיק גמור בעוה"ז שהוא בעולם העשי' וגם ביצירה כידוע דשם מקנן ו' דשם ונפשות הת"ח משם], אך מ"מ כ"ז שהנסתרות לא נתבררו שהם ג"כ רק בלתי לד' לבדו שהם הדחו"ר שכל האהבות והתשוקות הנמשכות מן המוח אינם להשיג חמדות עוה"ז בשפע או להתחכם בחכמת עוה"ז רק לדעת ד' וכן כל מיני יראות הנמשכים מן הלב הם רק מפני ד' אינו נכנס עדיין בג"ע העליון ששם הלבושים רק מן הנסתרות כמש"ל מהזוהר ויקהל דלשם לא פרחא התו"מ דמעשה שהוא למעלה מן עולם העשי' והדבור, ואי אפשר המעשים והדבורים הגופנים להגיע לשם רק ע"י הגדפין דדחו"ר שיש להם שייכות לשם ובכחם מעלים ומרכיבים גם המעשים והדבורים על ההוא נשרא ר"ל השורש הנעלם הנקרא מזלא ע"ש בזוהר פי' כמ"ש בריש ב"ק אדם אית לי' מזלא פירש"י (שבת נג ע"ב) מלאך המליץ, ר"ל שורשו הנעלם אשר משם נמשך כולו ובשם תליא בני חיי ומזונא שהם שלש כחות כלליות שבנפש בנר"נ הם רק תלויים שם ולא בזכותא ובמעשים כנ"ל דעיקר לתקן השורש עד שיהי' דבוק גם בנסתרותיו לד'], ואז נקרא הגיע לפרשת דרכים בסוטה כ"א א' שגם אחר המצות והתורה שניצול מנזקים גופנים וגם מנזקים רוחניים דעבירות, מ"מ אינו יודע באיזה דרך מהלך אם יוכל להגיע למחוז חפצו שהוא המקום שנלקח משם מעצמות השי"ת להיות פורח לשם, כי הנסתרות הלוא המה נסתרות אף מאדם עצמו כנ"ל ואין מבוררים עד שמגיע לפרשת דרכים: וח"א יום המיתה פי' דמי שרוצה בכל מיני השתדלות דמחזו"מ שבכחו [דזה נקרא ת"ח יעו"ש בתוס' דסתם ת"ח כו' ע"ש] להגיע למחוז חפצו א"א שהקב"ה לא יסייעו לבוא לפרשת דרכים וביום המיתה

בטוח שודאי הגיע דאל"ה לא הי' הקב"ה מסלקו מן העולם עדיין, וח"א ויר"ח פ"י דחילו שמלב דשם יש השגה והרגשה לאדם יותר ובמוח כמש"ל כ"פ, ומוחא ולבא הן תרין רעין דלא מתפרשין כאשר היראה שבלב בשלימות גם הגדפא הב' ודאי בשלימות, וח"א דסלקא ל"י שמעתתא אליבא דהלכתא פ"י כענין התוקף של ר"י (ב"מ נט ע"ב) שאמר אין משגיחין בב"ק שידע שחכמתו נמשכת ממקום הנקרא למעלה מן השמים, כי יש כמה מחשבות כמ"ש בתיקונים סוף תיקון י"ט דגם במדרגה התחתונה יש מחשבה כידוע דמחדו"מ הגם שהם בכלל נר"נ מ"מ הם כולם בנפש [שהמלכות נקרא מעשה ונקרא דבור כידוע וגם מחשבה כנ"ל] ג"כ, ויש מחשבה עילאה שבחכמה ויש ג"כ לעילא לעילא מחשבה, פ"י בשורש הנעלם, והמחשבה התחתונה היא כח המחשב ומהרהר תמיד שאינו פוסק גם בחלום שישנו בע"ה וגם בבהמות כידוע, וכאשר משעבדה להשי"ת שלא יחשוב רק מה שהוא רצון השי"ת אז היא נקרא שכינתא תתאה וכל מחשבותיו הם רק כטעם אחורי מחשבה העליונה כמש"ל, ומצד הזה הוא למטה ממדריגת שמים כנ"ל אבל כשמשעבד גם חכמתו להשי"ת פ"י שכל התחכמותו והמציאותו מחשבות הוא רק להשי"ת, כי המחשבה התחתונה היא מעצמה שאינו פנוי רגע אחת בלא מחשבה, והחכמה היא שמתחכם, וממציא מחשבה שלכך נקרא יש מאין [וכטעם אבא יסד ברתא שאח"כ כל המחשבה התחתונה הולכת על הולדה זה שבמוח] וזהו תלוי באהבתו בדבר שהוא אוהב בה מתחכם וממציא מחשבות, וכשמשעבד ג"ז להשי"ת אז גם המוח מבורר שהוא הגדפא הב' אך ד"ז אי אפשר לאדם להכיר כלל מרוב העלמו ודבוקו באין ממש וכנז"ל, והיינו כי מי יודע איזה מחשבה דלגרמי' טמונה בהתחכמות זו הגם שהיא בתורה ומצות, כי על מחדו"מ הנגלים כשאדם בא להגדיר עצמו הוא מצד איזה טעם ורוח טהרה נתעורר בו, והראשון הוא הצד היר"ח שבלב וגם ע"ז יוכל עדיין לעמוד מאין נולד לו יר"ח זה אם הוא רק ירא מד' או נתכוין לגרמי', [שזה נקרא שלא לשמה ולא פרחא לעילא].

כי הלב נמשך מן המוח והוא עדיין בגדר הישות וידע מצד איזה אהבה וחשק והתחכמות נמשך לו יראה זו, אבל כשירצה לעמוד על בירורה של ההתחכמות אם היא רק לד' זה אי אפשר ביד האדם שהרי לידתה היא מאין, ר"ל מן השורש הנעלם שנופל במוחו מחשבה ואהבה זו, וכידוע דאין טעם לאהבה ומחשבה שזה אוהב להתחכם וללמוד כך ואוהב אדם זה ואוהב דבר זה, וכיוצא, והמקום שלא יוכל לעמוד מאין נולד לו זה נקרא מחשבה שבמוח כי עכ"פ ידע רצון זה נולד לו מפני זה וזה מפני זה, ועד שמגיע לראשית הגלוי שהיא החכמה עליונה שבמוחו מאין נולדה אם היא מצד קדושה ורצון השי"ת אם לאו, זה א"א להתברר לאדם עצמו כלל, ולכך הראשון תפס הבירור דפרשת דרכים מצד התורה ומצות הנגלות עצמם כי סבור שגם הלב א"א לברר להיותו מן הנסתרות וכנ"ל, וכטעם.

עקוב הלב מכל רק בירורו יום המיתה שראה שהתחזק בנגלות כל ימיו ולא עבר מסתמא גם הנסתרות מבוררין, כי עיקר החשש דנסתרות לפי שהם מולידים בהכרח שינוי גם בנגלות וכמש"ל כמה פעמים, ומאחר שלא הולידו השתנות בכל מדת ימיו שהוא השיעור המוגבל לכח התפשטות חיות האדם זה וכדאיתא בזוהר ויחי רכ"ד א' זהם הלבושין ראשונים שהי' לאדם, פ"י שגם שלא הי' מיתה מ"מ מדת ימיו היו מלבוש להתפשטות

חיותו ואח"כ הי' נשאר חיות זה לנצח וכטעם מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו (ירושלמי ריש יומא) וכל מי שיש בו דיעה כאלו נבנה ביהמ"ק בימיו (ברכות לג ע"א) ואכ"מ] הם מעידים על הנסתרות, והשני אמר הבירור מן הלב [הוא רנב"י ולטעמי' אזיל בשלהי סוטה דאמר לא תיתני ירא חטא דאיכא אנא שהוא הי' יודע בעצמו שיוכל להיות מבורר בזה] והג' אמר הבירור מן המוח ואע"פ שזה א"א יש סימן לזה דסלקא לי' כו', פי' הלכה הוא רק במעשה לשון הילוך זה הדרך לכו בה שכל התחכמותו בענין איך להגיע לאמיתות ידיעות מציאת השי"ת בכל מיני ברואי מעלה ומטה והתייחדותו בהם, שזה כללות כל ההתחכמות וכל התושב"כ ושבע"פ כאשר יוצא הדבר לפועל במעשה הנמשכת מצד התחכמות זה מעשה רצוי' להשי"ת: ודבר זה הוא רק סייעתא דשמיא שזה סוף ותכלית הניצוח דיצר שאז"ל (קידושין ל ע"ב) אלמלא הקב"ה עוזרו כו' כי זהו לברר השורש הנעלם שבחכמתו.

ושם הוא עיקר ושורש עטיו של נחש כנ"ל שא"א כלל בהשתדלות האדם להגיע לזה כי הוא למעלה מהשגתו, כנ"ל ולכך אין ביד האדם וברצונו לדבר זה להתייגע ולמצוא שיהי' תורתו וחכמתו הכל מפולשת מעבר לעבר מראשית המחשבה עד סוף המעשה, שגם שבחכמה ידע איך ומה להתנהג כשיגיע להוציא לפועל לא יעלה בידו כפי השגתו בחכמתו, ולדבר זה אין שום חכמה עצה ותבונה רק סייעתא דשמיא ולבקש רחמי שמים שיהי' בעוזרו שעל זה אמרו בפ"ק דמגילה גבי יגעת ומצאת הני מילי לחדודי אבל לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא.

פי' לחדודי הם כל התשעה מדריגות עד החכמה שבמוח ממטה למעלה עד שם הוא הישות ומגיע השתדלות אדם, אבל לאוקמי גירסא הוא התדבקות החכמה בשורש הנעלם שע"ז יוכל לחזור ולהתפשט כטעם נעוץ סופה בתחילתה ולשוב ממעלה למטה עד שיהי' מפולשת מעבר לעבר שזהו רק ע"י השורש הנעלם ששם באותה תחילת המחשבה היא דבוקה ונעוצה סוף המעשה והיא נמשכת רק ממנה.

וזה נקרא לאוקמי שנשאר לימודו אצלו דבר המתקיים ויתד שלא תמוט מאחר שכבר מפולש מעל"ע אין באפשרות כלל לזוז ממנו, וזה נקרא שמעתתא אליבא דהלכתא פי' התדבקות החכמה עם המעשה [כמו ששמעתי פי' אליבא בכל מקום רק על לב. ור"ל עם לב ושורש המעשה] שהוא השורש הנעלם כנ"ל.

והכל אוקמי גירסא עם אליבא דהלכתא וכמ"ש בריש פ' כיצד מעברין גבי בני יהודא ובני גליל ובמק"א נת' כי גליל הוא מקום מלכות עשרת השבטים ובכ"מ יהודא וגליל היינו שירש מב"ד ומב"י שאלו נתקיימו תורתן ואלו לא. כטעם מיתת מב"י וכמ"ש ובשבט אפרים לא בחר שהוא מלכות רק לפי שעה ולא שיהי' כך קבוע וקיימא וכל הנפשות שהם מחלק זה הם נקראים בני גליל ובפועל ג"כ הי' דרים אז בארץ הגליל כי נתאחזו בבית שני כל אחד בחלקו השייך לו.

וז"ש דלא דייקא לישנא כמ"ש כ"פ כי זה עיקר עסק מב"ד בתיקון ברית הלשון. ושלא למדו מרב אחד כידוע שכל בית יהודא הי' רק מזרע דוד מלך משא"כ אצל עשרת השבטים לא הי' משתלשל לעולם מירבעם, וכמ"ש במק"א כידוע דקודם התיקון הגמור

הוא ההתנשאות דאנא אמלוך שע"ז הוא השבירה והביטול שא"א להתקיים כידוע וכמשאז"ל בפ' חלק גסות הרוח שהי' בירבעם טורדתו מן העולם.

דזהו עיקר דירבעם שהוא ממלכין דמיתו ונתבטלו ומצידם הוא הרבוי שכל אחד אומר אנא אמלוך והם בכלל שבע ב"ד שאז"ל שעע"ז שקראו לכל מלך בזמנו ב"ד כי היו כולם ראשי סנהדראות (והיו להם מלכות שנקרא ב"ד כידוע בסוד ור' הוא ובית דינו) וחכמים גדולים רק הע"ז דירבעם שהוא מצד הכבוד וכ"ד נידון אחר עיקרו] וכמ"ש במק"א שהוא עמודא דאמצעיתא דרע בין עכו"ם וג"ע וש"ד הוא עכו"ם.

ובין קנאה תאוה וכבוד הוא כבוד כי זה נמשך מזה, ועמודא דאמצעיתא נקרא מלך וראוי לכבוד רק שלא הי' במקום מלכות דהיינו בירושלים ושם הוא נחלת יהודא ושם הוא מקום הקבוע וקיים ואכמ"ל עוד] דבני גליל לא גלו מסכת לא נתקיימה תורתן וכן שאול נאמר בו כל אשר יפנה ירשיע ובני יהודא גלו מסכת נתקיימה וכן דוד נאמר יראיך יראוני וישמחו ע"ש.

ובפ' חלק (צג ע"ב) אמרו וד' עמו שהלכה כמותו בכל מקום מיד נתקנא שאול מלתא דבדידי' לא הוה דכתיב גבי' בכל אשר יפנה ירשיע, הרי דכונת מקרא זה לענין שאין הלכה כמותו ולענין דלא נתקיימה תורתו. והיינו דהכל אחד כי הקיום הוא רק כשהלכה כמותו שאז היתה מלכות שאול קיימת לעד.

ופי' ירשיע שנאמר בכתוב במלחמות הגוים שהי' מנצחם ומחייבם. ובודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו גם בהך דגבור ואיש מלחמה דדוד שם כי כל מלחמותיהם הי' רק עפ"י ד' והצלחת ד' ולא בגבורה טבעית וכמפורש בכתוב כ"פ שאמר עמנו ד' ושד' נלחם להם.

והמבין יבין כי דבר שנכתב בכתוב אינו מן השפה ולחוץ רק שהי' זה ממש עסק מלחמתם עפ"י ד' ממש. כי הי' מתכוונים רק להגדיל כבוד שמים ושיוודו הכל כי אין בלתו: ובירורין אלו הוא רק עפ"י התייגעות איש הישראלי בד"ת ועבודה שבלב ומוח כטעם בחכמה אתברירו וכנודע, וזהו שנדרש בברכות ובמ"ק ובב"ק ובחלק ושאר דוכתי כל גבורת גבורי דוד על התחדשות ד"ת, היינו כי זה הי' כל עסקם רק ד"ת, וכשנצחו איזה אומה לא הי' רק הריגת הגופים אך שברירו אותו כח הרע, כי כמו שכל נפש מישראל הוא כח פרטי בטובה וקדושה כך זלעו"ז כל נפש פרטי דעכו"ם, וכפי החידושין דאורייתא והבירורין דכוחות הקדושה כך הי' מנצחין לכחות הרע שלעומתם, וחשיב (שם בחלק) ששה מעלות כי הם ששה מדריגות כידוע דהמדריגה השביעית היא היציאה לפועל במעשה, וגם שאול הי' פועל במעשה ומנצח לגוים והי' לו ג"כ החמשה מדריגות דגבורה רק הששית שהוא דבוק והתקשרות גמר הפעולה בכח המוציא לפועל, וזהו שהלכה כמותו היינו שהוא מפולש מעבר לעבר כנ"ל זהו רק ע"י שד' עמו בסייעתא דשמיא, וכמ"ש בפ"ב דיומא על דוד נגד שאול גברא דקרי' סייעי' שעל זה אין שום פעולת אדם מגיע לזה רק אלמלא הקב"ה עוזרו כו' להיות נתקיים בידו בקשר של קיימא, ושאול לא גלימסכת, פי' לא גילה במעשה הנגלית החכמה שבמוחו [ותלה זה בשאול כי באמת גם שאול הי' כל חכמתו דבוק בשורש הנעלם למעלה ופרקא לעילא, רק מ"מ לא נתברר זה למטה להיות נתגלה בפועל במעשה דאסיק אליבא דהלכתא, כי גם בזה יש נפשות חלוקות וכמשז"ל (בר"ר פע"א) דשאול אחז פלך השתיקה וכל זרעו

אחריו ואמרו (במדב"ר פ"ד) דמעולם לא נראה בהם עקב כו', כי זהו מדריגתו ושורשו במקום הצניעות וההסתר ולכך לא גלי.

והוא בכל זרעא דרחל שאז"ל (בר"ר שם) דאחזה פלך השתיקה כי היא עלמא דאתגליא כמ"ש בזוהר, והיינו דשם הצורך לשתיקה וצניעות והגדרות יתירות משא"כ לאה עלמא דאתכסיא אחזה פלך הודי' ואכ"מ] ולכך בכל אשר יפנה ירשיע. פי' יחייב העכו"ם אבל לא הי' פועל הצלחה כמו דוד שכשהי' מנצח מלחמה אז הי' מתגלה ומתפשט אור חכמתו לכל.

שהי' הכל עי"ז מכירים כבוד שמים ואז ממילא הי' הפעולה רק הצלחה. כידוע שכאשר ע"י ניצוח הרע מתעלה ומתרומם כבוד שמים אז יש התעלות גם לעצם הרע כי נתעלה לשורשו ולמקורו שזהו מקור בריאת הרע בעולם כדי שינצחום ויגלה עי"ז כבוד שמים.

אבל אצל שאול נקרא רק ירשיע לרע כי לא גלו המסכתא שלו שהי' לו בעסק מלחמה זו, זה הי' רק נודע לו ולא לשום אדם ולא פעל כלום בפועל במעשה בזה, ולכך לא סיפר בכתוב מכל תקפו וגבורות מלחמותיו באריכות כמו מדוד רק בקיצור כי עכ"פ פעל בשורש הנעלם רק לא היו בגלוי לכל, ולכך לא נתקיימה כי הקיום רק ע"י ההתגלות לפועל שזהו מדת המלכות ומדת בריאת העולמות ועניינם, משא"כ בדוד דגלי לפועל כנ"ל נאמר יראיך יראוני כמשז"ל (קה"ר פ"ט א') ע"פ טוב תואר שכל מי שרואהו נזכר לתלמידו.

כידוע שדהע"ה הוא ראש לבעלי רוח"ק (שהוא מדרגה הנז' כמש"ל): ורואהו פי' משיגו וכענין שכתבו הקדמונים על משה שפיר קאמרית (שבת קא ע"ב) שכאשר אדם מחדש ד"ת נדבק בשורש משה, כך שנדבק בשורש דוד ורואהו אז נזכר לתלמידו כידוע שעיקר מה שאינו יכול להוציא מכח לפועל היא השכחה שמה שבשעת מעשה אין מחשבותיו ורצונותיו דבוקים כל כך בהשי"ת הוא מצד כח המשכח שמעמיס עליו היצר שזהו כל עיקר כח היצר אצל השלימים להשכיחם ברגע שיוכל מהתקשרותם להשי"ת.

(ודבר זה נעשה ע"י משה בשבירת הלוחות כמשז"ל ועירובין נד ע"א) אלמלא נשתברו כו' כי הוא מצד מדרגתו שהוא הניצוח דיצר לאכפיא ועדיין שורשו לא נתקן, ומצד אותו שורש הוא השכחה הנמשך לאדם שכמו שהחכמה נמשך מן השורש הנעלם וכח הזוכר שבמוח כך לעומתו כח המשכח נמשך מן שורש הנעלם דרע כידוע דשלשה מדות חכמה בינה דעת הם תלת מוחין שבמוח.

וידוע בחכמת הטבע כי ארבעה חדרים יש במוח והשלשה מהם כח הזוכר וכח השכל והשופט על כל דבר וכח ההרגשה. והם חב"ד חכמה מה מה שיקבל מאחרים ובינה מעצמו דבר מתוך דבר ודעת רוח"ק כנודע.

והד' הוא הדמיון והוא הקוף המתדמה לבנ"א. והם בקדושה נגד שלשה אבהן ודהע"ה רגל רביעי ואכ"מ ביאורם.

ועכ"פ עיקר החכמה הוא כח הזוכר והפכו השכחה נמשך מצד שוה"נ שעדיין לא נתקן, ואז"ל (שבת פ"ז ע"א) דא"ל יישר כחך ששברת כי באמת גם שברי לוחות מונחין בארון וכמשז"ל (ברכות ח ע"ב) הזהרו בזקן ששכח כו' כי שניהם שוים בקדושתן רק שמצד

הנגלה זה נשבר וזה שלם. אבל מקומם שוה ממש בארון וכן שאול לא נגרע ממדריגתו דבר נגד דוד וכמש"ל (מו"ק טז ע"ב) שא"ל אלמלא אתה כו'.

פ"י אתה ר"ל גוף שורש נפשו ודוד ושאו"ל הוא שם התואר להשתדלותם. ובהשתדלות ונקיון כחותיהם.

בניצוח החויה מצד היגיעה ה"י שאול כבן שנה שלא טעם טעם חטא כלל. רק שלא תיקן השוה"נ ומצד זה הגיע לו עונשו שהוא ממש כענין שבירת הלוחות (וכך המשילו רז"ל) (שבת קה ע"ב) כל אדם שמת כס"ת שנשרף, ושריפת התורה היא ענין אחד עם שבירת הלוחות דלכן נעשו ביום אחד כמ"ש במשנה פ"ד דתענית.

ודבר זה יתוקן לגמרי רק לעתיד ע"י דרגא דדוד שנאמר בו חיים שאל נתת לן] ומ"מ אז"ל (ר"ה יח רע"ב) בזמן שיש שלום הוא י"ז בתמוז שהוא יום שבירת הלוחות לששון ולשמחה, כטעם והנה טוב מאוד זה יצ"ר שנעשה מזה יו"ט כידוע בסוד הסעודה דליתן ושור הבר שהם שחיטת היצ"ר דלעתיד כנודע דליתן הוא יסוד ובהמות בהררי אלף נוקבא ושם הוא קלקול דיצ"ר כנז"ל] והם שני היצרים הנז"ל ברית המעורר לצדיק גמור שומר הברית וזהו הליתן והוא בי"ז בתמוז.

וברית הלשון הוא בהמות בהררי אלף בתשעה באב שאז נגזרה על כניסת הארץ שהוא הנוקבא וזהו ע"י הלשון כנ"ל ואכמ"ל. אבל עכ"פ יהי' דייקא יו"ט כי באמת העג"נ הוא רק בשעת מעשה אבל אחר הניצוח הרי אדרבא עי"ז הוא ישרות כח והתחזקות כח אמיץ כזה שגם בהעלם ושכחה עכ"ז הוא חוזר ונזכר ולא נפל ח"ו לגמרי אלא שבעוה"ז עדיין אינו מבורר עד עת שיקוים מ"ש שיחובר עצם על עצמי' אז יחוברו גם הלוחות הנשברות ויתברר כי לא ה"י שכחה כלל, אבל בעוה"ז אין מגיע ע"ז רק יישר כח מהשי"ת ואכמ"ל עוד]: והרואה דהע"ה ומשיגו וכן בחייו ראיית פניו הגופנים כטעם האי דמחדדנא דחזיתי' לר"מ (עירובין י"ג ב') אסתכלו לפומי' שנאמר והי' עיניך רואות וגו' וכמ"ש בזה במק"א כי עיקר הנפש היא בפנים כטעם אין פרצופיהם דומין זה לזה (סנהדרין ל"ח ע"א) מצד חלוקות הנפשות ואין ניכר החילוק בכל הגוף והוא לבוש לנפש.

והמשכילים יבינו מן הלבוש הפנימיות כידוע בזוהר ע"פ ואתה תחזה. ומי שמזכך גם הלבוש זוכה לקירון עור פנים דמשה.

כל חד לפום דרגא דילי' ואכ"מ ביאורו. אבל הכלל כי בלבוש גנוז כח הנפש וגם יש הבלא דגרמא המחובר עם הלבוש ממש כנ"ל.

ולכך אסור להסתכל בפני אדם רשע (מגילה כח ע"א) כי יש כח להד"ג שלו להתחבר שכך הוא גדול כח הראי' שכמו שבכחו לפעול באחר. כידוע בגמרא ובקדמונים מענין עין רעה ועין טובה.

כך יש לו כח המקבל ג"כ [כידוע דעין נמשל ליסוד בין דדכורא בין דניקבא בר"פ כל היד ובפ' יוצא דופן ובפ' האשה] להמשיך אליו ע"י העין רואה ולב חומד ההד"ג שלו בין לטב בין להיפך. הרואה דוד פועל כחו והד"ג שלו שזהו כל מדרגת הראי' לחכמי ישראל הראוים לכך לראות נפשות הקדמונים שהוא ההתדבקות בשורש כחו כמש"ל.

והרואה דוד יודע שהוא בשלימות הראוי כי הוא תכלית השלימות של כל ישראל. ואמנם יש רואה פניו בחלום פי' מצד כח הדמיון שהוא כח ה' המתדמה כקוף בפני אדם לאמת כנז"ל ומ"מ ג"כ אשרי מי שראה כו' כי זהו דרגא דילי' להיות הדמיון ג"כ אמת ואכ"מ] להיות זוכר תלמידו ולאוקמי גירסא.

ואז ישמחו שזהו תכלית השמחה וכמש"ל דעיקר החיות השמחה שהוא בילוע המות שעיקרו מצד השכחה כנז"ל: ומדרגה זו דמסיק שמעתתא אליבא דהלכתא אז הוא על פרשת דרכים שדבוק בשורש הנשר שע"י פרחא לעילא ונעשה בתורת אמך ע"י הב"ק בשם. כטעם הקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מו"ק טו ע"א) משום ותגזור אומר ויקם לך בין בתפילה אמר משיב הרוח נשיב זיקא כו' ובין בתורה כל חכמתו הוא עובר תיכף מעבר לעבר עד סוף המעשה ע"י הסייעתא דשמיא שיורד מלמעלה תיכף.

ושלימות זו המדרגה עדיין לא הגיע לה אדם בתכליתה שאף דהמע"ה נאמר בחי"ך איני מודיע כו' רק מרע"ה כל שמועותיו סלקא אליבא דהלכתא שאין כמותו רק באמת אינן שמועותיו כלל רק דבר ד'. כי הוא מדה אחרת ה' בו שהי' מדרגא דשמים ממש נבדל ומופרש מכל תאות עוה"ז וחמדות הגוף לגמרי ולא פעל שום דבר לצרכי גופורק מה שהשי"ת ציוה לפעול.

ולא עשה מעצמו כלום שום דבר אף מצרכי גופו עד שהי' הקול דהשי"ת נוכח עיניו והמצוה את זה תפשה וכל מעשיו ה' רק מצות [כענין שמאי הזקן שהי' אוכל כל ימיו לכבוד שבת שאז"ל והלל מדה אחרת היתה לו כדאיתא שם בביצה (טז ע"א) ובו"ר (פרשה ל"ד) דהנאותיו לגוף ה' דאזיל למגמול חסד עם הדא עלובתא וא"כ עשה לה כל מיני טובות והנאות כמו לאדם אחר וזהו דרגא דדוד] השי"ת.

ולכך נאמר בו לא ידע איש את קבורתו כי מצד ידיעה אנושיות לא נודע שייכות שלו עם הארץ (שהוא דרגא דדוד כנודע) שלא ה' בו רק השה"נ שלא נתקן עדיין מדרגתו כנז"ל וזה נעלם מעיני בנ"א לגמרי. [רק נודע שהיא מול בית פעור ובנחלת בני גד וכמש"ל בזה] שגם חטאו לא ה' בתאוה ארציות כלל רק אדרבא בהיפך מזה.

כנ"ל דההכאה על הצור הוא יסורין. כי גם מה שביקש לכנס לארץ אז"ל לא לאכול מפרי' כו' רק לקיים מצות ע"ש בספ"ק דסוטה.

ולכך אז כשביקש לתקן השורש על ד"ז זה א"א בלא דרך נחש עלי צור קודם הלידה שזה פעל בהכאה בצור דעורר זינא לזוני' וכמ"ש בזוהר הנ"ל בסוד קלא דהדרא, והיינו כי ענין הסייעתא דשמיא הנ"ל שהוא סוד רוה"ק הוא שורש דהע"ה ראש בעלי רוה"ק וגברא דמרא סייעי'. אבל אצל מרע"ה לא שייך כלל זה כי הוא ה' שמים ממש ולא שייך סייעתא דשמיא כי פעולתו ה' להוריד השמים לארץ.

שזהו ענין זיווגה בתחתונים הנז"ל והוא ה' כל נגלותיו מרכבה ממש להשי"ת כאחד מצבא המרום שלא פעל שום דבר מכח עצמו שיהי' צריך לסייעתא לה. אבל דהע"ה להיפך העלה הארץ לשמים לזווגה למעלה וזהו כל פעולתו שיהי' כל מעשיו שעושה מדעת עצמו ומרצונו שזהו הנקרא ארץ ג"כ כמו שמים נמשך מעצמות השי"ת.

והיינו ע"י שעשה הנסתרות שלו מרכבה להשי"ת שזהו רוה"ק [שמצד זה גדול מנבואה כנו"ל, אבל מצד הנגלות נבואה. גדול וכנו"ל].

וממילא הנגלות הנמשכות מן הנסתרות נמשכות מרצון השי"ת כי דעת ורצון עצמו הוא דעת ורצון השי"ת והנסתרות הם לד' אלקים שאין יגיעת ארם מגעת שם לכך צריך סייעתא דשמיא שיהי' מסקנתם וסיומם במעשה ובנגלות כראוי: והנה ודאי סייעתא זו ג"כ במשפט הגם דעל זה לא שייך יגיעה שהוא כטעם בני חיי ומזונא לאו בזכותא תליא אלא במזלא (מו"ק כ"ח ע"א) שהוא ההוא נשרא כנו"ל, [והם ג' כחות הנפש כנו"ל הבנים מן המוח כידוע.

והחיות בלב כמ"ש כי ממנו תוצאות חיים, ומזוני בכבוד כי הדם הוא בנפש כח המגדל ומזין הגוף. ור"ת שלהם מלך מדת דהע"ה שהי' שלם בכולם שהובטח על שלשתם] ומ"מ כל התורה מליאה בשכר המצות ובעונש העבירות ג' אלו והיינו כמ"ש שלהי שבת דע"י זכות משתנה המזל.

וכמש"ל דכפי פעולותיו כך הוא מטה שוה"נ ומכריעו. ואמנם פעמים דתרויהו צדיקים גמורים כמ"ש שם בשלהי מ"ק על זה דלאו בזכותא גבי רבה ור"ח.

ובר"ה (יח ע"א) מפורש משום דרבה מבית עלי וע"ש בתוס', רק באמת זהו נקרא מזלא דשורשו הנעלם נמשך מן האבות גם שהוא לא פעל כלום. אך מ"מ הי' מועיל השתדלות כדאיתא בר"ה שם משום דלא עסק בגמ"ח ומ"מ הי' שזה לר"ח בהשתדלותו רק שהוא מצד מזלי' הי' צריך השתדלות יותר ולר"ח הי' די בפחות.

וז"ש שם במ"ק תיכף אח"כ אמר רבא הני תלת מילי בעאי כו' והם נגד בני חיי ומזוני והועיל על ב' מהם בתפלתו והם חכמה שבמוח ועושר בלב כמשז"ל בירושלמי (מס' תרומות) לבא בכיסא תליא. וענותנותא הוא נגד שורש הנעלם הנקרא אין כמש"ל כ"פ וע"ז לא פעל כי הנה הוא ביקש של אחרים.

וזה דבר נפלא אטו מגברא דלית לי' קא בעי הי"ל לבקש סתם חכמה ועושר ועניות. ואלו הי' בחיים הי' שייך על זה לכאורה לא תחמוד בית ריעך וגו'.

אמנם ג' אלו דלאו בזכותא רק בסייעתא דשמיא ההשתדלות אדם לזה הוא רק בעי רחמי דרגא דדודכטעם ואני תפילה. והנה כמה מדרגות דסייעתא דשמיא יש וכידוע מהאריז"ל בס' הגילגולים שער הנבואה ובשער היחודים פ"ב במדרגות דרוה"ק שהוא התחברות ההבל שקדם או שלו וזהו מדרגת דהע"ה העליונה מכולם, או של צדיקים אחרים וזה מדרגת שהע"ה שהיו מהבל אביו מאחסנתא דאבוי ושאר בעלי רוה"ק כולם.

משא"כ נבואה הוא ע"י קול ודבור הקודם יעו"ש"ב וביאור זה שההבל הגם שהוא למטה מן הקול ודבור מ"מ הם ממשיים. והוא במדרגת האין שאינו מהות נרגש כלל וכמש"ל שע"ז נבנה הגוף והוא במדרגת אין אל הגוף.

ולכך ההבלא דגרמי היא סוד החלוקא דרבנן ומלבוש הנפש (ועבשהי"ח פ"ג) כי היא שוה"נ מן הגוף והוא למטה אף ממדרגת דבור שהוא המדרגה האחרונה בנחש כנודע. אך מ"מ היא מדרגה היותר ראשונה כענין וחידיה שבנפש דהיינו שהוא בגדר אין.

כך זה ההבל רק שמאין זה נבנה הגוף ונבואה הוא מן השמים כנ"ל. משא"כ רוה"ק בארץ כנ"ל.

ודהע"ה רבן של כל בעלי רוה"ק (כמ"ש האריז"ל שם) הוא ברזא דארץ ומלך הארץ יקרא. כי שמים וארץ הם גוף ונפש כנודע (סנהדרין צא ע"ב) ולכך יש ברוה"ק נגד נבואה מעלה וחסרון כמש"ל: וביאור זה כי הנה הנבואה או רוה"ק הוא רק ע"י זכות שקדם שיתגלה אליו אמתות השי"ת כי כל זכויות האדם שפועל הן במחשבתו ורצונו הן בדבור ומעשה סלקין לעילא כל אחד למקומו.

כי משם לוקח כטעם חלק ד' עמו וכמשז"ל ע"פ ויפח באפיו כו' מאן דנפח מתוכו נפח. והנסתרות שהם תרי גדפין דההוא נשרא ודבוקים בו פרחין למקומן בעצמות השי"ת מקום נסתר ונעלם מעין כל נביא וחווה בעוה"ז [רק יפתח בעוה"ב שהוא יום ההוא] אבל הדבור ומעשה פרחין למקומן ג"כ באותיות ו"ה דשם כנודע שהם הנגלות ובהם הוא הנבואה והיינו שע"י הכנתו והשתדלותו עכשיו זוכה שיתגלה לו.

ר"ל שיהי' הוא מרכבה לקול ודבור דהשי"ת שיהי' מדבר מתוך גרונו [וכמ"ש האריז"ל שם דא"א לשום נבואה וקול ממשיי כ"א לצאת דרך ה' מוצאות הפה של האדם הגשמי כטעם רוח ד' דבר בי דייקא ומלתו על לשוני וכך שמעתי על הקול דמתן תורה ודברות ראשונות דמפי הגבורה שנפתחו מוצאות הפה דכל ישראל ודברו דברות אלו].

כי אותו הקול ודבור הקודם מאחר שעלה למקום שעלה נעשה ממשות השי"ת, וע"ש בהאריז"ל קראו מלאך ולא ביאר החילוק בין נבואה למגידיים. [כענין שהי' להב"י דהוא מדרגה פחותה אף מרוה"ק] כי באמת נבואה נקרא בכל מקום מעצמות השי"ת אם לא במקום שנאמר מלאך ד'.

והגם שהי' מלאך נקרא בכ"מ ד' ממש כי עצמות השי"ת הי' מלוכש שם ג"כ. וענין המגידיים הוא ע"ד הדיבוקים שהיא מנפשין דאזלין ערטילאין כך המגידיים אלו ממלאכים ממצות [שלו דייקא] שהמלאך מדבר מתוך גרונו ויודע ונרגש היטיב לכל כי אין הוא המדבר רק כח אחר המדבר מגרונו כי המלאך אין בו כח להיות עצמות האדם ממש, ולכך אין דבוריו מבוררים וכמ"ש האריז"ל משא"כ הנביא אשר ידבר ולא יהי' נקרא נביא שקר כי מדבר בשם ד' ששם אין מקום לשקר כלל כי עצמות השי"ת מתלבש בו ומדבר מגרונו.

והשי"ת שהוא מקור הכל ומקור הנפש ג"כ הוא מתפשט בנפש כאחד עד שהוא מדבר ממש ככל אדם, שלכך אמרו למיכיהו. שקר אתה דובר ולירמי' ברוך ב"נ מסית אותך.

ושמעתי כי ודאי החזיקו ירמי' לנביא אמת שהרי שאלוהו רק ידעו שיש בנבואה טעות ודמיון המתדמה כאשר יש לו נגיעה לגרמי'. והיינו נגיעה דברוך ב"נ שלא הי' חפץ שילכו למצרים כי הי' רוצה להשיג נבואה וזה א"א בח"ל ואם אין הנביא מסלק הנגיעה לגמרי אז מצד הנגיעה יוכל לדמות שהוא קול ד' ואינו, והיינו כי באמת הוא קול עצמו ממש רק שהוא משיג ויודע שהוא קול ד' המדבר מתוכו: ואמנם אין השי"ת שופע בחסד חנם שהרי כך יסד העולם שיהי' הכל כאלו באים בשכרן.

וגם התגלות אלוקית זה אינו משפיע מעצמו רק כאשר קדם קול ודבור זה ועלה למעלה שהי' בדין שיטול שכרו להתדבק במקור חיות השי"ת ואותו ניצוץ מהשי"ת הדבוק בקול ודבור זה הוא יכול להתגלות לאותו אדם ששייך לו. או לאדם אחר כשעשה איזה מצוה השייך לשורש זה וכמ"ש האריז"ל שם וכל נבואה הוא בדכורא.

פי' מצד הקול ודבור שהוא עולה למעלה בעצמות השי"ת שיש שם זכר ונוקבא, פי' חומר וצורה גוף ונפש שהם איש ואשה כידוע ג"כ בספרי מחקרים הקדמונים כי גוף ונפש הם איש ואשה, והגם שבכלל הם הקול ודבור זו"נ כנודע והיינו רוח ונפש מ"מ הם ג"כ נפש וגוף, כנודע זה כי הנוקבא היא ג"כ מלבוש לדכורא ולכך רוה"ק בנוקבא כי ההבל שהוא כח האין של הגוף שדבוק ג"כ עם הדבור העילה בסוד מלבוש וחלוקא דרבנן הנז"ל, והיינו כי הדבור יוצא רק מן הגוף ויש בו ג"כ כח הגוף אלא שמ"מ עיקר הפועל הוא הנפש וכמש"ל בפ' חלק במשל דחגיר וסומא רק פועל דרך הגוף.

וכבר נת"ל כי חבור הגוף בנפש הוא ע"י ההד"ג והבל הזה הוא העולה ג"כ למעלה ודבק בשורשו שהוא האי"ן רק שהוא בנוקבא כי הוא אי"ן דגוף כנז"ל, וכאשר מכין האדם ומשתדל להיות נסתרותיו דבוקים להשי"ת הנה זה א"א שהשי"ת יאיר לו מצד הנסתרות, והגם שיהי' לו זכות בנסתרות מקודם מ"מ אין יד האדם משגת שם להשיג משם כנז"ל וכמ"ש בסוף תז"ח כי במחשבה שם הידיעה ולא הבחירה.

וא"כ אין שייך לומר בדין שיטול שכרו רק מצד הנסתרות שבגוף וההד"ג שזהו למטה מן הנגלות דנפש כנ"ל והגוף נעלמו הוא וגם הנפש מן הנגלות ומקום הבחירה ואדרבא בגוף מקום הבחירה היא רק בג' ראשונות שבמוח ולב ולא בז' תחתונות דגמר הפעולה שע"ז ארז"ל בוי"ר פ' כ"א י' בהמות נתתי לך שלשה ברשותך ושבעה אינם ברשותך.

פי' גוף ונפש הם אדם ובהמה כנודע [ועי' זוהר אמור צ"ו א' ב' וברע"מ ל"ז א' בסוד העומר שעורים. וע"ע בפ' בלק קפ"ט א' והיינו כי מחמשה מיני דגן נזכר בכתוב בשבח הארץ רק ארץ חטה ושעורה והשאר נכללים בהם כי הם השורש מאכל דאדם ובהמה כי השעורים מאכל בהמה כדאיתא בפ' בלק שם וברפ"ק דפסחים, ולכך אמרו בהרואה דשעורה רומז סרו עונותיו כי העונות מצד הגוף כדאיתא בפ' חלק והשעורה היא המבררת הגוף כמ"ש הזוהר שם, והיינו דברורין דאותו משכא דחויא הוא דייקא ע"י מנחת שעורין שמקריב כל עיקר כח חיות הגוף להשי"ת ועי"ז ערקא אשת זנונים מן ההוא משכא דחויא ואכמ"ל] ועל סוף המעשה דגוף נאמר אין אדם בארץ (דייקא) אשר יעשה וגו' במעשה לפועל, וכמ"ש במק"א שעל סוף המעשה נאמר אלמלא הקב"ה עוזרו כו' כי סוף מעשה נעוץ במחשבה תחילה דאין מקום לבחירה שם רק דבג' ראשונות דנפש שם אין הבחירה רק כולו טוב כטעם נשמה שנתת בי טהורה.

ובשבעה תחתונות דגוף להיפך אא"צ כנ"ל. ועיקר השתדלות אדם רק בז' תחתונות מצד הנפש ר"ל בהגדרת המעשים וכחות הפעולה מצד הנפש שבו.

אבל מצד הגוף שהוא סוף היציאה לפועל זה אין בידו. ובנסתרות ההשתדלות מצד הגוף במחשבותיו ורצונו וכל נסתרותיו להיות בלתי לד' אבל מצד הנפש ע"ז נאמר ישת חושך סתרו.

ובפ"ב דחגיגה (י"ג רע"א) הא בבתי גוואי הא בבתי בראי הפי' כי סתרו נקרא בתי גוואי ודברי רש"י שם צ"ע וכן פירש"י בפ"ק (ה' ע"ב) על הא בבתי גוואי כו' דמקום יש להקב"ה ומסתרים שמו כו'. היינו בתי גוואי שזהו הנסתרות הנקרא חושך ומחשכים לאדם שאין נגלים לו כנ"ל ושם הוא הבכי' על גאוותן של ישראל שנטלית שהוא מצד הנסתרות שאין מבוררים, שע"ז הוא כל הגליות והעדר הגאות שהוא הנשיאות ראש דג' ראשונות שלא הי' להם רק בימי שלמה שבימיו הי' הנסתרות מבוררין שהרי כל מלכי ארץ הודו, וכמ"ש שלום ואמת והי' בימיו מעין משיח שלא הי' צריך למלחמות כלל רק בסוף ימיו הוקם לו שטנכי הראו לו שעדיין אין מבורר לגמרי.

אבל אלו הי' הנסתרות מבוררין לגמרי הי' תכלית הנשיאות ראש לישראל. ולכך רק באותו מקום שיש להקב"ה פי' כשהשי"ת נכנס לנסתרות ומסתיר עצמו ואז החושך יכסה ארץ כטעם ישת חושך סתרו שם הבכי' מפני גוה.

אבל בנגלות עוז וחדוה במקומו ונהורא עמי' שרי' לעולם למי שבא להתקרב להשי"ת בנגלות בהגדרת כחות הפעולה הולך ואור לו באור תורה ומצות שהם נקראים עוז. כטעם ד' עוז לעמו יתן שנדרש על התורה שממנה התקיפות] וחדוה [כטעם עבדו ד' בשמחה] וכן נקרא אור ונר שזהו הנהורא: ומהות הגוף והנפש מחוברים ממש ומורכבים זה בזה כמשל דחיגר וסומא עד שא"א בכח אדם להבדילם.

לכן יש לאדם השתדלות בכל עשרה כחותיו וגם הכל ביד"ש כל העשרה כחות ופי' חוץ מיראת שמים פי' אותו הכל שביד"ש מצד היר"ש הוא הכל בידי אדם כי ז' תחתונות דנפש וג"ר דגוף נקראים יר"ש ששם היראה שמא אינו מבורר בשורשו לד' ממש. ולכן הוא הבחירה כי אלו הי' מבורר שהכל ביד"ש הרי הוא מבורר בכל, רק באמת ע"י הערבוב דטו"ר א"כ אין מבורר דשמא שורשו ברע.

והבירורין הם רק בנסתרות דגוף ומשכא דחויא ובנגלות דנפש כי בכלל כל נגלה הוא מצד הגוף ונעלם מצד הנפש. ולכך הנגלות דנפש הרי הם מתלבשות ביותר בלבוש הגוף לכך צריכים ג"כ בירורין ואמנם האדם עצמו אין מכיר בחיותו איזה כחות נמשכים מן המשכא דחויא ואיזה מן עצמות הנפש, רק מרע"ה דנקרא בעלה דמטרוניתא לא יגע בנסתרות רק בנגלות שמצד הנפש כי בנפש אין ההשתדלות אלא בז' תחתונות כנ"ל.

ולכך לגבי משה יראה מלתא זוטרתא היא (ברכות לג ע"ב) שהי' רק במדרגת התחתונות משא"כ מלך כיון שכורע שוב אינו זוקף (שם לד רע"ב) מצד תוקף היראה שהיא אצלו בג' ראשונות דשם עסקו והשתדלותו. כידוע דדהע"ה קרא עצמו בהמה כטעם ואני בהמות הייתי עמד, ונקרא ג"כ דוד הקטן כמ"ש בפ' א"ע (ס' ע"ב) דפני השור נתהפכו לפני אדם אפי' זוטרי פי' דשור הוא הראשונה מג' בהמות דברשותך שהוא בסוד השורש הנעלם שהוא ההבלא דגרמי שהוא מצד המוחין דקטנות כרובים כרביא.

ובשם הי' חטא ישראל בעגל שקלקלו השוה"נ כי באמת המעשה לפי דעתם וחכמתם הי' נראה שעסק מצוה הוא לעשות אלהים וגו' כדי להמשיך יראה עליהם כמו שת"א דחלן. רק שבקשו לזה פעולה גשמות ותמונה ממש שזהו מצד הגוף, ובקשו לעשות ממעלה מטה שהנסתרות והג' ראשונות ימשיכו יראה מצד גופנית ממש ומדרגה תחתונה.

ולכך יחזקאל בקש רחמים דפני השור הוא קטיגורי' שגם שורה"נ שלהם הוא שור ממש אוכל עשב, פי' גופני ובאמת האי"ן שבגוף צריך להיות לו דיבוק לנפש בסוד מוחין דקטנות וזהו כרובים שהוא זנב לאריות ולא ראש לשועלים ודיבוק לגוף בפני שור שמצד זה נמשך העון כנז"ל. כי יש לאדם לעלות כחותיו למעלה ולעשות מגוף נפש ולא מנפש גוף, ומי שהוא ברזא דארץ כגון דהע"ה כל עסקו הי' בנסתרות וג"ר לבררם ולהדביקם בג"ר דנפש.

כי הגוף מלבשת הנפש אבר באבר וכח בכח כידוע ומאן דאחיד בג"ר בגוף אחיד ג"כ בג"ר שבנפש המלוכש בהם. כידוע דאין חילוק האוחז ביד המלך בין כשאוחזה כשהיא ערומה ובבשרו ממש בין כשאוחזה כשמלוכשת בבית יד מ"מ אחדן במלכא ממש, (וכן להיפך המבורר בז"ת דנפש אחיד ג"כ בז"ת דגוף כי א"א לזה בלא זה כנ"ל).

ולכך המשיך רוח"ק מחכמה עילאה וג"ר דהשי"ת ע"י הבל הגוף דסליק למעלה ונעשה ג"ר דגוף שלו למעלה ג"כ תקועים במקום הנקרא גוף ומלבושים לג"ר דנפש דעצמות השי"ת. ונמצא אח"כ כשזכה שישפיע לו השי"ת מצד זכיותו להשיג מעצמות אמיתות אורו הי' השגתו מצד הג"ר.

רק שהי' מצד התלכשות בגוף ולבוש שהוא ההבל הנז' שהוא ההוא נשרא כנז"ל שעליו הי' רוכב שהע"ה כנז' בסבא דמשפטים קי"ב ב'. דגדפא דימינא שהוא הרחימו שבמוחותוקף חשקו הי' על עמודא דאשא רשפי אש שלהבת"י דהתלהבותו לרצון השי"ת, וזהו להאיר לפניו הדרך כטעם ותורה אור כי החכמה מדרכת לאדם כטעם בהתהלך תנחה.

וגופא וגדפא שמאלא שהוא הדחילו דלב שאחריו נמשך כל הגוף כטעם ד' יראה ללבב וכמ"ש בפ' חלק גבי דואג ואחיתופל דרחמנא לבא בעי ולא החכמה. כי מצד המשכא דחויא עיקר ההשתדלות שהוא היר"ש והדחילו הוא בלב ששם משכן היצ"ר כמ"ש בפ' הרואה, והם על עמודא דעננא כטעם ישת חושך סתרו כי עקוב הלב מכל וגו'.

והדרכתו הוא רק כאשר ימשש העור באפילה למצוא במחשכים אור החכמה האמיתית המאיר לו, ושם הוא עיקר בתי גוואי ומקום המסתרים כמ"ש"כ. ולכך הוא מצד צפון שמיד שהי' קם בבוקר ומקבל עומ"ש ראשונה לצד מזרח שהוא נגד גוף הנשר ואמיתות בהירות השי"ת מצד השורש הנעלם ותמן חמי והשיג מה שהשיג ועדיין לא הגיע לגילוי.

ואח"כ לצד דרום ר"ל התגבר באהבה ששם קצת התגלות ויש מאין והשיג ג"כ מה שהשיג ועדיין אינו בגילוי גמור עד שפנה אח"כ לתוקף היראה ותמן מאיך עינוי מצד גודל הבושה מהשי"ת שזהו עיקר היראה כדאיתא בנדרים (כ ע"א) וזקיף ריש'י. וזקיף ראשו כטעם ד' זוקף כפופים שאז"ל בברכות (יב סע"א).

כי כשהשלים כל הג' ראשונות תיכף זקיף ג"ר דילי' שהשי"ת האיר לו בהוא הבלא הנז' בפ' בא ל"ט א' [שהכל אתעביד מיני' כנ"ל דהוא שורש הגוף ולכך גם קלא אתעביד מיני' אע"פ שהוא למטה מהקול. מ"מ מצד הגוף היא למעלה דקלא קאים על קיומי', משא"כ זה יש לו התפשטות וכח הולדה להוליד קיל כי הוא השורש כנ"ל].

ולכך תיכף בההיא שעתא בא הנשר שהוא הסייעתא דשמיא שלו שהוא אותו ההבל כנז' שם בפ' בא שזהו שורש סיועו ומיני' חזי כל מה דחזי ושט ת' פרסי. ר"ל כל ארץ ישראל שהוא כחות הגופנים כולם, ועד דמטא לטורי חשוך.

כבר ח"ל סודם (ב"ד לד ע"א) ששם הנפילים. פי' חכמה הנפילה מהשי"ת בסוד השבירה והוא רצה להעלותה למעלה.

וההוא נשרא אתא משם כי הגוף הוא משכא דחויא רק שהוא העלה הג' ראשונות בכח הסתכלותו בצפרא לג' רוחות. ר"ל לג' כחות אלו להשי"ת.

ולכך הביא לו תרין טרפין דבטורי חשוך הם ב' שרשי כחות חכמה שהפיל השי"ת למקום החשוך. ר"ל למקום שאין שם שום אור כלל.

והם הז"ת דגוף שזהו טורי חשוך. והפיל השי"ת לשם ג"ר שהם כחות מהשי"ת.

והשורש הנעלם הוא דבוק למעלה בסוד כרובים כרביא כנז"ל אבל הב' כחות הנכנסים בטורי חשוך אלו הם מוח ולב. כי השוה"נ הוא נעלם מן האדם והם נופל וגלוי עינים עי' בפ' בלק ר"ח א' כי הם אמרו הא בר נש דעבדת חטי כו', והמלאכים נקראים קיימים שהם כחות קבועים וקיימים כל אחד כפי מה שהוא וא"כ הם הי' כחות הקטגוריים שברא השי"ת: והוא עצמו כח היצר כמשז"ל (ב"ב טז ע"א) הוא שטן הוא יצה"ר יורד כו', פי' שכשהוא למעלה שם לא שייך יצר וכחו הקטרוג שהוא היפך אמיתות רצון השי"ת שחפץ בטובה ושונא מי שמדבר דלטוריא על בניו כמו שאז"ל, רק מ"מ רצה השי"ת שיהי' כח זה בעולם ג"כ מצד שאוהב משפט ומצד התפשטות מדת המשפט והדין הגיע המשפט להיות מקטרוג ושעל כרתו יענה אמן.

וכשהוא למטה דלא שייך קטרוג כחו הוא היצה"ר להסית לרע שזה עצמו הכל אחד רק למעלה נקרא קטרוג ולמטה רע וזהו הורדה לו כשיורד למטה כי למעלה אינו נקרא רע כלל כי כך רצון השי"ת רק ע"י ההורדה למטה כשפועל באדם אז נקרא גם הוא רע כמשנת"ל. ונקרא בפ' כל כתבי מלאך רע ופי' מלאך שלוח מהשי"ת ומפי' עליון לא תצא הרעות ומציזו אין מקום לבחירה להשתנות לרע שהבחירה רק באדם ואיך נעשה רע רק האדם עושהו לרע גמור כמשנת"ל.

וזהו אוירא דעלמא שמשנהו. ועזא הוא בלב ששם עיקר היצר ושניהם לשון עזות שהוא היפך הבושה שהיא היר"ש כנז"ל שהוא רזא דאשת חיל ואלו אשתזנונים [ומ"מ א' אלופו של עולם גנוז בגווייהו בסוד השורש הנעלם שאין אות הא' נרגשת במבטא כלל שהוא בהעלם גדול דלולי זה לא הי' שום חיות.

וזהו כל עבודת האדם בעוה"ז להוציא בלעו מפיו והשוה"נ ההוא להעלותו למקורו ולהיות גלוי שעזות זו מהשי"ת. כטעם הקב"ה גוזר וצדיק מבטל שזה עזות, וכן השמחה היפך היראה והבושה רק שהיא לד' והרע ממילא מתבטל לגמרי כשנעדר חיותו מהשי"ת ר"ל שאין עוד רצון השי"ת טמון בהעלם תוך העזות הרעה] רק עזאל במות דשם ראשית הדיבוק בשורש הנעלם שנקרא אל והם אטעיו עלמא ביותר קודם המבול שהיו להם ג"כ כח הפריחה למעלה עי' בילקוט בראשית ממד' אבכיר.

פ'י שלהיותם שורשם למעלה הם הי' בסוד הנוגה לו סביב שפעמים נתהפך טוב ופעמים רע כנז"ל, וזהו השם שלמדו לאותה ריבה ששמה אסטהר הנז' שם במד אבכיר אשר לדעתי ברור שלזה' כיונו במגילה י"ג א' שהי' או"ה קורין אותה ע"ש אסטהר, ובתרגום שני אסתר ב' ז' איתא בשם כוכב נוגהא בלשון יונית אסתירא וז"ש קבעוהו בז' כוכבים דנוגה היא מז' כוכבים ובו אתיליד נורא וכח היצר דזנות כדאיתא בשבת קנ"ו א'.

ולכך ריבה זו שהתגברה נגד תאוה זו נקבעה בטיב שבה, פ'י כח נפשה העלתה עד הטוב שבאותו כוכב כי בכל דבר יש טו"ר וסוד אותו כוכב נוגה ע"ש נוגה לו סביב. כי רק ביצר זה הוא הטו"ר כמש"ל בשם מדה"נ דיצר זה לא יתבטל גם לעת"ל כי לא יהי' חמידו דאורייתא.

והוא המשתנה] גם לטוב ונבלע בקדושה. והכח המסיתה לזנות נקרא שמחזי והוא עזא כמ"ש במק"א כי התאוה בלב ואז הי"ל כח שגם בעת דבוקם ברע עכ"ז היו פורחים למעלה, פ'י הי' כח התפשטות עד לב השמים כמשז"ל בתיהם שלום וגו', שהי"ל כל מיני חמדות למילוי הלב וכן כל מיני חכמות למילוי המוח והיינו ע"י הפריחה למעלה להשיג ג"כ אמיתות השי"ת שהוא המנהיג והוא הנותן כח לכח הרע ג"כ, ומצד כחו הבלתי בעל תכלית החשיך כח לרע בבלתי תכלית מאחר שגם זה נמשך עכ"פ מעצמות כח השי"ת והרי כח השי"ת בלתי תכלית, והיא כשהתבוננה באמיתות השי"ת איך הוא המנהיג הכל נשארה דבוקה שם ר"ל במחשבה ותבוננות זו ולא פנתה עוד להתבונן בחמידות עוה"ז כלל: וזהו הטוב שבנוגה [ואמנם לפי שהוא בנוגה שמשם יניקת העכו"ם לכן עשאוה אח"כ אלהות כי הוא שוה"נ דרע וזהו מרחץ של אפרודיטי הנז' בע"ז (מד' רע"ב) שכתב הרמב"ם בפירוש המשנה שם שהוא אליל כוכב נוגה יעו"ש ומ"ש בגליון הערוך שלי.

ולכן רחץ ר"ג דאתי מדוד לתקן שורש הרע דזימה ע"י הרחיצה שהוא המדרגה היותר פחותה מגוף הקדוש שהרי אסור להזכיר שם ד"ת [ומ"מ כפי לשון המשנה הזכיר ויעו"ש בגמרא כי א"א לבירור רק ע"י ד"ת], והוא כמראה אחוריים מן הגוף ומצד ההוא יש לה קצת שייכות עם קליפת נוגה שהוא בסוד אחוריים כנז"ל.

והוא אחוריים לגוף הקדוש שהוא בסוד הנוקבא כמשז"ל בכ"מ על הגוף איקונין של מלך. ואיתא בוי"ר (פל"ד) על הרחיצה דרוחץ איקונין של מלך והלל אמר דהולך לעשות מצוה.

פ'י דשם הוא יפוי האיקונין כמש"ל דבכ"מ יפה תואר נקרא בהגדרת התאוה ושם דייקא התגבר להעלות קליפת נוגה והוא בעכו העומדת על המיצר דארץ ישראל וחציו א"י וחציו ח"ל כדאיתא בתוס' רפ"ק דגיטין ב' הירושלמי דלכך נקרא פעמים א"י ופעמים ח"ל ע"ש], כי העכו"ם דשם בטילה וטפילה לגבי גוף המרחץ כמו שהשיב לאותו הגמון [שהוא כומר אותו עכו"ם ורצה להתגבר כנגדו ולהמשיכו אדרבא שהוא עובר על ד"ת ועי"ז ימשכנו] והיא תשובה גנובה כמ"ש התוס' מכוסה ונעלמת, שהעלאת שורש תאוה זו לשרשה היא בהעלם גדול בכמה לבושיין וכסוין מצד משכא דחויא שלא יפגע בו כנודע.

ואני אומר אינה גנובה פי' מצד רזא דאנ"י אינה גנובה כלל ואכמ"ל עוד], אמנם הם המשיכו כ"כ הרע בהתפשטות מכח כח הבלתי בעל תכלית עדשגרמו חורבן העולם, ואז אח"כ נשבע הקב"ה כו' והוא מה שקשרן בשלשלא דפרזלא פי' ברזל הוא מדת דהע"ה כנודע והוא המתקן שורש הנעלם ומעלה ההבלא דגרמי להשי"ת ונשארו הם למטה קשורים בטורי חשיך.

פי' התוהו שהוא אחר ת' פרסה דארץ ישראל שהיא חמדות העוה"ז שמצד הקדושה, ותואר ישראל שהוא מצד הויות הארץ ואח"כ מגיע למה שקודם הויות הארץ דהיינו התוהו שבהררי [פי' כחות] קדם פי' כי ברישא חשוכא והדר נהורא כברייתו של עולם כי ישת חושך סתרו. ומצד הנסתרות שהם קודם הנגלות נמשך החושך כי מצד שיש נסתר הרי נסתר האור והחושך יכסה ארץ הנגלות רק אח"כ הוא האור ומי שנמשך בנגלותיו אחר תאות עוה"ז דבוק בהררי קדם: ואלו כחות היצ"ר שבנסתרות הגוף במוח ולב קשרם שם ואין להם התחברות עוד עם ההוא נשרא שיוכלו להשיב למעלה כנ"ל להמשיך רע בבלתי תכלית שזה א"א עוד.

ומיד שמתגבר הרע להתפשט עד שורשו הנעלם דהוא ההוא נשרא אז נראה הקשת שהוא התהפכות הנוגה ואותו שורש לטוב ונפרד מן הרע ולעולם שני אלה לבדם קשורים בחושך. [ובלעם קראן מחזה שדי ע"ש בזוהר כי שם זה הוא שם היסוד כנודע אשר אליו רומזות הקשת כטעם ותשב באיתן קשתו ולשון רז"ל יורה כחץ כנודע, כי מצד זה אין מניח להתפשטות הרע כטעם שאמר לעולמו די ולכך מצידו הוא הגדרות התאות דעוה"ז והם מחזה של שם זה כי מ"מ שני אלה נמשכים מן שורש הנעלם שהיא הקשת רק שאינם יכולין להתחבר עמו לעלות מצד קשרתם למטה ולכך אמר מחזה בלשון תרגום שהוא אחוריים כנז"ל] ולא הג' שאז לא היו קשורים ועזא אתתקף וארגיז כו' פי' כי עיקר תוקף היצ"ר בתאות ובזה הי' חטא דור המבול וכן אחר המבול תיכף בנח ביין וחם כנודע, [וג"כ שימש בתיבה] וזהו דאתתקף שכח התאוה התפשט גם בהוא שעתא ולכך אפיל לי' בעומקא עד קדלי' פי' שהוא בתכלית החושך ואין לו שום השגה להתפשטות כטעם אין אדם מת וחצי תאותו בידו (קה"ר פ"א).

משא"כ החכמה החיצונית היא בהתפשטות יותר כי רואה קצת אור שלכן אז"ל (איכה רבתי פ"ב) יש חכמה בעכו"ם תאמין. והם אילפין לבני נשא חרשין כו' פי' מיני חכמות איך להשיג תאות עוה"ז.

ומי שלומד מהם סגיד לקמייהו כדאיתא שם רי"ב א' [ואכ"מ לבאר כל הלשון דשם] פי' מקבל על עצמו הנהגתם ר"ל להתנהג עפ"י חכמה חיצונית מה שזולת השי"ת ותאות גופו, וזולת זה אי אפשר כלל שינק מהם כידוע דכל העוסקים בחכמות טבעיות כופרים גמורים כי א"א רק שיכפור בחכמות האמת דהשי"ת ולהאמין דהעולם כמנהגו נוהג עפ"י הטבע וחכמות עוה"ז, וא"א ללב להכיל שניהם יחד ולתווכם דלכן הקורא בספרים חיצונים אין להם חלק לעוה"ב (סנהדרין צ' ע"א).

רק מי שהוא בדרגא דשהע"ה [ומ"מ ג"כ בקשו למנותו כמ"ש במק"א שהוא מצד הקורא בס"ח אלא שלא עלתה בידם כמו שאירע לרמב"ם שאמר האריז"ל עליו למעלה ג"כ חכמתו הצילתו] שהוא הי' מושל עליהם כי כל נסתרותיו היו משועבדים לד' מצד הג'

ראשונות דגוף. וע"י זכה לגילוי רוח"ק והסייעתא מהשי"ת כנגדו עד שנעשה דבוק בו ממש ומשל על ג' כחות אלו והם סגדין לי' שגם הג' ראשונות דגוף מצד הקדושה הי' תחתיו כי הוא הי' דבוק גם בנפש בעצמות השי"ת כנ"ל דמאן דאחיד בלבישא דמלכא כמאן דאחיד במלכא.

וכל עסקיו הי' רק בחמדות ותאות עוה"ז כנז' בכתוב וכן כל התחכמותו מכל בני קדם היינו בכל חכמות דעוה"ז איך להשיגם שזהו חכמות בני קדם, והיינו שע"י דביקותו בג' ראשונות שהם הנסתרות להשי"ת הי' לו תקיפות זו דאני ארבה ולא אסיר. כי חשב שהוא למעלה ממרע"ה כמו משיח כנז"ל כי כל הנגלות נמשכים רק מן הנסתרות והוא כבר דבוק בנסרותיו ושורשו הנעלם ולכך התפשט בנגלותיו בכל מיני התפשטות בלי שום הגדרה ורצה להעלות כל הנמצא בטורי חשוך.

פי' כל מיני חכמות עוה"ז וחמדותיו הכל להשי"ת ומקודם בכל צפרא הי' מסתכל לג' רוחות כנ"ל לשעבדנסתרותיו להשי"ת. והשי"ת עורו ברוה"ק דההוא הבלא שהוא הנשרא שהי' מביא לו ב' עלין.

פי' דקיום חיות בעלי חיים מן מאכלו והם אותם עלים שמהם קיום חיות האין הנעלם הוא רק משני כחות דחכמה ובינה הנמשכים ממנו שהם כמו מאכל לו. פי' שבהם התפשטות השגתו שלולי זה הוא אין גמור ודבוק במקורו ונבלע בו ואין לו חיות בפני עצמו רק כאשר מתהווה ליש ששם הוא השגה שזה נקרא מאכל כטעם ויחזו וגו'. ויאכלו וישתו. והם ב' טרפין אלו שהביאה לו שהם שרשי דנופל וגלוי עינים.

ר"ל החכמה החיצונית והחמדה החיצונית שהם ג"כ נמשכים מכח מאכל דההוא נשרא כנז"ל והם כמו עלין לפרי. ופעמים הביאה לו רק אחד פי' כפי הרוה"ק שהאיר לו במה לעסוק באותו יום אם רק בהשגות החמידות דעוה"ז או בהשגות ההתחכמות בהם או בשניהם.

והארת רוח"ק זה הי' ע"י טרפין. פי' כטעם ועלהו לא יבול אפי' שיחת חולין כו' (ע"ז י"ט ע"א) שכן מחשבת חולין בעניני עוה"ז נקראים טרפין והם משני מינים הנ"ל.

והי' לו בהם סימן להכיר מצד המחשבה שהביא לו ההוא נשרא מי הוא רוצה לגלות לו ביום ההוא. כידוע דהמחשבות הבאות לאדם בעת התפלה ולשהע"ה שהי' תמיד כמו בעת התפלה כי הבלא דילי' הוא אחסנתא דאבוי כדאיתא בפ' בא ל"ט א' שהוא ברזא דתפלה כטעם ואני תפלה.

וההבל הוא המזלא שורש האדם כנז"ל והוא ג"כ בזוהר שם דהכל תלוי בהאי הבל ע"ש והיינו כמ"ש בני חיי ומזונא תליא במזלא] הם כדי להעלותן כי הם רוצים בכך. וגם מצד הרע רצונו בכך שע"י יונק מטוב כי כל חשקם לפרוד מהשלשלאות כנ"ל, ואם ישיגו לשם איזה חלק טוב שיתדבק בהם הי' יונקים הרבה ע"י הטוב הדבוק עמהם והי"ל כח התפשטות שלכאז"ל שילהי סוכה כי הגדיל לעשות שמניח כל העכו"ם כו' ובת"ח יותר כו'.

והיא חושקים מאוד לשהע"ה פי' שכח הרע ר"ל ההתפשטות בחכמה ובתאוה דעוה"ז חפץ מאוד ד"ל הטביע בו השי"ת כח זה להיות יותר בת"ת ובישראל. רק שמצד התגברותם על הרע מגיעים כל העונשים והנראה להיפך בעוה"ז: ובימי שהע"ה היא להם באמת ג"כ כל מיני טובות וחמדות וכל מיני חכמות דעוה"ז ואותם טרפין הביא לו ההוא נשרא.

פי' שהשיג ברוה"ק אותם מחשבות השייכים לאותו יום להעלותן. ומחשבה הראשונה מהם נקרא טרפין שזהו עלה לפרי גופי וזה הביאו לו לביתו פי' אל מקום הקודש כטעם עלה לפרי אבל אח"כ ירד הוא עצמו אל החושך פי' אל השבירה והתוהו שהוא שטף עניני עוה"ז המחשיכים ומעלימים אור השי"ת ושם תרמוד במדבר בהרים.

ובפ' פנחס רל"ג א' איתא דלשם הוליכו וע"ש ב' ע"פ ויבן כו' למנדע ב' חכמתא עילאה כד"א ויבינו במקרא. פי' להעלות החכמה חיצונית למעלה.

ותרמוד הוא שורש הפסולים כדאיתא בסופ"ק דיבמות כמ"ש במק"א עמ"ש בירושלמי מובא בתוס' ריש חגיגה לענין לרכוב אפרידה אין למידין מהקוע כי פרידה ממזר. וז"ש בפ"ק דחולין (ז ע"א) דאין לה רפואה כמשז"ל דגם לעתיד וישב ממזר באשדוד.

והיינו כמ"ש ע"פ ונחש עפר לחמו דאין לו רפואה כי הוא נקרא אשת זנונים ופרי' נק' ממזר וכמשז"ל רובן של ממזרים עזי פנים ועזות הוא שורש הרע והיפוך הבושה דאשת חיל כמ"ש"ל וכמ"ש במק"א על ענין חוצפתא מלכותא בלא תגא וסנהדרין ק"ה ע"א) וגם במ"ש (סוף סוטה) בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי כי זהו מצד המלכות דקדושה כשתתגבר אז תהי' כאשה בית בעלה שאינה בושה עוד אבל בעוה"ז אשת זנונים נקראת מעיזה פני' ותאמר וגו' רק אז יתגדל העזות ואז יהי' תיקון לשורש הרע דיבולע המות שזהו פסול ממזרות כמ"ש בפ' עשרה יוחסין מישן מיתה.

ואז עתידים ממזרים ליטהר שאז"ל. וכמשז"ל (בקה"ר) ע"פ את דמעט העשוקים דניאל חייטא פתר קריא בממזרים כו' פי' חייטא הופר הקריעות כטעם חייט לי הדין מדוכא(איכה רבתי) שתפר המלבושים שהם הגופים כי פסול ממזרות הוא רק מצד הגוף דבנפש לא שייך ממזרות כלל, וכן שליטת הנחש הוא רק במשכא דחויא והתפירה הוא בלבוש שבו יש קרעים קרעים דאין אדם צדיק וגו' וצריך לחייטא ודניאל שמו שלו נתגלה הקץ שגילוי האחרית על בורי' הוא רק לשם נפש זה.

וכנאמר ואתה סתום וגו' לפי שהוא מן הסריסים והי' ג"כ כודנייתא דלא ילדה דהפרידה שאין לו ראש היחוס אין לו ג"כ לבסוף. ולישראל יש ראש היחוס והוא אברהם אבינו ועליו הי' נאמר שהוא כודנייתא דלא ילדה שכך אמרו עליו האומות שחשבו שאינו ראש יחוס.

ודהע"ה הסוף וטענו עליו פסול משפחה מצד ראשו. כי כך הוא המדה במקום תוקפו של דבר שם דייקא ראשית המחשבה נראה להיפך.

ולכך דניאל דייקא לו נתגלה טהרת הכודנייתא כשהובטח ע"י יחזקאל ונתתי להם וגו' טוב מבנים וגו' ובודאי לא דבר ריק הוא מ"ש טוב וגו' ודבר זה הוא כשנתגלה לו הקץ הגמור. וכן דניאל חייטא זה כי כל שמות חז"ל ידוע שלא דברי תוהו הם כי אין חילוק

בין דברי רז"ל לד"ת והרי אנו רואים איך רז"ל דרשו השמות הנז' בכתובים ומסתמא גם הם בדבריהם עשו כן.

ולולי כן למה נז' כמה פעמים אמרי לה ר' פלוני ואמרי לה ר' פלוני וכיוצא בו ומה נפקא מינה. אבל ודאי השם הוא רושם לשורש הנפש ודייקא שורש נפש זה מיוחד למאמר זה ופעמים פליגי בזה אמר לה דלאותו המאמר כח האומר הוא כח ר' פלוני ואמרי לה ר' פלוני.

וע"ע בב"ב (קס"ד ע"ב) גבי יהודא חייטא הי' ג"כ תופר הלבוש ע"י מעשה הכתב [בתהילות דהע"ה] ולכך נאמר עליו לה"ר כי לה"ר הוא ג"כ שורש נחש כמשאז"ל ותיקונו אינו ע"י כתיבה. ועמש"ל דל"ג סע"ב ואכמ"ל] אמר הקב"ה אני מנחמם כו' כטעם שמי מעיד עליהם ביציאת מצרים שמאחר ששמו משותף בשמם א"א שיהי' לעז ממזרות וזהו אנ"י דייקא מנחמם.

(ולכך בשובו מתרמוד אמר קרא דדמעת העשוקים כדאיתא בפ' משפטים שם, ובזוהר שם נדרש על שמת בקטנות בלא בנים והכל אחד בסוד הכודנייתא הכוללת שניהם כנ"ל): ושהע"ה הי' תקוע. פי' תקוע עצמו לדבר הלכה לומר אני ארבה ולא אסור שחשב שכבר הגיע למדרגת משיח ולכן רכב על הפרידה (וכן רבי דאתי מדוד גידל פרדות לבנות והגם דהוא מלאך המות כנ"ל דזה נקרא מיתה).

מ"מ הוא גידל והחי' דבר זה להעלות מדרגה זו ג"כ כמ"ש בפ' חלק אי מן חי' ר' שמי' שהוא מדרגת משיח באותו דור. ורפב"י הי' בסוד אלי' שלפני משיח כמ"ש במק"א והוא אמר מלאך המות בביתו כמ"ש בפ' עשרה יוחסין אלי' כופתו כו' כי הוא מברר היחוסין כי מצידו הוא הבירור לפני בא יום ד' וגו'.

אבל משיח הוא מטהרם. וגבה טורא ביניהו שאלו נתחברו הי' רבי משיח כי הי' תיקון לפרידות והוא אמר שאין לו תיקון ואכמ"ל] אז בלכתו אל גיחון כמ"ש בזוהר בא ל"ה א' דהוא שבילא מנהר גיחון הגדול יעו"ש לשונו.

ודמשם הי' רביית אור שהע"ה ק כל משיחה לשון רבי' וגידול ומשם גידולו] והיינו כי גיחון סובב את כל ארץ כוש וידוע דהשחרית והיופי בכל מקום הוא בשמירת הברית וכמש"ל כ"פ. וכמו ששמעתי ע"פ הלא כבני כושיים דנאמר אותו פסוק על ענין מקרה לילה והוא שכיח ביותר בשבט אשר.

לכך אמר זה עמוס שהי' משבטו וגם נקרא בפ' חלק לקה בעורו שהוא רק לקותא בעור ומשכא דחויא כנ"ל, דממזרות לא שייך כלל בנפש והי' עונשו ע"י מעשה חם שהוא בשטף התאוה כנז"ל. ונהר זה הוא הסובב פי' מגדל אותה מדינה מסתמא כל ארץ ונהר שבה יש להם כח מיוחד השייך לעניינה.

וזהו ברזא דהתנין הגדול שהוא השורש הנעלם שחלק מימיו הרע דכוש בפני עצמו והוא חושך ושחור והטוב שבו מגדל בג"ע הזרע דאור זרוע לצדיק יעו"ש בזוהר, פי' אור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית שהוא תכלית השלימות דלעת"ל רק שהתנין הגדול והרע הי' ג"כ שואב ממנו דהו פלחין לשמשא.

והיינו ע"י בטישת התנין באינוניאורין, פ"י הכלים שלו שהוא המשכת הרע עי"ז הי' נכבה הטוב. כי בהתפנותו לעכו"ם ולתאות עוה"ז בגודל חכמה והשגה והתפשטות הוא רע גמור ונכבה הטוב.

ולכך הוצרך לגנזו לצדיק שהוא גננא דגנתא. פ"י שיהי' ההשפעה לכנס"י בצמצום גדול ובתכלית העלם והגדרה מרובה כהוראות צדיק.

ורק מ"מ אח"כ התחיל לצמוח וליראות שפע האור ואז חזר שורש הרע לכבותו מצד גיחון שהוא התאוה כנ"ל. רק תיכף הי' ההבדלה ואתפלגו מימיו ושביל.

ממנו אדרבא הצמיח הזרע ההוא כי יש שביל בהכנסת כל התאות לגלוי אור העליון ומשם יניקת שהע"ה (ודבר זה הי' במעשה בראשית בסוד וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל וגו' כמ"ש שם וכן הוא הכח אצל כל אדם כידוע ואכמ"ל] ואז כשהתחיל לינק ממקום זה רכב על הפרידה להעלותה ג"כ כנ"ל.

ולכן פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה דייקא מהם נמשך הפסול כידוע עבד ושפחה בכל מקום ר"ל מדרגות הקטנות שהם כממוצעים בין ישראל לעכו"ם, ומצד שהע"ה תיקנם באמת פ"י מצד היהדות רק עי"ז נמשך הפסול מצד עבדים שלו. והיינו כי מדת שהע"ה הוא בהתפשטות חמודות עוה"ז כי הי' אור בהיר לפניו איך בכל מתפשט עצמות אלקותו ית' והכל נמשך מאמיתות רצונו: ומצד הזה הוא תיקון השורש הרע ג"כ אך מ"מ צריך הגדרה והבדלה בין ישראל לעכו"ם שאל"כ נאמר דגם עכו"ם ח"ו טוב ושגם הם מתטהרים כמו ממזרים דישראל, ובאמת זה אין מיטהר רק שיבוער והי' בית עשו לקש וליהט וגו'.

ומשיח ב"ד יבוא באמת אחר מלחמות משב"י הקודמת עם בית עשו. וגם דהע"ה מקודם מלחמת ד' נלחם ובימי שלמה הי' שלום.

אך מ"מ לא הי' עדיין כל העכו"ם בגדר גרים גרורים דאין מקבלים גרים אז שאז מצד גודל ההתפשטות דאור דייקא הוא גודל ההגדרה בינם לעכו"ם. שגם כח ההבדלה הוא אחד מכחות השי"ת ומתפשט ג"כ כל כך עד שאין מקבלים כלל גרים, ואצל שלמה לא הי' כח ההבדלה מתפשט כל כך כערך התפשטות כח ההשפעה.

ולכן הגיע התפשטותו גם לעבדיו להתערב בישראל שיחשבו שגם הם יעלו ועבר האדם שייך לו והיינו שלא תיקן מדריגת הקטנות [החיצונית. כי אז"ל (שבועות מז ע"ב) עבד מלך מלך רק זהו בחוץ אבל לא בפניו אבל מ"מ יש לו שייכות לו] שלו כל כך.

עד שמכחם הי' גם כח ההגדרה מתפשט למנוע גם עבדים שהם קצת קרובים לישראל להתערב בהם, ועי"ז הגיע אח"כ למעשה דבנות ירושלים (דודאי שניהם אמת רק הפלוגתא העיקר מהו שבשבילים החשש דאין מקבלים גרים מהם) היא כנס"י שהם י"ב מחנות שכינה. ונתערבו אח"כ עכו"ם שהוא ההיפך ממש והם י"ב אלפי גברי כטעם כאיש גבורתו ושית אלפי קשתויי כטעם יורה כחץ להיות כח ההולדה והתפשטות הפסולים.

כידוע כי הלבנה חצי ימי' בעלי' וחצי בירידה וכן באשה. ולעולם אין בשלימות רק החצי בירידה הוא בהתפשטות לצד הרע.

ומ"ד ומיניהו כי ב' הכחות דערבוב הרע בטוב ושיתפשט סבר דהכל אחד. פ"א כי מתחילה נולדות תאוה באדם ואח"כ מולדת פרי במעשה רע.

והנה לא כל תאוה רעה מולדת פירי והם מחצה על מחצה כטעם לעולם יראה אדם עצמו חציו כו' (קידושין מ ע"ב) כי כל דבר השקול אצלינו ונוכל לומר עליו כך כמו כך נקרא שהוא מחצה כך ומחצה כך, ולפי שבאמת א"א כלל לטמא לאשת חיל ולעתיד יתגלה שלא הי' טומאה כלל ואין כאן ממזרים רק בעוה"ז שאין מבורר הדבר שקול בענין הפרי וההתפשטות אבל בענין הטומאה בהוה הוא מבורר בעוה"ז לרע.

והנה בעוה"ז הם דברים נפרדים כח ההתפשטות וכח שבהוה כי הרי בהוה הוא רע גמור ובהתפשטות הוא שקול. ולעתיד יבורר שהכל אחד ומאחר שההתפשטות טהור ע"כ שגם בהוה הי' טהור ולא הי' מעולם טומאה כלל והכל כח אחד וזהו פלוגתתם: ובשעה שבאו להיכל שהוא מקום השכינה כידוע דהוא בגמטריא שם המורה עליה אז הכל נפנו כו' על רכוש המתפשט מבני ישראל רצו לקלוט להם.

אבל לערבב טוב ברע לגמרי לקחת האשת חיל זהו בתרמוד ששם נתבונן שלמה ונמצא שם כח ההתפשטות דקדושה בלי הגדרה הראוי' כנ"ל, ולכך עתידין דעבדי יו"ט כי חרבא לגמרי ושלמה בנאה כי כמו שבבל הוא אחוריים דירושלים כנז"ל, כך תרמוד במדבר בהרים הוא אחוריים דהר סיני ששם קיבל מרע"ה ושם בלעם כנז"ל מהזוהר שהם זלעו"ז.

והר סיני נקרא (שבת פח סע"א) שירדה בו שנאה לעכו"ם והוא תכלית ההגדרה וההבדלה ע"י התורה שהיא מורשה ומאורסה לישראל דייקא. ושם להיפך בקשו לערבב זרע קודש בע"ה, ושהע"ה רצה להוציא כל החכמה משם אל הקדושה ויהי' הכל חכמה תתאה דתושבע"פ ואז דייקא עי"ז הי' שלימות השנאה והבירור בין ישראל לעכו"ם כמשז"ל מי שמסטורין שלי כו', ואז יהי' ד' בדד ינחנו משים דחרב תרמוד משא"כ בשעת מ"ת הי' ג"כ ערב רב שבראשם בני בלעם הנמשכים כחם מתרמוד.

ושהע"ה בנה שם עיר מישראל ע"י התבוננתו שבני ישראל ימשכו חכמתם אל הקודש. אבל מצד עבדיו חזרו אח"כ לפסלותם ועוד ביותר תוקף ע"י שקלטו מהקדושה ונעשו ממזרים ולא ערב רב לבד, וכשיחרב ויתבטל לגמרי ענין הפסול מן העולם אז יהי' יו"ט כי יו"ט הוא כשהוא היחוד הגמור בין ישראל לאביהם שבשמים, ואז"ל לקידושין ע' ע"ב) אין השכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות כו', ולכך לא הי' יו"ט לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהם בנות ישראל כו' (תענית ל' ע"ב) בסוד היחוד הנז' בשה"ש והיפך הסדר להיות אתערותא מהם בחיר שא עיניך כו' ואז"ל (קידושין ב' ב') מי מבקש אחר מי, רק זהו מצד הבושה דאשת חיל כי אינה מבוררת עדיין שכוונתה לשם שמים ושאינה אשת זנונים, ולכן אנו מבקשים השיבנו כו' כי אפשר לנו כלל אתערותא שלנו בעוה"ז, אבל השי"ת מצד אמיתותו צווח שובו אלי קידם כי מצד האמת ראוי להיות כן.

אבל מ"מ דידן נצח בעוה"ז כל שאינו מבורר עדיין רק בט"ו באב [יום הז' ללידת משיח בט"ב] שהוא השלימות הראוי הבא אחר הקלקול, ולכן בו הותרו שבט בנימין אחר הקלקול דזנות שלכן לא רצו להשתדך עמהם דע"כ גזרו כן], וכן הותרו השבטים זה בזה לערבב המשפחות כי כולם שוים ביחוס, וכן ביוה"כ שהוא בסוד עלמא דאתי אז הוא שלימות היו"ט כאשר אין עמו אל נכר עוד וכולו בפנים, וט"ו באב הוא יו"ט דחורבן תרמוד ועדיין בעוה"ז אינו מבורר ליו"ט גמור [ולא נכתב בתורה, ובו כלו מתי מדבר תרמוד במדבר ולפי שהוא היפך דור המדבר ששרשם הי' תורה שקבלו מהר סיני והמיתה היא מצד התגברות כח ההפכי מצידו מגיע המיתה ובו כלה] שהוא כטעם ממות אגאלם דזה נקרא מות, כי מאחר שיצא לפועל בגוף איך אפשר להפרד בלא מיתה.

ויוה"כ הוא פדיון משאול כמ"ש שם (יבמות י"ז ע"א) קבא רבא וקבא זוטא מיוגנדר ואזיל לשאול כו' וע"ש בתוס' דשאול הוא בבל וחשוב ד' מדרגות וכן חשוב לפני זה ד' וזו נגד עבדי שלמה כנ"ל דנ"נ יצא ממנו. ופי' עד"ש בפ' עשרה יוחסין (ע"ט ב') כ"ע בקבא זוטא והאי מרבנן כיילי לי' בקבא רבא ע"ש ברש"י.

ופי' דבקבין דחכמה יש קבא רבא וקבא זוטא וכן בכ"ד קבא רבא וקבא זוטא, עד"ש בפ' אע"פ קב ותפלות מתשעה [כך גי' התוס'] קבין ופרישות פי' כי כל דבר שירד לעולם הוא עשרה קבין כדאיתא בקדושין (מט ע"ב) ותשעה במקום אחד שהוא שם בשפע והעשירי בכל העולם. פי' העשירי הוא השורש הנעלם שכל התשעה נמשכו ממנו זהו בכל העולם בהכרח דממנו הוא ההתפשטות בכל העולם לפרטי בני אדם.

אבל ההתפשטות העצמי שירד מלמעלה הם תשעה קבין כולם במקום אחד. כי על התשעה קבין לא שייך לומר שהם בכל העולם אם לא שכל העולם יהי' באמת כן.

כמו דרך משל עשרה קבין חיים ירדו לעולם כולם בכל העולם אבל השאר רק קב אחד והוא השוה"נ הוא בכל העולם ויש שממשיך ממנו כל התשעה קבין. ובתאוה יש ג"כ עשרה קבין ושוה"נ הוא רק תאוה וההתפשטות שהוואהמילוי לתאוה זה ממלא בתאות עשירות וזה בזנות וכיוצא.

וכפי ההתפשטות כך הוא השוה"נ דתאוה שלו ואז"ל כל שיחתה של אשה אינו אלא ניאוף וזהו השוה"נ שלה. וזהו רוצה אשה בקב דשוה"נ ותפלות שיהי' התשעה קבין דתאוה בתפלות מתשעה קבין בעשירות והקב דשוה"נ העשירי שלה יהי' בפרישות.

ולכך נאמר סתם קב כי הקבין שייך בדבר שאינו בשלימות בכל העולם דבזה רק הקב האחד ירד לכל העולם כולו כנ"ל: ועיקר כח החסרון שבעולם נקרא אשה ונוקבא כנודע שעיקר החסרון שמבקש השלמה וירד לעולם רק כח השוה"נ דהשלמה והוא מבקש שיושלם בשלימות זה נקרא תאוה ויצר לב האדם שחושק לאותו קב.

שע"ז נאמר שלשה לא תשבענה כי אותו קב דשוה"נ הוא בהתפשטות והחסר רוצה שיושלם להיות כמו הקב ג"כ בהתפשטות ובאמת זה אי אפשר כי התשעה קבין שהם היש מאין הרי הם בהגדרה וצמצום דמזה הוא הישות. כי בהתפשטות לאין סוף הוא אין ולא יש כי היש הוא המוגדר, ומ"מ אין לו שביעה שרוצה להתדמות לעילתו ומשפיעו

והם שאול ועוצר רחם ע"ד אוהב כסף וגו' ודרז"ל בויק"ר אוהב מצות וגו' וכן כפשטי' בתאות דעוה"ז שהוא השאול.

והנה יש קבא רבא וקבא זוטא כטעם אנפי רברבי ואנפי זוטרי דפ"ב דחגיגה שנת"ל בסוד מוחין דגדלות ומוחין דקטנות. והיינו שורה"נ דנפש ושורה"נ דגוף והוא מיגנדר ד' מדרגות כידוע דבכלל התשעה קבין דהתפשטות דאו"א זו"נ שהם נגד ד' ראשי נהרות הנמשכים משורש הנהר דג"ע.

ואלו הנהרות מתפשטים ברע וד' מלכיות כמשדרז"ל בברא"ר ופישון הוא בבל וכמ"ש שם ובזוהר בא ל"ד ב'. וע"ש דהוא נפיל בההוא יאורא דתנין הגדול ואתכליל בי', ולכך הוא השאול עצמו ואתכליל ביאור דתה"ג עצמו כמ"ש"ל כי החכמה כלולה במקורה ממש וכן שאול הוא ראשית הגילוי דשוה"נ להיות רע.

והוא בבל הנמשך מחכמה רעה דמלכת שבא ופרעה הוא התה"ג עצמו כמ"ש"ל ולכן לקח בת פרעה [הכל מצד הנוקבא כי התיקון הוא רק בנוקבא במה דתאבו ברזא דאשת זנונים]. וגם מלכת שבא שהיא החכמה דרע ועל בת פרעה אז"ל בהערל דלא נסיב רק לאהבה רק שהי' אהבה יתירה [והתחיל אנן משלמה כו' כמ"ש"ל שהוא ע"ד אנן מאברהם (יומא כח ע"ב) כו' פי' מאחר דאהבה זו מעלה עליו הכתוב כחיתון הרי עדיין אסור דמה נפקא מינה מאחר שהכתוב קורא זה חיתון א"כ שוה לו ממש.

רק באמת אנן משלמה כו' דהוא הי' תקוע כנ"ל דתוקע עצמו לעשות נגד ד"ת בדבר שהי'. נדמה לו וברור לו שע"ז יהי' התגלות דהשי"ת כמו עת לעשות לד' וגו' אך האמת הוא דלא נסיב מידי] דגבה א"א להתפשט ממנה טוב מאחר שהיא שורש הרע ע"כ יהי' התפשטות שמצידה רע והעלאתו הוא למקורו ולא מצד התפשטותו.

וזהו אהבה שאהבה ר"ל שחשק מאוד להיות התפשטות כח השי"ת [שזה גנוז בגוי' כנ"ל דכל נסתרותיו ואהבתו ויראתו הי' מרכבה לכחות השי"ת בנסתרות. ואהבתו היינו שהשי"ת אוהב אותו דבר וכן בכל פעולותיו שזהו מדרגת דוד ושלמה כנז"ל] נגלה בשורש הרע רק שהי' אהבה יתירה כנז"ל דהי' אצלו התפשטות כח האהבה.

וההתפשטות בהפלגה יתירה מערך התפשטות דכח היראה וההגדרה שצריכים להיות שניהם שוים דאז הוא במתקלא ובתיקון הראוי. אבל כשכח אחד מתגבר גורם קלקול ולכך אז נעוץ גבריאל כו' כדאיתא בסוף פ' במה אשה שהוא בסוד נעוץ סופה בתחלתה. ורומי הוא עומק אחרית דרע וננעוץ אז בתחלתה ע"י הקנה בים דים הוא דרגא דשלמה כנז"ל דל"ה ע"א. וקנה הוא כמו מטה משה בסוד עה"ד טו"ר.

והיינו שאהבה יתירה זו לא נתבררה והוא בסוד עה"ד טו"ר וצריך עדיין לברורין והוא מצד גבריאל שהוא מדת הגבורה וההגדרה שבזה לא הי' מבורר. ועל הגדרת שרטון סביב טענה זו שנצטרפו אח"כ שאר חסאים כיוצא בו שהם צריכין לבירורין דגלות רומי שבנצוחם אז יבורר עומק כוונת שהע"ה בדבר זה שעשה ביום שנגמר בנין ביהמ"ק.

שאז היא תכלית שלימות היחוד דכנס"י עם דודהשזה כל פעולתו לזווגם כנז"ל מהזוהר. ואז ראה דחפץ ד' בידו הצליח בקדושה דקביעא וקיימא לעולמי עד כמ"ש (תנחומא שמות י') לא זזה כו'.

אז החל לתקן שירש הרע ופנה לשורש החשקות [שהוא האהבה בלי נישואין] להעלותה למעלה היינו שיהי' שירש חשקות זה יהי' נמשך ודבוק מאמיתות השי"ת: ועל אותו יום העידו על תמיד של שחר שקרב בד' שעות. כי מפתחות של ביהמ"ק הי' מראשותיו כי בג' ראשונות שלו הי' מונח המפתח ליחוד דכנס"י ודודה שהוא ע"י ג' ראשונות שלו כנז"ל ותפילות במקום תמידין הוא היחוד כידוע בסוד תפלה בלחש והיא ברתא דמלכא כנז"ל וכך תמידין, ובת פרעה היא אשת זנונים דאזלא בתר אשת חיל ולכך צריך מקודם לנצח לחייא ואח"כ יהבין לי' ברתא דמלכא שהחויא רודף אחריה והוא נצח, אבל גרים עי"ז איחור הזמן ע"י השינה שהוא הסתלקות המוחין ואז משתמש כח המדמה שהוא חדר הד' שבמוח כנז"ל דל"ח ע"א, וע"ז הי' עיקר יגיעת דוד ושלמה שזהו ממדרגתם כנז"ל דהארץ הוא בסוד קוף בפני אדם עדשז"ל (ב"ב נח ע"א) חוה בפני אדם כקוף בפני אדם שהוא הרוצה להתדמות לאדם, וכן הם רצו לעשות הנסתרות שלהם מרכבה לנסתרות השי"ת באופן שיהי' הנגלות כמו נגלות דהשי"ת, ושורש כח זה הוא מצד כח הדמיון כטעם בשוב ד' וגו' כחולמים שעוה"ז הוא הדמיון ועלמא דשקרא והם רצו להעלותו לעשות ממנו ג"כ שמים ועולם האמת, וזהו כל עבודת האדם בעוה"ז לעשות כח הדמיון שלו ג"כ דבוק באמת עד שלא יהי' התפשטות כח המדמה שלו ג"כ (רק) ד"ת, והבירור הוא בעת השינה שיעקב שהוא בדרגא דאמת ולא הי' בו כלל דמיון וחלום גם חלומותיו הי' והנה ד' ניצב עליו, וזהו תכלית צורת אדם שבמרכבה שהוא דמות יעקב, ואפי' זוטרי הוא דמות דוד כנז"ל רצו לעשותם ג"כ רברבי כטעם נקיבה תסובב גבר, אבל אז"ל כל ימיו של דוד לא ראה חלום טוב, כטעם בחיך איני מודיע ולא הי' מבורר בחייו, ושהע"ה רצה ג"כ לברר בעת השינה ושמעתי דעל שנתו אז אמר דהע"ה כן יתן לידיד שנא' כי הי' מלא בשינתו מהרהורים דדבוקו דכנס"י עם השי"ת ונמצא דהי' מבורר מצידו אבל מ"מ לא הי' נגלה לכל העולם כנז"ל דהיו טענות דאהבה יתירה וטפחתו אמו כמשאז"ל שהרי גרם איחור לתמיד הראשון שכל ישראל עומדים ומצפים, ומצד בירורו נתאחר עד ד' שעות שהם בירור כל הד' מדרגות שיש בכ"ד, שיש שאין צריך רק לברר מדרגה אחת ודי בשעה אחת כחסידים הראשונים שהי' שוהים שעה אחת ומתפללין, והותיקין לא הי' צריכין בירור כלום יהוא הי' צריך בירור בכל הד' מדרגות ולכך בירר ע"י השינה.

כי זהו מדרגתו ביחוד שמסתלק המוחין דגדלות ונשאר רק מוחין דקטנות, והחזר הד' שבמוח מתפשט בכחו ומלא כל הד' חדרים שבמוחו וביררן מצד דמיונות אלו שבשינתו הם הי' הכונות דהכנות הראויות לקרבן התמיד בכל הד' שעות בכל שעה ושעה המדרגה השייך לו, וכשהשלים הכנתו אז הקיץ כי אז הגיע זמן ההקרבה ואמנם לא הי' מבורר מצד ההגדרה כנז"ל לכן טפחתו אמו שהדחילו מצד אימא כמש"ל מהתיקונים, וכמ"ש בפ' פנחס רכ"ג א' דשלמה אמר הא בינה איהו דמשה (פי' כי כחות הנגלים יונקים מן הלב ומשם התפשטות ומרע"ה הי' מלא יראה עד דלגבי' מילתא זוטרתא היא) אשאל בחכמה.

עילאה דהיא לעילא מן דרגא כי והיא רחוקה כו' ע"ש שרצה להיות יניקתו מחכמה עליונה ומצד הזה הוא למעלה ממדרגת משה [וזהו אמרתי אחכמה בסוד פרה אדומה ויעו"ש בזהר ובדרמ"ג ב' דפרה אדומה היא בינה שהוא תרעא דחירו ולכך היא חיקה דהוא נעלם, רק למרע"ה נגלה שמצד הבינה והדחילו היא תיקון שורש הרע רק לא נתקן עדיין מצד החכמה והאהבה כי חזר למקומו ע"י התפשטות דיראה רעה דעגל כנז"ל, ולכך הוא בקש שיתגלה לו מצד החכמה שהיא למעלה מבינה שנגלה לו] אבל היא רחוקה כנ"ל שהיא בסיד אחוריים ואינו מבורר פב"פ עדיין ולכך טפחתו אמו, אבל מצידו הי' מבורר פב"פ לכך חשב אחכמה ובקש למלאות רצון מלכת שבא ולהעלותהחכמה הנפילה למקורה.

ובזה יהי' הבירור בהתפשטות שיצא ממנו שיהי' טוב כי לשוה"נ דבת פרעה א"א להתפשטות כנ"ל אך לחכמה שהיא יש מאין חשבה לדבקה בשורשו, והיינו שתהי' יוצאת משוה"נ דנעלם שהוא עצמות השי"ת וממילא יוכל להיות גם התפשטותי' טוב שתהי' היא יש מאין לו שאין שלו ישפע ליש שלה, והיינו שמצד שהיא היתה שורש החכמה וכשנכפפה לו והכירה שהחכמה היא מהשי"ת הרי נעשה החכמה טוב.

[משא"כ בת פרעה שהיא שורש דלחפוץ ברע הגם שתכיר דהוא מהשי"ת מ"מ אם תתפשט ותחפוץ ברע הרי יהי' רע גמור וכך הי' התחלת הרע בעולם ע"י שבקש שורש הרע להתפשט רק הוא צריך להיות בסוד נקודה לבד כטעם אם מלאה זו חריבה זו שהיא רומי שנבנית אז כנ"ל] ויצא ממנה נ"נ וקראו הקב"ה עבדי כמשז"ל בפ' חלק עבד שקנה נכסים כו' שהוא בסיד עבדי שלמה כנז"ל.

[וכמשאז"ל שלמה ע"ש של הקב"ה נקרא פי' כמש"ל שהוא רצה לפשט כל כך כח השי"ת בנסתרותיו ששם אין שייך פירוד דבחכמה שהוא נגד עולם האצילות שם הוא היחוד הגמור שאין פירוד ואין שם רק הוא ושמו לבד ושהע"ה הוא ברזא דשמו] ושם אין רע כלל כידוע ושם שפיר נקרא דור עבדי ונ"נ עבדי כי לשם אין מגיע הרע כלל כידוע כי הרע הוא רק בהתפשטות: וזהו תואר עבד שם בין העבדים יש טו"ר אבל אצל המלך עצמו אין שייך כלל טו"ר, רק.

כי שניהם עבדיו ועושים רצונו וכשבאים לחדרו שם אין רע כלל. כי הרע דנ"נ א"א כלל לעלות לאצילות דשם אין רע כלל ומה שהוא שורש שם נ"נ באצילות שישאר גם לעתיד שהרי כל ד"ת הם נצחיים דבר זה אינו רע כלל, שהרי שם אין רע רק נ"נ הגופני לא הי' דבק באותו שורש כלל ודהע"ה הגופני שהי' בעולם הי' דבוק בו משרשו שבאצילות, ושהע"ה כפי שרשו חשב שיהי' נ"נ ג"כ ממנו שהיא מהאצילות דר"ל מעצמות השי"ת ששם אין רע כלל.

אך באמת בעבדים לא הי' בירור עדיין כנ"ל דבעבדי שלמה לא הי' הבירור בשלימות שגם הם נתחברו אל הקדושה. ולכך נ"נ שנקרא עבדו כי באמת כל קניניו הם של שלמה באמת דלכך לא הי' יכול לבטל קדושת שלמה לבית דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא לפי שהוא עבדו.

רק הי' רוצה להתערב בקדושה והיינו היותו יוצא משלמה בתואר בן אמנם באמת לא היתה היראה בהתפשטות כמו החכמה כנ"ל. ולכן מלכת שבא שהיא האשת זנונים כנז"ל דכ"ח ע"א צריך יראת ד' דאשת חיל להגדירה ולעשות ממנה אשת חיל אבל מצד התפשטות החכמה דשלמה העודפות גרם גם כן והיא הי' שורשה א"ז שהיא היפך היראה והוסר אצלה היראה לגמרי ושבה לארצה.

דהיינו למה שהיא א"ז וממילא הי' דינה כעכו"ם דולדה כמותה ולא הי' כלל בן שלמה רק עבדו, והועיל בזה דעכ"פ לא יוכל לסלק הקדושה לגמרי ושיהי' ח"ו ישראל נמכרים לגמרי, כי עי"ז נעשה עבדו ועבד שקנה כו' ועדיין הכל שלו מצד האמת. אבל מצד הנגלה בעוה"ז הרי עדיין אין תיקונו מבורר שהרי מ"מ נ"נ החרیب הבית והגלה ישראל והיינו כנ"ל דבפועל לא הי' מבורר עדיין שאז הי' נ"ג כ"ג בגדר בן שלמה והי' החכמה חיצונית ג"כ חוזרת למקורה בהיותה מקבלת ממקור דשלמה: והנה חזרה ע"י התושבע"פ שעלה בדינו מבבל כמ"ש ובמק"א שכמו שהתושב"כ הי' בגלות מצרים ששם ביררו והעלו מתן תורה דכתב.

כך התורה שבעל פה הי' בגלות בבל ומשם עלתה עמהם והתחילו חכמי המשנה שתחילתם אנכנסה"ג כנזכר באבות שהם התחילו לומר העמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה ב' יסודות דתושבע"פ בהתפשטות דב' הקצוות והקו אמצעי דהו מתונים בדין שהם ג' קווין דתושבע"פ שביירו מחכמה הנפילה דתושבע"פ שהי' ביד נ"נ והעלוה למקורה שהוא חכמת שלמה, והתשעה קבין מאותן בירורין ומטיפין דשהע"ה שהיו בנ"נ לקחו דחמ"ו שנתנם ללמד ספר ולשון כשדים וכל חכמות שלהם והם העלו הכל שביירו שלא הטתם חכמתם החיצונית, והרי דטיפי שהע"ה לא נטו לחוץ ע"י המסירת נפש למיתה כידוע בסוד נפילת אפים שע"ז יוכל להעלות גם מה שאין לו שום תקנה אלא קבורה כמ"ש במק"א, וכן על נ"נ נאמר רפינו ולא נרפתה כי אין לו רפואה ותיקון ע"י זרע דמעלי שאמרו מאה"ש כו' ולא הניחו להקב"ה שרצה להוציא אותו שורש מזרעו ממש שבזה הי' תיקון נגלה לשורש שלמה הגנוז בתוכו עד שלא יכלו אנכנה"ג לטעון נגדו.

אמנם מאה"ש לא הניחו מפני ששרף ביהמ"ק פי' שהוא בקש לעקור מה שבנה שהע"ה, והיינו שבקש להתגבר נגד שהע"ה ולעשות שורשו מאמו הרע למעלה משורש הטוב והיינו להתדמות לאדם כי א"ז מתתקנת רק ברזא דא"ח. אבל היא חשב שהוא א"ח ובקש לאתקנא ברזא דאדם כמו חוה בפני אדם כקוף בפני אדם, וזשאז"ל שבקש לעשות כו' ונבעל [מבהמות משא"כ חירם ויואש כי ג' מדרגות בזה ואכ"מ] כנשים לדרגא דילי' דאשת זנונים ודבר זה נקרא המבזה ת"ח אין רפואה למכתו כי א"ז רק מתדמית ולא מבזה.

והסכים הקב"ה על ידן כי שהע"ה להיות עיקר עסקו בנסתרות א"א להיות נגלה בירורו בעוה"ז הנגלה לגמרי. ולכך הי' בירורו בהעלם ט' קבין משרשו הגנוז בנ"נ לקחו דחמ"ו שהם מזרע שהע"ה ובהם שייך הט' חלקים דהתפשטות וחזרו להיות קבים ממש: והם נגד ד' פרצופין שבט' המדרגות ודניאל הוא הפרצוף הרביעי שהוא גמר הפעולה ההוא דשהע"ה והוא נגד פרצוף דשהע"ה, ולכן קראו נ"נ אלוה וכולם סריסים לפי שעצמות

נפשותם הוא שורש אותם ד' טיפין דט' קבין אלו דשהע"ה ובהם לא הי' כח התפשטות בהסכמת השי"ת דרפינו את בבל ולא נרפתה.

[ונתגלה זה לחזקי' שביקש הקב"ה לעשותו משיח כמשאז"ל (סנהדרין צד ע"א) כי הי' ג"כ במדרגה זו שאמר אני אישן על מטתי ואתה כו' כמשאז"ל. היינו שכל השתדלותו הי' שלא יוצטרך להשתדלות שגם השינה יהי' טוב כנז"ל, כי אין בו כח להשתדלות במעשה בז' החתונות שבגוף דשם אין אדם צדיק וגו' כנ"ל אלא שלא אמר שירה ג"כ שהי' לו ג"כ תקופות זה דשהע"ה להתפאר והטוב בעיניך עשיתי שהוא כטעם אני ארבה ולא אסיר שמעשיו טוב.

וזהו היפך היראה שירא שמא עדיין אינו מבורר כל כך רק שהי' נכון לבו בטוח שכבר הוא מבורר בכל נסתרותיו בלתי לד' לבדו. ונמצא הוא ביחוד גמור ומכיר כי כל דבוריו ופעולותיו הכל מצד הנסתרות שהם דבוקים בעצמות השי"ת הוא כמו דבורי השי"ת ממש ואיך שייך לומר שירה לכך אמר אין בי כח כו' דמצד הגוף בז' תחתונות אין בו כח ולכך בקשה הארץ לומר שרה במקומו ואכמ"ל, ולכן ידע הוא שצריך עדיין לתקן אותן טיפין דשהע"ה שבבבל וחשב להעלותן ע"י שהראה לשלוחיו כל בית נכאתו.

והיינו שחשב שמלך בבל עצמי יכיר האמת ויודה לו וכמו שהתחיל להכיר במכתב וכמשאז"ל דפסע ג' פסיעות וזה הי' מכח שהע"ה הגנוז וכן נ"נ שאז"ל שבקש לגנות כל שירות כו' הוא ג"כ מצד אותו שורש שקלטו אז חמ"ו ממנו. והוחל השורש הנעלם לבצבץ ג"כ ולצאת שכבר עוררו אותו ע"י המדות הדביקות בו ועד שנפתחו ה' מוצאות הפה דנ"נ מצד איתו שורש והודה ואמר אתוהי וגו'.

וכן באותו שעה הי' ג"כ חח"ה דבקעת דורא בהתעוררות הצלת בלעו מפיו של נ"נ ובירור התיקון דשהע"ה] בו. ויבורר דבכל מקום שהתפשט כח שהע"ה הוא אך טוב ואז הי' באמת משיח ולא עלתה לו כי לא נעשו גרים גרורים.

ונמצא אדרכא לחטא יחשב והי' בהכרח לעונש לו נבואת ישעי' בדחמ"ו והוא השיב טוב הדבר וגו' שנתגלה לו שיהי' תיקון זה ע"י בניו]: והקב העשירי דשוה"נ הי' באנכה"ג וכל עולי גולה ואז נתקיים מיד שאיל אפדם שהוא בבל כנ"ל ואז בטלו יצרא דעכו"ם מכל וכל שהוא נמשך מן החכמה החיצונית ועשו בבל כסולת נקי' ביחוס כמ"ש בפ' עשרה יוחסין, כי להיות נ"נ מתייחס לבן שהע"ה ולא לעבד לכן בבבל שם הוא היחוס הגמור ואין שם ערבוביא דפסולדעבדי שלמה כדי לברר שבניו הם ביחוס גמור.

כי שהע"ה הוא ג"כ כלל כנס"י כח"ל, ונגד יו"ט זה דפדיון שאול הוא יוה"כ שהוא יו"ט נגלה בעוה"ז כי הוא כפרה לעבירות דתאות וכן כל עבירות מצד העבירה עצמה. שזה נקרא עד"מ חו"ב שבינה הוא מה שמבין דבר מתוך דבר החכמה כך דרך משל ברע הממזר הנולד מגוף העבירה, וכן תרמוד מבבל ובבל שהוא שאול הוא עונש לשורש העבירה ונגדו יוה"כ מכפר [ובימי שהע"ה בעת בנין ביהמ"ק אכלו ביוה"כ משמחת בנין בית המקדש כדאיתא במ"ק (ט ע"א) כי מצד שמחה זו דסיהרא באשלמותא שהי' אז דהיינו חכמה תתאה כגוונא דחכמה עילאה נתעלו כל חכמה חיצונית לפי שעה ואין מקום להתחלת ישות דרע שיצטרך יוה"כ שהוא הבינה והיראה בלב שהיפך השמחה לכפר

וכנ"ל, דשהע"ה אמר אחכמה בחכמה של מעלה מבינה שהוא יוה"כ ולא אמר זה רק באותן י"ד יום דחנוכת הבית שאז הי' באמת כן ולא הוצרכו ליוה"כ [להתענות] הישות דרע ומכאן ואילך הם פרי הישות, והם דמעט העשוקים כנז"ל שהם יש מיש מכאן והלאה וכבר הי' שורשו יש רע ומה לו לעשות, משא"כ חכמה הוא יש מאין מתוך השורש הנעלם כנ"ל ומשם והלאה הם הממזרים שתולדתם מרע וישות עבירה.

ותרמוד בקש שהע"ה לתקן ע"י ויבן שהוא ברזא דבינה שהוא פרצוף הב' ורצה להתבונן בו בבינתו שהיא בינת השי"ת ושם גר החטא דעבדי שלמה שהוא מצד החסרון ביראה והגדרה כנ"ל הנמשך מן הבינה כידוע דמינה דינין מחטרין וצריך הגדרה ביראה ג"כ כפי הראוי ומישון מיתה כדאיתא פ' עשרה יוחסין (ע"א ע"ב) היפך אילנא דחיי [והוא חתנו דנ"נ כדאיתא פ' עשרה יוחסין (ע"ב ע"ב)] שהוא שאול כנ"ל וכמ"ש אך אל שאול תורד בעל בתו הרפניא] ושם עבדים דישראל כדאיתא שם שהם למטה מפסולא דתרמוד שהוא משום עבדי שלמה עצמו ועבדים דשאר ישראל הם במדרגה למטה.

והרפניא היא גמר פרי הרע הר שהכל פונין בו [כידוע בסוד המדה האחרונה שנקרא כן] כל מיני פירות רעות ובמתניתא תנא שכל מי שאין מכיר שבטו כו' כידוע שיש שער י"ג בביהמ"ק שלמעלה שכל שאין מכיר שבטו נפנה לשם. ובהרפניא אמר רבא בפ"ב דעירובין (יט ע"א) דשם הוא פתח ג"ע.

והיינו כטעם נעוץ סופה בתחילתה ובמקום עומק הרע שם הוא התחלה ופתח לטוב והוא הפתח הי"ג שבביהמ"ק הוא הרפניא: ולכך רבא עצמו שאמר כאן והיא עמוקה משאול דלית לי' תקנתא שהוא כטעם ואין להם מנחם הוא הי' משתבח בפירי דהרפניא בעירובין שם שמשובחים ביותר [כי רובן של ממזרים עזי פנים ואז דחוצפא יסגא יהי' זה אדרבא במעלה וכמ"ש (סוטה מט ע"ב) פני הדור כפני הכלב ועי' בתוי"ט פירושו ועכ"פ הרי יהי' פני הדור בעקבתא דמשיחא.

וידוע דדור משיח יהי' המשובח שבכל הדירות ומסתמא גם פרנסיהם כי כלב בגימטריא אלי' וג"כ בגי' בהמ"ה רזא דדוד כי כשיתגלו שניהם אז יתעלה דרגא דכלב]. והפירות טובים מצד ריח הפתח דג"ע שהוא כטעם ואני אנחמם ושהע"ה שפנה לנחמם כנ"ל החל בתרמוד שהוא מדרגא דהשתדלותו שהוא בנסתרות.

והוא ראשית פרי הרע שבלב ששם משכן היצר על ב' מפתחי הלב (ברכות סא ע"א) שהם עזו"ע, הגם דהאחד נגד חכמת המוח הוא מצד התפשטותה בלב ולא מצד דיבוקה באין שהרי קשורים בשלשלאות תוך החושך]: והוא ירד לשם על ההוא נשרא כדי להעלות כל פרי הרע ע"י למעלה ולנחם העשוקים. וא' שם בפ' פנחס ולא היינו תרמודאי פ"י הנז' בפ' ב"מ (כא ע"ב) דכליאי ריגלא דתרמודאי כמש"ש בספ"ק דיבמות והא חרבה אכפולי מיכפל כו' ע"ש.

פ"י הם ב' מפתחי הלב הנז' כשחרוב מהאי גיסא מצד הרע הגמור אז פונה לימין לקלקלו מצד הימין [ונמשך מעזאל] ואח"כ חרוב זה ואותיב זה כמדת ב' הקצוות כידוע. ובזמנם חרוב דשמאל פ"י דכנגד ב' אלו הם עבדי שלמה (דלא הי' רע גמורשהרי היו מחזיקים עצמם לישראל.

ואולם נגד זה היא ברצון דבנות ישראל] ובנות ירושלים שהיא עכו"ם גמורים רק דהם אנוסות ולכך תלה כאן בהם ולא גבי עבדי שלמה דג"כ תלוי בהם רק שלא רצה לתלות חטא בהם] ובאמת נפסקה הלכה בפ' עשרה יוחסין כמ"ד עתידים ממזרים ליטהר. ועי' בתוס' סנהדרין (נ"א ע"ב) דנ"מ בזמה"ז שלא לדקדק במשפחות ובאמת ר' יהודא עצמו האומר ההלכה איתא שם בפ' עשרה יוחסין שדקדק במשפחות להשיא אשה לר"צ בר"י דגדל ולא נסיב.

דבאמת מ"מ בזמה"ז עדיין לא נטהרו יש לבדוק והרי ודאי אף לממזר ידוע אר"י דיטהר ודלא כהתו"ס. מדלא משני קרא דישב ממזר באשדוד בידוע והרי בידוע ודאי בזמה"ז אסור ולוקה אע"ג דעתיד ליטהר.

רק כונת ההלכה לנחומי לעשוקים כידוע דלבעלי הגמרא היא כח לפסוק הלכות גם למשיחא כמה שיפסקו כן יהי' כטעם ותגזור אומר ויקום לך כמו שמנו שאין להם חלק לעוה"ב וכיוצא בו: ודומה אני שהלכה זו נאמרה כשחרבה תרמוד [ע"ש ביבמות דנאמר לפני ר' יהודא ופריך והא חרבה משמע דכבר לפני מאמר זה חרבה והיינו בימי שמואל שאמר ההלכה.

ומ"מ ר"י דקדק כנ"ל מטעם מאמר דעתידין כו'. וז"ש שם דהוי יתיב ר' יוסף נישום דבקדושין אמר ג"כ ר' יוסף אי לאו כו' והאומר ר' כהנא כמ"ש בפ' ע"פ (קיג ע"א) ולא תימא כהנא אנא פ"י מיוחס כטעם איש פלוני וכהן] כידוע וכמ"ש במק"א כי כל חורבן עיר ומדינה הוא ביטול שורש אותו דבר למעלה ותיקונו.

והיינו ע"י הלכה זו נולד רוח מאותה הלכה והחריב את תרמוד כי אינו עוד רע גמור רק דאותיב מהאי גיסא. ואלו הגולים בחורבנה הם ריגלא דתרמודאי העוברת בשוק עד כלות זמן פרסומי ניסא דהדלקת נ"ח שהיא ג"כ על שמירת היחוס.

כדפירש"י בפ' ב"מ דגזירת בתולה הנשאת תיבעל לטפסר היא אז ע"ש על שאף הן היא באותו הנס. ולכן היא הנס בכהנים שהם המיוחסים שבישראל כדאיתא בפ"ק דכתובות.

ובנר כמ"ש בפ' ב"מ הרגיל בנרות הוויין לי' בנים ת"ח. ומצד שהע"ה שהוא מצד החכמה התבונן רק בהאי גיסא שאינו רע גמור דשייך לו וכשזה יתוקן ממילא היא נעקר לגמרי.

ולכך היא מצידו עבדי שלמה ג"כ מצד זה כנ"ל ושם הוא החכמה חיצונית כמ"ש במ"ס ד"א רובן של ממזרים פקחים. והוא רצה להמשיך אלוקות לכל המקומות השפלים כטעם אין עוד מלבדו ואפי' כו'.

ומאחר שהכל ממנו אינו פסול מוחלט בהכרח. (ובאמת תיקונם הוא ע"י ד"ת כמ"ש (הוריות יג ע"ב) ממזר ת"ח קודם לכה"ג ע"ה], וע"ש בפ' משפטים נראה כי תרמוד הוא קודם למקום עזוע"ז והוא נחות תמן כו' והיינו שהוא נולד מהם כנ"ל.

וע"ש בפ' פנחס דתמן מתכנשי כל רוחין כו' כי לתולדות ופרי הרע שכבר יש לו בשורשו רע גמור שם סובבים כל מיני רוחות. פ"י מחשבות ורצונות רעות והוא בסכנה גדולה ושהע"ה ירד תמן.

פ'י נשתקע במחשבתו כאלו הוא ג"כ כן ואגבה נשרא, פ'י שורש רוה"ק שלו גבה למעלה למקום שורשו. והוא כתב פתקא וארמי כו' נראה לי דהוא צעקת רמה ידך בל יחזיון הנז' בפ' משפטים [וע"ש לאחר דזיתא אולי ע"ש בניך כשתולי זתים והם דמעת העשוקים וע"ז צעק שלא יגעו בהם] וקרי לי' פתקא עד"ש בפ"ק דסוטה (יב ע"א) בפתקה של חוה.

והרי מאמר הי' רק דבר המפורש נקרא פתקא שהרי מאמר דבעצב תלדי אין צריך לשמיעת המאמר רק נראה לכל בחוש זה נקרא פתקא וכתב. וכמ"ש במק"א בענין ספר הזכרונות דהשי"ת וספרן של צדיקים.

וכן בפ' חלק בפתקה של ירושלים פ'י חזקת העיר הנראה בחוש נקרא פתקא ועד"ז נפל פתקא מרקיע דפ' בא לו ופ' הפועלים וכמ"ש במק"א. וכן הוא כשאמר פסוק זה תיכף נעשה שלא ראוהו הרוחות ההם וזה נקרא דשדי פתקא לראם ולא דבור בלבד רק ראי' בחוש.

ושוי עזקא קמייהו ובפ' פנחס איתא בפומא דנשרא ובפ' מי שאחזו נז' עזקא זו שבה הי' נשמר מהמזיקין. כי עזקא מלשון ויעזקהו והוא האור מקיף דידוע דיש אור פנימי ואור מקיף.

פ'י מה שהאדם משיג זה נקרא או"פ ומה שהקב"ה מנהיגו למעלה מהשגתו זה נקרא או"מ והוא השוה"נ. ובחינת יחידה שבנפש שהיא נגד פרצוף ארוך כנודע.

וזה הפרמא הנתונה בפני המזיקין ותרגום חותמך דיהודא עזקתך. פ'י כמ"ש הקב"ה חתם עולמו ופ'י בשעה"ח פ"ז פ'י סגרו שלא יגעו בשם זה דמורה שעתיד להיות כן ולא עתה יעוש"ב.

וכן חותם האדם שלא יגעו בו הוא העזקא ואו"מ וכל אחד כפי ערך או"פ שלו כן הוא האו"מ: ושלמה שנקרא בשמו של הקב"ה והנסתרות שלו דאו"פ הי' ממש ברזא דשמו בסוד הוא ושמו כנז"ל גם העזקתא הי' חקוק עליו שם. פ'י דשם שמים ממש הי' מקיף אותו באו"מ וזהו דשוי בפום נשרא כי הכל אחד כנ"ל סוד הנשר.

ועי"ז דייקא נודע לו חוכמתאן נוכראין ששיקע מוחו ולבו לחכמות חיצונות רק השוה"נ הי' נגדיהם דהוא האו"מ שלו שא"א שלא יחטיאהו ח"ו כי שורשו ממקום קדוש ולא זו אף רגע הטבעת. ר"ל אור קדושת השי"ת המקיפו אשר ממנו הוא המשכת חשקותיו וחכמתו ורצונו כי הוא שורשם זה לא זו רגע אחד מפניו.

וחתם ג"כ כסאו בגושפנקא כי הוא ישב על כסא ד' למלך. ובשעה שישב עליו אימתו מוטלת אבל כשהחשיך עצמו לחכמות נוכראין ולמלוך עליהם שהשי"ת גם בכל עולמות התווה והחיצונים גם שם עצמות השי"ת גנוז ונעלם והוא מושל עליהם.

ובעצמו הי' בטוח כנ"ל רק בכסאו שכסא ד' נקרא עולם הבריאה כידוע שדבר זה נקרא חוץ מעצמותו ושם יש מקום שליטה וצריך החותם שחתם הקב"ה עולמו כנז"ל. ועוזקתא זו הי' כל תוקפו של שלמה ובה חזר למלכותו כדאיתא בפ' מ"ש שם.

ובהגדה מובא בס' עמק המלך ספור איך חזרה לידו ע"י נעמה העמוניות שלקתה בעניותו כי מיד שניטל אור זה ממנו נעשה הדיוט וטפש כמשז"ל. ובנעמה הי' גנוז אור של משיח שהרי יצא ממנה והראו לו שגם בלתי אור מקיף זה הברור כי נסתלקה כל רוח"ק ממנו והי' כמו עכשיו בגולה.

ובסוד תלמוד בבלי שנקרא במחשכים כנז"ל שאין אור ברור כל כך מ"מ גם בחושך יוכל למצוא אור גדול שהרי מתוך החושך זכה למצוא זיווג נעמה. והיא החזירה לו אותו אור גדול רק שמתחילה חשב שהוא בעצמו תכלית השלימות ובגלות נודע לו שאינו כן וצעק אל ד' ונענה בנעמה.

שבאמת תכלית השלימות בו רק שעדיין צריך לבירורים ויצא ממנו לאחר כמה דורות ואז הוחזר לו העיזקא היינו האו"מ לו. אבל הנשרא שהוא שורשו מצד מה שפורח למעלה לא הוחזר.

וזה ענין הפלוגתא מלך והדיוט או מלך והדיוט ומלך דשניהם אמת. ואז בזקנותו אמר קהלת על אותם ההבלים דחיי הבלו.

ובזהר בא ל"ט א' דמני' חזא כל מה דחזא ועמד בעת זקנותו ע"ו שהכל הבל פי' שההבל הזה הוא ג"כ הבל. פי' שמתחילה חשב שעיקר ההשתדלות עד ששיג השוה"נ ואז יוכל להאמין בעצמו מאחר דשורשו ממקום קדוש יוכל לעשות מה שירצה.

וז"ש דהוה אחסנתא דאבוי כי לדהע"ה נאמר כל אשר ברוחך עשה כי ד' עמך והוא כבר הרגו ליצר בתענית כמשאז"ל. ואצלו הי' זה בירושה בשורשו שלא הי' כלל יצ"ר מלידה ובטן.

ולכך הי' חכמתו בהתפשטות יותר כי לדהע"ה נאמר רק אתה לא תבנה וגו' ושהע"ה בנאו. רק מ"מ נקרא חנוכת הבית לדוד כי הוא מצד ירושתו כנ"ל.

אבל עכ"פ הי' אצלו בהתפשטות יותר. והיינו דהגם דדהע"ה רבן של כל בעלי רוח"ק שהי' מהבל של עצמו והשיג שורש עצמו כנ"ל ודבר זה א"א רק ע"י הריגת יצה"ר דמוח ולב שבגוף במלחמה.

ולכך נאמר לו כי איש מלחמה אתה ולא הורשה לו התפשטות קצת בבנין הבית שא"א לעשות מדור לשכינה בתחתונים ממש ויחוד דשמים וארץ הגמור שהוא התפשטות שם שמים בארץ לגמרי וגם בכל תאות וחמדות של בני ישראל כפי התפשטות בארץ בעוה"ז כך יתפשט השכינה שם זה יהי' ע"י שלמה שהי' איש מנוחות אבל דהע"ה הי' מקשט הכלה כנ"ל ע"י עולה של תשובה שהקים שהוא מלחמת היצורוהוא בבינה שבלב כמ"ש לבבו יבין ושב וכל השתדלותו ויגיעתו הי' בנסתרות שבלב: וממקום שפסק שם התחיל שלמה לזכך הנסתרות שבמוח ובחכמה והסייעתא דשמיא שלו ע"י אחסנתא דאבוי כנז"ל.

הגם דהוא מדרגה למטה במדרגות רוח"ק מ"מ הוא בהתפשטות יותר כי מה שהוא שלו כ"ז שהאדם חי אינו מבורר ועדיין לא הי' אדם מעולם שיהי' בחייו מבורר לגמרי דא"כ יצטרך שלא למות וא"כ אין ההבל שהוא שורשו הנעלם ג"כ מבורר לגמרי, וכמו שהוא

צריך הגדרות עדיין ויראה וצמצומים כך קדושה עליונה המתלבשת ומתדבקות באותו הבל ונשפעת לו הוא ג"כ בצמצומים, משא"כ כשגילוי השפע מלמעלה ע"י הבל אחר שכבר נתברר לגמרי אז א"צ לצמצומים.

וההשפעה היורדת מלמעלה היא בהתפשטות כדרכו ולכך דהע"ה קרא עצמו סתם בהמה כנז"ל ושעה"ה הוא בסוד בהמות בהררי אלף כמ"ש בבמ"ר פכ"א ובפסיקתא דאת קרבני בהמה אחת נתתי לך כו' ואח"כ מלך אחד נתתי לך כו' [ואח"כ איתא פחה אחד נתתי לך כו' כי גם נחמי' הפחה הי' בסוד שלמה שהוא זרובבל בן שאלתיאל כדאיתא בפ' אד"מ (ל"ח רע"א) שעליו נאמר דהוא חותם על יד ימיני, פי' חותם עזקתא כנ"ל והוא כטעם נקבה תסובב גבר כי מזרעו יצא משיח כידוע.

ואלו זכו לכך הי' ביאה שני' ביאה גמורה כמ"ש בפ"ק דברכות (ד' סע"א) ואז הי' הוא משיח ועזרא כה"ג כפוף תחתיו כי מלך קודם לכהן, אבל הי' ג"כ בדרגא דשלמה שאמר זכרה לי אלוק' לטובה, וכמש"ל על חזקי' כי כל מי שמוכן לתכלית השלימות כשהע"ה הי' לו תוקף התקופות הזה לתלות בעצמו.

כי דרגא דשלמה הוא שמעשיו מצליחים ביותר ורואה שכל מה שפועל הכל הוא נמשך מאמיתות רצון השי"ת והוא כענין שפת אמת תכון לעד משא"כ דהע"ה קרי לנפשי' עני וירא שמא יגרום החטא כטעם לולא האמנתי שדרז"ל (שם) שלא הי' בטוח בנפשו והקב"ה תלה לו בזכות עצמו כנ"ל דרוה"ק וסייעתא דשמיא שלו הי' רק מהבל עצמו.

משא"כ להם תלו בזכות אחרים שכל רוה"ק שאחר דוד הי' מאחסנתא דידי' ושאריו. ומצד הזה נמשך להם התוקף לומר זכרה לי דייקא וכנ"ל והשיבו להם בזכות אחרים.

פי' שאינו שלך לגמרי כנ"ל ושהע"ה הכיר אח"כ דהבל זה ג"כ הבל כי עדיין אין לו בטוחות ותוקף רק כמו דהע"ה שמכיר שאין לו תוקף אז יש לו תוקף דייקא ולא בענין אחר, וגם נחמי' אמר זכרה כנ"ל ולא נקרא ספרו על שמו כמשאז"ל. פי' כל ספר מנביאים ודומיהם חקוק בו כל עצמות חיות נפשו שהוא רק בחכמה שהוא ראשית הגלוי יש מאין.

וזהו שורש התגלות עצם חיותו וכמ"ש במק"א והוא נקרא על שם עזרא שתלה הקב"ה כל חיותו בעזרא ובאמת הוא הי' גדול כמותו כמ"ש בפ' אד"מ הי' עזרא הי' נחמי' רק שיניקת רוה"ק שלו הי' ע"י הבל דעזרא. כמ"ש האריז"ל דגם מת"ח שבחיים יוכל לינק ע"ש.

ולפי שאז"ל בפ' כ"ג (כא ע"ב) ראוי הי' עזרא שתנתן תורה על ידו כו' והוא שורש לתושב"כ הדוגמא דמרע"ה רק נחמי' בסוד רוה"ק שמצד זה הי' דומה לו. אבל עזרא זה מלאכי כמשז"ל (מגילה טו ע"א) הי' ג"כ נביא דרזא דתושב"כ היא נבואה ותושבע"פ מקבל מתושב"כ כי א"א לתושבע"פ בלא תושב"כ הקודמת ולכך הוא הי' בגדר מקבל מעזרא ונטפל ספר חכמתו לו.

ואלו לא אמר זכרה וגו' הי' זוכה לרוה"ק מהבל עצמו כמו דוד ולא הי' נטפל לעזרא אז הי' גמר השלימות והתיקון דביאה שלישית. כמשאז"ל בפ' חלק דדוד שמי' פי' שיזכה אז למדרגת רוה"ק דדוד שעדיין לא זכה בה אדם זולתו כי הוא הי' הראשון ולא הי'

אפשר בענין אחר וכן יהי' הסוף ג"כ] שמאכלם ממש דוגמת קרבנות כטעם זה השלחן אשר לפני ד' שדרשו רז"ל בפרט אצל שהע"ה שנקרא בשמו של הקב"ה כמש"ל.

והאלף הרים הם אלף נשים שאז"ל שם שכל אחת הי' מכינה לו כן. ובזוהר בלק קפ"ט רע"א דהם שעורים יעו"ש סודו: ובפ' פנחס רי"ז א' דבכל הר ששים אלף רבוא חציר והם מלאכים שנבראו ביום ב' אש לזהט ע"ש.

פ"ה הם.

האלף דור הראוים להיות קודם מ"ת כדאיתא בפ"ב דחגיגה ושאותן שקומטו הן עזי פנים שבדור. פ"ה כמ"ש בביצה (כה ע"ב) דישראל עזין באומות ולכן ניתנה להם תורה.

פ"ה כי התורה נקרא עוז ד' עוז לעמו יתן וגו' דנדרש בזבחים (קט"ז ע"א) על מ"ת ונאמר והחכמה תעוז לחכם, ובזוהר בכמה מקומות דאורייתא מסטרא דגבורה נפקת וכן לשון הגמרא כ"פ מפי הגבורה. והנה בתורה נברא העולם כמ"ש בב"ר פ"א א"כ גם העולם במדת הגבורה ועזות נברא.

וכאז"ל דלכן נאמר במעשה בראשית שם אלקים דנברא במדה"ד רק שקודם קבלת התורה הי' עזות זה ברע וצריך להתישו ולכך דבר ציוה. לאלף דור כמ"ש בסוטה (לא ע"א) דשכר עושה מיראה לאלף דור דכח היראה מתפשט עד אלף דור.

דהשכר על אותם דורות ע"כ דאותו כח מתפשט לכך דורות. ולכך התשת כח הגבורה רעה שהיא מסטרא דיראה ג"כ היא באלף דור דעד שם יש לה התפשטות לאותו כח ואח"כ ניתן לכ"ו דור בגימטריא שם הוי' דרחמים.

שהוא מה שאז"ל שראה שאין העולם מתקיים ושותיף מדה"ר והותש קצת כח העזות ומ"מ נשתלו בכל הדורות ומאחר שהן עזי פנים מסתמא הן בנפשות הממזרים מאחר שהממזרים הם עזי פנים נשתל בהם אותן נפשות והם דייקא כלים לד"ת כטעם ממזר ת"ח כו' כמ"ש (ירוש' סוף קידושין) של ממזרים פקחים כמו ישראל עזין באומות לפי שהם עיקר שורש התורה הם תוקף הגבורה ועזות שבעולם.

והנה אמרו אין דור פחות מששים רבוא כי התורה שורש העולם וידוע דס"ר אותיות לתורה שורש לס"ר נפשות דישראל וע"כ כן בכל דור כי קיום כל העולם בכל דור הוא רק עפ"י התורה. והנה שורש הנפשות דכל הדורות כבר נבראו והשוה"נ דגוף נקרא מזלא כמש"ל ופירש"י (שבת נג ע"ב) על מזלא מלאך.

והיינו כידוע דיצ"ר ויצ"ט שבאדם נקראים בפ' כ"כ מלאך טוב ומלאך רע וכן בפ"ב דחגיגה ב' מלאכין שעמו והיינו דעצם האדם שלמעלה ממאה"ש הוא הנפש וכח הגוף הוא ב' היצרין יצ"ט הוא מלאך הטוב ומזלא ושוה"נ הטוב. וכן יש מזל רע ומלאך רע והוא הבלא דגרמי של כל עכו"ם וכן לכל הרשעות יש שוה"נ דרע ג"כ, וזהו הנפש הבהמית שיש לכל אחד מצד הקליפות ומשכא דחויא ואצל עכו"ם הוא רע גמור דאין בהם יצ"ט כלל ומלאך טוב.

ואצל בני ישראל הוא מקליפת נוגה כנז"ל דיש בו טו"ר ומלאכים כנ"ל. אבל הנפשות עצמן עליהם אז"ל ע"פ עם המלך במלאכתו שבהם נמלך הקב"ה שקדמו לבריאת העולם

כי הם מעצמות השי"ת רק נפש הבהמות שהוא הלבוש נברא ביום ב' מסטרא דגבורה דאז נבראו מלאכים כמשאז"ל בברא"ר.

וח"א ביום ה' ושניהם אמת כמ"ש במק"א דעל אלו למד מועוף יעופף שהוא מצד ההשפעה למטה. אבל ביום ב' הוא מצד שורשם למעלה [כי יום ה' הוא נגד סמכין היוצאין חוץ לגוף].

ואלו ביום ב' הם נקראים חציר כמשז"ל בבר"ר (פרשה י') אין לך עשב שאין לו מלאך כו'. כי כולם למאכל אדם והמאכל מוסף חיות באדם ומאין זה ע"כ שיש בו אותו חיות ג"כ.

והיינו דאותו חיות דנפשות מאותו חיות עצמו הוא ג"כ בדוממים וצומחים ובעלי חיים שאדם מקבל חיות מהם. והדברים האסורים הם מחיות דנפש הבהמית דעכו"ם].

ולכל אדם שייך פרטים מיוחדים והם מזדמנים לו כידוע על פסוק נפשם בהם תתעטף והן אותן מלאכים עצמן: ולשהע"ה הי' מאכלו אלף הרים מס"ר ש מלאכים הללו שהם כל האלף דור שורש נפשותם כי הוא בא לתקן בלכתו לתרמוד כת העזות כנז"ל. וזה א"א רק למי ששורש נפשו כוללת אותו כי הוא הי' כולל כל שורש נפש הבהמית שנברא ביום ב' ולכך מאכלו הי' כל האלף דור, שהם כלל כל שורש הבריאה דעזות [שזהו השייך לד"ת כנז"ל דרק זה בא לתקן מה שהוא בבני ישראל דייקא דשייך לד"ת ולכך הם מספר ס"ר לבד] כנ"ל הכל הוא בשורשו ג"כ.

ואיכא מ"ד בכמ"ר ופסיקתא שם דהוא בעיראכיל בעיר דמגדלין בהמות ע"ש וזה נז' ג"כ בזוהר פנחס ר"מ רע"ב ושם וממה הווי מאשא כו' אש אוכלה ע"ש. וז"ש שם בכמ"ר ג"כ אית בעיר אכיל בעיר אלא גדולים מעשה אלוקינו, והיינו כידוע דיש באדם ג"כ ד' נפשות דדומם צומח חי מדבר והנה הדומם היא היותר תחתונה והוא נשאר באדם גם לאח"מ שהרי היא ג"כ עכ"פ דומם כי א"א כלל להתבטל דבר לגמרי, ואלו ד' בנפש הבהמית הם דוגמת ההד"ג מנר"נ שהד"ג נשאר גם לאח"מ.

ולכך בדומם אין המשכות חיות לאדם ולא נתנה בו תורה בפ' בראשית ונח מאכל לאדם, [וגם המים הם בגדר הצומח כידוע דד' יסודות ארמ"ע נגד דוצח"מ וכן כח הנביעה ממקור מעיינים וההתפשטות למרחק היא כח הצמיחה שלהם] רק מצומח לאדה"ר ומחי לנח כי הכלל בכל דבר יש ד' מדות כדחשיב באבות ו' דברים (נגד ששה קצוות שהם כולל הכל וימי הבנין כידוע).

והרביעית לעולם היא רע גמור ואפ"ה חשיב לו בכלל המדות דהולכי ביהמ"ד ונותני צדקה, ד"מ מי שאינו עושה כלום מ"מ היא מדה דבישראל א"א שלא יעשה כלום וגם שאין עושה כלום מ"מ הוא נקרא הולך לביהמ"ד ונותן צדקה שלא מדעתו כלל, וכד"ש במנחות (צ"ט ע"א) פעמים שבטולה של תורה זהו יסודה.

וכן עד"ז מצינו שלהי גיטין צדקה גדולה עשה הקב"ה שהקדים כו' מקרי עשיית רע צדקה ובטיל תורה יסודה, וזהו מדת דהע"ה שהקים עולה של תשובה שע"י זדונות נעשין זכיות, והוא נגד מדה הרביעית שבכולם כי הוא המברר ומתקן כל רשעי ישראל שכולם פעלו רק טוב אע"פ שהם לא ידעו ומה שלא נתנו היו צדקה ומה שלא הלכו

לביהמ"ד הי' תורה, והראשונה לעולם טוב גמור וב' האמצעית בינונית וכן בברואים דדצח"מ וארמ"ע וכן בד' קליפות וכן בכל דבר.

ומדבר נגד קליפת נוגה שיש טו"ר ישראל ועכו"ם, משא"כ בדצ"ח אין שייך כלל טוב, וכן הם נגד ד' עולמות אבי"ע ובאצילות אין שייך כלל רע ובעשי' אא"צ בארץ אשר יעשה וגו' א"א בלא רע וכן כ"ד חלוקים לד' אלו ודומם רע גמור כנ"ל: ודבר זה יתוקן כשיבולע המות, וידוע כל תיקוני השי"ת היינו כשמברר למפרע לא הי' זה כלל ונמצא מברר שלמפרע לא הי' כלל מות כטעם צדיקים במיתתן קרוים חיים (ברכות י"ח ע"א) ולא הי' כלל בגדר דומם, וד"ז יתקן משיח בן דוד מדרגתו.

ובזה אין מקום השתדלות כי האכילה הוא ההשתדלות דאדם כטעם זה השלחן וגו' שהוא נגד עמוד העבודה וכן מצוה ראשונה דאדה"ר, וכן דרוז"ל (זוה"ק ח"א כ"ז ע"א) על לעבדה ולשמרה לעבדה במ"ע ולשמרה זו מל"ת והיינו על פרי הגן כי עיקר הבירורין של האדם הוא ע"י האכילה בזה הוא הבירורין דנפש הבהמות שלו כשאוכל לשם שמים, פ"י שמכיר שהשי"ת הוא הנותן לו מזון זה ומקבלה מידו של הקב"ה ע"י הברכה שתקנו חכמים מקודם כמ"ש במק"א.

נמצא חזר אותו חיות דהשי"ת שהי' טמון באותו אוכל שהי' מחייהו כטעם ואתה מחי' את כולם כי כל נמצא ע"כ יש לו חיות והוא אותו כח שמחמתו הוא נמצא ואין נעדר המציאות ואפס ואין, ואותו כח המחייהו הוא עצמות השי"ת וכמ"ש גם הרמב"מ רפ"א מהיסה"ת זה ע"ש, ועיקר השתדלות האדם להכיר זה בעצמו ובכל העולם כולו, ובעצמו מכיר מצד ההנאה שיש לו מהאכילה וכן מכיר באוכל, וזהו תכלית כל עמוד העבודה דגוף שכללותה הנסתרות וג"ר כנז"ל, ואלו ג' הם כנגד צח"מ [שהדומם הוא נגד המעשה דז' תחתונות שאין בו בירורין בגוף כמ"ש ל], ונפש המדבר הוא נגד השוה"נ וכמ"ש בריש ב"ק בהמה לית לה מזלא דהשוה"נ הוא מנפש המדברת וזה נעלם מהשגת אדם כנז"ל, ולכך אין בחלק זה ג"כ אכילה ובשר אדם אסור ורק בעת החורבן ידי נשים וגו' ואז"ל ביומא (לח' ע"ב) דשמו דואג בן יוסף ומשום דמסקא בשמי' דדואג, כי דהע"ה הי' נגד יסוד העפר כנ"ל וכידוע רק זכה בהשתדלותו לנעוץ סופה בתחלתה להשיג ההבלא שלו כנז"ל, ודואג ואחיתופל שונאיו היו נגדיים לב' מדרגות אלו דואג נגד שוה"נ והבלא שהשיג.

ולכך אותו גר עמלקי הוא בנו כמ"ש רש"י ריש שמואל ב' משם רז"ל ונקרא עמלקי שהוא ראשית גוים ושוה"נ דרע דלכך הי' בעל לשה"ר שהוא נפש המדברת דרע, ולכך עיקר לשה"ר שלו הי' וד' עמו כמ"ש בפרק חלק דרק בזה נתקנא כי היא מדרגתו ונזדמנה לו רציחת הכהנים, כי דהמע"ה עלה ממדרגה התחתונה למעלה והוא להיפך כי בהריגת נפש עושה ממדבר דומם [ולכהנים כמ"ש במק"א עמ"ש (סנהדרין ל"ט ע"א) אלוקיכם כהן הוא כי ג' מדריגות דכהנים לויים וישראלים הם נגד ג' ראשונות הנ"ל, דהשוה"נ נקרא כהן ולכך הם שלוחי דידן ודרחמנא לחברם ע"י הקרבנות והלויים בשיר נגד החכמה כענין דהע"ה קרא לד"ת זמירו' (סוטה ל"ה ע"א) וכמ"ש ליכא צורבא מרבנן דמורי כו', וישראל הם הלב כידוע בסוד כנס"י] ובאמת לנרצח אדרבא איתא בסוטה (כ"א ע"א) הגיע לפרשת דרכים זה ת"ת ויום המיתה, וכמ"ש ל דזהו השגת שוה"נ מצד

ההעלם והעדר הידיעה וביום המיתה הגיע לו, רק מדה כנגד מדה הרוצח מגיע למדרגת הדומם: והנה עמלק הי' זורק ערלות כו' כמשאז"ל דמבזה ברית, ודואג הי' שומר הברית שהרי זלזל לדוד בקולקולו, אך באמת ארז"ל בב"ר דהוא התיר עריות ואשת איש דמיכל, כי באמת ברית הלשון וברית המעור אע"פ שהם ב' הפכים הם תלויים זה בזה וכידוע ע"פ שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו רק מ"מ לא הי' אצלו בפועל רק אצל בנו נקרא עמלקי, וזה נקרא דואג בן יוסף דרומז שומר הברית כידוע רק לא הוא עצמו רק בן יוסף, וח"מ התחיל להתתקן ומקודם נעשה כדומם כנ"ל.

והנה גם בחורבן ראשון הי' זה דידי נשים וגו' שהרי נזכר באיכה רק דלא נז' שמו, כי לא הי' לו כלל בגדר חיות רק בגדר צומח הנאכל וזה הי' בגדר חי, ומ"מ ג"כ נאכל כי עדיין לא הגיע לשורשו שהוא נפש המדברת עד ריש לקיש דזבין נפשי' ללודאי (גיטין מז מ"ב) והוא הרגם ולא נאכל, כי אז הי' ע"י נשים ישראלית שבם הוא הבירור וגם ע"י אמו ששב לבטן אמו כאלו לא יצא עדיין לעולם דהיינו לשורשו הנעלם, כי בזה הוא תיקון ששייב לשורשו ולא למות ולשוב לדומם דזה הי' נקרא חוזר לקולו רק הי' לו העלאה למקור והיא תקנה אותו אז בעת החורבן דייקא שהוא הגורם כמשאז"ל (ילקוט שמואל) דאלו בנה דוד ביהמ"ק לא הי' נחרב, ומה שלא בנה ע"י שלא הי' עדיין מבורר בחייו כמש"ל וזהו על ידו והנה ריש לקיש הי' לי' חילא לאורייתא כמ"ש בהפועלים פי' אורייתא הוא בחכמה וחילא הוא סטרא דגבורה דמתמן נפקא כנז"ל, פי' הוא השוה"נ כמ"ש בבמ"ר פ' כ"ב ג' מתנות טובות נבראו בעולם זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם, חכמה.

וגבורה ועושר, אימתי בזמן שהם מתנות שמים כו' פי' הם נגד ג' ראשונות שהם בני חיי ומזוני דתליא במזלא (מו"ק כ"ח ע"א), דאיתא בהמפלת ג' דברים אלו אטיפה מה תהא עליה חכם כו', פי' חכמה נגד חיי כטעם והחכמה תחי' בעליה וגבורה כטעם כאיש גבורתו נגד בני וכמ"ש במק"א ע"פ בניך וגו' כן יבורך גבר, וזהו נגד השוה"נ כי כמו שהתורה מגבורה כך כל נפשות ישראל שהכל אחד שרשם נקרא גבורה, ולכך הבנים הם מצד השוה"נ דאב כידוע וכמ"ש במק"א וכן לעולם תחילת המחשבה מתגלה בסוף המעשה, ור' יוחנן הי' לי' שופרא היופי הוא בסוף המעשה כמ"ש במק"א, וזהו לנשי שהוא המדרגה אחרונה.

וריש לקיש הי' לו חילא מדרגה הראשונה כנ"ל והיינו שהי' לו תוקף הדביקות בכל פעולותיו בשורשו הנעלם וההתגלות דשוה"נ הדבוק בפעולותיו כידוע, מאחר דסדר קומות האדם כך הוא כל העשרה מדרגות א"כ יש נפשות תלויים בכל מדרגה כד"ש בשמו"ר ע"פ איפוא היית ביסדי ארץ יעו"ש ויש נפשות התלויים בשוה"נ ממש [מצד הגוף ונפש הבהמית כנז"ל דבנשמה ממש אין שייך זה ורק זכה יתיר יהבין לי' כו' זכה יתיר כו' כדאיתא בזוהר] והיא נפש דדואג וכן נפש דריש לקיש, ומי שהוא כן שמאיר לו איך כל פעולותיו הכלנמשכים משורשו הנעלם הוא רשאי באמת לעשות מה שירצה בלבד שבטוח דשוה"נ ממקום קדוש יהלך.

כענין שהע"ה אני ארבה ולא אסור, וזה ג"כ מחלקו של משיח דאז נאמר ד' מתיר אסורים כידוע רק דהם היו אדרבא ממדרגה התחתונה ועלו ממטה למעלה עד שהשיגו שוה"נ.

ואלו כך נולדו: ולכן חשב יעקב על שמשון שהוא משיח כי הוא תוקף הגבורה כדחשיב ל'י' בבמ"ר שם ב' גבורים עמדו, [וגלית הפכו נפל באמת ביד דהע"ה והי' לו תוקף זה ע"י שהי' בן הנשיקה על ידי אותם נשיקות ואותם טיפין דמחלון, כי הכלל אין שום טובה ומתנה מג' אלו נמשכת לעכו"ם רק ע"י ישראל כמשז"ל כ"פ, וכמש"ל על חכמת בלעם בסוד ויקר וגם הוא מזרע לבן שנולדו לו בנים רק ע"י יעקב כמשאז"ל ולפי שנמשכו מכחו של יעקב לכך הגיע לו שפע חכמה, וכן עשירות דהמן לפי שבא מכחו של שאול שהחיהו לאגג כמשאז"ל, ותיקון שאול ע"י בני בניו שלמדו תורה בבני ברק כדאיתא בחלק, ותיקון ברכה שבגלל יעקב ע"י פ' בלעם שנכתבה בתורה, ותיקון מחלון ע"י הריגת דוד לו ועי"ז נתגדל דוד והחלה צמיחת קרנו, והיינו כי אז כאשר נתגבר על הגבור שבגבורים דרע, וכבר ידענו כי כל מלחמות וניצוחים שלהם לעכו"ם הי' כפי ניצוחם ליצרם כמש"ל עי"ז ניצח אז שוה"נ ואז השיג רוח"ק דהבלא דידי' והחל רוח ד' לפעמו ואז"ל בסוטה (מב ע"ב) דהי' בר מאה פאפי וחד נאנאי ע"ש בתוס' פי' כלב.

כמו ששמעתי על ריש מאה דיני דפ"ק דסנהדרין (ז ע"א) כי כשהוא בלב אז הוא מספר י' ובמוח אז כל עשרה מתמלא מעשרה ונעשה מאה ומחלוקת נוגע אל המוח, ושמעתי עמ"ש בחגיגה (ט ע"ב) אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למאה ואחד כי האחד הוא כשחוזר ומתחיל, וזהו מאה דשלימות המוח שלו הי' מערלות פלשתים ואחד הוא השוה"נ הי' מכלב דעזות רעה נקרא כלב והכלבים עזי נפש כמש"ל, (ועי' בקרנים מאמר י"ב בשם שר הכלבים ושם מאמר ו' ובדן ידין תבין עוד סוד החציר הנ"ל שהוא כשם שר הכלבים רק בהיפך אתוון שהוא מצד המתקתו.

וע"ש דבעל צפון הי' צורת כלב רע ע"ש, ולכך אמרו להטעותם שיאמרו קשה יראתם כו' כי כל עיקר גלות מצרים הי' לברר שוה"נ דהגם דהללו עוועכו"ם כו' מ"מ כששוה"נ טוב אף שעושה מה שעושה הכל טוב כמ"ש במק"א, וכשהגיעו לבעל צפון שם הי' עיקר הבירור על הים כמש"ל ובמק"א דמצרים ברזא דתה"ג שורש הרע והיו עובדים לצאן בסוד ההמשכה דרע ממעלה למטה, אבל בעל צפון הוא לעומתם ממש ולכך הי' להם כלבים שעל ידם לא יוכל עבד לצאת מצד תקופות שרשם כנ"ל, ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב רק אצל בעל צפון שם הי' גמר הבירור ואז ראתה שפחה כו' וכן השיג דהע"ה כשנצח לגלית] ומשם נמשך גבורתו, ולכן נאמר כלב בפסוק כי הי' ג"כ ממזר כי הראשון שבא עליה קנאה בביאה ובעולת בעל יש להם וניצוחו הוא התחלת מלכות בית דוד שזה עניינם כנ"ל] רק שהוא הי' ג"כ מצד שורשו בתולדתו כן: ובאמת בכמה מקומות דן מחובר ליהודא וכמ"ש בזוהר פ' בלק דגם בימי משיח יהי' יעשו"ב וכמשז"ל בשמו"ר אין לך גדול בשבטים מיהודא וירוד מן ושניהם נתחברו במלאכת המשכן שהוא כטעם נעוץ סופה בתחילתה, ודן הוא השוה"נ ויהודא הסוף כנ"ל והוא הגדול שמחבר הסוף לראש, ומצד השתדלותו נקר ארי' וגבור משא"כ דן בתולדה הוא ארי' והם לקחו פסל מיכה וכמ"ש בתד"א (רבה פכ"ו) מיכה בעט באנכי שהוא נגד שוה"נ, וכל השתדלותם הוא בסוף מעשה וכמ"ש במק"א מענין העגל דשם, וירדן יורד מן כמו ששמעתי שירדן בעולם נגד כבד בנפש עי' בבכורות (נ"ה א') שהסמיכו זכרותא דירדנא לזכרותא דדמא כבדא [וזה סוד מעברות הירדן בטיל הכעס, ולכך ג"כ חזרת ריש לקיש

הי' בירדנא ואכמ"ל, ובנדרים כ"ב א') ונתן לך לב רגז וגו' אכתי לאעברי ירדנא] וכידוע ברע"מ פנחס בסוד הכבד דהוא נגד הסוף מעשה.

ומדרגה הרביעית בכוחות הנפש] והשתדלותו להיפך וזהו ירוד דייקי והם תרתי דסתרי ומ"מ מחוברים ג"כ בסוד נעוץ כו', והשי"ת מחברם כדי למתק שוה"נ דזן בשוה"נ דיהודא שהכל אחד ולהשוותם והם באמת צריכים לזה תמיד ואכמ"ל עוד: והנה חטא הגבורה כשהיא גבורה רעה היא ברציחה שאז עושה ממעלה מטה ודומם כנ"ל ונקרא ירוד, ובזה חטא דואג כי שם הוא הנסיון ומ"מ אז"ל בפ' חלק על ידך נטרד דואג כו' [ובמק"א ית' כי הגם שמקנאים בו בעולה מ"מ הוא נענש על שגרם שיקנאו בו הגם כי מה לו לעשות מ"מ גם זה בהכרח מחסרון שהרי במשיח לא יתקנאו כלל כי הוא שורש לכל הנפשות ואם הי' שורש זה מנוקה אצלו מכל וכל לא הי' זה ג"כ מתקנא בו, וכענין שאמרו במכות (יא ע"א) בכה"ג, שהי' לו לבקש רחמים כו' כמובן שג"כ ר"ל כנ"ל וגם עד"ש בשבת (קמט ע"ב) כל שחבירו נענש על ידו כו'] וכמ"ש עוד שם עלי פלשת התרועעי אם יבוא דוד שהרג את הפלשתי כו', כי רק הוא המקטרג לדואג ומצד הריגתו הפלשתי שהוא זכייתו לשוה"נ כנ"ל בזה נתגבר על דואג שהי' ג"כ מצד שוה"נ, ולכן נקרא פלשת ע"ד ששמעתי על מאבימלך נתעברה שרה כי מאין לקח אברהם גבורה להוליד בן רק ע"י עצירה דאבימלך באותה שעה שניטל הכח מאבימלך ניתן לו, דלפעמי' כך היא המדה והמשפט שא"א להשפיע לזה רק כשיקחו מאחר ואברהם אבינו לקח רוח חכמה ובינה מפרעה ורוח עצה וגבורה מאבימלך, רק שאצלו הי' ברוח דעת ויראת ד' והוליד יצחק, וכן דהע"ה מאין לקח גבורה רק מהתגברותו על גלית ואז ממילא הי' אצלו הגבורה ביראת ד' והשיג שוה"נ שלו אבל לקחו מהפלשתי לכ"נ פלשת [ומ"מ הוא שם גנאי כטעם על ידך נטרד כו' שמגיע עונש עבור זה כשבא לקטרג לכ"נ כן לפי שאין כח זה שלו רק מהפלשתי ומצד זה הגיע לו לקטרג.

וכן לכן הוליד יצחק עשו שהוא מצד יראה רעה דאבימלך כמ"ש במק"א] ומצד זה הוא טרדת דדואג שבאמת הוא הי' עצור לפני ד' אז בנוב כמשאז"ל ללמוד תורה ובעידנא שפסק בה אנוכי ומצלי כדאיתא בסוטה (כא ע"א) [וע"ש אלמלא דרשינהו דואג כו' ע"ש ולכן לא הועילה תורתו שלא תכבה מן העבירה כי הש"י דן כ"א לפי דעתו ושיטתו והוא סבור עבירה מכבה תורה, ובאמת לפי שורשו הוא כן כי דעת כ"א בהלכה הוא כפי שורשו ודאי הדין והמשפט כן, וכן מצד שורש דואג כמ"ש במק"א על מה שאמרו כל תורתו אינו אלא מן השפה ולחוץ כידוע דמצות ועבירות ברזא דארץ ותורה מן השמים, אבל כשהוא מן השפה ולחוץ גם תורה ברזא דארץ שהוא סוד הדיבור מן השפה ולחוץ ולא בפנימיות, כי כך הוא סוד התורה מצידו עיקר מן השפה ולחוץ היפך מדוד שעבודתו בפנימיות כמ"ל ואכמ"ל], וע"כ דבאמת לא הי' עבירה וכך רצון השי"ת שהי' בני פלי כמשאז"ל] אך מ"מ אמרו ע"פ כי יפול הנופל ראוי' כו' אלא שמגלגלין כו' כי עכ"פ הרי הוא גרמא בעונש חבירו ואז"ל אפי אבן שנסקל עתיד ליתן הדין.

ובאמת זו נגד השכל דמאי הי' לי' למיעבד רק בזה נתפס מי שהוא דבוק בשוה"נ שלמעלה חן השכל, ולכך גם דוד נתפס בזה שאמר לי' על ידך כו' אך מאחר ששוה"נ שלו טוב הרי אין לו עונש שהרי שוה"נ שלו טוב בהכרת גם זה טוב ודהמע"ה הגיע

ממטה למעלה ובהשתדלותו, ולכך על ידו הוא טירדא לדואג, שהוא ממש הפכו ואין שוה"נ שלו מבורר עדיין כיון שאינו על ידי השתדלות ולכך נטרד: והנה ריש לקיש ג"כ בא לנסיון דלסטות ורציחה וגם התם רבי קרו ל' כדאיתא בהפועלים וע"ש בתוס' והיינו דודאי כל הריגותיו בליסטיותו הי' כדי לכלות קוצים מן הכרם ע"ד ראבר"ש, וכל הליסטים הם מצד הגבורה שהוא משוה"נ וע"י תיק שורשו נתקנו כולם ורבי קרו ל' עדו על ראב"ד דקרו ל' רבי, אמנם ר' יוחנן אמר ל' שהכניסו תחת כנפי השכינה ולשונוזה בכ"מ בגמרא על הגרים וכידוע מהאריז"ל דמשם נפשות הגרים משא"כ נפשית דישאל ע"ש, ור"ל שא"ל שבאמת שוה"נ שלו רע והוא הכניסו כו' כענין גרים הגם דשוה"נ שלו רע, וגר צריך ב"ד היינו דצריך לת"ח שיכניסוהו כידוע בסוד לידת הגרים [ונז' בר"פ כל היד אצל משחקי בתינוקות כי הם המולידים גרים וכמ"ש במק"א] וז"ש שהכניסו כו' ע"י שאמר חילי לאורייתא ע"י דביר זה חיבר שוה"נ שלו לתורה, וגם ע"י דיהיב ל' אחותו כידוע בסוד והי' לבשר אחד שיכולים לפעול זב"ז כמשז"ל כ"פ וזהו מכוחו שהכניסו, והנה בדבור זה עורר ר' יוחנן קטרוג על שוה"נ דריש לקיש שעדיין אינו מבורר שהרי ר"י אומר עליו שהוא רע וכל ליסטותו אינו מבורר ולא רץ לא יכופר וגו' כי אם בדם שופכו, והאי דעניש וקטיל הוא ג"כ רציחה כדאיתא שילהי שבת ולכך מת ע"י עונש דר"י, אך מ"מ לר"י הגיע ג"כ עונש אח"כ כדאיתא שם כי באמת ר"ל הי' מבורר והאמת אתו דגם התם רבי קרו ל' רק שר"י טעה בו (כפי שיטתו שהי' מזרעא דיוסף כדאיתא שם, וכמ"ש במק"א דשם שכיחי רוצחים כדאיתא במכות בשכם וגלעד ושם עיקר הבירור בזה ואכמ"ל] ובירורו הי' ע"י דזבין ללודאי אם יאכלוהו ומס"נ למיתה באמת שאם יאכלוהו שכך מגיע העונש למי ששוה"נ שלו אינו מבורר כנז"ל הוא מקבל עליו את הדין: ולודאי יש להם תוקף גדול בשוה"נ דרע דמצידו היא תאות אכילה כמש"ל בחטא דאדה"ר שהי' רק ערבוב השוה"נ ולכך אמרו בפסחים (יב ע"ב) שעה ראשונה מאכל לודים, כי הם ראשונים לכל כי יש נעלם לנעלם כמש"ל והם דבוקים בתוקף הרע גם שם, ולכך קודם גם למאכל לסטים שהוא מצד הגבורה ושוה"נ דרע הוא בשעה שני' אחר הלודים וכן יש כל דבר זה לעומת זה גם בקדושה, ור"ל הי' בסוד לסטות דקדושה וכן בפנקסי דבלעם כתוב פנחס לסטאה כי הי' פעולתו לסטות רק שהי' מצד הקדושה והוא מסטרא דאדום ועל חרבך תחי', וכן נקרא דואג האדומי וכן הוא דוד אדמוני רק עם יפה עינים אין הורג אלא מדעת סנהדרין כמשאז"ל ויש ג"כ לודים בקדושה כטעם אוכלת אדם את כטעם אשתא זנתי' כי יש שמתגבר עליו הרציחה ולא יאכל ולא ישתה עד יקום גוי אויביו ואש זה זנו, והוא בצדיקים כמ"ש ישמח צדיק כי חזה נקם וגו' צדיק דרגא דיוסף כמ"ש במק"א על בית יוסף להבה ובית עשו לקש, וכ"א בסנהדרין (לב ע"ב), אחר ר"א ללוד, בודאי לוד בא"י היא נגד לודים דשמה קגרים ור"א הי"ל כח זה כדאיתא בהזהב בכ"מ שנתן עיניו נשרף, כי הוא הי' ברזא דצדיק כנז"ל דל"ו ע"ב, ובעין שייך מזון כדאיתא באהלות כדי לזון את העין וגם ר"י הי"ל כח זה כדאיתא בב"ק (ק"ז ע"א) בעובדא דר' כהנא כי הוא מזרעא דיוסף לכך גבר על ר"ל בהיותו למעלה ממנו, ומצד הזה בקש ירבעם להיות הוא בראש לבן ישי ולא עלתה בידו כי בן ישי בראש כטעם ולא יאמרו לך עוד אוכלת אדם את כי אין זה התכלית ולא ניתן למאכל רק בהמה ואכמ"ל, ושלישית מאכל יורשים היא סוד אחסנתא דאבוי דשהע"ה

שהוא למטה ממדרגת אביו וגם למעלה כי דרך בני מלכים לעמוד בג' שעות, ונמצא אוכל בשעה ראשונה דוגמת הלודים עבתו"ס פע"פ גבי אגריפס דחשבי' השעות מקימתו, והם ג' מיני גבורות שיש ג' מיני יראות דחשיב בס' רזיאל יראת ד' ויראת שדי ויראת אלקים שהם אהבה בקשה ויראה נגד עולה שלמים וחסאת יעוש"ב.

והם שלמה ודוד וירבעם ואכמ"ל עוד] והוא נצחם והתגבר עליהם לא בגבורה שהם למעלה רק ע"י שהם עצמם הניחו עצמם לכך, ובזה נתברר כח גבורתו ושוה"נ ולכך נפיק ואכל ושתי כי מאכל לסטיותו הוא מצד הקדושה וכקרבן יחשב כמאכל דשהע"ה שהי' דוגמת עולה לתוקף האהבה, ואמר כריסי כרי (גיטין מז ע"א) כטעם מי יתניני מצע תחתך לעוה"ב דפ"ק דע"ז שהכרס שהוא קיום החיות על ידו היא מצע לעצם החיות ושביק קבא דמוריקא כמש"ל דקבהוא השוה"נ ובכל דבר יש עשרה קבין כמש"ל, ובמאכלים הקב העשירי הוא תבלין שאין הוא עצמו מאכל רק שמטעים המאכלים וטעמו וריחו הניתן בהם בלתי מורגש כלל: והנה בתבלין יש ג"כ עשרה קבין והעשירי הוא מוריקא כדאיתא בסופ"ק דביצ' דכולם מפיג טעמן כשנידוכין חוץ ממוריקא, כי כשהוא בשלימות נקרא שהוא דבוק בשורשו והפירור הוא התפשטות דעשרה קבין ואז מפיג הטעם שנפרד משורשו, משא"כ מוריקא הוא עיקר שוה"נ של הטעם ואין פירודו מפיג כלל, והנה גם במוריקא עצמה יש נ"כ עשרה קבין והוא הניח רק קבא ובכח אכילה עצמה יש עשרה קבין והוא הקב העשירי דגבורה כנז"ל, וכידוע בסוד ד' מדרגות שבכ"ד הנז"ל ובאצילות הם עשרה ובבריאה מאה וביצירה אלף ובעשי' רבוא, וזהו נגד מדת המלכות שהמלך נקרא שר רבוא כמ"ש במק"א ע"פ ועוד לו אך המלוכה והרבוז מצידו כי אין מלך בלא עם, וריש לקיש הקב שלו הי' נגד אצילות ומדרגה עליונה והוא הניח קב דמדרגה תחתונה והרביעית ממדרגת קב שלו וקרי אנפשי' ועזבו לאחרים חילם דזהו הקב שלו בחילי לאורייתא, כי באמת מדרגה תחתונה היא ממש העליונה רק בכמה לבושים.

אבל מ"מ אחיד במלכא עצמו וזהו אחסנתא דאבוי דשהע"ה, כי הנה השי"ת מוכן להשפיע לכ"א כל מיני טובות רק שתלוי כפי מה שהוא הכלי קבול, והנה עשיר או עני תלוי במזל היינו כפי כלי קבול של מזלו ושוה"נ ואיך בן עני ואב עשיר כשמת יורשו והרי אין הוא כלי קבול לכל כך עשירות, רק שבאמת היינו שמתפשט הבלא דגרמי דאב וכח מזלו ושוה"נ ממש בו ונעשה הוא כלי קבול לכך ולכך אמרו בהפועלים גבי ר"י בראבר"ש פרי צדיק עץ חיים כי כל בן יכול להגיע למדרגת אביו אחר מותו אם ירצה, וזהו ממדרגת צדיק אבל ממדרגת ת"ח אמרו בנדרים (פא ע"א) דאין מצויים להוריש לבניהם כי ג' מיני מתנות נגד ג' כתות הנסותרות כנז"ל: והם השלשה שביקש רבא עותרי' וחכמתי' ועונותונתי' [וג"כ ביקש שיהי' הוא כלי מוכן לקבל העושר והחכמה הנשפע מלמעלה כמו ר"ה ור"ה, וז"ש בתענית בשאל רבא על מעשיו של ר"ה ורצה לעשות ג"כ כן ע"ש היינו כדי להשיג חכמה כמוהו וכידוע מהאריז"ל כי התדבקות נפשות הצדיקים הוא ע"י שעושה מעשה דוגמת מעשיו] כי גם ההבלא דגרמי דנפש המת מחולק לשלשה, וכמ"ש בזוהר שלא בסוד הקלא דהדרי הנז"ל דההבד"ג מתחבר עם הקו"ד, פ"י כי ב' קולות דחי' ודנשמה הם ב' קולות כוללים דאנא ד' ודעורו ישינים הנז"ל דל"ז סע"א, והם לכל נפש כי קיל החי' הוא ג"כ מצד הילד ואינו מצידה וכפי כחה וכדאיתא

בפ' יוה"כ גבי ההוא דלחישו ואלחישא ולא אלחישא קרו עלייהו כו' ע"ש ואינו תלוי בה רק בנפש הולד ועיקר חיות הנפש הוא הקול כמ"ש בפסיקתא פ"א אין בין צדיקים חיים למתים אלא הדבר, וכ"א כלול נפשו משני קולות אלו האחד יוצא בעת הלידה ומיד מתפשט מס"ע וע"ם, פי' כי כ"א חלוק בשורש נפשו מחבירו ואין ב' נפשות שוים וכ"א כח פרטי ומיד שיוצא נפש לעולם אז כח זה יוצא לעולם וכמ"ש זה בכ"מ באורך, וכח זה מתפשט בכל העולם רק שבו הוא השורש וכל התפשטות הט' קבין, ובכל העולם כולו הוא רק קב אחד של שוה"נ והוא ע"י קול החי' ההולך מסוף העולם ועד סופו ומפשט אותו כח שירד באותה שעה ורגע עשרה קבין לעולם, וזהו מצד אנא ד' ר"ל מצד כח גילוי זה בעולם דהיינו ביממא וצועקים אנא ד' שיעזור שיהי' השימוש בכח זה עצהיו"ט.

ובשעת מותו או יוצא הקול דעורו ישינים לעורר כ"א להשתמש בכח זה וגם קול זה נשאר ומתפשט בעולם ועי"ז הוא הדיבוק דנפשות הצדיקים. כי אין לך נפש שהי' בעולם שלא הניח אחריו ב' קולות אלו שהם מתפשטות מסעו"ס ר"ל ההתעוררות (שזה לא הי' צורך בעודו הי' הי' התעוררות כח זה מצוי בעולם ע"י חיותו) וצעקה דאנא ד' להוושע בכח פרטי של כל פרטי הנפשות שעברו בעולם: ובדבר זה גדלה מעלה דורות האחרוני' מדורות הראשונים כי יש להם כח להשיג כל מה שהשיגו הראשונים רק שהוא כמו קב נגד הט' קבין דאצלם הי' בהתפשטות כ"א כח פרטי שלו, אבל הראשונים לא היו יכולים להשיג דיעות נפשות האחרונים ולכך הלכה כבתראי [ורק אאביי ורבא ואילך שאז פסק קידוש הראי' כמ"ש הרמב"ם בהקה"ח [כי אז פסקו חכמים מא"י כמ"ש באגרת רש"ג שבייחוסין וכמ"ש במק"א] כי סימנא לקידוש הירח הוא דוד מ"י חי וקיים כדאיתא בר"ה פי' שכל הנעלמות שלנו מרכבה להשי"ת גם מצד הגוף שזהו מדרגתו כנ"ל, והראי' שהוא מבורר לעין שהוא כן וזהו רק מציון תצא וגו' כי בכל נקרא במחשכים כנז"ל, ובימיהם התחיל תכלית הקוטן דדורות כדאיתא בר"פ כיצד מעברין והיינו התחלת הדורות שאחר חתימת התלמוד שזהו חושך גמור, משא"כ התלמוד מיקרי איר לגביהם, וידוע דאחר חצי היום נקרא נטיית צללי ערב וכד"ש בפ"ק דקידושין כיון דנפק מפלגא כו' וכן בכ"ד אחר החצי.

והנה המשנה נגד התלמוד נקרא ג"כ איר כי אין כח באמורא לחלוק על תנא ותלמוד בבלי נקרא במחשכים שהתחיל מכי אתא רב לבבל, ומאביי ורבא ואילך הוא אחר חצי היום דתלמיד, ואז התחיל האופל והחושך גמור שאחר התלמוד שאין עוד חושך יותר ממנו, כי כ"ד נחלק לג' ושלוש משמורות הוי הלילה והם תנאים ואמוראים וכל הדורות שאחריהם ומאביי ורבא ואילך הוא אחר חצי הלילה, ואז דייקא הוא עת רצון יותר כדאיתא ביבמות ובזוהר שהוא ע"י שעסק השי"ת ושעשועו אז עם הצדיקים ע"ש, והיינו מצד תוקף החשכות.

כי עיקר התיקון לאתזכאה במה דחאבו וכמ"ש"ל בשהע"ה דרק בגלותו זכה לנעמה. וכן ב' קולות הנז' דחי' ומיתה הוא נעשה ע"י חטא דאדם ועל ידו דייקא הוא תיקונו.

כי כל הסייעות דהקב"ה עוזרו הוא רק ע"י נפשות הצדיקים כנז"ל שהיא ע"י קולות הללו שהם נמשכים מצד החטא שהוא מצד המחשכים וכל שהיא במחשכים יותר יש לו

דבוק בהם יותר]: ושני כחות אלו מתחברים עם ההד"ג כמש"ל דל"ז סע"א ורע"ב. כי הם בדוגמת זו"ן שנמשכים ממוח ולב וכן קול ודבור הם זו"נ כידוע בזוהר כ"פ (וכן כ"א מחובר משני אלה כדאיתא בזוהר פ' בראשי דא"א לקול בלא דבור ולדבור בלא קיל, וכך א"א לצעקה דאנא ד' ולצעקה דהתעוררות זה בלא זה כידוע דזה מושך זה וזה זה וכ"א מחובר עם חברו כפי ערך ההתעוררות כך ערך התפילה וכערך התפלה כך ערך ההתעוררות] והם מתחברים עם ההד"ג והם ג"ר שיוכל אדם להשיג מנפש וכח שכבר הי' בעולם, אבל ההתפשטות הוא כפי הט' קבין שלון] ושני קולות הם המתפשטים מסועו"ס ונקל יותר להשיג והם דיהבו לי' לרבא, וענותינותי' שהוא נגד שוה"נ והד"ג עצמו זה לא יהבו לי' כי הגם דכולם תלויים בשוה"נ כנז"ל מ"מ הם ג' מדרגות בהתדבקות והשגת כח נפש זולתו הבא לסייעתו ומצד הבינה שבלב והחכמה שבמוח הוא נקל יותר לאדם להשיגו כי יש להם כל התפיסה ואינו נעלם לגמרי, ולכ"נ דמתפשט מסועו"ס משא"כ מצד הנעלם לבדו, וכפי הכנתו כך באותו מדה הוא התדבקותו ובשוה"נ עצמו שלו א"א להגיע שם וכנ"ל דלא השיג לו רק דהמע"ה וגם שהמע"ה מאחסנתא דאבוי.

ומאחר שההלכה דהבן יורש את אביו הרי הוא שלו ממש והאב זוכה לבנו כו' כי הבן נמשך מעצמות האב (ויש בו באמת כח האב רק עוד נוספות ולכך אבא מזכה ברא ולא ברא אבא), ולכ"נ דוד ושלמה נביאים בסוטה (מח ע"ב) ועי' ברש"י, במגילה (יד ע"א) על מ"ח נביאים, כי הקו"ד והבל מיוחדים ממש ומאן דאחיד בהבל אחיד בקו"ד ג"כ שהוא הנבואה רק שהוא דרך לבוש קצת, אבל מי שאין משיג הבל עצמו אין תפיסתו ג"כ בהד"ג דאחרים רק ע"י התלבשות בקו"ד שהם ב' קולות הנ"ל שהם למטה מהבל כי הם קו"ד דגוף היוצאים מחו"ב דגוף שלמטה מן ההבל דקו"ד דנפש שהוא שוה"נ דגוף, [ומ"מ אמרו בב"ב (יב ע"א) דניתנה נביאה לחכמים ומתחלה אמר ממהשמיג מה שאמר חכם אחר כי א"א כלל ששני חכמים יתכוונו לדבר אחד מד"ת, כי כל נפש הוא גלוי פרטי מד"ת רק ברוה"ק שמשגי מה שנתגלה, וז"ש בר מזלי' כידוע מהאריז"ל דא"א להתדבקות נפש צדיק רק שהוא משרשו וזה נקרא בר מזלי' ואפי' לרע"ק בן יוסף (קראו כאן בשם אביו על שם שורש מדרגתו דא"א לאחר להיות משורשו ממש, וכמ"ש במק"א בענין תרין משיחין ב"ד וב"י הם נגד אנכי ולא יהי' ורע"ק נגד לא יהי' כמש"ל דל"ו ע"א] יוכל להיות בפרט אחר בר מזלי' כי הוא שורש להנפשות [מצד לא יהי' דכולל כל ה"ל"ת] שמשורשו והוא רק פרטי, אבל הלל"מ דזה אין נקרא דברי מרע"ה שנאמר שהוא משורשו רק קיבל מסיני דהיינו מהשי"ת [ולכ"נ מסיני דר"ל ענוה כדאיתא בפ"ק דסוטה (ה' ע"א) ובס"פ במה אשה נגד שוה"נ כנ"ל ואם משיג שוה"נ אז יוכל להשיג ג"כ כנ"ל דהגם שהוא למטה ממדרגת משה מ"מ קו"ד והבל מיוחדים] וא"כ כשנתכוין לזה ע"כ היא נבואה ממש כמו קבלת משה והיינו רק ע"י דביקותו [בסיני] בהד"ג שלו דעי"ז דבוק ג"כ בקו"ד ובנבואה, והגם דלא השיג לזה בפירוש רק דוד ושלמה כנ"ל מ"מ כ"א זוכה לזה לפעמים ע"י החכמה [וזהו לחכמים] שהוא עלומה ממש בשרשה כמש"ל וזה שאמרו ולא טעמא יהיב שהגיע לזה מצד חכמה, משא"כ בלא"ה הוא כסומא בארובה דנקרא רק ב"ק שזהו ע"י כ"א מישראל [ואפי' מעכו"ם בסוד מלכותו בכל משלה כנודע רק כשהגיע לזה מצד חכמה הוא ע"י הארת שוה"נ שלו עצמו בחכמתו וזה נקרא ג"כ נבואה כנ"ל: ובזה הוא החילוק בין כתובים

לתלמוד כי כל כתובים נכתבו ע"י נביאים או ע"י בעלי רוח"ק שהי' מצד הבל שלהם, כי גם דניאל זכה לנבואה ע"י הבל דשלמה שהוא משורשו ולכך נקרא נביא עברש"י גבי מ"ח נביאים, וע"ש שהקשו על בה"ג מגמרא דאיהו לאו נביא.

ובאמת לק"מ כפמ"ש דשניהם אמת וגם דוד ושלמה נקראים בעלי רוח"ק וגם נביאים, ופי' אנהו עדיפי מיני' ואיהו עדיף מיניהו היא כמש"ל על רוח"ק ונבואה ומ"מ מזלייהו חזו ויברחו בהחבא כי השגה זו דשם הי' מצד המזל שהוא שוה"נ ולו נגלה השוה"נ ומצידו הי' הרוה"ק, אבל להם הי' זה בהעלם ומצד ההבל בדביקותו על הקו"ד נקרא ג"כ נבואה וכנ"ל, ועזרא זה מלאכי שהי' נביא וגם רוח"ק שלו בכלל כתובים וכמוהו תילים משלי איוב [כמ"ד משה כתבו ואו אנכנה"ג שמכללם נביאים], וחמש מגילות דגם מרדכי בחשבון מ"ח נביאים שם ונחמי' נכלל בעזרא וכנז"ל, משא"כ המשנה ותלמוד אין לו שייכות לנבואה ולכך הוא רק דברים שבע"פ ואין לו שייכות לכתב, ומ"מ גם בזה יש מעלה כי הכלל בכל מדרגה קטנה ופחותה משלפניה יש חסרון וגם מעלה כי כשהשגה דהבל ע"י ההתלבשות בקו"ד הוא בגלוי יותר ובהתפשטות יותר, וכמו דלשהע"ה הי' בהתפשטות יותר מלדהע"ה הגם דנקרא שלו מ"מ בא בהתפשטות יותר ע"י התלבשות הנ"ל כי לעולם ההד"ג עם ב' קולות הנ"ל הם דבוקים רק שיש חילוק בין כשמשגיג מצד ההד"ג או מצד אחד מהקולות אבל מ"מ מצד שמשגיג אחד משיג שלשתם ושהע"ה דהי' אחסנתא דאבוי והשיג מצד ההבל מ"מ הי' בהתפשטות דלבושים דקולות הנ"ל, אבל רבא לא השיג ענותונותי' כנ"ל דא"א מצד ההבל רק כשהי' מבקש חכמתו או עותר'י אז ממילא הי' זוכה גם לענותינת'י, כי א"א להשיג הבל לבדו רק מאביו שד"ז הוא ממילא במיתתו דלכך כל מעשה ותורה ומצות דבן הם טובה לאב כדאיתא בזוהר כ"פ כי יש לנפש המתעברת חלק במצות כידוע מהאריז"ל, ומ"מ יש בזה חילוקים כפי ג' מדרגות ההתדבקות הנ"ל ועיקר לאביו ואח"כ לרבו שלמדו חכמה כדאיתא גבי ר"מ (חגיגה טו ע"ב) ואח"כ לאחרים והם נגד ג' מדרגות הנ"ל ואכמ"ל עוד: והנה זהו ב' חילוקים דאין ת"ח בניהם ת"ח ובעדיות אמרו האב זוכה לבנו בחכמה רק זוכה ר"ל מצד צדקתו ולא מצד חכמתו והיינו כי ת"ח וצדיק העובד ד' שהעמודים דתורה ועבודה הם נגד מוח ולב ובלב ממנו תוצאות חיים שהוא התפשטות הז"ת בגוף, והם ז' דברים דאב זוכה לבנו משא"כ מצד המוח אין מתפשט כמ"ש בפ' חלק גבי דואג ואחיתופל, והבן הוא יורש האב מצד התפשטות שורשו מן שוה"נ עד יציאת הטיפה דרך עטרת היסוד שהוא מדרגתו האחרונה, אך מ"מ כל התפשטות זה הוא משהו"נ ובשעת מותו יורש השוה"נ עצמו שההד"ג הנשאר בעוה"ז מתחבר בחלק ממנו הנשאר בחיים בנפש הבן, ואז זוכה לירש עשרו שהוא התפשטות דז"ת וגם לב רחב לקבל העשירות כי ז"ת תליות בלב וכן להיפך לבא בכיסא תליא כטעם ממנו תוצאות חיים הנ"ל, כי הלב הוא יש מיש כך הוא מורגש משא"כ המוח יש מאין, ולכך אינו משיג התפשטות הד"ג דאב רק מצד הלב שהוא גדפא שמאלא דההוא נשרא ולא מצד המוח שהיא איני נגלה עם ההד"ג דאב המתפשט בבן שהוא מצד כח ההתפשטות שיש בשוה"נ, וכח ההתפשטות הוא מצד הלב שמצד המוח היא כח ההעלם והעדר התפשטות ונמצא כח שוה"נ שלו שנתפשט לבנו היא מצד כח ההתפשטות שבשוה"נ, וכח זה יש לו חבור עם גדפא שמאלא דאב כנ"ל ולכך ההוא נשרא דשהע"ה הי' הגוף מחובר לגדפא שמאלא כנ"ל

דל"ט רע"ב לפי שהוא אחסנתא דאבוי כנ"ל, והיינו כי הוא נמשך מכח הגבורה כטעם כאיש גבורתו והוא גדפא שמאלא כידוע, וכן שמעתי דהשנים נקר' תעלומות לב כי גלוי שוה"נ דאב הוא דרך הלב: וז"ש בסבא דמשפטים דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין, כי מי רגלים הוא ג"כ מהמוח כמ"ש הרמב"ן גבי נחש הנחושת כי נשוכי כלב שוטה יראה בשתן שלהם דמות גורי הכלבים והוא מצד התדמותם במדמה שבמוח ע"ש [וכן הרופאים יכירו מקרי הגוף מהשתן ג"כ כי הוא תמצית המתמצה מכל הגוף כמו טפת הזרע] רק שזה מצד עצמו וזה מצד הדמיון כי כך ברא השי"ת בעולם אמת ודמיון, וכן בנפש והוא כח המדמה שבמוח שמשם השטות לשוטים כשמתגבר כח זה לבדו במוח והוא כאיש חולם חלום בשינה שאין לו חכמה, וכן בהתפשטות לפועל דרך עטרת היסוד אז"ל בבכורות (מד ע"ב) ב' נקבים וביניהם כקליפת השום פי' כטעם אין בין מים עליונים למים תחתונים אלא כמלא נימא (חגיגה טו ע"א) כי ההבדל בין חכמה לדמיון בעוה"ז] הוא רק כחוט השערה, ודבר זה הולך למעלה מעלה עד שפל המדרגה, בכל יש ב' אלו דעליונים ותחתונים והבדל כל שהוא רק בין מים עליונים למים תחתונים נקרא מלא נימא, שלמעלה מצד קבלת השפע ההבדל דסריס אין לו זקן, ולמטה פי' מצד יציאת השפע הוא כקליפת השום כמ"ש בס"פ מרובה דשום מרבה זרע וקליפת השום הוא המבדיל [דלכ"א בן עזאי כל חכמי ישראל כקליפת השום חוץ מן הקרח (בכורות נח ע"א) כמ"ש במק"א בענין ארבעה שנכנסו לפרדס דרק רע"ק דבק באמת והשאר בדמיון בג' מדרגות דדמיון וב"ע הוא מדרגה עליונה דדמיון וכל חכמי ישראל הם הקליפת השום ורע"ק מעבר השני ואכ"מ להאריך בזה], ואם ניקב זה לזה אין מוליד והיינו שיצא הזרע דרך גובתא דמי רגלים כדאיתא בהערל ע"ש ברש"י דלא מבשלא, פי' שאין הגמר דיציאה לפועל טוב כי היציאה לפועל להוליד הוא רק כאשר מתחבר המוח עם הלב, כי המוח מקבל ג"כ מן הלב כמ"ש בס"י דהוא מלך בגוף ומלכות נקרא נוקבא והמוח משפיע לה ומ"מ ג"כ מקבל כענין יותר ממה ופסחים קיב ע"א) כו' ואז יש בהם כח ההולדה כנ"ל, וגובתא דמ"ר היא היציאה ממוח בלא חבור הלב רק כענין מלכין קדמאין דמיתו דלא הוה אפין באפין לקבל זה מזה, ואז נקרא דיוצא משוה"נ לבד דרך המוח ואין הלב פועל בו ולכך אין לו חיות כי מן הלב תוצאות חיים כנ"ל דאין בו כח ההתפשטות דחיותו להוליד בדומה וכשיוצא דרך גובתא דמ"ר אז אין בגמר היציאה בישול חיות וגבורה שבלב המשפיע למוח, וכן כל חכמה דעכו"ם נקרא למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין שדרז"ל ביומא (עבע"ב) על יר"ש דזהו רזא דכנס"י שזהו רק אצלם שהלב נמשך אחר החכמה, וממילא החכמה מקבלת מן הלב והם אפין באפין, ואז יורה כחץ ההשפעה כטעם הקשת שניתן לנח מטעם כי יצר לב וגו' שנסתלק ההשפעה בעת המבול לגמרי ע"י שטף התאווה כענין מלכין קדמאין דמיתו וארעא אתבטלת, ואח"כ ניתן לו הקשת להראות שמ"מ ההשפעה יורה כחץ ואין נפסק לגמרי כי אין כח במעשם לפעול ח"ו העדר השפעה מלמעלה לגמרי שיפתחו ארובות השמים שהוא הרקיע המבדיל בין מים ינקב, וד"ז נעשה ע"י עון דדוה"מ כמ"ש במק"א ואח"כ הבטיחו השי"ת שלא יהי עוד כן, [אך החטאים יהי' על דרך מטיל מים בשני מקומות דאמרינן בהערל דכשר שהוא ג"כ דניקב זל"ז ומוציא שתן דרך גובתא דש"ז ג"כ, והיינו עושה מחכמה דמיון ולא מדמיון חכמה, פי' כטעם גלות השכינה והשפע בגלות כי הם מתדמין עצמם לה,

אבל לעשות מדמיון חכמה להעלות חטאיהם למעלה ממש והיינו שירד ש"ז דרך גובתא דמ"ר דאו פסול זה א"א אחר המבול, ורבר"ה לענותינותי' חשב לפסול ג"ז וע"ז אמר רבא שהי' לו חכמת ר"ה לית הלכתא כו' ולא בלשון חולק רק שהוא שלא אליבא דהלכתא כלל, ולא הגיע בהלכה זו לפרשת דרכים ואמר לא כאבא ולא כברא כי יש להם שייכות זה משפיע דבר שאין ראוי להשפיע וזו מקבלת ממי שאין ראוי להשפיע ומצד חכמת ר"ה ג"ו לפסול רק שלא הי' לו ענוותנות רבה ברי' ורבא הגם דלא יהבו לי' מ"מ מדביקש מסתמא הי"ל שייכות עם שורש נפש רבר"ה [מיהו נראה דעיקר שייכות שורשו הי' לר"ה וממילא הי"ל שייכות ג"כ עם רבה ברי' ור"ח תלמידו וגם הוא חמיו ורבו דרבא] כי יש שייכות לנפש הבן והתלמיד עם נפש האב והרב, אמנם לרבא הי' פרט שייכות אצל כ"א באותו חלק שביקש להיות כן] ואכ"מ לבאר זה באורך] והוא ע"י קשירת עזו"ע בשלשלאין שנת"ל שהי' ע"י המבול וכמ"ש בזוהר פנחס רט"ז סע"א דהי' ראויים לקבל תורה אז.

פ"א כטעם בראתי יצ"ר בראתי תורה תבלין: ומאדם עד נח הי' דוגמת דרך ארץ שקדם לתורה דכל מצות אדם הם מצד ד"א פ"א ד"א כמ"ש בר"פ כ"מ הנהג בהן מדת ד"א לחרוש ולזרוע כו', משא"כ התורה היא ההכרה הברורה שכולו לד' לבדו, וד"א הוא רק הכרה נעלמת מאוד כענין הכרת יושבי הארץ ועוסקיה וכל הכרתם הוא רק מצד ההגדרה בהתפשטות התאוה ולכך ע"ה אסור לאכול בשר (פסחי' מט ע"ב) משא"כ מצד התורה נאמר בכל אות נפשך תאכל בשר, ואיתא בב"ק דלא כלי בשרא דתורא כי בשר הוא הרחבת הלב והדעת ומתרחב לבו בד"ת משא"כ בלב פנוי מד"ת כשמתרחב לבו הוא לתאות עולם כד"ש וישמן ויבעט, והיינו כי כל נפש משיב את הנפש, וברכות מד ע"ב) ונפש הצומח משיב נפש הצומחת שבאדם ושם אין שייך בחירה דטו"ר כלל כידוע דרק בהמה אמרו בהרואה דאית לה יצ"ר וצריך תורה תבלין לתקנו, אבל מצד נפש הצומח די בד"א, והשי"ת ברא את האדם שמוכרח לאכול רק שיש לו הבחירה מה לאכול וכמה לאכול אבל עיקר אכילה עכ"פ בצומח הוא מוכרח בטבע ודבר זה נקרא מצוה כד"ש בפ"ק דחולין גבי גינאי אני הולך לעשות רצון קוני שמה שהשי"ת ברא בטבע כן הוא רצונו והיא מצוה, ודי רק במדת ד"א שמצמצם עצמו שלא לאכול אכילה זולל וסובא שבזה מכיר קונו ומשיב נפש הצומחת שלו שהוא רק הכרת קונו במדת ד"א וע"ה כנ"ל, ולכך אדה"ר הי' אסור לאכול בשר הגם דבתורה נברא העולם מ"מ ד"א הוא ג"כ ד"ת, ולכך כל ע"ה יש לו ג"כ שורש בתורה רק שאינו מבורר לעין שהוא מד"ת וכל זמן שלא נפתחו ד"ת בעולם הי' נעלם לגמרי, ועשרה דורות הם קומה שלימה ונשלם קומת ד"א והתחיל להתעורר קומת ד"ת ואין מים אלא תורה, ומי המבול הם סמא דמותא שבד"ת למשמאילים בה ותיכף אח"כ נאמר וישכון באהלי שם (כי נח עצמו הי' שייך עדיין לעשרה דורות דדרך ארץ רק שהי' שוה"נ לקומת התעוררות ד"ת], ובכ"מ אהל ר"ל ד"ת וכו"ש בפ"ב דברכות מקיש אהלים כו' וכאז"ל (שם ס"ג ע"ב) על כי ימות באוהל וכן דרשו במגילה (ט' ע"ב) ע"פ זה לכתוב תורה יונית, וגם נאמר אלקי שם והתייחדות שם שמים על אדם התחיל אז שהוא רק מצד ההכרה הברורה שמצד התורה ולא מצד מדת ד"א, ולכך נתייחד על יצחק בחייו כי הוא התחלת עמוד התורה כמ"ש במק"א] כי תיכף נפתח שער ההתעוררות דד"ת בעולם, וזה הקשת בענן דתבלין היצ"ר, והוא עצמו

קשירת עזו"ע דמאחר דכל הבריאה הוא בתורה אי גם זה הוא עפ"י התורה, ופרשת המבול היא ג"כ פרשה בתורה וע"י פ' זו נעשה המבול.

וידוע בס' ברית מנוחה דהמבול לא הי' למטה לבד רק גם למעלה בעולמות עליונים. והוא קשירה דעזו"ע ע"י פרשה זו שבה נפתח ד"ת דאורייתא מסטרא דגבורה והראה סמא דמותא שבגבורה כשמשיכה לצד הרע ואז נפתח לעין הנבראים ההכרה הברורה דד"ת שהוא רק מסטרא דגבורה נמשכת הכרה זו ע"י שראו גבורת השי"ת ונוטע הכרה הברורה הזו שע"י הוא הקשירה לעזו"ע, ולכך פ' נח מסיימת באברהם שבו נשלמה קומת ההתעוררות ד"ת והתחיל קומת ד"ת ממש ושבעה דורות ממנו עד מרע"ה שבו נשלמו שבעת ימי הבנין ויצאה לפועל] כמשאז"ל קיים א"א כה"ת: והם שלשלת אחת כי התעוררות דאברהם התחיל במבול כנ"ל ואז הותר לאכול בשר להשיב נפש הבהמית ג"כ, ועד"ז נאמר אית בעיר אכיל בעיר אלא גדולים מעשה אלקינו, כי שורש התורה אינו מהשתדלות האדם כי תורה מן השמים וזהו השבועה וההבטחה דמי המבול שהוא רק הבטחת השי"ת, וגדולים מעשיו שיוכל אדם להתגבר בנפש הבהמית להפכו לטוב והוא מצד החכמה דשהע"ה כמ"ש במק"א דדוד ושלמה הם נגד אדם ונח כי הם לבא ומוחא, [דהשתדלות הגוף] וחטא אדם בלב חומד וחטא נח בשררות שתסיר החכמה וטעם זקינים יקח, ומצד אחסנתא דאבוי הי' מאכלו חציר ושעורים וכבר רמזנו בדל"ט ע"א בסוד העומר שע"י שעורים הברור דגוף] ומצידו הם בהמות.

והוא ע"י ד' אלקיך אש אוכלה כי ע"ז נאמר וקידושין ל' ע"ב) אלמלא הקב"ה עוזרו כנז"ל דגדולים מעשה אלקינו, ואש של הקב"ה היא האוכלת והיא אש אוכלה אש ונאכל כל הגבורות רעות, ולכך בית דשלמה לא הי' בכנינו שום עונש כבמשכן דמשה שנאמר ונקדש בכבודי אל תקרא כו'. כי א"א להגיע קדושת השי"ת הגמורה בלבבות בני ישראל רק כשעושה דין ומסטרא דגבורה.

כי מרע"ה הוא מצד הנגלו' דגבורה משא"כ שהע"ה חכמתו ג"כ מסטרא דגבורה רק מצד הנסתרות ודי במוסר השכל פי' בלב ומוח לבד כשמתלהב להשי"ת עד שרע ומר לו מה שהוא בגוף וא"י להתדבק בעילתו לגמרי וכיוצא בו דבר זה הוא אש אוכלה אש הנגלות, וד"ז היא קדושה דקביעא וקיימא גם לעת"ל שיחזלו יסורין.

משא"כ קדושת משכן רק לפי שעה ולכן ביאת א"י דבימי משה הוצרך להתקדש במכובדיו במיתת משה ואהרן (ולכך הי' רק לפי שעה) כי הם המכובדים וזהו ע"י הכאת הסלע שעוררו לבבות בני ישראל לשעבד להשי"ת שע"י"ז הוא מציאת מימי הסלע כמש"ל ע"י הכאה בלב האבן ולא ע"י דבור, כי כל פעולות האדם בדבור כמ"ש כל עמל אדם לפיהו ואז"ל (סנהדרין צט ע"ב) א"י אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כו' פי' כמ"ש בזוהר אמור ק"ה א' דלית לך מלה ומלה כו' יעו"ש כל לשונו והנה בפ' שלח איתא דרק קלין דאורייתא וצלותא סלקין לעילא ולא אתאבידו.

אך החילוק דאלו לא אתאבידו לעלמין הם שם לעילא, משא"כ דבורים בטלים או אסורים כבר הבטיח הקב"ה כי לא ידח ממנו נדח וע"י תשובה אז מתבטלים לגמרי אותם מלאכים וכחות רעות שפעל בדבורו ונעשו אותם קולות קלין דאורייתא וצלותא, כענין שיחת ת"ח כמשז"ל (סוכה כ"א ע"ב) שיחי אלו בעלי תלמוד שכל שיחתן תורה, אבל

מ"מ בשעת הדבור הכל פורח למעלה ואתער מלה אחרא הוא כסוד הקד"ה דכל זינא לזיני' עי' בפ' תצוה קפ"ד רע"ב יעוש"ב כי עלמא תתאה כגווגא דעלמא עלאה, כיכל המרכבה היא באדם כמ"ש בס' ברית מנוחה ד"כ רע"א כי כל חכם בישראל הוא מרכבה בפני עצמו ע"ש פי' כי כל אצילות דהשגת השי"ת הוא רק שיהי' מושג לבני אדם ונמצא כל אצילותו הוא רק כפי שמושג ללבבות בני"י וכמשז"ל בשהש"ר שהקב"ה לבן של ישראל שנאמר צור לבבי וכמ"ש החכם אי' האל בלב כל שואל, שרק בגשתו דרוש האדם והשגתו זהו אצילותו ית' וממילא גם הבי"ע שהם רק לבושין לאצילות הם כולם בלב האדם.

ואכ"מ לבאר הכל כי הוא כולל כל סודות וסתרי מעשה בראשית ומעשה מרכבה הנעלמים: ולכ"א בברא"ר (פרשה פ"ב) האבות הן המרכבה שבכלל הדורות כולם וצירופם האבות ודוד הם ד' רגלי הכסא וכן שאר חלוקות סדר הנפשות כפי סדר פרקי המרכבה וזהו בכלל ובפרט בכל דור ודור השגת כל בני הדור להשי"ת הוא המרכבה.

והבן סוד דמות אדם על הכסא דיחזקאל שהוא יחזקאל עצמו שהי' ראש הדור ההוא, [ומ"ש דמות יעקב היינו בכלל הדורות ובאותו דור הי' יחזקאל דוגמת יעקב בכלל הדורות שהי' שורש כולל לנפשות הדור דלכך ראה המרכבה שהוא הרכבות כל פרטי נפשות דישראל שבאותו הדור. וידוע דמה שיש בכלל יש בפרט והוא עצמו ג"כ מה שבכלל רק דיש מרכבה למרכבה כנודע, וכל מה שראה יחזקאל ראה ישע"י (חגיגה י"ג ע"ב) שהוא הי' ג"כ שורש כולל בדורו רק שזה בן כפר, פי' כפר שאין בו עשרה בטלנים כדאיתא במגילה (ה' ע"א) פי' עשרה הוא כללות הקומה להיות בטלנים מעסקי עוה"ז ובטלים לגבי עילתן ממש, וא"כ אין שייך ספור כמ"ש (ס' יצירה פ"א) לפני אחד מה אתה סופר כי הוא תכלית היחוד רק מ"מ אמר אהה כי את וגו' פי' כי הראי' הוא ג"כ מצד הצמצום כמ"ש (שבת פט ע"ב) מחוי לי' יצחק הקב"ה בעינייהו כמ"ש במק"א, וכמ"ש בזהר דעלת העלות אוכם הוא כו' כי מצד גודל האור נקרא חושך ואין משיר כלל רק מתבטל לגמרי, והוא אמר אהה וגו' ע"מ שראה עכ"פ כי ישע"י ראה בפחזותן ושייך ראי' משא"כ במרע"ה נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו, פי' כשהגיע למדרגת פנים לא הי' עוד בגדר ראי' ותפיסה רק מצד האחוריים הוא הראי', וזהו דרגא דישע"י, ויש אחוריים לאחוריים וישע"י בא"י ויחזקאל בבבל שהוא אחוריים דא"י [רק על נהר כבר שאז"ל דהוא פרת שהוא גבול א"י כי תיכף כשעבר הגבול דפנים הגיע למראה אחוריים ונפתחו השמים וגו' והוא לא הי' יכול לראות זה בא"י שהי' אצלו שם בגדר פני לא יראו, והיינו ע"י שהי' בן כפר פי' שדורו דור החורבן הי' במדרגה זו וכדור כן פרנס כדאיתא בעירובין כי הכל אחד] וכנודע במראה אדם דנביאים עי' שישן סודות (דס"ט ע"ב) ובס' תורת עולה להרמ"א שהגם של"י בקבלה עמד בכ"ז בשכלו [ובעל נובלות חכמה טפל עליו דברי' לפי שלא ירד לעומק מעשה מרכבה וחשבו למקטין ומשפיל הדברים ואינו אלא מגביה ומרום מעלת הנביא ומעלת כל נפש מישראל כפי מה שהם באמת ליודעים וכפי מה שהוא אמיתות מעשה מרכבה לבאי הפרדס, ולא כמחבר הנזכר שבא לבקש החיים אצל המתים ודרש הבנת חכמת האמת וידיעת השי"ת אצל חכמי העכו"ם וספריהם פגרים אלמים אשר לא ידעו את ד' וא"א להם כלל לדעת כי אות היא ביני ובין בני ישראל ולא עשה כן לכל וגו' כנודע, ולכן אל תשעה אל דבריו ואל מנחתו בחבור ההוא

כולו כי הוא מנחת שוא וקטורת תועבה] בסוד אספקלריא המאירה, והרואה באספקלריא רואה דמות עצמו, יעו"ש"ב, וכנודע מאמר החכם הנפשות כמראות כו' וכה"ש בקידושין (ע' ע"א) ובמומו פוסל כי הכלל בכל אדם כפי מה שהוא כך היא תפיסתו בחבירו, וכמ"ש המפורשים על הוי דן את כל אדם כו' פי' הוי שתהי' כך עד שתהי' דן חבירך לכף זכות, וכך תפיסת האדם והשגתו בהשי"ת היא כפי מה שהוא [וגם השי"ת נקרא ריעך וריע אביך כדרז"ל] וזהו מ"ש כל סתרי הקבלה מדמות אדם ומדותיו וכחותיו וכן כה"ת מליאה מזה ואבוהון דכלהו בצלמינו כדמותינו ואז"ל גדול כח הנביאים שמדמין הצורה ליוצרה, והיינו כי עצמות השי"ת אין סוף ולמעלה מגדר תפיסת אדם כלל רק השי"ת ברא אדם שיוכל להשיג השגה מצומצמת, והשנה זו נקרא אצילות שהאציל השי"ת מאורו הבלתי בעל תכלית אור מושג לאדם ושם הם השמות והמדות והתוארים, פי' שהאדם משיג השי"ת בכחות כפי מה שהוא האדם בראי' ושמיעה וידיעה ורחמנות ושאר: והנה הגוף הוא מלבוש לנפש וגם הנפש כלולה מרמ"ח אברים וש"ס גידים והנפש הוא דק רח השכל והדעת שבאדם, ויש בה ג"כ חלוקות אלו וכפי חלוקות אלו כך הוא חלוקת השגתו בהשי"ת שכל פרט אבר משיג להשי"ת כפי מה שהוא כח פרטותו, וכמו שהוא בכלל העולם אין דומה השגת אחר לחבירו כמשז"ל אין דעתן שוה ואין השגת אחד דומה לחבירו וכל העולם כאיש פרטי בעל אברים כנודע בדרז"ל וכן בכל איש פרטי, וכן בנביא שהוא שורש הדור כל אבר פרטי ממנו כולל נפשות פרטיות ברור ויש בו כל חלוקות מיני השגות שבבני הדור, והן הם כל פרטי המרכבה בדמות אדם וכפי כח וענין הנביא כך הוא הדמות אדם שרואה כי הנה פרטות מרכבה דבני הדור עדיין יש פרטי פרטות בכל חבורה שבדור ועוד יותר בכל נפש מישראל הוא ג"כ כולל הכל כי כל מה שיש בכלל יש בפרטי פרטות וכענין אבני הסנה שכתבו מפרשי המ"נ שיש בהם צורת הסנה בכלל האבן וגם בפרט כשיוחתך לחתיכות קטנות ביותר ע"ש, וכן האדם עץ השדה ובענפי האילנות הוא ממש דוגמת בנ"א האילן כולו כלל הדורות וענף אחד דור אחד והוא ג"כ דוגמת אילן כולו ובאותו ענף ג"כ ענפים קטנים וכ"א מהם ג"כ דוגמת אילן בכ"א ג"כ ענפים קטנים שכ"א דוגמת האילן כולו], וכפי מה שהיא מדרגת אותו נפש פרט כך הוא השגתו להשי"ת, כי ההשגה חלוקה לדיעות בנ"א כנ"ל וכך הוא הדמות אדם על הכסא שרואה ממש בצלמינו כדמותינו והבן זה שלא תגשים ח"ו ואכמ"ל יותר: וז"ש הזוהר דמחשבה סלקא כו' לכך הרהור מותר דשם אין רע כלל כמ"ש (קידושין מ ע"א) מחשבה רעה אין מצרפה למעשה דהוא מהנסתרות ולא סלקא, רק שהיא מושרשת בעתיק ר"ל בשורש הנעלם דאדם ושם בכל הנפשות מישראל אין רע, ועיקר העבודה בדבור שהוא ראשית הגלוי מה שבלב ויש ג"כ השתדלות במעשה, וז"ש שם בפ' חלק אם לעמל פה אם לעמל מלאכה כטעם כל תורה שאין עמה מלאכה שהוא כטעם הלומד ואינו עושה כמ"ש במק"א, והעיקר עמל ויגעת ומצאת הוא בתורה שע"י הוא הבירורין, והתיקון הבא אחר התוהו כטעם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה כו' שביארנו במק"א וכמ"ש בפ' כ"כ (ק"ט ע"ב) שהדבור כמעשה בדבורי השי"ת [וכך כל דבורי האדם שלכבוד קונו הם ממש דבורי השי"ת] ושיחה פי' שלא במתכוין לד"ת כמ"ש בסוכה (כ"א ע"ב) על משיחתו של ר"ג והוא אחוריים דדבור שר"ל בכ"מ במתכוין, ולכ"א בברכות (כו ע"ב) אין שיחה אלא תפלה כמש"ל בסוד קול התפלה שהוא ב"ק ואחוריים

דקול התורה בק"ש, ובודאי צריך שגם האחוריים ושיחת חולין שלו יהי הכל ד"ת רק היגיעה הוא שלא יהי כלל אחוריים והעלם רק פב"פ לכבוד שמים שזה סוד תושבע"פ, ולכך למד מקרא דלא ימיש שהוא בס' יהושע ראש תושבע"פ כידוע, ותושבע"פ ותפלה חד דרגא נינהו כידוע והם מדת דוד ושלמה ודוד הוא עמל שיחה ועי"ז זוכה להשיג ההבל שלו, כי ד"ז דשיחה ר"ל תפלה נרמז ביצחק שמצד מדתו אין התפלה רק כשהוא כולו כך כענין ואני תפלה דדוד כנודע עד שאין צריך לכוין כלל, כמ"ש בירושלמי (ברכות פ"ב) אנא מן יומי לא כונית כו' פ"א דלא שייך כלל שיכוין כי כולו כך וכל דבוריו גם שלא במתכוין הוא תפלה, וכידוע דעצם מדת דוד הוא תפלה שעניינה מצד החסרון שמבקש השלמה ממי שבידו להשלים, ולא שייך זה אצל מי שהוא בתכלית השלימות, משא"כ תורה הוא מצד השלימות וזה אינו בעצם מדת המלכות דליתלה מגרמה כלום רק הוא תושבע"פ כמו אחוריים מתושב"כ כמ"ש"ל.

ולכך לא השיג שלמה הבל שלו ממש כי זה יהי לעתיד דנקיבה תסובב גבר ולא יהי שום חסרון גם בכנס"י ויהי אור ללבנה מצד עצמה. אך ח"מ שהע"ה הריח זה וכמ"ש"ל דנחשב כשלו.

אך שאר בנ"א א"א רק להשיג הבל אחרים כמ"ש"ל והיינו דהוא רק מראה אחוריים כדי לאתדכאה במה דחאבו דייקא, כי אדה"ר חטא רק במעשה אבל חוה חטאה גם בדבור שהסיתה לאדם וכמשז"ל נתנה עליו בקולה כו' ולתיקון המעשה הוא עמל מלאכה דמעשה המצות ונגד זה הוא תושב"כ ושם הוא תורה מן השמים.

כטעם בראתי יצ"ר בראתי תורה כו' כי נגד גוף העבירה דאכילה בפועל שהוא שורש היצר ומשכא דחויא שנולד באדם ועד זה הוא קול הנחש ההולך מסעו"ס שהוא כלול משני הקולות דאנא ודעורו כמ"ש"ל כי אצלו פשיטת העור היא מיחה וגם היא לידה לגוף האדם לדבר זה נעשה ע"י הקללה דהשי"ת כדאיתא בפדר"א (פרק י"ד) וקללת הש"י לנחש הוא ממילא ברכה לאדם ונגד מעשרה דאדם ועשרה דחוה הם העשרה דנחש שכל אחר כלול ח"ב ועד מיתה לאדם וצער הלידה דחוה הוא עור דנחש הכולל שניהם כנ"ל והוא תיקון לשניהם] כי עי"ז יהי תיקונו במה דתאב, אך לפי ששורשו מרע הוא רק ע"י השי"ת והינו ע"י דבור השי"ת בזה שיפשוט הנחש פור וכמ"ש ויעש ד' וגו' כתנות עור: ופעולת ד' בהכרח טובה וסופו לטוב ולכך בעמל מלאכה שם העיקר התיקון מהשי"ת וכידוע דמרע"ה (שהוא יעקב מלגאון) ודוד הם זו"ג, וכן תושב"כ ותושבע"פ והם נגד אדם וחוה דאשה היא שורש החסרון ובה הדבור כמשז"ל דהדבור מצוי וכדאיתא בקידושין (מט ע"ב) עשרה קבין שיחה [פי' תפלה כנ"ל, ופי' גם שלא במתכוין לדבר] כו' ובה החסרון בדבור וגם במעשה ובה ההשתדלות [דגם במעשה אצלה שלא נצטוית בפירוש אין כאן בראתי יצ"ר שהוא רק ע"י צווי השם זה נקרא בראתי יצ"ר דבלא"ה מה צורך לצווי רק שממילא הי' בה מאחר שנטלית מאדם אחר הצווי] כמ"ש בפ' אשת חיל וכל הסיעתא דשמיא שיש לאדם הוא רק ע"י הדיבור, כמו ששמעתי ע"פ שפתי צדיק ידעון רצון.

וכמ"ש כת הקודמין על אלו דברים שעומדין ברומו של עולם וכמ"ש במק"א, והיינו לאתדכאה במה דחאבו בקול כנ"ל, דע"ז הוא עיקר השתדלות ועמל אדם לתקן, וע"י

הדבור נולד הקלא דהדרא שהשלשה קולות מולידי הקדה"ד הם ג"כ נעשה במה דחאבו ע"י השלשה קללות דאדם וחוה ונחש [ר"ל ב' קללות בנפש וצירופם בגוף דמד"ח כנו"ל].

כי כל הנפשות שהי' מיום הבריאה השאירו אחריהם ב' קולות אלו בהכרח שהוא פרטות התעוררות של כל נפש בצעקה דעורו וצעקה דאנא ד' כמש"ל דמ"ג ע"ב, וכל דבורים של אדם מוליד קדה"ד, פ"י דמתדבקים במינם, שבדבור הוא כח הפריחה וההתפשטות להישמע לאדם אחר פ"כ האותיות פורחות ומתפשטות באויר, ועי"ז מתדבקים בקולו אלו שהם מסעו"ס פ"י שאין שום מקום פנוי מהם ומולידיים סיעתא וחזרת הקול לנפש המדבר ע"י אותן נפשות, וכל סיעתא שנולד לאדם שהוא כטעם אוקמא גירסא ואסוקי שמעתא אליבא דהלכתא הוא רק ע"י סוד הקד"ה הזה שהוא התדבקות נפשות אחרות דלכן שמח רשב"י בגלוי סוד הקד"ה מאוד ע"ש כי הוא שורש ק וקול דנחש שהוא תיקון שלימות המד"ח שהוא מתנת השי"ת הוא רק לזיני' ע"י קול הכאה כנ"ל, דכך הוא תיקון מרע"ה לשורש המד"ח ע"י יסורין שהם הכנה לשלשה מתנות כו' דבר שהוא מתנה בלא עמל אדם [שאז הסיעתא דשמיא ג"כ ע"י נפש אדם אחר] שההכאה ג"כ נולד ע"י הנחש שהוא הנושך לאילתא, וכדאיתא בפ' פנחס דאם ב' נשיכות נגד ב' הכאות דמרע"ה על הצור בראשונה דם הוא מיתת אהרן והדם הוא מוליד טומאה כי מוסיף טעות וכמשנת"ל, ואח"כ מים ושותין כל החיות הוא מ"ש בפ' וארא כ"ו סע"א דדוד מקריב כל חיתו שדי לגבי ימא וכיון דאתא שלמה נפק ימאמשקי להו, פ"י החיות הם כל כחות הגופנים [ובראשונה לתנייניא רברביא הוא רזא דתנה"ג.

דהתחלה מתקן השוה"נ כששותה מיד של שלמה ר"ל חכמת שלמה משם הוא נמשך. ומובן עפ"י משנת"ל ואכמ"ל עוד] וזהו אחר הכאה שני' והוא אחר מיתת משרע"ה.

דהתחלת כניסה לארץ הוא התחלת דרגא דשהע"ה שבימיו הוא שלימות הארץ, אך מ"מ אינו שלימות גמור הקיים לגמרי בפועל נגלה. שהרי עדיין הי' צריכים יסורין, כי עדיין אין נגלה כנ"ל, רק בהעלם קדושה ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לעת"ל ומעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי.

אך בגלוי אין כן כי עדיין צריך להשתדלות דקד"ה: ושהע"ה לא ידע זה דדרך נחש עלי צור, שחשב שמצד מדרגתו אינו ק וראה שגם אצלו הוא כן [והיינו מצד שלא ידע דרך הנשר בשמים, פ"י הנשר הוא הבלא הנ"ז כנו"ל. ולא השיג שלו לגמרי כח"ל.

והוא מצד שלא ידע דרך אני' בלב ים. הוא ים של שלמה מדרגת המלכות.

והלב הוא דוד. אבל שלמה מדרגתו המוח כנ"ל] ובאמת בכל מקום דרך ר"ל דרך התורה כמ"ש במק"א, והיינו כמ"ש בזוהר ויחי רמ"ג כ' דתיקונא דכורסייא דשלמה הי' ג"כ נחש דלכן דן נחש יעוש"ב, ולעולם נחש הוא רע ולכן אז"ל דדן הוא קיסרי שעלי' אז"ל במגילה (ו' ע"א) קיסרי וירושלים כו' שהם ממש שני הפכים רק במלאכת שמים דן לעולם מחובר ליהודא כמשאז"ל, ואז קיסרי וירושלים מחוברים כי אין נקרא קיסרי רק מצד הרע ומצד הטוב נקרא דן כטעם וגם הגוי וגו' דן אנכי, ששופך חמתו עליהם ודרך התורה הוא כך להיות במתקלא ימין ושמאל מיימינים ומשמאילים וכאשר קו האמצעי

מחבר אז הכל אחד ביחוד גמור, ובעמל מלאכה שניהם מחוברים וגם בבנין ביהמ"ק שלמה הוצרך לזון, ושהע"ה נתחבר בו רק שחשב שאין עוד נחש בעולם היינו שהוא רצה לעשות כלל דעמל פה בלא פרט דעמל תורה או שיחה שרצה לעשות שיחה ותורה אחד וז"ש בפ' ויחי ר"נ א' שלמה טעה בהאי כו' יעו"ש לשונו פי' דימין דאברהם ר"נ השתדלות לטוב כי אברהם הוא ראשית ההשתדלות דאדם וכמ"ש במק"א בפ' תחלה לגרים וכמ"ש במק"א בפ' שמאל דוחה וימין מקרבת (סוטה מז ע"א) דהוא השתדלות דלאכפי' [שהוא בדרגא דמרע"ה כנז"ל ואורייתא מסטרא דגבורה.

ולכך נאמר קול גדול ולא יסף פי' שלא הי' לו התפשטות כי שמאל הוא הצמצום, וג"כ ולא פסק דמ"מ בצמצום זה אינו נפסק כי הא"ס וההתפשטות מיוחדת בצמצום כנודע, וזשז"ל בשמו"ר (פרשה כ"ט) שלא הי' לו בת קול כמש"ל בענין הב"ק וקד"ה שאינו ממדרגת מרע"ה, והוא מצד פריחת הקול והתפשטותו] ודלא כללא, כענין טוב מאוד דרגא דדוד כנז"ל.

וכשהוא בתכלית השלימו' אז א"צ לשום השתדלות ואין כסף נחשב כו' דלכ"נ בשלמה ויחכם וגו' מכל וגו' כידוע דברז"ל על ארבעה נהרות דג"ע שהם ד' מלכיות, היינו דכולם מושכות מג"ע כי כל חכמות העכו"ם מושכות מחכמה תתאה שבג"ע, ועי' מדה"נ חיי קכ"ה סע"א יעו"ש לשונו דכשאבדה חכמת האומה היינו דחזר אותו נהר למקורו לג"ע: ושהע"ה חשב שקלט כל החכמות אליו הרי חזרו כל הנהרות לג"ע והחכים מכל כו' מכל הנהרות הללו החזירם למקורם ואין עוד רע, אך באמת עיקר יניקת שהע"ה מגיחון כמש"ל מהזוהר, והיינו דפישון נגד בבל [ובמה"נ שם איתא נגד מצרים ואין סותר הזוהר בא והבר"ר כי מצרים הוא שוה"נ לארבע מלכיות והחכמה כלולה ג"כ בשוה"נ וכמש"ל והכל נקרא בשם אחד וכן חכמתם אחד רק שהם בסוד חושב"כ ותושבע"פ וכמש"ל וכמ"ש במק"א ואכמ"ל] וממנו יצא נ"נ והיינו דמצד התפשטות חכמה שבמוחו בלי הגדרה הוא חסרונו כנז"ל ולכך לא זכה להבל שלו שהוא לינק מפישון אז הי' באמת תכלית השלמות רק הבל אביו שהוא נגד גיחון דהיינו לעומת פרצוף הבינה שבלב שזהו מדרגתו כנ"ל ומשם ינק, ולכך הי' כח לבבל להחריב דפישון למעלה מגיחון, ושם לא הי' בשלימות הגמור כנ"ל כטעם אין כסף נחשב שיצטרך לצמצמו, דכל חשיבות היינו צמצום שהוא מיזוג המדות להיות הכסף דוגמת זהב בתשובות, ואצלו הי' ההתפשטות בהתפשטות וכמש"ל ד"מ ע"ב ולכך לא ידע דקדוקא דא דצריך קולות אלו ומה נעשה מהם.

כי חשב דא"צ עוד לסייעתא כלל ולדרך נחש רק כמו לעתיד [ומרע"ה ממש היפך חשב תכלית השתדלות עד שאין דבור פועל כלל בהתעוררות בת קול שאינו דרגת משה כנ"ל, רק הכאה והתעוררות דרך נחש לתקן המד"ח ע"י השתדלות ששם הסייעתא דשמיא הוא לגמרי מן השמים וכנז"ל ורצה לתקן שוה"נ, ונאמר לו אדרבה יען לא האמנתם דאמונה הוא מצד שוה"נ כנודע והוא ג"כ סוף מעשה וברזא דשכן ארץ ורעה אמונה שאיתא בזוהר בחקותי דהכל אחד ולתקן שוה"נ הוא רק עי"ז, ומרע"ה רה שאין כחו בפיו לפעול בדבור אך מ"מ מאחר שהשי"ת ציוה לו הי' לו להאמין ולעשות כן אע"פ שהוא נגד שכלו שהי' מבורר לו שלא יפעול כלל, והוא לא טעה בדמיונו רק שבירור זה

הוא מצד מעשה הכאה דאח"כ דלפי"ז שנתברר דאין כחו בפיו כלל שהוא מצד רזא דאמונה וארץ, אבל אלו הי' מדבר ומאמין בהשי"ת שם למעלה משכלו שזהו תיקון דשוה"נ והי' דבק בדרגא דאמונה וארץ ובסוד הדבור והי' פועל באמת עי"ז, אך באמת זה דרגא דארץ ואינו ממדרגת משרע"ה כלל וכנז"ל] ובאמת קלא דנחש לא אחיד כלל בקלא דאדם כדאיתא בזוהר שם רק בהכאה וזה לא הי' בימי שלמה רק בסבא דמשפטים קי"א א' איתא דאחיד בקלא דאשה בשני נשין יעוש"ב והיינו מי שיש לה כח ההתפשטות יותר מדאי גם בנידותה או כח הצמצום יותר מדאי יעו"ש כי מנחש הקדמוני ראינו די ש לו אחוזה באשה ומשם הוא דרך נחש עלי צור: וב' נשיכות הם נגד ב' כחות הנז' ואצל שלמה הי' בהתפשטות יותר רק שהי' באמת בטהרה אך שאין מבורר וע"ז נאמר כי יפלא וגו' בין דם לדם, ואז"ל בפלוגתא דעקב"מ ורבנן בדם ירוק פ"י כמ"ש בנדרים (לב ע"א) שהוריקן בזהב [עבתו"ס חולין (מז ע"ב) וסוכה (לא ע"ב)], פ"י דבאחת הי' בו יראת ד' טהורה וצמצום מיוחד בהתפשטות רק שלמראית עין הי' צריך צמצום יותר [ולכך נכתב מעשה דשלמה בגיטין פ"י מי שאחזו כי משמשתו נידה צריך גט].

אך באמת הוא בסוד מי שאחזו קורדייקוס שהוא השד והרוח רע מציזו הוא מרכין בראש לגרש כביכול ולא באמת והבן היטב. וגם מעשה דחורבן כתוב בגיטין רק בפ' הניזקין, ולכך מסיימת במגרש אשתו ראשונה מזבח מוריד דמעוה דמצידם מבורר דא"א לגרש רק בערות דבר לב"ש [שהם מדה"ד שיש מקום טענה להקדחת תבשיל או מציאת אחרת נאה] וזה א"א כלל כמשז"ל גבי עגל שאמר מרע"ה המשל מנבעלה לצורה יעוש"ב, ולב"ה ולרע"ק א"א גם להקדחת תבשיל ומציאת נאה ואכמ"ל] ולכך גלו לבבל ואז"ל בפסחים (פז ע"ב) לבית אמן, כמ"ש בסנהדרין (כד ע"א) טעם וחובלים על ת"ח שבבל וא"י היינו אהבה ויראה ימין ושמאל דבבבל צריכים לברר היראה דשם עניות דתורה, וכמ"ש במק"א ולכן חובלין זה לזה בהלכה כמ"ש ברע"מ על בחומר ובלבינים וגו' כי ע"י הפלפול משבר הרע ולכך בבל לציפונא דא"י קיימא ואברהם אבינו הי' הלוך ונסוע הנגבה לדרגא דילי', ובר א"י כי היכי דהם הכא הם התם בעוה"ב ואינו עולם הפוך רק בדרגא דבני בבל שהוא בירור היראה שם הוא המחשכים ושם הוא הטענות על שלמה כנז"ל דכ"ט ע"א [ושהע"ה כולל שניהם הוא דברזא דארץ וממנו יצא בבל] ולכך משם צמח הגלות [וממנו יצא נ"נ טענה זו שאין היראה מבוררת] וזהו לבית אמן דמשם לידת שורש דבני ישראל מסטרא דגבורה, ולכך בעולי גולה הי' עזרא העיקר לגבי נחמי' כ"ג מעולה ממלך דכהנים ברזא דיראה כמ"ש ואתנם לו מורא ויראני ומלכות בית דוד תוקף האהבה דשה"ש כנודע, ולכך הי' מלכות בכהנים בבית שני, ובסוף יוסיפון גם בקבלת הראב"ד פ"י נועם וחובלים על ממשלת הנשיאים מב"ד והחשמונאים, והוא ג"כ אמת והכל אחד עם דרש הגמרא, וע"ש דפ"י כלי רועה אוילי על העבדים מהורדס הוא בסוד עבדי שלמה שנת"ל ד"מ ע"ב כשנתהפך הכתר לכהונה למלכות אצל ינאי שהוא הראשון הנקרא בשם מלך, ואו א"ל הנח כתר כה נה כי' (קידושין סו ע"א), כי אלו ב' כ"ז שאין מבורר יחודם כמו שיהי' לעתיד אז הוא כמו שני הפכים ונולד להם פסול וטענה על כתר כהונה ושאינו מזרע של אהרן ומצד זה נמשך ממשלת העבדים והם גרמו חורבן הבית כמשאז"ל בסוטה (מא ע"ב) על שהחניפו לאגריפס, כי הודו בני ישראל להתפשטות גדר מלכות זה עד שיגיע גם לעבדים להיות כאחינו וזה גורם חורבן

כמש"ל בשהע"ה רק דהם באדום, כמי ששמעתי דכהן ומלך הם בפרט מוח ולב, כמ"ש בס"י דלב מלך בגוף: ואל תתמה עמש"ל בדוד ושלמה וכיוצא בו בשאר סתירות רבות בכינויים והתייחסות הכחות שונות בכ"מ בדברינו וג"כ תמצא בזוהר ורע"מ בכ"מ] כי בפרטי פרטות ג"כ כליל מהכל ובחכמת שלמה יש ג"כ שניהם, שלמה כמו הלב והכהנים בני צדוק [הנז' ביחזקאל שיהי' לעתיד שאז יהיו דרגא דשלמה בשלימות.

וכן בימי דוד הי' צדוק עצמו כ"ג שהוא המוח במדרגתו] המוח שבמוח, והוא היותר סמוך לשוה"נ, ומצד תוקף התפשטות דשם כשיש מלכות לא עלו העבדים במדרגת שרים כעבדי שלמה רק במדרגת מלכים ונעשה שפחה כי תירש גבירתה ונשמדו החשמונים, היינו שעלו למקורם ושוה"נ לגמרי ונעלמו לגמרי מצד תוקף ההתפשטות, ובזה עוררו לאדום שהוא בסוד נעוץ סופה בתחילתה דלכך רישי' דעשו בעוטפי' דיצחק ופושט טלפיי כי ובאים מכחו של זקן כמ"ש במק"א, אנן עכשיו בגלות לתקן זה ולכך בתר בני בבל גררי' שעיקר העסק לברר היראה שהיא יראת ד' טהורה באמת, ולכך יבוא פנחס זה אלי' קודם למשיח לברר היראה שהוא ברזא דכהונה והוא המברר המשפחות כמשאז"ל, וטיהר את בני לוי מקודם כדאי' שם שלא יהי' עליהם טענה דהנח כתר כהונה כו' שגם במלכותם לא פרקו עול יראת שמים ח"ו מעליהם, ואז ממילא אח"כ יהי' יום דביאת ב"ד שהוא בירור הכל שהוא בירור האהבה דאחר שנתבררה היראה ממילא האהבה מביררת דעיקר הטענה על האהבה לפי שהוא בלא יראה [והנה היראה בלב והאהבה במוח והיינו דמלך בלב כנ"ל דשם הוא בירורו ובירור הכהן במוח הוא באהבה ואכמ"ל] ולכן יהי' נחלת הכהנים סמוך יותר לביהמ"ק מנחלת הנשיא שיהי' מזה ומזה משני צדדי הכהנים, כמ"ש המקובלים דלעתיד יהי' יצחק ראש ההנהגה ואהבה מלבוש ליראה ויהי' בתוכו יראה לברר שנקודת לבו דבוק ביראה, ואצל הכהנים נקודת לבם הביהמ"ק שהוא מטתו של שלמה דשה"ש, ותוקף האהבה דהשי"ת והביהמ"ק הוא ברזא דיעקב המחבר ומייחד אהבה ויראה להיות אחד ממש, והוא צורת אדם דמרכבה ממש נקרא בשמו של הקב"ה וכמשאז"ל דיעקב קראו בית ולכך הי' ברית דפנחס ע"י משרע"ה שהוא יעקב מלגאו כנז"ל ואכמ"ל עוד: סליק ספר הקדוש דובר צדק מכת"י ק בסייעתא דשמיא.